

BREVE
FRA OG TIL
HOLGER
DRACHMANN

II

VED MORTEN BORUP

GYLDENDAL

BREVE FRA OG TIL
HOLGER DRACHMANN

II

BREVE FRA OG TIL HOLGER DRACHMANN

Udgivet af

Det danske Sprog- og Litteraturselskab ved

Morten Borup

II

1880 - 83

GYLDENDAL KØBENHAVN 1968

Udgivet med understøttelse af
STATENS ALMINDELIGE VIDENSKABSFOND

Under tilsyn af PAUL V. RUBOW

I kommission
Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag A/S

PRINTED IN DENMARK
VALD. PEDERSENS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDHOLD

Breve 1880–1883	7
Kommentar	277
Tidstavle over Dagblade og Tidsskrifter .	408
Registre	409
I Personregister	411
II Værkregister	431
III Brevregister .	440

BREVE

II

1880 - 1883

237. Til *Alex. Kielland*.

Øster Søgade 108.
København Ø.
4 Januar 1880.

5 Kære Hr. Kielland.

Unægtelig: Træffet var komisk, at Deres Helt skulde have samme Navn som min. Jeg bor paa Landet i disse Dage forat styrke mine Nerver, der desværre undertiden gør strike; ellers skulde jeg have sendt Dem min lille Bog, forat De ved Autopsien kunde have over-
10 bevist Dem om at *min* L. K. ovenikøbet er en virkelig, nulevende Mand, der allerede begyndte at gøre nogen Opsigt – indtil Hovedstadspressen fik ham slaæet ihjel. Dermed er imidlertid ikke sagt, at han er helt død endnu, og jeg maa derfor tilraade Dem hos Deres Helt idetmindste at stryge *Fornavnet*. Familienavn[et] Kruse er vist
15 saa udbredt i Danmark og Norge, at der intet herimod kan være at sige.

For Deres fortræffelige Noveller har jeg ikke takket Dem. Jeg er nemlig en meget ufuldkommen Brevskriver; jeg foretrækker at takke Folk, naar jeg ser dem personlig. At jeg deler Deres Ønske i saa Hen-
20 seende, kan Bjørnson bevidne, naar De ser ham.

Kom herved til Foraaret! Jeg haaber at der endnu er nogle Stumper tilbage af mig til den Tid. Rigtignok bliver Schandorph og jeg i smuk Forening levende flaaet i hele den reactionære Presse for Tiden; men da Sch er tyk og jeg er lang, saa skal der dog nogen Tid til det
25 Stykke Arbejde, inden man helt faar Livet af os.

Han og jeg have nemlig benyttet den „hellige Juleuge“ (som „Dagbladet“ klynkende bemærker) til at opgøre en gl. Regning med Ploug, og nu mylrer det frem med Indlæg for og imod fra alle Sider.

Jeg for min Part trækker mig ud paa Landet blandt Toldere og – Fiskere. Sch, som har et bedre Helbred end jeg, svømmer som en stor Laks i al dette Røre. Mig er det i Hjærtet modbydeligt og tillige komiskt. Det er som at staa paa en Kirkegaard og slaaes med lutter
5 Lig og Gengangere. Det er kun den haarde Nødvendighed som tvinger mig, og jeg trækker mig straks ud til mine Fiskere ved Vandet; *dér* bevarer jeg mig for min Produktion, og hvor overvældende den endogsaa forekommer, saa synes den mig selv aldrig at være tilstrækkelig. Den danske Kultur lider nemlig af æsthetisk Rygmarvs-
10 betændelse, og jeg betragter det som en sanitær Mission for mig og mine faae Medarbejdere herhjemme at lade den tilflyde saa meget frisk Blod som muligt. Rimeligvis ødelægger jeg mig selv derved, men Arbejdet er nu blevet mig en anden Natur, som man siger. Min „ene“ Natur længes altid efter at hænge over en Baad og spytte i Vandet –
15 og maaske en Journalist i Ansigtet ved samme Lejlighed; altsammen i Ensomhed, Ro og Stilhed. Min „anden“ Natur maa stedse være paa Brædderne, stedse dreje paa Liren og fortælle Historier. I Rivningen mellem disse to brænder jeg mig selv op; men Folk, som bestiller Ingenting, brænder jo ogsaa op, efter hvad Kemikerne siger. Lidt
20 hurtigere, lidt langsommere, det er Forskellen. Held Den, der kan brænde for andre, uden selv at fortæres!

Det kan De vist. De saa' saa robust og tilforladelig sund ud, da jeg saa' Dem i Paris. Men hvorfor er De – tilgiv mig nu – saa blaseret i Deres Noveller? De kan svare mig: Hvad kommer det Dem ved! men
25 det er alligevel ikke Svar. Lad os ikke glemme de Tusinder ude omkring paa de fjerne Steder, der endnu i Bøgerne ville hente aandelig Bispisning og ikke ville mistrøstes fordi „vi“ undertiden ere trøstesløse. Bj. Bj, mens han var her, sagde mangt et smukt Ord i saa Henseende, og han handler jo ogsaa derefter. Hvem virker til Slutningen gavnligst Bjørnson eller Ibsen? Ja lad os snakke herom og om en hel Del mere, naar De kravler ud af Deres Hul til Foraaret!

Og til Lykke med Romanen!

Deres
Holger Drachmann.

238. Til *Fr. V. Hegel*.

Østerbro.

15 Jan. 1880.

Kære Hr. Justitsraad Hegel.

5 Jeg er herinde paa et kort Besøg idag hos min kære lille Kone, men rejser paa min Doktors eget Ønske atter tilbage idag for yderligere at blive rask og kvik i tilstrækkelig Afstand fra den Mølle, som vedbliver at male alt sit snavsede Vand op i vor Presse. Jeg takker Dem for Deres Venlighed med at tilsende mig de forskellige Blade. Nogle har
10 jeg læst og gemt, andre har jeg kastet i Kakkellovnen, alt efter deres forskellige Beskaffenhed. Naar jeg ser, hvor irriteret den gode Borchsenius kan blive af den Smule ilde Medfart, som rammer hans Part, saa bestyrkes jeg yderligere i mit faste Forsæt: ikke med en Stavelse at ville blande mig i denne Strid (hvortil jeg i 10 Aar og sidst i „Ungdom“
15 har givet mit tilstrækkelige Bidrag). Ligesaa bestemt er jeg paa, naar Sommerens „Begivenhed“ lykkelig og vel er overstaet, at flytte fra Byen ud paa Landet med hele mit Hus. Hvad der fra nu af skal gøres, er kun Bøger, og gode Bøger. Det skulde Schandorph ogsaa være betænkt paa itide. Al yderligere Kævl i Aviser etc er spildt Ulej-
20 lighed; og Ro og Fred til Arbejde faar man kun blandt landlige Omgivelser. Jeg har ikke i mange Aar følt mig saa frisk som i disse sidste 14 Dage, og min lille Kone paastaar at jeg er „Elskværdigheden“ selv, hvilket ikke er saa forunderligt, da hun er en fortræffelig lille En, og jeg stedse trænger til En, som jeg kan være god imod. Hvad der
25 fra nu af foregaar udenfor mit Hus bryder jeg mig ikke en Døjt om, thi Fornærmelser og Personligheder i Pressen er kun Gentagelser af gamle Sager, og naar jeg er legemlig rask føler jeg mig stedse enhver af de Dhrr. saa fuldkommen overlegen. I den Henseende er jeg saa ganske rolig. Jeg gaar nu min egen Gang, og min Tavshed overfor
30 enhver Udfordring er det bedste Svar jeg længe har kunnet give.

Det var nu det. Jeg udtaler mig saa udførligt, da jeg ikke faar Tid til at gaa til Dem idag og snakke med Dem. Med Hensyn til „Tordenskjold“, da har jeg bestemt mig til at tage Sommeren med ind i Arbejdet paa ham. Thi jeg vil sørge for at han bliver fuldstændig god og
35 færdig i hvert enkelt Led, og jeg har gjort den Opdagelse netop i

disse Uger, at saasnart jeg er begyndt at forcere Arbejdet paa ham, med Udgivelse til Foraaret for Øje, saa taber han i den Blanding af jovialt Lune og sprudlende Friskhed, hvormed han nødvendigvis bør gøres. Kun de Dage, hvor jeg i Et og Alt er fuldkommen klar og frisk, vil jeg tage til ham, og derfor vil jeg have Sommeren med, forat han kan blive *staaende* i Literaturen. Desuden er jeg sikker paa, at om han saa var et fuldstøbt Mesterværk og kom ud til Foraaret, saa vilde Dønningen fra denne literaire Strid dog træffe ham, og man vilde finde Mangler og Udsættelser paa ham selv i hans bedste Sider. Nej, han skal vente til Efteraaret, f. Ex Oktober, saa kan jeg desuden i Ro og Mag besøge Initialer og Tegninger til ham selv.

Derimod skal Første Sang af Byrons Don Juan ud til April, hvis jeg paa nogen Maade kan overkomme det. Og herom maa jeg tilskrive Dem lidt udførligere. Jeg modtog nemlig i disse Dage en Skrivelse fra den Schubothske Boghandel, som synes at være stærkt opsat paa at faa mig til at overtage hele Oversættelsen af „Childe Harold“ og af „Don Juan“. Om Dhrr. har hørt noget om mine Arbejder i den Retning véd jeg ikke, men det synes saa. Brevet er saa stærkt smigrende for mig, at det jo under andre Omstændigheder kunde friste mig, men det Vigtigste ved Sagen er jo, at jeg, som De véd, selv i Efteraaret undfangede den Idé og meddelte Dem at jeg var skredet til Begyndelsen af dette Kæmpearbejde. Thi et Kæmpearbejde er det i Sandhed, og Dhrr. Schuboth overdriver næppe, naar de tilskriver mig, at „hvis jeg ikke *vil*, saa findes der ingen Anden, som *kan* herhjemme“. Dernæst vedlægges der et Brev fra Edv. Lembcke, hvori han bestemt vægrer sig ved at paatage sig Oversættelsen. Det gør han ogsaa Ret i; thi i Motiveringens af sit Afslag anfører han netop alle de Grunde *imod* at paatage sig Arbejdet, som jeg selv kunde anføre *for*, nemlig Uoverensstemmelse med Byrons hele Karakter og Temperament, samt – mærkeligt nok – Mangel paa at kunne gengive den Blanding af Lune, Pathos, Satire osv osv., som netop er dette klassiske Mesterværks Hovedstyrke, og hvori min egen Ringhed staar mit høje Forbillede saa nær paa mange Punkter.

Nuvel, dette Arbejde er blevet mig ret et Hjærteanliggende, og særlig de overordenlige Vanskeligheder, som der er at overvinde, gør

5 mig Arbejdet dobbelt kært i disse Tider, hvor det gælder om, *selv upersonlig*, at bringe et Kunstværk frem, der er et saa kraftigt Indlæg i Striden som noget i Literaturhistorien overhovedet kan være det, og som hele den dannede Del af Publikum engang for alle har optaget
10 blandt sine Guder – efterat Digteren selv er død og med ham al Misundelse, Had og Forfølgelse. Men det er mig en yderligere Tilskyndelse at denne „Vare“ – at dømme efter de foreliggende Udtalelser – er saa stærkt efterspurgt. Nu er altsaa blot Spørgsmaalet, om De, Hr. Justitsraad, betragter en saadan kunstnerisk Oversættelse af
15 Byron som gaaende ind under Begrebet: Drachmann-Gyldendal, saaledes at jeg har at arrangere mig med Dem om Betingelserne for de tvende Værkers gradevise Fremkomst, Don Juan og Childe Harolds Pilgrimsfart, eller De ikke ønsker at binde Dem ved et saa stort Foretagende og overlader Æren til Schubothe, der naturligvis gerne ønsker
20 at se *Byron* komplet paa sit Forlag, hvortil der jo ikke kan siges noget, da baade Shakespeare og Bs dramatiske Værker ere gaaede i Forvejen.

Jeg maatte jo i ethvert Tilfælde, ifølge det Forhold hvori jeg staaer til Dem, forelægge Dem denne Sag først, men jeg kan hellerikke
25 nægte at jeg overfor et saa betydeligt Arbejde ogsaa maa se hen til, hvor der bydes mig de bedste og frieste Betingelser, og i denne Henseende synes Dhrr. Schubothe at ville aabne mig et carte blanche. Jeg har nu, efterat være kommen et godt Stykke ind i Første Sang af Don Juan, kunnet danne mig en Idé om alle de Vanskeligheder, som har skræmmet den gl. Lembcke og formodenlig mange andre, og jeg har
30 kunnet udarbejde mig en vis Taxt, eller hvad man skal kalde det, hvorefter jeg kan rette mig. Jeg vil forpligte mig til at oversætte hver Sang for sig. Den første Sang indeholder 222 Strofer à 8 Vers i hver Strofe, ordnet paa 80 Sider. Arbejdet er som sagt blevet mig et Hjærteanliggende, og jeg vil kun have min Tid betalt. For denne
35 første Sang forlanger jeg 1300 Kroner. De andre Sange, hvoraf nogle ere mindre, retter sig da derefter. Hvis jeg ser, efterhaanden som Værket skrider frem, at jeg kan arbejde hurtigere, vil jeg kunne lempe mine Fordringer i Overensstemmelse med Arbejdets hurtigere Fremkomst. At binde mig ved et bestemt Honorar for Arket vil jeg foreløbig ikke, da de enkelte Strofes Arbejde stundom medtager Dage,

men jeg vil forpligte mig til ikke at afbryde eller forlade Arbejdet paa givne Bestemmelser, f. Ex at første Del, de 6 første Sange af Don Juan, skal foreligge indenfor en vis given Frist.

Da Schuboths Breve allerede har ligget hos mig nogle Dage, beder
 5 jeg Dem at meddele mig Deres Svar saasnt De har tænkt over Sagen. Imorgen tidlig er jeg som sagt igen i Rungsted, hvor jeg bliver med smaa Svipture hjem, indtil Vintren muligvis indfinder sig altfor streng.

Modtag mine venligste Hilsner til Deres Børn ved

Deres hengivne
 10 Holger Drachmann.

239. Til *Georg Brandes*.

Østerbro.

15 Jan. 1880.

Kære Ven.

15 Blot nogle Linjer dennegang. Jeg er herinde i Byen idag paa et kort Besøg, idet jeg nemlig selv bor ude paa Landet forat finde Ro til Arbejde, lidt bort fra den Mølle, som nu maler hver evige Dag, og med hvis Arbejde man rimeligvis fra „Morgenbladets“ Kontor holder Dig à jour. Det er et utaknemligt Arbejde at slaas med Gengangere og
 20 døde Folk, og hvad *Du* ikke formaaede i 1871–74, det formaar næppe Dhrr. Borchsenius og Schandorph.

Jeg vilde kun spørge Dig, om Du kort førend Nytaar modtog et Brev fra mig som Svar paa Dit (af 25^d Decb.). Det skulde nemlig, som Sagerne nu staar i Danmark, ikke undre mig, om vort Postvæsen
 25 stak Næsen i Godtfolks Korrespondance.

Og dernæst vilde jeg spørge Dig, om din Tid og Tilbøjelighed vilde tillade Dig at se et Arbejde igennem med mig, efterhaanden som det kommer frem. Min gamle Plan om at oversætte Don Juan – som jeg er gaaet til og fra i flere Aar – har jeg nu, fra Oktb. Maaned, alvorlig
 30 taget fat paa. Det er et Sisypusarbejde, men jeg trængte netop til noget meget „svært“ for at fjerne mig fra Skuepladsen for den danske Literaturs Vintercampagne, hvor der sandelig ikke gror Laurbær. Hvis jeg kunde faa Første Sang (den herlige Slutning med Byrons egen

Opgørelse contra Literaturen) færdig og ud til Foraaret, da skulde det særlig glæde mig. Jeg slider som en Hest deri, og jeg er fornøjet over at føle baade Tømmen og Bidslet.

Har Du Lyst og Tid til at modtage Manuscriptet, efterhaanden
 5 som det rykker frem? Det er jo et nyt Slagt Arbejde for mig. Jeg véd Ingen, som jeg kunde henvende mig til herhjemme, da Din egen Protegé, Adolf Hansen, omtrentlig har udfordret mig paa sin ædle Broders, Hr. Peters Vegne. Forholdene blive stedse mere konfuse i dette mærkelige Land.

10 Min bedste Hilsen til Din Frue

Din
 Holger Dr.

240. Fra Fr. V. Hegel.

Kjøbenhavn d. 16 Jan. 1880.

16 Kjære Hr. H Drachmann!

I Anledning af Deres ærede Skrivelse af igaar, som sandt at sige overraskede mig meget, maa jeg henstille til Deres nærmere Overvejelse, hvorvidt De finder det rigtigt, naar der tages Hensyn til vore tidligere Aftaler og vort bestaaende Mellemværende, pludselig at
 20 lægge ny Planer, som føre ind paa andre Foretagender, hvis Værd som *Forlagsartikler* betragtede De dog muligvis noget overvurderer; thi en stor Del af det Publikum, som bekymrer sig om Byron, og som i det Hele taget forstaar at sætte Pris paa ham, vil altid søge ham i Originalsproget. – Dersom en Oversættelse som den bebudede kom i
 25 Stand og jeg skulde overtage Forlaget, vilde der af denne Grund ikke kunne blive tale om et Oplag, der blot tilnærmelsesvis stod i Forhold til det Honorar, De forlanger, og jeg kan i saa Fald kun raade Dem til at overdrage Oversættelsen af Byrons Don Juan til den Schuboeske Boghandel, der har stillet Dem saa gunstige Betingelser i Udsigt.

30 Med Ønsket om, at De snart maa gjenvinde Deres Helbred og med venlige Hilsener fra os Alle, er jeg

Deres ærbødigst hengivne
 Fr. Hegel.

241. Fra *Georg Brandes*

17 Jan. 80.

Kjære Drachmann!

Jeg er saa absolut bunden af Arbeid, at du maa nøies med faa Linier.

5 Jeg har rigtigt faaet dit Brev, dit Digt, din Lars Kruse og takker mange Gange for det Alt, som jeg har læst med Glæde.

Jeg er aldeles villig til at staae dig bi, forsaauidt jeg formaaer det.

Jeg er bunden til det mest anstrengende Arbeid til 5te Marts. Fra da af til din Disposition. Er du tilfreds dermed?

10 Jeg billiger ganske din Plan at oversætte Don Juan, men det er jo en Herculesgjerning. Kan du holde det ud? Lykke vil det jo ei gjøre, men det er fortjenstfuldt. Du burde ei sende mig MS., det er besværligt at sende og kan let gaae tabt, hvad ei gaaer an, men send mig en Correctur. Jeg skal gjøre mig al Umage. Lad din Hustru see lidt
15 paa den engelske Text i Forh. til Oversættelsen. Du veed at jeg ei er saa stærk i Engelsk som i Fransk og Tydsk.

Endnu dette. Netop idag fik jeg fra Mrgbl.s Redaktion en hel Del Blade, hvis Gjennemlæsn. morede mig. Jeg synes du er for haard mod Schandorph og de Andre. Deres Kamp er jo ærlig og velment og jeg
20 beklager meget at du saa absolut vil trække dig ud af Striden. „Die beste Deckung ist der Hieb“ sige vi Tydskere. Er der end ikke „Laurbær“ at vinde saa er de Herskende saa ømskindede, saa uvante til djærv Behandling at de slaaes halvt fordærvede af et Rap, vi Andre neppe føle. Du har saa stor en Kraft, at du burde sætte den ind endnu
25 engang.

– Det er sandt, endnu een Bemærkning:

Du behøver ei at nære Angst for at jeg i Anledn. af min egen Sag skal begaae noget overilet Skridt, jeg begaaer slet intet Skridt, altsaa heller intet ubesindigt.

30 Du behøver ei heller at frygte for, jeg skulde nære ufordelagtige Meninger om Hørup og Berg, fordi Sagen strandede. Jeg veed meget vel at Skylden ei var deres (om jeg end tillige veed at de aldrig vilde have leveret mere end et halvt Forsvar for mig).

Men i eet Punkt er vi aldeles uenige. Jeg troer ei paa Mythen om, at
35 „om et Par Aar“ o. s. v. Fischer tør ei ansætte mig, hans eventuelle

Efterfølger *vil* ei ansætte mig. Kongen vil ei underskrive min Ansættelse. Dette Nederlag er for mig et *definitivt*.

Jeg har i Danmark Kongemagten, Geistligheden, Høire, Lands-
thinget, Regjeringen imod mig. Det er nok. Og saa eksisterer der ei
5 engang et politisk Venstre i Landet. Det tredelte, som findes, ligger jo
i indre Kjævl. Kort sagt – og det gjør mig unegtelig trist – denne
Gang blev mine Udsigter i Danmark tilintetgjort for ethvert over-
skueligt Tidsrum.

Jeg sender mine bedste Hilsener til din Frue og ønsker hende alt
10 Held til den forestaaende Foraarsbegivenhed.

Din hengivne
G. B.

242. Til *Fr. V. Hegel*.

Rungsted.

15

19 Jan. 1880.

Kære Hr. Justitsraad Hegel.

Jeg synes at De gør mig nogen Uret ved at opfatte min Skrivelse saa-
ledes, eller ogsaa har De misforstaaet mit Brev delvis. Nogle Linjer vil
rimeligvis være tilstrækkelig til at klare Misforstaaelsen, thi der er
20 sandelig ikke fra min Side nogen Tale om at glemme en Aftale eller
vort Mellemværende. Vi har jo netop talt om denne Oversættelse af
Byron, og den Iver og Lyst, hvormed jeg har kastet mig derover, kan
dog vel ikke bebrejdes mig. Idetheletaget maa vel den Omstændighed
at jeg flytter paa Landet i en Aarstid, hvor andre holder sig hjemme,
25 og at jeg gør Alt forat opretholde min Friskhed og Sundhed til lite-
rairt Arbejde, medens mine Venner lader sig irritere og spilder deres
Tid i en Discussion, som allerede har varet for længe – idetheletaget
maa vel den Omstændighed alene tale for at jeg netop mener det i
højeste Grad alvorligt med vore Aftaler og vort Mellemværende; thi
30 jeg har delt min Dag og min Tid ligeligt mellem Byron og Torden-
skjold, og jeg har endda haft Tid tilovers til at begynde paa at over-
føre det gamle Æventyr hos Asbjørnsen i Vers – og gode Vers.

Det gør mig som sagt lidt Ondt at De netop har hæftet Dem ved
dette Punkt, at jeg skulde have glemt eller oversét mine Forpligtelser

overfor Dem. Imidlertid: min Flid og usvækkede Arbejdsdygtighed skal her kunne tale for mig. Jeg har jo netop, uden at besvare Hr. Schubothes Brev endnu, først henvendt mig til Dem, for hvem jeg allerede i Efteraaret forklarede min store Forkærlighed for Byron og
5 min Lyst og min Evne til at binde an med ham. Jeg erindrer ikke at De dengang havde nogen Betæneligheder; tvertimod; og jeg er da ogsaa, netop paa Grund af Deres Stilling til Sagen, hidtil gaaet frejdigt løs paa alle de overordenlige Vanskeligheder ved en saadan Oversættelse. Jeg har nu faaet et yderligere Puf udefra (gennem Schu-
10 bothe) og Foretagendets Godhed som *Forlagsartikel* er derved yderligere bleven mig bekræftet. Misforstaaelsen ligger da altsaa kun deri, at jeg, som sidder midt i Vanskelighederne ved Arbejdet, har *overvurderet* dets Værdi for Andre, men dette maa ikke, kære Justitsraad Hegel, lægges mig til Last, thi jeg er ikke Forretningsmand men For-
15 fatter, og da jeg nu engang er begyndt paa Sagen, og ovenikøbet har vist Dem mine *litteraire* Grunde til at faa et saadant Arbejde frem herhjemme (hvor Poesiens Ret ikke vindes gennem Bladartikler men gennem en udholdende Produktion) saa er jeg ogsaa bestemt paa at føre Arbejdet igennem, selvom jeg maa nedsætte mine Betingelser og
20 ligegyldigt hvor lang Tid Arbejdet vil medtage.

Altsaa, denne Oversættelse af Byron vil komme istand, men jeg vil ikke tilbyde noget andet Forlag den, førend jeg atter har hørt Deres Svar, om og paa hvilke Betingelser De altsaa, sét fra Deres Synspunkt, mener at ville kunne overtage den. Dette var jo det, som jeg gjorde i
25 mit Brev, og jeg derved ikke kommet ind paa nogetsomhelst *nyt* Foretagende, der kunde bryde en Aftale eller et Mellemværende, thi jeg har betragtet Byron som Led af mit poetiske Arbejde – hvad det sandelig ogsaa er. Thi kun en *Digter* kan oversætte ham. Da imidlertid Schubothe betragter Byron som „sin Mand“ og da han har sendt mig
30 sit Brev, som saa stærkt opfordrer mig til at gøre Oversættelsen, saa kunde jeg da i Grunden ikke andet end meddele Dem dette. Misforstaaelsen ligger som sagt i at jeg, af let forklarlig Aarsag, har overvurderet Lønnen for et ikke ringe Arbejde og ikke har taget Hensyn til Bogmarkedet. Men da Lysten driver Værket, og da De vist vil ind-
35 rømme mig, at jeg stedse har henstillet enhver lignende Afgørelse til

Dem, saa anmoder jeg Dem som sagt ogsaa nu om at opgive mig de Betingelser, som De mener at kunne være tjent med, og at jeg da fortrinsvis vælger Dem, det følger af sig selv.

Muligvis er det min Meddelelse om „Tordenskjold“, som ikke har
 5 gjort et gunstigt Indtryk. Nuvel da: jeg indestaar for det, som *er* fær-
 digt af ham; og jeg har kun villet vise Dem, at jeg ikke ønskede at for-
 cere Resten forat faa ham ud, idet den sidste Halvdel nemt kunde lide
 derunder. Men hvad siger De da til at lade ham komme i 2 Dele, den
 første nu til Foraaret, den senere til Efteraaret? Derved vil der vindes,
 10 at den større Mængde Læsere lettere overkommer at købe ham. Ifald
 De synes saa, da beder jeg Dem omgaaende at lade mig det vide, og
 jeg skal da sætte alle Mand paa Værftet igang med hans Fregat og jeg
 vil da kunne ende den første Halvdel med Dynakilen, – og naar jeg
 kommer til Byen, om senest 14 Dage, skal det være mig en speciel
 15 Fornøjelse at læse ham op derhjemme i Deres Familje, saaat det baade
 skal tordne og lyne om Ørene paa dem. Thi han har sandelig ikke
 „Bælgvanter“ paa.

Og idet jeg nu haaber, at denne Misforstaaelse, ligesom enhver
 tidligere, er fjærnet, og at De muligvis endogsaa indrømmer mig, at
 20 De har sét en Mangel paa Hensyn imod Dem, hvor akkurat det Mod-
 satte var Tilfældet, tegner jeg mig med venligste Hilsner

Deres hengivne
 Holger Drachmann.

243. Til *Fr. V. Hegel*.

25

Rungsted d 20 Jan 80.

Kære Hr. Justitsraad Hegel.

Jeg føjer idag nogle Linjer til mit sidste Brev. Jeg vil nemlig saa nødig
 at der skulde komme mere Misforstaaelse ud af den foreliggende Sag,
 som jeg dog tillige tror at De ikke helt og fuldkomment har taget
 30 under Overvejelse baade fra Forlæggerens og Literaturens Synspunkt.
 Maa jeg her i Korthed fremhæve Betydningen af en mønsterværdig
 Oversættelse af Byrons episke Digtninge.

Hvad tror De ikke – forat tage et nærliggende Expl – at den kunst-

neriske Oversættelse af Dante har gavnet Molbech i hans Stilling til Literatur og Publikum? Det var jo endogsaa paa *dette* Arbejde at han blev Æresdoktor – og saa meget mere, jo vanskeligere det var at finde kompetente Dommere til at afgøre hans Oversættelses Fortrin eller
5 Mangler. De kan tro mig, naar hans Ambrosius forlængst er forglemt, saa vil hans Divina Commedia staa, og drage Opmærksomheden hen paa hans Ungdomsdigtninge og deres „smukke Vers“ (jeg taler her kun om Formen).

Nu er det sandelig ikke for at blive hverken Doktor eller Professor
10 eller noget som helst, der har med en Titel at gøre, at jeg oversætter min Yndlingsdigter, Byron. De véd jo, at hvis der er nogen dansk, eller nordisk Digter, der – mutatis mutandis – kan saavel i sit Liv som i sine Vers anlægge en Sammenligning med den store Englænder, saa er det min Ringhed. Jeg holder af ham og jeg forstaar ham: det er
15 derfor jeg giver mig i Lag med denne saa vanskelige Opgave med Haab om at den skal lykkes mig. Men De kan tillige være overtydet om, kære Hr. Justitsraad, at hvis det lykkes mig at gennemføre dette Arbejde i de kommende Aar, hvor jeg forhaabenlig endnu raader over min fulde Kraft og Friskhed, saa vil selve denne litteraire Gerning
20 bære Vidne om saa megen alvorlig Energi, saa megen mandig Fasthed (og det er jo dette man stadig raaber paa) at Arbejdet, naar det foreligger sluttet, vil blive en grundmuret Pille for mine samlede Værker, som paa samme Tid støtter mine svagere Arbejder og samler Opmærksomheden for mine stærkere. At dette, sét fra *Forlæggerens*
25 Standpunkt ikke har nogen ringe Betydning, det behøver jeg vel kun at berøre. Men en smuk Udgave af et af Verdens klassiske Mesterværker vil tillige altid som *Bog* i Handelen være en Salgsgegenstand, der vil have sit bestemte Publikum til enhver Tid indenfor den dannede Kreds (hvoraf maaske 10 Mennesker har læst og kan læse Originalen).
30 Dette lader jeg mig nu ikke afdisputere. Især da, hvis jeg med Tiden, efterhaanden som Værket skrider frem, dels selv, dels gennem vore dygtigste Tegnere, kunde ledsage Bogen med saa mange Illustrationer, som en rimelig Salgspris kunde bære. Jeg har ogsaa tænkt mig selv at indlede f. Ex. de første 6 Sange med et stort og pragtfuldt Indlednings-
35 digt om Byron i Venedig.

Men Byrons Don Juan (og Childe Harold) er tillige et udtømmeligt Arsenal i den staaende Strid, der gentager sig gennem alle Tider, mellem forloren Dilettantisme og Poesien i egen Person, mellem det, som Døgnet bærer oppe og det, som Tiden holder sin stærke Haand
5 over. Derfor er ogsaa denne Oversættelse blevet mig en Del af mig selv, jo mere jeg har arbejdet mig ind i den; og jeg maa atter gentage, at De har haft Uret imod mig, naar De i Deres Skrivelse taler om „nye Planer og Foretagender, der vil krydse given Aftale og gammelt Mellemværende“. Jeg gentager kun dette Punkt, fordi De virkelig,
10 kære Hr. Justitsraad Hegel, er Den, som ved denne Lejlighed har – jeg vil næsten sige saaret mig – eftersom De nemlig er Kreditor og jeg Deres Debitor. De har oversét Alt det, som ad rent kunstnerisk Vej kunde lede mig til dette Foretagende, og De har glemt at selv de allerstørste Digtere i Perioder følte sig stærkt hendragne til at overføre
15 en fremmed Stormagt i deres eget Modersmaal. Saaledes blot at nævne Goethe, hvis store Oversættelse af Benvenuto Cellini den Dag idag er blevet fuldstændig et „classisk“ Stykke Goethe.

Det gør mig ondt, at jeg har skullet tale saameget om og for denne Oversættelse, som burde kunne tale for sig selv. Mest ondt gør det mig,
20 at Deres Brev bærer Spor af en Uvilje imod mig og at De under denne Følelse henviser mig til Schubothe, idet De samtidig minder mig om mit Mellemværende med Dem. Hvis jeg ikke stod i *andet* Forhold til Dem end det, som kan skrives med fire Zifre, saa havde jeg straks gjort Skridt for at rejse den Sum jeg skylder Dem og likvidere vort
25 Mellemværende. Thi mit Talent og min Kraft er Gudskelov saa usvækket endnu at jeg kan ride en Storm af, som jeg tidligere under langt vanskeligere Forhold har gjort det. Men der er et andet Baand, som binder mig til Dem og Deres Familje, og som jeg respekterer helt anderledes end noget skrevet Papir, og det er det Venskabsforhold
30 hvori jeg staar til Dem og Deres Børn. Her har De mig sikrest. Men ogsaa derfor gør det mig ondt, at De skulde tale om Mellemværende og sligt, fordi jeg har gjort en Calcule over et Arbejde, hvis Vanskeligheder jeg saa' maaske vel store i Øjeblikket, udenat beregne at Omkostningerne skulde dækkes ved det store Publikum. Jeg har jo altid
35 gaaet aabent tilværks i hvad jeg har foretaget mig – og oftest til Skade

for mig selv – og saaledes gør jeg ogsaa her. Jeg har vist Dem alle mine Grunde til at give mig ifærd med Oversættelsen af Byron. Nuvel: Ingen anden kan eller vil paatage sig en saadan. Saa kommer Schu-
 bothe og siger: Jeg har alle de andre Værker af Byron (foruden
 5 Shakespeare), vil De gøre det? Jeg skriver derpaa til Hegel: Jeg vil
 oversætte Byron, men jeg vil have mange Penge for det. Vil *De* have
 Bogen, ellers vil Schu-
 bothe? . . Saa sætter Justitsraad Hegel sit mest
 bøse Ansigt op, og saa – saa sætter jeg mig alligevel hen og oversætter
 Byron, thi jeg elsker ham som mit eget Selv og jeg kan ikke lade
 10 være. Og hvem af de to Herrer der nu end faar ham, saa véd jeg at
 der hører Mod og Mandshjærte til at begynde paa saadan et Arbejde
 med den Beslutning at gøre det færdigt. Og det vil komme baade mit
 Navn og mine Bøger til Gode, naar jeg bliver færdig dermed.

Og hermed slutter jeg, i Haab om at modtage Deres Svar paa Af-
 15 gørelsen om Tordenskjold, med de venligste Hilsner som

Deres hengivne
 Holger Drachmann.

244. Til *Fr. V. Hegel*.

Rungsted 22 Jan 1880.

20 Kære Justitsraad Hegel.

Som afsluttende Efterskrift endnu kun et Par Ord, efterat jeg med Tak har modtaget Deres venlige Brev af igaar, som synes at have krydset mit fra iforgaars Aftes. Da Spøg og Alvor imidlertid var blandet saa meget i dette sidste, er det mig magtpaaliggende at jeg endnu en Gang gen-
 25 tager for Dem, at jeg er et Fantasimenneske, som er hastig af Ord og undertiden endnu hastigere af Pen, og at Regnekunsten just ikke er skrevet paa Listen af mine Fuldkommenheder. Jeg er saa ganske enig med Dem i at en halv Times mundtlig Passiar kunde have klaret Tingene uden Misforstaaelser. Men selv en Misforstaaelse kan jo under-
 30 tiden oplære Folks gode Sindelag. Og jeg tror at vi mener hinanden det ens godt, og jeg skal nok drikke et stort Glas Rødvind med Dem herpaa, naar jeg atter har den Fornøjelse at gæste Dem. Bortsét fra de Betingelser, som Schu-
 bothe nu muligvis kunde stille mig, betragter jeg herved Don Juan som gaaende ind under den „gamle Række“, (hvortil

altsaa Tordenskjold vil slutte sig til Efteraaret) og jeg vil kun afvige herfra, saafremt dens Udgivelse skulde falde sammen med eller forhale Udgivelsen af noget originalt Værk fra min Haand paa Deres Forlag. Thi en saadan Oversættelse bliver jo altid en Ting for sig, og det var derfor
 5 at jeg, hvis De erindrer det, i Efteraaret spurgte Dem om De mente at „Forlagsbureauet“ vilde have den – netop fordi den saaledes kunde være uafhængig af mine andre Bøgers Fremkomst hos Dem.

Foreløbig arbejder jeg nu Haand i Haand paa mine forskellige Ting, eftersom jeg mest er oplagt; hvilket jo er min gamle Methode og hvorved jeg opnaar størst Friskhed i de forskellige Arter. Jeg befinder mig
 10 vel herude ved den frie Bevægelse i frisk Luft og ved at kunne drive omkring i Ensomheden og tænke paa mine forskellige „Tonarter“ i Versene. Jeg har gjort nogle gode Fund i Lighed med „Bjørnefamilien“ i min sidste Sømandsbog, og jeg har fundet en udmærket Original
 15 i Toldfaget, som ovenikøbet har forfattet sin egen Levnetsbeskrivelse, hvilken jeg da studerer i min Fritid og som aabner mig forskellige Perspektiver ind i Sø- og Landetaten for en Menneskealder siden. Kunde De ikke formaa vor brave Ven Schandorph til saaledes at lægge sig en Maanedstid *alene* ud i en Kro paa Landet. Det giver Friskhed og nye
 20 Figurer. Nu har han jo med Hæder tjent sine Sporer i den hidsige Nytaarstræfning, og han indrømmede for mig selv, sidste Gang jeg talte med ham, at det er Indignationen som gør Versene. Men Indignationen kan løbe ud i bare Personligheder, og *det* giver ikke gode Vers. Jeg taler af Erfaring, og derfor har jeg ogsaa tiet. Og jeg er sikker
 25 paa at jeg har gjort vel heri. Alt hvad jeg havde paa Hjærte, har jeg dog faaet sagt de Godtfolk, og man skal ikke gentage sig selv. Jeg har i mine Morgentimer herude udarbejdet en gammel Idé til en smuk og kærnesund lille Fortælling (til „Ude og Hjemme“). Naar man læser den, skal man ikke formode at den er blevet til midt under den hidsigste
 30 og groveste Literaturfejde, hvori dog mit *Hjærte* har taget den varmeste og hæftigste Del. Men man vinder saa meget ved at betvinge sig – blot jeg havde lært det lidt før. Dog: der er jo god Tid endnu. Noch ist Polen nicht verloren!

Mine venligste Hilsner

Deres hengivne
 Holger Dr.

Fra 1880 var Otto Borchsenius blevet optaget i Redaktionen af Hendriksens Ugeblad „Ude og Hjemme“. I en Erklæring i Numret for 25/1 forklarede han Læserne, at Bladet ikke havde skiftet Karakter, fordi han var blevet Medredaktør, men at det som altid tilstræbte „at afgive en nevtral Arena for de 5 mulig stedfindende aandelige Brydninger, med fri og ærlig Adgang for modsatte Anskuelser“.

245. Til *Otto Borchsenius*.

Rungsted Kro.
24 Jan. 1880.

10 Kære Borchsenius.

Paa Din Opfordring mit Ja. – Jeg skal i hvert Fald gøre mig Umage, NB naar Du omgaaende sender mig Hammerichs (?) Ewalds Levned, samt „Fiskerne“ og det Bind hvori Rungsteds Lyksaligheder staar. Men Brevet maa *ikke* adresseres over Hørsholm (hvilket spilder 1½ 15 Postdag) men derimod *over Klampenborg*.

Og dernæst har jeg udtænkt og i Aften talt med min fortræffelige Vært Kapt. Schwabe om:

Havde Du og efterfølgende gode Mænd (eller en Del deraf) ikke Lyst til at fejre den Dag (d. 31te) herude med en Middag og Aften 20 paa Kroen. Jeg vil da tilsige tre af de bedste blandt Fiskerne herude at møde ved Festmaaltidet. Dernæst har jeg sørget for at Ewalds Monument paa Højen bliver afdækket for sin Vinterbeklædning den Dag og at Flag bliver sat op. Det vilde blive en smuk lille Fest paa *selve Stedet*. I tager med Toget til Klampenborg og jeg skaffer da en 25 rummelig Omnibus, som besørger Jer fra Klpbg. Banegaard herud paa 1¼ Time. Der bliver da om Aftenen redt en stor Søsterseng i en stor Sal (med Kakkellovnsvarme) og alle Mand (mig iberegnet) rumler ind med Omnibus Kl. 8¼ næste Morgen til Toget. Værten og Værtinden her laver udmærket Mad og har god Rødvin og brygger en god 30 Vinpunsch. Om Aftenen er vi samlet med Fiskerne. Det vilde virkelig blive en smuk literair og kunstnerisk Fest. Jeg stoler i hvert Fald paa at Nogle af Jer gaar ind paa Idéen. Efterfølgende foreslaar jeg og beder Dig straks sende Brevkort til. Saasnt jeg har dit Svar skal Du faa Besked om Tid og Pris for Maaltid etc. Maden og Vinen er som 35 sagt udmærket, Lokalet hyggeligt, Anretningen smagfuld og Kakkell-

ovnen en Magasin-dito, som heder umaadeligt. Det vil endnu være Maaneskin den 31te. Som sagt jeg venter at faa Bøgerne med omgaaende (Rungsted Kro over Klampenborg) ellers kan jeg ikke skrive.

Til mere speciel Underretning for „Ude og Hj“s Redaktion tjener,
 5 at en smuk, djærv, frisk Fortælling omtrent 2 Ark stor, nemlig „Kutteren Vildanden“ løber af Staplen næste Uge.

Med venlig Hilsen
 Din
 Holger Dr.

- 10 Hasselriis (Ewalds Billedhugger, Priors Atelier, Bredgade)
 Pietro Krohn
 Borchsenius
 Hendriksen
 Zahrtmann
 15 Schandorph
 Gjellerup
 A. O. E. Skram
 Liebenberg (med fl.)
 Jakob Hegel
 20 Dr. Knudtzon
 Hostrup
 Hørup
 Pingel
 Drewsen
 25 Schwanenflügel
 Michelsen
 Red. Larsen
 Secher
 Henriques
 30 m. fl. som Du selv kan udfylde.

Til sin Ven Viggo Drewsen skrev H. D. en lignende Opfordring til at være med til Ewald-Festen, men fik Afslag. Flg. to Breve viser hans store Skuffelse over den manglende Interesse for Sagen.

246. Til *Viggo Drewsen*.

Rungsted d 28 Jan. 80.

Kære Drewsen.

Naturligvis! – Jeg tænkte det nok. Alle Venner og Bekendte har nu
 5 sendt Afbud. Nogle, fordi de ikke vilde gaa Glip af et Ædegilde; andre
 af Hensyn til „Søstersengen“ etc. For mig stod det, som om her var en
 Lejlighed til at vise sin Tro af sine Gerninger. Hvis ikke Literaturen
 (dens Tjenere saavel som dens Venner) ved slige højtidelige Tilfælde
 gaar til „Folket“, blandt hvilket netop de ulykkeligste Digtere har
 10 levet, og siger det, at Literatur er noget, der har sin inderste Rod og
 sit friskeste Udspring fra Bønder, Matroser, Toldere og Syndere – ja
 saa: leve det forenede litteraire Venstre! leve det forenede lit. Højre!
 leve Kliken, leve Dagligstuen, leve *netop* det, som driver Ewald'erne i
 Fortvivelse og H. D. ud til Rungsted!

15 Om jeg nu vil have Humeur – og Penge – nok til at holde den lille
 Fest alene med mine Fiskere, Toldbetjente, Gaardskarl, Krovært og
 Diligencekusk, det vil Tiden og Dagen vise. Rimeligt er det ikke. Men
 denne lille Episode bliver – som jeg netop nu skriver Dhrr. Schan-
 dorph og Borchsenius til – et bestemmende Led i den Kæde af Argu-
 20 menter, der, saasart Hensynene til min Kone etc tillader det, gør at
 jeg for Alvor bryder op med Bo og Bas og sætter mig fast i et lille Hus
 herude, hvor der ingen Klokke er paa Laagen.

Jeg har i mange Aar ikke kendt en saadan Ro, en saadan Fordyben
 mig i mange Spørgsmaal om Digterens Opgave og Digterens Maal,
 25 som i disse fire Uger, og jeg beklager at jeg skal tage herfra og jeg véd
 at jeg vil komme til at længes herud, som man kan længes efter noget,
 der er En kærere end det Kæreste: sit Selv, sin Frihed.

Din
 Holger Dr.

30 247. Til *Otto Borchsenius*.

Rungsted. d 28 Jan. 80.

Kære Borchsenius.

Unægtelig blev jeg meget og ikke behageligt overrasket ved at mod-
 tage et Afslag – efterat først Hendriksen havde tilskrevet mig sit Bifald

med Ideen. Og *hvorfor* vil man ikke komme? Fordi en Journalist af 11te Rang gør et Middagsgilde i Byen den Dag. En saa smuk, jevn og simpel lille Fest som den – og saa naturlig tillige: at blive en Del Literater og Kunstnere sammen, for, sammen med Fiskerne, at fejre 5 „Fiskerne“ paa den ulykkelige, store Digters eget Opholdssted – en saadan Idé bliver opgivet – fordi man gør Middag ved „Dags-Avisen“.

Nuvel, jeg skal ikke kommentere dette videre. Jeg troede at „Literatur“ var noget som var skrevet i Hjerterne. Jeg troede at den virkelige Literatur altid, paa en meget mindre Foranledning end 10 denne, var klar til at gaa ud og hilse paa sin egen Kilde, det „menige Folk“, samtidig med at den bekransede de store Ofre for *Byens Konveniens*, hvadenten nu denne kaldes det lit. Højre eller Venstre. Jeg mente dernæst, at her netop var Anledning til at „slaa et Slag“ (hvorom der altid tales) imod Ewalds bitreste Fjender, de civile og 15 gejstlige Pharisæere, der den Dag ville høre paa Musik og Deklamation ligesom paa et andet Programnummer. Men nej! En Journalist gør et Ædegilde. Det er tilstrækkeligt.

Derimod: kom bare med Digt, med en Skitse, med Referat osv. Lad hejse Flag, Krans etc.

20 Nuvel, kære Borchsenius. Jeg har i 10 Aar ligget paa den store Landevej blandt Götz v. Berlichingens Svende og ført mangt et Hug mod bevæbnet Fjende. Jeg har sandelig *Lov* til nu at gaa i Vinterkvarter og udstrække det baade til Sommer og Høst. Men selv om denne Lov er mig nok saa bevidst og ikke trænger til Argumenterne, 25 saa kan jeg ikke lade denne lille Episode gaa forbi mig uden at betegne den som et yderligere Led i den Kæde af Argumenter, der gør mig det til uafviselig Pligt overfor min dybeste Forstaaelse af Poesiens Natur og Ret, at trække mig definitivt tilbage fra al personlig Samkvem med Dagens buldrende Strid og med Literaturens grovere Mekanisme. Jeg har brugt saa mange Kræfter i denne Mekanismes Tjeneste, 30 og jeg er blevet og bliver stedse saa ilde lønnet derfor, at jeg nu, maa ske i sidste Øjeblik, med fuld Ret er betænkt paa at *spare*.

Jeg behøver næppe at forklare mig nærmere. Lejlighedsdigte, Stridsdigte, Artikler, Redegørelser, Forsvar etc.: intet af dette vil nogensinde 35 komme fra min Pen mere. Aldrig vil jeg med et „Jeg“ indføre mig

selv paa Tryk mere. Jeg vil sky Omgang med Blade og Bladfolk. Jeg vil være en upersonlig Mand, som for Fremtiden bor mellem Rungsted og Hirschholm. Ingen vil komme til at kende hans Meninger eller Principer ved nogen Art af „Lejlighed“.

5 Derimod vil han støt og troligt skrive sine upersonlige Fortællinger, Oversættelser, episke Digte osv. i „Ude og Hjemme“, saaledes som han har lovet og tilsagt.

Med venlig Hilsen
Din

10

Holger Drachmann.

248. Fra *Otto Borchsenius*.

Torsdag Aften.
d 29/1 80.

Kjære Drachmann!

15 Jo, du er den Rette til at tale om, at vi Andre ikke vil „slaa et Slag“, du, der strax gav Signalet til „Frelse sig hvo der kan!“ og efterat Hæren var opløst og Frafaldet begyndt, rolig saâ paa, at vi Andre én for én blev bankede forfra og snigmyrdede bagfra af Fjenden, der hurtig fik sin Slagorden fylket. Men hvad nytter det til, at vi privat
20 skændes og siger hinanden saarende Ord? Og hvad er det, du mener i dit Brev? Jeg forstaar dig slet ikke. Da jeg modtog dit Brev, gik jeg strax ud til Schandorph, men fik at vide her, at han og en 3-4 Andre havde sagt Ja til en Indbydelse og ikke kunde eller vilde sende Afbud. Men selv om de baade havde kunnet eller villet, havde jeg ikke sat
25 mig i Spidsen for noget Gilde. Du vilde have faaet det Svar fra mig, at du selv maatte komme herind og tromme Folk sammen. Jeg har i disse Tider baade offenlig og privat maatte[t] høre saa meget for, at jeg stod i Spidsen for vore festlige Arrangements saavel som for min Hjælp under Korrektoren af eders Bøger, at jeg af Selvopholde[ls]es-
30 drift for Fremtiden siger Stop til al Sligt. „Det har man for sin Villighed o-s-v“!

Hvorfor skriver du ikke selv til dem, du vil have derud? Der kan jo komme baade 20 og 30, fordi vi 5-6 ikke kommer.

Hvad mener du endelig med, at vi ikke skulde have Literatur skrevet i vore Hjerter? Aa jo vel!

Hører jeg til de „Bladmænd“, du for Fremtiden ikke vil omgaas??? Det vilde gjøre mig ondt, men i alt Fald haaber jeg, du fremdeles vil støtte „Ude og Hjemme“, som du skriver.

Tak for Digtet. Hendriksen maa tage Skylden for, at Ordene om den hellige Aand blev rettet til „Synd mod Hjerter og Aand“; han turde ikke trykke det Andet og vilde af religiøse Grunde ikke heller, skjønt jeg ikke tror de vilde have forarget. Om Digtet kan vi tales ved mundtlig; jeg har Et og Andet at sige derom!

Vil du ikke skrive en lille Skizze om Dagens Fest derude med Fiskerne? Finder du igjen noget „Bladmandsagtigt“ deri, saa gjør det for Sagens og din egen Skyld. Jeg troede for Resten, du selv var bedt med herind og kom til Middagen.

15

Din
Otto Borchsenius.

249. Til *Edvard Brandes*.

Østerbro 5 April. 80.

Jeg har været et Par Gange hos Dig og lagt mit Kort, da jeg ikke har truffet Dig hjemme. Naar jeg nu skriftligt henvender mig til Dig, da er det forat faa bragt en Ting til Afslutning, som Du maaske vil erindre at jeg paabegyndte ved vort Sammentræf efter Universitetsmiddagen paa Larsens Plads. Jeg lovede Dig dengang en Motivering af et Forsøg paa Tilnærmelse igen til Dig, og jeg kan ikke nu bestandig træffe Dig ved selskabelige Sammenkomster uden at opfylde mit Løfte. Lad mig imidlertid sige Dig at jeg særlig vælger denne Tid til en saadan Motivering, da jeg maa forudsætte – efter hvad jeg hører – at Du har Anledning til at dømme om, hvorledes et Sammenstød med københavnsk velklædt Pøbel og deraf flydende Klaffer kan saare og pine et i Forvejen sensibelt Gemyt.

Min Situation, da jeg for to Aar siden, nogenlunde ved denne samme Tid, kom op forat gøre Dig et Besøg, var en saa lidet misundelsesværdig som mulig. Vi kender den begge, og jeg er den, som

mindst er tilbøjelig til atter at tage den frem. Jeg mødte hos Dig (istedetfor som jeg troede en Vens Overbærenhed) en Kulde, en mistroisk Afvisning af enhver Forklaring fra min Side og en Overlegenhed, som den velkonditionerte Mand viser overfor en Vagabond.

5 I saadant Tilfælde tager man sin Hat og gaar. I Frankrig (eller selv i Tyskland) følger der en Udfordring Dagen efter. Her i Danmark vil man ikke gøre Sagen værre ved ovenikøbet at blive til Latter; men al Krænkelser, al Haan, alt Overmod og al Bornethed, der iforvejen er vist En og har forbitret Ens Sind, modtager ved et saadant Tilfælde et yderligere Plus – og Forbitrelsen, der ikke kan finde det naturlige og mandige Afløb, forgifter Ens Tænkemaade og afføder i Reglen en Handling, som man ikke længe efter selv bitrest fortryder.

Nuvel, vi véd begge, til hvor uædelt et Middel din Mistro og haanlige Afvisning drev mig.

15 For selve Kendsgerningen vil der aldrig fra min Side blive gjort noget Forsøg paa at slippe ved en Afbigt eller Udsoning. Jeg er lige saa stolt som Du, og har jeg bibragt en Kammerat et Knivstik bagfra, hvor jeg under andre Omstændigheder havde givet eller modtaget et regulært Kaardestød, saa er det *værst* for mig selv, og det viser mig
20 kun, til hvilke uoverseelige Vildfarelser den menneskelige Lidenskab kan drive et Individ, der hverken er slettere eller bedre end Folk er flest.

Men der fulgte saa mange tunge og sørgelige, for min Selvfølelse saa ydmygende Tider ovenpaa det, at jeg, da jeg endelig som en temmelig skibbrudnen Mand kom tilbage hertil, efterhaanden søgte at glemme Alting, og altsaa ogsaa mit Mellemværende med Dig. Det lykkedes mig kun ufuldstændigt.

Imidlertid udkom en Bog, som netop var bleven til under alle de sygelige, trætte og stundom ganske haabløse Tider, som jeg havde tilbragt dels under den fuldstændige Beherskelse af en Lidenskab for
30 en yppig-devot Kvinde, dels i Sygeværrelset efter Bruddet med min Lidenskab. Jeg hørte da, at denne Bog paany gav Dig og dine nærmeste Venner Anledning til den gamle Beskyldning for bevidst Frafald, Forræderi, hensynsløst Forsøg paa at benytte alle Strenge forat røre
35 Opinionen etc. Jeg tav dertil, thi jeg var blevet saaret nok iforvejen,

til at jeg ikke nu skulde være omtrent følesløs overfor en forhastet og ensidig Dom fra mine tidligere Venner. Jeg var mig bevidst at jeg trolig fastholdt min Regel lige fra Begyndelsen af min Forfatterbane, fuldstændig at lade Indtrykkene udenfra paa mit Gemyt afspejle sig i mine Arbejder, fordi jeg, *maaske som den eneste Digter i mit Land*, havde fundet min Styrke i at være Digter – (in specie: Lyriker) – og *intet andet* end det, baade igennem mine Meninger og mine Handlinger.

Om det Rigtige eller Ikke-Rigtige heri kan der disputeres i det Uendelige. Man vil engang blive nødt til at se hen til denne Forklaring, naar man vil have et nogenlunde rationelt Holdepunkt i Forklaringen paa et saa lidet disciplineret Fænomen i vore alt andet end lyriske Dage. Men herom ikke nu. Jeg kan blot sige saa meget, at jeg i forrige Foraar eller Forsommer, da jeg atter begyndte at føle mit Hoved paa mine Skuldre og mit Hjærte i mit Bryst, tilskrev din Broder i Berlin et eller flere Breve, hvori jeg – da jeg jo ikke personlig havde tilføjet ham nogen Uret – søgte at vise, hvad Uret der var gjort mig af Eder. Denne Korrespondance vilde imidlertid næppe være bleven aabnet fra min Side, hvis jeg ikke allerede da havde kunnet lægge en bestemt Felttogsplan frem imod vore fælles Fjender herhjemme, dem, som jeg muligvis ved et sentimentalt eller et neutralt Arbejde undertiden kan synes at ville gaa under Øjnene, men som det dog er min Ære og Stolthed at vide mig forhadet og bagtalt af netop fordi de vide – bedre end I mange Gange – at jeg fra Begyndelsen af har været deres fødte Antagonist og vil vedblive dermed, saa længe der er Uro, Revolte og Had til det Middelmæssige tilbage i min sejglivede Natur. Jeg meddelte din Broder Udkastet til min Universitetskantate og dernæst min Hensigt at samle et stort Bind Digte med alle mine skrappeste Ting i, og endelig at det var min Agt at plaidere en fattig Fiskers Sag imod Autoriteterne. Alle disse Løfter har jeg siden redelig opfyldt, og Opfyldelsen har svedet til mig selv; og naar jeg indtog en tilbagetrukket Stilling i Nytaarsfejden, saa var det fordi jeg netop havde sagt *Alt* hvad jeg vilde sige i det forløbne Aar, og ikke vilde gentage mig selv.

Det var denne Motivering, som jeg sigtede til ved vort Møde i Juni

Maaned. Sidenefter hændtes der for Dig selv Ting, som ganske naturligt holdt mig tilbage udenfor dit Hus. Nu er vi atter truffen sammen, og jeg føler Nødvendigheden af at tage hin Forklaring op igen. Det er ikke sandsynligt – og det er ikke min Hensigt – at vi skulde komme paa den gamle Fod med hinanden: der vil altid være dette „noget“ imellem os. Men jeg har skyldt Dig en Forklaring, og jeg har nu givet den. Hvor meget eller hvor lidet vi for Fremtiden ville faa at gøre med hinanden, det afhænger vel af mange og forskellige ydre Omstændigheder. Kun Et vil jeg lægge Dig paa Sinde: Folk med Naturer som min (hvoraf der er en Del i vor Kreds) have, i Modsætning til romanske og asiatiske Mænd, ikke saa meget deres Anskuelser, Meninger eller Principer gennem en klar, logisk Tænkning, der da, uadtil, drager en bestemt Rettesnor for Individets Optræden og Handlinger. Vor Stilling til bestemte Spørgsmaal er næsten altid en Gemyts og Følelsessag snarere end en absolut Overbevisningens eller Viljesact. Vi danner saaatsige den feminine Side af Oppositionen mod Autoritet. Men derved er ogsaa et Øjebliks eller en Periodes Ubestemtthed eller Svingning forklaret. Man bør dømme os som vi ere. Lad det være en Svaghed i Konstruktionen, i Naturen – nuvel, men det er ikke nogen Svaghed i Moralen. Jeg indrømmer at Gemytsoppositionen har noget Tveægget ved sig; den kan undertiden saare paa urette Sted; men naar den træffer rigtigt, saa bider den godt igennem; – som figura udviser.

Modtag en venlig Hilsen

25

Din
Holger Drachmann.

250. Fra *Edvard Brandes*.

8/4. 80.

Først takker jeg Dig for Dit Brev og den deri indeholdte Forklaring, saa beder jeg Dig undskyldte, at mit Brev ikke bliver saa langt og udtømmende som Dit, men jeg er ikke synderlig stiv i Pennen og desuden i disse Dage optaget af Arbejde og forskelligt Andet.

Jeg tror ikke, det er nogen Nytte til at drøfte vort nu aarsgamle

Møde. Du misforstod mig ganske sikkert i meget den Aften. Jeg véd bestemt, at jeg ikke havde til Hensigt at fornærme Dig om jeg end mente det var rigtigt at sige Dig min sande Mening. Jeg vil heller ikke dvæle ved, hvad sidenefter skete. Jo mindre vi tale derom, des
5 bedre.

Jeg vil af Fortiden kun berøre, at Du har sat altfor megen Lid til „Klaffer“ naar Du har troet, at jeg har udtalt mig om „Prinsessen“ saaledes som Du antyder. Jeg kan have sagt, at det ingen god Bog var – jeg mener dette – jeg har ikke fortolket den moralsk. Jeg har i intet
10 Mon ladet mig influere af vort Mellemværende i den Dom, jeg privat har udtalt om Din literære Produktion, thi offentlig har jeg intetsteds ytret nogen Mening om denne. Jeg vil desuden ligeud sige, at jeg har saa stor en Sympati for Dit Talent, at jeg derigennem fjærnes fra et bittert Fjendskab med Din Person. Havde dette ikke været Til-
15 fældet, vilde jeg næppe have modtaget Din Tilnærmelse, som jeg gjorde ifjor Sommer. Jeg var jo rigtignok under Indflydelse af megen Champagne.

Jeg synes, det er meget behageligt og bekvemt for os begge, hvad nu er sket, jeg mener, at vi kan mødes i Fred, tale med hinanden og
20 diskutere de Ting, som vi begge have Interesse for. Det er jo usandsynligt, at det gamle Forhold skulde lade sig retablere, jeg kan saa daarligt „glemme“.

Hvorpaa jeg foreslaar at vi give Fortiden, hvad den tilhører, og Fremtiden det Øvrige.

25

Venligst
Din
Edvard Brandes.

251. Til *Georg Brandes*.

30

Kbhvn. Østerbro.
d. 29 April 80.

Kære Ven.

Himlen og Jorden og Tingene og Berlingske Tidende og alle andre Stormagter ere mine Vidner, at jeg adskillige Gange har været ifærd

med at meddele Dig hvorledes Sagerne stod her siden jeg sidst udbad mig dine bona officia. Jeg finder nu i min Skuffe idetmindste to paabegyndte Breve til Dig, det ene saare nedslaaet, det andet altfor kunstig morsomt. De kunde forsaavidt begge sige det samme, nemlig
5 at denne Vinter – som endnu trods halvtgrønne Blade ikke er forbi – har bragt mig Sygdom eller maaske snarere Skrantning en længere Tid, og at f. Ex. hele Februar slæbte sig hen med Sygelighed og fuldstændig Mangel paa Arbejdsdygtighed. Saa blev da Don Juan lagt ad acta i dette Interregnum. Du har engang kaldet mig vir tenax propositi. Trøst Dig da, Don Juan vil nu staa op igen; fra Dato vil der
10 blive arbejdet med fuld Kraft igen og ved Høstens Begyndelse tænker jeg at sende de to første Sange ud. Jeg har faaet bortescamoteret ham fra Hegel til et andet (Schuboths) Forlag og tror dermed at have sparet mig og ham en Del Vanskeligheder. Du kender Forholdene her.
15 De have ikke just forbedret sig i din Fraværelse, og jeg havde nogen Grund til at formode at vor brave Ven Hegel en skøn Dag kunde nedlægge Protest imod Fortsættelsen af Udgivelsen, selvfølgelig akkompagneret af Berlingske eller Dagbl. eller hele det samtlige Train paa én Gang. En smuk Liga mod Byron! Men den literaire Tilstand her i
20 Danmark forværrer sig Dag for Dag. Naa, jeg vil ikke plage Dig dermed. Du kender *den* Vise altfor vel. Jeg havde imidlertid allerede ved Beg. af Januar følt Trang til at skrive „Noget paa Vers“, som ikke vilde lide min sidste Digtsamlings Skæbne at blive nedslaget ligestraks og lagt paa Loftet hos Hegel forat afvente et eller andet ubegribeligt
25 Vendepunkt om en Snes Aar. Jeg havde fundet i Asbjørnsens Udgave af norske Folkeæventyr et meget lysteligt et, som ved nærmere Eftersyn viste sig at være det gamle „Amor & Psyche“-Sagn, der havde ligget og sivet igennem Folkebevidstheden yderst mod Nord og endelig var opstaaet i en ret kraftig sammentrængt og drastisk Form. Jeg tog
30 fat, og har nu skrevet et Par Tusind Vers som Variationer over det gl. Thema. Igaar blev jeg færdig med Manuscriptet og nu skal Trykkeriet sætte Dampen op, saaat Bogen kan udkomme midt i Maj. Hvis der havde været levnet mig blot 14 Dage mere, saa havde jeg bedet Dig see Korr. Arkene igennem inden de gik i Pressen; det vilde hist
35 og her og maaske endog mange Steder have været mig til Beroligelse

at høre din Mening og modtage dine Forslag, men nu er det den yderste Termin, og Bogen maa da gaa som den er.

Jeg venter mig en Del af den. Det forekommer mig at jeg er bleven „ung“ igen deri. Ved at høre Tale om et frit bearbejdet *Æventyr*,
 6 kunde Du eller Andre muligvis blive bange og spørge – „Prinsessen?“ Men Du kan berolige Dig. Der findes ved Siden af megen *Ædelhed* og „Erhabenheit“ og „Schwung“ og Dyd og gode Sæder deri en strømmende Blanding af Trods og Angreb og Kaadhed og mange bitre Bemærkninger, og jeg tør nok indestaa for at „Ingefærret skal
 10 brænde de Godtfolk i Munden“. Der klædes saa meget af og paa, og man gaar saa ofte i Brudeseng i Digtet, at Berlingske visseligen vil faa fuldt op at bestille. Men hvad der er det vigtigste og det bedste (og ikke mindst for Dig) det er at Digtet løber hen over en varm kraftig Pantheismes frodige Jordbund og stiger stadig op imod en redelig
 15 Frihedsbegejstring, en Trang til at svinge med Hatten og raabe „Frem, frem, for enhver Pris!“ Muligvis vil Du gøre den Indvending at Digtet foregaar for meget i Skyerne; men det er i ethvert Fald en sund og ung Mands Foraarsymne ovenpaa Vinterens Sygelighed og Forknyttelse. Og det er jo godt.

20 Og saa er der nogle henrivende Vers deri.

Og endelig føler jeg det Komiske ved saaledes paa Forhaand at anbefale mine Varer. Nuvel, i Midten af Maj haaber jeg at kunne sende Dig Bogen, saa kan Du selv approbere eller skælde ud.

Jeg bringer min og min Hustrus Lykønskning til den for nylig sted-
 25 fundne Begivenhed i din Familje. I Maj Maaned skal vi selv til det her hos os, og derfor er denne Tid lidt sengeliggende, ventende, allarmede etc.

Modtag disse Linjer med al deres Hastværk som et Udtryk for de uforandrede Følelser af Hengivenhed, der stedse lader mig ønske –
 30 meget imod dine egne Ønsker rimeligvis – at Du var her – skøndt her er gyseligt. De bedste Hilsener til din Kone fra mig og min. Jeg syntes at Drewsen talte noget om et muligt Sommerbesøg i Rosenvænget; hvad siger den Allermindste dertil? Endnu engang

Din heng.
 Holger Dr.

252. Til *Otto Borchsenius*.

Østerbro.

Onsdag. 12. Maj 80.

Kære Borch.

5 Det var kedeligt at Du ikke traf mig iaftes. Jeg vil da sende Dig et Par Ord her med min egen Mening om Æventyrdigtet. Stødet deri (thi et saadant er der selvfølgelig) er rettet derhen, hvor f. Ex. Edv. Brandes sigter i sin nye Bog Pag. 224 Fru Hennings „Er det først slaet fast – og det er det omtrent – at der intet mere smigrende kan siges
10 om en ung Kvinde, end at hun er et Barn, vil Skuespillerinden ikke let undlade at imødekomme Publikums Smag. Hendes Triumf er da vis“.

Jeg har, tror jeg, med stor Kraft og gennemført Styrke – aldeles bortsét fra det Lyriske – hævdet *Mennesket* in specie det arbejdende
15 Menneske i Kvinden i mit Digt, og derved skiller det sig aldeles fra den romantiske Skoles unge Kvindefigurer herhjemme, der alle ere trukne ud af Næsen paa hinanden.

Hvad jeg imidlertid selv ansér for Styrken i Digtet det er den bølgende Understrøm af Noget paa en Gang elskværdigt Spøgende og
20 Sarcastiskt, der overalt ledsager Fortællingens Gang, hist og her stiger frem med en Erfaringsætning eller et Angreb – det er det „Drachmannske Jeg“, som det omsider er lykkedes mig helt at holde udenfor mit Arbejde som agerende Person, men som dog er der og selvfølgelig maa være der, naar Digtet skal være Blod af mit Blod.

25 Der er med andre Ord en *Stil* igennem dette Arbejde, som hæver det højt over Æmnets muligvis lidt barnlige, lidt løse Træk. Det er som om det her var den modne Mand, der havde sat sig til at nedskrive nogle Erfaringer og nogle Reflexioner han har gjort i Livet under en lidt spøgende Form „Der var engang en Mand i en Mose“.
30 Og det er dette Indtryk af Modenhed igennem Erfaringer jeg gerne vilde lægge mit Publikum – for ikke at tale om mine Venner – paa Sinde.

At da særlig Slutningen maa blive lidt løs, lidt svævende, følger af sig selv. Men jeg har jo ogsaa nærmest behandlet Afslutningssangen
35 spøgende. Min Kone meddelte mig dine Indvendinger imod Blaa-

strømpen. Men, kære Ven, hos hvem og hvorledes skulde vel en saadan vred Mand søge sin Retræte for en bitter Erfaring? Han kan ikke søge til en anden smuk Kvinde – thi den første var jo netop *smuk*. Han kan heller ikke søge til den *virkelige* videnskabelige eller kunstneriske Trøst, thi han skal jo dog straffes lidt for den Overilelse, hvor-
5 med han har brudt Forholdet til det smukke Barn. Det er jo dog ikke *ham*, der skal staa med Palmer i Hænderne. Han har omtrent baaret sig saa dumt ad som de fleste Mænd (og det hjælper ham ikke at han har været ærlig og naiv i sin Dumhed). Han er bleven indtaget i et
10 kønt ungt Barn; han sætter Barnet paa en Prøve uden i Virkeligheden først at have opdraget og udviklet Barnets Evner til at blive prøvet. Han ser sig skuffet og han fælder sit Anathem. Fra det Øjeblik af er han i Virkeligheden tabt for Læseren. Det er paa den unge Pige at al Interessen hviler. Vil hun kunne klare sig eller ikke?

15 Da hun endelig har tjent sig op paa Højde med en virkelig Kærligheds overbeviste og overbevisende Magt og da hun atter mødes med ham, saa maa han ikke staa paa en altfor høj Piedestal; ellers vilde det hele blive altfor „ædelt“ og usandsynligt. Der maa falde Stænk af noget Komisk over ham; – han tror at han „søger efter den evige
20 Sandhed og Klarhed“, og han har i Virkeligheden overleveret sig til den *karrikerede kvindelige Emancipation*, til Blaastrømpen. Den unge Pige, den rette Brud, bliver da den virkelig kvindelige Frihed, Emancipationen i sin ideelle Forstand. Hvor let jeg derfor end har behandlet Slutningen, synes jeg dog selv at dette skinner tydeligt igennem: den
25 golde, misforstaaede, udygtige kvindelige Bog-Figur, og den livskraftige, reelle Arbejdets Kvinde. Jeg kan forsikre Dig at de begge ere gjorte over Modeller.

Endnu blot en Bemærkning ved Siden af Bogen. Jeg talte med min Fader igaar og skildrede ham Bogen i skitserede Træk. Han gjorde
30 nogle Bemærkninger, som jeg følte slaaende. Han kendte, sagde han, den større Del af det bedre intelligente *gamle* Kbhvske Publikum. Dette slipper ikke nemt og ikke gerne den romantiske Form (Versene, Lyriken) men det vil paa den anden Side have en ny Kærne, Tidens Ideer i den gamle Skal. Han mente at det var af nogen Betydning at
35 den ny Literatur her i Norden ikke altfor hastig, ikke med ét Slag

formerede Linje og Opstilling allesammen i ensartet, ny Uniform. Derved afskar man sig let Muligheden af at faa saa mange af de Gamle med som mulig. Jeg tror at han har Ret. „Prinsessen og det halv[e] Rige“ *kunde* tages til Indtægt af og for Reaktionen; denne Bog
 5 kan det ikke. Den vil læses paa Steder hvor Garmann & Worse ikke trænger ind, og Ingefærret deri vil alligevel brænde Adskillige i Munden.

Dette er nu min Mening. Men enhver kan jo have sin. Forøvrigt er der Meget, som endnu taler for, at jeg, paa Venstre Side af den lit.
 10 Grænse, endnu hævder Versene i Norden. Schdf. kan sandelig ikke skrive Vers, Bjørnson skriver næppe mange fler', Ibsen slet ingen – og det vil gaa mig som disse tvende sidste om ikke lang Tid.

Alt i Alt: denne Bog vil, uden ved sit Indhold at genere mine Medkæmpere, gennem sin Form lade sig læse af mange Modstandere. Men
 15 paa den anden Side lader jeg den kun udkomme med saa god Samvittighed, fordi jeg véd at bag den staar opmarschert en Række Prosa-studier ud af vore kunstnerisk-socials Forhold og dernæst en Torden-skjold hvori der er historisk Marv og Ben, ingen Nattergale, men dygtig meget Saltvand.

20 Vi tales ved imorgen.

Din
 Holger Dr.

E. S.

Bliv ikke vred over en maaske lidt løjerlig Anmodning, men da jeg
 25 forudsætter at Du hver Dag gaar forbi Hotel Royal, og da jeg slet ikke har noget andet Ærinde ind til Byen i disse Dage, saa vilde Du gøre mig en Tjeneste ved at hente „I Storm og Stille“ i Vinkælderen, hvor jeg lod den ligge, og give mig den imorgen Aften, naar vi sés paa Constantia. Jeg haaber ikke at det hæderlige Kompagni i Kælderen
 30 har opædt Bogen i deres Fuldskab. Du véd jo at for mig er en Spaseretur ind til Byen ensbetyd. med en ødelagt Formiddag.

Venligst
 Din
 H. D.

253. Fra *Edvard Brandes*.

25 Maj 1880.

Kære Drachmann! Jeg har været borte paa en kort Tur til Paris og igaar ved min Hjemkomst traf jeg Din Bog, som Du har været saa
5 venlig at sende mig og som jeg idag har læst.

Jeg havde med som Rejselekture det Nummer af „U. og hj.“, hvori „Syndflodssagn“ staar. Jeg blev ganske overvældet ved Læsningen. Det er et fortrinligt Arbejde fortalt med en teknisk Dygtighed, som kun faa ville paaskønne, og dybt i sin Tanke, som ogsaa kun de færreste ville
10 forstaa. Der er i dette Stykke en Svulmen, noget Victor Hugo'sk, noget Primitivt, Genetisk – jeg véd ikke ret at finde Ord – som sætter det meget højt i Din Produktion.

Jeg tilbragte de Par Dage, jeg var i Paris, dels paa Salonen dels med at læse Literaturens allernyeste Skud. (Theatrene vare slette).
15 Du tror ikke, hvilken Gruppe af talentrige Kræfter der voxer op i den Jordbund, som Zola har gjødet for dem. Du vil maaske finde det Ord „gjødet“ særlig passende. Du ynder ikke denne Forfatter, Du frastødes, hvor han tiltrækkes og Dyndet øver jo en mægtig Tiltrækning paa ham. Men Ét følte jeg mig gennemtrængt af derovre, at nemlig
20 dér var Livet og Arbejdet, og at det hjælper ikke, at dansk Kunst endnu søger til Italien. Vi maa have Eder alle Kunstnere og Forfattere ordentlig døbt i Seinens graagule Vande.

Jeg tænkte meget paa Dit Talent derovre netop fordi jeg lige havde læst „Syndflodssagn“. Saadan vilde ikke Zolisterne skrive – de vilde
25 være præcisere, lokalere, haardere og paa en vis Maade mere haandgribelige og forstaaelige. Ikke fordi de ikke ynder Symbolisme den er tilsidst uadskillelig fra al Poesi men fordi den ligesaa godt findes i Beskrivelsen af den ringeste Hverdagsting som i Skildringen af den vildeste Naturbegivenhed. Jeg følte tydeligt at Dit Talent ikke var
30 ringere end de unge Franskmands, men at Du intet lærte herhjemme. Du maa digte indadtil herhjemme, Danmark lægger tre Jernringe om hver Skrivendes Bryst og det er Sukkene og den forpinte Stønnen som bliver Lyrik.

Ogsaa Din nye Bog synes mig ikke ganske frigjort. Du slutter Dig
35 ind i Æventyrets Have med Nattergale og Fontainer, fordi Du ikke

kan udholde Synet af det virkelige Fladland, der omgiver Dig. Det var ganske underligt for mig at læse dette Digt netop som jeg gik om med Planer til at skrive om den nyfranske Digtterskole. Jeg elsker Vers og jeg finder Dine beundringsværdige. Du har sikkert aldrig
 5 nogensinde drevet Rimets Kunst med større Sikkerhed og bevidst Lethed end her. Du arbejder nu med stor Smag og jeg finder Digtet underholdende, paa sine Steder vittigt, og ofte fuldkomment i sproglig Henseende. Jeg kan slet ikke kritisere det, thi Indtrykket er mig for friskt og jeg har kun læst det éngang. Jeg tør sige, at det er et
 10 modent Arbejde, hvis pragtfulde Fantasi har den samme Svulmen, som jeg fandt i det lille Prosastykke. Digtet er Oehlenschlägersk, dets Sprog har ikke en Plet – men dets hele Tone har for mig noget af en stadig rislende Kildes Melodi, lidt ensformig, lidt plaskende, lidt magisk indlullende.

15 Det er godt at Sligt skrives. Og dog! Her er saa forfærdelig trangt, vi slides daglig tildøde af imbecile og lavhjærtede og blødhjærnede Journalister og Politikere og Grosserere. Hykleriet og Uvidenheden og Fattigdommen ligge som de tre Jernringe om os. Du har jo Kræfter, tag Filen og begynd at save! Vi skal blive gamle i dette Land, vi
 20 maa dog have en Smule Plads og Luft. Hjælp os dertil, gaa ud af Din Have og slaa løs saa det knager.

Jeg er ikke blind for, at Dit Digt er et Frihedskvad. Jeg ser godt, hvad Du giver, vover og priser. Men her skal skarp Lud til.

Hvormange mon ville forstaa og nyde Dit Digt? Det er dog trist at
 25 tænke, at dette skrives for et saa faatalligt Publikum.

Jeg slutter med at takke for Tilsendelsen og beder Dig opfatte disse ganske løse og hurtigt nedskrevne Bemærkninger in bonam partem.

Din

Edvard Brandes.

30 254. Til *Fr. V. Hegel*.

Østerbro. d 29 Maj 80.

Kære Justitsraad Hegel.

Uagtet det er et Departement, som ikke umiddelbart hører ind under Forfatteren, maa jeg dog henvende mig til Dem med et Spørgs-

maal om, hvorvidt det ikke var rigtigere at avertere min sidste Bog meget mere end der gøres i de forsk. Blade. Jeg kan for „Morgenbl“s Vedkommende – som dog læses af en stor Del af mine Venner baade i Byen og paa Landet – bekræfte at Bogen kun 1 Gang har staaet
5 averteret bagi, og det maa dog vel ansés som altfor lidet, saameget mere som der straks inde i Bladet blev gjort opmærksom paa dens Fremkomst og imorgen, efter hvad man har meddelt mig, vil den blive anmeldt i en udførligere Artikel. Jeg læser meget sjældent de større Blade, men man siger mig at noget lignende er Tilfælde dér.

10 Som sagt, det henhører ikke egenlig under mit Departement, men Bogen er dog en Salgsgenstand og bør efter min Formening nyde enhver Fordel ved Avertissement jevnside med sine Brødre og Søstre bagi Bladenes Spalter.

Der er én Ting, som jeg gerne vilde berøre her med det samme.
15 Jeg er Dem meget forbunden for at De igennem Bogladen lader mig tilstille Udklip af vore Blades Anmeldelser. Imidlertid, De misforstaar mig ikke, men jeg foretrækker for Fremtiden at være i Uvidenhed om hvad alle de anonyme Ynkkeligheder mener om mine Forfatteregenskaber og Evner. Det er saa tydeligt, at man vil hidse og
20 trætte mig til at tage afgjort Parti i Stillestandslitteraturen ved bestandig at gentage den samme Remse: „Dette er *endnu* ikke det fuldmodne Arbejde osv . . . det vil først blive det, naar Forfatteren fuldstændig giver efter for sin romantiske Tilbøjelighed etc etc.“

Man kender i Sandhed ikke Drachmann meget, naar man tror at
25 fange ham med denne Madding.

Thi *min* Romantik har aldrig været og vil aldrig blive det, som alle Dhrr. vaaser om, og jeg føler paa mig selv, at den Tid muligvis ikke er saa ganske fjern, hvor jeg samler *min* Idealitet og *min* Romantik i en glødende Krigserklæring til vor usle Presse herhjemme, og da man
30 mener at mine Vers „flyde for let“, saa skal jeg dog engang forsøge hvad en Prosadigtning formaar at veje paa alle Ynkkelighedernes Rygstykker.

Denne Bog burde være modtaget som en smuk Haandsrækning paa et udsonende og udjævnende Grundlag. Men man er treven og stædig;
35 Misundelsen, Lunkenheden og Ufordrageligheden umuliggør en virke-

lig Tilnærmelse af mig til de andre. Nuvel, man skal komme til at angre, at man ikke *her* tog imod Fred.

Jeg takker Dem som sagt for Deres Ulejlighed med at tilsende mig disse Anmædelser, men jeg foretrækker, slet ikke at se nogensomhelst.

5 Jeg ærgrer mig kun og jeg lærer intet, ikke det Ringeste derved.

Dernæst vilde jeg gerne spørge, om der er sendt et Expl. til Anmældelse til „Dags Avisen“? Den synes at være fornærmet, fordi den ikke faar Bøger til Anmældelse fra Dem, og der er dog ingen Grund til at forbigaa den. Hvad den ikke er, kan den blive; og de andre Blade
10 har intet at lade den høre.

Med venligst Hilsen
Deres hengivne
Holger Drachmann.

255. Til *Bjørnstjerne Bjørnson*.

15

København Østerbro.
1 Juni 1880

Kære Bjørnson

Det er mig en Glæde at kunne bringe Dig og din Hustru Meddelelsen om at min lille Kone igaar har skænket mig en Søn, der ganske vist
20 endnu er noget lille men som muligvis vil vokse og blive stor engang og forhaabenlig vil lade være med at blive Forfatter.

Jeg sendte Dig min sidste Bog med et „Tak for sidst“. Jeg har nemlig meget at takke Dig for; først dit djærve Indlæg imod „Dagbladet“ deroppe og sidst for dit kække Digt til mig i din Samling. Hvis
25 mit Hus var roligere idag, skulde jeg udbrede mig lidt vidtløftigere over et og andet. Tag nu til Takke.

Hilsen og Venskab.
Din hengivne
Holger Drachmann.

256. Fra H. V. Kaalund.

Vridsløselille den 3de Juni 1880

Kjære Drachmann!

Af et oprigtigt Hjerte ønsker jeg Dig og din gode lille Hustru til
6 Lykke i Anledning af den Søn, hun har født Dig. Gid alle gode Feer
omkredse hans Vugge, og hans Løn blive ikke blot en Skjærsommer-
natsdrøm, men en Sejr saa ædel, som den Du selv i dit sidste skjønne
Eventyrdigt synes at have taget et fast Sigte paa. Det var smukt af
Dig, at Du netop greb denne Leilighed til at overtøye mig om, at jeg
10 endnu ejer en Plads i Dit Hjerte.

Anede Du maaske, at jeg stakkels, forslidte Asen, netop i de sidste
otte Dage har følt en mægtig Trang til igjen at trykke Din Haand og
sige Dig, hvor glad, hvor inderlig bevæget jeg har været ved at læse
Din „Østen for Sol og vesten for Maane“. O de kjedsommelige An-
15 meldere, som vove at anke over, at der i saadan en Rigdom af ægte
Poesi endnu ej er givet Alt! Gud skee Lov, havde jeg nær sagt, at jeg ikke
er som disse Syndere eller Flyndere! Vistnok har jeg stejlet næsten i
Vrede, naar jeg troede Dig angreben af denne forvirrende Tids onde
Magter, men det var jo netop, fordi jeg elskede og beundrede Dine
20 skjønne Kræfter og frygtede for, at Du skulde forøde dem. Nu, da jeg
har faaet en fuld Fornemmelse af, at det Bedste baade i Din Digter-
og Menneskenatur har gjort et mægtigt Slag til den rette Side, nu
griber jeg med dobbelt Glæde den Haand, som Du saa venlig har
rakt mig, og – jeg er trofast: jeg slipper den aldrig! Vore Livsbaner
25 have været saa forskjellige, min tilsyneladende jevn og stille mod Din,
men hvilken Sejghed og hvilket Livsmod har jeg ikke forbrugt for at
holde ud gennem alle de besynderlige Opgaver, der har været mig
stillede. Endnu er Digterilden ikke slukket i mig, den blusser tvært-
imod stærkere op i mig end nogensinde før, men aldrig har min
30 Fængselstjeneste stillet større Fordringer end nu. Fra Morgen til sildig
Aften færdes jeg i dette store Depot for alskens Elendighed og har
bogstavelig næppe Tid til at trække fri Luft, endsige til at skrive Digte.
Trække mig tilbage: – ja, det er let sagt. Efter tyve Aars Tjeneste maa
jeg vel have Ret til eller Haab om Pensjon. Dog, kjære Ven, Staten
35 er ikke saa flot. En Gjerning som min agter den for ringe. Kjendte Du

tilfulde min nuværende Stilling og de Forhold, hvorunder jeg virker, vilde det Smertessuk, jeg her har udstødt, næppe undre Dig. Styrter jeg, da vil det dog skee med Tak for, at ogsaa jeg har sét Lys straale over Menneskeslægten og bevaret Nattergalens skønne „Tro paa det, som samler Livets Millioner“. Der er fulde Toner, vidunderlige Slag i denne Din dejlige Nattergalesang, som ogsaa i hele Digtet. Mon de Andre kunne høre det saa godt som jeg?

Hermed Farvel og Hilsen med gjentagne Lykønskninger fra mig saavel som fra min Hustru.

10

Din hengivne Ven
H. V. Kaalund.

Undskyld den utydelige Skrift og Overstregninger, mine Øine ere næsten halvblinde.

H. V. K.

15 257. Fra *Georg Brandes*.

Berlin Zelten 16. N. W.
14 Juni 80.

Kjære Ven!

Jeg fik, da jeg nys besøgte Dig, desværre kun forstyrret din syge Frue, men ikke sagt Dig saa fuldt som jeg gjerne havde villet, hvor glad overrasket jeg var over Æventyret. Nu har jeg iaften taget det frem paany og læst det høit for min Hustru – først ved at læses høit kommer det helt til sin Ret – og jeg føler da Drift til ret hjertelig at sige Dig Tak derfor endnu engang.

25 Det er fuldt af geniale Ting. Hvor mesterlig er f. Ex. ikke Ravnens korte Sang med dens eiendommelige skjærende og haanlige Diction og Pigens derpaa følgende Ord til sin Madmoder, dette „for hvem, ved hvem, hos hvem“. Genial er Benyttelsen af de fire Vinde. Hvilket gyldent Ord: „der er en *Markvei*, mærk, som man maa gaae“.

30 Havde jeg kunnet see Arbeidet i Haandskrift, vilde jeg have gjen-nemgaaet Enkeltheder med Dig. Maaske nu for en følgende Udgave. Det er paa flere Steder altfor ordrigt, der er undertiden altfor mange

„chevilles“, 4, 5 Linier, som Rimene drage med sig, og som er altfor utydelige eller tomme i Tanken. Det om Drømmene 80, 81 burde være simplere og klarere.

Urigtig er Skildringen af Pigens Pusten til Lyset for at faae Ild; 5 samme Urigtighed havde Du alt i en lille Fortælling i det 19de Aarh. hvor en Valkyrie indfinder sig i Drømme. Man seer ei *Tænderne*, naar En puster. Indtrykket er hentet fra, naar En lægger Appelsin-skal paa Tænderne, ikke sandt? Jeg husker at din Prosaskildring da var ganske som den nu i Vers.

10 Jeg maa dog sige dig at jeg troer at det var Vullum, ei Fru Vullum, som havde skrevet en Artikel om Dig i „Dagbladet“, idetmindste sagde han saa.

Fortræffeligt er det i Digtet, at Pigens Betragtning af sin Brudgom, medens han sover, blot bliver det at see paa ham med andre Øine 15 end Kjærlighedens. Kort sagt den hele Symbolik er fin og god. Ingen er ellers mindre „Tænker“ end Du, og her er du bleven det.

Det gjør mig ondt at jeg er kommen til at staae Dig i Veien med Hensyn til det Drewsenske Sted. Jeg erfor senere, hvad du ei sagde mig, at du ønskede det, hvis vi ei tog det. Men jeg maatte modtage Tilbudet 20 da min ældste lille Pige skranter, og Lægen anbefalede Luftforandring og Søluft. Den yngste lille er derimod straalende af Sundhed.

Jeg haaber det gaaer din Hustru og dine Smaa efter Ønske.

Paa Gjensyn i Kbhavn!

Din heng.

G. B.

25

258. Fra *Otto Borchsenius*.

Amaliegade 5.

d. 21/6 80.

Kjære H. D.!

30 Jeg kom først hjem fra Fredensborg med sidste Tog, c. Kl. 11, saa jeg kunde ikke godt komme videre den Dag.

Tak for Digtet, som *jeg* (hvis du bryder dig om min Dom) næsten nu synes helt godt om; i hvert Fald er det *meget* bedre end det forrige. Du er ogsaa i saa Henseende et Særsyn mellem danske Digtere, at du

ikke kjender til Forfatter-Forfængelighed, ja næsten er lige saa omgængelig som Poet som Menneske. Du og Kaalund er de to fornøftigste Digtere, jeg nogensinde har truffet, og det er en ren Fornøjelse at kunne være sanddru overfor jer og kun behøve at sige sin virkelige
 5 Mening. Men naar du er saa forstandig overfor dine egne Produkter, hvorfor saa være saa ubillig overfor Andres? Lad os lade [. . .] alle L's borgerlige og private Skrøbeligheder fare; de *to* (3: 2) Bidrag, han i et halvt Aar har ladet trykke i „Ude og H.“, kan dog ingen Indflydelse have paa Bladets Karakter, eller *burde* i alt Fald ingen have,
 10 hvis *H. D.* og andre gode Folk noget mere flittig skrev hos os.

Sæt dig derfor smukt hen og skriv os en to tre *rigtig gode Smaafor-tællinger og et Par af dine allerbedste Digte!!* Hendriksen har noget Ret deri, at „Ude og H.“ neppe har faaet dine *bedste* Ting. I Almanaker og Bøger staa sikkert disse. Naturligvis er dette til Dels et Tilfældes Skyld,
 15 men *tænk paa os* nu i *din Landliggens første Tid* og giv os det *Friskeste og Bedste*, du i de første Par Uger faar færdigt! Saa vil du selv indrømme, at „U. og H.“s Maal er godt: at lade (saa vidt muligt) baade gamle og unge Forfattere komme til Orde, at Alle og Enhver kan se, *hvem der nu* i vor Literatur er „Hoved“ og hvem der er „Hale“.

20 Hvorfor vil du heller aldrig indse, at netop ved en Gang imellem at lade Folk „fra den anden Side“ skrive i „U. og H.“ muliggjøres *vor Sides* uhindrede Producceren. Baade Møllers og Brandes' Tidsskrift talte *kun* til dem, de var enige med i Forvejen, men en fornøftig Propaganda skal netop tale til „de Andre“, vinde nye Kredse, nye Folk.

25 Jeg vilde desuden meget nødig sige Nej til Lange eller til Folk af hans Forfatterverd, naar de (som in casu) selv tilbyde mig deres Ting. Ikke sandt? Det vilde være ufint!

Herman Bang skal ogsaa faa Adgang, naar han vil.

Helst dog Holger Drachmann i sit rigtige Festskrud. Ham vente vi
 30 derfor nu paa og han skal blive hilset med virkelig Glæde. Du har – alvorlig talt – ingen varmere literær Ven og større Beundrer af din Poesi end

Otto Borchsenius.

Ses vi hos Ank. Heegaard paa Torsdag?

35 Pjetto Kr. har faaet Tyfus og ligger paa Hospitalet. Stakkels Fyr!

259. Til *Georg Brandes*.

Vallerød
Hirschholm.
1 Aug. 80.

6 Kære Ven.

Hermed sender jeg Dig den 1ste Korr. tilbage. Du havde nær taget „Løftelsen“ helt fra mig i din lille Billet, men som Du ser har det kun været mig en yderligere Vækkelse til Energi, og jeg har nu omhyggelig gaaet Arket igennem forfra og vedføjjet Manuscript til de større Ret-
10 telser.

Jeg havde for saa vidt en god Samvittighed, da jeg virkelig har anvendt overordenlig megen Tid og Flid paa dette Arbejde. Det 1ste Ark ligger jo imidlertid længere tilbage og det er muligt at jeg dengang var mindre disponeret (det var ifjor ved Høst at jeg begyndte). Af den
15 store Bunke Kladder og Koncepter, som jeg har opbevaret, har det nu ved dette Gennemsyn vist sig at jeg ofte i det første Udkast har været Originalen nærmere end siden. Saaledes gaar det vel tidt. Den 1ste Strofe har jeg omskrevet godt og vel en halv Snes Gange, saaat det intet Under er at Resultatet endelig var blevet daarligt. Nu tror jeg at
20 jeg har ført den paa en heldigere Maade tilbage til det Oprindelige.

Tak for et Par Ord herom. Saasntart jeg har hørt din Mening om Arket i sin nuværende Skikkelse, skal jeg sende Dig N° 2.

Vi har haft uhyggeligt Vejr herude og maa næsten hveranden Nat være oppe paa Grund af Torden (Straatag og de smaa Børn).

25 Hils din Hustru venligst og den søde lille Edith.

Din
Holger D.

260. Til *Georg Brandes*.

Vallerød.
Hirschholm.
Torsdag. 26. Aug. [1880]

30

Kære Ven.

Jeg tænkte at kunne have sendt Dig Korr. og Udkastet til Indlednings-
digtet (til Byron) allerede for nogle Dage siden, men jeg har maattet

indfri et tidligere Løfte til „Ude og Hj.“ og gjort en lille Fortælling færdig i Mellemtiden. Muligvis kommer da nu mit Spørgsmaal for sent, nemlig om Du og dine to Brødre (hvis Du vil være saa venlig med Brevkort at forespørge hos dem, *da jeg ikke kender deres Adresse*) paa
 5 Søndag d. 29 skulde have Lyst til at deltage i et Slags Sammenskudsgilde, en Frokost, dej: dinatoire, herude paa Rungsted Kro hvor nogle „Venstremænd“ (literære og illiterære) med Damer have sat hinanden Stevne. Afgang med Dampskib Formiddag Klk 9 fra Havnegade. Retour med Damper Klk 7 eller med Omnibus til Klampenborgstation
 10 herfra Klk 8.

Jeg tænker at sende Korr. imorgen.

Kunde jeg muligvis omgaaende faa dit Svar herpaa for Værtens Skyld herude.

Venlig Hilsen

Din

Holger Dr.

15

261. Fra *Georg Brandes*.

Torsdag [Sommeren 1880]

Kjære Ven!

20 Hermed Arkene rettede efter bedste Evne. Kun eet Sted i den 199de Strofe har jeg ei fundet det Nye, som burde sættes istedet for det Gamle. Jeg troer at have været ret heldig med mine Ændringer i 110, 117, 139, 148, 167, 186. Enkelte Steder har jeg foretrukket din første Text for din Rettelse.

25 Det vil være mig kjært at see Dig. Allerhelst havde jeg taget til Rungsted til dig, men jeg faaer vel knap Tid. Kommer jeg ei før til dig, saa se helst ind til mig Tirsdag Formiddag.

Din

Georg B.

30 262. Til *Edvard Brandes*.

Korsør

Hotel Store Belt

Torsdagften 24 Septb 80.

35 Gratulerer til *Sejren* – men hvorfor telegraferede I ikke (efter bestemt Løfte) igaar eller idag hertil. Jeg telegraferede iaftes til Larsen

(Hotel Langeland, Rudkøbing) og bad udtrykkelig om Svar, men forgæves.

Tjen mig i at telegrafere tilbage hertil (ovenstaaende Adresse) hvornaar Gildet skal være, jeg kommer da til Byen, om der saa er nok saa
5 mange Sild der venter paa mig i Store Belt.

Din
Holger Dr.

Jeg har forgæves set efter Sejerherrerne ved hvert Dampskib idag.

263. Fra *Edvard Brandes*.

10

24 Sept. 80.

Kjære Drachmann! Jeg vil blot forklare Dig, hvorfor Du intet Telegram fik. Valget var forbi Kl. 5 og Kl. 5½ var Fællesspisning, som sluttede Kl 9 for Landboernes Skyld, som skulde kjøre mange Mile. Du kunde da ikke naaet til at være med. Og næste Morgen (Torsdag) tog
15 vi 7½ fra Rudkøbing, kom til Korsør 11¾ og videre til Kjøbenhavn Kl. 12.

Her bliver vist intet Gilde og jeg har ogsaa langt mere Lyst til Krig end til Drik. Jeg vil i Polemik med Topsøe.

Jeg haaber, vi tales ved, naar Du atter kommer til Kbhvn. Der var
20 en Del, jeg gjerne vilde forhandle med Dig.

Din
Edvard Brandes

264. Fra *Sophus Schandorph*.

25

Frederiksborggade 29.
8/10 80.

Kjære Ven!

Hvis min Kone husker rigtigt, er det Din Fødselsdag imorgen. Jeg mindes tydelig den Gemytlighed, vi ifjor etablerede i Løjligheden ved Søen, nu ses vi jo aldrig. Tag mod vor Gratulation, kjære Ven; den
30 kommer fra et Sted, som mener Dig det rigtig vel, men fra et af Sygdom

nedtrykt Sted. Siden hin Tour i Malmø har Ida næsten uafbrudt været svagere end nogensinde; nu har hun lige rejst sig fra en Uges Sygeleje, er forpint af Hoste, daarlig Mave osv og skal imorgen gennemgaa en Kur i den pneumatisk Klokke. Vi have ikke kunnet se Nogen; ingen Udflugter kunnet gjøre; det er snavs med Humøret. Naa – men hvorfor plage godt Folk med Snak om Ens Daarligheder?

Egenlig véd jeg slet ikke, hvor Du bôr og sætter en Adresse efter en flygtig Erindring om Stedets Navn; derfor sender jeg Dig ikke samtidig min ny Bog „Smaafolk“, som jeg fik Friexempl af imorges, men der ligger et med Paaskrift til Dig. Jeg er gal paa Bogen, som jeg har været paa alle mine Bøger, naar jeg sér dem trykte. Meget, som jeg syntes saâ Fandens fix ud i Manuskript, glør mig saa flovt imøde paa de trykte Sider. Har Du lignende Fornemmelser efter Fødselen?

Har Du set – nej det har Du vel ikke, Du, som lever i lykkelig Afstand fra Journalistikens Natvogne – at „Dagens Nyheder“ har overfaldet „Ude og Hjemme“? Bøgh, som ikke elsker sin compagnon d’armes, har betroet mig, at det hele er sket, fordi Carstensen er engageret til Medarbejder af „Illustr Tid“.

O, cuori, puri di ogni macchia!

Hvordan lever Konen, Tøsen og Drengen? Ere de blevne Grovædere eller Ølhunde derude i Naturens Skjød? Hvordan bekom Sildefangsten og Korsør Avis’s Bebudelse af Dit Besøg Din Mave? Ja, der er mange lærde og kuriøse Materier, jeg kunde have Lyst til at drøfte med Dig i dyb Grundighed over et Krus Øl i Café du lac en lignende videnskabelig Anstalt. Apropos, om Videnskaben! Har Du set, at Jakob Davidsen udgiver Frugterne af sine historiske Forskninger hos Hegel, og at Ferslews Sprøjter rose Arbejdet som et Mesterværk? Hvor saadanne Avis-smørere kan viske hinandens Røv uden mindste Skamfølelse!

Nu har Du vel nok af dette dumme Sludder. Betragt det Hele blot som et Kvæk til Tegn paa, at der endnu er lidt Livsaande i

Din hengivne
Schandorph.

Ida gratulerer Dig ogsaa, vi sende Emmy (og Valborg, hvis hun endnu er hos Eder) mange Hilsener.

265. Til *Otto Borchsenius*.

Taarnhøj.

Tirsdag. 26 Okt. 80

Kære Borch.

5 Jeg har idag til Trykkeriet afsendt Manuscript til „Dynakilen“. Jeg véd ikke i nogen Literatur Nogen, som i Vers har skildret et combineret Søslag paa én Gang pompøst og reelt som dette. Det er klassisk. Undskyld denne Bravade, men jeg er optaget endnu af Resultatet ved dette point de résistance af hele Bogen som jeg har gaaet og trykket mig lidt
10 ved, da det var saa forb. bekendt, og da det Uhyre Carit Etlar har forfusket Emnet indtil Fortvivlelse. Nu maa jeg imidlertid rette en Del ved det efterfølgende „Strömstad“, da en Del af Kruddet heri er bleven anvendt til Dynakilen.

Det bliver en stolt Bog. Tænk, om vi nu havde en Konge – blot en
15 Chr. VIII – hvem man kunde være bekendt at sende et saadant „nationalt“ Digt til! Tjen mig i at sende mig de forskellige 1ste Korrekturer *snarlig* efterhaanden som Du samler dem, da jeg gerne vilde sammenholde flere Ting med hverandre og ikke kan læse mine Kladder og Ud-kast mere.

20 Mine Damer hilse venligst. Jeg er fuldstændig ør af „Slagtummel“ og tager derfor til Schwabes og spiller Whist iaften.

Jeg skal snart sende Hendriksen et Par „Maaneder“. Bad Du ham skrive til Hans Nikolaj Hansen om Omslagstegningen til „Tordenskjold“. Fanden tage i de Malere; de skulde dog engang vide, hvad vi
25 Skribenter bringe færdig medens de sidder og smøler over en Klods eller et Blad Papir.

Din heng.

Holger Dr.

En af H. D.s bedste Venner var Kontorchef i Livsforsikringsanstalten af 1871
30 Viggo Drewsen (1830–88), især kendt for sit filosofiske Skrift „En Livsanskuelse, grundet paa Elskov“ (1881). „Forskrevet“ (1890) er tilegnet Mindet om ham, „den mest fordomsfri, den ridderligste“.

266. Fra *Viggo Drewsen*.

27/10 80.

Oh Du store Skurk, men endnu større Skjald! jeg savner Dig.

Jeg savner de Øjeblikke, naar min Dør gik op, og jeg glad saa Dig-
 5 ren fylde den med sin mægtige Krop; naar han med en halv Per-Anders-
 sensk og halv Kristian-Spillemandsk Slingren sejlede hen til min Sofa,
 og naar han, bænket, oplod sin Tales Sluser og var hel Drachmann.

Jeg savner den Duft, der dengang kom ind i min Stue fra Michel
 Angelos, Benvenuto Cellinis og Aretinos Tider. Jeg savner Lidenska-
 10 bernes Mand, og trættes ved kun at træffe Videnskabernes d° d°.

Vel kommer der stundom et Pust fra Taarnhøj som nys da Du for-
 danskede Venedigs Sang, lige fortrinligt, synes jeg, i rhythmisk som i
 leksikalsk Henseende; og vel gaar jeg i store Forventninger om den
 Sang, der snart vil komme; men hvad er Alt mod Digteren selv lys-
 15 levende her indenfor mine 4 Vægge.

Ak! ak! de Retfærdige have vendt Staden Ryggen og kun de Uret-
 færdige sidde tilbage og skrive Breve.

Og naar saa den Retfærdige en sjelden Gang drager ind i Sodoma,
 saa agter han det ikke værd at sætte sin Fod i den Uretfærdiges Hus,
 20 saa lader han haant om at stikke sin Finger i et Glas Whisky for at
 slukke den Hungrendes Tørst.

Oh sandelig Digter, Du har Din Løn bort, og vil en Gang blive ud-
 stødt hvor der er Jammer og Tænders Gnidsel.

Vil Du ikke komme Digter, saa kom Maler og sé et gammelt Billed af
 25 Dig fra gammel Skagen, som jeg har købt for 10 Kr. med Ramme,
 Baade, Huse, Fiskere og en Trillebør, der løfter den ene Ende op i
 Vejret.

Din
 Viggo Dr.

30 Den 11 Aar yngre Karl Gjellerup blev en hyppig Gæst hos Drachmanns paa
 „Taarnhøj“, som han har skildret i Digtet „Idyl“ (først publiceret i „Mrgbl.“
 3/3 1881 og derefter i hans Digtsamling „Rødtjørn“) og mange Aar efter i to
 Kroniker „Vedbæk“ i Bladet „København“ (1/12 og 3/12 1910). Emmy Drach-
 mann fortæller om de to Digtervenner i sine „Erindringer“ (126 ff., 146), se
 35 ogsaa Carl Roos: „Forberedelsens Tid“ I 242 f.

267. Fra Karl Gjellerup.

Kjøbenhavn d. 6te November 1880.

Løngangsstræde 21. 3.

Kjære Medbogstav og velmeriteret Collega til Bekjæmpelse af hjemlige
 5 Fordomme og Bornerethed! jeg sender Dem herved mit Opus III, som
 jeg haaber, De maa finde Behag i. Jeg skal aldrig glemme Dem den
 Venlighed, hvormed De i sin Tid uopfordret imødekom mit første For-
 søg, og den Glæde, Modtagelsen af Deres Brev med de opmuntrende
 Ord forskaffede mig. – Hvad nærværende Bog angaaer, saa haaber jeg,
 10 at De ikke skal finde den saa „hors de combat“, som dens Antiquitet
 kunde lade En formode – en Formodning, De ogsaa udtalte for mig, da
 vi sidst var sammen. Det gjør mig ondt at dette „da vi sidst var sammen“
 ikke refererer sig til den sidste Bogstavelighed, og at jeg ved min Fra-
 værelse dér gik glip af Deres Oplæsning. Den første smagte efter mere
 15 og var i Sandhed forfriskende. Jeg lover mig megen Glæde af „Torden-
 skjold“; Borchsenius siger, at den bliver Deres bedste Bog. Men det
 troer jeg ikke. Jeg er paa Forhaand tilbøjelig til at give Dem Ret i det,
 De udtalte hos Ginnerup, at „Ungdom“ foreløbig er Deres bedste Bog,
 er „Bogen“. Ingen Bog, der er udkommen mens jeg har levet, har jeg
 20 haft saa megen Glæde af, – ja mere end Glæde, jeg følte mig styrket,
 opfyldt af ny Kamplyst, Begejstring, Raseri, Foragt – kort sagt, jeg var
 beruset. Den Tid, da jeg første Gang havde hørt Georg Brandes Fore-
 læsninger og saa læste Deres Digte, staaer for mig i et eget festligt
 Skjær, og jeg faaer en Duft af den, hvergang jeg seer Ungdom straale
 25 skarlagenrødt henne paa min Hylde. Jeg tænkte dengang paa at gaee
 ud til Dem og sige Dem det men undlod det af Forlegenhed eller jeg
 veed ikke hvorfor.

Jeg har nu for nylig med megen Fornøjelse læst Oversættelsen af
 Don Juans første Sang og paa mangfoldige Steder sammenlignet den
 30 med Originalen. – Gid De maa blive oplagt og finde Tid til at fortsætte
 dette betydelige Arbejde.

Lev vel og paa Gjensyn!
 Deres hengivne
 Karl Gjellerup.

Fyrrernes gamle Studenterdigter bevarede altid sit demokratiske Sindelag og søgte at forstaa Tidens nye Tendenser; derfor blev han ogsaa taget til Indtægt for baade det politiske og det litterære Venstre, der 27/1 1881 hyldede ham ved en Fest paa d'Angleterre.

5 268. Til *Chr. Hostrup*.

Kbhvn. 23 Novbr. 1880.

Kjære Hr. Pastor Hostrup!

Jeg hører i Dag, paa et Besøg heri Byen, af Justitsraad Hegel, at De, siden Schandorph og jeg havde den Fornøjelse at tale med Dem, har
 10 taget en anden og nyere Bestemmelse med „Eva“ end den, som De overfor Schandorph og mig erklærede at ville vælge. Tilgiv mig, at jeg blander mig i disse Sager – De kan jo kortelig lade være at tage Hensyn til mine Ord – men jeg er bleven lidt varm i Deres egen Sag overfor den Institution – Theatret – som skylder *Dem* saa meget. Jeg
 15 kan ikke se anderledes, end at „Eva“ absolut vinder ved at læses – rolig, stille hjemme i Stuen – og dernæst ses, men ikke omvendt. Saa-dan tror jeg ogsaa, at Deres og mine fælles Venner ser Sagen, og da de rent kunstneriske Principer sandelig ikke ere de afgjørende eller overvejende for Tiden ved vort Nationaltheater, saa henstiller jeg til
 20 Dem, som en højagtet, ældre Kollega, ganske kort i et Par Linier at lade Theaterchefen vide, at De – ifølge Deres Ord sidste Gang vi var sammen – stod paa Ønsket om, at „Eva“ læstes, forinden den blev spillet. *De* vil vinde, og Theatret ikke tabe derved.

Endnu engang, tilgiv min Indblanding, og modtag med en ærbødig
 25 Hilsen til Deres Hustru min venligste Tak for sidst.

Deres hengivne
 Holger Drachmann.

269. Til *J. P. Jacobsen*.

30

Taarnhøj
 Vedbæk.
 d 7 Decb 80.

Kære I. P.

Jeg haaber Du tilgiver at jeg først nu takker Dig for sidst – samt indlagt afgør min Gæld til din Broder. En anstrengende Rejse og deraf

følgende haardnakket Forkølelse har indtil idag standset al Trafik hos mig i Retning af Brevskriveri. Jeg har end ikke været inde i Byen og uddelt min „Tordenskjold“, ja ikke engang sét et færdigt Expl. deraf; – saa kan Du selv slutte Dig til min Indolens.

5 Der er én Ting, som jeg med disse Linjer gerne vilde sige Dig: Jeg mindes ingensinde at have sét et saa smukt Udtryk for Broderkærlighed, som jeg blev Vidne til under mit korte Ophold i din og din agrariske Broders fælles Lejlighed. Sligt gør godt.

1) Hils ham oprigtigt fra mig.

10 2) Vi vente alle med stor Spænding din Bog.

3) Kom herover til Foraaret.

Her har Du som i en Extract hvad der burde have staaet paa disse tre–fire Sider.

Jeg trykker din Haand

15

din hengivne
Holger Drachmann.

Tjen mig i – om saa blot med to Ord – at lade mig vide om dette Brev og indlagte to Sedler er rigtig ankommen. Jeg kan ikke faa nogen Postanvisning herude fra.

20

H D.

270. Til *Georg Brandes*.

Taarnhøj. Vedbæk.
7 Decb. 1880.

Kære Ven.

25 Sælsomt nok; just som jeg sætter mig til Skrivebordet og roder efter blankt Papir at skrive til Dig paa, faar jeg blandt andre Breve af ældre Dato et meget langt og indholdsrigt fat fra Dig til mig for akkurat 3 Aar siden. Jeg boede dengang i Rue de Seine, Paris, saa husker Du det vel – idetmindste dunkelt.

30 I dette lange af venskabelige, af kærlige Følelser prægede Brev siger Du mig adskillige Ting om min Bog „Derovre fra Grænsen“ (som

nylig var udkommet) og om mit Forhold til mine Venner. Det var, som om Tingene her gentog sig med Mellemlum næsten præcis.

Jeg er igaar kommen meget anstrengt her tilbage med min fortræffelige lille Hustru fra en Rejse i Jylland. Først var jeg alene oppe ved Thistedegnen forat gøre Notitser om „Sleipners“ ulykkelige Stranding, dernæst rejste jeg rundt i forsk. Byer i Følge med min Hustru og læste Dele op af „Peder Tordenskjold“ (som nu er udkommet og som afgaar imorgen pr. Post til Dig).

Nu er Pokker atter løs i Papirerne.

Knap er jeg hjemkommen, saa faar jeg en Undsigelse in optima forma fra vor fælles Ven „Morgenbladet“, idet mit hidtidige Friexemplar af Bladet opsiges mig. Under min Rejse – medens jeg skrev Artikler om Strandingen til „Dags-Avisen“ – var det mig paafaldende, hvorledes „Morgbl.“ straks slog de modsatte Strengte an af dem, jeg selv berørte, og man er nu endt med at ridikulisere hele min „Mission“ derop til Klitmøller-Strand forat tale de fattige, for Kapitalen og Autoriteterne prisgivne Søfolks Sag. Endelig idag kommer Opsigelsen af „Morgbl.“

Jeg har studset og spurgt mig selv om Grunden, og min Hustru har nu – tror jeg – paapeget den rette. Selvfølgelig er der stærk Rivaliseren mellem vore to Oppositionsorganer her i Kbhv, „Morgbl“ og „Dags-Avisen“. Man kan næsten ikke skrive i det ene, uden at fornærme det andet. Det er dumt, men det er nu saa i vore smaa Forhold. Dog er der her kommet et Moment til, som er dummere endnu, mere klodset, mere snevert. Min Hustru har aabenbart Ret (min Hustru, som igennem sin egen Udvikling, aldeles uafhængig af mig, muligvis er den mest fritænkeriske af os to) naar hun paaviser mig, at jeg har citeret religiøse Udbrud i de druknede Søfolks Breve, og at jeg idetheletaget i mine Artikler har tilladt mig at benytte Ordene Gud eller Vorherre ad libitum, hvor jeg – med mit nøje Kendskab til de Gemyter, jeg søgte at paavirke – fandt at Stilen ikke kunde bære sin Pathos uden Paaberaabelsen af den gamle Vorherre, som Victor Hugo helliger lange Sætninger og som findes paa hver Side hos Heine.

Jeg tager nu ind til Byen imorgen og faar Tingene opklaret. Jeg véd imidlertid iforvejen, at Ærgrelser ville vente mig i saa Henseende. Jeg

har taget Pennen forat avertere Dig om min „Tordenskjolds“ Ankomst til Berlin. Jeg har fundet dit Brev fra 1877 hvori Du – kærligt og skaansomt som altid – paapeger mig Ting, som *kunne* misforstaaes i den længst afdøde „Grænsebog“ og søger at sætte mig i klarere

5 Rapport til mine Venner og særlig at advare mig for Udtalelser, der kunde synes at stride mod mine Ungdomsudtalelser og imod de Principer, som jeg – om end undergivet periodiske, stærkt subjective Svingninger – sætter en Ære i at forfægte i Række og Geled med større Folk og stærkere Viljer.

10 Skulle da Tingene virkelig saaledes gentage sig for mig med visse Mellemrum og med større og større Ærgrelser for mit Talent og mit Gemyt?

Jeg spørger mig selv med lidt Bitterhed og lidt Træthed derom. Det forekommer mig nemlig at mit Talent og mit Gemyt næsten uden

15 Udbytte slides itu herhjemme, idet man river i det fra de forskelligste Sider. Jeg har skrevet disse Artikler i „Dags-Avisen“. De behage ikke mine Venner i eller bag „Morgenbl.“ Hvorfor ikke? Fordi Artiklerne, under den staaende, hidsige Debat om Edwards Edsaflæggelse i Folkethinget nemt kunde se altfor nevtrale, maaske ligefrem reservede ud

20 fra min Side. For Pokker! som om jeg tænkte paa Edsaflæggelse eller mine politiske Venner i Thinget medens jeg paa en nørrejysk Excursion søgte at komme Regeringens Redningsvæsen og de kbhvske Storgrosserere tillivs og snildelig søgte at binde „Dagbladet“ til dets egne Udtalelser imod Kapitalen forinden „Dagbl.“ efter gammel Taktik

25 søgte at smøge af sig, naar Stemningsbølgen var ved at falde. Men disse Artikler behagede heller ikke i Højre, hvis Korrespondent allerede ved min Afrejse søgte at mistænkeliggøre mig hele Nørrejylland over, idet man denuncerede mig i de lokale Blade som den, der vilde op til Vesterhavet forat kompromittere Landstingets Kapitalister.

30 Jeg har sandelig ondt ved at røre mig herhjemme. Vor Opposition er for snever, tæller for faa' Personligheder og forlanger altfor liden Personlighed hos sine Tilhængere. Man risikerer jo, at jeg en Dag paany glemmer mig selv, tager Svøben i Haand og hensynsløs slaar tilhøjre og venstre uden at overveje Skaden, og saaledes at Konfusionen blot bliver endnu større derved.

35

Dog nej, – det gør jeg vel ikke. Men jeg bliver træt, og jeg ender vel med at søge mig et eller andet praktisk Erhverv, hvorved jeg kan bjerger Føden for min Familie og giver Døden og Djævelen i Poesien og Politiken. Det gaar da muligvis ud over mig selv, – ja maaske. Men
 5 jeg borttager derved tillige en Mulighed for vore Rækker; og de kunne ikke savne nogen.

Her er nu et Exempel med „Tordenskjold“. Jeg oplæste Dele deraf en Aften i en Forening hvor bl. andre Edvard var tilstede. Han angreb skarpt og fandt Medhold hos flere. Noget efter – efterat jeg
 10 ligeledes havde læst op i nogle Foreninger her ude i Omegnen – fremkom der i et lokalt Blad en hensynsløs, uhyre dum men tillige ret snild Parodi paa det Oplæste og dernæst en længere – selvfølgelig anonym – Kommentar hvori Bogen – den *endnu ikke udkomne* – stempledes som en Gudsbespottelse, en Majestætsforbrydelse og en Krænkelser af
 15 Historien. Nuvel, Du ler (endogsaa uden at kende Bogen). Jeg ler ogsaa. Men sligt har altid en god Adresse. Det æder om sig; jeg mærker allerede Sporene. Fra mine Venners Side betragtes Bogen som et tabt Slag; den er altfor „conventionel“. Fra den anden Side er den liderlig, historisk usand etc etc. Jeg kender allerede nu Bogens Skæbne.
 20 Den vil blive mødt med den fordømte *betingede* Ros sammen med en hel Del Vrøvl i vor officielle Presse. Halvdelen lægges da ad acta paa Hegels Loft sammen med mine fire sidste Bøger. Jeg optager nye Forskud hos Hegel, graver mig dybere ned i hans Gæld; jeg ser med andre Ord for mig den bjørnsonske Misère, men uden at have Bjørnsons
 25 Autoritet, hans store Navn og store Evner.

Ak, kære Ven; dette bliver for trist. Hvorfor ogsaa bebyrde Dig med mine Jeremiader; Du kan have nok af dem paa Lager selv. Og dog, da jeg er begyndt, saa lad os se lidt rationelt herpaa. Fejlene er vel
 30 ligelig fordelt. Højre *vil* ikke modtage noget fra min Haand som ikke er en absolut Underkastelse. Det lader sig hverken lokke, skræmme eller narre. Det véd tilfulde, hvor stærkt det er. Mine Venner ville ikke blive staaende ved Friskhed, Djærvhed, gode Vers og godt Humeur hos mig. De *ville* drive mig over i de Bjørnsonske-Ibsenske Baner: store politisk-mystiske Vuer eller smaa detailleret-skarpe sociale
 35 Interieurs. Helst ville de – efter deres allersidste Udtalelser – se mig

inde i den praktiske Politik. (Hvad F. jeg egentlig skulde gavne dér?)
 Og jeg – ja hvad mig angaar, saa er jo min Mellemstilling absolut ikke
Taktik; jeg maatte være uhyre dum, dersom jeg bar mig saadan ad af
 „Taktik“, thi dette fører blot til at jeg om nogle faa' Aar aldeles ikke
 5 kan leve af min Pen. Paa den anden Side, naar jeg nu hverken vil
 eller kan gaa *hen* til et Drama eller en Roman, ligesom man gaar hen
 og hilser paa en Mand, hvem man ikke kender, saa er jeg jo bansat
 nødt til at blive indenfor min uregulære lyrisk-episk-musikalske Sfære.
 Jeg har f. Ex. i dette Øjeblik den mest overvejende Lyst til at begynde
 10 et saadant meget uregulært Arbejde, der skal omhandle de to gammel-
 testamentlige Herrer Saul og David, deres indbyrdes Forhold, deres
 Forskellighed, Landskabets flimrende Solglans, Kraft- og Naturgeni-
 ernes Voldsomhed, Grusomhed, Vellyst, Snildhed og Naivetet.

Jeg blev afbrudt her, og uagtet jeg finder nogen Grund idag til ikke
 15 at sende Brevet, saa lader jeg det dog gaa. Jeg tror, man har godt af
 at tale engang imellem om saadanne Dele.

Nuvel, Levvel og hils din Hustru ret meget fra mig og min.

„Tordenskjold“ afgaar iaften.

Din hengivne

Holger Dr.

20

271. Til *Otto Borchsenius*.

Taarnhøj.

12/12 80.

Kære Borch.

25 Først takker jeg dig for din smukke og varme Omtale af Peder T. i
 „Ude og Hj.“ idag. Jeg véd at den vil falde nogle af vore fælles Ven-
 ner for Brystet, og jeg blev egentlig af E.B. stævnet til en Slags Ober-
 Krigs-Ret i næste Bogstavelighedsmøde i Anledning af Bogen. Man vil
 gaa i Rette med mig for det „Carit Etlarske“ ved min Tordenskjold.
 30 Nuvel, dersom ikke andet afholdt mig fra at give Møde, saa tog jeg
 gerne en Dyst, saa meget mere som jeg er mig fuldt bevidst at Torden-
 skjold ingenlunde er gjort efter den Maria Grube'ske Methode – det
 skal han, for Fanden, heller ikke være – men jeg har lovet mig selv

ikke at komme til Byen for det første. Thi baade gaar det ud over mit Helbred, min Tid og min Pung – og jeg har intet at miste af nogen af Delene.

Jeg vilde nu ønske at Tordenskjold fik en god og føjelig Vind, ja
 5 en saa god, at han med det samme kunde løbe ind i 2^{det} Oplags rolige Havn. Desværre, jeg er bange for at det bliver ved Haabet. Oplaget er stort, Tiderne smaa og Bogmarkedet fuldt. Den gamle Jeremiade.

Hegel averterer jo slet ikke Bogen – trods min Opfordring – i de mig venlige Blade. Disse forb. Bøger opæder den ene den anden ligesom
 10 Ægyptens magre og fede Køer. Tilovers bliver kun den bekendte „Saldo mig tilgode, Justitsraad Hegel“.

Ve, ve!

Men lad os ikke snakke derom. Nej, noget ulige interessantere er det, at jeg i disse Dage har anlagt en større Nutidsfortælling i Prosa,
 15 efterat jeg under min sidste Rejse har gjort mig det klart, at Fornøjelsen ved at skænke det gl. Danmark et halvaarligt Bind Lyrik er for dyrt betalt, naar min højtærede Familje skal sulte. Og ikke nok med det – skøndt det er slemt nok – saa er der bestandig visse Spørgsmaal, som med større og større Bestemthed trænger sig paa mig og vil
 20 have Luft. Og i forreste Række er min Stilling til *Kvinden*.

Dernæst *maa* der snart skrives netop den Bog, der ikke stiller sig gemytlig-indifferent (Schandorph) overfor Tingene, ikke pointeret-melankolsk (Jacobsen) analyserer dem og sender dem med Ligvognen, og allermindst ud-onanéret (Herman Bang) lader dem rejse ad Hel-
 25 vede til generationsvis.

Nej, nu vil jeg ogsaa give en Skilling med i Laget. Den nye Bog skal hedde „Livets Ret“. En Kvinde bliver forført, gift, skilt og gaar derpaa ud i Livet med sit Barn og giver Barnet og sig selv sin Opdragelse, idet hun Skridt for Skridt fravrister Samfundet Ret til at existere,
 30 Agtelse og endelig Kærlighed. Hvad!!

Jeg har talt alvorlig og længe om Planen og Udarbejdelsen med min Kone iaften. *Den Fordel* er der ved at gøre Prosafortællinger, at man kan tale derom med andre. Fortalen er skrevet; den er paa en halv Side, og et Mesterværk – om Forladelse – af kondenseret Samfundsmoral og stilistisk Kunst.
 35

Lad dem saa sige, at jeg *kun* kan skrive Vers.

Hør, kan Du ikke i Forbigaaende paany spørge Hegel om dette Treschowske. Han er saa distrahit og saa optaget i denne Tid af sine fede og magre Køer, at *brevskrive* derom med ham véd jeg intet
5 nytter.

Véd Du ellers ingen anden, som kunde give Besked derom?

Har gl. Berlingske været ude med Tordenskjold?

Og saa endnu engang Tak for de kraftige Ord med deres skandinaviske Adresse.

10 Mine Damer hilse paa det bedste. Vi fryser, gør vi.

Din
Holger Dr.

272. Fra Otto Borchsenius.

d. 13/12 80.

15 Kjære H. D.

Tak for Brevet. Det glæder mig, du synes om Anm. Det er jo en Del sværere at rose end at dadle. Jeg har allerede taget adskillige Tørne, fordi jeg synes om „Peder T.“, saaledes f. Ex. forleden hos Schandorphs med Fru Hørup, hvis Dom interesserede mig ligesom forleden
20 Fru Larsens som den mildere kvindelige Gjenklang af Partimænds Mening. Fru H. kan for Resten selv besørge en skrap Mening. Du véd jo, hvad det gjælder, deres Indvendinger. Nationalitet lugter for dem af Nationalliberalitet, og saa er Fanden løs. Frk. Sten havde forleden mere Ret, naar hun (ligesom jeg selv forøvrigt en Gang offentlig
25 har gjort det) pegede paa dine allerførste Digte og krævede af dit Talent at lade nye Tanker, nye Ideer komme frem. I den Anledning siger Herman Bang i indlagte Karakteristik af mig, tredje sidste Spalte nederst, Noget, der er godt. Var du ikke den Gang ogsaa paa Grænsen af din Produktion, af din Evne? Men disse Mennesker, der vil fore-
30 skrive Talenterne deres egen Vej, deres egne Formaal, ere skrækkelige. Gaa du din egen Vej! Ideen til Romanen er udm. god.

Jeg holder, véd du, en Del paa Herman Bang, trods Alt. Selv nu, da Dags-Avisen forkjætrer ham, maa det dog siges, han har mere Talent

end de gode Herrer dér. Men han staar i Fare for at sprænge sig. Hans Karakt. af mig glædede mig. Jeg er dem venlig, der vise mig offentlig Sympathi. Det er saa sjældent sket for mig. Du skulde dog læse hans Bog.

- 6 Hvis E. B. i Bogstaveligheden angriber P. T., kan vi vel nok forsvare den. Gotfr. Chr. er ikke at spøge med. Han kom i Gaar i Fyr og Flamme ved at se den klamme Haand, som P. Hansen i sin Anm. lagde paa dit Digt i „Ill. Tidende“.

Men nok om alt dette. Bliv ude paa Landet og skriv bl. A. din
10 Historie fra Sildefangsten med Billede til os. Hils din Hustru og hendes Søster venligst.

Din
O. B.

273. Fra *Sophus Schandorph*.

15

Kjøbenhavn (Frederiksborggade 29).
15/12 80.

Kjære Drachmann!

Hegel har sendt mig „Tordenskjold“.

- Da Du læste Digtet i „Bogstaveligheden“, blev jeg stærkt betaget af
20 det, og det glæder mig meget, at Gjennemlæsningen paa ingen Maade har gjort mig køligere. Kjækhed i Stemning, i Billeder, i Rhythmen har taget min Forstand fangen, og jeg bryder mig Fanden om, hvad de sludrer op om Mangel paa Enhed, paa Komposition. Det er ingen Sag at „komponere“, naar man, kunstnerisk talt, vil snyde og lyve.
25 Det kan *vi* lade „Berg-Søer“ om.

- Hver af disse pragtfulde Romancer og Sange har sin egen, naturlige Organisme, Du fører Tordenskjold frem for os, snart en face, snart i Hel-snart i Halv- eller Trekvartprofil med Hovedet i forskjelligt Lys... ja jeg er saa glad over Dit Digt, som en god Ven kan være det, og
30 fyldt af denne Glæde som dominerende Stemning, gider jeg ikke vrøvle „kyndigt“ om Smaating, som *jeg* kunde ønske noget anderledes, især da det jo slet ikke er vist, at jeg har Ret i slige Ubetydeligheder. Digtet er, Fanden annamme mig, godt, hvad end de Doktrinære af begge Lejre sige.

Quando ci rivedremo noi? Siden Du har lagt Dig ud i Vedbæk, hverken sér eller hører jeg noget til Dig. Hvordan er det gaaet med Dine Oplæsninger paa Din jysk-fynske Tournée? Jeg skal paa Fredag til Ringsted efter Borchsenius's Broders Bestilling og læse for de Ind-
 5 fødte; jeg gjør det for godt Kjøb, da jeg haaber at kunne tage Studier i Terrænet sc: Ringsted Klub.

Her hjemme hos os staar det taliter qualiter; Idas Liv er en Dans paa Æg. Vi lever stille, jeg arbejder en Del . . . aa der er saa tidt Noget, jeg gad spørge Dig om, hvis jeg havde Dig paa nært Hold.

10 Lev nu vel, og som den hellige (Pseudo-?) Paulus skriver i sit Brev til Timotheos, vil jeg skrive til Dig:

Σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει. Μηκέτι ὑδροπότηι, ἀλλ' ὄινῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

Jeg holder mig Reglen efterrettelig, og hvis Du har glemmt Dit
 15 Græsk, saa kan Du ved Lejlighed faa Din Sjaelesørger til at tyde Dig Texten, naar Du næste Gang kommer i Kirke.

Ida og jeg hilser Dig, Emmy og Valborg

Din
 Schandorph.

20 274. Til *Sophus Schandorph*.

Taarnhøj Vedbæk
 14/12 80.

Kære Ven.

Først idag har jeg faaet nogle Explr. af „Tordenskjold“ som jeg kan
 25 fordele blandt mine Venner. Dem, jeg sendte omkring inde i Byen forleden Dag, var til Crethi og Plethi, Folk, som jeg

Fortsat 20/12.

Saavidt kom jeg forleden, og jeg har nu bedt Gjellerup, som har været herude et Par Dage om at meddele Dig at jeg har modtaget
 30 med Tak dit Brev og at et Explr af Tordenskjold (paaskrevet „Digteren og Vennen Sch.“) allerede har ligget og drevet her længe. Hvis Du nu kan faa dit Hegelske Explr solgt til en Bogjøde eller „skænket“ det væk, eller – ja det er nu ligegyldigt: Du skal bare vide, at jeg har

tænkt paa Dig, *at* jeg har skrevet i en Bog til Dig og *at* jeg takker Dig for dit Brev og hilser baade Dig og Ida venligst.

Fanden staa i det! Jeg har været syg siden jeg kom fra Jylland – eller halvsyg idetmindste og halvgal c : i Ho'det. Jeg gaar med en
 5 Verden af Ild, Had, Indignation, Menschenvertilgungs-Tilbøjeligheder i mig men meget, meget lidt Kærlighed; eller rettere: jeg gaar med en stille, andægtig, god, inderlig Følelse af huslig Lykke indeni mig, men denne Følelse skriger op imod Noget i mig som hvert Øjeblik vil i Sadlen og hugge ind. Men hvor, hvorledes og paa hvem? Jeg
 10 har for megen Respekt for og god Tro til dem iblandt mine Venner, hvis judicium jeg hele dette Aar lige indtil de allersidste Dage har følt gaaende imod mig; jeg vil ikke drage Klingen imod dem. Om Rakket, der snærrer ad mig i Krogene, taler jeg ikke. Men for Fanden, hvor skal jeg da vende mig hen? Mod mig selv? – men jeg arbejder
 15 dog efter redelig Evne og med fuld Damp. Hvorledes kommer al den Kølighed omkring mig da?

Hvad er det, man forlanger af mig? At jeg skal skrive en „stor“ Roman eller et Drama. Men jeg er jo ligefrem altfor fattig dertil – ja, det er Sagen, Forbandelsen over os Alle. Jeg skal underholde min
 20 Familie og leve anstændigt, og hvorledes da tage et helt Aar bort fra mine daglige Forpligtelser til Forstudier og Forarbejder? Peste soit le marouffle, jeg har svoret ved mig selv at jeg *vil* gøre det, om jeg saa ind i det kommende Aar skal spise bart Brød og bo i et Ledvogterhus. Men naar jeg da har skrevet dette „Vidunderlige“ og naar jeg selv
 25 har været mig denne „brave Mand“ om hvem den afdøde H. Heine taler, saa, ja saa skal jeg sandt for Dyden ogsaa svinge Svøben over de Herrers Rygstykker baade af Venstre og Højre, der vedblivende hidser og forcerer mig frem til en Produktion af 10 Miles Fart i Timen, istedetfor at enes om at jævne min Vej nu da jeg dog vel har givet
 30 dem Garantier nok for at der er Magter i Livet, som jeg respekterer, Kvindehænder, som jeg lader mig lede af til det Gode.

Haanden paa Hjærtet, Ihr Herren! er denne Tordenskjold med dens selvfølgelige Mangler og Ufuldkommenheder en Aftagen i min Friskhed, i min Versekunst, i mit gode Humeur? – Nej saa min Sjel
 35 om den er. Du siger det jo selv.

Men der er en Sejghed, en Lunkenhed, en Valenhed for ikke at sige værre Ting omkring os i dette lille, hensygnende Lands aandelige Atmosfære, og denne Luft vil langsomt kvæle os Alle – os, som ikke har Penge paa Rente, som skal *leve* af vor Pen.

5 Herjeh!

Den 21de Jeg sender Dig disse Hjærteudgydelser, da Du ellers rimeligvis slet intet faar. Endnu en Gang: Tak for *dine* venlige Ord; og hils den gode Ida fra os Alle og

din hengivne

10 Holger Dr.

275. Fra J. P. Jacobsen.

15/XII 1880. Thisted.

Kjære Drachmann!

Merbemeldte til Takke modtaget og dennem salderet, som det hed i
15 forrige Aarhundredes Handelssprog.

Jeg har ventet med at skrive fordi jeg vilde se Tordenskjold først, men da jeg endnu ikke faar den før om et Par Dage og jeg jo desuden har Lov til at skrive igjen, har jeg nu taget fat. Først da: Tak for Sidst, for det Oplivende ved dit Besøg, for den fornøjelige Luftning
20 Du bragte med dig og for alt Andet som godt var.

„Niels Lyhne“ blev da færdig og kom ud den 10de, men jeg har endnu ikke hørt et levende Ord om ham og er lidt flov derved, for der er Noget kold-Spand-Vand-agtigt-nedad-Ryggen ved at sidde her og vente efter at have gjort en fireaarig Kraftanstrængelse og saa ikke
25 En saameget som blinker ad En efter det. – Forøvrigt stiler jeg allerede mod noget Nyt saa Ventetiden ikke falder mig saa overdreven lang.

Postmesteren er endnu stadig optaget af Sleipner og haaber han at du vil gjøre mere ud af Sagen end allerede gjort. Nationaltidende
30 har jo sagt til ham at det var Løgn i hans Hals alt hvad han havde sagt, og det var det nu ikke, Klitmølboerne har jo dog opført sig som Kjærlinger og de veed det godt selv. En af de Yngre havde ved Begravelsen meget modfaldent sagt til en Thistedmand: Naar Nogen

for Fremtiden spørger os hvor vi er fra behøver vi ikke at sige fra Klitmøller, vi kan bare sige vi er derfra hvor Sleipner strandede.

Jeg har hørt det Halve af en Yttring om dig ude fra Klitmøller – saalydende: – saadan en Mennesk' kommer der aldrig til Klitmøller
 5 mer, han kund' baade drik' Kaffepunscher og . . . Resten kunde min Hjemmelsmand ikke huske. – Dagsavisen holder vi nu, men det er det uregelmæssigste Blad jeg har kjendt idet det hvert Øjeblik holder op med at komme, nu kommer det f. Ex. slet ikke. Din første og sidste Artikkel om Sleipner har jeg trods gjentagne Anmodninger og
 10 indsendte Ører ikke kunnet faa. Ellers er Bladet jo meget tilfredsstillende og fornøjeligt, men det *er* Noget af det Første ved en Avis man abbonnerer paa – at faa den.

William hilser paa det Hjærteligste og det Samme gjør jeg.

Glück auf!

15

Din

J. P. Jacobsen.

276. Til *Otto Borchsenius*.

Taarnhøj

20/12 80.

20 Kære Borch.

Jeg kan benytte et Citat af dit næstsidste Brev. „Jeg har Gæld og Andre at sørge for“ – derfor spurgte jeg Hendriksen – og ingenlunde paa nogen kategorisk Maade – om han kunde honorere en Julefortælling i indeværende Maaned (der er dog endnu to Søndage i Decb.
 25 saa vidt jeg véd) da jeg ellers maatte lade den gaa til Wisbech. Iflg. Hendr.s Svar har *han* heller ikke misforstaaet det.

Jeg fortvivler snart over at skulle stykke mig ud i alle disse Smaa-skitser og Tilløb til Bøger. Hvad Korsør-Studierne angaar, da har de *naturligt* formet sig til en lille Julefortælling og som saadan vil de for-
 30 lade mit Skrivebord – ligegyldig hvor den saa lander.

Denne „Tordenskjold“ – hvis synkende Skib ogsaa *Du* (min kære Landrotte) nu synes at forlade – er mig et advarende Memento: de nevtrole Bøgers Tid er omme for mig. Jeg kender ikke de Anmæl-

delser, hvortil Du sigter, men jeg betvivler ikke, at Vinden blæser T. „hart imod“; – jeg fik allerede i Kasino en Anelse derom ved den kolde Luft, der slog op imod mig. At *Du* nu vakler i dit *judicium*, det er heller ikke underligt, thi hvorledes skulde Du kunne undgaa at
 5 paavirkes af en Strøm, som, delt i en højre og en venstre Arm, rinder lige stærkt imod mig? Jeg ser det klart: man forlanger fuld Underkastelse fra begge Sider, og i min Kamp herimod vil jeg blive opslidt, hvis det ikke lykkes mig at præstere det Vidunderlige i næste Aar. Og hvorledes skal jeg kunne præstere det Vidunderlige, naar jeg
 10 ingen samlet Tid og ingen Arbejdskapital kan raade over til et større Værk? Hegel har allerede vist sig meget træg med Forskud, og naar Tordenskjold nu falder til Jorden – hvad jeg som bekendt i den sidste Maaned allerede har forudsagt – saa vil vel ogsaa denne Kilde helt lukke sig. Treschows Legat uddeles af *Martensen* – altsaa ogsaa dér
 15 er der en Stopper, ligesom de fleste Legater ere i Hænderne paa vore Fjender. Det er Venstres store Brøde (hvis jeg tør bruge Ordet) overfor mig, at jeg ikke dengang kom op paa fuld Digtergæge (jeg fortjente det sandelig ligesaa godt *da* som maaske om 10 Aar), saa havde jeg haft „Dagen afvejen“ som man siger. Nu maa jeg atter
 20 ved dette Aars Slutning, som ifjor, anstille nedslaaende Betragtninger over min voksende Gæld og min aftagende Ungdom, og dette maa jeg netop gøre nu i denne Tid, hvor Alt tilskynder mig til at tage fat paa et stort Arbejde – hvortil jeg mangler Midlerne!

I Sandhed, om jeg i denne Periode af Slid, Bekymring, Famlen
 25 efter Udveje etc etc. har glemt en forbigaaende Samtales Vink om „Ude og Hj.“s ligesaa prekære Existens og mit Løfte om et Bidrag i et Maleri – vilde det da være saa underligt? Ja, hvis jeg havde ligget paa den lade Side og saa glemt en Kammerat, saa havde Du kunnet bebrejde mig det. Men jeg kæmper jo netop daglig en Existenskamp
 30 samtidig med at jeg søger aandelig Udvikling i Læsning og Tænkning. Hvorfor har Du ikke *skrevet* mig til derom for nogen Tid siden, da jeg kom hjem fra Jylland? Samtaler glemmer man, Breve husker man.

Nu har jeg sendt E. B. nogle Linjer derom saaledes som Du antydede i dit Brev. Maaske træffer Du min Kone idag; hvis ikke, saa

kom paa Fredag og stik et Par Flasker Vin i Frakkelommen og lad os se at slaa Julen ihjel paa bedste Vis. Der er Andre, der har det værre end vi! Guderne være Vidne!

Atter et langt Brev, som jeg maa stjæle fra „Don Juan“.

5

Din
Holger Dr.

277. Til *Edvard Brandes*.

Taarnhøj,
Vedbæk.

20/12 80.

10

Jeg erindrer at der for nogen Tid tilbage var Tale om indenfor en snevrere Kreds at støtte „Ude og Hjemme“ ved en Indsamling af Malerier, Haandtegninger e. lignende, og at Du og Krohn stod i Spidsen derfor. Man har ikke direkte henvendt sig til mig om dette
15 – hvilket dog maaske havde været rigtigt – men det er jo muligt at de Andre ogsaa kun har faaet et Vink. I ethvert Fald har min Tid været, og er, saa optaget af meget Arbejde, at det er gaaet mig af Glemme indtil nu. Jeg vil derfor spørge, om der er nogen bestemt Termin for Indleveringen, f. Ex inden Nytaar; jeg skal da med Glæde
20 give mit Bidrag.

Endnu et Spørgsmaal, som egentlig Red. Larsen burde have forekommet: er der truffet nogen Afgørelse i Morgenblad-Sagen, og faar det event. Medarbejderpersonale noget bestemt at vide herom? Jeg tror at have godtgjort for Larsen ved min sidste Samtale, at min Op-
25 dukken i Dags-Avisen paa et maaske for Morgenbladet uheldigt eller ubehageligt Tidspunkt væsenligst var hidrørende fra Morgenbladets lange Tøven med at erklære sig overfor den „gamle Garde“ fra 1874–75, som skylder Bladet meget men hvem Bladet ogsaa skylder noget. Da jeg ikke vil lade „Tordenskjold“ – som jo nu, efter hvad
30 man meddeler mig i min landlige Tilbagetrukkenhed, maa anses som et tabt Slag – blive siddende altfor længe paa mig, saa har jeg alvorlig begyndt at ruste mig til en ny Campagne, men saa meget mere kunde jeg da ønske at vide, om Morgenbladet efter Nytaar havde Spalterum.

Fra I. P. Jacobsen har jeg Brev idag; han synes at tørste efter Anmeldelser, og meddeler forresten at han allerede har taget fat paa et nyt Arbejde. Quod fiat!

Gjellerup har besøgt mig nogle Dage. Han fortalte at Du for Alvor
5 tænkte paa et Maanedsskrift til Foraaret. Er der noget derom? eller er det kun en stille Genganger fra i Sommer?

med venlig Hilsen
Din
Holger Dr.

10 278. Fra *Edvard Brandes*.

Den 22 Dec. 1880.

Kjære Drachmann!

Sagen med „Mrgbl.“ er nu saaledes i Orden, at Bladet fra Nytaar
udkommer i større Format paa bedre Papir. Berg, Hørup og jeg have
15 en administrativ Indflydelse paa dets Indhold. Vi haabe at gjøre det
til et virkeligt Centralorgan for politisk og literært Venstre og til et
godt Blad. Vi ere endnu ikke færdige med Redaktions og Med-
arbejderskabs Plan, men vi henvende os strax til Dig for at bede Dig
støtte vort Forsøg. Desværre vi har ikke synderlig store Midler at rutte
20 med, men vi ville dog kunne honorere, hvad der skrives, og for-
haabentlig anstændigt. Om hvad Du vil bidrage, er det vel rigtigst
at forhandle mundlig, foreløbigt vilde jeg meget lægge Dig paa
Hjærte at skrive os et Indledningsdigt til vort første nye Nummer
Nytaarsdag. Kraftigt og resolut, et Haabets og Mandighedens Ord,
25 der passer for vore magre Skikkelser overfor alle de fede Klein'er og
Brix'er.

Til hin Malerisamling behøver Du intet at bidrage, den er sluttet
og i denne Uge sælge vi Lodsedler. Dit Navn figurerer paa Listen,
idet Hendr. for at komplettere Tallet har bidraget med sine egne
30 Malerier. Indtil nu ere 24 Nummere à 200 Kr. solgte og 16 restere
endnu.

Din „Tordenskjold“ bliver saa ilde behandlet at jeg, som af æsthe-
tiske Grunde finder Smag i den, virkelig oprøres. Hvad der samtidig

roses er Ting som man kun kan tøre sin Rumpe paa. En Kritik igaar i „Berlingeren“ overgaar i Imbecilitet de andre. Selv er Du jo Din strængeste Kritiker hvad jeg bedre forstod, naar jeg troede at Du havde skrevet Digtet paa Bestilling hos Dig selv. Jeg tænker, at Du 5 virkelig under Produktionen lader Dig forlede af de Ord, der komme Dig i Pennen.

Hvad endelig Maanedsskrift angaar, saa tør jeg intet bestemt sige og i alt Fald for Øjeblikket bør vi kun tænke paa at starte „Mrgbl.“ Vi skal bøde paa alle Larsens gamle Synder; han er ikke mer den 10 eneraadende.

Din hengivne
Edvard Brandes.

279. Fra *Sophus Schandorph*.

Frederiksborggade 29. 4. 22/12 80.

15 Kjære Ven!

Jeg har lige afsluttet min lille Fortælling til Dags-Avisen for en Time siden; jeg havde bestemt at holde Fyraften; da kom Dit Brev. Tak for det tiltænkte Exemplar, Du Kjære; men er det ikke Synd at tage det, nu da jeg har ét. Jeg véd jo af Erfaring, at det kniber med de Sager.

20 Ja, jeg har ogsaa Dampen oppe, Indignationens og Foragts Damp paa Dine Vegne. Jeg kan ikke komme bort fra, at Peder Tordenskjold i det Hele og Store er et fortræffeligt Digt, betydeligt i Verskunst og i Diktion, som i poetisk Maleri og stilfuld Behandling. Sigter Du med Udtrykket „Vennernes Kølighed“ til Skram, f Ex. Jeg har 25 ikke læst hans Anmeldelse til svenske Blade, jeg véd kun fra Borchsenius, at han har begaaet noget Saadant. Men samme Mand har jo aldeles ikke Forstand paa Vers, kan ikke en Gang opfatte dem gjen-nem Gehøret.

Siden jeg skrev Dig hint lille Rimbrev fra Rom, har jeg – maaske 30 med Undtagelse af „Ranker og Roser“, som jeg ikke udelt holdt af – kun fundet en stadig Fremgang i Din Produktion. Hvad vil denne Rangforordning mellem Kunstarterne sige? Den forstaar jeg aldeles ikke. Hvorfor er en Roman eller et Drama bedre end stor og klangfuld

Lyrik i Sange og Romancer? Men for Resten véd jeg nok, hvor Skoen trykker paa os forsultne Djævle i dette sølle lille Land. Vi *kan* jo ikke hvile i 2 Aar og rejse rundt paa Studieudflugter, fordi vi maa slaas for det usle Brød og Brændevin. Men slaa Du kun Dine Slag, kjære Ven; 5 jeg skal sekundere Dig saa godt jeg kan paa min Maner.

Der er en smaalig ægte dansk Methode, der bestaar i at drille den Ene med den Anden. Man har forsøgt i sin Tid at bruge Dig til at drille mig med og vice versa. Jeg har altid afvist det med Foragt; hos mig var der „intet Bid“. Nu er der komne nogle unge Talenter, nu 10 kommer J. P. Jacobsen, som lever isoleret, er syg og ufarlig, nu skal de bruges til at drille os med. Jeg ser Methoden bragt i Anvendelse af P. Hansen, der skjælder os ud for egen Regning og lader Vodskov rose de Andre for sin. Jeg vilde ikke nævne disse Schofelismer, hvis de vare ligesaa materielt uskadelige som de ere det ideelt. Ingen ærlig 15 Mand, med Forstand paa Versedigtning, *kan* finde Tordenskjold mislykket. Men nu er der jo moderne Fanatikere, ikke mindst generis feminini, der mene, at vi ere komne ud over Vers i det Hele og over historiske Sujetter, og paastaa, at man ikke har Lov til at besyngne en Figur som „Tordenskjold“. Det er de samme, som bebrejdede mig, 20 at jeg stundom skrev Digte i mine Fortællinger. Der er ingen farligere end disse Doktrinære, der strax vil dæmme en ny Bevægelse ind i dogmatiske Stigbor. Gaa Du trøstig Din Gang, min Ven! Misundelse er den danske Skjødesynd; jeg tror at have Evne til med et rask Tag at rive enhver af dens spæde Spirer ud af mit Sind, fordi jeg har set 25 den under saa foragtelige Former hos Andre; men vi undgaa den ikke; den vil som *Atra Cura* hos Horats altid søge at sætte sig op bag paa vor Hest og søge at spytte os i Nakken.

Ja, Du har vist, at Du har Slagside til det „Gode“, og det har Du egenlig, efter min Mening altid vist, selv da Verden var Dig mest paa 30 Nakken i Anledning af Dine saa kaldte Skandaler; *for havde Du været en lumpen, rævedannet Karl, saa havde Du let undgaaet dem.* Tartuffes Moral: „Ce n'est pas pécher de pécher en silence“ bliver altid den officielle Ethiks sande Devise.

Hils Din gode Emmy og hendes Søster fra Ida og mig. Og vær 35 overbevist om, kjære Drachmann, at Du i mig har en altid trofast

Ven, en sympathetisk Læser og en uegennyttig Kollega. Nu – en glad Jul for jer Alle – ogsaa for lille Gerda og Jens.

Din hengivne
Schandorph.

5 280. Fra *Karl Gjellerup*.

d 24. December 1880.
Vallensved Næstved.

Kjære Drachmann!

Undertegnede og in effigie hosliggende sender idag sin Julehilsen til
10 Selskabet i Taarnhøj med en hjertelig Tak for sidst. Det var et Par
herlige Dage, jeg tilbragte i Deres Hus, som jeg forlod med en sn—t
Næse og et glødende Hjerte. Det gjør godt at lære hinanden personlig
at kjende – i al Fald gjør det mig godt, da jeg først nylig er traadt i
Række og Geled og længe har tilhørt helt andre Kredse. Alt efter-
15 som jeg lærer mine Sidemænd og Fløjtmændene at kjende, finder jeg
mig stedse bedre paa min Plads. Jeg har aldrig før jeg pludselig, mig
selv ubevidst, kom til at dukke op, hvor jeg skulde være, sukket med
Wessel: – stod Du blot Blandt slige Standspersoner, saa stod Du
ganske godt. Men nu da jeg indtager en beskeden Plads iblandt dem,
20 finder jeg virkelig at jeg staar ganske godt, og ønsker ikke at staa
noget andet Sted. Og det er mere trøsteligt og styrkende end alt andet
at vide, at vide, at enkelte af disse Standspersoner og navnlig De selv,
som jeg næst Georg Brandes eller ved Siden af ham mest beundrer,
har Haab til et Talent som jeg undertiden er modløs og tvivlende
25 overfor. Derfor skal De ret have Tak for Deres Venlighed; jeg haaber
sikkert at eftersom vi lære hinanden nærmere at kjende, vil vort
venskabelige Forhold blive et Venskabsforhold, befrugtende for mig.

Jeg sender et Par Commersnumre, som maaskee kan more Dem.
„Borch“ kan rigtignok ikke lide, at jeg skriver Vers men undtagelses-
30 vis maa han finde sig deri.

Hils ham men især Deres elskværdige Hustru og Regimentets Datter,
Deres Svigerinde. Paa et lykkeligt Felttog i 1881 og Held med de
forberedende Rustninger.

Deres hengivne
Karl Gjellerup.

281. Fra *Georg Brandes*.

2den Juledag 80. Berlin. Zelten 16.

Kjære Ven!

Jeg har opsat Svaret paa dit Brev og Takken for din Bog dels nød-
5 tvungent p. Gr. af haardt Arbeid, dels med Flid for først at skaffe mig
Underretning om hvad det betød at Mrgbl. viste sig uvilligt imod dig
og om der var Sikkerhed for at mine og Edwards Planer med Hensyn
til Bladets Omdannelse vilde lykkes.

Hvad for Smaatteri der har været mellem Bladet og Dig har jeg nu
10 vel ikke faaet at vide, men det er ogsaa ligegyldigt, da jeg veed at den
nye Bestyrelse sætter samme Pris som jeg paa at vinde dig som Med-
arbejder for det. Du har rimeligvis Ret i at man har taget dig Bidrag
til D-A. ilde op, jeg har selv maatte[t] høre adskilligt for at jeg – med
velberaad Hu – sendte Secher nogle Billinger. Imidlertid maa vi nu,
15 da vi endelig have faaet et virkeligt Organ i Dagbladsform for det
eneste virkelige „forenede Venstre“ – jeg mener det forenede politiske
og literære – anspændende alle vore Kræfter paa at gjøre dette til en
Magt i Kbhavn. Konjunkturene er ingenlunde ugunstige, Høire, paa
hvis „Magt“ jeg seer Du endnu troer (Du skriver „det kjender altfor
20 vel sin Magt“) er pilraadent, schakmat, stives kun kunstigt i Veiret
og nu skal det falde – det bandte jeg. Altsaa Haand paa Værket!

For det store Digt skal du have hjertelig Tak, det voldte mig glade
Dage. Der er deilige Ting deri.

Først staae Indledning og Slutning overordentlig høit. Du er Skaber
25 af den danske Ode og Odestil. Denne „Ode“ som Hugo indførte i
Frankrig, den bevingede og bredvingede, skyldte vi dig.

Saa lider jeg overordentlig godt Barndoms Skilderi, delvis „Paa
Kanoner“, helt Ombord paa Hukkerten, *Karl den Tolvte's Skygge* og
Gjæstebudet.

30 Jeg har en Del Indvendinger, men gider ei komme frem med dem her,
da jeg haaber at komme til at udtale mig offentlig om Bogen i Mrgbl. og
kan da rose og dadle efter Lyst som en Ven roser og dadler den anden.

Svaghederne komme især af at du stundom ei har holdt dig naiv
nok, du *roser* ham for meget, kalder ham Helt og Viking, giver ham
35 Complimenter; du havde opnaaet større Virkning ved en tørrere Stil.

Du sprænger derved din Ramme. Du er altfor meget Kunstner til ei at føle det, naar jeg siger dig det. En enkelt Strofe er jeg saaledes næsten vred paa, den fordærver næsten det smukke Digt hvori den staaer. S. 144 Der er Damer o.s.v. Hvorfor i al Verden disse Undskyldninger, Indrømmelser, den lange Indledning for at skaffe Tordenskjold Tilgivelse for den Synd at have havt nogle Kisselinker tilbords. Du skulde have sagt det ganske tørt, djærvt, koldt, uden at kalde ham Bengel eller lignende. Saa bliver Publikum imponeret. Ikke sandt? Alt glider ned, naar man føler Fortællerens Overlegenhed; men han maa ikke undskylde.

10 Den ensomme Gran er deilig. Sligt er Mesterværk. Hele Skildringen af Karl 12 ligeledes. Fortræffelig er Hukkerten. Du kan jo ei for, at Sujettet er saa Fandens lidt dæmonisk.

Til hvad du siger om din Produktion og dit Publikum i det Hele er dette mit Svar:

15 Tænk dog ei saa meget paa det sidste! du vinder det desuden allerlettest derved. Publikum vil føle at man foragter det – som visse Fruentimmer. Du skriver til mig: „Høire vil ikke modtage noget fra min Haand som ikke er en absolut Underkastelse“. Hvorfor har du tilladt det blot i Tanken at stille en saa uforskammet Opfordring til dig? „Det lader sig hverken lokke, skræmme eller narre, det veed tilfulde hvor stærkt det er“. Nuvel, saa hverken lok for det eller skræm det eller nar det! men *gjør det svagt!* Det er min Politik, var det bestandig og er i Længden den bedste, den eneste.

Bryd dig paa d. a. S. ei om hvad de hede Hoveder blandt dine 25 Meningsfæller stille for Fordringer til dig. Det er jo lige et hvad de sige og om de misbillige. *Fordyb dig blot i din Natur og følg den.* Der er ingen anden Veiviser (jeg undtager ikke mig selv). Ulykken er jo kun, at du tillige skal *leve* af din Kunst. Men de fleste af os er i det Tilfælde, og det vil kunne gaae i Længden, selv om vi nu stundom 30 maa spænde vort Bælte lidt stramt!

Jeg ønsker dig en rig Fortsættelse af din rige Produktion – dine Smaadigte i U. og Hj. var nydelige – og et godt, glædeligt, friskt Nyt Aar! Venligst Hilsen til Din Frue og Dig fra min Hustru og

Din hengivne
Georg Brandes.

282. Til Vilh. Topsøe.

Klampenborg Station.
Taarnhøj Vedbæk.
29 Decbr 80.

5 Hr. Redaktør Topsøe.

Der er en Sag, der ligger mig paa Hjærte og alt har ligget i nogen Tid; vi gaar om nogle faa Døgn ind i det nye Aar, og hvad jeg har opsat fra Uge til Uge maa nu frem, for dog at komme med i dette Aar.

Hvad der gør at jeg endnu kan skrive til Dem, saa skarpt og haardt
10 end Modsætningerne herhjemme staa overfor hinanden, det véd De vel er beroende paa den væsenlige Tjeneste, De engang har gjort mig i mit Liv. Konsekvenserne af Deres Indgriben til Fordel for mig – og De var den Eneste, som dengang baade kunde og vilde intervenere i en Sag, der allerede var sat paa Spidsen – Konsekvenserne,
15 som sagt, heraf har vist sig for mig i mit daglige Livs rolige Lykke og dette Livs Indflydelse paa mit Arbejde. Naar jeg da endnu engang vender tilbage til den Taknemlighedsgæld, hvori jeg staaer til Dem, saa overspringer jeg ikke Deres Ytringer fra dengang, at det var mit Talent og ikke min Person, De kom imøde ved Anvendelsen af Deres
20 Indflydelse. Personen D. og Personen T. have jo saa lidet med hinanden at gøre, at vi roligt kunne blive staaende ved Talenterne, – og at disse under vore Miniaturforhold og den deraf følgende Misère have kunnet baade finde hinanden og gaa afvejen for hinanden, det maa efter min Mening regnes til Ære for os begge; og *den* idetmindste
25 vil jeg gerne dele med Dem.

Hvorvidt dette bestandig vil kunne blive Tilfældet, det véd jeg ikke. Jeg vilde haabe og ønske det, saafremt mit personlige Haab eller Ønske kunde have nogen væsenlig Indflydelse paa Forholdenes Udvikling herhjemme. Vi staaer imidlertid overfor en haard og hidsig
30 Kampperiode i vort politisk-literaire Liv herhjemme; det er denne Periode jeg vil tale til Dem om igennem disse Linjer, og det er her jeg gerne vilde om ikke afbetale min Gæld til Dem, saa idetmindste vise Dem, at jeg ikke *glemmer*.

Jeg tilhører mit Parti i forskellig Forstand: i dybeste, fordi jeg har
35 Sympathi for det Bedste, som Partiets bedste Kræfter vil føre frem; og

dernæst tilhører jeg mit Parti, fordi det i Virkeligheden er en Umulighed at Nogen, begavet med Øjne og Hjærte, skulde isolere sig i en Kamp, der føres saaatsige om Aandens daglige Brød.

Deres Stilling er, efter min Formening, ikke klar; min egen har ikke været det og vil muligvis aldrig blive det, fordi jeg baade ser meget, som man ikke burde se, og har Hjærte for altfor meget, som man muligvis skulde være kølig overfor. Men *dette* vil jeg her gentage for Dem, at jeg ikke glemmer det Gode man har gjort mig personlig, ligesaa lidt som jeg glemmer det Onde, man har gjort mine Venner.

Derfor: hvis De under dette nye Decenniums genoptagne Kamp skulde se en venlig og fordomsfri Haand rakt ud til Dem fra vor Lejr, saa skal De vide, at Haanden er min; og hvis den udebliver, hvor De maaske havde ventet den, saa skal De herved paa Forhaand vide, at min Indflydelse i det givne Tilfælde ikke har været stærk nok – ellers vilde den have været der.

Og da dette muligvis kan lyde noget gaadefuldt, saaat De maaske endogsaa – en Politiker og Redaktør er jo mistroisk – kunde se noget Underfundigt, en eller anden stratagème deri, saa vil jeg med den Aabenhed, jeg stedse har sat min Ære i at vise en begavet Modstander, herved søge at drage Dem de rent ydre Linjer af visse Konstellationer over de kommende Aars politisk-literaire Horisont – og som jeg muligvis allerede om nogle Dage vil blive kaldet til at indvarsle med en eller anden djærv Optakt til nye Stridssange om de gamle Stridsæmner.

Uden at begaa nogen Indiskretion overfor mine Venner, vil jeg sige Dem dette (hvad De selvfølgelig allerede inden mange Ugers Forløb selv vilde kunne erfare):

Der vil samle sig et støt, fast politisk-literairt Venstre, med aaben Tilgang bag sig fra alt hvad der er af betydeligt Ungt i Videnskab, i Kunst og i tekniske Fag. Det vil ikke kunne spredes og isoleres saaledes som ifjor af nogle Avisartikler; det vil ikke kunne udhungres saaledes som det var paa Grænsen af for nogle Aaringer siden. Det er støttet af Kapital, Intelligens og Vilje.

Højre har i sin Blindhed, foranlediget af nogle Aars reaktionære Strømninger ovenpaa de hæftige evropæiske Konvulsjoner, tirret og

saaret saa mange Forskellige herhjemme, at denne Partidannelse med højst forskellige, nu fastsikrede, Organer i Pressen endelig maatte fremgaa som en Nødvendighed. Jeg selv staar i dette Parti saa meget paa Tradition, saa meget paa en „ideal“ Kunstretning, at jeg meget
5 vel véd, at jeg inden Decenniets Udgang vil være „afleveret til Depotet“ – nuvel, med desto sikrere Blik kan jeg herved forudsige Dem, at Højre vil, inden Udgangen af Firs'erne, være sprængt og drevet helt ud i Landjunkereføret, hvor det aandelige Overtag aldrig har
10 eksisteret. I Løbet af dette Decennium, hvor vi nu marscherer ind i, vil efter menneskelig Nødvendighed alle de betydeligere Kapaciteter af det gamle nationalliberale Højre være afgaaede ved Døden eller fuldstændig sløvede af Arbejde og Magtens Nydelse. Og – gør Dem endelig dette klart – der vil ikke være nogen Tilgang til Højres Rækker af den betydeligere Del af Ungdommen.

15 Jeg kender den, jeg har studeret den i min egen Slægt og alle dens Forbindelser, og da jeg allerede nu af denne Ungdom betragtes som halvvejs en Saga og helt som et fuldstændig overlevet Stadium, hvorledes tror De da, at det vil gaa med Resterne af det Højre, hvis Idealer allerede nu for mig ere graa? Det er en Ungdom med Jernflid, fremherskende Forstandsudvikling, gennemsyret af den Filosofi,
20 som nu bringer Landene i Gæring. Den vil forfølge praktisk-experimentale Formaal ude i Livet; den vil ikke engang stride imod Folkekirken – til sligt hører der endda nogen „Idealisme“ – den vil ganske rolig lade Spørgsmaalet Martensen eller Ikke-Martensen ligge ved
25 Vejgrøften, den vil i Løbet af de kommende 10 Aar have indtaget sine Stillinger rundt omkring, have giftet sig med det velhavende Bourgeoisies Døtre, der nu gaa og vente paa deres Mænd, – ja jeg behøver næppe at fortsætte.

Om jeg da til den Tid vil være en Dæmning mod Strømmen eller
30 jeg vil være skyllet væk ud i et eller andet Sacrosanctum, det kommer ikke den Sag ved.

Men Konklusionen paa dette Brev, som allerede nu er blevet for langt, den skulde være et Raad til Dem, til Tak for at De dengang gav mig den Haandsrækning.

35 Et Raad er som en anden Gave; man kan tage den og man kan lade

være. Jeg har skrevet saa udførligt desuden, fordi der er noget, som siger mig, at jeg næppe kommer til at skrive til Dem mere. Men da De netop dengang saa stærkt lagde Eftertrykket paa mit Talent, netop fremhævede, at hvad De udvirkede til Fordel for min borgerlige Stilling i et saa lille Land, det udvirkede De til Støtte for min Stilling som Forfatter, saa er det nu ogsaa til Gengæld *Deres* Forfattervirksomhed, som jeg herved tager Sigte paa, det er *Deres* Evner som elegant Skildrer, som fin Iagttager, jeg paa min Side vilde fremhæve, idet jeg giver Digteren T. og ikke Redaktøren T. dette ærlige og uegennyttige Raad: Stryg Redaktøren og bring Digteren i Havn! Thi denne Kamp, som nu kommer til at staa, *vil* blive haardnakket og – jeg profeterer – den *vil* oprive Højres sidste Kræfter i en frugtesløs Politik, som har Literaturen imod sig, som ikke har Ungdommen med sig, og som inden 6 Aar vil have afleveret det halve af sin Kapitalmasse til den sejrende Opposition.

De har, ved hvad De i sin Tid gjorde for mig, meget mere end De – eller Nogen – tænkte, sikret mig en rolig og harmonisk Udvikling indadtil. Jeg møder her op med mit Raad, som den bedste Afbetaling jeg formaar at give. De er ærgerrig; det er vi Alle; men „Dagbladet“ fører ikke langt, saaledes som Forholdene nu ville komme til at stille sig. Opgiv Dagbladet, sælg det, lad en ringere Mand tage det, og træk Dem tilbage med nogen Formue og virk i det Kald, hvori *Deres* Evner er størst. Skriv Bøger, skriv dem *imod* os, skriv udaf *Deres* mange Erfaringer, af *Deres* Sympathier og Antipathier – og De vil faa en smuk Stilling, et uomtvistet Navn i vor Literatur. Og et uomtvistet Navn i Literaturen er bedre end et omtvistet i Politiken – naar man ikke netop vil være (og kan blive) Præsident, Konge eller Fürst Bismarck.

Betragt mig dernæst som naiv eller som hvad De vil: ligemeget, dixi et liberavi animam meam.

Et glædeligt Nytaar!

Deres
Holger Drachmann.

283. Fra Vilh. Topsøe.

30 Dc 1880.

Kjære Hr Holger Drachmann!

Tak for Brevet og for den aabne og hjertelige Tone, der gaaer igjen-
nem det. Det glæder mig at blive saaledes tiltalt fra Modstandernes
5 Side. Jeg er ikke vant til det, snarere til at blive betragtet som en per-
sonlig Fjende, skjøndt jeg saavidt mulig følger det Princip ikke at
rømme nogen i hvad der ligger udenfor egentlige Stridsspørgsmaal,
skjøndt De kan tro, man eller ialfald jeg kunde gjøre det paa mang-
10 foldige Maader og baade saadan, at man saa det var mig og saadan,
at Ingen saa det.

Men det glæder mig, at De er en Undtagelse, ogsaa af den Grund,
at jeg personlig har følt mig stærkt tiltalt af meget hos Dem. Jeg
siger dette, fordi De gjentagne Gange fremhæver, at det kun er
15 Talentet Drachmann, ikke Personen Dr. jeg sætter Pris paa. Saadan
kan det ikke deles. Jeg er jo i det Ydre „tilknappet“, tør, cand. jur-
agtig – fuldstændig Modsætning til Dem, men har ligefra vi mødtes
hos Schwanenflügels i vores yngste Ungdom altid [syntes] der var
noget usædvanligt Tiltalende ved Dem. Selv naar jeg har været gal
20 paa Dem, har jeg beholdt dette Indtryk. Under Krigen, da jeg hørte,
De skrev et nyt Eventyrdigt løb det af med mig, og jeg skrev Dem et
Brev til, som jeg ikke ved, om De fik, da Deres Adresser jo sjelden
passe, men som jeg kunde kun skrive til en Mand, der havde gjort det
Indtryk De rent personlig har gjort paa mig og i hvem jeg syntes der
25 var noget Ridderligt.

De maa ikke tale om den lille Tjeneste, jeg havde Leilighed til at
gjøre Dem, da De skulde giftes, eller tænke paa den. De vil for-
modentlig heller ikke synes om hvad jeg i den Anledning vil sige, at
jeg har den Betragtning, at saameget De selv vil staa som en Stor-
30 mens og Kampens Mand, saa har i Virkeligheden Deres Talent godt
af Solskin og Nedbør og gode Dage og *trænger* til det. Hvorfor? Jeg
kan ikke give en rationel Forklaring, men troer, at de der sætte Deres
Talent højt og kjært tjene det ved efter Evne at handle efter denne
Opfattelse.

35 De har, omsat til Mand, ikke lidt, der minder mig om Fru Jerichau.

De vil nu formodentlig slet ikke forstaa, at hun og jeg oprigtig godt lide og forstaa hinanden, men saaledes er det.

Nu efter denne personlige Indledning til Sagen, det Raad De giver mig om at opgive Dagbladet. Skal vi tale helt ærlig ogsaa om den
5 Ting, kan jeg gjerne sige, at jeg naturligvis ikke tænker at blive i Seletøjet, til jeg er bleven gammel og sløv, men rigtignok ikke af den Grund, som De synes at antyde ikke heller fordi jeg er „ærgerrig“ (det gaaer over i andre og jeg troer bedre Følelser, naar man bliver ældre) men fordi det er et inderligt trættende Langhalmstærskeri at være
10 Redaktør i et lille Land. Paa den anden Side uden fast og stadigt Arbejde befinder jeg mig i Længden ikke vel og kan – saadan er det – heller ikke skrive. Mine Bøger skriver jeg næsten kun paa, naar jeg har travlt med andre Ting. I stadig Ferie duer jeg ikke. Den Splid, der skal være imellem mig som Forfatter og som Redaktør forstaaer jeg
15 ikke, i den Grad absolut ikke, at jeg ikke ved, hvorledes jeg skal forsvare mig. Det er ikke godt blot at berøre dette uden at sige Noget, der kommer til at se farisæisk ud, men jeg kan ikke mindes noget Slag, jeg har slaaet uden at tro, at det var rigtigt. Uklarhed, Vaklen, Luner, Hidsighed, Given efter for Stemninger, Mangel paa Interesse
20 for mange Ting – det er Anklager, jeg kunde forstaa. Men bøjet Retten med Vidende og Villie det har jeg ikke. [*Her en Overstregning*]. Jeg stryger det over om Ateist. De er dog vel ikke af dem, som siger, at den, der ikke kan være Ateist og ikke vil være det, er Idiot.

Til Deres Billede af Fremtiden kunde jeg have Lyst til at udføre et
25 Modstykke; men har ikke Tid nu, det kunde nemt blive en Afhandling. De brave gamle nationalliberale ser jeg efter Halls Sygdom ikke noget til med Undt. af Krieger, (som ikke er det rigtig) som er den Eneste, jeg omgaaes af dem og som har noget tilovers for mig, men jeg forsikkrer Dem, at under dette ældre Lag er der alt en hel Nyd
30 dannelse af et yngre Parti, dels meget strengere Højre end før, dels mere moderat. Det naar overordentlig langt og just nu i disse Aar er det alle dem fra disse Aargange, der kommer ind i Embeder og al Sligt og de have næsten alle samme Betragtning. Dette yngre Højre og Centrumsparti eller Retninger er slet ikke bange for Venstre,
35 heller ikke for at forhandle med det, men føler sig ligesaa sikker paa

at *hævde* Stillingen som Venstre er paa at *vinde* den. Sagen er naturligvis den, at der her, som i alle de Samfund, der nævnes kan, er Plads til begge Retninger og maa være det. Det er Sagen. Er vi herhjemme ikke anlagte til at være stokkonservative, saa er vi dog endnu
5 langt mindre til at være radikale. Og vi blive det ikke.

Jeg bliver mere og mere forstyrret i mit Skriveri, da det nu er Tiden, da Folk begynde at komme. Jeg haaber, De kan læse min Klo. Jeg holder ikke meget af at skrive Breve og skriver kun saa langt, fordi det interesserer mig med Dem. Kan De ikke engang snakke mundtlig
10 med mig, naar De kommer til Byen.

Glædelig Nytaar.

Deres
V. Topsøe.

284. Til *J. P. Jacobsen*.
15 (Koncept).

Taarnhøj Vedbæk.
2 Januar 1881.

Kære I. P. Jacobsen.

Hvis et Menneske idetheletaget kunde skrive et andet Menneske til,
20 uden at komme til at sige noget, som ikke er sagt saa mange Gange at det er ligegyldigt om det bliver sagt mere – saa vilde jeg skrive Dig til.

Og hvis jeg havde kendt Dig i de forløbne 5–6 Aar eller 7–8 Aar er det vel snarere –

25 eller hvis jeg var blevet en Ugestid i Thisted istedetfor at tage til Klitmøller –

eller hvis jeg slet ikke havde læst dine to sidste Bøger men stadig gik og ventede paa dem –

saa tror jeg nok at jeg vilde sende Dig et Brev iaften.

30 Nu skriver jeg Dig til, ligesom man f Ex. pludselig faar Lyst til søde Asier og gaar hen i Skabet og tager dem: man véd igrunnen ikke hvorfor. Jeg er betaget efter Læsningen af din sidste Bog, som atter har manet Betagelsen frem fra Maria Grubbe, som atter har manet

nogle af dine sælsomme Smaavers frem, som atter . . . nej længer kommer jeg dog ikke, thi jeg vil med Flid ikke helt tilbage til den Tid, hvor det kaldte sig at vi omgikkes og hvori vi næppe talte to sammenhængende Ord, dels fordi Du ikke talte meget, dels fordi jeg
5 ikke spurgte Dig om noget.

Og nu atter denne sidste Gang paa Gennemrejsen i Thisted – ja jeg har saa lidt at hænge min Hat paa. Der var dog rimeligvis gaaet for lang Tid siden vi sidst var sammen, og vi følte det begge, og var begge to (jeg maaske mest) tilbøjelige til at lade det gaa paa noget
10 øjeblikkelig noget, der – efter dit Brev før Jul at dømme – havde et Udseende af Friskhed i dine Øjne, men som var noget Forceret og Forjaget noget, hvorpaa man ikke skal stole for meget.

Et fik jeg imidlertid sét, og dette er vendt tilbage under Læsningen af „Niels Lyhne“ og det er det afgørende for mig. Jeg omtalte det i de
15 Linjer, jeg sendte Dig, og enten har Du grebet det, og saa er det overflødigt at jeg tager det frem igen, eller ogsaa er det passeret Dig forbi, og saa er det aldeles umuligt for mig nu at opfriske det. Men det er et Indtryk af en fin og skøn Sjæl, der formaar midt under Isoleringen at indgyde stor Kærlighed til sig.

20 Saaledes har jeg set Dig i Thisted og saaledes har jeg læst Dig i din Bog, og Resten er mig saa grumme ligegyldig. Jeg haaber at den er Dig ligesaa ligegyldig.

Ved „Resten“ mener jeg selvfølgelig min indgaaende Omtale af Bogen. Jeg er, tror jeg, Kunstner nok til at kunne give en nogenlunde
25 sikker Dom om den; men der er i vort fælles Bekendtskab Folk med baade skarpere og finere Opfattelse, og af dem har Du sikkert faaet den kunstneriske Værdsættelse – foruden din egen. „Resten“ vil jeg derfor spare mig. Dertil kommer at jeg lever et Rehabiliterings Liv. Jeg har at rehabiliterer mig som Menneske, som Forfatter, som
30 Ven, som Medkæmper, som saa utrolig meget. Jeg maa føre den rastløst Arbejdendes paapassende Liv, og megen Tid levnes mig ikke. Føjes hertil at jeg, nu da visse indre Betingelser ere givne mig, efter mit Livs megen Omtumlen og mange Skæbner desværre maa møde de store Fordringer, der stilles mig, med et noget nedbrudt Helbred,
35 der i alle Maader maa afstives, med spredte og mangelfulde Kund-

skaber, der stadig maa udbedres, med en noget for tidlig udviklet Selvfølelse, der trænger til Selverkendelse, og paa samme Tid med en Ild, der ikke tør slukkes – ja saa bliver Korrespondance mig en Umulighed og literær Udvexlen af Meninger mig en Byrde.

5 Alligevel vil jeg sende Dig disse Linjer. Det tilkommer Dig, intuitiv, sensitiv og meget andet „tiv“ som Du er, at uddrage Essensen deraf.

Thi nu, da jeg egenlig skulde til at snakke løs, føler jeg atter denne Mangel paa Omgang imellem os . . . [Resten mangler].

285. Fra *Edvard Brandes*.

10 Kjære Drachmann! Jeg har faaet en Idee. Vilde Du ikke levere „Mrgbl.“ en Række Portræter af den unge Malerskole (G. Christensen, Zacho, Zahrtmann o.s.v.) Du har alle Betingelser for at kunne levere en fin og nøje Analyse af disse Mænds Begavelse. Og hvis Du
15 bagefter samlede en saadan Række Studier (med Tegninger og det Hele) saa vilde Du præstere en enestaaende Bog i dansk Literatur. Hvorfor skal Jul. Lange være ene om Kunstkritiken, naar han saa lidt sysselsætter sig med Tidens Opgaver?

Vil Du ikke forsøge: Give og anvise enhver sit Omraade. Tænk over
20 dette og lad snart „Mrgbl.“ høre fra Dig.

Din hengivne
Edvard Brandes.

286. Fra *Georg Brandes*.

Berlin. Zelten 16. N. W.
31 Jan. 81.

25 Kjære gamle Ven!

Skamfuldt-glad seer jeg i denne Morgen mit aandelige Portræt tegnet i Bladet af din Haand – og Du vil negte, at Du er Idealist? Det er jo et Held at blive udskjældt, naar man til Gjengæld bliver saaledes for-
30 svaret.

Til et Brev har jeg idag ei Tid, jeg ryster formelig paa Haanden af Overanstrengelse; jeg har gransket og skrevet til 2½ i Nat og det fraaigaar morges af uden anden Afbrydelse end 2 Timer til Middag hos en russisk Familie, og en Bogtrykkerpresse i Frankfurt am Main
5 stønner og hvæser efter mit Manuscript; men takke dig maa jeg. Mere og mere vende mine Tanker i den senere Tid tilbage til Danmark. Du skal see vi faa nok det Land bragt paa ret Kjøl. Vi manglede blot en Hest for at kunne erobre det Kongerige og nu har vi Hesten og faaer nok en til med det første.

10 Med Harmen saa jeg i Norsk Dagblad en Udgydelse, som formodentlig skyldtes Vullum, der som Du vel har hørt nu skal være ganske forfalden. Jeg har siden Berners Fratrædelse ikke været i Forbindelse med Bladet, men da jeg forleden sendte en lille Artikel til „Verdens Gang“ bad Dagbladets nye Redaktør Grevstad Thommes-
15 sen saa meget om at afstaae ham mit MS., at denne gjorde det, og da nu Grevstad skrev til mig og bad mig være Medarbejder, svarte jeg med en indstændig Opfordring til ham om at entholde Vullum fra saaledes at tilfredsstille smaaligt privat Nag, en Opfordring der efter det nære Forhold mellem Grevstad og mig vil blive tagen til
20 Følge. Til Verdens Gang har jeg lovet at sende nogle Linier om dit Portræt.

Vi leve her meget godt og jeg har den Fornøielse at nyde megen Anseelse. Bl. A. have Studenterne i Wien bedet mig som deres Æresgjæst at komme derved og holde Talen paa Lessings Hundreedaars
25 Dødsdag. Men jeg har ei Tid. Du kan troe, det er en egen Fornemmelse at staae paa Kathedret og tale Tydsk, i en stadig Uro for at sige „der“ for „die“ eller „an“ for „bei“, naar man er vant til at gjøre med Sproget hvad man vil og, langt fra at have en Hindring i det, at besidde en Styrke deri.

30 Jeg glemte, sidst jeg skrev, rent at takke dig for første Sang af Don Juan. Jeg synes den (jeg tør jo sige ved vore fælles Bestræbelser) er blevet aldeles fortræffelig. Gives der i noget Værk en saa levende Stil? Den er saa god, at din Stil her i Grunden er bedre end hvor Du selv opfinder, hvad der er mærkeligt, da dog den egentlige Stil i Over-
35 sættelsen netop skyldes Dig. Men Byrons Juan er en mageløs Kur mod

os rotundum; det er ypperligt at du saaledes indpoder dig netop det, som fuldstændiggjør din egen Sprogbehandling.

Det var vist ikke helt rigtigt hvad jeg skrev til Din rare Frue. Jeg troer Et og Andet af George Eliott er oversat; dog langtfra Alt.

5 P. S. Er jeg virkelig saa naiv? Der maa vel være Noget i det, siden saa Mange sige det. Jeg troer egentlig at det snarere er, der er ligesom Huller eller Overgange i mig: Med Et slipper min Tænken op og jeg drømmer, famler eller frembringer som en Kunstner. Jeg er derfor meget ubevidst og hader i Grunden Bevidsthed især Selvreflexion, hvad f. Ex. Drewsen ei kan forstaae eller ret tilgive mig.
10 Men Selvoptrævelse er mig en Gru. Jeg er ganske din tro og gamle Georg Brandes.

287. Til *Otto Borchsenius*.

Vedbæk.
9/2 81.

15

Kære Borch.

Vil Du læse og give Hendriksen indlagte. Jeg skal renskrive det deri omtalte Digt imorgen og sende Dig det, saafremt Hendr. gaar ind paa det foreløbige Bytte med „Mest. og Sv.“, som jeg gerne i Ro og Mag
20 vilde gaa igennem; jeg arbejder nemlig med fuld Damp netop i disse Dage paa Byron. Jeg tror at en Tegning fra den interessante Isverden og et dertil føjet kraftigt og smukt Digt – temlig stort men dog *kun halvt saa stort* som „Mester og Svend“ – vil være godt for „Ude og Hj.“

Jeg skal ogsaa sende Bryllupssangen, som jeg har gjort den omtalte
25 Ændring i

da skal Sølv- ja Guldpokalen
klinge ved jer Fest.

Jeg haaber da at Hennings fik den Undskyldningsskrivelse, som jeg samme Dag lod afsende fra vort Hotel Garni. Det var *meget* kedeligt
30 at vi ikke var hjemme, da hans Billet laa paa vort Bord. Istedetfor tilbragte vi en horribel Eftermdg. hos Hegel, som „aldrig skal gange af Minde“ – den var *saa* fæl, at vi straks sadlede Kamelerne og drog hjem.

Gjellerup tror *jeg* ogsaa paa. Men hans „hvide Kritik“ var kun materialiter godt. Han kan endnu ikke magte det store Taktslag i Stroferne. Herom skal jeg tale med ham selv.

Her er uendelig skønt i disse Dage, vildt, melankolsk men storstilet.
5 Kom herud, din Drønnert.

Hvis jeg i denne Tid havde *Tid* til at skrive Vers, saa skrev jeg en hel Digtsamling, men 2^{den} Sang (en sand Perle) af D. Juan skal ud og jeg maa trække i det b.rske Liberi og ydmygeligen bære Vaabnene for den stolte Kavalér. Denne Apostrofe med Haidie er paa samme
10 Tid til at juble og fortvivle over – fortvivle fordi vort Sprog er en Umulighed, en luset, lurvet, afrakket, udbanket, luslidt, vendt og optrevlet Fattigmandskofte, som . . . nok sagt, det er Fortvivlelsens Gerning at være episk Oversætter. Jeg er grædefærdig.

Min Hustru og Svigerske hilse.

15

Din hengivne

Holger Dr.

288. Til *Edvard Brandes*.

Taarnhøj

Vedbæk.

20

10 Febr 81.

Kære Edv. Brandes.

Der staar i „Morgenbladet“ for idag en Artikel „Ungdom og Visdom“ undertegnet Laudator temporis acti. Et af To maa herved være Tilfældet: *enten* at Kulden herude har sløvet min Intelligens i den
25 Grad at jeg ikke formaar at se det Taktiske, det Vittige e. a. l. heri, *eller* at der bevidst fra et eller andet Element af Redactionen hermed er rettet en Uartighed til mig.

I sidste Tilfælde byder Sømmeligheden og min egen Respekt for hvad jeg skylder mig selv nødvendigvis mig at fordre en Erklæring
30 fra den *samtlige* Redaktion; hvis denne Erklæring ikke, ledsaget af en Afbigt fra Vedkommende, der har ladet Artiklen passere, omgaaende bliver mig tilstillet, da beklager jeg, ikke længer at kunne være Medarbejder ved et Organ, der skal holde sammen paa et Parti men som

ikke formaar at dække selve Organets bedste Folk imod latterlige og næsvise og (hvad værre er) fuldstændig vildledende Inserater. Jeg har sandelig ikke skrevet min Artikel til Forsvar for en Ven og til Angreb paa en fælles Fjende, for at se mig behandlet som en Vind-
 5 beutel nogle Dage efter bagi Bladet, hvor jeg antager at en Person raader, der kan være giftig nok til sine Tider, men som i ethvert Fald *ikke* raader over hverken Hørups, G. Brandes' eller mine egne Adkomster til at føre en Pen eller indføre andre Penne i Literatur og Æsthetik. Jeg finder mig og skal vedblivende finde mig med disciplin-
 10 nær Ro i at Mænd, hvis Blik og Kundskaber jeg respekterer, nu og da retter og kritiserer mig, men jeg finder mig ikke i Uartigheder fra Undermaalere, dertil er jeg *ikke* ung nok, dertil har jeg skrevet for meget, og for meget, som var *godt*.

Som sagt, jeg venter en Erklæring og en Afbigt. I modsat Fald
 15 træder jeg tilbage.

venligst
 Holger Drachmann.

289. Til *Edvard Brandes*.

Vedbæk.

20

11 Febr. 81.

Kære Ven.

Jeg var ikke i Tvivl om at en saadan Erklæring vilde komme fra Dig, som jeg nu har modtaget; ikkedestomindre er jeg glad ved nu at have læst paa et Papir at der er andre end jeg, der har været syge af
 25 Harme over denne lumpne Streg, der jo ikke – det eneste mulige Forsvar for et Overfald – er udført i Voldsomhed og Lidenskabelighed formedelst en virkelig eller tænkt Fornærmelse, men som er dryppet med beregnet Virkning ganske sindig og med hele det upersonlige Hads Gift ned over en *hel Række* af et Partis virkende Kræfter. Thi
 30 dette forekommer mig idag, hvor jeg bedre kan sætte min egen Person tilside, at være det Alvorlige ved Situationen, at et saadant galdesygt Menneske indenfor et Parti rammer i samme Øieblik Partiet selv (dets Ære, dets Fane, dets Corpsaand,) og dernæst Partiets mest forskellige Mænd i deres Virksomhed udadtil.

Hvornaar er nu I andre sikre?

Nej, det er virkelig alvorligt dette. At det netop skulde ske overfor *denne* Artikel, den hæderligste, den ærligste, den dygtigste, jeg har skrevet i det Blad, og tillige – jeg véd det andetsteds fra – den, der har
 5 pinligst rørt op ibl. Plougs Venner netop fordi jeg tog min *Ungdom* som Udgangspunkt for Parallelen, netop fordi jeg, uden at dække mig selv, førte Forsvaret som Vennen og tilbageviste P. som den *gamle* Mand, der snakker ud i Luften.

Endnu en Gang: jeg gør mig al Flid for ikke at regne med min egen
 10 Person som Faktor i denne Sag. Jeg beklager dybt, ja dybt ved denne Løjlighed at vort Lands Skikke, den Opinion, der er os alle en Grundlov, næsten umuliggør en Udfordring og en Duel ved at gøre selv den mest alvorlige Udgang af en saadan latterlig eller vridsløselilledømt. Ellers vilde Sagen have været meget simpel at ordne. Det er vel ikke
 15 det værste at falde i en Duel, naar man som jeg næsten er halvtræt ved at have faaet baade at se og at føle i Livets Skole; og havde det paa den anden Side kunnet lykkes mig at blæse et saa skadeligt Element bort af et for Existensen haardt kæmpende Parti, saa var det dog maaske *lidt* mere til Gavn for det Hele, end at kunne skrive et
 20 Par gode Bøger endnu. Men som sagt, her maa jo gaaes en anden Vej herhjemme, og der *bør* for Alles Skyld, for det Heles Skyld, ja for de „sædelige Verdensmagters“ Skyld tages resolut fat paa den Person. Vi maa alle have vor Virksomhed sikret imod Gentagelser; „Morgenbladet“ maa ikke være Partiorgan paa Forsiden og „Punch“ bagi. Og
 25 hvad mig selv angaar – bortset fra de Bestemmelser, som de andre heri Implicerte ville tage – da er det min alvorlige Bestemmelse *ikke* at ville skrive en Linje i Bladet førend der in optima forma i *selve* Bladet fra Redaktion eller Indsender eller hvorledes I nu ville ordne det, er fremkommet en Annulering, en Tilbagekaldelse, en Reservation
 30 eller hvadsomhelst overfor hin skandaløse Plet paa Brugen af Papir og Sværte. Det skyldes mig, min Fortid, men fremfor Alt min Nutid og – jeg haaber det med en Mands redelige Vilje – min Fremtid.

Jeg beder Dig, kære Ven (til hvem denne pinlige Sag muligvis af nærliggende Grunde har nærmet mig mere end en aarelang Disciplin
 35 kunde gøre) at bringe Redaktionen in corpore denne min Erklæring.

Skulde mine Fordringer paa Grund af Maskinens kombinerede Natur ikke kunne ske Fyldest i det Omfang, som jeg her har meddelt, da beder jeg Dig forsikre Enhver i Redaktionen hvem jeg personlig agter og nødig vil støde, at jeg ikke kaster Skylden andetsteds hen end dér
 5 hvor den hviler og at jeg kun til min egen Beklagelse lægger Scenen for min journalistiske Virksomhed over i det saa meget ringere 2^{den} Klasses Organ „Dags-Avisen“, hvor Korpsaanden idetmindste ikke staar nogen saadan Fare for at blive brudt.

Og dernæst blot et simpelt Forretningspørgsmaal. Det er hændet
 10 mig en Gang før herude at et Brev er blevet borte eller meget forsinket. Har Du for c: 4 Dage siden modtaget (under din egen Adresse) et Manuscript „Et lille Naturstudie“, der omhandler den interessante Nat herude, hvor Isen brød op med stor Voldsomhed?

Det var ganske sikkert kun en Bagatel og Du har muligvis af den
 15 Grund lagt det hen; men det var *dateret* d. 7de Febr (i Form af et Brev) og hvis der idetheletaget endnu skal kunne gøres nogen Brug deraf, saa maa jeg have det tilbagesendt omgaaende – forudsat at det er kommet Dig ihænde.

Og hermed er jeg

20

Din hengivne
 Holger Drachmann.

290. Fra *Edvard Brandes*.

Den 11 Febr. 81.

Kjære Drachmann! Berg og Hørup ere lige gaaede efter en lang
 25 Forhandling om Sagen, i hvilken jeg har forelagt dem begge Dine Breve.

Forhandlingens ene Følge er den, at det er overdraget mig at udtrykke for Dig vor dybe Beklagelse af det Skete. Vi betragte Artiklen som et plumpt Overfald, der intet Forsvar muliggjør, og vi forsikre
 30 Dig om at vi have forebygget enhver Gjentagelse.

Forhandlingens anden Følge var nemlig Udfærdigelsen af en Skrivelse til „Mrgbl.“s Redaktion, hvor det Skete paaankedes og instruktorske Bestemmelser bleve givne, som forhindrer, at et enkelt Med-

lem af Redaktionen kan paa egen Haand optage politiske eller literære Artikler.

Sagen er næppe endt hermed. Det faar vi at se. Vi staa jo overfor det uløselige Problem, som hedder Red. Larsens Karakter. Hvorfor dette
 5 Menneske handler, som han gjør, det vêd ingen. Men der er Hensyn til at skaane ham, som jeg helst vil udvikle mundlig.

Det, der staaar i Vejen for en Afbigt i selve Bladet, er kun at Bladet vil skade sig selv i høj Grad uden at gavne Dig. Heldigvis har hin Artikel vakt ringe Opsigt, og intet Hovedstadsorgan har benyttet den.
 10 Lader vi nu Mrgbl. sige sig selv imod, henlede vi blot Opmærksomheden paa den. Du staaar saa højt, at Du ikke behøver at bryde Dig om, at et utilregneligt Menneske begaar et Forræderi, der rammer Dig og os alle igjennem Dig. Jeg beder Dig indstændigt ikke at stille Din Fordring saa stærkt og ikke at forlade vort lige stiftede Parti. Ikke
 15 for min egen Skyld; thi det er virkelig oprivende at kjæmpe paa denne Maade i sin egen Lejr, at se sine Venner og Ideer krænkede i et Blad, i hvilket man har sat en hel Del af sin Kraft i forskj. Retning, men jeg tror, at Du for en større Sags Skyld maa finde Dig i at nøjes med at vide, at denne Adfærd mod Dig vil have meget alvorlige Følger for den paagjældende Person. Om Offentligheden ogsaa vêd det,
 20 er mindre vigtigt, synes mig, og det kunde let se ud som Du trængte til en Oprejsning.

Jeg har rigtigt modtaget Dit Manuskript, for hvilket jeg takker. Jeg har straks leveret det til Trykning og har hver Morgen haabet at
 25 se det.

Med venlig Hilsen
 Din
 Edvard Brandes.

291. Til *Karl Gjellerup*.

30

Vedbæk.

11. Febr. 81.

Kære Karl Gjellerup.

Da jeg tænker at De vil blive gal i Hovedet paa mig iovermorgen, saa vil jeg iaften sende Dem et Par Ord. Vi har idag alle Tre her været

meget fornøjet over Deres „Lejrscene“ – *men* jeg vilde ønske at De ikke havde sat det Digt i nogen Avis men rolig ladet det vente til en Samling. Jeg skal sige Dem hvorfor.

Husker De Historien om Byron og Shelley (eller var det B. og Th. Moore?) De havde i Forening tænkt at lave en Liste paa alle de U- og Misgerninger, som B. skulde have gjort (Drab, Drukning, Kannibalisme, Voldtægt osv), et saadant Produkt af Fantasi kort sagt, at Fjenderne vel vilde blive flauede derved. De opgav det imidlertid af den nærliggende Frygt, at det vilde blive taget for den *bogstavelige Sandhed* af Pøblen.

De har, kære Gjellerup, skrevet et rask og kraftigt Digt, og jeg vilde omtrentlig helt igennem have rost det i min Stue, men De har ikke tænkt Dem Følgerne heltud af at lade det trykke i en Avis.

Idag vil alle Byens Smaafolk (Dags-Avisens Læsere) virkelig tro alt det Slemme om os allesammen, det giver jeg Dem mit Ord paa.

Dernæst *maa* De – hører De – *ikke* skrive saa „literært“; – husk paa, det er ikke 50 Studenter De skal skrive for, men for 5000 Borgere i alle Stænder; De er ikke *demokratisk* nok som Skribent endnu. Man mærker for meget endnu cand. theol. & magister philosophiæ K. G. bag ved Deres Pen. De maa, bedste Ven, for Fremtiden *frit opfinde* Deres Situationer (mærk i saa Henseende min første lille Digtsamling med alle dens Ubehjælpsomheder). De maa absolut ingen kødelig Omgængelse mere have med Schiller og Shelley; det er, om jeg ikke tager Fejl, Deres Scylla og Carybdis. De maa nu søge at *glemme* al Deres Literatur, netop nu, hvor De er lige ved at blive en Lyriker.

De véd, at *jeg* har troet at De vilde blive en; derfor har jeg jo Lov til at sige Dem saadant. Ak, gid jeg kunde indblæse Dem noget af den Uvidenhedens kraftige Umiddelbarhed, der har været i mig; nu er jeg snart hverken det Ene eller det Andet, og Ingen skulde glæde sig mere end jeg til i Dem at faa en Afløser paa Posten.

Som sagt, De er efter al Sandsynlighed *lige* ved at blive en lyrisk Poet, saaledes som jeg opfatter denne Bestilling i Livet. Deres „hvide Kritik“ holdt jeg ikke af (der var intet Taktslag deri, og Braadden var ikke kraftig nok; De havde ikke givet Dem hen i Harmen, De havde lavet og tilspidset den). I „Lejrscenen“ er der ypperlige Ting – men

bort, bort med Latinen; den er kun for Aristokrater eller Pedanter, og De bliver ikke Lyriker uden at De bæres og glider og svømmer paa det rette, det i god Forstand „folkelige“ i Kunsten. I „Benedicta“ er der smaa Perler rundtom; men ingen Filosofi mere, lov mig det; idet-
 5 mindste ikke ad den direkte Vej.

Der mangler Dem noget gamin'agtigt i Deres Underlag, men da De ikke kan føde Dem selv om igen og Deres højtærede Moder næppe heller vilde indlade sig paa Experimentet nu for Tiden, saa maa De blive ved at arbejde og arbejde paa at *tænke* Dem hvorledes en
 10 Aladdin er begyndt; thi Aladdin er og bliver Prototypen for den nordiske Lyriker; det er kun Oehlenschläger, der svigter og bliver Konfere-
 15 raad; Aladdin vandrer videre og har engang gæstet mig, da jeg havde den Lykke at være ung. En Lyriker begynder altid med at slaas paa Gaden og sparke de andre i Rendestenen. Han taler ikke
 16 Latin og kender ikke noget til Wallensteins Lager og Capuziner-
 predigt.

Jeg er saa ophængt med Arbejde i denne Tid og har desforuden haft en pinlig Historie med „Morgbl“, ellers var Brevet bleven læn-
 gere. Jeg saa' at min Hustru fik Brev fra Dem idag, saa skriver hun
 20 Dem vel til. Tag til Takke og bær over med dette. De véd jeg er og
 forbliver

Deres stedse hengivne
 Holger Drachmann.

292. Til *Edvard Brandes*.

25

Vedbæk. 12 Feb. 81.

Kære Edv. Brandes. Blot disse Linjer. Jeg har med Tak modtaget dit Svar idag og lader Sagen bero, til jeg kan komme ind og tale med Dig. Dette synes at maatte blive umuligt de første Dage; nu ere Vejene
 30 saaledes spærrede af Sne, at der kun gaar en *aaben* Postslæde – og
 Vinden er N. N. O og 10 Gr. Kulde.

Med Hensyn til et Svar til Karl Gjellerup, der rimeligvis imorgen vil komme til at staa i „Dags-Avisen“, da tjener her til Underretning, at det allerede iforgaars blev afsendt og at det i ethvert Fald vilde

være bleven sendt til den Avis (hvori „Lejrscenen“ stod) samt at jeg ingensomhelst Aftale af nogen Art har truffet hverken med „Dags-Avis“ eller andre – ja der er jo forresten ingen andre – Blade.

Jeg har skrevet et Par Ord selv til Gjellerup og forklaret ham, hvor-
 5 for jeg tager Reservation imod hans Digt. Det er et kækt og raskt Digt, som jeg gerne gad se, tilligemed flere lignende, i en Samling, men det er et uklogt Digt, et Digt, som falder tilbage paa hans Venner, naar det staar i en Avis.

Altsaa „Naturstudiet“ er ankommet; va bene!

10

ihast

Din
 Holger Dr.

293. Fra Karl Gjellerup.

Kjbnhvn. 14. 2. 81.

Kjære Drachmann!

15 For otte Dage siden drak Schandorph og jeg Dus i Champagne, vi har nu gjort det paa anden Vis, og i det Haab at Du tager Ceremonien for gode Varer duter jeg Dig i dette Brev, for at der kan blive Overensstemmelse mellem vor offentlige og private Talemaade.

Hvor kunde Du troe at jeg kunde „blive gal i Hovedet“ over Digtet
 20 i Dagsavisen, som jeg tværtimod takker Dig for. Jeg gjør det saa meget mere som dit Digt har givet mig Impuls til at skrive et som jeg haaber ret vellykket Rimbrev til Dig, som Posten bringer Dig samtidig med dette. Jeg vil ikke i Lighed med Dig sige at Du imorgen vil blive vred paa mig, tværtimod vil jeg sige at jeg haaber der ikke i mit
 25 Digt er noget, som kan støde Dig. Hvis der dog er det, maa Du bære over med mig, intet har under Udarbejdelsen været fjernere fra min Tanke end at fornærme Dig og for en Sikkerheds Skyld lod jeg idag vor fælles Ven Borchsenius læse det.

Jeg har stor Lyst til at see jer alle og Isbjærgene ved Vedbæk; jeg
 30 vilde give meget til at jeg havde været derude den Nat, da Søen skruede sig op. I Mangel af det morede det mig meget at læse den ypperlige Skildring deraf. Dersom der hver Dag gik Vogn om Aftenen, kom jeg maaske allerede i Morgen til Taarnhøj. Paa Søndag var det ikke helt umuligt, hvis det er klart Vejr.

Nu skal jeg hen at læse Correctur paa Rimbrevet, saa Du maa tage til Takke med disse Linier. Tak for Brevet. Hils Hustru og Svigerinde.

Din hengivne
Karl Gjellerup.

5 294. Til *Otto Borchsenius*.

Vedbæk. d 14. Feb. 81.

Kære Borch.

Hermed Digtet „Foran Isvolden“. Jeg gav igaar vor fælles Ven „Karl Gjellerup“ et lille Tjat i al Godmodighed over Fingrene i „Dags-
10 Avisen“ efter først selv at have meddelt ham det i et Brev, der tillige indeholdt et Udkast til en Ars poetica for ham. Du véd jo at jeg mener ham det godt og baade haaber og tror paa at han kan blive min lyriske Afløser i det gamle Skilderhus. Men *førend* det unge Danmark kan skrive et Digt som dette, hvad enten det bliver foran eller
15 bag en Vold, med saa megen Storhed i Taktslaget, saa megen baade bitter Erkendelse af Livets Strid og Tillid til de sejrende Magter, med saa megen Pathos og tillige med saa meget Lune (se Slutningen) *før* bliver dog Posten ikke vakant.

Hendriksen fik Klodserne igaar.

20 Mine Damer hilse venligst. Hvorfor tog du ikke afsted sammen med Wiese igaar? det var en smuk Dag og en endnu skønnere Aften? Hvad siger Du til en Kanetur paa Søndag og en lille tarvelig Middag i Rungsted. Kan Du ikke faa *Hendriksen* med?

Din hengivne
Holger Dr.

25

295. Til *Otto Borchsenius*.

Taarnhøj.
Vedbæk.

15. Febr. 81.

30 Hør nu, Godtfolk, er I forrykte? Det er virkelig vanskelig snart at gøre Alle tilpas, og hvis den dumme Snak fra din og Hendriksens Side

ikke nu med det samme hører op og begravnes og rammes en Pæl igennem, saa skriver jeg ikke en Linje fra Dato i „Ude og Hj.“ Hvad skal det sige med denne evige Udsættelse paa de Bidrag af mig, der sendes „U. & Hj.“ i Modsætning til løse journalistiske Artikler eller Rim-
 5 brevstumper, som jeg kaster ind i „Morgbl.“ og „Dags-Avisen“? Tror I at jeg er et Barn eller blot et „vildt Naturgeni“, der ikke kender Forskel paa mine Produktioner. Jeg er en *ældre* Medarbejder af „Morgbl.“ end af „U. & Hj.“, og da man ikke var fuldt tilfreds med mit Nytaarsdigt dér (og med nogen Rette) lovede jeg at skrive nogle
 10 smukke, klare og velformede Vers, – hvilket ogsaa skete. „Naturstudiet“ var og er og bliver et rent journalistisk lille Prosastykke netop passende for et Dagblad og ikke for et Ugeskrift.

Sandelig, jeg kender min egen Værdi, men jeg er ikke forrykt og tror ikke at *Alt*, hvad jeg skriver, er lige godt. Blot *saa* meget véd jeg,
 15 at der nu gennem *Alt*, hvad jeg skriver, det bedste saavel som det næstbedste, gaar en modnet, haabende og virkende Strøm henimod Løsningen af mange Problemer, der tidligere har kunnet tage sig kaotiske nok ud hos mig. Denne *Strøm* skal man respektere i dens forskellige Aflejringer og Kanaler; man skal ikke vrage og vrisse og hidse og gøre
 20 Vrøvl – thi da kan jeg med den afdøde P. Tordenskjold udbryde, at man forlanger Mirakler hver evigste Dag og at det er uretfærdigt og dumt, og da ender det med at jeg fuldstændig lukker mig inde herude med Byron hele Aaret rundt og ikke skriver en Døjt mere hverken hos Per eller Povl.

25 Det er saa meget mere en Skam af „U. & Hj.“, som dette Ugeskrift *netop* indeholder mine bedste Ting. Skal jeg da selv nødsages til at gentage dette? En saa kold og klar og overlegen Dom[mer] som Edv. Brandes har m. Hensyn til „Syndflodssagnet“ erklæret dette for det mest storslaaede Prosadigt paa Dansk. G. B. har fundet de „85 Snese
 30 Torsk“ at være en Perle af en Fortælling. Skal jeg nævne „Universitetskantaten“ eller „Esromdigtet“, der gjorde „U. & Hj.“ bekendt fra Skagen og til Sydpynten af Amager, for ikke at tale om at der jævnlig har været Uddrag af de *bedste* Stykker af event. udkommende Bøger („Sømands Tro og Love“, Tordenskjold osv.) ikke at tale om
 35 „Aarstiderne“. Skal jeg nødes til at fremhæve at jeg ikke *altid* har

kunnet give „U. og Hj.“ enhver lille Fortælling, som er gaaet ud fra min Pen, fordi jeg skulde leve med min Familje og fordi man (f. Ex. hos Wisbech) byder mig indtil det Tredobbelte af hvad U. & Hj. formaar? Skal jeg til Syvende og sidst nævne, at jeg egenlig i denne
 5 Tid slet ikke har Raad til at give „U & Hj.“ noget Bidrag, fordi jeg *skal* bruge Penge hver Uge og altid maa vente længe paa dem og klage ynkelig for at faa dem hos U. & Hj. – jeg, som slider saa haardt i det med Byron, en Oversættelse, der ligefrem gør mig fattig fordi den tager min Kraft og min Tid uden at kunne dække mine ligefrem
 10 daglige Fornødenheder?

Nej, I gør mig Uret, og jeg vil ikke finde mig [i] Uret. Jeg har ikke Ro engang herude, thi nu for ganske nylig har jeg haft en højst pinlig Affaire med et af Morgenbladselementerne. Skal jeg nu til det med „U. & Hj.“ ogsaa?

15 Hvis jeg fulgte min Lyst, saa sagde jeg: Rejs Fanden ivold! men jeg ser af Slutningen i dit Brev at Du selv slider i det og er trykket og ked af det. Jeg skal da tage det med mere Ro og blot paapege Dig den Mulighed at Du har læst mit Digt fra „Isvolden“ uden ret Forstaaelse. Der er jo *to* Personer, der taler; først *han* og saa *hun*. Det er
 20 „hende“, som ender Tiltalen til „ham“, og denne *Slutning skal staa uforandret*.

Isbjørnen maa Du derimod gerne gøre til Sne!

Forresten er der intet til Hinder for, at I sender mig Digtet tilbage. Skæringen kan vel stoppes endnu. Jeg forlanger intet for det, og man
 25 kan gerne lade hele min Konto, alt hvad jeg endnu har tilgode, skrives af paa *min* Gave til Bladet. Saa har jeg opfyldt min Skyldighed som alle de Andre og jeg er for Fremtiden Bladets Abonnent.

Venligst
 Holger Dr.

30 Af et her ikke medtaget Brev af 22/2 1881 fra Karl Gjellerup ses, at H. D. ogsaa inddrog denne sin yngre Digterkollega i Arbejdet med „Don Juan“-Oversættelsen; K. G. har læst Meningskorrektur paa 2. Sang (der udkom midt i Marts) og foreslaaet forskellige mindre Ændringer, hvortil Begyndelsen af flg. Brev sigter.

296. Til Karl Gjellerup.

Taarnhøj Vedbæk.
24 Febr. 81.

Kære Gjellerup.

5 Tak for din Ulejlighed og for de foreslaaede Rettelser, som jeg rimeligvis tiltræder i deres Helhed. Og dernæst:

Nu kommer min Hustru og siger mig, at jeg dog næppe var saadan overfor Dig, som Du kunde vente Dig og som Du rimeligvis havde ventet Dig medens Du læste dine fortræffelige Ting for os.

10 Hun tager fejl; jeg er stedse saaledes, eller rettere jeg er bleven saaledes iflg. Tidernes Ugunst. Jeg véd ingen renere Nydelse Mand og Mand imellem end den som Vennerne kan forskaffe hinanden ved Præsentationen af et godt Digt, en god Tegning, Komposition etc. Men Begejstringen har været mig min værste Fjende i Verden, og
15 den Mand, som falder fra sine Afguder, gaar nemt for vidt i modsat Retning: han bliver sky, indesluttet, sparsom paa Ord. Jeg venter at se mig selv ende som den „tavse“ – om just ikke som den uudgrundelige. Begejstringen er frossen indeni mig for nogle Aar tilbage, og naar Du selv – hvad Guderne forbyde – skulde undergaa en lignende Scala
20 fra den højeste Ekstase til den dybeste Selvmedlidenhed, fra FirhestspanDET til en Skubkarre, saa vil Dhrr. Borchsenii & Schandorphs Hurra skurre Dig lidt i Ørene. Dog, jeg tror virkelig at disses Jubileren er uskrømtet – men hvortlænge varer den? Ja, jeg kommer stedse imod min Vilje til at rejse Tvivl imod mine Omgangsvener; *ikke* paa den
25 Maade, at de skulde have vist sig upaalidelige overfor mig, tvertimod, de ere retskafne Folk men – daarlige Musikantere. Deres Ører ere ikke paalidelige; de kunne pille Smaafejl ud, men de savner det sikre Øre for, hvad jeg kalder det store Taktslag; man maa kunne føle, hvorledes et Vers *æder* sig ud fra Organismens dybeste Dele ligesom
30 en Feber i Blodet, der vil ud, vil rase; hvorledes det ene Billed i Kompositionen smitter og frembringer det andet; det maa skrigte indeni En selv, naar man hører gode Vers, og naar det skriger paa den Maade, saa raaber man ikke Hurra – saa bliver man tavs.

Idetmindste jeg blev det. Men jeg skal se at vænne mig af dermed.
35 Jeg har jo en god lille Læremesterinde, som altid formaar at tø *det* op

indeni mig, som ikke maa fryse helt væk. Hun beklager sig tidt over min Indesluttethed, og skøndt jeg ganske sikkert har *talt* for meget i mit Liv, saa er Ordene dog en ganske god Opfindelse; Misbrug slaar ikke Brugens Ret ihjel.

- 5 Dine Digte ere gode, og vel at mærke de „stærkeste“ Steder ere de bedste (hvad der vel ikke altid er Tilfældet og mindst hos vor tykke Ven Schdf.). Undertiden skorter det noget i det rent Musikalske; Du *bærer* for længe paa Tonen, Takten undertiden; Du maa vænne Dig til at knække dristigere over, Du maa blive lidt mere barok. Vi lide
10 alle for meget endnu af Efterveerne fra den Øhlenschlägerske-Thorwaldsenske-Paludan Müllerske Ferskvands-Antik; ogsaa jeg ofrer endnu stundom hertil (vel at mærke ubevidst). Det er nu til Dig at tage en Saltvands-Rococo op i Versene. Det er *derfor* jeg sætter Don Juan saa højt, og jeg haaber at lære en Del deraf, ellers skulde Fanden
15 have dette Hesteslid. Det er ikke – Du kunde synes mig at antage det – den ædle Lords Lapsierier, der tiltaler mig; det er ikke hans Livsbetragtning, der imponerer mig (alt i alt, har han nogen?) nej det er *Stilen*, som netop vor fælles Ven i Berlin forleden Dag i et Brev mødtes med mig om at erklære for den mest *levende*, der findes.
20 Apropos om G. B. saa skrev han i samme Brev paa sin elskværdige snurrige Vis, at denne min Oversættelse (hvormed han selv har staaet mig saa trolig bi) af Første Sang er egentlig de bedste Vers, jeg endnu selv har gjort, da Byron hvert Øjeblik tvinger mig til Økonomi, Knaphed, Afrundethed osv. Der er noget i det; men det er sandelig
25 heller ingen Skam at gaa i Skole hos en saadan Allerhovedeskarl. Jeg er for tilbøjelig til at svømme ud.

Men det er *Du* Pinedød ogsaa; og derfor – ikke for mange Opiumsdrømme! Mest Slagsmaal, mindst Erotik. Du er endnu i det sidste „en ung Mand“; i det første er Du alt en drabelig En. Man mærker, at
30 Præsterne har ganske anderledes haft fat i Dig end Fruentimmerne. Gud bevare Dig for de sidste. Amen!

Forøvrig kan man kun daarlig tale om, hvad man endnu kun har *hørt*. Jeg maa suspendere min endelige Dom til jeg har *set* disse Vers. Du lader dem vel trykke i Sommerens Løb? kan jeg faa nogle Korr. Ark
35 at se? Jeg vilde ønske at jeg altid havde et saa sikkert Blik for mine egne

Vers som jeg har for Andres. Men det er vel det Fællesmenneskelige. Hvem nænner at slaa sine egne Børn? og gør man det undertiden, saa er det ikke engang sagt, at Riset er anvendt paa rette Tid og Sted (selvom man virkelig slaar paa Popo'en).

5 Naa, Brevet er blevet for langt – for min Tid idetmindste. Begge mine Damer hilse paa det bedste.

Din hengivne
Holger Drachmann.

297. Fra Karl Gjellerup.

10

24. 2. 81.

Kjære Drachmann!

Jeg blev glad og næsten rørt over at faae et saadan langt Brev fra Dig. Hvad din vidunderlige Hustru havde sagt om din Tavshed ved min Oplæsning er mig kjært som et nyt Vidnesbyrd om hendes Vel-
15 villie for mig og hendes Ønske om, at det skal komme til en fuld For-
staaelse mellem os; men i og for sig var det overflødigt, da jeg paa
ingen Maade havde følt mig skuffet eller ventet Dig anderledes; en-
hver har jo sin Maade at tage sligt paa, og din Sympathi og Glæde
over alt godt i Digtene kunde jeg jo ikke være i Tvivl om og den
20 glædede og opmuntrede mig. Jeg gaaer ikke paa Jagt efter Ovationer
og veed hvor utaaleligt det er at yttre sig om noget, og især da om
noget som griber en, anderledes end det falder en naturligt – skjøndt
jeg ikke hermed vil have sagt, at Du ikke skal lytte til din „lille Lære-
mesterinde“ i dette som i alt andet og søge at blive saa aaben som det
25 kan falde Dig naturligt. – Derimod glædede det mig skriftlig at høre
din *specialiserede* Mening; det Udtryk at jeg skal „knække dristigere
over“ er træffende; jeg vil have det in mente.

Her har Du Idyllen. Brandes vilde gjerne have den i Morgen-
bladet paa Søndag. Har Du noget imod, at dette Interieur trykkes
30 saaledes? Ønsker Du det ikke, saa er dermed selvfølgelig den Sag af-
gjort. Kan Du ikke afgjøre det hurtig og sende mig Digtet imorgen
Aften med en Linie eller et Ord: ja eller nej? Slutningen mangler;
Klokken er snart 12½ og jeg kan ikke faae den skrevet. Den er
saaledes: –

Hav og Jord flyde sammen – en smudsiggraa Plet i Nattens uhyre bælgmørke Rum; det er som om et evigt Mulm skulde opsluge det hele Land; men fra det ensomme Hjem trænger der sig en Lysstraale ud over Sneørkens Land. –

5 Og nu Farvel! jeg havde nær – Gud forlade mig . . . nej, det er sandt! – jeg havde nær sagt: Gud velsigne jer allesammen. Men jeg mener, gid der maa være Klarhed og Glands over Taarnhøjs Stjernebilleder: Tvillingerne, den lille og den store Bjørn.

Din hengivne Ven
Karl Gjellerup.

10

298. Til *Edvard Brandes*.

Taarnhøj. 25 Febr 81.

Kære Edv. Brandes.

Jeg var ikke utilfreds med at Oversættelsen kom til at staa nederst; 15 jeg opdagede nemlig ved at se den trykt forskellige Smaasvagheder, som jeg nu har rettet i den sidste (d 4de) Korrektur. Jeg har idetheletaget anvendt en overordenlig Omhyggelighed paa denne Sang, og jeg haaber at den nu om kort Tid – en halv Snes Dage vel – skal glæde Dig og de faae Andre, som idetheletaget kunne have mere end Gen- 20 nemlæsningens Fornøjelse over et saadant Arbejde.

Jeg har digtet et „Forord“ hertil, som egenlig burde have staaet i „Morgbl.“ men jeg holdt det tilbage for ikke at faa nye Stridigheder med „Ude og Hj“, der stedse – og endnu i den allerseneste Tid – 25 hylér gudsjammerligt over at jeg ikke skriver *Alt* i „U & Hj“ men ovenikøbet lader det *Bedste* gaa over paa den anden Side af Gaden.

Ja, Partiets Fælles-Maskineri gaar sandelig ligesaa trægt paa den æsthetiske Side som paa den politiske (vide „Parlamentarisme“). Men jeg haaber at blive haardhudet, jeg ogsaa.

Her har jeg inat skrevet en „Kantate“ til Stiftelsesfesten, som jeg 30 haaber selv at kunne overvære. Jeg tror at Spøgen ikke er uvittig og jeg synes at vi for en Gangs Skyld skulde ofre en Extrakrone hver paa at faa denne Spøg trykt in extenso og mulig forsynet med Randtegnninger; det er nemlig næsten umuligt i en enkelt Vise at slaa Karakteren

af denne højst mærkelige Klubs Tilblivelse og Udvikling (?) fast. Jeg tror at saadanne smaa Narrestreger, der faar en lidt *solen* Udstyrelse, virke mere til at holde sammen paa de højst forskellige Elementer, end et Foredrag eller andet lignende. Hvad man kan tage hjem med sig
5 og engang imellem læse over paa, det *binder*.

Og forøvrigt er jeg enig med Dig i det Ønskelige i at holde denne lille Kreds samlet; jeg skal gøre mit Næstbedste saa længe jeg bor paa Landet, og mit Bedste, naar jeg til Efteraaret atter flytter til Byen.

Din hengivne

10

Holger Drachmann.

299. Til *Sophus Schandorph*.

Taarnehøj

14 Marts 81.

Kære Ven.

15 Jeg takker paa min og vor cognata's Vegne for din Meddelelse til hende. Hun skriver formodenlig selv idag. Det var kedeligt at den sidste Aften hos Eder skulde – under saa heldige Auspicier som den var indledet fra vor Side – strande paa noget af dette Uberegnelige her i den menneskelige Tingenes Tilstand. Jeg er endnu sensibel paa
20 visse Punkter, har endnu en Ligtorn, som ikke kan taale et Tryk, om det end er nok saa indirekte; naa ja, det er en Svaghed, men det gaar vel over.

Vor danske selskabelige Verden er for lille! det er mit stadige Omkvæd; man render paa Folk, hvor man mindst ventede det og som
25 man nødigst vilde se. Va bene, man maa blive Troglodyt til Slut.

Denne tre Gange fordømte Vinter knuger os atter. Is og Is og Kulde og Kulregninger; det er intet Under at man faar Taarer i Øjnene over Smaafolks Kaar – vide „Dags-Avisen“ imorgen – naar man selv berøres føleligt hver Dag, der gaar, af denne sibiriske Vederstygge-
30 lighed.

Apropos, jeg ser af „Organet“ at de endelig har truffet den store Czar i Benene og at han endelig har „abdiceret“ par force. Nu gad jeg nok vide hvad der vil ske: Et af To, *enten* at Reaktionen skræm-

mes op til en yderlig Kraftanstrengelse (ogsaa herhjemme) med stram Censur over ethvert liberalt Blad, Ugeskrift, Trykpapirsark etc, med alle Regeringsblade yderligere tilhøjre, Sagsanlæggesler, Kongerøgelse, Ridderkors, Spyslikkeri, Rend mig i R- osv *eller* at Autoriteterne faar
 5 Skræk i Blodet, Buxefeber, Hjærteklabappelse og begynder at koketere med Demokratiet. I ethvert Fald vil Bomben i St Petersborg bringe store Ting i Svingning. Jeg for min Part tror nu, at Reaktionen vil strammes og først nu ret vende det Lodne udad. Men saa lad det komme! Maaske Frelsen netop ligger heri: saa galt som muligt, indtil
 10 den opvoksende Generation rækker os Haanden. Vi har sandelig ikke set meget til den endnu.

Det var en artig Lussing den igaar i „Morgbl“ til den gamle Løbedegn Erik Bøgh. Jeg sporede et dobbelt Forfatterskab deri, E. B + V. H. Jeg tænker at det ogsaa er en lille Paamindelse for Justitsraaden.

15 Wäre der Herscher der Welt
 nicht nur der Lehre zu gross!

Jeg bad Schubothe forleden sende Dig 2^{den} Sang af Don Juan, som Du maaske nu har modtaget. Det er propret Arbejde tror jeg, og jeg haaber at Indledningsdigtet skal blive læst og forstaaet.

20 Jeg skriver paa en lille Novelle, men det gaar seigt, meget seigt. Hjærnen vil hvile, og den faar ikke Lov; den vil have Foraar, siger den; men hvor Fanden skal man tage det fra?

Vi ere heldigvis raske, Børnene ere søde, $\frac{1}{1}$ Kone og $\frac{1}{4}$ Kone ligesaa; kun jeg er gnaven.

25 Hvordan har den gode Ida det? Kan hun klare dette formaledidede Recidiv af Thermometerfald, just som vi begyndte paa Tøvejr? Jeg tror at Kulden virker paa Hjærnen ligesaa vel som paa Lungerne. Hvorfor skulde vi ellers være saa dumme og saa triste heroppe i Norden? Man burde de 7 Maaneder af Aaret bo i Jordhytter, æde sit eget Utøj
 30 og sine daarlige Vittigheder, og hverken tænke, haabe, ærgre sig eller – naa ja ja; jeg vil ind til Byen næste Vinter, aabne en Butik for Traad, Garn, Knapper, Cigarer, daarlige Romaner, Theaterbillerter og Lotterisedler, (maaske en Bagstue med bajersk Øl). Det er det Ene-
 35 ste, som er efterspurgt i Kongeriget Danmark og Bilandene. Og hvorfor for ikke engang slaa sig til Ro paa *Folkets Grund*?

Jeg hilser Dig som den Lykkeligste iblandt os. Du har ingen Børn: altsaa ingen Bekymringer for Fremtiden; Du har ingen alvorlige Dumheder gjort: altsaa ingen Sorger af Fortiden; Du har ingen Gæld: altsaa tilhører Nutiden Dig. Hil være Dig Præsens, Perfectum og
5 Futurum!

Din infinitive
Holger Dr.

300. Til *Edvard Brandes*.

Vedbæk.

10

6 April 81.

Kære Edvard Brandes.

Jeg opholdt mig i sidste Uge i Byen forat se Udstilling baade før og efter dens Aabning. Desværre var jeg ikke saa heldig at træffe Dig hjemme. Jeg sender Dig hermed Beg. af mine „Noter“. Jeg har op-
15 sparet fra de sidste Aar en Del Iagttagelser, som jeg haaber skulle kunne underholde. Du ser at jeg fra Begyndelsen har stærkt reserveret mig samtidig med at jeg siger min Mening rent ud. Jeg haaber herved at skulle støtte vore Venner ibl. Kunstnerne uden at skade os selv; hvilket er meget smukt.

20 Jeg tænker at kunne faa udtalt mig i 3 højst 4 Artikler. Skulde der i Mellemtiden komme noget særlig Nyt frem deroppe, saa kan man jo give en Extrabid til Bedste.

Jeg maa for *disse* Artiklers Vedk. stille en Extrafordring til Bladet, da mit Husholdningsbudget er blevet stærkt medtaget i denne dyre
25 Vinter. Jeg maa i saa Henseende betragtes som „speciel Korrespondent“, der rejser til og fra sit Hjemsted forat bivaane noget Mærkeligt. Behag derfor, kære Ven, hvis Du finder Artiklerne tilstrækkelig gode, at sætte Honoraret op efter dit eget Skøn, samt at ordne det saaledes, at hver Artikel kan honoreres særskilt, naar jeg er inde i Byen forat
30 gaa paa Udstilling, eller ved Brev til Kontoret kan hæves udenfor den sædvanlige Maanedsafregning. Jeg tror ikke at Fordringen kan betragtes ubillig, da „det Specielle“ jo er givet ifølge Forholdenes Natur.

Vi havde med et Par mundlige Ord kunnet klare dette, hvis jeg som sagt havde truffet Dig.

Jeg tog ikke til Byen iaftes (Bogstaveligheden), da jeg hellere vilde gøre denne Artikel færdig. Uden at fortørne Organet tror jeg at det trænger stærkt til Afvexling. Jeg samtalede derom med Hørup forleden.

Disse Artikler træffe forsaavidt ind paa en vanskelig Tid for mig, da jeg er i fuld Gang med Korrekturer og Omarbejde til min nye Bog „Vildt og Tæmmet“ (Prosastykker) der skal ud i Beg. af næste Maaned. Lad nu Dhrr. Kjelland og Schandorph sætte alle Sejl til, thi nu haaber jeg at presse dem haardt. Jeg ser at Georg er kommen hertil. Hils ham foreløbig; hvis jeg ikke havde saa travlt, vilde jeg gerne se ind til ham, men maaske lader han sig lokke af det gode Vejr herud. Jeg vil i hvert Tilfælde se at faa talt med Dig og ham i Maanedens Løb.

venlig Hilsen

Din

Holger Dr.

15

301. Til *Otto Borchsenius*.

Taarnhøj

Mandag. [25. Apr. 1881].

Kære Borch.

20 Det var rart med Digtet i U. og Hj. igaar; nu tager det sig helt godt ud, og jeg haaber Braadden mærkes paa rette Steder.

Min Hustru og jeg kommer til Byen imorgen, da jeg skal skrive om de nye Billeder og hun gerne skulde se Marmorevaærne. Skal vi spise sammen hos Nejendam $3\frac{1}{2}$ i *al Tarvelighed*? Vi rejser ud igen

25 Klk. 5.

Hør, tjen mig i at gaa ind om til Hegel, hvis Du faar Tid idag; imorgen skal jeg videre selv tale med ham. Han har skrevet til mig og gjort Vrøvl, som jeg ventede. Han vil have Bogen paa c. 20 Ark. Nonsens. Vor Aftale var for det første c. 25–26 Ark og dertil føjes
30 højest 3 Ark. Jeg vil ikke nu, efter saa længe at have udgivet *små* Bøger i Poesi, komme igen med et lille Bind Prosa. Nu skal jeg vise Dherr. baade i Rigsdag og paa et vist Blads Kontor at jeg kan kommandere Parnasset endnu, og særlig efter at have læst Kjellands ny Bog, som

er god og dristig og vil gøre et Fandens Allarm, vil jeg ikke sejle med en lille Skude i hans Kølvand. Inat fik jeg „Byron i Vadmel“ færdig. Den er hvas.

ihast

Din hengivne
Holger Dr.

5

Holger Drachmann havde sammen med Vilh. Bergsøe deltaget i Kunstnermødet i Forbindelse med den nordiske Kunstudstilling, der aabnedes i Göteborg 4/6 1881, og bidrog baade med en Tale og en Sang („For Staden ved Göta Elven“, Ms. i NkS. 2106 fol. II). Ved denne Løjlighed havde han fornyet Bekendtskabet med den norske Maler Frits Thaulow (1847–1906), der i Begyndelsen af 1870'erne havde været Elev hos Marinemaleren C. F. Sørensen og efter dennes Død hos H. D.; i 1872 havde de været sammen i Paris. Det stemmer ikke ganske med Brevets moraliserende Indhold, at H. D. kort efter blev stærkt indtaget i T.s Hustru Ingeborg.

15 302. Til *Frits Thaulow*.
(Koncept).

Vedbæk 19 Juni 81.

Kære Fritz Thaulow.

Samtidig med at jeg sender Dig et Nr. af vort „Morgenblad“, hvori jeg har søgt saa tørt som muligt at gøre Rede for et og andet, og samtidig med at Du selv – forhaabenlig – er kommen tilbage til dit Hjemsted med B. B. og dens radikale Besætning – saa bringer jeg Dig min Hilsen og Tak for sidst.

En Forfatter plages, tror jeg, mere end andre Mennesker, Malere iberegnet. Jeg for mit Vedkommende plages efter en saadan Fest med en meget intensiv Hukommelse. Punkt for Punkt, Skaal for Skaal, Samtale for Samtale maa jeg gaa det hele igennem. Hukommelsen slipper mig ikke; jeg bliver katechiseret, krydsforhørt, protokolleret og sat i Rubrik nolens volens, indtil jeg er perset som en Citron og ligger stønende paa min Sofa med Cigaraske strøet over mit Skjortebryst og Hænderne foldede som en salig Afdød, der venter den store Dom. Det er gyseligt med en slig Hukommelse; det eneste, der plejer at hjælpe, er at skrive det væk. Men da jeg endnu ikke er naaet saa

30

langt frem, at jeg er kommen til ordenligt Arbejde, saa tager jeg mit Brevpapir, og Du bliver da iblandt de Første, som faar undgælde.

Sandsynligheden er vel for, at Du smøger Alt saadant langt lettere af Dig, end jeg. Derfor er det ogsaa retfærdigt, at Du faar din Andel
5 i Byrden. Der var da denne Morgenstund, da vi kom hjem sammen og sad ved vor Sodavand og „talte Gammelt“. Nu slipper Du ikke; jeg vil have fat i Dig, om saa Skagerak har luftet Dig nok saa meget ud i Mellemtiden. Jeg forbavsedes – undskyld! – over den Ud-
vikling, der var foregaaet med Dig i de mellemliggende Aar, hvori vi
10 ikke havde set hinanden. I mig har Livet haft sin store Klo og jeg er bleven mærket med dets Negl, siden jeg i Paris havde et saa hyggeligt Tilflugtssted i dit romantisk-radikale Hjem; at jeg er bleven overvejende Tænkner og næsten en gammeel Karl i Mellemtiden, det er ikke saa forunderligt. Men at Du – o store, rastløse Fritz – til al din
15 Friskhed har faaet denne „Holdning“, der klædte Dig allerkest' ved forskellige Lejligheder under Mødet, det er *dette*, som forundrer mig, og det er derfor jeg vil holde Dig fast.

Hvor langt Du er kommen, hvor dybt Du stikker, etc etc, derom jeg har ingen Ret til at spørge. Jeg noterer mig kun, at Forandringen
20 var der. Men naar dette er Tilfældet, da maa jeg atter bebyrde Dig med min Hukommelse. Thi kan Du erindre, hvad vi blev enige om? At, saasom vi ikke var Børn længer, og saasom Tiderne var alvorlige og vilde blive det endnu mere, saa maatte vi yngre Mænd i Fremskridtets og Fremtidens Tjeneste rundt om i Norden, hver for sig,
25 søge at anlægge faste Punkter, som vi maatte opretholde med hele vor Autoritet og Pligtbevidsthed, for at de endnu yngre skulde kunne have Steder til at samle og gruppere sig om. Det er *os*, det gælder, kære Fritz, Dig og mig og en halv Snes Stykker endnu, og jo mere vor fælles store Ven B. B. synes at sprede sine vældige Kræfter ud over
30 maaske altfor mange reformatoriske Synspunkter, jo knappere og mere „borgerligt“ maa vi tage vort Program, hvad enten vi er Kunstnere, Digtere, Journalister eller – disse Mænds Hustruer og Veninder. Se det er nu min „lille“ Idé, der kan sammenfattes i de to smaa Ord „Hjemmet og Barnet“ og som jeg efter bedste Evne, snart i Skæmt
35 og snart i bitter Alvor under hele Mødet søgte at lægge baade Venner

og Veninder paa Sinde, til Trods for at den mythiske Don Juan-Nimbus omkring min ærværdige Tinding rimeligvis mange Steder frembragte et Smil eller en Forundring over mine Ord.

Lad os se i al Sindighed herpaa; intet er simplere end den hele
5 Sag. Saaledes som vi ere, bestemte gennem hele vor moderne Aandsretning, ere vi fornemlig kæmpende Medlemmer i Samfundet. Vi stride imod alle overleverede Dogmer, i Kunst, i Theologi, i Samfundslære. Men vi kunne ikke komme et eneste Dogme tillivs, saa længe vi ikke have Kvinderne med os. Og Kvinden vil ikke vide af
10 vor Kritik saa længe den blot er – eller synes hende at være – rent negativ. Vi ere baade hensynsløse og kortsynede paa dette Punkt. Vor Passion blomstrer langt hurtigere af end Kvindens; og dog er hun – endnu idetmindste – kun det, som vi kunne gøre hende til. Hvem af os formaar at holde en Lidenskab frisk – jeg vil slet ikke tale om ren
15 – gennem det daglige Samlivs utrolig mange Smaaplagerier? Vi gøre det ikke; vi kaste os, forsaavidt som vi ikke ere Dumrianer, med vor Ærgerrighed ind i Kunst, Literatur, Politik, Spekulationer osv; vi affærdige vore respektive Livsledsagerinder med en halv Times Passiar i Ny og Næ og lege med vore Børn, naar de ere artige; og i
20 Grunden er det ikke vor Skyld, at vi ikke allesammen gaar omkring med de bekendte Pandeprydelser. I Grunden fortjente vi dem allesammen, og de fleste af os have dem ogsaa, i hvert Fald indirekte.

Nuvel, Livet er vanskeligt; det er til sine Tider utroligt vanskeligt at leve; jeg indrømmer det. Der er Øjeblikke, hvor jeg er tilbøjelig
25 til at synes at vor nuværende Kultur er overmoden og bundfordærvet, at den Atmosfære, som vi i vore Samfundsklasser indaande, er dødbringende. Paa den ene Side staar en Bande Præster og Seminarister, plumpe, fanatiske, uden finere Forstaaelse, uden Trang til Forstaaelse. De brøle imod os. Vi trække paa Skuldrene; de kunne ikke
30 mere sønderrive os; de sønderrive vore Nerver; vi udfylde vor Tid med overdrevent Hjørnearbejde, vi gøre Kur indbyrdes til vore Damer, og vi erobre os en Plads i „Samfundet“. Og vore Damer? Vi drage dem igennem vor første Passion med os ind i vort Arbejde og i vore Planer. De tilbede os og de tilbede vore Planer. De kaste deres
35 Ramser og Katekismus overbord og tro os paa vort Ord. Men vi

slippe dem paa Halvvejen. De faa Børn; og med Mandens medfødte Sofisme sige vi til os selv: det er Kvindens Kald at være Moder! Ganske rigtigt; men med det samme slippe vi dem; vi have altfor travlt. Og naar nu vor Hustru et Par Gange er bleven Moder, saa er
 5 hun dreven langt agter ud i Udvikling, og vi have hverken Tid eller Taalmodighed til at tage hende med igen. Et af To sker da. Enten tager hun sig en Elsker, eller hun falder tilbage til Præsterne. Og vore Børn? Naturligvis: dem sørger jo Moderen for; vi lege med dem, naar de ere artige.

10 Jeg bliver vidtløftig; men jeg er denne Aftenstund kommen ind derpaa, og det er vore Samtaler og Samtaler med Andre, der gør at Du maa døje mit lange Brev. Det er adskillige Tider siden, jeg har skrevet saa langt.

Nuvel da; Du og jeg og flere end os have gjort vore Erfaringer i
 15 Livet; vi have mistet mange Illusioner, vi tør ikke længer give os en Passion helt i Vold; dels frygte vi derfor borgerligt, dels have vi ikke Tid og dels ere vi bleven Tvivlere. Men vore Kvinder staa alle med deres Passion og ville finde Anvendelse derfor; de kunne kun virke derigennem og de kunne bringes til det bedste derved, ligesom de
 20 selvfølgelig kunne strande langt farligere derigennem end vi.

Naar dette er saaledes, og naar vi dog alle tragte efter at leve som honnette og brave Mennesker, dragende al den Værdi ud af Livet, som det byder os Begunstigede, da maa vi sandelig begynde paa at rehabilitere vore respektive Hjem. Jeg præker ikke; jeg tager ikke
 25 dette Begreb puritansk; jeg tager det rent menneskeligt.

Naar dette Møde har vist, at der her i Norden, spredt omkring i de forskellige Stæder, findes en Del yngre modne Mænd, der have visse Anskuelser, en Kamp og et Maal fælles, da er det paa Tide

[*Resten mangler*].

30 303. Til *Georg Brandes*.

Taarnhøj Vedbæk.
 28 Juni 81.

Kære Ven.

Efterat en lille Udflugt – umiddelbart efter Gøteborg Turen – nu er
 35 endt, tager jeg dit Brevkort til min Kone for mig og sender Dig her

nogle Linjer til Hilsen og Besvarelse. Du stod – jeg behøver ikke at sige selvfølgelig – paa Listen inde hos Hegel, hvorefter han skulde sende „Vildt og Tæmmet“ ud i Verden. Jeg undrer mig kun over, at Du ikke var ibl. de Første, som den blev sendt til. Jeg gider aldrig
5 have det Sjøv herude paa Landet (ovenikøbet med et meget ufuldkomment Postvæsen) at indpakke og „distribuere“ Bøgerne.

Nu har Du formodenlig allerede i nogen Tid haft den, og har forhaabenligt fundet Behag i den; jeg tror, den almindelige Mening om den er ganske venlig her; jeg læser imidlertid som Regel kun „vore
10 egne“ Blade, Morgbl. og Dags-Avisen, saa at jeg kun overfor det store læsende Publikum kan gaa efter et on dit.

Vor Politik bliver mig snart grundig uforstaaelig. Naar jeg igaar læste dit næstsidste Berlinerbrev i „Morgbl.“ saa paakom der mig denne overrislende Fornemmelse af Længsel og Behag som ved en
15 vid Udsigt fra et højt Punkt; samtidig vaandede jeg mig under Følelsen af den Uendelighedens sællandske Fæled, hvorpaa vi her bevæger os. Bevægelsen er ret besét illusorisk; en March paa Stedet.

Men det er den gl. Klage. Er der noget Sted i Verden, hvor man drives til at arbejde, saa er det her. Uden et fortsat, anstrengt, til en
20 vis Grad trøstesløst Arbejde vilde Livet her være umuligt. Og jeg arbejder.

Det tjente mig til ikke ringe Opmuntring, at vi „Yngre“, baade Malere og Literater fandt en opmærksom og meget velvillig Stemning for os ovre i de oplyste og velhavende Kredse i Sverigs større
25 Byer. Ligeledes kommer det unge Norge jo godt med, som det viste sig ved Wergelandsfesten. Selvfølgelig maa der bagefter subtraheres en Del fra disse Feststemninger, forat faa det rette Facit ud; men alligevel: det gaar dog frem. Jeg har i al Foreløbighed tænkt mig til næste Sommer at gøre en Tournée til Göteborg, Bergen og Kristiania
30 forat oplæse Ting, som jeg ventelig faar færdig i dette mellemliggende Aar. Jeg kommer vel ikke Dig paatvers i saa Henseende, eller kunne vi maaske slaa os sammen paa Turen og saaledes tage baade den finere og den jævner Portion med Storm? Vi kunne jo tænke herover. Hvad Du skriver om Afhandlingen hos Vischer i „Altes und Neues“ vil være
35 af stor Interesse for mig, men hvorledes faa fat paa dette Hæfte? Ejer

Du det, saaledes at jeg til den betræffende Tid kan faa Artiklen at se? Der er nemlig den Ting at bemærke ved min Kones og mit Fællesarbejde paa Oversættelsen af „Der grüne H.“ at Emmy til Efteraaret skal sætte en Lille i Verden; altsaa vil Udgivelsen af Keller blive trukket noget i Langdrag. Dette foreløbig unterm.

Skulde Du ikke have nogle kraftige Ord at sige mig Kong Saul og Hr. David imellem? Jeg har nemlig siden i Vinter gaaet med disse Herrer i Hovedet, og vilde gerne i nogle dramatiske Scener med saa ildsprudende Kolorit og i saa skønne Vers som mulig dykke mig ret ned i den gammel-hebræiske Histories Lyrik. Jeg trænger nemlig til at gøre Vers igen; jeg har, tror jeg, saa meget af det Victor Hugo'ske i mig, at jeg stadig føres hen imod den „store“ Poesi. Det moderne Stof, hvoraf jeg nu har gjort en Række Smaastudier, fylder mig ikke helt. Jeg aner, i mine lykkelige Momenter, hvem og hvad Saul, Samuel, David og Abigail vare, og jeg griber undertiden Ord i Forbifarten, som disse kunde have benyttet sig af, ligesom jeg nu og da føler i mig det jødisk-arabiske Landskabs farvemættede Solvarme, Nætternes Kølighed, Fantasiens stærke Spring, den kunstige Monotheismes Tryk paa Improvisator-Geniet, Udflugten til Naturen, Drifternes Vildhed og Sansernes paa engang Renhed og Yppighed. Dette lyder ganske vist som æsthetisk Kaudervælsk; men bag Ordene staar nogle Anelser, som jeg har et lille, sejt Haab om at skulle faa frem, naar jeg begynder at arbejde mig ind i Stoffet. Du sagde mig for mange Aar tilbage en Aftenstund nogle brillante Ord om David. Desværre har min Hukommelse svigtet mig paa dette Punkt. Og nu skal jeg ikke plage Dig mere; Du er jo plaget af saa mange. Ikke-destomindre: Hvem er Saul? Hvorledes kan en moderne Forf. motivere hans Melankoli uden at løbe ud i romantisk Pærekompot? Hvor er Tappen, hvorom det drejer sig? Er det Konge-Tanken, som den ene grubler efter, imedens den Anden næsten faar den til Gi'ende? Isaaafald har baade Øhlenschläger og Ibsen været der iforvejen, men ligemeget: Alt i Verden drejer sig jo om Konge-Tanken; den Saga bliver ikke forældet. Naar jeg blot ganske klart kunde se det Punkt, hvor David ophører med at være Barnet, for hvem Alting gaar af sig selv, og bliver Manden, der styrer efter et bestemt Maal! Er det

maaske Abigail, der lærer ham det? Michal løber jo straks i Armene paa ham; af hende skal han just ikke lære sig meget andet end nogle erotiske Vers til den bekendte Troubadur-Lyre (Tak for *den* i din Gustave Flaubert!) Men Abigail er den første *Kvinde*, han træffer,
 5 ovenikøbet en gift og en ulykkelig gift. Her ligger maaske Punktet.

Meget lover jeg mig af min Helts næsten guddommelige Appetit paa dette Punkt. Han bliver saa glad, da han vinder Abigail, at han i sin overstrømmende Erotik ikke alene fører hende hjem men tager fem af hendes Piger med og dertil Ahinoam som „Medhustru“. Dette
 10 er ægte gammel-hebræisk; det minder om den David, der lader en erobret By springe over Klingen og senere danser Fandango foran Arken. Ja, der er godt Renæssanceblod i disse gamle Jøder.

Og undskyld nu de mange Spørgsmaalstegn. Vi hilser begge herudefra. Har Du det godt, og din Hustru og de Smaa? Kommer I
 15 hertil i Sommer?

Velkommen da!

Din hengivne
 Holger Dr.

29 Juni.

20 Aa, tjen mig i at meddele mig Gotfr. Kellers Adresse. Er det i Zürich han bor?

304. Fra *Georg Brandes*.

2 Juli 81

Kjære Ven!

25 Tak for dit Brev som forløser mig fra en Art Mundkrampe. Jeg skriver saa meget Pligtarbejde at jeg efterhaanden næsten ei kommer til at skrive et Brev og er samtidig saa misfornøiet over min stedse stigende Isolering fra alle, jeg holder af i Danmark. Du har dog ei været ude af mine Tanker; thi jeg læste din Bog som er baade god og
 30 righoldig og hvis næsten hele Indhold var mig nyt, da jeg ei har læst Tidsskrift eller lignende hvori en Del nok har været trykt og saa har jeg tumlet med Billedet af dig fordi jeg gjerne engang vilde skrive en Bog om den hele nye Retning i Danmark-Norge. Desværre koster det

mig Tid og Kvaler, thi jeg ønsker altid saa inderligt at fordybe mig i det Enkelte og den Enkelte at jeg aldrig kommer til noget.

Af Historierne har, tror jeg, Syndflodssagn slaaet mig mest, ved sin besynderlige Originalitet, ved sin Stemning, sin Stil. Der er i den
 5 Noget der i visse Maader minder mig om Keller. Skraaplaner er fortræffelig tænkt som „Plan“ ogsaa Skildringen af Byen (Det er da Rungsted, ikke? Kongen hed Anton, synes jeg; jeg har været der meget i min tidlige Ungdom) er malende, Kbhavnerne er mig lidt for flygtigt gjorte. Vilde du satirisere, ramme, skulde du taget derpaa
 10 med fastere Haand. Saa er der „Byron i Vadmel“, noget i „Brevet“ men jeg maa tale offenlig om alt dette, saasnt jeg kan overkomme det og har noget Ordentligt at sige derom.

Du tror af mine Berlinerbreve at jeg for min Del lever i mere Samkvem med Omverdenen end Du. Det er rent feil. Ørkenagtigt
 15 ensom, forsikrer jeg dig. Husk paa at jeg her ei har én Ven, Kammerat, Forbunden eller hvad man skal kalde det, ingen der har kjendt mig før jeg var 34 Aar. Efter den Tid gjør man ei den Art Bekjendtskaber som virkelig betyde noget for Sjælelivet. Det skulde da være kvindelige. Ogsaa jeg arbejder og surere end Du, da jeg har den
 20 irriterende Kamp at føre med det fremmede Sprog, den tristeste, nogen Mand, der virkelig er Skribent, kan føre, fordi man stadig ligger under. Imidlertid jeg lever og vil trænge igjennem og vil trænge igjennem og jeg skal have 7 Bind ud paa dansk og tydsk fra nu til næste Foraar.

Nu først det om Keller. Jeg seer det Hele har ingen Hast. Adressen er simpel Herrn Gottfried Keller, Zürich. Hverken Romanen eller Vischers Afhandl. om Keller har jeg læst – jeg har aldrig Tid til at læse noget, som ligger udenfor min Vei – men at faae Afhandl. er ingen Kunst, hvert Hefte sælges særskilt og din Boghandler skaf-
 30 fer dig Heftet om Keller for et Par Mark.

Til at reise til Danmark har jeg trods min Længsel efter Menne-skene og Sø og Skov ingen Tid; vi reise en Smule ud i Ensomhed paa Landet, blive ellers her. Jeg følger paa Frastand Eders Farter, læste om Gøteborgsfesten og nød de virkelig fortræffelige Vers du ved den
 35 Leilighed har skrevet.

Saa er der Majestæterne David og Saul. Ja giv mig Tid til at studere derover saa kunde jeg sige dig Noget. Hvad veed jeg nu?

David er en Condottiere-Natur. Han bliver Israels Helt omtr. som Odysseus Grækernes; han har de Egenskaber, Nationen har paa-
5 skjønnet og beundret mest; derfor udstafferes han efterhaanden til dens Ideal.

Se saadan: Folket attraaer Kongemagt som Nabofolkene, de vil have en Konge „som Folkene rundt om dem have dem“. Modstræ-
bende maa Samuel salve En. Hele Beretn. er skrevet af en af hans,
10 en af Præstepartiet med Had til Kongemagten.

Saul er en anset Mands Søn, høi og rank af Væxt, statelig af Ydre, modig, med Feltherre-Talent, befrier Jabes fra Ammoniterne og bliver efter denne Seir, da Folket maa have en Fører mod Philisterne, udraabt til Konge. Han begynder strax Krigen mod Philistrerne, ero-
15 brer deres befæstede Leir og slaar ogsaa Amalekiterne. Han er en ypperlig Kriger, han er meget religiøs, holder Jahvehs Bud strengt, er simpel af Sæder; er han ei i Krig, lever han stille med sine Sønner og Venner paa sin Gaard i Gibeaa.

Men han har absolut ikke villet underkaste sig under Præstekabet, er Samuel „ulydig“, idet han ei myrder den fangne amalekitiske Konge – læs det opmærksomt – man læser Præstehadet ud deraf. Han er fuld af Skaansel, Mildhed, *uden religiøs Fanatisme* – læs hvorledes han bevarer Kvæget.

Skummende af Raseri beslutte Præsterne at salve en Modkonge.
25 At Samuel har søgt og funden David alt som Barn ved Faarene, er naturligvis den legendeagtige Udsmykning. Man har valgt David til Sauls Modstander, da han *alt var bekjendt*. Jeg tænker mig det saadan: Han har tidlig udmærket sig i Sauls Hære som en modig Soldat – der var det Tømmer i ham – Historien med Goliath betragter jeg
30 som ren Mythe – det er den Lille, Dværgen, den Kloge, der i alle Mythologier fælder Kjæmpen, den store, Dumme, vi have i den nordiske Mythologi samme Historie med en stor Kjæmpe der fældes af et Slyngekast, Tjalf troer jeg hedder han – men man kan jo gjerne bruge Historien ligefuldt, hvis man vil. Mærk Modsigelsen i Bibelen,
35 som røber flere Versioner. 1) lærer Saul David at kjende, da han

trænger til en Harpespiller. 2) lærer han ham at kjende, da han har dræbt Goliath, spørger: hvem er denne?

Muligvis er David fra først af bleven Page hos Saul, har spillet for Kongen nu og da – deraf en Legende om Sauls Melancholi, en
 5 ond Aand(!), Herren sender ham etc. husk paa, ud af Alt det kun at læse Præsteskribentens Had til ham. Jeg troer ei paa denne af-sindige Melancholi hos Saul. Altsaa David udmærker sig, bliver Præsternes Yndling, er foretagelseslysten, snarraadig, bliver Sauls Vaabendrager og Svigersøn. Nu salve Præsterne ham hemmeligt.
 10 Sauls Mistanke, Uro ved at have ham i sin Nærhed. David, som har en ond Samvittighed, maa da flygte, beskyldt for S sammensværgelse mod Kongen, fører nu først et Liv som Røverhøvding, Condottiere i Spidsen for forvovne Fredløse, gaaer saa à la Coriolan over til Philistrene, til sit Folks Fjender, tilbyder dem sin Tjeneste – læs opm. Besmykkelserne af dette – med Philisternes Hjælp gjør han aabent Op-
 15 rører mod Saul. De drage mod Jøderne; i Slaget falder Saul og hans Søn Jonathan og David arver Kronen.

Usandsynlig er Fremstill. af at David ei selv har været med i Slaget mod Jøderne – det seer ud som lavet bagefter for at borttage det Odi-
 20 ose – og forklares utilstrækkeligt ved Philistrenes Mistanke imod ham.

At han lader Sauls og Jonathans Drabsmænd henrette er hans sædvanlige kloge, brutale Hykleri. Han lader dem henrette der have tjent ham og som han vil desavouere. Den store prægtige Klagesang han synger over dem, der vilde være det mest oprørende Hykleri, er
 25 naturligvis en meget senere Digtning. Alt er gjort for at stille ham i gunstig Belysning; se især Venskabet med Jonathan, som jeg ei troer synderligt paa, som i alt Fald ikke har været langvarigt siden Jonathan falder ved sin Faders Side; men som maaske har beroet paa Jonathans Beundring af Davids glimrende Egenskaber, saalænge Jonathan
 30 var ganske ung. – Sauls Besøg hos Troldkvinden i Endor røber sig i hver Linie som den rene Præsteløgn, Forsøg paa at bagvadske den Afdødes Minde. Man tænke sig at Saul skulde ønske at see sin Dødsfjende Samuel, der jo ogsaa selv som Syn bebreider ham det Evige, at han ei savede Amaleks Konge igjennem med en Jernsav eller gav
 35 ham en anden lign. mild Død.

Saa forstaaer David det bedre. Læs f. Ex hvorledes han tager Ammoniternes Hovedstad:

og han tog deres Konges Krone af hans Hoved – den veiede et Centner Guld og var prydet med en kostbar Sten – og den blev sat paa Davids Hoved, og han bortførte svært Bytte fra Staden, men Folket deri førte han ud og lagde dem *under Sauge, Jern-Tærskeslæder og Jernøxer, og brændte dem op i Teglovnene*, og saaledes gjorde han *i alle Ammoniternes Stæder*. Du vil see overalt, ved alle Leiligheder myrder han hver en, Mænd og Kvinder. „Hverken Mand eller Kvinde lod han beholde Livet“ se f. Ex. 1 Sam. 25,9 og 11. Saa erobrer David Jerusalem og skjænker derved Landet en *Hovedstad* (istedenfor Hebron), hans *Berømmelse* er naturlig, allerede ved at han grunder den, lader sig et Hus (Slot) bygge af Fremmede og regjerer. Hemmeligheden ved hans Politik og Storhed er den, at han *sammen-*
smelter den læge *Kongemagt* med *Præstemagten*, derpaa beroer hans Storhed og Styrke, hans Stilling som Ideal for et theokratisk Folk. Saul vilde have en Kongemagt uafhængig af Præstemagten; derfor blev han styrtet, David var klog nok til at sikre sig Præsterne, hvis Skjødebarn han var og blev, og fanatisk, vild, grusom nok til med Fornøielse at følge deres Udryddelsesbud. Han var uindskrænket Hersker men støttede theoretisk sin Magt helt paa Theokratiet; praktisk støttede han den paa fremmede Leietropper Crethi og Plethi (Cretensere og Philistere!). Misfornøielse med disses Magt foranledigede formodenlig Absalons Oprør. Men en stout Karl var han og en Poet dertil, en hævntøstig Djævel, men tillige religiøs à la Cromwell og glimrende à la Cesare Borgia, der ogsaa stod sig godt med Præsterne og Kvinderne. Skrevet i samme Aandedræt jeg modtog dit Brev paa min Borg Zelten 16. Levvel og skriv mig til.

Din Ven
G. B.

30

Hermed mit Portrait.

305. Fra *M. Galschiøt*.

Kbhvn. 14 Juli 81.

Kjære Ven!

Skulde du have tænkt paa at skrive et Digt over Topsøe, eller har
 5 du aldeles ikke følt Lyst dertil? Jeg vil ikke bede dig om noget i saa
 Henseende, men jeg har efter vor sidste Samtale, der jo for en væ-
 sentlig Del drejede sig om ham, haft en Fornemmelse af, at du mulig
 kunde have Lyst dertil, og jeg vil da bestyrke dig deri. Hvis det er et
 hjærteligt og mildt Digt, vil det gjøre et gunstigt Indtryk af Forson-
 10 lighed, som vi sandelig kan trænge til i vore Dage. Tænk lidt derover,
 og gør du det, saa lad det komme til „Dagbladet“. Vi, der foreløbig
 staa ved Styret, ville være glade ved at aabne Lørdagsnumret paa
 Topsøes Begravelsesdag med et Digt af dig.

Din hengivne
 M. Galschiøt.

15

Tak for sidst – det var en smuk Dag, før alt dette kom paa. Hvor-
 ledes har du og din Familje det selv? Hils din Hustru!

306. Til *M. Galschiøt*.

Vedbæk. d 14 Juli 81.

20 Kære Ven.

Dit Brev traf mig i et af disse gode Øjeblikke, hvor man straks er paa
 det Rene med hvad man vil, og kan udføre det.

Her er Digtet; jeg har skrevet det nu i Nat og bringer det selv i
 Postkassen. Selvfølgelig trykkes det *uden Ændringer*. Hvad mine Ven-
 25 ner sige hertil, véd jeg ikke, men bryder mig heller ikke om. Jeg staa
 inde for hver Linje. Du vil nok sørge for at Trykfejl undgaas og kan
 selv udfylde Dato'en.

Vi have idag her i min Familje et Par lette – som vi haabe forbi-
 gaaende – Anfald af denne uhyggelige Gæst. Jeg for min Part drikker
 30 Cognac og Vand og skriver Vers, men hvorlænge véd jo ingen. Luften
 synes ligefrem inficeret herude med disse mikroskopiske Fjender,

og Lægekunsten som sædvanlig afmægtig. Faar jeg et Nr af Bladet tilsendt?

Med Hilsen fra min Hustru

Din hengivne
Holger Drachmann.

5

307. Til *M. Galschiøt*.

Vedbæk. d 16 Juli 81.

Kære Galschiøt.

Jeg vil nødig gøre et større Nr ud af Sagen, end den fortjener, men
10 jeg finder alligevel at man fra „Dagbladets“ Side i denne Sag hverken
har taget stort Hensyn til Topsøes Minde eller til den Pietetshand-
ling, jeg har søgt at vise dette Minde.

I Foraaret 1879 bar de Herrer Nellemann og Hall sig ad som to
Uldvanter, medens det var Topsøes faste Haand, som bevarede mig
15 og mine Evner for den Plads, jeg baade socialt og literært har ind-
taget siden da. Uden ham vilde jeg have flakket halvt fredløs om-
kring i Udlandet i „illegitime“ Forbindelser med Nag og Bitterhed i
mit Hjærte mod mit Fødeland; – jeg behøver ikke at henvise til et
nærtstaaende Exempel.

20 Dette er en *alvorlig* Sag, og særlig Du som Literærhistoriker burde
have følt, hvad Stemningen i mit Digt maatte rumme. Jeg glemmer
aldrig det Gode, man har gjort mig, men jeg glemmer sandelig heller
ikke det modsatte.

I havde jo mit Navn under Digtet og I havde selve Situationens
25 extraordinære Karakter; Læserne havde sandelig nok forstaaet at
„tage Afstand“. Desuden har der i „Dagbladets“ yngre Dage staaet
skarpere Udtryk end de af mig brugte „Naader og Raader“ etc. Jeg
er ikke et Øjeblik i Tvivl om at Læserne nok havde ladet disse Ka-
meler gaa igennem Naaleøjet.

30 Naa; det falder tilbage paa Eder selv. Den Haand, jeg rakte frem,
har man vist tilbage. Naar man føler at man har gjort en god Hand-
ling, bliver man mere nøjeseende for Fremtiden; dér hvor underord-
nede Hensyn har krydset Ens gode Hensigt, vil man vogte sig for at
komme igen.

Hvad angaar Forslaget om „Ude og Hj“ kunde jeg have billiget det, hvis Optagelsen var sket nu imorgen. At lade det vente 8te Dage er ligefrem absurd. Om 8te Dage har enten hele Bevægelsen lagt sig, og mine stærke Udtryk (explvis „jeg frygter ikke Døden“ osv) ville
 5 se ud som Gasconader, eller ogsaa er der faldet friske Ofre for denne Farsot (inat var der et Dødsfald i den Ussing'ske Familje i Rungsted) og Digtets Emne er da afbleget. Det vil enhver Journalist give mig Medhold i. 8te Dage er en Evighed.

Tilbage staar „Morgenbladet“, og jeg skriver nu dertil. Men jeg
 10 gentager det, Du har begaaet baade en kammeratlig og en taktisk Fejl.

Og saa lader *vi to* denne Sag hvile.

Din
 Holger Dr.

15 De to Patienter i min Familje, min Svigerinde og min lille Pige, er begge staaet op fra Sengen idag, og vi andre ere friske.

308. Til *Otto Borchsenius*.

Vedbæk d 16. Juli 81.

Kære Ven.

20 Jeg sender i dette Øjeblik et Brev til Galschiøtt, hvori jeg læser ham alvorlig Texten. Slutningen afskriver jeg her:

„Hvad angaar Forslaget om „Ude og Hjemme“ kunde jeg have billiget det, hvis Optagelsen var sket nu imorgen. At lade det vente 8te Dage er ligefrem absurd. Om 8te Dage har enten hele Bevægelsen lagt sig og mine stærke Udtryk (explvis: „jeg frygter ikke
 25 Døden“ osv.) ville se ud som Gasconader, eller ogsaa er der faldet friske Ofre for denne Farsot (– inat var der Dødsfald i den Ussing'ske Familje i Rungsted) og Digtets Emne er da afbleget. 8te Dage er en Evighed, og *dette* Digt er skrevet for et Dagblad, ikke
 30 for Evigheden. Det vil enhver Journalist give mig Ret i“.

I Henhold hertil har jeg skrevet til Skram at han skal sende Bud til Eder efter Manuskriptet og da lade det hurtigst sætte i „Morgbl.“ med en lille Notits.

Det gør mig ondt for Eder, men jeg er bestemt. „Dagbl.“ har baa-
ret sig ad som nogle Ærtekællinger. Jeg er dybt, dybt inde i „Vande-
nes Datter“ og da det deri drejer sig om de alvorligste Spørgsmaal
Liv og Død imellem har jeg for saa vidt intet imod hele denne
5 Epidemi rundt omkring os, hvoraf vi mærker Dønningerne. Vi have
haft Valborg og Gerda paa Sygelisten men igaar blev de udskrevet.
Vi andre ere til Dato friske. Vi ere i tvungen Karantaine og jeg har
ingen Penge, ellers rejste jeg ogsaa lidt og allerhelst op til den friske
Skærgaard. Her er 20 Graders Varme paa mit Arbejdsværelse.

10 Hils gode Venner deroppe. Jeg havde lovet Rydberg nogle Artikler
om Kunst fra i Foraaret men jeg kan ikke finde dem; han gaar heller
ikke tabt af meget. Om 14 Dage haaber jeg at begynde paa Tryknin-
gen af „Vandenes Datter“; *den* vil glæde ham, det maa Du frit have
Lov til at bande alle de mest pantheistiske Eder paa. Det er absolut
15 min mest gennemtænkte og gennemtrængte Bog; jeg haaber at Gu-
derne idetmindste bevarer mit Liv i fjorten Dage endnu, indtil Manu-
scriptet er færdig – og forøvrig helst „min lille Hassan“ og de Andre
med.

Jeg skal nok huske paa Hendriksen.

20 Hilsen herfra.

Din hengivne
Holger Dr.

309. Fra *M. Galschiøt*.

Kbhvn. 19 Juli 81.

25 Kære Drachmann!

Blot endnu et Par Ord til Gjensvar paa dit sidste Brev; jeg kan ikke
tie stille til, at jeg skal have begaaet en *kammeratlig* Fejl, hvordan
det saa end er med den taktiske. Jeg vil nødvendig have Ord for at være
en daarlig Kammerat og aller mindst have, at du skal anse mig
30 derfor. Jeg fik strax efter Topsøes Død den Tanke, at det vilde være
smukt, om du skrev et Mindedig om ham; men jeg lod Ønsket blive
hos mig selv. Den Dag, jeg skrev til dig, var imidlertid Tanken op-
staaet ogsaa hos et Par af Udgifverne, og da man ytrede den til mig,

besluttede jeg at skrive til dig derom. Du accepterede Ideen, og jeg er glad derover, thi Resultatet blev et smukt Digt til lige megen Ære for eder begge, og jeg haaber, at alle skal faa det at læse, hvad enten det bliver i „Morgenbladet“ eller „Ude og Hjemme“. Havde jeg været
5 den, der alene skulde have taget Bestemmelse om dets Optagelse i „Dgbld“, var det utvivlsomt kommet frem der om end ikke uden lidt Betænelighed; thi Nellemann var en af Topsøes gode Venner, Hall ikke mindre, og det var dog saa sin Sag at fose til dem – Topsøe selv vilde selvfølgelig aldrig have givet sit Minde til, at det under nogen
10 Form var sket i „Dgbld“. Men Optagelsen beroede jo slet ikke paa mig. Jeg havde en raadgivende Stemme med, og da Grove havde større Betæneligheder end jeg, vilde jeg ikke faa ham til at gjøre Noget, som han bag efter skulde faa Bebrejdelser for af andre, særlig af Udgiverne. Husk paa, at der staar store, uafgjorte Spørgsmaal paa
15 Dagsordenen, om hvem der skal være Redaktør o. s. v. og man plejer dog altid, naar man midlertidig overtager et Ansvar for en anden, at tage det størst mulige Hensyn til dennes formentlige Opfattelse af den paagjældende Sag. Grove gjorde sig dog den Ulejlighed at styrte afsted med Digtet i Lommen til et Par af dem, der danner en Slags
20 Højesteret i disse herreløse Tider, men de vare uheldigvis rejste paa Landet. Da han saa kom tilbage og sagde: Ja, hvad skal vi saa gjøre? svarede jeg: „Ja, naar du har Betæneligheder, hvad jeg nok kan forstaa, saa giv mig Digtet tilbage, da maa jeg jo se at klare det med Drachmann og se at faa det frem andetsteds“. Jeg gik da strax til
25 Borchsenius, men det var for sent. Borchsenius indrømmede iøvrigt ogsaa det berettigede i Betæneligheden, men maaske var det tildels, fordi han gjerne vilde have Digtet til „Ude og Hj.“ Jeg synes ikke, der er nogen Mangel paa Kammeratlighed heri, og jeg haaber, at ogsaa du med Tiden vil indrømme mig det, det skulde ellers gjøre
30 mig ondt.

Iøvrigt deler jeg ikke din Mening om, at Digtet kommer post festum, naar det dateres paa Topsøes Begravelsesdag 16 Juli. Selvfølgelig havde det været bedre, om det var fremkommet paa selve denne, men for sent er det dog ikke. Hendriksen er, saa vidt jeg ved,
35 nu i Lag med at skære Portræt af Topsøe, og jeg beder dig atter ind-

stændig om dit Minde til at lade det fremkomme i „Ude og Hj.“ Det glæder mig, at de to Patienter i din Familje atter ere friske. Hav det fremdeles godt.

Din heng.
M. Galschiøt.

5

310. Til *Karl Gjellerup*.

Vedbæk 29 Juli 81.

Kære Gjellerup.

Unægteligt – Du forsvandt som et Vindstød. Imidlertid kan jeg bero-
lige Dig med at saavel min Svigerinde som Gerda, der begge havde
10 en Halskatarrh et Par Dage, nu ere friske. Ligesaa er det øvrige Hus,
og da det synes at Epidemien er paa Retraiten over hele Linjen, saa
slipper vi vel denne Gang. De Ofre, der skulde falde, ere vel nu
faldne. Jeg skrev et Digt over Topsøe, men „Dagbl“ turde ikke,
15 „Morgbl“ vilde ikke, og sluttelig tager „U og Hj“ det paa Søndag.

Forøvrig sidder jeg dybt nedsænket i min meget mærkelige „Af-
handling“ om Vandenes Datter. Det er akkurat 5 Aar siden, ved
denne Tid, at jeg skrev min „Tannhäuser“. Jeg føler – og har længe
følt – at Forholdet Mand til Kvinde m. m. trængte til en alvorlig
20 Revision for mit Vedkommende. Der er jo løbet adskilligt Vand i
Stranden siden da. Som et saadant musikalsk-psykologisk Forsøg maa
dette „Sagn“ tages. Roman er det ikke, og historisk er det ikke, men
naar det først er færdigt, vil nok Dhrr. Kritici gøre det til begge Dele
og lære mig noget ganske nyt om, hvorledes det burde have været.
25 Naa, vi kom ikke ud at sejle den Gang, og det fortrød mig bagefter,
da Du dog havde saa megen Lyst. Men Sagen er at jeg har gaaet med
dette „Sagn“ i Hovedet de sidste Par Maaneder, saa at jeg hverken
har haft Lyst til det ene eller til det andet – uden bare at faa det frem.
Nu begynder det at glide. Jeg arbejdede – imod Sædvane – inat til
30 Solen stod op.

Vi takker alle for dine Hilsner og gengælde dem.

Din hengivne
Holger Drachmann.

311. Til *Otto Borchsenius*.

Lunds Hotel garni
Skindergade. K.
Onsdag. 3 Aug. 81.

5 Kære Borch.

I dette Øjeblik kom dit Brev til mig herind ude fra Vedbæk. Jeg tog nemlig herind tilligemed Emmy igaar forat høre lidt Musik og for at kunne lukke mig inde her paa mit Værelse i nogle Dage itræk førend jeg afleverer mit Manuskript „Vandenes Datter“. Jeg ledsager nemlig
10 hvert Kapitel (12) med et resumerende Digt, og det er disse Vers, som jeg nu søger at udarbejde med den højeste Virkning ind i Helheden af Fortællingen. Jeg begynder at føle mig glad over denne Bog; jeg har været op og ned i min Dom derude paa Landet, hvor den søde lille Jens etc. afbrød mig maaske lidt vel ofte. Det er en ædel og
15 smuk Pantheisme i den Goethe-Schillerske Aand, jeg her har affattet med stor dramatisk Stigning og Katastrofe og maaske lidt vel bred i Midten; der er indflettet „herlige“ Vers igennem den, baade naturfilosofiske og Stemningsudbrud; jeg haaber at den vil skaffe idetmindste *din* Kreds derovre al mulig Glæde. Gud give, jeg kunde
20 leve derovre en Maanedstid i Samtale og Arbejde, men der forestaar os jo baade Flytning og en anden „Begivenhed“, saaat der næppe bliver nogen Udflugt denne Høst, saa meget mere, som jeg nu bindes ved Korrektur og andet. Besøget i Gøteborg og Fornyselsen af Bekendtskabet med de mange ædle og gode Mennesker derovre, har
25 vist nok været mig af dybere Betydning, end det lige straks kan staa mig eller Dig eller andre klart, og jeg føler i mig at der vil komme nye Arbejder med nye Synspunkter – de gode gamle nemlig – frem af denne Anledning. Det er sandelig ogsaa *udefra* at man nu skal tage det. Her er en forpestet og forpint Luft i Danmark – in specie i Kbhv og
30 Omegn – nu for Tiden, og jeg er fast bestemt paa at gaa imod Strømmen og lade Hjærte og Følelse atter faa det videste Spillerum. Jeg gik igaar op til Morgenbladsfolkene, der spottede lystigt over mit Digt til Topsøe. Jeg sagde dem saa bestemt, som jeg ikke længe har gjort det, at jeg for Fremtiden vilde sætte min egen Kurs og følge mine
35 egne Indskydelser, ligegyldigt om det kom visse disciplinære eller

kritiske Principer paatvers. Hjærtets Ret *skal* atter frem paa Papiret, om man saa erklærer mig for aldrig saa naiv eller behandler mig som en Frafalden. Leve Idealismen! jeg skal atter mane den op foran Rækkerne. Det gaar ikke an i Længden med den Kritik og den Analyse; man forgifter Atmosfæren fra Fjendens Side med Konge- og Junkerrøgelse, men vi paa vor Side gør sandelig ikke Sagen bedre ved at udhule og udbore Grunden med lutter spidse Redskaber; og naar jeg skal vælge mellem Max Klinger, „i hvis Hjærne Mytherne paany fødes“ og Guy de Maupassant, der fører en Pen som en Vivisector, saa vælger jeg Max Klinger – selv med hans Tegnefejl.

Jeg tænker paa: kunde „Vandenes Datter“ muligvis ikke blive oversat paa Svensk fra Korr-Arkene eller Manuskriptet? Den er ganske vist meget frisindet i religiøs Henseende, men til Gengæld er der en ethisk Holdning i denne Bog, som i ingen tidligere af mine, og der staar Ting deri til Kvindens Ære og Mandens Belæring, som man sikkert skal søge vidt omkring forat finde bedre, naturligere og skønnere sagt. Tilgiv min *Beskedenhed* og svar mig herpaa.

Hvad angaar dit Spørgsmaal om mit *Maleri*, saa takker jeg Dig for din Interesse paa mine Vegne. Mit Svar er meget kort. Kan Du sælge Tavlen for 700 Kroner, saa sælg. Under denne Pris vil jeg ikke gaa, da Rammen alt staar mig i over hundred Kroner, og da jeg med nogenlunde Sikkerhed vil kunne finde en Køber her til den ovennævnte Pris. Hegel, som efter Aagaards Udtalelser har megen Lyst til Billedet, faar da vente til jeg kan faa et paabegyndt færdigt.

Emmy hilser Dig paa det bedste. Hun er saa rask og flink „denne Gang“ og en saa elskværdig Huskammerat under mine vekslende Stemninger i denne Tid, at jeg lidet har at klage over og meget at være hende taknemlig for. Det er dog kun under gode Menneskers Omhu at man selv, fortunlet og træt som man tidt kan være, bringer det Gode frem i sig og til andre.

Hils hele Regimentet, Officerer, Fanebærere og Marketendersker derovre paa det varmeste

og Tak til Dig selv

fra

Din hengivne

Holger Dr.

Tak Hedlund for hans lille Epistel til mig forleden Dag.

NB Da mit Brev først kommer Dig i Hænde iovermorgen, vil dit Svar selvfølgelig være at sende mig i Vedbæk.

Du ser at jeg har rettet paa Prisen paa omstaaende Side. Sagen er, at da jeg dog skal af med et Maleri til Hegel, og da Du omtaler en Provision (5 Prct.) til Udstillingen, saa vilde det blive en fuldstændig illusorisk Forretning for mig at sælge Maleriet under 700 Kr.

Man skal desuden ikke gøre sig til Hund for et Ben, saa meget mindre som jeg af „Berlg. Tid.“ iaften ser at der i disse Dage i Gøteborg er solgt danske Billeder til ligefrem kolossale Priser.

Din
H.

Alexander Kielland opholdt sig 1881 flere Maaneder i Kbhvn. I Selskab med Fr. V. Hegel indfandt han sig en Dag paa Besøg hos Familien Drachmann i Rungsted, saaledes som det er skildret af Hustruen i hendes „Erindringer“ (121 f.).

312. Fra Alex. Kielland.

Kjøbenhavn Ø. d. 9 August 1881.
Øresundsgade 34.

Kjære Ven! dette gaar ikke an, saa kunde vi jo ligesaagjerne blevet i Norge for den Sags Skyld. Hvorfor kommer du ikke med din Frue og Frøken Svigerinde?

Der falder mig noget ind: du tænker kanske – der gaar nu saa-meget Rod gennem din Skalle – du indbilder dig kanske, at jeg kan finde frem til dig? Kjære – hvorledes skulde det gaa til? Naar jeg reiser til Kongen sit Nytorv – som Baby siger –, forat lade mig barbære, tager det mig en god halv Dag, og jeg er glad, naar jeg finder hjem igjen og meget udmattet. Men Vedbæk – Kjære! – det er efter min Formening langt forbi Slukefter, og længer er jeg ikke kjendt. Du vil sige, jeg var i Rungsted? – kun tilsyneladende; i Virkeligheden kjørte jeg kun i Drosche herfra og ned til et Dampskib, og derefter lod jeg mig forsende som Pakke af Hegel – Tur og Retur uden at sanse.

Men lad mig ialfald høre, hvorledes det er, du mener; thi dette gaar jo ikke an.

Vore venskabeligste Hilsener til dig og dine!

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

5

313. Fra *Otto Borchsenius*.

Kjøbenhavn, K. d. 22. [?] Aug. 81.

Kjære H. D.

Hermed først to Fotogr. fra Hendriksen og venlige Forespørgsler fra
10 os begge, om du ikke *snart glæder „U. og H.“ med Noget, en Fortælling eller et Digt?*

Tak for sidst! Hvorfor havde dine Damer saadant Jav med at bryde op fra Klampenborg, netop som Stemningen var begyndt at blive god?

15 Jeg var i Dag inde hos Hegel med Kielland for at faa et isoleret Stykke af hans ny Bog til „U. og H.“ Den gl. Hegel sagde da til mig, om jeg ikke vilde hilse dig og sige, at hvis du ønskede, at Hedlund skulde oversætte din Bog, maatte du forpligte ham til at vente en Maaned efter dens Udgivelse paa Dansk. Jeg kunde jo ikke blande
20 mig heri; men mon Hedlund saa bryder sig om den. Jeg har ikke skrevet til Hedlund, fordi jeg selv vilde se Mere af Bogen, men skriv nu selv til ham og meld ham dette, samt din Pris (som nu vist maa være lavere, da finske Feuilletoner jo strax kan tage Fortællingen).

Den gl. Justitsraad spurgte mig, hvad jeg synes om din Bog. Jeg
25 svarede, at da jeg kun havde læst 4 Ark (hvorfor gaar det saa langsomt?), kunde jeg ikke have Spor af Mening derom. Da tilføjede han, at han fandt den at være en Efterligning af Carit Etlar, og jeg kan – med alt Venskab for dig og din Produktion – ikke nægte, at jeg har faaet det samme Indtryk. Først i 4de Ark var der et Par Sider (Dig-
30 tene undtagne), som jeg egenlig fandt dig værdige. Men, som sagt, jeg maa jo se Mere heraf.

Bus nu ikke løs paa gamle Hegel! Jeg vil ikke rende med Vrøvl mellem jer, men jeg synes, det er bedst, du hører lidt herom i Tide, *hvis*

endnu Noget kunde rettes. Er det overhovedet klogt af dig i disse Tider at skrive historiske Sager? Eller har du den Tro paa Bogen, at du faar Ret og vi Uret tilsidst?

Hils dine Damer.

5

Din

O. B.

Hvis du nu har 50 Kr. skulde du have Tak, da jeg har Ebbe i Pungen efter Rejsen.

314. Til *Otto Borchsenius*.

10

Vedbæk. 21 [?] Aug. 81.

Kære Borch.

Jeg tænker at Du ikke ret har overvejet de Ord, Du har brugt i dit Brev idag, – i modsat Fald vilde al Forhandling om *litteraire* Sager for Fremtiden være umulig imellem os. At den gamle Hegel, uliterair
 15 som han er og ovenikøbet ikke ret velstemt imod mig i denne Tid, kan tage et Ord som „Carit Etlar“ i Munden og bruge det om en Bog af mig, det lader jeg passere; der forestaar dog alligevel tidligere eller senere en Opgørelse ham og mig imellem. Men at Du ikke alene – hvad der var fuldstændig overflødig – gentager hans Betiser for mig
 20 men endogsaa gør hans Udtalelse til din egen og bruger denne af-dankede penny-a-liners Bomærke som Sammenligning paa min egen Grund, det gør mig unægtelig ondt for dit judicium. Hvis jeg var en Begynder, hvis jeg havde udgivet en enkelt Bog, der havde gjort lidt Lykke, og derpaa, forledet heraf, havde kastet mig hæsblæsende over
 25 et i Luften grebet Sujet, – eller hvis der blot kunde tænkes en Mulighed for at *jeg* skulde kunne erindre saa meget som en Linje af hvad Hr. Brosbøll har skrevet siden mine Drengaar, – saa maatte jeg vel endog være Dig taknemlig for dit Fingerpeg og give mig til at tænke efter, om virkelig min Produktion var original eller jeg, bevidst eller
 30 ubevidst, gik paa 2^{den} Haand. Men, kære Ven, jeg hedder Holger Drachmann, – man kan ikke komme paa mit nuværende Arbejds- og Udviklingstrin og bebrejde mig ulovlig Omgang med fremmed Gods, blot fordi jeg denne Gang med velberaad Hu har valgt en vis folkelig,

lidt gammeldags og jævnt fremskridende Stil til at iklæde et Emne, som skal vise sig at være baade psykologisk fint og dristigt nok.

Jeg vilde ønske for din egen Skyld at Du ikke havde ladet Dig forlede til Utaalmodighed over en ganske vist uanstændigt smølen-
 5 Sætter og derpaa i et Brev til *mig* skrevet følgende formidable Sætning. „Først i 4de Ark var der et Par Sider (Digtene undtagne) som jeg egenlig fandt Dig værdige“. Saaledes udtaler en Lærer i Dansk sig til en jævnt velbegavet Discipel.

Men nu staar det der, og det har tirret mig. Altsaa hele denne Stil,
 10 som jeg med megen Kunst og megen Selvprøvelse har søgt at udvikle fra „Syndflodssagnet“ til en lidt bredere, fyldig, u-febrilsk, u-jacob-sensk, u-moderne Malemaade, som fuldstændig er min egen og hvis hele Sætningsbygning man ved Analyse vil kunne finde jævnt stigende gennem mine senere Arbejder ligefra de „To Skud“, hvor jeg *bevidst*
 15 første Gang aflagde min Tilbøjelighed for det Blomstrede – hele denne Stil, hvori jeg lader min „Aa“ risle og slynge sig (ja og synge sig) afsted indtil den har baaret Fortællingen til Ende – hele denne Stil indeholder indtil Dato kun „et Par Sider, som ere mig værdige“, – det Øvrige slaas i Hartkorn med Carit Etlar (en Mand, som mig be-
 20 kendt ingen Stil har) – i Sandhed

Du sprichst ein grosses Wort gelassen aus!

Naa, jeg har for megen Selvfølelse overfor mig selv og for megen Venskabsfølelse overfor Dig til at gøre, hvad jeg véd andre har gjort i et saadant Collisionstilfælde: sende Manuscriptet til Berlin forat
 25 blive kemisk undersøgt og mærket med imprimatur-Stempel. Jeg vil lade denne Fortælling, hvorover jeg i Ensomhed har tænkt meget og som har kostet mig adskillig Læsning, efterhaanden samle gloende Kul paa dit syndige Hoved. Du modtog i sin Tid „Syndflodssagnet“ meget køligt; det glemmer jeg ikke, – saa lidt som jeg glemmer det hel-
 30 digvis større Antal Gange, hvor Du har set uhildet og frisk paa mine Arbejder. Hegel agter jeg aldeles ikke at svare, selv om han skulde behage at meddele mig sin literære Dom; jeg vil blot skrive til hans Trykkeri at det skal skynde sig. Og hermed nok for idag.

Din hengivne

Holger Dr.

315. Fra *Julius Lange*.

Kjøbenhavn, Østersøgade 104 3/9 81.

Kjære Drachmann!

Tak for Din Bog; jeg haaber dog, at jeg skylder den mere til et ven-
 skabeligt Sindelag fra Din Side end til Paatrængenhed fra min. Jeg
 har læst den med Udbytte og Fornøjelse, ogsaa forefundet adskillige
 gode Bekjendte fra tidligere Tider, men Mere, som jeg ikke kjendte.
 For mig, som har havt saa lidt Lejlighed til at kjende Almuen, ere
 saadanne Stykker som „Skraaplaner“ og „Byron i Vadmel“ ikke alene
 meget underholdende, men ogsaa højst oplysende. Jeg lærer af dem
 langt bedre mit Fædreland at kjende end af den prydelige Figur af
 „Danmark“, som Fru Jerichau malede ved det Lav 1848, og som jeg
 fornylig i Anledning af Fru Jerichaus Død saae omtalt i en tydsk
 Avis under det mere passende Navn: „Danemarckia“. „Skraapla-
 15 nerne“ er efter min Mening et Stykke Danmarkshistorie, som jeg vilde
 ønske at Historikerne vilde lægge Mærke til. Mest holder jeg dog af
 min gamle Bekjendt: „Syndflods-Sagnet“.

Da jeg ogsaa selv er Forfatter om end ikke Digter, har jeg tidt,
 naar jeg har læst Noget af Dig, havt en teknisk Nysgjerrighed efter
 20 at vide, i hvilken Grad Din Prosa er skrevet alla prima. Undertiden
 mener jeg at finde umiskjendelige Mærker derpaa, men i det Hele
 taget er jeg i Uvished. Det kan Du engang oplyse mig om, naar vi
 træffes.

Endnu engang Tak fra

25

Din hengivne
 Jul. Lange.

316. Til *Georg Brandes*.

Gothersgade 158. K.
 3 Oktb. 1881.

30 Kære Ven.

Jeg sidder netop og faar din Lassalle tillivs – Tak for den! Den over-
 vælder mig og er mig ganske ny. Den maa vel være meget omarbejdet
 og udvidet: jeg kender den næppe fra dengang i det salig 19de. Her

ligger jo – by Jove – det moderne sociale Drama (Tragedie) for hvem der kunde gribe det!

Min Broder vil levere Dig Udhængsarkene til min Bog, som udkommer om en Ugestid. Jeg har heri forsøgt at tage et Stof og tildels
 5 en Behandlingsmaade fra vore Herrer ex-folkelige Skribenter og deri indblæse al vor pantheistiske, darwinistiske og anden „istiske“ Moral; hvis det nu kunde lykkes mig at faa Læserne i de videre Kredse til at sluge denne Myg, saa maa man for mig gerne sie Kamelen fra. Jeg hører vel lidt fra Dig om den.

10 Dernæst – min Broder. Han vilde gerne hilse paa Dig og fremstille sig som et af vore philologiske „Lys“ herhjemme fra, der agter at studere ved tyske Universiteter. Han vil kunne fortælle Dig om hvor mange af de Unge i hans Alder der se op til Dig og følge din Gerning baade den herhjemme og den udenrigske. Han selv er en god
 15 Repræsentant i den Henseende.

Jeg har grumme lidt af Tiden idag – som altid – og en usædvanlig slet Pen, som næsten nægter sin Tjeneste. Lad mig blot takke Dig for dit sidste Brev med de værdifulde Noter til Saul. Jeg maatte af forskellige Grunde lægge den ad acta foreløbig. Min „Vandenes Datter“
 20 (jeg vilde ønske at en Max Klinger vilde illustrere den) og Don Juans Tredje og Fjerde Sang trængte paa. Om en Maanedstid tænker jeg at sende Dig et Hæfte. Hils din gode Hustru levende fra os, vi her „venter os“ i disse Dage, og Huset er lidt febrilsk i saa Henseende. Jeg maa snart se at faa sendt Dig et ordenligt Brev, – det er sandelig længe siden. Jeg
 25 arbejder som en Smed, men jeg har ikke din Evne til at være Meddeler og Brevskriver à part.

Endnu en Gang venligste Hilsener

Din hengivne
 Holger Dr.

30 317. Fra *V. Pingel*.

Triangeln 9/10 81.

Kjære Drachmann!
 Din nye Bog har glædet mig overordenligt, den er mig en Begivenhed. Endelig seer jeg i vor Literatur et alvorligt Udslag af den nyere Tids

positive Tankeindhold, en Gjendrivelse af den saa ofte gjentagne Paa-stand, at den nye Tid kun kan rive ned, at den er uden Religion, Tro og Moral. Det er min Overbevisning, kjære Drachmann, at Naturforskerreligionen, som Du lader Din elskværdige Havfrue forkynde, vil blive Dig det faste Punkt, hvorfra Du med Dine stærke Kræfter skal løfte Dine Landsmænd et ikke saa lille Stykke opad. Lad blot Natur- og Udviklingstanken helt gjennemtrænge Dit Tankeliv, og der vil sikkert udfolde sig de rigeste Consequenser, de skønneste Billeder, af denne alvældige Verdenstanke.

10 Det skal more mig at see, hvad vore moderne Kritikere, der troe sig i Besiddelse af den høieste æsthetiske Indsigt, men i Virkeligheden ere blevne stive i Nakken ved altid at stirre mod den ene af Poesiens Poler, ville gjøre med et saadant Foster af den frit skabende Fantasi. Men det bliver deres Sag. Jeg vil af ganske Hjerter takke for Dit ud-

15 mærkede Arbeide. Ved at læse det er min Tro paa Din Perfectibilitet og paa, at Din Banes Høidepunkt ligger forude, blevet mægtig bestyrket.

Din hengivne
V. Pingel.

20 318. Fra *Edvard Brandes*.

10/10 81.

Kjære Drachmann!

Tak for det tiltænkte Besøg og Tak for Bogen. Jeg har læst den med ublandet stor Fornøjelse. Dette er absolut første Rang – eller dette er en god Bog, man kan udtrykke det som man vil, Meningen bliver den samme. Jeg nægter ikke „Vandenes Datter“ gjorde mig lidt urolig, „et Sagn“ – hum! Men saa fint, er Virkelighed og Symbolik knyttet sammen, at man mange Gange glædes som ved den skønneste Musik. Det undrer mig, at Versene forholdsvis er Bogens svageste

30 Side – man føler dem som Optakt, man hviler ikke i dem, men iler mod Fortællingen. Maaske er de ment saaledes. Du ved, hvor vanskeligt det er at rose altid, og meget mere her, hvor alt synes mig at rose. Undskyld, at jeg derfor kun ønsker til Lykke efter første Gjen-

nemlæsning, saameget mere som jeg har en glødende Jernstang –
figurlig talt – i min Ryg, mens jeg skriver.

Din hengivne
Edvard Brandes.

5 319. Fra H. Høffding.

Emiliegade 9. V.
d. 21de Oktb. 81

Kære Drachmann!

Der er én Ting, som ikke burde være glemt igaar Aftes, da Talen var
10 om det underfulde i Din Bog, og det er Digtene, som indlede de en-
kelte Afsnit. Jeg blev allerede ved det første Digt forberedet paa en
mystisk Sammenhæng mellem Aaen og Bogens Helt. Det virker som
en Ouverture og vækker en Grundstemning, der holdes vedlige der-
ved, at man paa intet Punkt taber Udsigten til Aaen. Selve det, at
15 Aaen indføres talende, peger paa, at den skal spille en handlende
Rolle.

Det stod nok for mig ogsaa i Aftes, som om der var noget i Bogens
Begyndelse, der havde virket introducerende; men jeg kunde ikke faa
det frem i min Erindring.

20 Begyndelsesdigtet har i det hele været mig til stor Glæde og Op-
byggelse. Jeg har gentagne Gange læst det højt for mig selv (jeg har
jo ingen anden at læse det for). – Min lille 5aars Dreng, der har
hørt mig læse det, og som naturligvis ikke forstaar noget af det, maa
alligevel have fundet Behag deri, thi han beder mig tit læse „den om
25 Strømmen“. –

Din hengivne
Harald Høffding.

320. Til V. Pingel.

Gothersgade 158. K.
27 Oktbr. 81.

30

Kære Ven.

Lad mig med min „vaade Pen“ – altsaa stedse i Farten – besvare i et
Par Linjer din Skrivelse idag og takke Dig saavel for denne (og det

indlagte Hæfte) som i det Hele for hver Gang, Du i de senere Aar har skriftlig eller mundlig meddelt mig af din Tro, din Iver, din Tillid. Jeg har tidt bebrejdet mig, at jeg ikke saaledes a la prima er kommen Dig imøde, men har opsat, har ladet Blækket tørre og Ordet stivne.

5 Sagen er vel den, at jeg lever som paa en rullende Kugle *opad* et Balancérbræt – Gudskelov ikke nedad. Jeg tvinges til, som Athleten, stedse at anspænde Øje, Øre, Hjærte, Nerver, alle Sanser; og hvor bliver saa Vennerne af? Jo, de er der, og jeg føler dem og sender indeni mig Takkesmil og Hilsner og Haandtryk til dem; jeg lever

10 dog sammen med Jer – de Faa, jeg har – kun er det jo rigtignok lidt mager Kost, disse indvendige Haandtryk, at byde paa. Men saa er der mine Skrifter. Og hvergang Du, og nogle enkelte foruden Dig, har sendt mig en Tak, saa har jeg følt den som en Slags Kvittering for Alt, hvad jeg personlig i Omgang burde have været for Jer – I, som

15 er saa meget for mig. Det er jo rigtignok en nem Maade, kan Du svare. Men jeg har vel foreløbig ingen anden Maade, saalænge jeg er saa optaget – i bedste Forstand – som jeg er.

Ved denne Lejlighed – ligesom ved din Fortælling om din Vesterhavstur – har Du atter kastet en Brand – en god Brand – ind i mig.

20 Den falder med stor Vægt, med et sikkert Sigte, lige ned dér, hvor der er varmt i Forvejen. Nu skal vi se, hvad det kan blive til.

„Enhed, Helhed, Skønhed“ siger Du, og Du har Ret. Jeg er begyndt dunkelt at ane denne Udviklingens Lov, og dunkelt er jo meget endnu i „Vandenes Datter“. Alligevel er der Partier deri, som

25 næppe af *Digteren* kunne udtrykkes klarere, uden at blive pedantiske. Alle de Steder tilhøre *Dig*; Du har frit Lov til at sætte V. Pingel fec. under dem. Havde jeg blot, ved Siden af Dig, kendt den afdøde Winther personlig! Og dog, maaske ikke. Nu kan jeg indsuge Billedet af ham og hans Livs Gestaltning igennem Fantasien –

30 den fineste Kanal til Hjærtet. Hvad der af ydre Indtryk ikke finder Vejen til det endelige Laboratorium for al Digtning, Digterens Hjærte, det faar dog ingen blivende Betydning. Og paa hvor mange Skær støder ikke det personlige Bekendtskab. *Alle kunne jo ikke være Pingler.*

35 Dette i al Hast. Jeg haaber paa en længere Spaseretur med Dig,

saasnat Alt er vel overstaaet herhjemme. Endnu er det stadig „Forventningens Tid“.

Tak, kære Ven, og hils din Familie paa det bedste

Din hengivne

Holger Drachmann.

5

321. Fra V. Pingel.

Trianglen 3/11 81

Kjære Drachmann!

Naar jeg i denne for mig urolige Tid (jeg præker blandt Andet 2
 10 Søndage i Træk for Arbejderne i Socialisternes Kirke i Rømersgade
 og gennemseer Referatet af mit Foredrag til Socialdemokratens
 Feuilleton) vil tænke paa noget ubetinget Glædeligt og Godt, tænker
 jeg paa, at Du vil tage Winther og hans Skjæbne for til Behandling
 og give Dig i Kast med de store Problemer, som dette Emne nød-
 15 vendigvis vil sætte i Bevægelse hos Dig. Jeg seer ikke rettere, end at
 Du vil kunne frembringe et Værk om dette Emne, der paa den
 mærkeligste Maade vil kunne samle alle de Spørgsmaal, som beskjæf-
 tige vort Land og særlig vor Kreds. Der er nu først Spørgsmaalet om
 de 2 Folk, hvori de Danske for Tiden er delte, de Fine og de Grove.
 20 Dernæst Spørgsmaalet om de 2 Religioner. Hvilken udmærket Tje-
 neste vil Du ikke kunne vise os alle, hvis Du paa den indtrængende
 Maade, som er Digteren forbeholdt, kan vise, at Fritænkerne ikke ere
 religionsløse eller umoralske, men kun protestere mod Kirkelæren,
 fordi de har en dybere Tro og en renere Moral end den overleverede.
 25 Dernæst vil Du kunne læse det danske Folk Tolerancen som en af de
 skjønneste Dyder og saaledes besvare Fanatikeren Otto Møllers fra
 vor Side endnu ikke besvarede fanatisk intolerante Bog. Mangfoldige
 ville takke Dig herfor. Mon det ikke var smukt, om Christendommen
 fik 2 Repræsentanter, en fanatisk Kapellan f. Ex, der kunde skabes i
 30 Otto Møllers Billede, og en gammel fint dannet og mild Præst, der
 næsten kunde fraternisere med Naturalisten, idet han forstod, at
 Natur og Gud ere 2 Navne for det samme Mystiske, der ligger til
 Grund for Alt? Fritænkerne have nu saa ofte tegnet Caricaturer af de

christne Præster, at et sympathetisk tegnet Billede af de Brave iblandt dem (og saadanne gives der sikkert f. Ex Diodoros) vilde være en behagelig Afvexling, en Retfærdighedshandling og et smukt Bevis paa den nye Retnings Overlegenhed. Jeg glæder mig særlig til en Scene,
 5 som Emnet med Nødvendighed, synes jeg, vil medføre, hvor Fanatiker-
 keren haaner Naturalisten som gudforladt og uden Tro, og hvor
 denne springer op som en saaret Løve og knuser Modstanderen under
 de vældige Slag af sine Labber. Ogsaa i Dødsscenen vil Du sikkert
 nedlægge de skønneste Tanker, hvoraf jeg allerede hører en dunkel
 10 Summen, men som Du vil udforme til den skønneste Musik. Der-
 næst er der Modsætningen mellem Videnskab og Kunst, hvis Bogens
 Plan tillader Anbringelsen af en Marinemaler som Modsætning til
 Marinezoologen. Det er jo det Problem, som „Bogstaveligheden“
 skulde belyse, men som jeg synes det hidtil gaaer lidt smaat med. Dette
 15 store og rige Emne har jeg endnu aldrig seet behandlet af nogen
 Digter. Hvor skulde det glæde mig, kjære H. D, om jeg med Hensyn
 til dette Problem eller et af de andre skulde kunne bringe Dig lidt
 Tanke-Raastof. Men jeg vil derfor ingenlunde, som Du foreslaaer i
 Dit Brev, nogensteds i Din Bog skrive V. P. fecit. Jeg vil indrangere
 20 mig mellem de Marmorkudske, der kjørte Blokke fra Carrara til
 Canovas Værksted. Tak ellers for den personlige Velvilje, som Dit
 Brev er mig et fornyet Vidnesbyrd om. Lev vel, til vi sees, og hils
 venligst Din lille elskværdige Kone. Gid hun snart og let maa over-
 staae sin Campagne. Medea siger hos Euripides, at hun hellere vilde
 25 staae 3 Gange i Slagets Tummel end føde en Gang. Gid det fore-
 staaende Slag maa blive saa let som Cæsars Seir over Mithridates's Søn.

Din hengivne
 V. Pingel.

322. Fra *Georg Brandes*.

30

Berlin. Zelten 16. N. W.
 Den 26 Nov. 1881.

Kjære Ven!

Da jeg ikke overkom at naae ud til Dig de Par Dage, jeg tilbragte i
 Kbhavn efter min Tilbagekomst fra Norge, beder jeg Dig og Din gode

elskværdige Frue, som jeg heldigvis dog denne Gang ikke har forstyrreret, modtage min bedste Hilsen og Lykønskning skriftligt. Jeg haaber at Alt ikke alene gik godt men ogsaa allerede er forvundet. Hvad siger Fruen? Ogsaa Frøken Valborg maa Du hilse mange Gange fra mig, jeg modtog det allerbedste Indtryk af hende, saa lidt vi ogsaa saa til hinanden.

Vil Du hilse Frits Thaulow og sige ham, at Nordmændene langtfra var saa begjærlige efter at høre mig som han havde formodet; (ikke halvt saa mange hørte mig i Christiania som i Kbhavn) og vil Du iøvrigt bringe Fruen – hvem Du jo nok engang imellem seer – en Hilsen fra hendes Søster, som jeg saa paa en Restauration i Christiania og som jeg sikkert en Aften efter min Forelæsning hørte tale ondt om mig paa Gaden. En Dame – umiskjendeligt dansk – udbrod udenfor Universitetet: „Naa saa *han* taler næsten norsk, han som siger
15 „ouermaade“!“

Hav nu megen Tak for to smaa Stykker, jeg har læst af dig, et ganske lille i Dags-Avisen og et større forleden i Ude og Hjemme, begge mesterlige. Jeg læste især det sidste med Nydelse.

Jeg sysler for gl. Liebenbergs Skyld lidt med den gl. dansk-tydske Poet Schack Staffeldt. Det er dog et skrækkeligt Dansk, det Menneske har skrevet, og utroligt, saa han har manglet Sandselighed i Fantasien. I gjør det bedre nu.

Level og hils dine Damer.

Din

G. B.

25

323. Fra *Johs. Fibiger*.

Ønslev 27 November 1881

Kjære Hr Drachmann!

De har Grund til at beklage Dem over mig, og dog er jeg ikke saa skyldig som det lader. De har sendt mig en over al Maade smuk Gave, og jeg var rørt over at De havde tænkt paa mig, ja, jeg steg i min egen Agtelse derved, og jeg kan nok trænge dertil – og dog fik De hverken Svar eller Tak fra mig – som jeg nu hører fra Karl Gjelle-

rup. Det er ikke min Skyld. Jeg skrev i min første Henrykkelse, saasnart jeg var kommen Bogen til Ende, et Brev, hvori jeg sagde Dem det Bedste, som jeg dengang vidste. Det var dog noget. Siden, efterat jeg nøiere har gienneamtænkt Deres mægtige Æmne, kan jeg udtale
 5 endnu større Beundring for den mesterlige Maade, hvorpaa det er lagt tilrette, for den mærkelige Kunst, hvormed Scene for Scene er udformet, for det saa at sige mythiske Billede, hvori den endelige Tanke er given, men som netop derfor bliver saa henrivende, for den historiske Sandhed i Fortidsskildringerne og for saameget andet af
 10 det mangfoldige Apparat, der er forbrugt, det er ikke til at opregne – dog skulde ikke glemmes de yndige Sange – Musik kan jeg ikke selv gjøre, naar jeg hører den, tier jeg stille og henrykkes, saaledes gaar det mig ogsaa med Deres Sange.

En Recensent – jeg troer Skram – var ikke tilfreds med den Form,
 15 De har givet Deres Idee. Denne Vandenes Datter og disse Vande er jo unægtelig ogsaa en underlig Phantasi, dog kan jeg ikke nægte, at den har vundet mit Hjærte. Den ellers abstra[k]te Idee bliver saa indtagende paa denne Maade. Var den foldet ud og gjort virkelig i alle sine Børn, i Mennesker, som de gaae paa Gaden og i deres Foretagender, som de har imellem Hænder, vilde den, tænker jeg mig, let bleven borte i en almindelig Skildring af forstandige og dydige [*dygtige?*]
 20 Mennesker. Men under sin mystiske Kuppel har den endydermere den Kraft at fortælle os, at den elskelige Frue ikke er til, men skal bestandig søges, og dette skal ogsaa høres. Hvordan dette nu end er, og
 25 det er jo muligt, at jeg kun lidt forstaaer at bedømme det, saa har Digteren nu gjort det, som han har gjort det, og naar et Arbeide er udmærket gjort, holder jeg ikke af, at man stiller sig op og fortæller, at det kunde været taget anderledes.

Naar man modtager noget godt, vil man gjerne gjøre lidt Gengjæld,
 30 men ingen kan give mer end man har. Jeg sender Dem denne Bog, men jeg troer ikke derfor, at den vil være noget for Dem. Det er en gammel Mands Syslen med Fortidens kjære Minder, kun tiltalende for ham selv og ikke i Nutidens Stil. De skal derfor heller ingen Samvittighed gjøre Dem af ikke at læse den.

35 Lad mig slutte med en Hilsen fra min Hustru, hun grunder meget

over Deres Bog, og der er selvfølgelig en Del Enkeltheder, der støder hende. De er i det Hele ikke altfor god ved Kvinden. Men jeg skulde dog endnu takke Dem for saadanne Linier som:

6 Vil en Gud af Ler du gjøre,
støb ham om i Kjød og Blod,
og slaae op hans Tempeldøre
imod Evighedens Flod.

Det er derfor, jeg er Christen.

Deres hengivne
10 J. Fibiger.

324. Til *Georg Brandes*.

Gothersgade 158. K.
1 Deb. 81.

Kære Ven.

15 Tak for dit Brev med de venlige Hilsener. Fruen og Frøknen gengælder dem paa det bedste. Den første befinder sig vel efter den store Dreng, som har sat Familie og Venner i almindelig Forbavselse. Jeg tager i disse Dage ud til mit gl. Tilflugtssted, Rungsted Kro, forat søge Hvile ovenpaa al denne Hurlumhej; tillige har jeg lovet en lille
20 Julefortælling til „Ude og Hjemme“, som ikke synes at ville lykkes herhjemme, men som forhaabenlig glider bedre derude. Jeg sender Dig samtidig et nyt Hæfte (Tredje og Fjerde Sang) af „Don Juan“. Du ser at jeg stadig er tenax propositi – hvor haardt det end kniber engang imellem. Jeg haaber tillige at jeg ude paa Landet kan faa
25 anlagt Kompositionen i et meget mærkeligt „verdenshistorisk“ Epos, som jeg efter forskellig Famlen hid og did mellem flere Æmner, endelig har bestemt mig for. Det synes som enhver Tids Digter – og navnlig her i Danmark – bliver nødt til at skrive *sin* Adam Homo – for ikke at tale om Majestæten Don Juan. Af min sidste Bog „Vandenes Datter“ har jeg haft lige saa liden Fornøjelse som Du af din
30 sidste Kristianiafart. Det Neutrum, som kalder sig Kritiken herhjemme, har nu valgt en ny Façon overfor min – naturligvis altfor store – Produktivitet: man *forstaar* ikke længer mine Bøger. „Mor-

genbl“ har tappert stemt i med (Skram bliver med hver Dag vigtigere, og din ærede Broder med hver Dag bitrere, Berg bliver med hver Dag større, og Hørup med hver Dag mere ked af det Hele) og Resultatet er at $\frac{2}{3}$ af Bogen ligger paa Hegels Loft, hvor der efter
 5 Haanden samler sig en ret smuk Dynge af den H. D.ske Makulatur. Jeg har nu, i Samraad med min forstandige Kone, besluttet mig til at indgive en Ansøgning til Magistraten om Tilladelse til at aabne en Handel paa et befærdet Strøg med brugte Bøger af yndede danske Forfattere (Ewald, Molbech, Bergsøe, en Del Præster og Mad. Man-
 10 gor) samt med Æbler, Svesker, Cigarer, Skraatobak, Berlingske, Xpapir og Skosværte. Naar jeg har samlet mig en beskeden Kapital ved denne ikke ubeskedne Forretning, agter jeg at udvandre til Amerika og lade mig ansætte med fast Løn som Mormonprædikant forat kunne opdrage mine Børn. Naar jeg alligevel i vor „dannede
 15 Bevidsthed“ gælder for en saadan Prædikant, hvorfor saa ikke gøre Skridtet helt ud – saameget mere som Kirken kun kan sprænges ved dens eget Dynamit. Med andre Ord: hvis Du eller jeg strax var begyndt paa at prædike en eller anden Galimatias-Sekt ud i dens aller-
 yderste Konsekvenser, saa kunde vi have frembragt nogen rokkende
 20 Virkning; hvad formaar vi nu?

Jeg er dygtig træt og hjærtelig tilbøjelig til en definitiv Udvandring – saa træt som en Mand kan være, der har udgivet 20 Bøger og 200 Malerier, og alligevel hver Dag maa arbejde som en Daglejer forat holde Familjen oppe. Dette Land er altfor fattigt, altfor lidet og
 25 usselt til at burde existere. Tolv Grosserere og to Redaktører regerer det Hele, og Erik Bøgh og Molbech kunde godt paatage sig at furnere hele Nationen med den tilstrækkelige Literatur. Den literære Opposition æder sig op i indbyrdes Rivninger. Den Eneste, der kunde holde sammen paa os, er i Berlin.

30 Dog, hvortil disse Veraab – og især overfor Dig! Glem dem, og hils din elskværdige Hustru fra mine Damer og fra

Din hengivne
 Holger Dr.

325. Til *Fr. V. Hegel*.

Rungsted

d 21 Decb. 81.

Kære Justitsraad Hegel.

- 5 Jeg hører idag hjemmefra, at De har gjort Emmy et Besøg og blandt andet spurgt om den ny Digtsamling, som er sendt til Fru Julie. Nuvel, min Kone har været i sin fuldkomne Ret ved at nægte at vide noget om den, thi det havde jeg paalagt hende overfor hvemsomhelst. Jeg har kun ventet paa Underretning om at Deres Familie har mod-
- 10 taget Bogen, for at tilskrive Dem personlig og give Dem alle ønskelige Oplysninger om denne Sag. Selvfølgelig er det mig, som har skrevet Bogen, men denne Indrømmelse gør jeg kun til *Dem* personlig, og jeg beder Dem bevare min Anonymitet samtidig med at De modtager mine Forklaringer.
- 15 Naturligvis har jeg haft vægtige Grunde for saaledes at gaa hemmelighedsfuldt tilværks; det ligger jo ellers ikke for mig, og jeg havde jo desuden ældre Forpligtelser overfor Dem. Disse have imidlertid i dette Tilfælde maattet træde i Baggrunden, saameget mere, som jeg vidste at jeg hidtil loyalt havde opfyldt mine Forpligtelser og at jeg,
- 20 hvad Dag det skulde være, havde kunnet forsyne Dem med Manuskript fra min Haand, der vilde kunne mere end dække min Gæld til Dem. Men som sagt, dette er det Underordnede i dette Tilfælde. Jeg har i de sidste Aar, hvor jeg har haft Ro og Fred, væsenligst beskæftiget mig med Læsning og Tænkning over Tro og Tvivl, over
- 25 Religioner og Moralen, kort sagt over de største Problemer, som sætter Sindene i Bevægelse. Jeg har tillige mere og mere arbejdet paa at komme til at staa *alene*, udenfor alle skiftende Meninger og Partier; dette har langt fra smagt mine Venner godt, og de ere da ogsaa for Øjeblikket meget lunkne overfor mig – medens paa den anden
- 30 Side mine gamle Modstandere stedse tøve med den fulde Anerkendelse af mine Arbejder. Mine Venner bebrejde mig at jeg ikke blindt hen følger dem, og mine Modstandere raabe paa, at jeg skriver *for* meget. Dette sidste har ogsaa tidt klinget igennem Deres Ord, kære Justitsraad Hegel, saavel direkte som indirekte, samtidig med at De
- 35 maaske vel ofte har anmodet mig om at skrive i en Retning, som kunde tiltale den store Flerhed.

Nuvel, mit Sind er stærkt modtageligt, og alt dette tilsammen har gjort mig mere ensom, mere sky overfor Andre, end Mange skulde formode. Spørg min Hustru. Ved Siden heraf har jeg stadig nedlagt Resultatet af min Grublen og Digten i stemningsfulde Vers, der efter-
5 haanden har formet sig til en hel lille Samling. Jeg følte, hvorledes baade Venner og Modstandere efterhaanden blev mere og mere ud-
pinte, og dog laa min egen Rigdom hen i min Skuffe uden at jeg gad gøre Brug af den. Thi Resultatet med min sidste – maaske dybest tænkte Bog – var ikke ansporende, og hvis jeg var kommen til *Dem*,
10 kære Hr. Justitsraad, med en ny Digtsamling under mit Navn, saa vilde jeg efter al Sandsynlighed have mødt det gamle Ord: Folk vil ikke læse Vers, og H. D. skriver altfor meget. Dette er trist, ja mere end trist; thi medens der halvaarligt forlægges Bunker af middel-
maadige Ting, saa sidder maaske Europas største Lyriker for Øje-
15 blikket og maa læse sine Vers højt for sig selv og sin Hustru til sin egen private Fornøjelse.

Vil De indrømme mig, kære Justitsraad Hegel, at dette er et ganske extraordinært Tilfælde, og at sligt naturligt leder til ordinære Hjælpemidler. Thi jeg *vil* høres, saa sandt som der er givet mig
20 Evner og Styrke og Begejstring fra de store Magter, der raade for Livet.

Jeg formede da min Samling saaledes at jeg i denne gærende og slappe Tid sang *Naturens* og *Hjærtets* Ret baade til Venner og Mod-
standere, og jeg bestemte mig nu for et Par Maaneder siden til at udgive Bogen uden mit Navn. Dette kunde selvfølgelig *kun* ske paa
25 et andet Forlag, hvis jeg da idetheletaget vilde vinde noget ved en Pseudonymitet, som naturligvis tilstæder al mulig Gætning men som paa den anden Side forhindrer enhver Usselryg af en Anmelder fra straks at affeje Bogen med en Paapegning af „Drachmanns bekendte Fortrin og Svagheder, han, som i sin Overproduktion osv. osv.“ Jeg
30 afskyer og foragter snart den hele Presse, og jeg har ved denne min Fremgangsmaade kun betjent mig af en tilstædelig Nødhjælp, som jeg burde have anvendt for lang Tid siden.

Jeg gentager endnu en Gang: at have ladet en saadan Digtsamling udgaa pseudonym paa det Gyld. Forlag, det vilde have været det
35 samme som at sætte Forfatternavnet paa ligestraks.

Saaledes forholder Sagen sig altsaa. Ved at sende Bogen til min gode Veninde Fru Julie har jeg jo stiltiende overfor Dem personlig erkendt min Forpligtelse til en Redegørelse – og her er den. Jeg venter mig ligesaa lidt nogen Fordel af denne Bog, som af mange andre, men her er den Fordel, at enhver Lømmel ikke straks kan søge at mistænkeliggøre den ved at nævne mit Navn. Versene kunne ikke gøres bedre i Verden for Øjeblikket – men hvad bryder Folk sig derom? Indholdet er grundet paa dyb Erfaring og ensom Selvtænkning, og for dem, der idethele ville læse, skal vel nok dette Hjærtets og Kærlighedens Nødraab komme til sin Ret – selvom Debatten over Ibsens „Gengangere“ for Øjeblikket sluger alt andet. Ibsens Bog er glimrende men selvmorderisk – denne min Bog burde være en Katekismus for den modnere Ungdom, som ønsker at leve Livet.

Forresten arbejder jeg som en Hest herude. Jeg maler fra om Morgnen til det bliver mørkt, og De vil forbavses ved at se Resultatet, naar jeg om nogle Uger bliver færdig med de Billeder, jeg har paabegyndt her. Aftnerne tages til Forarbejder paa det omtalte lille dramatiske Arbejde – thi det er virkelig Alvor dermed, selv om jeg maaske kommer til at forlænge Fristen for Væddemaalet. Barnet er døbt; det hedder „Puppe og Sommerfugl“. Men behold dette for Dem selv.

En glædelig Jul til Dem alle

Deres hengivne
Holger Drachmann.

25 326. Fra *V. Pingel*.

Trianglen 29/12 81.

Kjære Drachmann!

Vilde det være Dig imod, om jeg en Aften i næste Uge holdt et Foredrag i Arbeidernes Læseforening til Fordel for denne Forenings Bibliothek om det interessante Emne „Holger Drachmann“? Jeg fik netop Brev fra Formanden med Anmodning om et Foredrag helst over Darwinismen eller noget Lignende. Dette Emne ligger nu slet ikke for mig. Jeg sidder op over begge Øren i Studier over Istiden,

som jeg til Februar skal holde Foredrag over ved et af Søndagsmøderne i Rømersgades Forsamlingshus. Jeg skal i Januar tale i en anden Forening om Sprogvidenskab og Sprogundervisning og maa derfor enten give Læseforeningen Afslag eller vælge et Emne, hvorom
 5 jeg næsten kan tale ex tempore. I denne Nød faldt H D mig ind, men jeg føler ogsaa, hvor taktløst det vilde være af mig at indlade mig paa denne Sag uden at være vis paa Din fuldstændige Billigelse. Lobhudelei skal Du i alle Tilfælde ikke blive Gjenstand for. Hør i Kort-
 10 hed, hvad jeg vilde fremhæve: Nationalliberalismen, Continentalspærringen, Literaturens Søvn, Georg Brandes's Basunstød, H. D. Revolutionens Digter i Politiken saavel som i Literaturen, hans rodløse Kosmopolitisme, hans Opdagelse af den danske Almuesmand taget enkeltvis, hans Opdagelse af den danske Almue, endelig af det danske Folk som national Individualitet som Gren paa Menneskehedens, paa
 15 Naturens Stamme, H. D. som Evolutionens Digter. Jeg vilde saavidt mulig lade H. D. selv tale gennem et Udvalg af hans bedste Digte. „Havet“ 1872 skulde repræsentere Revolutionen og den hele negative Retning, „Kildespring“, det yngste og deiligste i hele Flokken, er jo selve Evolutionens Seirssang. Jeg har tænkt mig, at jeg muligvis
 20 kunde hjælpe en og anden brav Smed eller Tømrer til Forstaaelse af en Digter, der maaske vil faae en mægtig Indflydelse paa hans Liv. Men jeg kan godt forestille mig, kjære Ven, at Du har Betænkeligheder ved denne Sag, og derfor beder jeg Dig med et Par Ord meddele mig, om Du billiger eller misbilliger. Complimenter og Omsvøb
 25 behøves jo ikke mellem os.

Venligste Hilsener fra Trianglen til Gothersgade.

Din hengivne
 V. Pingel.

327. Til V. Pingel.

30

p. t. Rungsted
 30/12 81.

Kære Ven.

Jeg har talt paa Knapperne, og de siger mig at Du skal have Lov at fortælle Arbejderne noget om mig, især da dit Résumé af min For-

fattervirksomhed ser højst lærerigt ud – endogsaa for mig. Naturligvis havde jeg mine Betænkeligheder, men – Snik snak – det er jo i Grunden en ærlig Sag. Altsaa: klem paa!

Jeg ser, at Du udendvidere skriver „Kildespringet“ paa *min* Konto.
 5 Naa, det faar Du selv svare for. Jeg har Grunde til officielt at fastholde – eller rettere lade Sv. Trøst fastholde sit nom de *paix*!

Pax tecum!

Glædeligt Nytaar til Dig og dine.

Jeg maler Strandbilleder herude, og ser at faa noget af „Nervøsi-
 10 teten“ ud af Kroppen.

Din hengivne
 Holger Dr.

328. Fra *Georg Brandes*.

30. 12. 81.

15 Min kjære Drachmann!

Hav ret megen Tak for Svend Trøst. Man kan trænge til ham, naar man som jeg er en skrantende Mand og har været det i hele 6 Uger eller meer. Jeg havde overanstrengt mig ved Skriveri og Foredrag og bøder nu derfor. Men jeg vil ei trætte dig med Sygehistorie. Jeg skrev
 20 forleden en hvas Artikel i Anledning af Ibsen mest for at vise de Danske at jeg endnu var i Live og kunde bide og ikke er god at bides med. Ibsens Stykke er jo en trist Historie, men det er altid en herlig Brand i Næsen paa Pakket, og hvem havde troet at den gamle, længe saa forsigtige Mand med den sammenknebnede Mund og det store Haar
 25 vilde gaae saa ungdommeligt paa.

Men hav nu Tak for Digtene og hør nu hvordan det gik mig med dem. Jeg faaer hver Dag, Herren giver, mindst én Bog sendt, mest to eller tre. Det Meste læser jeg ikke og det er ikke til at læse. Din slog jeg op en Morgen ved mit Arbeid og læste følgende:

30 Jeg vaagner om Natten og skriger
 Messias, Messias min Gud! . . .

Fy for Pokker siger jeg til mig selv, det er jo En, som copierer Drachmann, hvordan er det, det hedder hos ham:

Jeg hører i Natten
 Fra stille Skove
 et Raab som af: hjælp mig
 min Gud!

5 Ren Copi, tænker jeg, blader lidt, finder overalt din Manér, dine Rytmer, slaaer Bogen i og sætter den ind i en Hylde ved Siden af en daarlig Digtsamling som en Poet Eugen Reichel netop samtidig sendte mig fra Wien.

Først Edwards Artikel i Morgenbladet gjorde mig opmærksom og
 10 saa saae jeg jo strax det var Dig. Det er et herligt Sted:

Der kommer han til Jer paa Havet!

Men det er Altsammen godt, den dybsindige og saa menneskelige
 Legende om vor Moder, og de prægtige Folkets Sange. Hav Tak!
 Din Produktivitet grænser til det Overnaturlige. Overalt er du med,
 15 og altid har du Kraft tilovers. Jeg vilde misunde dig din Lethed til
 at frembringe, ifald jeg kunde misunde. Men til Lykke med den!

Jeg lever aandeligt mere med Jer end her. Det forekommer mig, at
 vi have seiret ubetinget i Literaturen, men Ulykken er, at vore Mod-
 standere kunne være høist ligegyldige eller næsten ligegyldige derved,
 20 da vi ei komme et Hanefjed videre i Politiken. Venstre er et mat,
 splidagtigt Parti, der er uden Ærlighed imod sig selv og Folket, med
 uredelige Mænd som Holstein og halvdannede Mænd som Berg i
 Spidsen, Mænd der hade hinanden mere end Fjenden. Men jeg be-
 høver ei at fortælle det. Dog vi komme vel derover. Nye Tider ville
 25 føde nye Mænd. Der voxer nu en yngre Slægt op, som forhaabentlig
 bliver mindre forvrøvlet.

Jeg ønsker Dig og Dine et glædeligt Nytaar. Gid Sansculotterne
 ikke maa være for larmende, gid dine Damer maa trives og blomstre,
 gid populus Daniæ maa købe dine mange Bøger.

30 Det ønsker hele Huset Zelten 16. N. W. Berlin.

Din hengivne
 G. B.

Mest Indtryk paa mig har den skønne Sang gjort: Vort Liv, vort
 Liv!

329. Fra *Henrik Ibsen*.

Rom, den 1. Januar 1882.

Til Digteren Svend Trøst!

De har havt den godhed at sende mig Deres digtsamling „Gamle
5 guder og nye“, og jeg beder Dem modtage min hjerteligste tak for
denne i sandhed værdifulde gave.

Med den mest levende glæde og interesse har jeg læst Deres ypper-
lige bog og vil læse den atter og atter igen.

Indhold og form, tanker, billeder, sprogtone, altsammen er nyt,
10 originalt, slående og tiltrækkende. Hvert eneste digt bærer vidnesbyrd
om at her står en fuldt myndig mand, en fuldt moden digter bagved,
en personlighed, som det vilde være mig overordentlig kært engang at
møde i livet.

Det er umuligt andet, end at dette digterværk vil sikre Deres navn
15 en plads blandt de første i vor literatur, og jeg nærer en tryk for-
visning om at De i fremtidige værker vil vide at hævde den plads,
De her med ét slag har erobret.

Af mit ganske hjerte ønsker jeg Dem tillykke og tegner mig

Deres særdeles forbundne

Henrik Ibsen.

20

330. Til *Georg Brandes*.

Gothersgade 158. K.

15/1. 82.

Kære Ven.

25 Det gik nok mig, som det er gaaet Dig i Slutningen af Aaret: den
megen Overanstrengelse hævnedes sig. Jeg har maattet ty ud til
„Rungsteds Lyksaligheder“ forat flikke mit Skrog. Du har ligget syg i
Berlin. Der er Forskel, og dog er Realiteten den samme. Vi Mænd
fra Halvfjerserne arbejder for meget. Jeg haaber at de, for hvem vi
30 baner Vejen, maa paaskønne det.

Men i Stedet for at jeg sendte Dig et gudsjammerligt Hylebrev
sidst, saa indskrænker Du dig til i nogle Linjer historisk at berette om
din Sygdom. Du er dog menneskevenligere end jeg.

Forhaabenlig er Du atter vel. Det synes jo dog som om Du og jeg fortrinsvis af hele Armeen ejer den Evne, at slide sig fordærvet og atter at rejse sig. Jeg jages formelig af Ideerne; de myldre frem og ville ud, og nu da jeg atter er bleven rask igen, saa er jeg friskere og mere slag-

5 færdig end nogensinde før.

Tak for din Dom over Sv. Trøst. Ja, han er god nok, han; og jeg har faaet Luft derigennem. Men denne Fødsel kostede mig ogsaa mange triste Dage; thi min Hjærne var virkelig overbebyrdet. Og samtidig var jo Huset herhjemme et andet Fødselshus, og jeg levede

10 meget, endog grumme meget selskabeligt. Derfor har disse 3 Ugers Ensomhed paa Landet gjort mig godt, og jeg agter at fortsætte Maaneden ud efter disse Dages Mellemrum, tilbragt herhjemme. Her er Alt vel. Mine Damer, in specie min Kone, rask og blomstrende. Den Mindste har haft tidlige „Næringssorger“, men synes dog nu at

15 vikle sig ud af Affærrerne.

Javel, vi have sejret i Literaturen, som Du selv siger, men Politiken – o ve, lad os ikke tale derom. Jeg søger at glemme; thi det er ikke værd at spille en halv Dag paa at følge disse Trakasserier. Hvad Djævlen rager Estrup og Scavenius og Cl. Berntsen og alle Under-

20 maalerne mig – os? Jeg søger at lægge Stoffet til Rette for *min* „Adam Homo“, et storstilet Epos, som jeg nu skrider ind i, og hvori det skal suse af Tro og Begejstring og Pathos og Lune og Svøbeslag, Torden, Lyn og Hagelvejr. Leve Ungdommen! leve dens uvisnelige Kraft, leve dens Ret og dens Vaaben! *Vi* ere snart halvgamle Mænd

25 alle, men jeg siger alligevel: Leve Ungdommen! Den *maa* drives frem; den gaar saa min Sandten ikke af sig selv.

Og leve Bismark og hans store Syner! Der er dog et Mandfolk her i Evropa at se hen til.

Jeg har skrevet i denne Tid nogle Forstudier til et Ægteskabs-

30 drama, som jeg famler og føler mig hen imod. De andre gaar stadig og „savner“ Ideer; jeg begriber det ikke, de findes jo lige foran En. Buk Dig og tag dem op! En anden Sag er at man ikke kan *gøre* dem. Nuvel, men man kan jo gøre Tilløbene. Begynde, det er Sagen.

Jeg har ogsaa malet Billeder ude i Rungsted. Hegel hylér over de

35 mange Bøger, jeg udgiver. Soit, saa udgiver jeg Malerier. Jeg *vil* ikke

kues af Næringsorgen, dette Spøgelse for de smaa Landes Mænd. Saa længe dette Legeme kan gøre Tjeneste, saa længe nedlægger jeg ikke Arbejdet. Dette minder mig noget om mine ganske unge Dage. Men mit Legeme er blevet stærkere end da, og selvfølgelig min Aand.
 5 Jeg attraar ikke Nydelsen saa meget; derfor har jeg ogsaa nu „Trøst“ tilovers for andre.

Og Ibsen! Ja, han har jo taget Bladet fra Munden. Herre Jesus, hvilket Hyl over Gengangerne! Desværre har han i den senere Tid skrevet Kompromis-Breve og Dikkedarer til hele Negerlænget her-
 10 hjemme med Bøgh og „Berlingske“ i Spidsen. Det skulde han ikke have gjort. Det svækker Respekten. Men det er menneskeligt; – jeg véd det selv fra tidligere Tider. Og dog har *han* mindre Grund nu, end jeg dengang. Hvilken Dramatiker! Du stillede ham paa den rette Plads synes mig i din Artikel. Hvad Pokker vil han saa komme og
 15 fortælle noget Halvt for bagefter til Schandorph? Hvis han endelig vil frem under sit eget Navn, saa maa han slaa haardere, end Du slog – bare ikke glatte efter.

Der er alligevel, alt i alt, synes mig god Gænge i det her i Norden. Æsthetisk talt bedre end i Tyskland. Det synes at vi her have haft en
 20 hel Del opsparet Kraft at raade over. Din Artikel om den stakkels Elster forleden var saa skøn. Skade, at han maatte bort saa tidlig. Hans „Farlige Folk“ har jeg læst. God Bog, gode Ting deri. Og *den* Mand er død af Næringsorg og Skuffelse!

Aa, der kommer en Gengældelse heroppe engang i Landene omkring Skagerak. Saa gælder det at skage (∴ skyde) Rakket væk. Endnu sidder det til Højboards, omend Sæderne vakler paa Stolebenene. Leve Ungdommen!

Vore bedste Hilsener til din Hustru.

Et glædeligt Nytaar til Eder alle.

30

Din hengivne
 Holger Dr.

331. Fra *Michael Ancher*.

Skagen 18/1 82.

Kjære Drachmann!

Ved et Besøg hos Lars Kruse iaften læste jeg Deres Brev med dets
 5 Hilsen til Deres Venner og Uvenner. Jeg er nu saa fri at regne mig til
 de Første, en Mand, som Lars Kruse ogsaa havde havt Brev fra, til de
 Sidste. Manden er C. Ploug Dr. filosofiæ, som han underskriver sig.

Efter at han fra paalidelig Kilde har hørt, at Indenrigsministeren
 vil indstille L. K. til Sølvkorset, skynder han sig for at være „første
 10 Sproite“. Brevet slutter saaledes: „Efter al Sandsynlighed vilde De
 have havt Deres velfortjente Udmærkelse alt for nogle Aar siden,
 hvis Hr. Holger Drachmann ikke ved sin i alle Henseender uheldige
 Bog om Dem var kommen hindrende i Veien“.

Saaledes seer Ridderen sans reproche ud; fra videre Commentar
 15 skal jeg afholde mig.

Mange Hilsner fra Lars Kruse, som De nok hører fra.

Deres hengivne
 Michael Ancher.

332. Til *Otto Borchsenius*.

20

Gothersgd. Fredag. d 20. Jan. [1882]

Kære Otto Borchsenius.

Det er godt, at jeg efterkom din Anmodning i dit Brev, om at brænde
 det; derved sattes jeg ud af Fristelsen til at kaste det i Ansigtet paa
 Dig.

25 Af alle fornærmelige Breve – raadgivende eller dømmende – som
 jeg har modtaget, er dette det fornærmeligste. Imidlertid, Du har et
 mangeaarigt Venskab at trække paa, og dertil kommer at jeg ikke
 altid er den nervøse; jeg har mine lange, rolige Stunder, hvor hver-
 ken Arbejde, Menneskenes Smaalighed eller mit eget hæftige Blod
 30 kan ophidse mig. I en saadan Stund besvarer jeg dit Brev.

Rimeligst var det vel at tage Dig og den Sag, Du plaiderer, komisk.
 Thi hvad er vel saa komisk, som at *Du*, hvis Nervøsitet, Mangel paa
 selskabelig Takt og Ligevægt ved mangfoldige Lejligheder har givet

venskabelige Fortolkere frit Spillerum for deres Gisninger – at Du er den, der træder mig saaledes imøde som den advarende og formanende Ven. Det er en utaknemlig Rolle, og jeg ønsker ikke – og har aldrig ønsket – at spille den overfor nogen af min Omgang.

5 Sagen har imidlertid ogsaa sin alvorlige Side, og den vil jeg op- holde mig en Smule ved. Jeg betragter Dig kun som et Talerør for en lille Kreds – snever, meget snever – der vil diktere H. D. sine Love og Anordninger med Hensyn til hans offentlige Optræden med den vin-
10 kende Digtergage i Baggrunden. Dette lader sig høre i et parlamen- tarisk Land, til hvis større Repræsentation han – H. D. – staar i et Partiforhold, som har fleraarigt Hævd. Jeg kan da læse disse Love igennem og vælge, om jeg vil underkaste mig eller ej, og det følger af sig selv, at jeg, som moden og udviklet Mand, vil bøje mig saa- vidt muligt for Loven overalt hvor den har mere end Bogstavets Ret.

15 Anderledes, naar det er et Konsortium af „Venner“, politiske, lite- rære, merkantile osv., der *privat* udstrækker Omsorgen for mit Ve og Vel til mine privateste Handlinger, Gaaen og Kommen, Korrespon- dance, Valg af Opholdssted etc. etc. Da maa jeg gøre, hvad jeg nu gør, nemlig sige et afgørende: Stop!

20 Det er *mig*, der gør mit aandelige Arbejde. I *mit* Hoved fødes de Ideer, der skulle knytte mig fast til mit Folk; *min* Haand er det, som paa Lærredet skaffer mig Midler til at betrygge mit Hjem, min Hu- stru og mine Børn – selv om Digtergagen udebliver. Det er *mig*, der gennem store Kriser er naaet saa vidt frem, som til mit sidste aande-
25 lige Opgør, der uopholdeligt har affødt nye Former og Planer i min Hjerne, hvorunder jeg tidt vrider og vaander mig selv i Omgangen med mine kæreste – det er *mig*, alene *mig*, der nyder nogen alminde- lig aandelig Tillid mellem alle disse splittede og forvirrede Mennesker herhjemme . . . og *mig* byder et københavnsk Sladderselskab et Brev,
30 som dit, hvoraf det kun fremgaar, at en eller anden Postexpeditør har kigget i en privat Korrespondance, som da med den os Danske medfødte Sans for Deduktionen strax sættes i Forbindelse med „El- skerinder“, Skandale, Familjeulykke osv.

Nuvel, Otto B., Du har laant Haand hertil, og dette tilgiver jeg
35 ikke. Det ser ud, som om Farisæismen ogsaa har grebet Dig, og Du

underser Dig ikke for at være Klafferens Kolportør. Du lever blandt smaa og sneverhjærtede Mennesker, hvis Interesse af at have mig under Fanen forbinder sig med personlig Krænkelser, Misundelse, Skadefryd, Gud véd hvad. Kunde man faa jaget mig en dygtig Skræk
 5 i Livet, saa kunde man saa meget nemmere slaa Mønt ud af min Ruelse og Anger, gøre mig spag, lægge Kapsun paa mig og saa – ad Aare – belønne mig med en Pension.

Men *Et* glemmer Du og de Andre; og Du kan paa mine Vegne bringe Konsortiet min Hilsen:

10 at jeg, netop igennem mine Erfaringer, er bleven en klog og modig Mand; at min Nervøsitet (Overdrivelser, Bitterheder, Voldsomheder) gaar Haand i Haand med et Hjertes stille, dybe Andagt for de helligste Følelser i Livet, Kærlighed og Venskab; at jeg elsker mine smaa Børn, og vilde ofre enhver personlig Lidenskab (hvis den nogensinde
 15 fremtraadte) for dem og deres Fremtid; at jeg – hvad end Vin og Ophidselse kan henrive mig til at sige – lever i det intimeste, mest aabenhjærtede Forhold til min karakterfaste Hustru, som kender mine privateste Forbindelser og som deler min Interesse for stærke, originale Naturer, der ene formaar at inspirere min paa samme Tid vold-
 20 somme og bløde Fantasi; og sluttelig, at jeg som Følge heraf, og netop støttet paa den fuldstændige Samdrægtighed, hvori min Hustru og jeg har lagt Planer for vor Fremtid, paa det bestemteste tilbageviser ethvert Raad, der paatvinges mig, ligesom jeg skal udfolde al min
 25 træde mig imøde.

Linjerne for mit kommende Liv 3: for mit Arbejde i Menneskehedens Tjeneste, ere dragne med sikker og stor Haand. De ville ikke blive afbrudt af *nogen* Begivenhed, der kunde indvirke fordærlig paa min Stilling som dette Lands Digter aandeligt talt. Om jeg materielt endnu skal fortsætte mine Anstrengelser kort eller længe, derfor
 30 raader vel Tilfældet; men i intet andet raader noget „Tilfælde“. Vær overbevist derom.

Og om intet andet havde fastslaaet min og min Hustrus tagne Bestemmelse, saasnart Lejligheden tilbyder sig, at forlade denne Atmo-
 35 sfære og søge en anden, nærmere eller fjærnere – saa vilde dit Brev

være afgørende. Det er ikke *Dig*, der skriver saaledes. Det er en Kreds, en Flok, en Bande, en Konspiration – som jeg ejer Hjærtets og Naturens Magt indeni mig til at byde Spidsen.

Og hermed antager jeg at jeg har udtalt mig tydeligt nok som din
5 gamle Ven

Holger D.

Med Hensyn til „Bogstaveligheden“, da er det lidet rimeligt at jeg giver Møde. Jeg er saa stærkt optaget af mit lille dramatiske Forsøg, at jeg maa samle al min Tid og ikke spille den paa Steder, i hvis
10 Atmosfære der raader en Luftning, som næppe bringer mig Godt, som jeg haaber engang offenlig at skulle udrense, og som jeg foreløbig privat unddrager mig.

333. Til *Otto Borchsenius*.

Gothersgade
23 Jan. 82.

15

Kære Borch.

Jeg har i de sidste fjorten Dage staaet op om Morgnen ved Lys og arbejdet i et Træk til langt efter Midnat. Min Hjerne er overbebyrdet. Det har den været hele det sidste Aar, og den vil ikke blive let-
20 let, førend jeg har tjent mig saa mange Penge ved min fordoblede Flid, at jeg kan forlade en By, som er mig inderst i mit Hjærte imod og som gør mig sensibel og nervøs.

Naar da et saadant Brev exploderer midt i et næsten mod det Utrolige drevet Arbejde, saa er det intet Under, om Ens Sensibilitet
25 forøges. Og saaledes er det sket.

I den Samtale, jeg havde med min Svigerinde inden hendes Afrejse har jeg klart og tydeligt overbevist hende om det Uholdbare i hendes kvindelige Maade at gribe en Sag an paa, som allerede iforvejen var afgjort i den bedste og skønsonste Forstand mellem min
30 Hustru og mig. Naar man har *Hjærte* til at holde af mig, saa har man tillige *Hoved* til at gøre sig mine Forhold klar, uden at overdrive, uden at vredes og uden at mistro. *Det* har nu min Kone, og derfor afgør jeg først og fremmest alle Sager med hende; – men hverken

hendes Søster og heller ikke min bedste Ven har det Hjærte, som der skal til forat omgaas mig – og derfor har denne lille Episode, som nu er „skrinlagt“, forbigaaende bragt mig i saa stærk Bevægelse.

Bevægelsen er ovre. Jeg vender atter tilbage til mit Arbejde. Det er opslugende nok. Jeg er fast bestemt paa, *ingen* original Bog at udgive i dette Aar, og samtidig at betale Hegel 1500 Kroner. Saa maa der hænges i med alle de Jærn, som jeg i det hele kan bringe i Ilden. Havde Du nu rolig ventet blot til imorgen, saa havde Du ude fra Rungsted modtaget Brev. Nu maa jeg skrive det her, førend jeg tager til Jærnbanen.

Hvad der berørte mig ilde i dette Tilfælde, det var, at Du, hvis Fortrolighed i disse private Sager jeg aldrig igennem vort lange Bekendtskab har haft – ligesaalidt som jeg har søgt den – at Du saa at sige stævnedes mig ind for en ganske anonym Domstol, der paa en eller anden løs Angivelse eller blot Formodning, dekreterede mig sine Bestemmelser lige indtil Opholdssted, Omgang osv. Det var dog for stærkt, og jeg blev vred, alvorlig vred. Oprigtigt talt, Du vilde være bleven det samme i mit Sted.

Jeg havde end ikke den fjærneste Formodning om, at Haanden, der stod bagved denne „Velfærdskomitees“ Dagsbefaling, var en kvindelig og endda en, der saa nær berørte mig. Jeg troede mit Hus sikker imod Klaffer.

Jeg havde da kun en bestemt „Kreds“ at rette mine Formodninger imod. Det maa jo erindres, at jeg for ikke saa grumme længe siden ligeoverfor en bestemt Mand i den Kreds to Gange er bleven grovelig misforstaaet og den sidste Gang endogsaa meget stærkt mistænkt – Alt sammen paa rent selskabelige, rent ydre Foranledninger. At jeg overfor en anden Mand i samme Kreds stedse har staaet vaklende, ligemeget tiltrukket og tilbagestødt af de to uensartede Sider i hans Natur, det er noget, hvorpaa jeg aldrig har lagt Skjul, og tillige noget, som dine egne Udtalelser har bekræftet. Jeg har ikke i fjærneste Maade „forhaanet“ den Kreds, men naar jeg tænker paa, hvor lidet forsigtig min Fremtræden har været indenfor dens Raaderum, hvor ofte jeg har produceret mig paa Nervøsitetens Glatstang for dens ikke altid lige velvillige Øjne, saa laa vel den Formodning nær at søge Arnestedet

for denne nye Mistænkeliggørelse, disse Raad, ja næsten disse Trusler *dér* mere end noget andet Sted.

Ser Du, kære Ven, disse Mænd – ligesaavel som deres Damer – ville mig i alle Maader vel; det véd jeg, og min Sindsstemning er ingenlunde uretfærdig imod dem. Men de savner, i hvert Fald Mændene, de finere Naturers finere Vægtskaale at veje saadanne Kavalerer paa, som mig og mine Lige. Derfor er jeg blevet noget mistroisk overfor dem, og derfor kan jeg, naar en saadan Bombe kastes ind i min Ensomhed, fare op og pege frem imod dem og raabe: Pas Jer selv, og lad mig passe mit!

Nuvel, det glæder mig, at jeg denne Gang tog fejl. Dette Extra-numer er nu forbi, og jeg har hentet mig en Lære ud deraf, den nemlig: at jeg, indtil jeg faar gjort mit Aandslivs bedste og muligvis varigste Gerning, maa trække mig bort fra Omgang baade med ældre og nyere Venner, fordi jeg umuligt under al den Syden og Gæring, hvorunder mit Hjærte og min Hjærne arbejder, kan optræde ligelig og ensartet overfor de Fordringer, der nu engang selskabeligt stilles til ikke ganske private Personer. For hver Dag, der gaar, opdager jeg at mit Arbejde strækker sig videre, end jeg selv troede; jeg *lider* meget og dybt derunder, jeg kastes hid og did i Tvivl og Tro paa Mennesker og Forhold derunder, og saalænge denne Genesis-Proces varer, skal der næsten ualmindelig Overbærenhed og Retfærdighedssans til at omgaas mig. Men naar jeg om et Par Aar er færdig, saa haaber jeg at jeg er *mat* nok til atter at kunne optage de gamle Traade. Der skal dog en vis Mattelse til for at omgaas Menneskene.

Og heri ligger tillige den Forklaring og det Svar, som jeg skylder Dig paa dit Brev. Tag nu dette, som den Du er, en gammel prøvet Ven; og saa slaar vi en tyk Streg over Resten.

Vore Hilsner

30

Din hengivne
Holger Dr.

I Begyndelsen af 1882 rejste H. D. med Emmy til Holland og Belgien, deres egentlige „Bryllupsrejse“. Dens Forløb er skildret i Hustruens „Erindringer“ 148 ff.

334. Til *Otto Borchsenius*.

Antwerpen. 28 Febr. 82.

M. Siemers. Hôtel Phoenix.

Kære Borch.

6 Du ser af omstaaende, at det er meget langt fra at jeg har glem
 „U. og Hj.“, hverken Bladet eller dets Redaktion. Vi vare iforgaars
 paa Slagmarken ved Waterloo, og Indtrykket heraf svarede til mine
 Forventninger. Jeg haaber at have nedlagt noget deraf i Digtet, som
 10 skal danne den pompøse Poesi til et Prosabrev, der sendes en af Da-
 gene til Morgenbladet. Har Du læst de foregaaende? Jeg tror, de ere
 ret gode. Til „Ud. og Hj.“ forbereder jeg et fint Interieurstudium
 „En Aften hos Jan Steen“. Hvis det er muligt skal jeg selv gøre en
 Tegning; hvis ikke skaffe et Fotografi. Vi have alt i alt haft en god,
 rig, men forb. dyr Rejse, og det er varige og stærke Indtryk, der ere
 15 gaaede igennem mig. Jeg vilde ønske at U. og Hj. var et Dagblad, saa
 skulde I være bleven begavede baade med Text og Billeder. Vi har
 været meget flittige, beggeto, og har kun været oppe at skændes en
 eneste Gang! Nu begynder jeg at studere Rubens og Flamlænderne i
 Modsætning til Rembrandt og Hollænderne. Man kunde leve her et
 20 halvt Aar og endda ikke faa Tiden til at strække til.

Tak for dit Brev. Jeg troede næsten at baade Stykket, gl. Hegel og
 Du var begravede allesammen. Men der er jo mere Forslag i Tiden
 paa Rejse end derhjemme. Jeg synes, det er en Evighed siden, vi
 sidst saaes. Om Stykket skulle vi tale, naar jeg kommer hjem. Erik
 25 Bøgh kan gaa hjem og lægge sig – men først maa han helst antage
 Stykket. Jeg har med Flid netop ikke „slaaet Vingerne helt ud“ denne-
 gang; mit første Udkast var langt stærkere, men jeg sparer nu Krud-
 tet til et næste Forsøg med et Helaftensstykke, som stedse rumler mig
 om i Hovedet og ofte ubelejligt nok under alle disse mangeartede Ind-
 30 tryk. Altsaa Fallesen synes om det? eller er det kun en Kompliment
 af Krohn. Jeg synes alligevel at jeg har faaet sagt en Del fine Ting
 deri; – jeg tror det vil vinde ved at blive trykt. Tak for dine Hilsener,
 som vi gengælde begge af Hjærte. Hils alle gode Bekendte og ikke
 mindst Kredsen i Adelgade – det er alligevel skikkelige Folk, det føler
 35 man, naar man er langt borte. Blækket er ubrugeligt. Jeg har arbejdet

hele Natten paa „Waterloo“ og er lidt ør nu. Iaften gaar vi i fransk Theater her. I Brüssel saa' vi le monde ou l'on s'ennui. Godt spillet; et ubetydeligt Stykke med morsomme Indfald; umuligt at forstaa for dem derhjemme. Rubens er en Kæmpe, men Rembrandt er dog N° 1.
 5 Jeg var i *Lier*, Kristiern d. 2^{dens} Exil. Nydelig By, ikke just meget at se, prægtig Domkirke, smukke Piger paa Gaden, nydelige Børn, grisede Præster – interessant Raadhustaarn. Tak for „U. og Hj.“ med Symfonien. Lidt højbenet. Hils Schdorfs og sig dem, at det eneste rigtige er at tage til Flandern. Her er fuldt Foraar – idetmindste iaar.
 10 Send mig kun Ud. og Hj. paa Lørdag, og lad høre fra Dig. Jeg trykker din Haand

Din hengivne
 Holger Drachmann.

335. Til *Otto Borchsenius*.

15

Rungsted. 15 Maj 82.

Kære Borch.

Det forekommer mig at al den Tale om Kurrer paa Traaden osv. allerede er antikveret. Den bør vel næppe tages op igen. En Spøg har Korrespondancen derom været baade for Emmys og mit Vedkommende, og hvis Joh. A. N. har opfattet det anderledes, er det hans Sag og Skyld. For Pokker, der sker saa meget stort og mærkeligt i Verden, at man ikke har mange Timer at anvende til „Tanker over en mislykket Tur“. Baade E. og jeg holder meget af Dig og saa' Dig gerne herude enten alene eller med „Spillebanden“ (som E. kalder den).
 25 Deri ligger Forklaringen, og den vil Du vel nok kunne underskrive. Og dermed er denne Tur begravet, indtil en ny og bedre opstaa af dens Støv. Amen!

Det er jo ikke meget trøsteligt med de 600 Expl. af „Digtene“. Hvis da ikke Schou har gaaet hen og trykt en Masse udenfor Bestemmelsen (som jeg naturligvis har glemt for længe siden) saa viser det
 30 blot, at jeg ikke behøver at skrive flere gode lyriske Digte i *min* Levetid. Dumt at jeg i det hele har gjort det. Jeg kunde med samme Udbytte for Literaturen og med et større for mit personlige Vel have

klistret Modellér-Karton'er eller solgt Pølser. Rimeligst er det at jeg efterhaanden glider over i Maleriet igen. Dér kan man dog undertiden slumpe sig til at faa nogen Penge for sit Arbejde, og saa angriber det hverken Hoved eller Hjærte.

- 5 Dette med Finansloven, at man fedtede sig sammen igen og at Middelmaadigheden og Karakterløsheden atter kom ovenpaa, det har angrebet mig stærkt og slaet den lille Løftelse flad igen, som var indeni mig. Friskheden efter min Udenlandsrejse er ifærd med at sive ud igennem alle Porer (kun Kulden holder paa den) og det kan ikke
 10 nytte at hverken Du eller Hendriksen prajer mig mere for Jan Steen eller nogensomhelst anden Hollænder. Jeg er døv paa det Øre, blind paa det Øje. Jeg har kun vort elskede Fædrelands langsomme Død for Øje – et gammelt Syn hos mig, som Du véd – og Hostrups meget vel mente men yderst tamme Forsøg paa at føre Balancerstangen
 15 mellem det Gamle og det Ny er just ikke særligt afstivende for nogen vaklende Person. *Hvad* er det, han mener, vi skal være glade for? *hvad* Haab vil han give os – naar det ikke skal være noget grundtvigiansk blødt noget, som ingen kraftig Personlighed længer kan staa paa. Grundtvigianerne har aldrig været *kæmpende*, men altid Kompromis-Mennesker. Gl. Grundtvig traadte jo aldrig *ud* af Stats-Kirken; han fedtede ogsaa; og saa var han saa usalig bred – saa ukunstnerisk; desuden skaffede han sig altid Fordel gennem sine Giftermaal; disse evigtynglende Psalmister, der gaar op i „bar Lykke“, er jo en
 25 Rædsel for enhver moderne Aand, der altid har Kniven paa Struben for at skaffe Føden til sig og sine. Og hvor overfladisk er Hostrup saa ikke i sine Betragtninger af Romantikerne. Som om *Lykken* og *Haabet* og *Trøsten* laa paa den Side hos Pal. Müller eller Chr. Winther eller St. Blicher. Latet angvis sub herba. De var s'gu saa fortvivlede under deres Blomster, som nogen Pavillonsangerske. Kun Oehenschlägers
 30 borgerlige Dumhed og kolossale Selvtilbedelse forhindrede ham i at blive ligesaa trist. Han kom aldrig saa vidt at han kom til at *tænke*; Middagene forhindrede ham. Der var hverken opfundet Pauperisme eller Darwinisme eller Nihilisme eller Irishmen dengang, ja ikke engang noget dansk Venstre. De Herrer kunde sagtens. Man tog hvert
 35 Nytaar sin hvide Vest paa og gik op og gratulerede Kongen. Det

levede man paa til næste Trækning. Der var ingen Fattige, ingen Forurettede, ingen splittede Ægteskaber, ingen arvelige Sygdomme, ingen fortvivlet Kamp for Tro eller borgerlig Existens. Eller rettere: det var der altsammen, men de Bæster var fornemme, de saa' det ikke.

5 Det stod i Æsthetiken, som Hejberg bryggede sammen, at de ikke maatte se. Nu er hele denne uhyre Tønde hældt ud over os, hele denne Syndflod af Spørgsmaal; vi maa svømme – eller drukne. Og hvad „Tilknytning“ kan der være mellem os og denne Hejberg? denne hegelianske Bonvivant med det smørrede Smil om Munden og

10 uden Kønsdel 3: uden Lidenskaber, der kunde hærge ham, ryste ham eller gøre ham stor.

Nej, saadanne Artikler ere ikke gode, og Hostrup kunde gerne have ladet denne uskrevet. Han vilde ikke være mindre god Forfatter for det. Det er for blødt, for udflydende, og begge Dele har vi nok af i

15 Forvejen. Det gaar hermed som med Ebers' Bøger. De løber ud i en pæn Formaningsprædiken: vorder frugtbare og formerer Jer og lad være med at gøre Vrøvl. Det Hele er velordnet; naar man blot er dydig og loyal og rettænkende og svarer Enhver sit og ikke overtræder noget af de ti Bud – men er en brav German, saa er alt i den

20 skønneste Orden! Nuvel, det forholder sig rigtigt. Men Ulykken er blot, at dette ikke er *Kunst*. Og Liv er det for den Sags Skyld heller ikke. Ellers behøvede man hverken Love eller Fængsler eller Religioner eller Præster eller Helved eller Landsting eller hvilkesomhelst andre Sikringsmidler imod hverandre. Livet er de rivende Dyrs ind-

25 byrdes Kamp om Føde, Klæder, Koner, Embeder, Magt, Dannelses, og Adgang til Paradiset. Naar man først ret begynder at tænke over, hvad Livet – i det hele og store – er, saa holder man helst op med at tænke. Dette burde Hostrup have betænkt, førend han begik sit Indlæg.

30 Eller han burde have sagt: jeg er en kristen Præst; jeg vil intet have med de Yngre at skaffe; thi de ere enten pantheistiske Humanister eller naturalistiske Atheister. Lad dem gaa Pokker ivold – til Spencer eller Darwin. Jeg er en gammel skikkelig Romantiker med et humoristisk Talent, der er baseret paa de gamle Studenter og de gamle

35 Spidsborgere. Jeg vil ikke brænde de Yngre, thi jeg er en mild og god

Mand, og desuden har en Humorist aldrig brændt nogen – anden end en Bolle Punsch af. Jeg er forresten i Politiken nærmest venstre, og derfor er de mig ikke fuldt saa ubehagelige, som de vilde være f. Ex. for Hr. Matzen. De kunde i Grunden helt undværes; thi Oehlen-
6 schläger har dog skrevet sin „Aladdin“, og mere behøver vi ikke. Det er *Lykken* hvorpaa det kommer an i Verden, og han var meget lykkelig, og det er vi danske Grundtvigianere ligeledes! –

Saa kunde man rigtignok ud af Rubins Foredrag fremkomme med hele Elendighedsstatistiken her fra København – og hele Selvmords-
10 statistiken for det hele Land – og hele Drukkenskabsstatistiken for Bilandene med. Vi staa jo højt, meget højt i saa Henseende, vi „Vorherres udvalgte Folk“. Hvad mon Grundtvigianerne sige dertil? Skal dette ogsaa ind under Begrebet „Lykken“? – – – – Gud forbarme sig, man kan ikke skrive et Brev i disse Tider, uden at alt dette be-
15 gynder at koge op. Jeg skriver yderst meget sjældent Breve nu. Men idag kommer disse Ting frem, fordi jeg stadig gaar og tænker over de to Ting: Æmnet til mit ny Skuespil og Æmnet til det store Epos. Havde jeg blot Penge, at jeg kunde begynde ret for Alvor at klemme paa. Men jeg har ingen, og jeg ser ikke, hvorledes jeg skal faa nogen
20 i denne Sommer. Til Hegel vil jeg ikke mere henvende mig. Jeg rødmer ved at tænke paa, hvormange Bøger jeg har udgivet hos ham af et Indhold, der dog til syvende og sidst var paavirket af mit Afhængighedsforhold til ham, af hans Ængstelighed, hans evige Indblanden, hans Vink overfor „Bladene“, hans gode Raad og – min egen
25 Svaghed. Jeg har aldrig sparet mig, naar det gjaldt Arbejde, men jeg har haft denne Sky for helt at sætte mig paa Bagbenene i et kritisk Øjeblik, hvor jeg maatte befrygte i det næste at staa uden Resurcer. Jeg har stedse haft altfor mange at skulle sørge for; – selvfølgelig ogsaa selv haft store Fornødenheder. Jeg har ikke haft Mod til, i
30 goldschmidtsk Forstand, helt at være hensynsløs, Fribytter og Kondottiere overfor Forlæggerne herhjemme; – den eneste Mulighed for virkelig Uafhængighed, naar man er en ubemidlet Forfatter. Men denne sidste Udenlandsrejse har frembragt et Omslag, som jeg er vis paa vil blive varigt. Det har indefter styrket mit Forhold til Hustru
35 og Børn; jeg har dem kærere nu, end jeg har haft dem, og paa det

Kort vil jeg vove en Del. Det har gjort mig mere stram i Uniformen, mere tilknapet overfor de mange vekslende Indtryk, som jo særlig en Digter er udsat for. Jeg er bleven lidt mere skeptisk, lidt mindre elskværdig maaske, men sikkert mere støt og fast i Forfølgelsen af mine
 5 Synspunkter overfor Verden og Livet og deres Overførelse paa mit Talent, i min Kunst. Jeg vil prøve paa at faa sagt netop *det*, som jeg føler overfor mit Samfund og saaledes at jeg ikke alene peger paa de dybe Skygger men ogsaa viser, hvorfra Lysglimt muligvis kunne komme. Jeg vil vove at være helt original – det er endda ikke saa lidt
 10 i dette Land.

Men hertil behøver jeg Penge, og hvorledes jeg faar fat i dem, just derpaa spekulerer jeg, medens jeg endnu stadig kastes fra Oversættelsesarbejde over i Maleriet og tilbage igen til mine Reflexioner og Kompositioner. Jeg maa gøre to Mands Gerning stadigvæk; jeg véd
 15 det, og det trykker noget i Længden.

Naa, men dette er jo blevet et Monstrebrev. Imidlertid føler jeg mig mindre gal i Hovedet baade paa Politik og Samfundsforhold, end da jeg begyndte at skrive. Kom nu snart herud og lad os passiare sammen – trods Vejret. Du har s'gu godt af at lufte Kafédunsterne ud.
 20 Og hils hele „Banden“, og vær hilset fra os ved

Din hengivne
 Holger Dr.

336. Fra *Harald Høffding*.

Emiliegade 9. V. Kbhvn
 d. 30te Maj 1882

25

Kære Drachmann!

Du maa endelig lave os en Sang til næste Gang, vi samles i „Bogstaveligheden“. Som vi talte om sidst, skulde det helst være en, der kunde egne sig til at bruges paa ny, hver Gang vi komme sammen.
 30 Derfor maa den vel være saa lidet polemisk som muligt, men derimod genklinge af det, der skulde være den Aand, der besjæler os alle og forener os, Bestræbelsen for den frie Udfoldelse af Menneskelivet i Kunst, Poesi og Videnskab. Lad os faa noget, som kan opbygge og op-

muntre os, hver til sin Gerning. Saaledes som jeg betragter vor lille Forening, er den et Hjemsted for frit kameratligt Samliv, uden Parti-formaal, men paa Grundlag af den Sympati for hverandres Bestræbelser, uden hvilken den kameratlige Følelse i Følge Sagens Natur
 5 ikke kan opstaa. Derfor nærer jeg heller ingen Frygt for, at vor Forening ikke skal trives; dertil er Trangen til slige kameratlige Sammenkomster altfor naturlig.

Melodien kan vel neppe vælges bedre end den til „Ja, vi elske dette Landet“.

10 Hvis Du kan og vil indlægge Dig denne Fortjeneste af „Bogstaveligheden“, vil jeg bede Dig sende mig Sangen, saa snart den er færdig; jeg skal da besørge den trykt.

Vor næste Sammenkomst, som jeg skal arrangere sammen med et eller andet H eller J, skal jo være en Skovtur. Dersom Du kan anvise
 15 et Sted, hvorfra baade Du bekvemt kunde komme til Rungsted om Aftenen, og vi andre til København, vilde det være meget rart.

Med venligst Hilsen
 Din hengivne
 Harald Høffding.

20 337. Fra V. Pingel.

Trianglen 25/6 82.

Kjære Drachmann!

Det er mig kjært, at jeg skal sende dette Brev til Skagens Klitter og ikke til Rungsted. Jeg haaber, at Nordvestvinden og Søerne i Skagerak
 25 har blæst og skyllet Melancholien og Bitterheden ud af Dit Sind, og at de saaledes ville være mig gode og trofaste Forbundsfæller, naar jeg i Studentersamfundets Navn beder Dig skrive en Cantate til dets paatænkte Rugsilde i September Maaned. Jeg behøver ikke, kjære Drachmann, at anbefale Dig Dine egne Tilhængere og unge Medstridende. Det er sikkert klart for os alle, at, hvis Samfundet løser sin
 30 Opgave og bliver Midtpunktet for et sundt og freidigt Studentertiliv, saa har Fremskridtet vundet en Seir, som vil have sin store Betydning, og omvendt, hvis Samfundet bliver en hensygnende og forkrøblet

Væxt, at saa Nederlaget vil føles over hele Linien. Jeg behøver sikkert heller ikke at gjøre Dig opmærksom paa, at her foreligger et Motiv for en lyrisk Digter, der er saa rigt og stort, at han ikke mange Gange i sit Liv træffer dets Mage. Jeg vil overhovedet her ingen Overtalelsens
 5 Kunster anvende, men blot ganske simpelt og tillidsfuldt i de unge Menneskers Navn bede Forfatteren af Universitetscantaten post festum at give dem dens positive Supplement. Jeg haaber at skulle kunne bevæge Victor Bendix til at componere Musikken. Hvor prægtigt, hvis Ord og Musik begge maatte blive noget Udmærket, Noget, som
 10 vil staae gennem Tiderne! Saa vil man kunne lykønske Samfundet til at have begyndt sin Virksomhed under de bedste Auspicier. Min Collega i Bestyrelsen Dr Levison, som ellers er saa praktisk og nyttig, har, som han selv indrømmer, begaaet en lille Fadaise i denne Sag ved for længere Tid siden at sige til Schandorph, at vi haabede paa
 15 ham og paa Dig med Hensyn til Ruscantaten, og Schandorph har heraf faaet den Forestilling, at han og Du muligvis skulde blive Medarbeidere. Et underligt Makkerskab efter min Mening! Jeg nævner denne Sag blot i Forbigaaende som noget Uvæsenligt. Opgaven tilhører naturligvis Mesteren og kun Mesteren, hvis han blot vil have
 20 den. Til Schandorph skal vi forhaabentlig nok finde en anden Opgave, medmindre Du da vilde anwise ham at modellere nogle Metoper til det Tempel, som jeg haaber Du vil opføre og decorere for os. Venligste Hilsener til Dig og Din Kone. Jeg talte igaar med Din Moder og Søster. Nu har 3 af Dine smaa Søsterbørn faaet Mæslinger,
 25 men alle i en mild Grad.

Din hengivne
 V. Pingel

338. Fra V. Pingel.

Trianglen 9/7 82

30 Kjære Ven Drachmann!

Jeg velsigner Dig for Dit Brev. Jeg var begyndt at blive helt ulykkelig over, at jeg intet Svar fik fra Dig. Jeg formodede nok, at Du var paa en eller anden Udflugt, og jeg tænkte mig, at jeg maatte afsøge

hele den vestjydske Strand for at finde Dig, hvad der vilde komme mig meget paa tværs, da jeg skal til Tydskland og senere til Sverig. Cantaten er mig en Sag af overordenlig Vigtighed. Da det begyndte at see mørkt ud med den, viste ogsaa de materielle Vanskeligheder, som vi have at kjæmpe med, sig i et meget uhyggeligt Lys. Men nu da jeg ved Din og Bendix's store Beredvillighed og Imødekommen er beroliget med Hensyn til Cantaten, har jeg igjen Tro paa, at der vil komme mange Russer paa Medlemslisten, Penge i Kassen og at Frøken Larsens Mad og Drikkevarer ville blive af upaaklagelig Beskaffenhed. Vi har fundet en smuk Leilighed i Badstuestræde, men desværre maae vi betale 2450 Kroner for den. Jeg var strax i Eftermiddags hos Bendix for at melde ham det glade Budskab fra Skagen. Det er morsomt, at Cantaten vil blive digtet paa Skagens Sand og componeret paa Hornbæks. Der tager Bendix nemlig ud paa Fredag. Han vil med det Første skrive Dig til. Gid nu blot Digter og Componist maae arbeide godt sammen, at der kan fremstaae et Mesterværk, der kan sige Sparto til den Hostrup-Hartmannske Cantate, som den gamle Forening i saa mange Aar har slidt paa. Paa Onsdag Aften kommer Bendix herud paa Trianglen. Vi ville da forsøge at sammensætte en Slags Ramme for Cantaten saaledes, som vi tænke os den digtet. Meningen hermed er ikke at prøve paa at binde Digterens Inspiration; men ved et Arbeide, hvor 2 Kunstnere og 2 skjønne Kunster skulle virke sammen, vil det jo være rigtigt, at begge Sider komme til Orde strax ved det første Anlæg. Min Stilling er jo i denne Sag saaledes, at jeg kan sige med Göthe: Profete rechts, Profete links, das Weltkind in der Mitte. Dog kan jeg sige, at jeg ved denne Leilighed ogsaa repræsenterer Noget, nemlig Samfundet, hvis ledende Tanker, om ellers nogensteds, maae være at finde bag dets Formands skaldede Pande. De 2 Grundtanker i Cantaten synes mig at maatte blive: Videnskabens Herlighed, den, som de unge Mennesker nu, efter at være slupne ud af Skolens Tvang, skulle have Del i, og saa Løftet om, at de ikke ville misbruge, hvad de lærer, i selviske Formaalets Tjeneste, men at alt deres Arbeide skal være for deres Folk og derved for hele Menneskehedens Sag. Jeg kommer naturligvis ved denne Leilighed til at tænke paa Svend Trøst og paa mit Yndlingsdigt Kilde-

spring. Kjære Drachmann! led den Flod ind i Cantaten, saa vil den blive udmærket; tillad derimod ikke den bedske, Kristian Ar[e]ntzen-ske Flod at blande sig med dens Strømme. Den bør være storartet, mild og høimodig. Folk bør tvinges til at sige: se her udtaler den nye
 5 Tid sit positive Indhold, den formaaer dog mere end at hakke paa Fortiden. Dit Recitativ er smukt, men den polemiske Aare synes mig dog at komme lidt for stærkt frem, og Bendix siger, at en Cantate ikke *kan* begynde med et Recitativ.

Kjære Drachmann! Optag nu alt dette i den bedste Mening og
 10 vær overbevist om, at jeg af ganske Hjerte skal være Dig taknemmelig for hvad Du gjør for os. I den ene Henseende i det Mindste egner jeg mig til at være den nye Forenings Formand, at jeg skjønner paa enhver Velgjerning, der vises Foreningen, somom den vistes mig personlig.

15

Din hengivne
 V. Pingel.

Mange Hilsener fra os alle til Dig og Din Kone. „Der Zoolog am Meere“ skal jeg sende Dig fra Berlin, hvortil jeg paa Løverdag be-giver mig. Du skal snart igjen høre fra mig.

20 339. Fra V. Pingel.

Berlin 19/7 82.

Kjære Drachmann!
 Min Tid var i de sidste Dage før min Afreise saa optagen af forskjellige uopsættelige Forretninger, at jeg ikke naaede at skrive Dig
 25 til. Jeg haaber, at min Søster, som maa gjøre Tjeneste som min Skrivelser under vanskelige Forhold, har gjort en passende Undskyldning. – Det var da Cantatesagen, som jeg skulde tale med Dig om. Til min store Forfærdelse erklærede V. Bendix, da han erfarede, at Samfundets Chor for Tiden ikke kunde blive større end 12 Mand, at en
 30 Cantate under saadanne Omstændigheder kun vilde blive en Parodi paa en Cantate. Imidlertid foreslog han følgende Æquivalent og Festprogram: 1) et lille Aftensmaaltid med nogenlunde rigelig Vin

for at fremkalde den rette Stemning. 2) Sang af de 12 Stemmer ledsaget af en douce Musik, muligvis afbrudt af en eller flere Soli af Hr. Haunstrup, 3) en Festtale, der skal vare $\frac{1}{2}$ Time, 4) et af en stor lyrisk Digter forfattet Poema i Dagens Anledning, der skulde reciteres af Digteren selv eller af en Stedfortræder, der forstod sig paa Declamationskunsten, Varigheden c $\frac{1}{4}$ Time, 5) atter douce Musik og Sang af de 12 Stemmer maaske med indlagte Solonummere, maaske netop samme Musik som under N° 2, 6) et almindeligt Studentsold med gamle eller nye Viser til bekendte Melodier. Du seer, kjære Ven, at man ogsaa paa denne Maade gjør Regning paa Dig, eller rettere at alt hviler paa Dig; thi hvem uden Svend Trøst kan overtage N° 2, 4 og 5? Er Du bleven kjed af os, forekomme vi Dig altfor ringe og uformuende eller altfor paatrængende, saa falder ogsaa dette Program sammen, og vi maae nøies med et almindeligt Studentergilde, hvor der brøles Sange til bekendte Melodier og holdes Taler, som det bedst kan falde sig. Men det nye Samfund burde dog træde i Virksomhed paa en mere høitidelig Maade og burde dog angive sit Formaal og sine ledende Tanker saaledes, at Publicum lagde Mærke dertil. Thi ellers vil man sige: hvad skal i Grunden dette nye Samfund til, det er jo blot en lidt modificeret Gjentagelse af det gamle. Men hvis dette bliver den almindelige Opfattelse, saa vil en god Chance for Demokratiet være spildt og den Kile, som vi tænkte at drive ind i Aandsaristokratiets og Lærdomshovmodets Stamme, være sprunget tilbage. Jeg skriver altsaa til Dig, kjære Drachmann, som til en Mand, der selv i høi Grad er interesseret i, at denne Sag faaer det bedst mulige Udfald. Hvis dette ikke var Tilfældet, hvis det ikke var Din egen Sag som det gjaldt, vilde jeg have for megen Skamfølelse til at bede Dig om et saadant Offer af Tid og Arbeide. Den Ting, som er mig den pinligste ved dette Anliggende, er, at de Kræfter, som skulle samvirke, ere saa vidt adskilte i Rummet. Kunde jeg blot have en Samtale med Dig og Bendix paa en Gang, vilde meget være vundet. For at bøde nogenlunde paa denne Vanskelighed, vil jeg, hvis Du gaaer ind paa den her udviklede Plan eller fremsætter en anden lignende, i Begyndelsen af August paa Veien til Sverig, prøve paa at træffe Dig paa Skagen. Hvis Du har nogen Meddelelse at gjøre mig

forinden, saa beder jeg Dig skrive til min Søster Strandmøllen pr. Klampenborg; hun vil besøge Brevet videre. V. Bendix er i Hornbæk hos Jens Andersen. Jeg har nu seet de pergameniske Giganter. Det er vistnok et af de stolteste Værker, som Kunsten nogensinde har frem-
 5 bragt. Du skulde engang tage hertil for at see dem. Af deres Blod er jo alle Jordens Venstrer fremgaaede. Herfra tager jeg til Sachsen for at see Grændsen for de nordiske Isstrømmes Udsprede af svenske Graniter og danske Flintesten. Derfra maaske lidt ind i Böhmen.

Hils venligst Din Kone og vær selv hilset af

10

Din hengivne
 V. Pingel.

Idag haaber jeg at kunne afsende Zoologen ved Havbredden; den er mig i det Mindste lovet. Jeg antager, at Fru Winther var ultrachristelig, førend hun lærte Darwinisten at kjende.

15 340. Fra *Jonas Lie*.

Tromøen pr. Arendal
 den 24 Juli 1882.

Kjære Holger Drachmann!

Jeg gaar her paa Tromøen og ser udover Havet, – ret i syd har vi
 20 Skagen, og der er Du og holder Øje med Tingene nordover, og i Anledning af, at jeg nu saa ofte har tænkt dette, fandt jeg ud, at nu vilde jeg skrive! Jeg vilde blot sige din Hustru fra mig og min, at vi blev overordentlig glade i hendes Brev med Portræterne, – baade i Brevet og Portræterne – som fra rigtig kjærblevne Venner, skjønt I
 25 er saa ny. Men Tingen er vel, at der er Ting, som gjør sig snart og Ting, som gjør sig sent, og her laa den store Hovedbetingelse under, at jeg holdt af Kjærnen i din Digtning – saa bred og sund og sand og uraffineret og frisk som Vejret! Her i Huset, mens her er en Gjæst er Du i denne Tiden læst højt i Stuen af Gutterne; „Vildt og Tæm-
 30 met“ (Paa Sjømands Tro og Love er gammel huskjendt før) og din Isfart f Ex. det er i den Grad en Perle, at det fra Ende til anden er selve den levende Virkelighed! Nu sidst har vi jo læst baade din Garibaldi og alle dine udmærkede hollandske Billeder. Men, da Aftalen bør være, at vi, dersom vi for Fremtiden kommer til at veksle en

eller anden liden Papirlap eller Epistel, hvad nok kan være og hvad jeg haaber paa, – at vi da er fuldstændig fritagne for at skulle yttre os om hinandens Bøger og digteriske Præstationer, – saa siger jeg ogsaa Stop i den Retning. Din Krudtmølles Endeligt fik jeg sendt fra
 5 Hegel, og saa sendte jeg den hjem og, uagtet den stod i det „slemme“ Blad dansk Morgenblad, fløj den ind i de konservative Aviser hjemme; jeg sendte den blot for at vise dem lidt, hvad Stil var. – Jo vi tænker da at reise til Paris i Begyndelsen af Septbr og, naar jeg siger jer: Gid I ogsaa gjorde det samme eller overhovedet kom til at bo saa, at vi af
 10 og til i Maanedens Løb kunde komme til at naa fat i hverandre – saa er det fra min Side en Yttring, som ikke gaar ofte paa til andre end rigtig gamle *indlevede* Venner. Men, jeg gjentager: gid det kunde ordne sig saa, at vi kunde paa det Vis træffes i Udlandet! Hvorlænge vi blir i Paris, véd jeg endnu ikke; det kan først Erfaringen
 15 sige mig, og da skal jeg nok give Besked. Og et Par Ord fra Dig eller din Hustru om dine Planer vil altid glæde og interessere os.

Her lever vi jo godt og vel uagtet det ruskede Vejr; jeg har tre lange Gutter hjemme i Ferierne fra Skolen i Kristiania og de jager med Hund, skyder, seiler, ror og bader sig og Gud véd hvad den lange Dag og har
 20 knap Tid til at sove om Natten; det er Livslysten – min egen opigjen! Nu er man henvist til at leve alt det igjen i Fantasi og Digtning!

Læste idag Brevet om Jan Steen og ser Du er oppe ogsaa i Sommerferien – frisk nok Fa'n! sagde Ole Eger. Vær saa baade Du og din Hustru meget og hjerteligt hilsede fra Thomasine og

25

Din hengivne Ven
 Jonas Lie.

P. S. Eders Portræter ere udmærkede; men der er noget – et Strøg af Traurighed, som jeg oftere er kommet tilbage til.

341. Til *Fr. V. Hegel*.

30

Skagen d 28 Juli 82.

Kære Hr. Justitsraad Hegel.

Idet jeg bringer Dem vore venligste Hilsner herfra og haaber at Familjen paa Skovgaard i det allermindste befinder sig ligesaa vel

som vi her, skal jeg tillige underrette Dem om, at jeg nu er i rask Gang med mit nye fire akts Skuespil „Hele og brudne Tal“ og at det er mit Ønske at udgive dette sammen med „Puppe og Sommerfugl“ i ét Bind til dette førstkommende Efteraar.

5 Jeg har med Flid holdt mine Bøger tilbage dette Aar forat Virkningen af de næste kunde blive større. Jeg har jo allerede en 3-4 „Perler“ liggende og disse Smaafortællinger forøger jeg nu med to nye, saa at vi til det kommende Foraar ville kunne faa et meget smukt Bind Fortællinger og Naturstudier ud. Manuskriptet til disse Arbejder
10 vil kunne være Dem i Hænde ved Udgangen af Sommeren, men ønskede jeg tillige à conto herfor nu at modtage 500 Kroner, som jeg beder Dem gøre mig den Tjeneste omgaaende at sende. Jeg vil blot i Forbigaaende berøre, at naar der i det forløbne Aar har været et Par Smaaskyer oppe over vor fælles Horisont, saa er det af den Slags
15 som kommer og gaar – i det mindste for mit Vedkommende. De betyder kun at der er en vis Elektricitet i Luften; og en saadan maa jo Digteren nødig savne.

Jeg tænker saa smaat paa at gæste Bj. Bjørnson ved hans forestaaende Jubilæumsfest. Det vilde se noget tomt ud, om det „danske
20 Parnas“ ikke blev repræsenteret ved den Lejlighed, og jeg vil dog ikke stedse lade Schandorph møde op.

Har De noget Bud med til Gausdalen ved den Lejlighed, saa beder jeg Dem blot sende det igennem mig.

Og hermed vore bedste Hilsner til Jakob og Fru Julie.

25

Deres hengivne
Holger Drachmann.

342. Fra V. Pingel.

Jönköping 13/8 82.

Kjære Drachmann!

30 Vi aftalte, at jeg endnu skulde sende Dig nogle Ord om Videnskaben, som Du jo vil besynge. Blot jeg vidste noget Nyttigt at meddele! En Lighed mellem Videnskaben og Kunsten har vi deri, at de begge efter deres Natur ere hævede over det Nyttige. Naar de alligevel praktisk

gavne os (f. Ex. ved at gjøre en moralsk Virkning paa os), saa er dette en Tilgift, som de ifølge deres Væsen ere absolut ligegyldige for. Hvad er da deres sande Maal? Videnskabens sande Maal er jo tydeligt nok, nemlig at mætte den menneskelige Tanke med Viden, at
5 bringe Tanken i Overensstemmelse med Verden ved at vise, at Verden helt igjennem er fornuftig, et Rige af Fornuft. Men hvad bliver saa Kunstens Opgave? At mætte den anden ideelle Side af vor Aand, Følelsen, med det, som denne hungrer efter, nemlig Anskuelse, Skjønhed (Zola tilgive mig dette gammeldags Ord!). Begge danne de en
10 Ledning mellem Verden (Naturen) og den menneskelige Aand, men de tilberede Naturen paa 2 forskjellige Maader for de 2 forskjellige Organer, hvormed vor Aand er udrustet til at tilegne sig Naturen. Grundmodsætningen mellem Videnskab og Kunst kommer først ret frem paa det andet Stadium. Det første Stadium er nemlig for begge
15 Iagttagelse af Naturen. Derfor siger man jo ogsaa f. Ex. om en Maler at han gjør „Studier“. Men saa gaaer Veiene i stik modsat Retning: Videnskabens abstraherer ∴ gaaer fra det specielle til det almene, medens Kunsten altid individualiserer og specialiserer ∴ skjuler det almene under en individuel Type. Den anden Grundmodsætning ligger i, at Kunstværket er en Totalitet for sig, en lille afsluttet Verden, som aldrig peger ud over sine egne Grændser. Deraf den velsignede Følelse af Ro, som ethvert sandt Kunstværk frembringer i Sjælen, medens der bag ethvert Svar, som Videnskabens giver, reiser sig en hel Skare af nye martrende og jagende Spørgsmaal. Hører hele Til-
25 værelsen Videnskabens til? Ja, ubetinget. Hører den ogsaa Kunsten til? Zola vilde ogsaa her svare ja, men mon med Rette? Paa dette Punkt kan jeg ikke give klar Besked. At det Almene ogsaa er i Kunsten, er jo indlysende. Kunde vi tænke os et Kunstværk, f. Ex. et Portrait, der var rent individuelt, vilde det jo aldeles intet Indtryk gjøre paa
30 os, vi vilde aldeles ikke kunne forstaae det. Vor Glæde ved et Kunstværk bestaaer sikkert for en stor Del deri, at vi subsumere en Række Tilfælde af beslægtet Art, som vi have oplevet og iagttaget, under Kunstnerens Arbeide og fornemme, at de alle gaae op deri. Kunstglæde er væsentlig Gjenkjendelsesglæde. Men det Specielle er ogsaa i
35 Videnskabens; kunne de specielle Fænomener ikke subsumeres under

Videnskabens almene Sætninger, saa stride disse mod Naturen og ere ikke evige Love, men forgjængeligt Hjernespind. Det, der holder Videnskaben sund saavel som Kunsten, er den trofaste Kjærlighed til Naturen. Der er endnu Spørgsmaalet om Idealisme og Realisme, der
 5 kommer frem baade i Kunst og Videnskab. Hverken det, der er Kunstens eller Videnskabens egentlige Object, kan efter min Mening nogensinde vindes ved blot Iagttagelse og Afcopieren; man kan aldrig ved Addition frembringe et Kunstværk eller opdage en ukjendt Sandhed. Den menneskelige Aands subjective Kraft, den anende og skabende Kraft, den i Begeistring grundende og af Begeistring nærde
 10 Fantasi har frembragt ethvert Størværk i Kunstens og Videnskabens Verden. Men en menneskelig Subjectivitet, der elsker Naturen, vil aldrig kunne ophøre at studere Naturen og vil herigjennem have sit objective Correctiv. Derved faaer Idealisme saavel som Realisme, hvad
 15 der tilkommer dem. Den ensidige Subjectivisme er en fordømmelig onanistisk Retning i Kunst saavel som i Videnskab; men Zolaismen (= Madvigianismen) er ogsaa en formastelig Udskeielse til den anden Side.

Dette i en Vinduskarm skrevne Brev trænger til megen Overbærelse.
 20 Jeg haaber, at V. B. er paa Skagen. Venlige Hilsener fra

Din hengivne
 V. Pingel.

343. Til V. Pingel.

Skagen. d 25 Aug 82.

25 Kære Ven.

Jeg havde en Slags Forudfølelse af at denne Kantate ikke kom istand fra min Haand. Mine ærede Venner i Købhv ligefra Borchsenius op til Georg Br. sender mig igaar deres Udfordringsskrivelser i Anledning af mine Digte ved Bjørnsons festen. De besynderlige sneverhjærtede
 30 Mennesker. Hvad jeg skrev deroppe paa Aulestad var udsprunget af mit Selvsyn. Jeg saa' en oprevet og halv ruineret Mand, der blev drevet videre og videre ud i den bundløse Politik, og ved Siden af blev halet tilbage ved Benene af sine Venner, der frygtede for at han

i sin Ilterhed skulde umuliggøre Alt for den rationelle Politik, 3:
 Sverdrup. Jeg saa' en Mand, der havde vendt Poesien Ryggen – eller
 lige var ifærd dermed – og denne Mand elsker jeg og tror paa og
 ønsker Alt godt for. Og jeg saa' en Skare af Undermaalere omkring
 5 ham som hverken vidste ud eller ind men blot gik paa Stikord om
 Virkelighed og Liv etc. Saa gik jeg op i hans eget Studereværelse og
 skrev *min* Hilsen til ham; og der var Ingen ved Festen – og aller-
 mindst Bjørnson selv – som i ringeste Grad tog Forargelse deraf.
 Senere knyttede jeg Venskab med Ernst Sars, i hvem jeg fandt saa
 10 meget, der netop tiltalte *mig*. Han nærrede – som i det hele Flertallet
 af de bedste deroppe – en dyb Mistillid til den danske Fremtid, der er
 inaugureret af „Principet Brandes“. Men dette Princip betyder der-
 oppe Edv. Brandes med Drabanter; og det er jo det triste og næsten
 haabløse ved Sagen hos os, at Georg ikke kan se, hvorledes Broderen
 15 i hans Fraværelse har ødelagt Landet ved en Hulhed, en Blaserthed
 og en gemytsløs Kritik, som Nordmændene nu stempler som *dansk*.
 Georg, den blødere, langt rigere og ridderlige Natur, vil faa en haard
 Nød at knække, naar han skal – og det *vil* han jo – dække alle Brode-
 rens „Misgerninger“ og tillige hele det fæle, skvalrende, taktløse
 20 Parti af unge Jøder à la Cantor etc. Nej, jeg mælder mig ud.

Nu raser Georg som en Vildmand imod mig, bebrejder mig Frafald,
 Fejghed etc. Det samme gør – i svagere Overgange – Borchsenius og
 hele Halen nedefter. Altsaa: Partidisciplinen er bleven strammet ved
 Hr. Generalens Hjemkomst, og ingen subaltern Officer har Lov at
 25 bære Distinktionen som han vil.

Nuvel, men disse gode Folk tager fejl. Jeg lader mig ikke discipli-
 nere paa den Maade. Thi jeg har Ret. Jeg aner dunkelt noget nation-
 nalt baade i Videnskab og Kunst og Folkeliv, og jeg har faaet min
 Anelse bestyrket ved denne Norgesrejse. Jeg staar sejt og støt paa
 30 mine Anelser indtil de bliver til Farver og Billeder. Saa skal vi se,
 hvem der har Ret; og jeg véd, at Du, kære Pingel, aldrig har tvivlet
 paa, at jeg handlede bona fide, hvergang de andre brølede op om
 Slinger i Valsen.

Men som Sagerne saaledes staar, vil Du selv kunne indse, at *jeg*
 35 ikke kan skrive Kantaten. Den ligger halv færdig paa mit Bord, men

det vil være mig umulig at ende den, naar jeg tænker paa, hvor uendelig uenig jeg er med næsten alle de „Ledende“ i Synet paa, *hvad* der skal bevare og udvikle den danske Ungdom, som baade G. og E. og alle Smaafolkene omkring dem stedse er paa Nakken og
 5 stedse udslynger Tvivl og Modløshed til, – hvilken Tvivl og Modløshed jo næsten har smittet enhver herhjemme, mig selv iberegnet; saa godt er den bleven drevet i System.

Det er Gjellerup, der bør skrive dette Festdigt. Han vil kunne gøre det efter alle Kunstens – og Parolens – Regler, og vil være glad til
 10 ovenikøbet. Jeg er glad ved at være fri. Jeg vil ikke foraarsage Spektakler, og hvis jeg helt ærlig skulde sige Alt, som nu opfylder mig baade efter mit Syn paa Bjørnson og mine Samtaler med Sars, Helland osv, saa vilde der dog ske et Brud, et officielt. Lad nu Brudet være privat.

15 Jeg kan privat sige Dig og din fortræffelige Søster, at jeg ikke i mange Aar har følt mig saa lettet som nu, hvor dog *det* er kommet, som maatte komme. Nu skal jeg gaa løs paa mine Arbejder, og baade Du og hun skulle blive tilfredse. Spørg blot min Kone!

Din hengivne

20

Holger Drachmann.

344. Til *Otto Borchsenius*.

Skagen. d 26. Aug. 82.

Kære Borch.

Jeg har haft dine tvende Breve liggende for mig et Par Dage. Jeg
 25 vilde i Ro svare dig dér hvor Du selv er ophidset. Igaar kom et lignende, højst lidenskabeligt Brev fra Georg Brandes. I koger jo formelig over af „Partiforbitrelse“. Georgs Brev var en formelig Opsigelse. Dit er noget lignende. Nuvel: I siger mig op; jeg tager imod det; jeg mælder mig ud.

30 Men jeg gør det hverken igennem officiel eller privat Polemik. Mine Arbejder skulle svare for mig. Der *maa* nemlig – ganske i Modsetning til din Betragtning – være en Særstilling herhjemme, et Parti, som bestaar af en enkelt Mand. Og denne Mand vil jeg være.

Det er intet nyt. Du vil bedst erindre, hvor ofte Tøjlen har irriteret mig. Og hvem lægger denne Tøjle paa? hvad er det for Mænd? Ja, se det er netop dette, som jeg er bleven klar over paa min Norgestur. Jeg har ikke „igen vaklet“ og endnu mindre har jeg forraadt nogen
 5 Sag. Jeg vil blot ikke være det literære Venstres Udligger og lade mig foreskrive Ord og Bevægelser af nogen Velfærdskomité. Jeg har allerede under Udarbejdelsen af „Gamle Guder og nye“ gjort en Opdagelse. Den er bleven fremmet under mine Selvbetragtninger i Holland. Den har faaet sit endelig[e] Stød fremefter i Gausdalen, under
 10 Samtaler med Bjørnsons ældste og paalideligste Venner og under Betragtning af ham selv.

Vi er paa Skraaplanet i Danmark.

En Nordmand, Amund Helland, sagde i Bjørnsons Paahør: „I Danmark tror man nu ikke længer paa noget; vi Nordmænd tror dog i
 15 det mindste paa os selv“. Den store Bjørn nikkede og saa' hen til mig. Vi følte alle, som stod omkring, hvor sandt Ordet i al sin spartanske Plumphed var.

Vi *tror* ikke paa noget i Danmark. Vi har sat Kritiken i Højsædet; vi kæler for den, vi fordærvs af den, men vi blive unægtelig derved
 20 interessante, spillende, spruttende. Vi ere – desværre – kun altfor meget allesammen besatte af det jødisk-franske (selv uden dets odiøse Betydning). Man bør gaa til Gausdal, for at lære dette. Og jeg har følt mig slaaet deraf, og jeg har udtalt det, og jeg har følt, at jeg har sagt noget sandt; thi jeg har grebet mig i min egen Sjæl, og for-
 25 nummet, hvor stærk Indflydelsen har været udenfra paa mig, og hvor meget af det Ægte, det Naive, det Oprindelige, det „Folkelige“ derved er gaaet til Grunde. Vi *maa* have noget andet frem derhjemme, om ogsaa blot ved Siden af „Principet Brandes“, og *jeg* maa lægge Ryg og Skuldre, Evner og Begejstring til her. Det er en „Mission“, og naar
 30 man føler – og længe har baaret paa – en Mission, saa diskuterer man ikke længer; saa trækker man sig ud af Rækkerne, lukker sin Dør og giver sig i Lag med Opgaven.

Se, det var det.

Og endda var det kun en Tilfældighed, der foraarsagede, at netop
 35 disse Ord kom frem i denne Form, hvori de selvfølgelig kunde mis-

forstaas. Jeg havde, under Indtrykket af mine Iagttagelser og Samtaler, skrevet Digtet hastigt ned med Blyant paa en Lap Papir, der skulde støtte en Tale. I Bevægelsen, der opstod efter Talen, kom Papiret fra mig. Det var imod mit Vidende og min Vilje, at Digtet
 5 blev trykt. Jeg vilde have udarbejdet det og udførligt gjort Rede for min Tankegang. Men de gode Journalister have rappe Fingre.

Alligevel, jeg fortryder det ikke. Det er jo det fortvivlede ved Forholdene herhjemme, at Georg skal dække for alle Edwards Misgreb og ovenikøbet slæbe hele Dags-Avisens Hale med sig. Men der maa
 10 og der skal tages Afstand fra Edv. og fra Principet „Cantor“, og om jeg end derved skal tilsætte et mig saa dyrebart Venskab, som G^s, saa maa og saa skal der nye Læderflasker med ny Vin i herhjemme – om ogsaa G. anklager mig nok saa stærkt, og E. sætter sit mest maliciøse Smil op, og hele Halen brøler i Kor imod mig. Jeg har god Ret, god
 15 Grund under Fødderne, gode Kort paa Haanden, og jeg er lettere om Hjærtet end jeg har været mange Aar.

Hvad det store Digt angaar, da blev det skrevet dels om Natten, dels paa selve Formiddagen før Festen. Den halve Nat havde jeg talt med Ernst Sars, Bjørnsøns mest troende Tilhænger og ældste Ven.
 20 Saa forskellige Mænd som Sars, Redaktør Thommesen og Doktor Kahrs gav mig fuldstændig Ret i min Affattelse af denne Hilsen netop nu. Bønderne – Bj.s gamle, tro Garde – kom hen og omfavnede mig; det var Ord, talt ud af dem selv, sagde de. Jeg indledede Digtet med denne Tiltale til B: at jeg elskede ham som en Kvinde kan elske en
 25 Mand, og at jeg vilde tale Kvindens Ord til ham netop nu, hvor han var nær ved at sprænge sig ude i Politiken! Hvorfor blev disse Ord ikke refererede i Bladene?

Men Sagen er den, – hvad kun *vi* saa' deroppe – at B. ikke kan holde den Stilling, han har, uden *som Digter*. Han er lige ved at gøre
 30 Bruddet med Sverdrup ulægeligt, og saa gaar Bønderne fra ham. Hans Venner have det vanskelige Hværv at klare hans Pengesager og saa at formaa ham til at rejse til Udlandet. Han *maa* ud nogen Tid! siger de. Han maa blive Digter igen. Han taler til den norske Bonde, som om Bonden var revolutionær; men der er langt hen. Det er
 35 Sverdrup, som er Politikens Grundpille, ikke Bj.

Se, det var det.

Og hvad Spøgen – thi det var naturligvis en Spøg og blev oplæst som saadan – med „Kongen“ og „Synnøve“ angaar, saa virkede den og hele Digtets bløde Snit befriende ovenpaa saa megen stram Fest-
6 holdning. Bj. var selve Hjærteligheden og Elskværdigheden imod mig, og ved min Afsked forærede han mig sin Slægts gamle Krystalpokal efter i en Tale at have kaldt mig for Nordens rigeste og mærkeligste Naturbegavelse. Ernst Sars, som ellers er saa sky, drak Broderskaalen med mig og inviterede mig til en stor Fest i hans Kreds i Kristiania,
10 hvori han erklærede at han aldrig vilde være i Tvivl om, *hvem* der havde baaret Festen for Bjørnson. Dette nævner jeg kun, fordi den dumme Sladder i Kbhv. synes at forudsætte noget Andet (efter dit Brev at dømme). Bj. „protesterede“ ikke mod Digtet; dertil var han meget for bevæget over det. Men i det Brev til Dags-Avisen (som Red.
15 heldigvis for mig og min fri Stilling gik hen og kasserede) nævnede jeg selv, at B. i sin Tale spøgende henviste mig til Chr. Jansons Amerika, hvor man mere beundrer Politikeren end Digteren. Derfra stammer formodenlig denne Snak.

Og nu, Alt i Alt: jeg vil tale til Dig som til en gammel Ven. Det
20 var en udmærket Fest, denne. Jeg vandt mange Hjærter, ikke alene for mig, mig selv personlig, men for Troen blandt Nordmændene paa, at der dog kan komme *noget* godt fra Danmark. Man nærer en dyb Mistillid til os, til vor Levedygtighed, vor Friskhed, vor nationale Ejendommelighed i Sammenligning med Norges. Jeg rokkede ved
25 denne Mistillid. Jeg paastaar, at der staar dybe Spor efter mig ved denne Fest, Spor, som man fyldte med Roser ved Afskeden. Jeg vandt Hjærterne. Det formaar *jeg* nu engang. Og jeg vandt dem for Troen paa dansk Oprindelighed, dansk Digtetekunst og – hvad der ikke siger
30 mindst i Bjørnsons Fødeland – dansk Krop, som kan holde ud i 8 Døgn uden at knække sammen og hjælpe sig med skeptiske Aandrigheder. Jeg vandt de bedste iblandt Mændene, og jeg vandt Kvinderne. Det sidste var det sværeste; thi netop i Kristiania havde man været stærkt forudindtaget imod mig.

Men mere end alt andet vandt jeg mig den Lære, at min Fremtid
35 hjemme ligger i min Fremtid *ude*. Jeg vil ud af „Partiet“, ud af

København, leve udenfor Landet, indtil jeg med nye Arbejders lødige Vægt har *tvunget* baade Højre og Venstre til at erklære mig for en nevtral Magt af en Stormagts Rang, hvem man respekterer som den, han er, og lader i Fred.

6 Jeg rejste op til Gausdal med – Frøken Sten og Erik Skram. Jeg rejste fra Kristiania til Gøteborg – alene. I det sidste Selskab trives jeg bedst. Der kan være megen Svaghed i det Rejseselskab, men der er intet Hadefuldt deri og intet Goldt.

Og nu har jeg skrevet til Pingel at jeg aftraadte Æren af at skrive
10 Kantaten til Gjellerup. Han er jo i Virkeligheden Manden der passer til Festsanger i Badstruede. *Mine* Russer ligger endnu i Svøbet, eller de findes omkring paa Folkehøjskoler, blandt Veterinærer, danske Jurister, Navigationslærere.

Og hermed Guderne befalet.

15 Emmys og mine bedste Hilsener

Din hengivne
Holger Drachmann

Hvad angaar Kontroversen med „Morgbl“ førend min Afrejse, da har jeg selvfølgelig ikke tænkt over den Bagatel mere end tolv Timer.
20 Intet vilde være taabeligere end at antage sligt. [*Med Emmy Drachmanns Haand*] – det var min Skyld Du kom paa den Idé.

E. D.

Kære Borch.

Du maa endelig sende mig Jacobsens Bog! hører Du – jeg vilde dog
25 nok se den. Hvad siger Du om H's Brev? Jeg fik jo en hel anden Forklaring og klarere Syn paa Sagen, da han kom hjem.

Vi ses midt i Septbr., da tales vi ved for sidste Gang i nogen Tid.

Tak for Dit Brev!

Venlig Hilsen fra
Din
Emmy.

345. Fra V. Pingel.

Kjøbenhavn, K. den 27/8 1882.

Kjære Ven!

I Et har Du ubetinget Ret, og dermed vil jeg begynde. Det er, naar
 5 Du siger, at jeg (og mine Nærmeste) aldrig tænke os lave og uædle
 Bevæggrunde bag Din Digtning. Saaledes ogsaa nu i det foreliggende
 Tilfælde. Jeg troer at have begrebet eller rettere faaet et umiddelbart
 naturligt Blik for, hvorledes en lyrisk Digers Indre er beskaffent, og
 udfra dette Grundsyn har jeg stedse kunnet finde mig tilrette i Din
 10 mig saa uendelig kjære og værdifulde Digtning og haaber ogsaa i
 Fremtiden at skulle kunne det. Jeg troer, at et saadant Digterindre
 ligner de store Floder med deres urolige Hvirvler og skiftende Strøm-
 retning, hvor den tilsyneladende Uregelmæssighed dog for det kyn-
 dige Øie samler sig til lovbunden Harmoni og netop er et Tegn paa
 15 Strømmens Fylde, medens alt, hvad der kun drypper og siver, aldrig
 naaer ud over den rette Linies monotone Armod.

Nu til det foreliggende enkelte Tilfælde. Jeg skal ikke nægte, at
 jeg vilde ønske, at Strømmen her havde taget en anden Retning.
 Rigtignok har jeg selv mange Gange tænkt: mon Bjørnson ikke tidt
 20 gjør Fortræd ved digterisk at foregribe, hvad der hører Fremtiden til,
 mon han ikke paa sin Pegasus glemmer, at Livet, i al Fald Folkelivet
 kjører med Stude? Jeg har forestillet mig, hvilken besværlig Forbunds-
 fælle han maatte være ved mange Leiligheder for det norske Venstre.
 Men saa forekom det mig atter, at der var saamegen Klogskab og
 25 Beregning i hvad han sagde; selv i den store prægtige Tale paa
 Stiklestad syntes jeg ved Siden af den vældige Lyrik at spore den be-
 regnende Taktikers Snildhed. Jeg haabede altsaa, at Norges store
 Ryttergeneral arbeidede i bedste Forstaaelse med den store Infanterist
 og Artillerist Sverdrup. Festen har bragt mig ud af denne Vild-
 farelse og tydeligt, omend indirecte vist mig den dybe Spaltning mel-
 30 lem Bjørnson og det politiske Venstre i Norge. Jeg staaer atter tviv-
 lende og mismodig overfor det Spørgsmaal, om Bjørnson gjør mest
 Gavn eller Skade med sin Politik. Har Prosaen og Beregningen monstro
 Monopol paa Politiken? Har de ikke hver sin Ret, sin Tid, sin Andel
 35 i Folkenes politiske Liv? Stammer ikke de nye Begyndelser, de stærke

Opsving fra Poesien? Er ikke vor egen Politik saa sørgelig gold og uhyggelig, fordi den ikke gennemrisles af Poesi? Jo, kjære Drachmann, idet jeg nu for første Gang energisk gjennemtænker denne Tanke, staaer det pludselig klart og haandgribeligt for mig, at Bjørnson har Ret, og at Uretten ligger paa Prosapolitikernes Side, som ikke forstaaer at benytte ham og bøde paa den Fortræd, han efter sin Natur maa gjøre ved Siden af den langt større Gavn, han gjør. Var Sverdrup større, vilde han kunne tage Bjørnson op med i sin Slagplan; nu kan han ikke magte ham og griber saa til den tarvelige Udvei at ignorere ham. Gid de Danske havde taget deres Udgangspunkt i disse Betragtninger og imod Nordmændenes forsigtig-smaalige Kritik paa altfor nært Hold havde stillet Fjernsynets store ideale Linier. Da vilde Festen have faaet en anden og større Charakter.

Nu kommer jeg til det Punkt, hvor Du har stor Uret, kjære Ven. Det er der, hvor Du taler om Fremskridtsmændene herovre som en veldisciplineret Skare, der under Frygt og Bæven modtager Parolen fra Brødrene Brandes. Troer Du virkelig dette? Jeg, som lever midt i Begivenhederne, kan forsikre Dig, at Bandens mest karakteristiske Eiendommelighed er den fuldstændigste Mangel paa Disciplin. Her er ingen Fører, ingen Fane, ingen Plan, kun Atomer, der klumpe sig, som de bedst kunne. Derfor er det især, at Dannelsen af det nye Studentsamfund interesserer mig saa meget. Thi nu maa det blive aabenbart, om Følelsen af denne Tilstands Utaalelighed kan mande os op til for Alvor at prøve paa at indordne os under et fælles Formaal og en fælles Lov, eller om Individualismen i den Grad har ødelagt denne Slægt, at det vil gaae os som Børnene, der bygge Huse og Byer af Sand. Hvad specielt Brødrene Brandes angaaer, saa er Georg ganske vist meget populær mellem Studenterne, men at give dem nogen Parol har han vistnok aldrig tænkt paa, og Edvard er saa upopulær, at vi efter hans Ven Levisons Raad har undladt at sætte ham paa Listen over vore Foredragsholdere. Naar Du altsaa, kjære Drachmann, fra flere Sider har faaet misbilligende Skrivelser i Anledning af Dine norske Digte, saa see ikke heri en Sømmensværgelse, men et Udtryk for, at flere af Dine Venner efter deres bedste Overbevisning finde, at Du ved denne Leilighed ikke er kommet paa den

rette Side. Det gjør mig ondt, at nogle af dem, som jeg seer af Dit Brev, har sagt Dig dette paa en saarende Made; især beklager jeg, at G. Brandes har brugt saa skarpe Ord. Gid Du vil tilgive ham det. Desværre har han jo den Feil uagtet al sin Klogskab og Elskværdig-
 5 hed en Gang imellem fra meget løst og overfladisk undersøgte Præmisses at fælde blodige Fordømmelsesdomme over sine Venner.

Jeg kommer endelig til Cantaten, som jeg naturligvis efter alt det foregaaende mener burde skrives færdig. Thi Samfundet er jo ganske udenfor hvad der er skeet; hvad de unge Studenter mener om Dine
 10 norske Digte, er mig ikke bekjendt; men hverken Brødrene Brandes eller Dagsavisen eller Borchsenius kunne betragtes som deres Ledere eller Repræsentanter. Saameget ved jeg kun, at navnlig de yngre iblandt dem ere mærkværdig maadeholdne og forsigtige i deres Anskuelser. Jeg maatte skrive vor Adresse til Bjørnson om, fordi de unge
 15 Medlemmer af Bestyrelsen fandt, at Tilslutningen til ham var altfor stærkt udtrykt i mit oprindelige Udkast.

Jeg burde sige Meget foruden dette. Men det er langt over Midnat, og Sønnen synker ned over mig og mine Skuffelser og Bekymringer.

Din hengivne

V. Pingel.

20

Mandag Morgen.

Kjære Drachmann!

Slutningen af Dit Brev er prægtig. Gaa Du blot uden Hensyn til Partier og Paroler derhen, hvor Din Genius kalder Dig. I det Store og
 25 Væsenlige tvivler jeg aldrig om, at Du vil faae Ret. Gid blot vi andre vare saa vel assurede.

Hvis Du efter fornyet Overveielse alligevel skulde skrive Digtet for Studenterne færdigt, saa faaer jeg det jo nok *snart* at vide. Jeg føler alle en Theaterdirecteurs Kvaler i potenseret Form, navnlig fordi jeg
 30 Intet ved med nogenlunde Sikkerhed. Hvis Du slaaer Haanden af os, tænker jeg, at vi holde et impro[vi]seret Gilde uden forud lagt Plan. Maaske stemmer dette bedst med den givne Situations Betingelser. Hvem der blot var sikker paa, at der groer Noget i denne skeptisk-kritiske Slægt. Men nu maa det komme for Dagen. Selve Klarheden

er et Gode, om den end falder over Tomhed og Øde. Dog jeg maa, jeg vil ikke tvivle.

Om Bendix ved jeg heller ikke Noget. Jeg har søgt at bevæge ham til at reise til Skagen, men har igaar naturligvis sendt Contratelegram.
5 Jeg aner ikke, hvor han er. Hilsener.

346. Fra *Otto Borchsenius*.

28. Aug. 82.

Amalieg. 5.

Kjæreste Holger Drachmann!

10 Jeg mærker bedst, hvor meget jeg holder af dig, og hvor kjær din Fremtids Produktion er mig, naar jeg læser et Brev som det, jeg lige nu har modtaget. Ja kunde den Vej gaas, og kunde du gaa den! Men det er (Grundtvigs og) Hostrups Vej; kan du vandre den? Vil ikke hele dit Forfatterskabs moderne Karakter hvert Øjeblik lægge dig
15 Hindringer i Vejen? Og vil ikke selve din egen, tidt udtalte, ringe Tro paa dit Fædrelands Levedygtighed, dit Folks Livskraft atter og atter spænde Ben for dig og drive dig ud paa Ny i den moderne Aandsretning? Selv ved Gildet hin Tirsdag Aften paa Kroen i Skagen udtalte du dig saa blasseret vantro i folkelig Henseende, at den brave
20 Neiiendam endnu ikke har forvundet det Knæk, du gav alle hans Illusioner, skjønt jeg nu over en halv Snes Gange har sagt det Samme til ham som før til dig: forhaabenlig er H. D's bedste Digting netop et Bevis for Landets Levedygtighed og Folkets Fremtid.

Jeg mindes en Gang for længe siden; det var i daværende Vincents
25 Stuer paa Gammelholm. *Du* foreholdt mig, at jeg blindt skulde lystre Brandes, da jeg ellers vilde gaa til Grunde o. s. fr., og jeg svarede, at jeg ikke havde aflagt Plougs Lader for at tage et Sæt nye paa. Det var den Gang. Nu da du sidst skrev „Han døde“ og „En (u)hyggelig Krog“, spurgte du mig: „Ser du lyst paa Livet? Jeg gør det ikke;
30 hvorfor da ikke skrive, hvad man ser og føler?“ Og er ikke baade „Psyke og Sommerf.“ og dit paabegyndte Skuespil „moderne“? Var det, du læste op af dit Epos, og især dine Indledningsord ikke overordenlig „moderne“? Kan du, der saa tidt har trukket (mere end mange Andre) paa Skuldrene af Hostrup, du, der endnu paa Skagen
35 delte mit Syn paa det Væsenlige i Synnøve, kan du nu gaa Folkehøj-

skolens, Idyllens og Troens Vej? Thi ogsaa Tro, Religion, maaske endogsaa Dogmer maa der hertil. *Kan* du det, og kan du overvinde al den aktive (*og passive*) Modstand, der vil møde dig? Kan din nye Tro, din nye Politik, dit hele nye Livssyn blive saa personlig sandt
 5 for dig selv, at det kan skabe en ny Produktion, et nyt Parti, en ny Fremtid herhjemme?

Du véd jo, at mange sympatiske Strenge i min egen Sjæl berøres af disse Spørgsmaal, ikke alene fordi *du* slaar dem an, men ogsaa fordi der er Sangbund hos mig selv for dem. Men selv om jeg havde
 10 dine Evner, vilde jeg, der i saa Fald bedre end du kunde gaa disse Veje, fordi jeg er mindre „moderne“ end du, selv da vilde jeg tvivle, om det var Ret at gaa dem. For mig staar det fast: vi maa *igjennem* Brandesianismen, det Moderne eller hvad du vil kalde det, først herigjennem, før noget Nyt af din antydede Art kan finde Jordbund i en
 15 ny Slægt. Og netop du tror jeg vil inden kort Tid være ude i det nuværende Ny igjen. Dine Evner eller i alt Fald disse Evners Virkemidler, dit Talent, er saa absolut moderne, selv om dine Ideer nu og da revoltere. Vil du opnaa Andet nu end at svinge frem og tilbage, det er det Spørgsmaal, der nu trænger sig paa mig, og som jeg, qua
 20 Ven, vel nok tør lade gaa videre til dig selv. Hvorom Alting er, saa vær dog i hvert Fald virkelig „neutralt“ og slaa ikke, som i disse to sidste Digte, mod eller efter tidligere Meningsfæller. Dine Digte vare aggressive, „Dagbladet“ f. Ex. har skrevet en ledende Artikel om Bjørnson over dem og opfordret B. til at lægge sig Drachmanns Ord
 25 paa Sinde o. s. v., o. s. v. Kan du fortænke Georg Brandes i, at han ikke ventede dette Slag fra *din* Haand?

Ja, jeg kunde sige *meget* mere herom, har du Lyst til at fortsætte Diskussionen med en gammel Ven, der (hvordan Djævlén du end bliver) er og vil være din Ven, saa skal det glæde mig.

30 Hvor længe var du i Göteborg? Hvem boede du hos? Og hvem færdedes du med? Gider du ikke fortalt mig lidt herom. Da jeg var paa Bångsbo, talte vi næsten daglig om dig.

Hils den brave Fru Emmy og alle gode Venner deroppe.

Din heng. Ven
 Otto Borchsenius.

347. Til *Sophus Schandorph*.

Skagen d 14 Septb. 82.

Kære Schandorph.

Tak for dit Brev. Jeg besvarede det forsaavidt straks ved at skrive til
5 Hegel at han skulde sende Dig Stykket. Hvis dette ikke er sket endnu
(der smøles nederdrægtigt) saa gak selv op i Jørgensens Trykkeri (Du
véd i Baggaarden hos den gamle Justitieraad) og bed om Udhængs-
arkene.

Stykket er fint Postelin – blot de nu ikke slaar mig det helt i Stykker
10 paa Scenen. Jeg stoler paa Emil (Malcolm) og Fru Hennings (Fru
Barring). Det træffer sig morsomt nok, at hvad E. B. forleden skrev
imod Magd. Thoresens Sol, at Kærligheden ikke dér blev behandlet
psykologisk, det vil vise sig med *éclat* at være tilstede i „Puppe og
Sommerfl.“ Det ender med at hver faar sit Sovekammer. At anbefale
15 for Adskillige. Og saa er der „underjordisk Ild“ under Replikerne.
Det kunde E. B. lære noget af for sine.

Vi bliver her Maaneden ud. Jeg sidder i et Arbejde, som jeg ikke vil
bryde af for at gaa til Premièren. Vi vil indtræffe i Byen i Beg. af
Oktober, og dernæst tager vi til Udlandet, et eller andet Sted. Kbhv.
20 er og bliver for os en Umulighed, og særlig denne Vinter for mig. Thi
jeg vil ikke ind under nogen Partidisciplin i den snevreste Forstand.
Det skal nok vise sig i mine Arbejder, at jeg er som Mand og For-
fatter paa den rette Side, men jeg vil have Lov til at røre mig frit, og
hvis jeg engang imellem har en afvigende Anskuelse eller et særligt
25 Syn paa Personer og Forhold, saa vil jeg udtale det uden Hensyn. Jeg
har ikke uden Grund skrevet et Digt som hedder „Kølvand“.

Naa, og Du arbejder! Til Lykke med Fliden. Det er det eneste
fornuftige, og behagelige paa samme Tid, at bestille noget.

Naa, og stakkels Ida – Kat – som har været syg. Tag til Italien,
30 Schandorph, eller til Paris, hvor Foraaret begynder tidligt.

Blæk, Pen og Papir lige rædsomme alle. Humøret godt; her er saa
pockers friskt. Ungerne all right, Madammen med.

De venligste Hilsner til Jer begge

Din hengivne
Holger Dr.

348. Fra *V. Pingel*.

Kjøbenhavn, K. den 20/9 1882.

Kjære Drachmann!

Længe har jeg skullet skrive Dig til om vor Rusfest, til hvis Festlig-
 5 holdelse Du har givet et saa betydningsfuldt Bidrag. Desværre ere
 Udsigterne endnu noget usikre. Et saa stort Digt kunde ikke componeres og indstudies i et Par Uger, og det var strax klart, at den Fest, hvortil det skulde anvendes, maatte henlægges til en fjernere Tid (November eller December). Skulde vi saa holde et improviseret og ganske fordringsløst Rusgilde i September, der senere gjentoges i større og høitideligere Stil? Efter Bendix's Raad opgav jeg snart denne Tanke for ikke ligesom at tage Blomsten af det store Gilde. Vi holde altsaa foreløbig slet intet Rusgilde, men ruste os til et større saadant længere
 10 henne paa Vintren. Rustningerne bestaae i at danne og indøve et
 Chor, hvormed Bendix kan virke. Men foreløbig ere vi ikke naaet videre end til 30 Mand, og Bendix forlanger det dobbelte Antal. Om det vil lykkes vor ivrige Musikmester Operasanger Haunstrup at samle saamange Stemmer, er imidlertid et Spørgsmaal, og saalænge dette staaer hen, er Alt endnu svævende. Til Erstatning for det udfaldne Efteraarsgilde tænke vi imidlertid paa at holde en Blicherfest i
 20 Anledning af Blichers 100 Aarsdag den 11te October. Vi tænke paa at feire Dagen i Forening med Kunstnerne af den frie Retning, vore naturlige Venner og Forbundsfæller, og at indbyde nogle Rigsdagsbønder (især jyske) til at være med. Den gamle Realist og Bonde-
 25 beskriver Blicher vil nok med sit Navn kunne ene og samle al denne Uensartethed. Jeg haaber snart mundlig at kunne tale med Dig om disse Ting; thi Du kommer vel nok herover i Anledning af Dit Stykkes Opførelse paa det kongelige Theater.

De venligste Hilsener herfra til Dig og Din Kone. Din hengivne
 30 V. Pingel.

349. Til *Otto Borchsenius*.

Dragør. 16 Oktb. 82.

Kære Borch.

Du kunde forsaavidt have sparet Dig Frimærket, thi jeg har virkelig
 35 aldeles ikke i Sinde at sige noget Ord offentligt, ligesaa lidt som jeg for

Fremtiden – med min gode Vilje – har i Sinde at skrive noget Ord i noget Blad hverken redegørende eller angribende. De Dage ere forbi.

G. B. har blot, efter min Mening, handlet uoverlagt, hidsigt – og derfor dumt. Uden at jeg selv behøver at røre en Haand, kalder mine tidligere Venner et stort Mellemparti sammen om min Fane. Staaende ganske isoleret i og ved mit Arbejde, talende engang imellem et mæglende og hjærteligt – ja netop et hjærteligt – Ord, kan jeg ganske anderledes nu end før overskue Situationen, og Situationen er, politisk set, for Kompromis og Forhandling, og literært set for at tale til Folket og til Kvinden. Jeg begynder, tror jeg, snart at forstaa begge; og ikke mindst fordi jeg har givet begge saa store Dele af mit Hjærte.

Jeg har mere Natur i min lille Finger, end alle disse optrevlede Kritikere tilsammenlagt. De forstaaer ikke mig længer, og jeg har maaske aldrig forstaaet dem. De ynder nu at fremstille mig i Slobrok og Tøfler og give mig deres Advarsler imod at blive gammel. Sagen er, at de ikke kan lide at jeg ikke stedse er et Barn, som vor gode Ven Schandorph, hvem de sætter i en Gangkurv med en Patteflaske om Halsen. Jeg begynder at tvivle paa og trættes af den Politik, som de ikke selv formaar at løfte saa højt op, at vi andre Smaafolk kan tilbede den. Uden Tilbedelse, intet Liv; uden Liv, ingen Literatur. Det er nu min Mening.

Igrunden er der en Portion Skinsyge deri, naar de bebrejder mig at jeg er ifærd med at løfte mig selv ud af de gamle Fuger og lidt iverjet, hvor man kan se nedefter. Mere end nogensinde i mit Liv, véd jeg nu, hvad jeg gør, og jeg skal vel vogte mig for at fordærve min Viden ved at skænds med nogle nervøse Mennesker. Jeg har levet i den inderligste Forstaaelse i dette Aar med store Indtryk og stor Natur. Saa har jeg ranglet gladeligen med Hovedstaden og endt med en stor Libation til Musikens Guddom. Og nu sidder jeg her frisk og kæk, medens Vejret er hundsk udenfor, og der er hverken Fortrydelse eller Arrighed eller Katzenjammer i min Sjæl. Lad nogen gøre mig dette efter! Jeg ønsker blot at jeg havde et Klaver og saa en Mand – eller heller en Kone – til at spille mig rigtig gode „Folkets“ Melodier ind i mit Hoved. Thi denne Sø er dog ikke rigtig Skagens Hav, og disse Folk ikke rigtig vestjyske Naturer. Men det gi'er sig vel nok endda.

Men hvad er det, Du snakker om, at jeg i disse tre Uger har „blandet mig op i saa Meget“? Begynder Du nu ogsaa at vrøvle? Eller kan Du ikke se, at jeg netop ovenpaa den lange Skagens Hvile trængte til det kras modsatte. „Im engen Kreis verengert sich der Sinn“. Læg dig denne gyldne Regel paa Hjærte, kære Ven, og vær nu som altid vis paa, at jeg ikke lader mig binde, undtagen af den store, vældige Guddom, der gennem alle Digternes Daarskaber og Fejl leder de lykkelige og de modige af dem til det store Maal ad de mange, underlige Veje. Og dermed: vor Gunst tilforn.

10

Din hengivne
Holger Dr.

350. Til *V. Pingel*.

Dragør. 17 Oktb 82.

Kære Pingel.

15 Det glæder mig at Blicher-Kantaten har vundet dit og dine Med-Styreres Bifald. Jeg var lige paa Nippet til at opgive det Hele – efter adskillige hæderlige Tilløb – men saa tog jeg mig sammen den sidste Dag efter en stor Svir, og der kom maaske netop derved – nemlig ved Sviren – noget Blichersk over mig, som gjorde Udslaget i Portrættet.

20 Jeg skal efter yderste Evne bestræbe mig for at give Møde den Aften (*hvilken* Aften? er det den 28?) og oplæse Recitativet. Det kunde jo imidlertid være, at jeg til den Tid var kommen saa dybt ind i mit Arbejde, at det vilde være ligefrem Synd af mig at afbryde det. I saa Tilfælde skal jeg se at formaa Emil Poulsen til at træde i Stedet.

25 Altsaa enten møder N° 1 eller N° 2.

Jeg lover mig selv paa Forhaand at vise stort Maadehold den Aften; helst undgaar jeg at tale. Men sæt mig alligevel langt borte fra Brødrene Brandes. De forstaa ikke mig længer, og jeg er ophørt at ville forstaa dem. Jeg vil – som Jean Jacques – tilbage til Naturen, til det Naive, det Oprindelige, det Usammensatte, hvad man nu vil kalde det. Men dette, véd jeg, er Abracadabra i deres Øren. Jeg begynder at frygte Kulturen, Overanstrengelsen, Overbelæsningen, Overbefolkningen, Overkritiken. Jeg vil til at prædike om Landet, om at gaa paa Græs (dog ikke som Nebukadnesar) om at *vide* lidt mindre og *føle*

lidt mere. Men dette skal Du vide: at jeg aldrig vil prædike Had til nogen Race, hvorledes jeg saa end personlig i mine lidenskabelige Øjeblikke kan stille mig til en enkelt Person. Brødrene B. maa gerne stille mig i „Morgbladets“ Gabestok. Jeg har tjent Bladet og dets
 5 Sag lige fra først, og jeg kan meget godt taale at man for et Øjeblik glemmer de Tjenester, jeg har ydet, fordi man ikke har tilstrækkelig rummelig Intelligens til at se, at jeg er den *samme* bestandig – blot 10 Aar ældre end da Bladet blev stiftet. Jeg har aldrig gaaet omkring med et Bibliothek under min Arm, men jeg har haft et stort Hjærte, og
 10 det har jeg ærligt tæret paa. Jeg holder paa Hjærtet; de andre siger at det med „Hjærtet“ er noget Vrøvl. Naa, men saa kan vi ikke forstaa hinanden, og saa skilles vore Veje.

Mine Veje falder aldrig sammen med Pøblens. Stol derpaa. Hvis det nogensinde skulde komme dertil – hvad jeg forresten stedse betvivler
 15 – at vore hjemlige Mørkemænd skulde efterabe Bevægelsen i Tyskland, saa tager jeg det første det bedste Vaaben, der falder i min Haand og slaar løs til bedste for Humanitet og Tolerance og Fremskridt og Oplysning. Det kan og det bør Ingen betvivle.

Og hermed tror jeg at kunne befri Dig for enhver Bekymring i
 20 denne eller lignende Retning. Hils din fortræffelige Moder og Søster – Drewsens ogsaa, naar Du ser dem, og skriv mig altsaa til, hvilken Dag Festen er.

Din hengivne
 Holger Drachmann.

25 351. *Emmy Drachmann* til *Georg Brandes*.

Frederikshavn den 21 Octbr 1882.

Kære Herr Georg Brandes.

Maaske burde jeg lade være at skrive, men jeg kan ikke. Jeg har i Aften, efter i længere Tid intet Morgenblad at have faaet, modtaget
 30 en hel Pakke, deriblandt N^o fra Søndag den 15de indeholdende Deres Artikel over „Nyt Tidsskrift“.

Jeg har lige læst den, og jeg burde naturligvis vente med at skrive, men saaledes ere vi Kvinder nu en Gang, vi handle som oftest i en Stemning – hvilket man jo forresten ogsaa kan se Mænd gøre.

Jeg kender ikke rigtig Dem i den Artikel, den Overlegenhed hvor- med De altid saa støt og paalidelig har staaet overfor det hele, kan jeg ikke rigtig her finde. Der dirrer personlig Uvilje eller Krænkel- se under hele Artiklen, og det har gjort mig meget ondt at læse den.

5 Hvis jeg ikke ubetinget stode paa Dem, Deres Ridderlighed og Hjærte, vilde jeg ikke nu skrive til Dem.

Men jeg véd, hvor meget D. holder af Dem og tillige at De næsten er den eneste, han i fuld Tillid ser op til, og jeg tror, jeg har set, at De virkelig holder af ham. Idetmindste staaer det for mig som noget 10 uforglemmeligt og kært, det lyse, gode Smil hvormed De hin Eftermiddag (paa en kort Visit) forrige Efteraar oppe i vor Stue i Gothers- gade kom Drachmann i Møde og trykkede hans Haand.

Saa har jeg heller aldrig glemt den Elskværdighed, hvormed De kom mig til Raads om Oversættelse, og netop i Sommer, hvor jeg har 15 været meget optaget af min „grønne Henrik“ og fundet den bedre og bedre, jo mere jeg fordybede mig i den, har jeg ofte følt Lyst til at skrive til Dem for at sige Dem Tak for det gode Raad.

Nu sker det først i Aften, og jeg frygter, De vil finde mit Brev lidt vel „fruentimmeragtigt“. Men De maa ikke blive vred paa mig, jeg 20 vilde saa gjerne tale med Dem som med en god Ven – og jeg vil vove at gøre det.

Jeg forstaaer saa godt, at De den Gang i Sommer kunde skrive det Brev til Holger; men at De endnu er i samme Stemning, forstaaer jeg ikke helt. Maaske vilde noget have forandret sig, hvis han havde be- 25 svaret Deres Brev og givet Dem nogle af de samme Oplysninger, han gav mig ved sin Hjemkomst fra Norge. Jeg véd ikke rigtig, hvorfor han ikke skrev, han mente vist, at Tiden bedst kunde jævne den Slags Misforstaaelser.

For De har aligevel misforstaaet ham, naar De tror Stødet rettet 30 mod Dem; det er netop Ulykken, at Holger sletikke i det Øjeblik har tænkt Dem, som hørende med til dette herhjemme.

Og tror De dog ikke, at De ved at have levet saa længe og saa langt borte fra det, ser *lidt* anderledes paa det, end det i Virkeligheden er. Alle Smaaefjlene faar man paa Frastand ikke saa let med: Kævlet, 35 Ondskaben og Tyranniet indenfor Partiet; og det findes der, det for-

sikrer jeg Dem. Kender De da ikke H. D. helt? Stemningsmenneske, Barn som han undertiden er, men altid god og altid trofast aligevel.

Han hides op, og saa gør han jo somme Tider nogle smaa Dumheder.

5 Men det har bedrøvet mig, at *De* tog det for andet, at De taler om Svingning etc. Jeg forsikrer Dem (jeg vil give hele Venstrepartiet mit Liv i Pant derpaa) at Holger D. er nu, og vil *altid vedblive* at være ligesaa god Venstremand som han begyndte. Jeg havde stor Lyst til her at sige noget om H. D. og Politiken, men jeg tør ikke, mit Brev
10 er allerede saa langt, og jeg véd jo ikke en Gang, om De læser det. Kun endnu en lille Efterskrift.

Ved De, hvad der næsten gjorde mig mest ondt i Deres Artikel: at De citerer de væmmelige Linjer om „det røde Ungdomsblod“. Hvorfor kunde De ikke være saa barmhjertig at lade dem hvile i den For-
15 glemmelse, hvori jeg ønsker dem evig begravne. Det mener han ikke, og han bør have Skænd derfor. Det er hans underlige „ydmyge“ Beundring for Bjørnson, som jeg ikke ret kan begribe, og som virkelig gør, at han føler sig saa „bitte“ overfor ham – til Tider.

Det er ikke for at lave en „Forsoning“ i Stand, jeg skriver dette –
20 det maa Mænd selv om – men det er ud af en Trang til – ja maaske til at gøre noget godt, som De tror er forbrudt mod Dem. Det er muligt, jeg ikke har opnaaet det, men i hvert Fald beder jeg Dem tilgive, at jeg skrev saa langt og saa ligefremt, og skulde jeg nogen Steder i Brevet have saaret Dem, hvad jeg virkelig aldrig har villet, saa maa
25 De hellerikke blive vred for det; der er noget af det bedste, det kæreste inden i mig, der er saaret og bedrøvet i Aften; saa jeg er maaske ikke helt Herre over mig selv.

Med en hjertelig Hilsen til Dem og Hustru og de to søde Smaapiger

Deres hengivne

30 Emmy Drachmann.

Jeg sender ikke Hilsen fra Holger af den gode Grund, at han er fraværende, han har omtrent en fjorten Dage været paa Dragør og bliver der endnu en Tid for at arbejde i Ro, og fordi hans Arbejde dog trænger til at han er i Nærheden af Khavn.

352. Fra *Georg Brandes* til *Emmy Drachmann*.

Berlin. I. d. Zelten 16. N. W.
D. 25 Oct. 82.

Kjære Frue! Hav ret hjertelig Tak for Deres Brev. Priset være De og
5 alle gode Kvinder! De have et saa smukt Hverv i Livet. – De maa
troe, at Deres Ord faldt i god Jord hos mig og jeg skal svare Dem saa
varmt og saa aabent som skrev jeg til en gammel god Bekjendt og
Ven. Hvor kunde jeg tage noget i Deres Brev ilde op, hvor kan De et
eneste Øieblik drage i Tvivl, om det var rigtigt at skrive det! De har
10 gjort mig en sand Tjeneste dermed.

Jeg forsikrer Dem, at mit Hjerte blødte, da jeg skrev den Drille-
artikel mod Holger. Men jeg mente, det var nødvendigt at tage til
Gjenmæle imod ham. Jeg havde jo ikke den Leilighed til at kjende
hans dybere, egentlige Mening som De og jeg var ilde tilmode over
15 hvad han skrev. Da jeg i Sommer først læste hans store Digt til
Bjørnson, ærgrede jeg mig vel lidt, fordi jeg syntes han greb Anled-
ningen til en Slags Tilbagekaldelse af sin Ungdom – De lider jo selv
ikke de Linier om Blodet – men jeg smilte kun derved og tænkte, det
er en af D.s sædvanlige Smaaslingringer. Saa fik jeg otte Dage senere
20 det andet Digt til Aulestad at see, der syntes mig direkte møntet paa
mig og mit, og da var det, jeg skrev det Brev, De sigter til. Det var
vistnok bittert, men jeg mente og mener, at det var altid et stort Tegn
paa Venskab at svare privat, da dog Angrebet var offentligt. Jeg fik
engang i min Ungdom et lignende Skjændebrev fra H. Brøchner, der
25 endte med Ordene: „Og gid saa Fanden havde Dem. Deres hengivne
H. B.“ Jeg skrev tilbage samme Dag og takkede for den „trods den
noget uvante Form umiskjendelige Velvillie“. Men Deres Mand sendte
mig ikke et Ord til Svar. Det var tydeligt, at han *vilde* ingen Forkla-
ring give. Han betragtede mig allerede som En, hvem han intet Svar
30 og ingen Forklaring skyldte. Saa tænkte jeg: han vil maaskee heller
udjævne Sagen mundtligt, og da jeg hørte, han snart vilde komme til
Kbhavn, var jeg villig til at modtage ham med aabne Arme og efter
nogle udvexlede Grovheder at lade Alt være godt. Men han var næsten
14 Dage i Kbhavn sammen med mig uden at ville søge mig. Og da nu

dette nye Digt i Tidsskriftet kom, mente jeg at kunne see en Art System i hans offentlige Udtalelser og kunde, da jeg betragtede mig som atter og atter udæsket offentlig og da Drachmann ikke vilde gaae ind paa en privat Overenskomst, ikke længere tie. De maa nemlig vide, at jeg
5 betragter det, som Holger nu gjentagne Gange har pointeret, som en meget farlig Ting for det nordiske Aandsliv.

Disse smaa Folk have paa Grund af den utrolige Mangel paa politisk Interesse og politisk Forstand, som betegner dem, ladet sig kue og knuge i en Grad som ingen andre Folk. Vi danske ere omtrent
10 gaaede til Grunde derved, staae paa Undergangens Rand, de Norske ere ikke engang et Folk for sig selv og kunne ei engang gennemføre en Reform som den, at Ministrene skulle møde i Thinget. Hele mit Liv har jeg – høist uegennyttigt, thi jeg var aldrig Politiker – stræbt at raade Bod paa denne Elendighed, saavidt mine svage Kræfter til-
15 lod; jeg har atter og atter stridt for at faae Litteraturen revet ud af dens idylliske Døs, faae den til at vække Folkene, faae den til at kjæmpe i Frihedens Tjeneste; Ingen stod mig fra først af nærmere under denne min Stræben end H. D. og nu træder han op og proklamerer Gang efter Gang at netop det Stikmodsatte er rigtigt, at det er
20 smukt og godt, at Publikum vedbliver at hænge ved Idyllerne, at det Andet er en Afvei, at de to Partier, det lille bagstræverske og det store, men afmægtige folkelige have lige megen Ret og Uret, saa det Hele kan gaae o-p op, medens det derimod er fra Poeterne den sande dybe Bevægelse udgaaer, som om det Sande og Dybe hos dem ikke stod i den
25 inderligste Sammenhæng med Politiken.

Denne Lære er dobbelt farlig nu, fordi den almindelige Slaphed og Indifferentisme kun søger et Paaskud til efter en kort Tid at have gaaet paa to, nu paany at falde ned paa alle fire. Netop nu kommer et nyt Skuespil ud af Ibsen, hvor atter begge Partier – efter Sigende –
30 fremstilles som lige elendige. Men faaer vort Publikum først Brev paa at Foragt og Ligeegyldighed for Politiken er det Fineste af Alt, saa have vi Frederik d. 6tes Dage gaaende paany, og saa Godnat! ogsaa den Smule Literatur vi nu møisomt have faaet opelsket.

For mig er der desuden noget i høi Grad irriterende ved hele denne
35 Tale mod Partier. Stikordet er at Parti vil sige Offer af Overbevisning,

Slaveri under en Fører, og det er ogsaa bleven gjort gjældende overfor mig som en Art Partichef. Jeg forstaaer slet ikke dette. Man slutter sig jo dog til det Parti, hvis Syn man deler, og deler man det ikke fuldt i alle Punkter, saa modificerer jo en dygtig Mand ved
 5 sin Indtræden sit Parti. Jeg for min Del, som altid har elsket Friheden over Alt i Verden og der efter Evne altid har stræbt at meddele Frihed, hvis Indflydelse paa Yngre, paa Disciple altid kun har været den at henvise dem paa sig selv, at give dem Sands for og Trang til Frihed, jeg følte mig i Sommer under mit Ophold i Kbhavn
 10 pinligt overrasket ved at see mig – selv af gamle Venner – opfattet som en Art litterær Parti-Tyran, fra hvis Aag det gjaldt om at emancipere sig.

Da jeg modtog det Tilbud, som gjør min Tilbagevenden til Danmark nødvendig, var det ikke med ublandet Glæde. Thi jeg ofrede
 15 meget. Jeg gjorde det mest for ikke at lade mit begyndte Livsværk i Norden ufuldført og ustøttet. Jeg troede et Øieblik at mine gamle Venner skulde glædes derover. Men med ganske faa Undtagelser kom det ganske anderledes. Min Tilbagevenden var kun Signal til, at man af alle Kræfter vægrede sig mod at høre til mig; det var en Sport at
 20 fornegte mig for at vise sin Selvstændighed. De, for hvis Skyld jeg nærmest kom, var dem, som mest ønskede min Indflydelse brudt eller svækket. Det var en ubehagelig Erfaring. I H. D.s overstadige Tak til Bjørnson for at have udløst ham fra alt det „Jødisk-Kritisk-Franske“ der allerede var gaaet over i Blodet paa ham, saa jeg et
 25 kraftigt Symptom paa det Samme. Jeg veed vel, at Holger længe har nærret en Art Had mod min Broder Edvard – visselig uden gyldig Grund, thi han havde, til han for nogle Uger siden angreb hans Skuespil, kun gjort ham litterære Tjenester – men selv om deres Forhold var slet, saa kunde hine Udtryk umuligt opfattes som gjæl-
 30 dende min Broder alene. Der stod med tydelige Ord

Vi kom herop saa jødisk-kritisk-franske

Holger havde jo aldrig været under nogen Paavirkning fra Edvard. Man kan altsaa ikke sige, at han ikke har angrebet mig, siden han endog siger offentlig Tak for [at] være befriet for min Indflydelse.

35 At jeg angreb Holger beroede paa hvad han sagde om Poesi og

Politik, om Partierne etc. Hvis *Tonen*, som De siger og vel med Rette siger, var uheldig, saa laa det i den personlige Harmen, jeg følte, over at han, som der fra mange Sider sagdes mig, ikke blot i Digtet, men ved enhver Leilighed i den senere Tid betonedes sin Opposition mod det „Jødiske“. For sin Race og Afstamning kan ingen gjøre Noget. Hvad vilde Holger sige, om vi i Danmark havde en udpræget Agitation mod alle, om hvem det vidstes eller hvis Navne tydede paa at de var af tysk Afstamning, som f. Ex. Schmidt, Drachmann o. s. v. Sæt Holger Drachmann hver Dag fik at høre at han (som ch og de to n'er i hans Navn viste) var et Barn af Arvefjenden, en Fremmed, der burde fordrives, ingen dansk Mand o. s. v. troer han, at han da vilde synes om, at en Ven istemmede i Udfaldene mod de udanske Indvandrere? Og Tydskerne have da gjort Danmark mere Skade end Jøderne. Og tilmed nu, hvor der hele Europa over finder en rent middelalderlig Jødeforfølgelse Sted i Ly af de seirende Reactioner. Her ved Valget i Berlin var der forleden i Virkeligheden kun to Partier: det frisedede med jødiske Førere og det konservativ-clericale, hvis Program var ene og alene „Antisemitisme“. Og under saadanne Forhold gjør Holger Drachmann Parti med en Person som Morgenbladets gamle Redaktør, hvem han i sin Tid foragtede og som blev fordrevet fra Bladet, fordi han i Smug optog et lavt anonymt Angreb paa Deres Mand.

Kjære Frue! Nu har jeg sat baade det Saglige og det Personlige ud fra hinanden for Dem som det staaer for mig. Jeg haaber at *vi to* i ethvert Tilfælde ville vedblive at være Venner; engang i næste Maaned haaber jeg at være færdig med en mægtig stor Bog „Den romantiske Skole i Frankrig“, som jeg vil tillade mig at sende Dem og beder Dem læse; til Deres Mand kan jeg jo ikke godt sende den, da den jo bliver baade jødisk, kritisk og fransk. Er derimod Deres Syn paa Holgers Færd i den senere Tid rigtigt eller dog rigtigere end mit, saa foreslaar jeg følgende. Lad ham svare mig – offentlig som Angrebet var – og saa skarpt han vil, Skuddet er nu hans; jeg skal da ikke svare paany. Saa er Æren reddet, og vi kunne paany være Venner; man bliver jo stundom endda bedre Venner, naar man har havt en Dyst med hinanden.

Mine Smaapiger trives og blomstre og er min daglige Glæde. Min Frue beder mig meget hilse Dem.

Jeg er Deres ganske hengivne
Georg Brandes.

5 353. Til *Otto Borchsenius*.

Dragør d 27. Okt. 82.

Kære Borch.

Jeg har allerede igaar skrevet til Just. Hegel om Omslaget etc., og idag er der sendt det gennemséte Man. til Jørgensen. Men hør, kære
10 Ven, Du maa endelig, hvis Du paa nogen Maade formaar, læse iste
Korr. paa Bogen. Jeg har meget omhyggeligt rettet disse Afskrifter, og
der vil godt kunne trykkes efter dem. Men jeg er nær ved at for-
tvivle over den Tid, som alt dette (i Forbindelse med Korr. paa „Den
grønne Henrik“ og en Hoben Breve til alle mulige Kanter) tager
15 mig. Jeg kommer jo ikke af Stedet med Dramaet paa denne Maade,
ovenikøbet da jeg er forkølet som en Hvalfisk.

Jeg venter imorgen at faa Brevene om Paris; naar jeg saa har læst
og afsendt dem, saa begyndes der jo paa de hollandsk-belgiske. De
sidste, som jeg har sendt idag, September-Strejftogene er rigtig for-
20 nøjelige; deri staar *Alt det*, som jeg *nu* faar paa Hovedet for – hele
min Lyst til at sprænge Disciplinen og gaa ud til Folket. Men naar
jeg altsaa har læst Pariser-Brevene, saa vil jeg Død og Pine ikke læse
en Stump mere, thi alle de nyere Breve behøver jeg ikke at korrigere;
de ere tilstrækkelig *godt* gjorte.

25 Vi er altsaa enige om Følgerækken:

- 1) En By, som drømmer. (londonske Skitser).
- 2) September-Strejftog ved d. danske Grænse.
- 3) Paris i Initialer og Randtegninger.
- 4) Dage i Holland (Rembrandt etc.).
- 30 5) Waterloo (Digt).
- 6) Antwerpen. (Citherspilleren osv.).
- 7) Brevet om Rubens.
- 8) Brevet om Jan Steen.
- 9) En Dag i Byen Lier.

Heraf kan jeg selv skaffe trykt Manus. til Rembrandt, Rubens og Jan Steen.

Lad os se at faa dette i Orden. Og saa skal jeg forresten takke Dig mange Gange for Haandsrækningen. Hvad Fanden skal jeg kalde den 5 Bog? Jeg bryder min Hjærne forgæves.

Vi ses altsaa paa Tirsdag.

Tak for sidst.

Din hengivne
Holger Dr.

10 Vejret er vidunderligt idag. Gud hvor det linder ovenpaa al den Svir.

Imorgen gaar jeg til Kastrup forat se at faa afgjort det med Huset.

354. Fra *Emmy Drachmann* til *Georg Brandes*.

Frederikshavn den 27 Octbr. 1882.

15 Kære Herr Georg Brandes.

Tak for Deres Brev, det gjorde hjærteligt godt. De har virkelig gjort mig saa glad ved at skrive mig saa udførligt til. Nu forstaar jeg saa godt, hvorfor De skrev saaledes og jeg tilgiver Dem af mit fulde Hjærte. De har virkelig nogen Grund dertil, og dog kan jeg endnu 20 forsikre Dem, det var ikke møntet mod Dem, men det var ikke rigtigt at Holger ikke skrev eller gik op til Dem. Forøvrigt blev der sagt os at De var rejst (3-4 Dage efter vi vare komne til Byen). Først om Morgen som De om Aftenen vare rejste, fik jeg det at vide af gl Hegel; det gjorde mig meget ked af det, thi i hvert Fald var jeg kommet. Jo 25 Holger var kommet med, men jeg var maaske nok kommet først. Men jeg tror han skammer sig lidt!

Ja kære Herr Brandes nu taler jeg rent ud af Posen med Dem. De har svaret mig som en Ven og jeg stoler paa Dem i alle Henseender, ogsaa deri at jeg nu taler fuldstændig privat med Dem.

30 Naar De vidste, hvor *jeg* har glædet mig til at De tog Ophold i København, saa kunde det maaske være Dem til en lille Gnist af Tilfredsstillelse, thi De vilde tænke, naar dér sidder én, saa sidder der

én, og der – og der. Og jeg forsikrer Dem, der sidder mange som venter paa Dem og bygger paa Dem; det maa De ogsaa tro paa selv om De har haft enkelte Skuffelser. Det er dog ikke de enkelte, De skal være noget for, det er de mange, og disse mange ere just ikke altid
 5 dem, der trænge sig lige frem omkring „Manden“ men snarere dem, der blive siddende ude omkring i Krogene, men som dog haaber mest. Nej De maa ikke tro at De ikke er grulig velkommen for mange, netop for dem, der bygger et helt Liv derpaa.

Og hvis De tror Holger med iblandt dem der „fornægter“, saa
 10 tager De ogsaa fejl. Som et Bevis derfor kan jeg fortælle, at vi havde besluttet at rejse bort 1–2 Aar fra Danmark, men saa snart vi virkelig vidste De kom, opgav vi den Plan. Men uden Dem vil jeg heller ikke igen bo ved København – jeg har en Angst for den By. Holger er aldrig sig selv i sin gode Del der. Jeg har jo netop stolet saa uhyre paa
 15 Dem, paa at vi to skulde hjælpes ad med at holde alt dette uheldsvangre Væsen borte fra Holger. Ja De ser, der er en Del Egoisme i min Glæde, men det er dog ikke Egoisme alene, jeg er saa „taget“ af Deres Arbejde og Deres „Mission“.

Hvad Under at jeg da vil ønske Dem som min gode Allierede over-
 20 for den jeg har saa inderlig kær. Ofte undrer jeg mig over, at min Kritik kan være saa stor, der hvor min Kærlighed er saa stærk, men det maa vel ligge deri at jeg gjerne vilde have ham *helt* udmærket. Han har saa mange Betingelser derfor.

Og det er underligt nok, at det som hos andre vilde være en util-
 25 givelig Svaghed, bliver hos ham næsten kun barnagtigt – elskværdigt, taabeligt, han er en saa underlig Blanding af to forskellige Væsener, men dog saa god, saa god. Han *er* virkelig prægtig, og De maa ikke slaa Haanden af ham, men tage ham lidt i Nakken af og til, naar han mixer disse to Væsener lidt for meget sammen. Vi to maa gøre det,
 30 for jeg er ikke altid nok alene og jo hellerikke saa klog, endskønt jeg tror virkelig, jeg som oftest er klogere end han, det viser sig gjerne bagefter.

Jeg sender nu Holger Deres Brev, han bliver vel nok forbavset, naar han ser jeg har skrevet, han aner vist ikke jeg har læst den Artikel,
 35 for han har ikke omtalt den med et Ord. Men jeg tror, han bliver

glad, fordi jeg har gjort Begyndelsen, han skriver nok snart vil jeg haabe men ikke offentligt.

Jeg kan ikke være enig med Dem i at H. bør svare offentligt.

Mærkeligt nok fik jeg fra København for 2 Dage siden et Brev
5 hvori vedkommende fortæller, han har opfordret H. til at svare Dem
(offentligt). Jeg skrev straks til H. og bad ham endelig gøre det privat
for – jo det ser grimt ud at skrive saadant, men han har virkelig
gjort en Dumhed, og den bliver saamæn kun større ved stadig at
blive sat under Debat. *De* tilgiver ham privat en saadan Dumhed men
10 paa Prent kommer det kun til at tage sig flovt ud. Naar man ikke kan
føre sit offentlige Forsvar med fuld Overbevisning i hvert Punktum,
skal man helst tie stille.

Kære Herr Brandes, tro nu ikke jeg har villet anklage Holger, jeg
tænker mig De vil forstaa hvad det er jeg mener og ikke mistyde det,
15 thi *skrevet* ser saadant tidt værre ud end det er ment.

Hvornaar kommer De og Familie til København? og hvor skulle de
bo? Jeg længes efter at træffe dem og lære Deres Hustru og Smaa-
piger at kende, ligesom jeg ogsaa glæder mig meget til at præsentere
mine Smaafyre; man er jo altid stolt over dem og synes de ere
20 Vidunderbørn.

Jeg tænker De venter allerede stærkt paa min Oversættelse, des-
værre er jeg endnu ikke saa vidt (midt i tredje Del) det er vanske-
ligere end jeg havde troet med saadanne tre smaa Væsner om sig at
faa Tid og Ro dertil, ofte tænker jeg, man har maaske knap Ret til
25 at tage den Tid fra Børnene, men jeg har saa umaadelig Lyst til saa-
dant Arbejde. Jeg er ogsaa ikke saa lidt afhængig, fordi H. skal læse
1ste Correctur, og han har altid Masser af sit eget, men saa snart jeg
er færdig med dette første Forsøg og det viser sig, der er en Mulighed
for at det vil lykkes, gi'r jeg mig ud paa egen Haand. Ser De ved
30 Lejlighed noget anbefalelsesværdigt saa tænk lidt paa mig til næste
Gang – jeg lever saa afskaaret fra alt saadant.

Ja nu har jeg atter fyldt en hel Mængde Sider og atter med mine
egne Anliggender men denne Gang er jeg ikke bange.

Tak for Løftet om Bogen, som jeg glæder mig meget til at læse, jeg
35 sidder i disse mine ensomme Aftener og studerer Goldschmidt, som

jeg ikke har læst før (jeg kendte jo intet til dansk Literatur indtil for 3½ Aar siden, saa jeg har *meget* at lære endnu). Jeg er meget henrykt over hans Livs Erindringer, længere er jeg endnu ikke kommen, de interessere mig i højeste Grad og gør mig kun endnu mere anti-
5 „antisemitisk“ end før.

Med hjærtelig Hilsen
Deres hengivne
Emmy Drachmann.

Tak for Deres Brev. De er mageløs rar! jeg synes nu, jeg stikker mit
10 i Konvoluten det er saa dumt det jeg har skrevet – De forstaa vist ikke, *hvor* glad Deres Brev har gjort mig, men De maa ikke lade være at holde af Holger.

355. Fra *Georg Brandes* til *Emmy Drachmann*.

Berlin. Zelten 16. N. W.
26 Nov 82.

15

Kjære Frue!

Overvældende Arbeid er Skyld i at jeg først idag kommer til at besvare Deres venlige Brev af 27 October.

De vil, tænker jeg, siden da være kommet til den Erkjendelse, at
20 min Opfattelse i dette Tilfælde var rigtigere end Deres. Jeg har siden da Intet hørt i denne Sag. Mit Forslag om en offentlig Meningsudvexling var ærlig ment og mit Tilbud at tie til et af Deres Mand affattet Svar, ligegyldigt, hvorledes det var affattet, syntes mig ridderligt. Man har ladet Forslag og Tilbud ligge og foretrukket at hylle
25 sig i en megetsigende Taushed. Jeg har da selv intet Andet at gjøre end at tie; jeg vil end ikke kunne holde Forbindelsen med Dem, kjære Frue, vedlige, da det ikke stemmer med mine Begreber om det Rigtige at correspondere med Dem, efter at Forbindelsen mellem Deres Mand og mig er opløst. Jeg skriver ogsaa kun dette, for at der ingen
30 Uklarhed skal finde Sted imellem os.

Jeg endte min Bog iaftes og skal tillade mig at sende Dem den, naar den kommer ud. Jeg kjender ikke stort til Goldschmidts Levnet,

som De nævner. Det behagede mig ikke, da det kom ud, syntes mig affekteret og lidet paalideligt; jeg troer De vilde have megen Fornøielse af at læse hans „Ravnen“ og hans mindre Noveller. Ogsaa i hans Ungdomsroman „En Jøde“ er der noget Frisk og Godt.

5 Min Frue beder Dem paa det Venligste hilset; hun er, troer jeg, omtrent saa blindt indtaget i sine Smaaapiger, som nogen Moder kan være det i sine Børn.

Jeg er Deres ganske hengivne

Georg Brandes.

10 356. Til *Fr. V. Hegel*.

d 28 Novb. 82.

Kære Justitsraad Hegel.

Jeg var da med Stykket hos Kammerherre Fallesen, som paa Forhaand stillede sig meget venlig overfor det, og med hvem jeg talte udførligt om Personliste og Sceneri. Tillige gav jeg ham i større Omrids Stykkets Karakter og Handling. Han – og ligeledes de andre Theaterfolk – var netop glad over det Friske og det Forsonende ved dette Arbejde i Modsætning til Ibsens mørke Skygger og alt det Bitre, der er kommen ind i denne store, menneskevrede Dramatiker.

20 Om nogle Dage faar jeg rimeligvis Svar fra Theatret, og tillige vil de dér besørge en Afskrift, saa at De altsaa snart vil kunne faa Stykket at læse. Jeg nærer ingen Tvivl om at det vil blive hurtigt forfremmet til Opførelse, og at denne Opførelse vil udvide og befæste den sidste (uventede) Succes. Thi jeg har heri baade fulgt mit kloge Hoved og
25 mit varme Hjærte.

Men selvfølgelig kan jeg ikke blive staaende ved denne Fiskeridyl – thi en saadan er jo Stykket. Jeg maa i næste Aar ind paa en stor, alvorlig og kompliceret dramatisk Opgave, hvis Løsning kan sætte mig *dramatisk* i samme Rang, som jeg indtager *lyrisk*.

30 Sujettet hertil, „Enken“, har jeg allerede i de sidste Aar og ud af mit bevægede Liv gaaet omkring med. Jeg vilde blot ikke lade dette blive mit første Arbejde, førend jeg havde Grunden lagt og Publikum paa min Side. Nu er jeg jo en stille og rolig Mand, der – forhaaben-

ligt! – kommer til at bo i smukke og fredelige Omgivelser, og jeg vil da kunne tage hele det næste Aar til denne Opgave. Men saa maa De ogsaa levere mig Subsidierna hertil, ikkesandt? Der er intet længer at riskere ved mig, jeg er „godt Papir“ nu, og bliver forhaabenlig ved
 5 at være det, idet jeg netop gaar planmæssigt, successivt frem med mine Ting.

De maa, kære Justitsraad, sætte femtusind Kroner ind i en Bank eller Filial for mig, hvortil min forstandige Kone da har Bogen og Nøglen. Jeg maa ingen Fortrædeligheder og Bryderier have af denne
 10 Art, nu da vi atter sætter fast og varig Bopæl. Hele min Tid maa gaa til Syslen med Tanker og Støbningen af store, varige Skikkelser. Nu er der god Vind i Sejlene for mig; nu maa De, min Forlægger og min gamle Ven, sørge for at Skuden er velrigget og istand til at sejle. Med dette ny Stykke og det kommende vil – derpaa har jeg Politikeres
 15 Ord – min Existens ad Aare blive sikret, idet der fra alle Sider kun ventes paa ét afgjort vundet Slag endnu, for at sætte min Digtergage op i Lighed med de „Gamles“.

Det var dette, jeg vilde have sagt Dem ved et Besøg idag, men jeg saa' hvor optaget Deres Tid var, og jeg skal desuden selv til Konferencer med Pietro Krohn, William Bloch, Fru Hennings etc. Iaften
 20 gaar jeg atter tilbage til „Prinsen“, som jeg nu meget længes efter at skulle se forandret til „Palaiet“.

Mine bedste Hilsner – og Tak for et Par Ord omgaaende til Svar.

25 Deres hengivne
 Holger Drachmann.

357. Til *Fr. V. Hegel*.

Roeskilde
 „Prinsen“
 30 Novb 82.

30 Kære Justitsraad Hegel.

Jeg takker Dem for Deres venlige og imødekommende Svar. Selvfølgelig er „Banken“ i Klareboderne 3 mig tilstrækkelig.

Desværre viser sig nu Følgerne af den uhyggelige Rejse for 8 Dage

siden i Kulden og Snestormen. Vi er nu bleven et fuldstændigt Lazareth. Min Hustru blev hæftig syg igaar og ligger tilsengs, og det samme gør alle 3 Børn. Jeg er Fyrbøder og Oppasser, og imellemstunder en lille Smule ked af det. Et Held var det, at jeg akkurat blev færdig
5 med Stykket, thi Opholdet her paa Hotellet er under disse Forhold meget uhyggeligt.

Forhaabenligt er det dog kun en voldsom Forkøelse, der maa have sin Gang og saa forsvinder uden alvorligere Følger. Emmy og den ganske Lille ere idag de stærkest angrebne.

10 Men alt dette har gjort at jeg idag har støvet Byen igennem efter en Lejlighed, hvori man *strax* kunde flytte ind. Det synes nemlig skrevet i Skæbnens Bog, at vi ikke skal paa „Palaiet“. Frk Melbye er iforgaars Nat bleven dødssyg (hun er Phtisis-Patient) og ligger under to Lægers Behandling, og der vilde altsaa under ingen Omstændig-
15 heder kunne være Tale om en Indflytning fra vor Side, førend maaske den store Flyttemand med Le og Timeglas holder Udflytning i den haardt medtagne Melbyeske Familie.

Men dette sidste Stoppesignal paa Vejen har bragt saavel min Kone som mig selv til at tænke Sagen paany igennem med „Palaiet“.

20 Hvad vil denne Forhaling med Leje-Tilladelsen sige andet, end at man paa „allerhøjeste“ Steder ikke gerne ønsker H. D. anbragt i de høje Lokaler ved Siden af Domkirken? I hvert Fald vilde jeg rimeligvis kun kunne opnaa denne Tilladelse som en „særlig Naade“ (hvorum der jo endda kan være Tvivl) af Kongen selv, og hvor modificeret og
25 modereret end mine Anskuelser i det Hele ere blevne, saa er jeg dog ikke endnu bleven – og haaber aldrig at blive – *saa* moderat, at jeg af dette Ministerium vil ansøge om eller modtage som en *Naade* Noget, der af sig selv burde indrømmes de Fortjenester af den danske Literatur, som jeg endnu har indlagt mig til Dato og som jeg efter
30 alle Julemærker at dømme i den nærmeste Fremtid yderligere ville indlægge mig.

Selv om jeg har vendt al aktiv Politik Ryggen for udelukkende at „hellige“ mig Digtekunsten, saa vilde jeg dog føle mig ufri og bunden ved at være Beboer af et Sted, hvis Udlejer faktisk er Kongen selv,
35 og hvorfra jeg ved det første Dødsfald i Kongefamilien maatte for-

trække et helt Døgn eller mere. Thi saaledes er Forholdene i Virkelighed, efter at jeg nu idag har anstillet Efterforskninger hos Borgerne her i Byen, der, tiltrods for deres meget loyale Tænkemaade, alligevel i høj Grad har beklaget sig over den Adfærd, der fra Hoffets Side ved
 5 de to sidste „Kongebegravelser“ (Enkedronningens og Karolines) vistest overfor de Bosiddende, hvem Indkvarteringspligten var paalagt.

Jeg indrømmer at min Lyst til at komme til at „bo godt“ har gjort mig en lille Smule naiv paa dette Punkt. Jeg har oversét Servituten, der hvilede paa Huset, og jeg har glemt, at man paa de „høje Steder“,
 10 hvor man næppe følger Digternes Udvikling, ikke just af sig selv falder paa at stille en Suite Værelser til Raadighed for en fyrig og varmlodet Forfatter – uden maaske først at lade ham gennemgaa en Katekisation i de loyale Troesartikler og aflægge Embedsmands-Eden paa, ikke at ville „rydde Kongen afvejen m. m.“

15 Naa; Et Spøg, et andet Alvor. Jeg har taget „Palaiet“ igen under moden Overvejelse; jeg har fundet at det vil blive en meget dyr Vinterbolig (med H. til Opvarmning) og en dyr Bolig i det Hele at montere. Jeg har tvingende Grund i min Families Sygdom til snarest mulig at søge at skaffe mig og mine et hyggeligt Asyl; *snarest mulig*;
 20 og jeg har som sagt allerede idag gjort Skridt i denne Retning paa flere Steder her i Byen. Imorgen eller overmorgen haaber jeg at kunne meddele Dem et heldigt Udfald, og jeg vil da – nu da jeg jo kan hvile en Ugestid paa mine sidste Laurbær – selv søge at indrette og montere en passende Lejlighed imedens min Hustru og mine kære
 25 Smaafolk ligger med Næsen ivejret.

For at fremme dette Fredens Værk, beder jeg Dem, kære Justitsraad, i Henhold til Deres venlige Tilbud, at sende mig femhundred Kroner à conto endnu imorgen, saaledes at jeg iovermorgen kan, forat tale i det tekniske Sprog, „evacuere Lazarethet“ her fra Hotellet.

30 Og da jeg nu har lettet mit Sind med denne lange Lejligheds-Vise, saa vil jeg sluttelig bede Dem modtage vore bedste Hilsner for Dem Alle ved

Deres hengivne
 Holger Drachmann.

358. Til *Otto Borchsenius*.

„Prinsen“
Roeskilde
3 Decb. 82.

5 Kære Borch.

Tak for det sidste Brev. Jeg var i Byen igaar, men kun saa kort Tid at jeg ikke kunde faa fat i dig. Ved Theatret var der Glæde over Stykket; selv Censors Indstilling, som jeg fik at læse, overtraf sig selv i anbefalende Adjektiver. Du har Ret. Det er den ubevidste Trang til
10 *danske* dramatiske Arbejder, som nu slaar ud igennem de gamle Fyre.

Saa meget destobedre. Vi maa til at byde Nordmændene Spidsen. „Folkefienden“ er et frygtelig drevent Arbejde, underholdende og interessant. Men det er en vred Mands personlige Indlæg. Og saa er det *norskt*.

15 Hvad er det for noget Sludder i Bladene, at mit Stykke hedder „Fiskerne“. Det maa ikke hedde saaledes. „Derudefra“ er heller ikke godt. Det smager af et Forsøg paa at klassificere det med „Derovre fra Gr.“ Nej, det skal hedde „*Strandby Folk*“. Det er en god, demokratisk, dansk og djærv Titel. Jeg har aftalt med Fallesen, at Hegel
20 skal strax (imorgen) lade Stykket sætte, saaat jeg kan faa Korrektur-aftræk deraf og lade *Dig* og Skuespillerne faa dem at læse. Disse Af-skrifter er noget skidt. Vi taler herom paa Fredag hos Hegels (Bjørnson-Middag, 50 Aar). Har Hegel bedet Dig skrive en Sang til Bj.? Jeg gider ikke hver Gang. Saa tager jeg Carrrolina paa min Sam-
25 vittighed.

Nu er Familien lidt bedre. Fruen lidt oppe idag; den Mindste stadig sløj.

Det har været lidt trist.

Paa „Palaiet“ kommer vi nu ikke. Det viser sig dog at jeg havde en
30 fin Sans. Snobberne har været paa Spil, og jeg skulde naturligvis enten være ydmyget (paa Gr. af min Naivitet) eller maaske indstillet til særlig „Naade“. Nej, nu søger jeg om en mere borgerlig Bolig.

Det vilde desuden have slugt en Hoben Penge, det „Palai“.

Vi taler nærmere herom og om forskellige andre Ting, naar vi
35 mødes.

Valborgs Adr. er.

Hr. Grosserer Aug. Nissen
Rosenvængets Allé 16.

Ø.

5 Hvorledes gaar det dig selv?

Din hengivne
Holger Dr.

Emmy hilser.

359. Til *Otto Borchsenius*.

10

Roeskilde d 13. Decb. 82.

Kære Borch.

Du har vel allerede, kan jeg formode, sørget for at stoppe Hullet i „Ud. og Hj.“ Jeg har denne Gang lovet mere end jeg kunde holde. En fordømt Forkølelse, med Snue, Ondt i Brystet og Mathed, har
15 gjort det umuligt for mig at arbejde mere end to Timer om Dagen, og saa er der denne Flytning, der – tiltrods for at Emmy tager Broderparten paa sig – alligevel fordrer min Nærværelse hist og her og gør det uroligt og uhyggeligt omkring mig.

Jeg bliver altid hypochonder, naar Forkølelserne kaster sig over
20 Brystet – mit svageste Parti. Jeg tænker mig da altid I. P. Jacobsens Skæbne, og den er jo ikke synderlig opbyggelig. Jeg trænger virkelig nu i høj Grad til Ro og regelmæssige Tilstande. Forhaabenlig er vi i Orden iovermorgen, og forhaabenlig har min „Lungsot“ til den Tid endnu ikke expederet mig indenfor Domkirkens Mure – nej, det er jo
25 sandt, det er kun de kronede (oldenborgske) „Svin“ som kommer i det „Cancelli“. Jeg haaber da at mine Venner udvirker at jeg bliver højlagt i en dertil indkøbt „fredet“ Kæmpehøj paa en Mark ved den aabne Strand, hvorfra jeg kan høre

30 „Dønningtordnen rulle hen;
det er mine egne Sange,
Havet føder dem igen“.

Trods Mathed og Hoste var da jeg med Emmy paa Jærnbaneperro-
nen igaar og hilste paa Bjørnsøns i Forbifarten. Vi havde Blomster

med til Carrolina og Børnene, og jeg havde skrevet et Digt til Bjørnen, som jeg stak ham i Lommen.

Saa rejste de.

Og vi rejser ind paa Palaiet.

5 Gid det laa ved Comosøen –
forudsat at der er varmt nu ved Como.

Kom herud *til Middag* paa Søndag – i al Indflyttertarvelighed. Krøyer kommer forat hænge Malerier op, som han har lovet Emmy.

Novellen skal da ligge færdig til dig.

10 Den er *yndig* – fin – rørende. Maaske smager den lidt af Forkølelse. Men Aarstiden er jo dertil.

Venligste Hilsner

Din hengivne

Holger Dr.

15 360. Fra *Emmy Drachmann* til *Georg Brandes*.

Roskilde den 28 Decbr. 1882.

Kære Doktor Georg Brandes.

De maa tilgive, at jeg først nu takker for Brev og Bog. Men Brevet modtog jeg, mens jeg laa syg af en stærk Forkølelse, og netop kommen op og langt fra helt rask endnu begyndte jeg paa en besværlig
20 Flytning, som nu med Juledagene nogenlunde er til Ende.

Bogen har jeg slet ikke læst i endnu, men nu skulde jeg faa lidt Tid til Læsning og andet Arbejde, Holger har derimod læst meget i den, og jeg glæder mig til at begynde.

25 Deres Brev bedrøvede mig, og dog havde jeg ventet mig det netop som det var; jeg ærgrer mig over mig selv, som rimeligvis kun ved min Indblanding har gjort Sagerne værre. Og jeg ærgrer mig mest over at jeg ved min næsten sygelige Frygt for ikke at være sand mod alle, har været noget uretfærdig overfor Holger. Jeg vil ikke nu her
30 begynde at forklare hvorledes, thi det bliver atter mange Sider og dog intet fyldestgørende, desuden ønsker De jo ikke at modtage Breve fra mig oftere, og jeg vil derfor være kort. Kan jeg stole paa Dagsavisens Meddelelse i Gaar, kommer De snart til København, og De vil da vel ikke nægte mig Tilladelse til at besøge Dem en Gang?

Jeg skylder Holger i det mindste at forsøge at faa Dem i Tale for at oplyse noget, som jeg i min Dumhed har faaet anderledes frem i mit Brev end Meningen var.

Med Ønsket om et lykkeligt nyt Aar for Dem og Familje

5

Deres*

Emmy Drachmann.

* Jeg tør ikke skrive „hengivne“ Ven, endskøndt jeg dog i Virkeligheden er det.

Følgende Brev til Georg Brandes har H. D. ikke kunnet bekvemme sig til at
10 gøre færdigt til Afsendelse. I Dagbogen (som ikke er i Det Kgl. Bibl.s Eje) 6/1 1883 har Digteren noteret: „Inat atter et Forsøg paa at knytte Bjørnsons sidste Besøg her (i Decbr) sammen med et redegørende Brev til Georg Brandes. Det første Udkast henlagt som altfor iltert. Vanskeligheder ved at skrive et saadant Brev nu. Hvor meget jeg holder af ham personligt – og hvor langt vi
15 kommer fra hinanden! Blot han og hans „Parti“ kunde udskilles. Det vilde være til bedste for ham selv“ (cit. efter Emmy Drachmann 196).

361. Til *Georg Brandes*.

(Ikke afsendt).

Roeskilde.

20

31 Decb. 82.

Kære Georg Brandes.

Det er Aarets sidste Aften. Opgørelsernes Aften. Ganske vist har jeg ikke ventet herpaa, for at gøre op, men jeg har ventet paa adskillige Ting, og nu har jeg atter fast Bopæl og Fred og Ro omkring mig, og
25 nu er Aftenen der, og her er jeg saa.

Jeg havde haabet – og man havde sagt mig – at Du vilde komme hertil for Julen. Jeg kunde da have ladet Bjørnson, medens han var her, bekræfte med sin Udtalelse, at min Optræden oppe i Norge alt andet end havde en odios Karakter imod Dig. Jeg burde selvfølgelig,
30 da jeg ved min Tilbagekomst saa' hvorledes Misforstaaelsen udviklede sig, temmelig hurtigt have sat mig i Rapport til Dig eller en fælles god Bekendt; saa var Strømmen bleven standset. Paa Skagen, hvor jeg boede, anede jeg ikke at Du var i Kbhv, ellers vilde jeg have opsøgt

dig; og jeg var saa sikker paa at Skram – din Broders tro Gefrejder – netop ved sin Tilbagekomst havde forklaret Sagen deroppefra i min Favør; thi han var den, der bedst kunde dømme derom. Baade vidste han, at jeg nærede – og nærer – et absolut og vel motiveret fjendtligt
5 Sindelag mod din Broder; og tillige maatte han vide baade gennem Sars, Bjørnson og de fleste Fremragende deroppe i den frisindede Lejr, at man nærede et alt andet end venligt Sindelag mod din Broders baade private og offentlige Fremtræden, hans bedske, tirrende Væsen, hans blaserte Sprog, hans Kynismer, hans Maade at omgaas
10 Damer paa osv. osv. Naar jeg i Samtaler ytrede mig stærkt i saa Henseende – og vi udtalte os Alle meget uforbeholdent – saa var der ingen, der tog Fejl af den Adresse, mine Ord havde. Vi var alle meget „idealistisk“ opsatte paa at udrense af Nordens fremtidige Fremskridtsparti – altsaa af vore egne Gemyter – netop alle hine Udvæxter, der saa stærkt kom frem gennem det *daarlige* Franske og det *daarlige* Jødiske hos din Broder. Saa skrev jeg, under direkte Indflydelse af disse Samtaler, et Impromptu ned paa en Lap Papir, og denne Papirlap, som Fru Bjørnson paastod at hun vilde gemme til en „Erindring“, blev hende fralistet – og selv saa’ jeg den først adskillige Dage derefter dukke op i „Verdens Gang“. Jeg vilde protestere til Redaktøren, men han svarede mig med sit fine norske Smil, at det jo var „ganske brugeligt“.

Med andre Ord: Jeg havde – efter Sædvane – hensynsløst ytret mig *privat* om en enkelt Mand eller en enkelt Side af en Sag; hensynsløst,
25 fordi jeg hverken kan udstaa denne enkelte Mand eller den Façon, under hvilken han ynder at optræde. Og *eders egne* Venner havde benyttet denne Ytring politisk, aggressivt i et Blad, der saa vidt muligt skal dække Bjørnson og ikke lægge sig ud med de endnu meget gammeldags norske Bønder.

30 Saaledes forholder denne Sag sig. Den kan naturligvis, som enhver, ses fra forskellige Sider. Men jeg hævder mig, støttet paa disse Oplysninger, Retten til at se den fra en Side af mit Væsen, som aldrig har manglet den fuldeste Hengivenhed overfor Dig personlig, men som rigtignok ogsaa, ved en Kombination af Gisninger og Kendsgerninger, har stillet mig saa „schroff“ som vel muligt overfor din
35

Broders hele Fremgang saavel i hans private som i hans offentlige Optræden.

Og medens jeg er herved, saa lad mig udtale mig om dette meget kildne Punkt, din Broder. Vore private Kontroverser stilles herved
 5 strax udenfor Debatten. Jeg kan kun beklage, at jeg ikke i den Tid, da jeg omgikkes ham, fik lært mere af hans kolde, tilknappede Maade at dække sig paa, at lade andre kompromittere sig og selv trække Haanden ud af Hansken. Jeg har ytret mig for hæftigt og lidenskabeligt imod ham under Andres Nærværelse, til at jeg ikke skulde faa
 10 Udseende af at ville mere end *ham* tillivs. Dog er alle Godtkøbsraab om min „antisemitiske“ Virksomhed fuldstændig grebet ud af Luften. Min Hustru – som ofte bebrejder mig min Uagtsomhed – og jeg har tilsammen vedblivende søgt Omgang med de yngre jødiske Familier, som vi fra først af have følt os tiltrukne af. Jeg har paa det bestemteste, baade i Breve og i Tale, til flere af mine jødiske Venner
 15 forklaret min Stilling, dens Konsekvenser og Grænserne for den Vrede, jeg føler. Jeg har – og først og fremmest af Hensyn til Dig – trukket mig tilbage fra de Kredse, som muligvis kunde ønske at slaa reactionær eller pietistisk Mønt af min Vrede. Heri har min forstandige
 20 og retskuende Kone støttet mig af al Magt. Men paa den anden Side kan jeg netop, da jeg kender Forholdene her i alle vore smaa Kredse, fra hvilke Du har været saa længe fjærnet – forsyne Dig med Oplysninger, som jeg beder Dig lægge Dig paa Sinde nu da Du snart igen vil virke personlig og blivende iblandt os. Iblandt selve de intelli-
 25 gente og velhavende yngre Jøder gør der sig en stærk Uvilje gældende imod din Broder. Det er bestemte, personlige Ytringer til mig, som jeg støtter mig til. I Følelsen af pekuniær Uafhængighed – (det havde været bedre for ham, om han som Du og jeg havde maattet kæmpe sig igennem) – og ledet af Bitterhed og Mistro paa den ene Side og
 30 af stærk Magt- og Besiddelsesbrynde paa den anden Side, har han omgivet sig med nogle ganske enkelte Drabanter, der fuldstændig sværger til Magistrens Ord. Han har ikke Halvdelen af dit Talent og ikke Tiendedelen af dit Gemyt; alligevel vil han raade og har han raadet egenmægtig under din Fraværelse over „Kritiken“, taget
 35 saavel i god som i daarlig Betydning. Han er kun en dygtig Dilettant

– en velhavende Amatør, der bruger sin Fritid til poetisk „Syslen“, og han er som Kritiker drillende, optrevlende, bydende – medens Du er vindende, syntetisk, raadgivende. Sligt taales ikke. Vi ere alle i disse fem-sex Aar voksede op til Mænd, enhver for sig med sit større og mindre Pund. Vi forlanger Tiltro, Kærlighed, Personlighed – alt det, som *Du* havde at byde paa dengang, da det brød løs. *Han* har i Virkeligheden fordærvet Stillingen for Dig – selvfølgelig imod sin Vilje. Mærk dette! Det er en erfaren og dig hengiven Vens Ord. I sit private Liv har han Pletter – det havde han ikke, da „vi andre“ var unge – og dog vil han hovmesterere os.

Men alt dette tilsammen vides i en langt større Udstrækning. Hvis det kun var indenfor den snevrere Kreds, saa gik det endda. Og en Del af Uviljen herimod falder tilbage – eller vil nødvendigvis falde tilbage paa dig. Vore fælles gamle Modstandere ere ikke alle tilhobe Kæltringer eller Dumrianer. Der er bløde, halvtretskafne, uklare Gemyster iblandt dem; og saa er der ærgerrige Folk, som staaer bagved disse og driver dem frem. [Resten mangler].

362. Til *Fr. V. Hegel*.

Roeskilde

20

3 Jan. 83.

Kære Justitsraad Hegel.

Jeg var et lille Svip igaar i Byen, for at tage Hr. Jørgensens Skalp, ifald han ikke var færdig med Aftrykkene af Stykket, hvorefter alle Theatrets Løver brøle. Heldigvis for hans Hoved erklærede han, at Aftrykkene idag blev udsendt.

Tiden var imidlertid rykket saa nær ved Eftermiddagstogets Afgang, at jeg maatte opgive personlig at overbringe Familien paa 1ste Sal i Forhuset mit Nytaarsbesøg med vore hjærteligste Hilsener. Jeg beder Dem, kære Justitsraad, modtage disse idag skriftligt. (Nu kom min Kone og sagde, at hun havde gjort Besøget; naa, det er jo det samme) Altsaa: glædeligt Nytaar! Dette Aar vil blive et Mærkeaar i vort gensidige Forhold. Hvis ikke alle Jule- og Solemærker slaar

fejl, saa vil „Strandby Folk“ blive en literær og scenisk Begivenhed. Den har en bestemt udtalt Tendens: midt imellem de stridende Parter, Front imod det Franske, Front imod Pessimismen. Frem med det Sunde, det Nedarvede, det Oprindelige!

5 Lad os saa se, hvem der vil tage Kampen op med mig paa *det* Program. Amen!

Nu har jeg i et Decennium ligget i Krig væsenligst med mig selv. Nu har jeg faaet Fred. Saasart Slaget er slaaet (rimeligvis i Midten af Marts) og Sejren ved „Strandby“ er vunden, agter jeg at opgøre
10 mit foreløbige Mellemværende med Dem.

Derpaa begynder vi paa et nyt.

Efter al Sandsynlighed vil mit næste Arbejde blive en ny „Aladdin“. Det kommer til at hedde „Tusind og een Nat“.

Hvad siger De til *den*?

15 Mine hjærteligste og kærligste Hilsner til den ganske Familie.

Deres
Holger Dr.

363. Fra V. Pingel.

Trianglen 7/1 83.

20 Kjære Drachmann!

Denne Gang er det ikke for at bede Dig om at vise Samfundet Tjenester, at jeg skriver til Dig, men for at gjøre Dig en Undskyldning, som jeg forresten selv finder, at der kun er liden Anledning til; men da Andre er af den modsatte Mening, vil jeg ikke undslaae mig for at
25 meddele Dig denne efter min Mening ubetydelige Sag, især da den paa en overraskende Maade belyser en af vore fælles Bekjendtes Tænkemaade ligeoverfor Dig. Sagen er, at Samfundet agter at opføre en Komædie i næste Maaned. Til at skrive denne opfordrede vi en ung Mand, som jeg kjender fra hans Skoletid, Christiansen, Forfatter
30 af et lille Stykke Lindaus Børn, der gjorde Lykke paa det kgl Theater, uagtet Forfatteren den Gang kun var 18 Aar. Jeg selv kjender det ikke, men erindrer, at Din Søster omtalte det med ikke ringe Velvilje.

Christiansen leverede mig sit Stykke kort før Juleferien til Gjennemsyn, jeg læste det, fandt det livligt og morsomt, overgivent og meningsløst, satirisk uden at være bittert og hadefuldt, tendensfrit, eftersom det hverken sparer Venner eller Fjender, kort saadant som en
6 Farce, der skal spilles en 2 a 3 Gange for det glade Kjøbenhavn af unge Studenter for derpaa at forsvinde af Verden, bør være. Jeg antog det uden Betænkelighed og da min Collega i Bestyrelsen ogsaa fandt det brugbart, var det dermed antaget. Men nu kommer Humlen. Da der i forrige Uge blev holdt Læseprøve hjemme hos Levison
10 i Overværelse af Forfatteren og Edvard Brandes, udtalte denne sidste, efterat Oplæsningen var tilende og en forventningsfuld Taushed havde grebet de Forsamlede, at Stykket passede for Studenterforeningen ikke for Samfundet, fordi der var drevet Spas med de lærde Damer, fordi Jøderne var karikerede i deres Stammefader Sem og endelig
15 fordi der var drevet Spøg med en Scene i Puppe og Sommerfugl. Edvard betragtede dette som en stor Utaknemmelighed mod Samfundets Velgjører H. D. og vil, da Forfatteren nægter at omarbejde Stykket, eftersom han skal op til Examen, ikke have det Mindste med Scenearrangementet at gjøre, af Frygt for, at Du skal ansee ham for den
20 hemmelige Ophavsmand til Scenen mellem Manden, der vil i romersk Bad, og Konen, der fordrer, at han skal blive og høre en Forklaring af hende, der gaaer ud paa, at hun vil bort fra ham, da hun føler et indre Kald til at rulle Cigarer, som saa hendes Elsker udbeder sig at maatte ryge. Jeg maa tilstaae, at faa Ting har overrasket mig mere,
25 end at E. B. kan troe Dig istand til at tage denne Spøg ilde op. Ligesom en Løve ikke bliver fornærmet paa en lille Hund, der bliver sluppen ind til den og napper den i Manken, saaledes vil Du kun lee ad denne Historie. Tro ikke, kjære Drachmann, at jeg skriver til Dig for at faae Vished for hvad jeg allerede i Forveien ved med tilstrækkelig
30 Sikkerhed; men Levison kom idag herud med betænkeligt Ansigt og bad mig endelig ordne denne vanskelige Sag, som jeg ved en mere paapassende Censur burde have reddet Samfundet for. Jeg lovede da at skrive et Undskyldningsbrev til Dig, men burde maaske snarere have anvendt det smukke Valgsprog, som Du lærte Samfundet at
35 anvende overfor den diplomatiske Hensynsfuldhed, naar den gaar

over alle Grændser. Men interessant forekommer det mig for Øvrigt at faae et Indblik i den sygelige Sensibilitet, som Sems Efterkommere selv ere i Besiddelse af, siden de ansee det for givet, at vi andre maae være saaledes organiserede. Det har ogsaa overrasket mig, at E. B. er saa uendelig angst for det blotte Skin af at ville fornærme Dig.

Det har glædet mig overordenlig, at Staten har erkjendt det som sin Pligt at forbedre Din økonomiske Stilling. Derved er et af mine store Ønsker imod al Forventning gaaet i Opfyldelse. Her har vi det desværre kun smaat. Min Søster har vist sig som en altfor ivrig Gambettist, idet hun Dagen efter Gambettas Død lagde sig af den samme Sygdom, som bortrev ham. Dog tegner det nu til, at Udfaldet vil blive bedre. Frøken Brosbøll ofrer sig Dag og Nat for hendes Pleie, og min Moder synes trods sine 81 Aar at kunne holde Modet og Kraften oppe.

En hjertelig Hilsen i det nye Aar til Dig og Din Hustru fra

Din hengivne

V. Pingel.

364. Til *Emil Langhoff*.

20

Palaiet i Roeskilde
9 Januar 83.

Hr. Em. Langhoff.

Jeg har modtaget Deres Svar, samt de tre Bøger af Deres Forlag, hvorfor jeg herved bringer Dem min Tak.

Som jeg ser af Deres Brev, maa jeg i sin Tid ikke have været klar, eller udførlig nok i min Fremstilling af de Grunde, der kunde lede mig til at ønske Udgivelsen af Kellers Bog fra min Haand eller ved mit Initiativ. Enhver Mangel paa Præcision afstedkommer altid senere Misforstaaelser. Jeg maa da altsaa søge at rette denne.

Jeg fastholder mit udtalte Ønske om at denne Bogs Titelblad bliver som i mit sidste Brev opgivet. Og jeg skal give Dem mine Grunde, som jeg ingen Tvivl nærer om at De vil tiltræde.

Jeg kunde dengang ikke vide, at jeg saa hurtig – naar Hensyn tages til andre dramatiske Forfatteres langsomme Pilgrimsgang – skulde naae over den første og vanskelige Barriere ind paa vor nationale Scene. Nu er jeg der, og De vil være literær kendt Mand nok til at
5 vide, at det er disse Tilfælde, der danner Vendepunkter i Forfatternes Produktion. Alle paabegyndte Udkast, alle Ideer til dramatiske Sujetter, der tidligere savnede netop det første Helds Spore, stille sig selv frem i Række, og jeg har allerede af denne Række formet mit ny Hel-
aftensstykke, der ventelig vil opføres i Beg. af Foraaret. Men samtidig
10 hermed forbereder jeg nye Sujetter, og da disse Sujetter staa i nærmere Forbindelse med Tidens Ideer, og da mine i Tidsskrifter etc trykte men endnu ikke samlede novellistiske Arbejder nemt ville komme til at indtage en altfor underordnet Plads under Trykket af en frisk og ny dramatisk Virksomhed, saa ledes jeg (ligesom ved
15 „Rejssebillederne“) uvilkaarligt til at sørge for en saa hurtig Udgivelse af disse spredte Ting, som i det hele taget Bogmarkedet giver Adgang til. Paa denne Maade maa jeg allerede nu vogte mig for at Theaterstykker, Novellesamlinger og Oversættelser under *mit* Navn komme til gensidig at konkurrere med hverandre. *Derfor* maa jeg tage
20 det ganske vist kun formelle Hensyn overfor „Den gr. Henriks Roman“ at lade min Hustrus Navn – tilmed da hun bærer Broderparten af Arbejdsbyrden ved den ingenlunde lette Gengivelse – trykke paa Titelbladet. Om der da samtidig udkom et Theaterstykke eller en Novellesamling med mit Forfatternavn, saa vilde Kellers Bog *realiter*
25 – derom kan jeg bedst dømme – tilskrives mit Initiativ og staa under mit Ansvar – men *formaliter* – særlig overfor de nøjeregnende Anmældere – vilde Bogen foreligge som Resultat af et Samarbejde. Og *dette* Samarbejde vilde, blandt andet ved sin Nyhed, tiltrække sig Opmærksomhed.

30 Imidlertid, dette er kun den rent praktiske Side af Sagen, hvorfra jeg under andre Forhold muligvis nok kunde se bort. Men jeg har næppe, dengang da jeg gjorde Dem mit Tilbud, givet Dem de fuldstændig oplysende Grunde, hvorfor jeg meget gerne ønskede dette Arbejdes Fremkomst. Muligvis kunde jeg heller ikke dengang overse
35 Situationen saa klart som nu.

De vil, hvis De har fulgt Udviklingen i vor nyere Literatur i de sidste – eller det sidste – Aar ikke være i Uklarhed over at min Stilling overfor det radikalere Parti væsenligst er bleven modificerende. Det ses bedst af de flere Hensyn, som baade Kritiken og Landets Repræsentation tager til mig. Uden definitivt at bryde med den hid-
 5 sige yngre Skole, har jeg søgt at isolere min Produktion, at være mæglende, harmonisk, forsonende – hvad man nu vil kalde det. Da De maaske næppe selv har læst Kellers Bog i Originalen endnu, maa De foreløbig fæste Lid til mit Ord, at det netop er en *saadan* Bog hvortil
 10 vi trænger, og som jeg kun kunde ønske at jeg selv havde skrevet. Denne Bog vil, under min anbefaling, være den store *Forsoning* mellem Realisme (fransk) og Romantik (tysk); den vil tale til det store dannede Flertals Hjærter og Forstand samtidig, og den vil – hvad der er vigtigst for Dem – gennem sin Fortale vende sig formanende og corri-
 15 gerende mod de yngre i Literaturen, der efter min modne Erfaring baade har Correction og Formaning Behov.

Det er dette, som jeg herved betror til Deres Diskretion, saalænge disse Underhandlinger staar paa og Bogen endnu ikke er udgivet: Den vil, særlig gennem *Fortalen* vække Opsigt, Debat, Strid. Og vel at
 20 mærke, Bogen staar herigennem paa den *gode* Side ∴ den oprindelige hjemligt-danske, sunde Side.

Men under denne Forudsætning, at det er *Fortalen*, der saa at sige sælger Bogen, saa vil De følgelig nemt kunne indse, at jeg ikke har de samme frie Hænder i en anbefaling af Bogen og i en Protest mod den
 25 Literatur, som Bogen særlig bekæmper, naar jeg tillige med mit eget Fornavn optræder som Oversætteren.

Og *derfor* vil jeg absolut holde paa, at E. Drachmann nyder Æren af Oversættertitelen, og at mit Navn paa samme Tid som det overtager Ansvaret for Udgivelsen tillige mere upersonligt retleder Læse-
 30 ren og Anmelderne i sin Fortale. Denne vil naturligvis strax gribes af Anmelderne, og det er dog de fleste Bøgers Skæbne herhjemme, at de *først* anmeldes og *saa* læses.

Jeg tror, at dette taler for sig selv, og at yderligere Kommentar er overflødig. Blot sammentrængt vil jeg endnu give Dem mine Argu-
 35 menter, for at saaledes enhver Uklarhed i Forhandlingen kan være

fjernet. Min Hustru, der har opholdt sig flere Aar i Tyskland og næsten nydt tysk Opdragelse, har med megen Flid og Grundighed gjort Hovedarbejdet, og jeg gennemgaar det med ligesaa stor Omhyggelighed. Bogen er fortræffelig, og den vil under alle Omstændig-
5 heder udkomme. Selv uden Fortale vilde jeg ikke et Øjeblik betænke mig paa at tilbyde en hvilken som helst Forlægger den som en sikker Salgsgegenstand. Med *mit* Navn under Fortalen vil Ingen være i Tvivl om Værdien af Bogen – det maa jeg dog vel nu, efter femtenaarig Virksomhed i Literaturen, uden al Ubeskedenhed kunne hævde. Af-
10 gørelsen staar saaledes til Dem.

De nævner endnu, at Forlaget næppe vilde være indgaaet paa saa stort et Honorar i Oversættelsesbetaling, hvis jeg havde stillet mine Betingelser med Navnet anderledes. Det er muligt – og De har jo Ret til at gøre Forandringer herved, hvis det forekommer Dem at Bogen
15 ikke har den samme Værdi nu som under den første Forudsætning. Jeg holder paa, at Forandringen er ganske forsvindende overfor Af-sætningen, og jeg tilbyder Dem i Erstatning, dersom De virkelig tror at tabe noget, at De, naar De næste Gang annoncerer „Gamle Guder og ny“, tilføjer Forfatterens Navn i en Parenthes under Svend Trøst, saaledes som det hyppigt sker i den svenske Literatur. Ventelig vil da
20 Salget af Digtene forøges.

Dette Oversættelsesarbejde af min Hustru og mig vil ikke være nogen indbringende Forretning; vi vilde simpelthen ikke have paa-
taget os det, naar ikke de ovennævnte Grunde havde ligget bag. Over-
25 sættelsesarbejde herhjemme – et kunstnerisk vel at mærke – er mere en Æressag end en Forretning. Derom kan jeg bedst dømme ved Byrons Don Juan. Her bliver for min Part *kun* Æren tilbage, og jeg vilde efter al Rimelighed ikke se mig i Stand til at fortsætte, hvis ikke Staten havde forhøjet min aarlige Digtergage. Og endda maa dette
30 Arbejde ske med Opoftrelse af meget fra min Side, særlig nu, hvor mit Talent og min Tid paa anden Maade vil kunne bære Frugter.

Endnu blot dette: De forespørger om mit Tilbud fra ifjor i Retning af et større episk Arbejde. Ogsaa her er min dramatiske Virksomhed traadt foreløbig imellem. Jeg har imidlertid gjort Erfaringer nok i
35 Literaturen – baade vor egen og den fremmede – til ikke at vide, at

Alt er undergivet Forandring, baade i Forfatterens Smag og Publikums Fordringer. Der vil ventelig komme en Dag, hvor de Fordringer, jeg stiller til Scenen, vil blive for store, eller Scenens Fordringer overfor mig altfor indsnævrende. Jeg vil da naturligt ledes til at søge andre
 5 Former for mine Ideer; kun kan jeg ikke i dette Øjeblik afgøre, om det da bliver Vers eller Prosa. Men i hvert Fald glemmer jeg ikke at Tilbudet om Overtagelsen af et eventuelt Arbejde er gjort, uden at jeg dog vil fastholde Deres ærede Svar i sin Tid som et, hvorom der fra min Side ikke yderligere maatte forhandles.
 10 Jeg forbliver med megen Agtelse

Deres ærb.
 Holger Drachmann.

365. Til *Otto Borchsenius*.

Roeskilde.
 9 Januar 83.

15

Kære Borch.

Det er ikke saa farligt med den Sygelighed. En fra de Vendsysselske Excursioner og Gilder forsømt Maveforkølelse, der nu lidt efter lidt driver over. Den har forsaavidt gjort mig en Tjeneste ved at tvinge
 20 mig til at sidde læsende og mediterende i mit Arbejdsværelse Dag efter Dag. Det har beroliget mit Gemyt og samlet mine Reflexioner. Jeg haaber om et Par Uger, ved samme Ro og samme Diæt, at være fuldkommen vel.

Og saa skrider jeg til Hovedslaget.

25

Det er blevet mig klart at den moderne dramatiske Kunstform er en skidt Form. Hvis jeg ikke havde lagt „Strandby Folk“ an efter Scenen men frit tumlet mig i dramatisk-lyriske *Scener*, saa var Resultatet blevet langt større. Dog er der for Stykkets Vedkommende vundet meget ved den sidste Revision; og Du skal dog ikke helt se det
 30 over Hovedet ÷ d. 2^{den} Akt. Alene det at disse Personer, saaledes talende og saaledes paaklædt, kommer frem paa Brædderne i vort gamle Kgl. – allerede *det* er et stort Slag. Jeg har atter her delt mig selv i To: den idealistisk positive Dr. Farsund, og den lidt „anløbne“

naturalistiske Maler; og de To gi'r hinanden alvorlig paa Kassen, saaledes at Doktoren har Overtaget.

Men jeg bliver som sagt mere og mere gal i Hovedet paa hele vor moderne Kunstform, disse stakaandet tilspidsede Noveller, Romaner og Dramer. Men nu *vil* jeg ikke længer; det faar da bære eller briste.

Blot jeg ikke havde stiftet den store Gæld paany ved at flytte herind i det store Hus. Thi nu overfaldes jeg af Regninger og Vrøvl netop *nu*, hvor jeg helt og udelt skulde gaa op i det store Arbejde. Dertil kommer Vrøvl med Schubothe etc. Det var en Skam af Hegel at han ikke ved Juletid, saaledes som jeg foreslog ham, loyalt og storhaandet stillede en rund Sum á Conto til min Raadighed. Denne evige Laanen i Smaapartier med obligate Forfærdelsescener, den gør mig nervøs og irritabel. For Pokker, naar man, som jeg, ligger inde med maaske en ny stor frelsende „Aladdin“ i al denne trangbrystede Aandenøds-
literatur, hvad spørger man saa om et Par Tusind Kroner mere eller mindre. Det er kedeligt, meget kedeligt at ikke Hegel, trods sit personlige venskab. Sindelag imod mig, ikke *af sig selv* kan indsé, at paa *denne* Haand og paa disse Kort kan han holde, om det saa var ti-
tusind Kroner, uden at riskere det mindste derved.

O, Danmark, paa Rænker Du aldrig dig forstod men Du forstaar dig Pinedød heller ikke paa at behandle dine Sønner – „de gode, de ægte“ – som Gentlemen.

Undertiden kunde jeg ønske mig noget af den Kiellandske ufor-
skammede Fripostighed, hvorom Sagnet gaar at den særlig skal imponere og intimidere vor fælles Ven Justitsraaden i Klareboderne – og dog, nej, jeg vil foretrække at blive den, jeg er.

Igaar paabegyndte jeg et stort anlagt Nytaarsrequiem over Léon Gambetta. Saa kom Regninger, Husleje, kort alle de nye Aarets Ravne over mig – og den „magnetiske Traad“ var afbrudt. Hvis jeg til imorgen kan faa Requiemet (med „Anspielungen“ paa vore egne Forhold) færdigt, saa skal „Ud. og Hj.“ faa det i paa Søndag. Hvis ikke vil jeg lade Hegel udgive det – i Smag med de Kaalundske Protestpoesier – som et lille 2 Arks Hæfte trykt Fandens flot.

Ja, her i min Hjerne syder og koger det stadigt. Djævlen staa i vore

Godsejere og Købmandsmatadorer, at de ikke kan give H. D. en fri Bolig og de daglige Fornødenheder Aaret rundt. Jeg skulde sandelig gøre en værdig Brug af denne Gave; thi nu tyder snart Alt indeni mig paa, at jeg bliver den stærkeste Mand herhjemme – i Literaturen
 5 (og maaske i Norge-Sverig med). Jeg har læst opmærksomt i vor Ven Viktor Rydbergs Digte. Det er smukt og nobelt af ham at hædre Dig – efter fuld Fortjeneste – med denne Bogs Dedicat. og der er, som Du siger, ren og nobel Luft gennem disse Poesier, men – men – men, vor fine og elskelige fælles Ven køber, forekommer det mig, denne Ren-
 10 hed paa Bekostning af det, der er os alle ligesaa vigtigt: Livet selv, det pulserende Liv. En Symfoni bestaar som bekendt ikke alene af den blide, sværmeriske Adagio, men tillige af den stærke Andante, den spøgende Scherzo, den gravitetiske Menuet og den jublende Finale.

Ustraffet kryber man ikke op

15 og sidder bestandig paa Helikons Top –

Undskyld at jeg citerer mig selv.

Alligevel er jeg højst betaget af et Digt som „Den flyvende Hol- lænder“. Naturligvis vilde jeg have gjort det paa *min* Manér, og naar jeg tænker paa, *hvorledes* jeg vilde have gjort det, saa faar jeg netop
 20 derigennem det tydeligste Indtryk af, hvilket Svælg der adskiller den svenske Poesi fra vor ny-danske. Og dette siger jeg, jeg Romantikeren.

Men hils ham fra mig, og sig ham, at hans Digte her i mine en- somme roeskildensiske Vinteraftener, medens Emmy spillede de Be- thowenske Sonater inde ved Siden af, har løftet og styrket mig til den
 25 Kamp – den „udadlelige Væddekamp“ (Homer) – som maaske alle- rede nu i dette Herrens Aar 83 kommer til Udbrud mellem de to nye Fraktioner af den virkelig lebendige danske Digtekunst. Sig ham det fra mig. Jeg kan ikke overkomme Brevskrivning. Jeg er karrig nu paa Tiden. Og forresten vil jeg ikke staa til Skamme for ham. Jeg har
 30 tænkt paa en lille Overraskelse til Dig, naar jeg nu – maaske til Efter- aaret – faar min „Aladdin“ færdig.

Og med H. til denne ny *fri* Digtning, da har jeg efter nogen Vaklen bestemt mig for en Ramme, som jeg tager fra et persisk-arabisk Æventyr og som i visse Maader ligner Rammen til „Aladdin“. Kun er
 35 *min* A. ingen „Lykkens Pamfidibus“, men et Gennemsnitsmenneske,

der maa kæmpe sig frem Skridt for Skridt, gennem Fejl og Rejsninger, til en Mands Klarhed og Fasthed i Livets, særlig Ægteherrens og Faderens Forhold. „Trolldmanden“ (Noureddin) er ført frem i en langt modernere Form; i Æventyret er han Perser, Mager, *Ildtilbeder*;
 5 hos mig bliver han Repræsentanten for det selvfortærende Princip, den sig selv og Alt andet udhulende Kritik – Kræftskaden i vor Tid; altsaa en ny Udgave af Mephisto – med Forbilleder fra ... ja, jeg behøver ikke at sige, *hvilken* Virkelighed jeg tager det fra. Helten gaar i Lære hos ham, og gennem alle Grader af Sansetilløkkelserne
 10 stiger han op imod det etniske (undskyld!) Forsonende i Samlivet med den enkelte Kvinde, der først underkastes en Sansetilbedelse fra hans Side, som igennem Paavirkningen deles af hende; derpaa det uundgaaelige Brudd, de Tos Adskillelse, deres aandelige Kampe forat slaa Bro over til hinanden, det „onde“ Principis Mellekomst, deres
 15 Paavirkning deraf, særlig hendes, Heltens og hendes afgørende Møde, deres Flugt sammen tilbage til Naturen, Oprindeligheden, Udviklingen, Barnet, dernæst Forsoning, Apotheose.

Se, der har Du en ny „Aladdin“, en ny Udgave af „Faust“ eller hvad Du vil.

20 Formen bliver en Række frie, dramatiske Scener, med alt, hvad Æventyrstoffet og den østerlandske Kolorit kan byde af Fantasi, Musik, Lyrik, Landskaber, Dæmoner, Genier, hængende Haver, Gadescener, Karavantog etc. etc.

Jeg studerer ivrig „Koranen“ og Muhammeds Liv efter Tornbergs
 25 svenske Oversættelse fra Arabisk, samt Darwin og det gl. Testamente. Jeg lever kun i Shakspeare, Byron og Victor Hugo. Den „gode“ : den livskraftige Romantik er altfor hurtig bleven afbrudt her i vor Literatur. Oehlenschläger blev dvask, Heiberg blev „intelligent“, Pal. Müller blev lærd Theolog. Men der er en Arv at løfte.

30 Jeg vil gøre Forsøget; lad saa de andre beholde Hospitalsprotokollerne, den offentlige Politiret, de offentlige Vandhuse, Bordellerne og „Hundene“. Min Ærgerrighed har faaet nok i den Retning. Jeg har vist, at jeg kunde lave et Ægteskabsdrama baade med Sløjfer og Knude, og jeg har vist at jeg kunde gøre en Rygmarvsnovelle (Han
 35 døde og blev begravet) saa godt som nogen Franskmand. Det er i

Grunden slet ikke saa svært. Det kan næsten læres. Men til det andet maa der nogle saadanne medfødte Smaating, som et stort, varmt Hjærte, en dyb Kærlighed til Livet, glimrende Sprogsans og Musik-evne, hensynsløs Fantasi og hensynsfuld Betragtning af Kvinden.

5 Tag jer nu iagt, I smaa Sorte! nu kommer Reformationen!!!!

Vogt Jer, I Folk, som lugter af Lig,
som stikker jer Sonde i Menneskets Vunder,
som over „Bakterier“ gransker og grunder,
blasérte, spolérte og frække!

10 I tror, I kan Tomhed med „Videnskab“ dække,
I tror, I er forrest i Fremskridtets Række –
men Fremskridtet rejser den „hellige Krig“
og i den gaar de Vantro under.

Og efter denne liden Nytaars Hjærte-Udgydelse, vil jeg blot an-
15 befale Dig ikke at omtale min store Plan til nogen. Kun til Hegel
antydede jeg forleden med nogle Linjer mit ny Arbejde, hvorefter han
svarede mig med et meget gratulerende Brev.

Ja, den gode gamle Justitsraad har i Sandhed „Næse“. Blot han var
tyve Aar yngre; og blot han af sig selv vilde tilstille min Finansminister
20 en Anvisning paa et Par tusind Kroner for at jeg fra nu af og til
„Strandby Folk“ kommer frem, kunde leve i det „Østerland“, hvortil
jeg saa gerne vil „fare“ – uden daglig at have disse Konferencer med
samme min fortræffelige Finansminister om Skrædderes, Skomageres,
Saddelmageres, Snedkeres og den øvrige legios ukvitterede Nytaars-
25 vers.

Vore bedste Hilsener
Din hengivne
Holger Drachmann.

366. Til *Ludvig Holstein-Ledreborg*.

30

„Palaiet“ i Roeskilde
18 Januar 83.

Hr. Greve Holstein Ledreborg.

Jeg takker Dem fordi De under Finanslovens 2den Behandling idag
tog Ordet mod Dr. E. Brandes paa de „Fraværendes“ og „Værge-

løses“ Vegne. Hvad de Første angaar, saa staar jeg jo her sammen med de gode Damer, og efter min Opfattelse, særlig den *literære*, fortjener flere af dem – om end ikke alle – meget vel baade Opmuntring og Understøttelse. I hvert Fald bør en ung literær Particulier, der ved
 5 et rigt Giftermaal er sat i Stand til at drive dramatisk og kritisk Sysse som en Art Sport, meget vogte sig for at anslaa en Tone af Almissee Uddeler overfor hæderlige og uformuende Kvinder. Arrogance kan undertiden tilgives Genierne, meget nødigt Andenhaands-Literater, og allernødigst jødiske Andenhaands-Literater. Der er altid Butikstone
 10 over dem, og *den* er værre i Literaturen end selv lidt Blaastrømperi.

Hvad den anden Kategori, de Værgeløse, angaar, da maa jeg takke Dem paa de Andres Vegne mere end paa mine egne. Vor danske Literatur er ifærd med – ganske naturligt – at slaa en dyb Spalte, der baade kan siges fra Literaturen at fortsættes ud efter i Gemyterne,
 15 og fra Gemyterne at trænge ind, fordelende og grupperende, i Literaturen. Hvor min Plads er og vil blive i den Kamp, der for hver gaaende Dag nærmer sig, derom kan De og Deres politiske Venner næppe være i Tvivl. Jeg gør allerede nu opmærksom herpaa, fordi jeg nødig vil misforstaa: som om jeg af Taknemlighed for en personlig eller offentlig Haandsrækning gik imod mine tidligere Venner.
 20

Jeg er ikke værgeløs overfor den „Skole“, som jeg selv, da Skønliteraturen led af Blodmangel, var med til at stifte herhjemme, og hvis sterile Dogmer eller hvis ungdommelige Udskejelser min egen Udvikling og mine egne Erfaringer nu ledes til paa det bestemteste at be-
 25 kæmpe. Jeg vil blot nødig – hvad jeg ikke altid har kunnet undgaa – lade mig hidse til noget forceret Angreb af personlige og tirrende Udsæskninger. Jeg er derfor i dette foreliggende Tilfælde meget glad over, at en Mand af Deres politiske Dygtighed og personlige Selvbeherskelse har taget Braaden af det Stik, der var tiltænkt mig. Jeg
 30 beder Dem meddele Deres politiske Venner dette. Jeg haaber, at De og Deres Venner skal faa Fornøjelse af Kampen – den Maade, hvorpaa den vil blive ført fra min Side, og det Maal, jeg ønsker at naa’.

Med venligst Hilsen
 Deres ærb. forbundne
 Holger Drachmann.

367. Til *Gottfried Keller*.

Roskilde, Dänemark
18 Januar 83.

Hochgeehrter Herr.

5 Schon lange habe ich Ihnen schreiben wollen, indem ich voll Bewunderung Ihrer Arbeiten mich vorgenommen habe mit meiner Frau zusammen, deren Erziehung hauptsächlich deutsch ist, Ihren Roman „Der grüne Heinrich“ ins Dänische zu übersetzen. Erst kürzlich habe ich einen Verleger gefunden, der sich nicht durch den geringeren
10 Erfolg Ihrer zwei ersten Novellen – unter des Herr. Dr. G. Brandes’ Auspicien – habe abschrecken lassen Sie aufs Neue, und zwar mit Ihrem so bedeutlichen Werke, bei unserem kleinen mit süddeutschem Sinn und Gemüth nahe verwandte Volke einzuführen.

Ich bitte Sie mir Ihre Autorisation zu der Übersetzung mitzuthemen.

15 Unsere Verhältnisse sind so diminutiv verschränkt, dass es kaum ein Verfasserhonorar für den Dichter übrig wird. Indessen hoffe ich, dass „Der grüne H.“ sich einen so grossen Leserkreis gewinne, dass eine zweite Auflage der Übersetzung erscheinen wird. In diesem Falle werde ich mich jedenfalls für Sie bei meinem Verleger ein Verfasser-
20 honorar bedingen; freilich wird dies Ihnen nicht so viel Geld einbringen, wie treue Freunde Ihres Genius hier im dänischen Liliput-Lande es wünschen möchten.

Ich weiss nicht, ob Ihnen mein Name vielleicht durch den Herrn Dr. G. Brandes bekannt ist. Man beehrt mich in literarischen Kreisen
25 mit dem Titel: der grösste jetzige Lyriker im skandinavischen Norden, einen Titel, den ich mir mit Deutschlands jetzigen grössten Prosaisten Gottfried Keller vertauschen möchte.

In Erwartung einiger Zeilen von Ihnen, verbleibe ich mit Bewunderung und Hochachtung

30

Ihr ergebener
Holger Drachmann.

368. Til *Michael Ancher*.

Roeskilde

24 Januar 83.

Kære Michael Ancher.

5 Som det ofte gaar, naar man er kommen ud af egenlig „fast“ Korrespondance, saa kommer man vanskeligt i Gang med at skrive selv de mest nærliggende Breve. Og jeg har længe skullet skrive til mine Venner paa Skagen.

Først beder jeg da Dig og Din Hustru modtage min Tak for al
10 gæstevendig Omgang i Sommer. At der ikke, under saa lang daglig Samværen paa samme Territorium, skulde blive Dage, hvor man ønskede hinanden – nej jeg siger ikke Pokker ivold, men dog lidt paa Afstand, det følger af sig selv. Men bag de forbigaaende Differenspunkter staar den Mening, man danner sig om sine Bekendtes Karakter og indre Gehalt – og denne Mening bliver den afgørende, naar
15 man atter sidder hver paa sin Tue og røger hver sin Freds- eller Krigspibe med Livet og med sine Opgaver deri.

Og saaledes kan jeg endnu en Gang sige Dig og Dine: Tak for i Sommer.

20 Jeg skulde, som sagt, allerede for længe siden have skrevet. Nu kommer der en „paatrængende Nødvendighed“ og driver paa. Men lad ikke denne give det Udseende af, at det kun er *derfor* jeg skriver. Jeg havde dog skrevet alligevel.

Blot Et vil jeg endnu indskyde: en Lykønskning til dit Billede – som
25 efter den gl. Culmsees Beretning næsten var færdigt, da han rejste. Hvis det blot nogenlunde – hvad Expressionen angaar – kommer paa Højde med det, som Du selv rummer indeni dig og som saa betagende var udtrykt i din „syge Pige“, saa – til Lykke! Og lad saa hverken Galleriet eller Privatmænd faa det for saa uanstændig godt Kjøb som
30 „Pigen“. Amen!

Dernæst:

Mit Stykke „Strandby Folk“, der jo har hentet sin Lokalfarve fra Skagen, kommer rimeligvis til Opførelse hen i Marts Maaned. Ibsens „Folkefjende“ fik et Hestehoveds Forspring for mig, og han er altsaa
35 den, der først staar for Tur. Imidlertid vinder jeg derved, at mine

Pappenheimere kan føres i Ilden med saa megen større Omsigt og Udrustning – hvad sandelig Stykket, der desværre har mange Skrøbeligheder, vil trænge til. Det gaar med dramatiske Stykker som med store „Oliemalerier“. Saa længe man sidder paa Stedet og maler paa dem, 5 faar de hele Lysets, Stemningens, Omgivelsernes Duft over sig. Duften taber sig, jo nærmere de bringes henimod det bekendte Punkt, hvor man siger sig selv: Nu kan jeg ikke gøre mere!

Det Eneste, der trøster mig ved „Strandby Folk“ i al dets Ufuldkommenhed – og med de enkelte virkelige Fuldkommenheder deri – 10 det er, at hvis det havde nærmet sig sit Forbilled, Naturen, endnu mere – saa kunde det maaske slet ikke være bleven opført og spillet paa vort Nationaltheater. Det kan være knebent nok endda.

Dette er ingen Undskyldning, ingen rigtig gyldig i det mindste, blot saadan en privat lille Trøst.

15 Men i Nøden skal man jo stole paa sine Venner, og derfor vil jeg stole paa Dig og Din Hustru. Jeg har lovet særlig Fru Hennings, der har den kvindelige Hovedrolle, en ung, lidt idealiseret Fiskerpige, at skaffe hende saa detailleerte Oplysninger som muligt om Kostume. Dette sker selvfølgelig dels ved at bede Eder oversende mig Studier af 20 unge Kvinder, og dels – om muligt – en Dragt (lige fra yderst til inderst). Der er desuden en ældre Kone (en Enke) og dernæst endnu en Fiskerpige (den „naturalistiske“) og et ungt Fruentimmer, som er vanvittigt, eller i hvert Fald smaatosset, over en Kærestesorg. Endvidere en lille Pige paa 10–12 Aar.

25 Hvad Mændene angaar, da har jeg dem ligeledes i alle Aldre; men her kan jeg dog nogenlunde selv give Oplysninger, især naar vi holder os saa nær op som muligt til dine Billeder. Dog vil jeg ogsaa være Dig taknemlig for nogle Detailstudier heraf.

Endelig beder jeg Dig sende mig Studier af *Redningsbaaden*, med 30 nøjagtig Angivelse af *Maal* (Alen og Tommer) da den skal bruges – eller i hvert Fald præsenteres – paa Scenen. Var det muligt at faa nogle Reserve-Redningsbælter at laane? Selvfølgelig hverken skal eller maa det hedde, at Stykket foregaar paa *Skagen*. Det vilde hindre mig i den fri Benyttelse af de Sujetter og Studier, som jeg naturligvis 35 ingen andre Steder kunde have faaet saa godt som deroppe fra. Jeg er

imidlertid forvisset om, at Du er tilstrækkelig god Skagbo og véd tilstrækkelig at vurdere den Interesse, som Du og jeg tilsammen kan skabe i videre Kredse for vore Venner deroppe, til at Du nok vil være mig behjælpelig efter al Evne. Det samme gælder din Hustru. Men
5 hvad I gør, det gør *snart*; thi man venter med Utaalmodighed.

Endnu Et, som vedrører dette: Naar Du træffer Karl Ler, og naar han – som rimeligt er – skulde spørge Dig om, hvorvidt Du tror at jeg glemmer eller erindrer den Tjeneste, han bad mig om, saa meddel ham, at jeg ingenlunde er glemsom og at jeg allerede har sat mig i Bevægelse. Men Autoriteterne her ere ikke saa nemme at faa Fingre i, og deres Interesse for saa fjærntboende Folk er desværre ikke meget ildfuld. Dertil kommer at mit Navn hos de højere (og „højre“) Soofficerer, for ikke at tale om Regeringen, just ikke har den mest anbefalende Klang – endnu. I saa Henseende sætter jeg min Lid til mit Theaterstykkets Frem-
15 komst. Hvis det blot nogenlunde slaar an, saa har jeg derigennem vundet mig en Operationsbasis, som jeg skal benytte til Fordel for mine Venner blandt de dygtige af Fiskerne deroppe. Sig ham det! Han maa have Taalmodighed. Det maa vi mere eller mindre alle.

Ogsaa Lars Kruse beder jeg Dig hilse paa det bedste. Skøndt han
20 ikke har givet mig en særlig Kommission at udrette, saa véd jeg ogsaa, at der fra dette Stykke „Naturpoesies“ Fremkomst for de magelige Københavnerere vil falde den Glans over ham og hans Gerning, som han i saa fuldt Maal fortjener.

Endelig er der den lidt „tvivlsomme“ Jens Jenne, for hvis Sag jeg
25 ogsaa lovede at interessere mig. For ham gælder det samme, saa meget mere, som det jo var et større Penge-Laan til en Fiskerkutter, han ønskede at jeg skulde tage mig af. Jeg har rigtigt begyndt at virke for ham og hans Med-Interessenter, men dels kender jeg ikke mange Rigmænd, dels sidder Pengene fastere hos dem, end Jens Jenne – og
30 Flertallet af hans Standsfæller – synes at antage deroppe. Ogsaa i den Henseende haaber jeg imidlertid paa at kunne udrette noget igennem Stykkets Opførelse. Thi det *Gode* ved dette Stykke er at det virkelig bringer Hovedstaden Ansigt til Ansigt med de vendelboske og skagboske Fiskeres haarde og møjsommelige Livsgerning.

35 Og dermed *Slut*.

Bring din Familie – den lille Frk Helene Kristensen ikke at glemme – vore bedste Hilsener. Hils ligeledes gl. Culmsee og sig ham, at vi har det alle godt – jeg iberegnet. Forøvrigt Hilsener til Enhver deroppe, som jeg bryder mig om og som bryder sig om

5

Din hengivne
Holger Drachmann.

369. Til *Otto Borchsenius*.

Roeskilde

27 Januar 83.

10 Kære gode gamle Borch, hvor kan Du være – jeg kunde gerne sige saa barnagtig endogsaa en hel Nat over at tænke paa mine Ord igaar-aftes hos Hegels. Det er disse smaa Drillerier, som jeg ikke kan nægte mig selv, naar jeg en Gang imellem river mig løs fra mit „Palai“, mine Børn og mit Arbejde. *Her* har jeg virkelig andet at tænke paa end paa
15 Conferentsraadstitler og Elefantordener. Men naar jeg tilfældigvis kommer til at sidde ved et Bord, hvor jeg maa døje Schandorphs Bravader og Krøyers barnagtige Ud-og-ind og begges oppositionelle Suppe paa en Pølsepind, saa maa jeg give mig Luft i allermindst en Trusel om Conferentsraad. Begge to – Schandorph og Krøyer – ere jo
20 skikkelige Mennesker; begge to har de Talent, begge to mangler de tillige i høj Grad det Afgørende: Personlighed. Begge to ere lige store Børn, ledeløse, bløde Fyre, som En eller Anden nu staar bagved og trækker i. Og naar jeg saa hører saadanne to Fyre sidde og hamre paa den radikale Kobberkjedel, og naar jeg tænker mig at *de* ovenikøbet
25 skal anses for Fanebærere, saa – Himmel ak – saa maa jeg indvendig græde over mit arme Fædreland, og for ikke at faa Graaden i Øjnene, saa slaar jeg mig heller paa Parti med en saadan blaseret Rygmarvs-kandidat som Rosenstand, hvem jeg i det mindste paa Skagen lærte at kende som en Mand, der har oplevet noget, tænkt over Menne-
30 skene, gennemskuet en vis lille sort – hm! – Herre, og i Hjærtet, trods al sin „Ryggeløshed“, er en fin, idealistisk Kvinde og Skønhedstilbeder, langt finere end den rædselsfulde Schdphr. (som bliver mere imbecil for hver Gang, jeg ser ham) og betydeligt mere af et Mandfolk end den Bolledejg, hvorfra Sujettet er taget til min kære Ven P. S. Krøyer.

Jeg bad iafte Fru Julie H. og Jakob om at det maatte være sidste Gang, for længere Tid i det mindste, at jeg kom tilbords sammen med Sophus Schandorph. En saadan udvasket Las kan endogsaa faa min suveræne Arrogance ud af sine Fuger; jeg bliver ligefrem febrilsk, naar
 5 jeg hører ham diske op med „Overbevisning“ „Kamp“ etc. Hu, ha. Det „radikale Venstre“ er nu lige paa Nippet til *kun* at være slet Selskab. I gaar til Grunde derinde i eders Vrøvl.

Desto mere Grund er der for mig til alvorligt og hensynsløst ærligt at hævde mig en særskilt Plads paa min „Bakke“. Jeg nærer ingen
 10 Tvivl om at denne Stilling er mig den naturligste, og jeg skal godt-gøre igennem dette Aars Produktion at jeg netop sidder med de Kort paa Haanden, som udfordres dertil – hvad enten *med* eller *uden* „Fortaler“. Herom er der jo i hvert Fald Tid nok til at diskutere.

Selvom baade Du og Schdfr. og Hendriksen (naturligvis paavirket
 15 af E. B.) mener, at „Gambetta og vi selv“ er et uklart Slag i Luften, saa mener jeg det ikke. Jeg skal vedblive at føre samme Slags Slag i samme Retning, og da jeg ikke alene er en „inspireret“ men ogsaa en „klog“ Mand, saa skal jeg nok vide at ramme tilsidst. Thi nu tror jeg, at jeg som Menneske nogenlunde er kommen til det Punkt, hvor man
 20 i Virkeligheden har hjemme ved „Arnen“, og naar man saa tillige samtidig føler sine digteriske Fjer baske ret eftertrykkeligt imod Siderne, saa tror jeg nok at jeg skal hæve mig *over* hele det Gesindel – saavel højre som venstre – som jeg dog altid med mine hedeste Ønsker har ønsket at se paa oppe fra det Sted, hvor Himlen „altid er blaa“.

25 Venligst Hilsen fra Emmy. Hun var glad over det lille Stykke Oversættelse i „Ude og Hj.“ Det tog sig kønt, fint, hyggeligt ud – især vis-a-vis Hr. Edwards arrogante, halvt udmarvede, halvt gejl Causerie over hvad han sidst saa’ i Paris.

Det ender *dog* med – Du skal faa at se – at „Ud. og Hj.“ kommer
 30 til at træffe Valget mellem ham eller mig. Han fornærmer snart enhver fin Fibre i vor danske Sømmeligheds, Sandheds- og Skønhedsfølelse. Og naar den sidste Draabe falder, og Bægret er fuldt iforvejen, saa løber det over. Det er ogsaa *derfor* at jeg har aflagt al Umaadelighed i Spise og Drikke, for at jeg paa Kampens Dag kan møde med et
 35 klart og roligt Hoved og et sundt Sind. Og dersom noget kan varsle

Fare for de smaa Sorte herhjemme, saa er det den Omstændighed, at den „store“ H. D. er begyndt sit nye Aar med at drikke koldt Vand i sin Vin. Dette turde være et sandt Ord.

Din hengivne
Holger Dr.

5

370. Fra *Gottfried Keller*.

Zürich 28 Januar 1883

Ihren so freundlichen und für mich allzu schmeichelhaften Brief, hochgeehrter Herr, habe ich mit einiger Ueberraschung empfangen, da es mir doch ein gewagtes Unternehmen scheint, mein vierbändiges Roman-Ungeheuer in Dänemark einzuführen, nachdem Herr Brandes mit zwei Novellen, in denen kein tendenziöses Wort steht, so unglückliche Erfahrungen machte, während besagter dicker Roman ein Compendium von allerhand Tendenzen ist oder wenigstens von gewissen Leuten dafür gehalten werden kann. Wollen Sie mit Ihrer Frau Gemahlin das Abenteuer wirklich bestehen, so wünsche ich Ihnen sowie dem Verleger Glück auf den Weg, und habe meinerseits keine andere Bemerkung zu machen, als dass ich voraussetze, es werde die neue Ausgabe des Grün. Heinr. (Stuttgart 1879) der Uebersetzung zu Grunde liegen.

Leider ist mir Ihr verehrter Name nur aus der Literar-Geschichte bekannt, nicht aber aus Ihren Werken selbst, da ich kein Dänisch verstehe. Ich werde aber nun demnächst den alten Vorsatz, mir Ihre Sprache wenigstens zum Zwecke der Lectüre anzueignen, endlich ausführen und mir bei dieser Gelegenheit neue Jagdgründe guter Dinge erobern.

Inzwischen bin ich mit grösster Hochachtung und Ergebenheit

Ihr
Gottfr. Keller.

371. Fra *Michael Ancher*.

Skagen 29. Januar 1883

Kjære Drachmann!

Saa faar jeg da ogsaa begynde med at være oprigtig og vil da tilstaae,
 5 at Du neppe havde havt den Ære at høre fra min Ringhed uden den
 tvingende Nødvendighed i Form af Dit Brev. Forresten har jeg ventet
 derpaa, og havde Du for en Maaned siden skrevet og tilføiet, at det
 havde ingen Hast ja saa havde Du strax havt Alt, nu skriver Du
 „strax“ og saa bliver det netop dobbelt besværligt, skønt det Hele er
 10 Ingenting, det er som at faae en Bestilling, man bliver strax mere
 Idiot end ellers.

For nu at komme til Sagen, saa sender jeg en Dragt, rigtignok ikke
 fra *inderst* til *yderst*; Sagen er: en Særk er jo sjældnen synlig; bruges
 noget nedskaaren med korte Ærmer, dog undertiden næsten til Albuen
 15 og *uden* Kniplinger; Buxer bruges om Sommeren sædvanlig *slet ikke*,
 ellers aabne og lukkede bindes ved Knæet; skal jeg sende af alle 3
 Slax? Strømper af alle Farver, hvide Bomulds til Dans undertiden,
 ellers hørirøde, magentarøde, Persiko, violette, grønne, grønblaa, ma-
 rineblaa og sorte; paa Fødderne Tøfler lakerede, Sko af alle Former.
 20 Saa udenpaa Særken ofte et Underliv, hvoraf sendes et Exemplar,
 ofte ere de dog meget nedringede, det kaldes forresten et Livstykke, og
 af Skjorter ofte kun et men ogsaa 2 Vadmels eller Uldne, som vel hel-
 ler ikke behøver at sendes. Saa Kjolen hvoraf et Exemplar tilhørende
 Signe Leer sendes, men alle Farverne ere jo her tilladte, om Efteraar
 25 og Vinter bruges jo ofte uldne. Et strikket eller hæklet Tørklæde om
 Livet, og endelig Hovedtørklædet af de forskjelligste Farver, hos de
 Gamle ofte sorte, Pigerne bruge til Stads ofte et hvidt eller lysgult
 Silke med Fryndser, som seer nydeligt ud. Jeg sender et Par ogsaa
 tilhørende Signe Leer. Saa ved daarligt Veir et stort Tørklæde op om
 30 Hovedet, hvorledes det bindes sees paa medfølgende Tegninger, ofte
 bindes det ikke.

Studier sender jeg ikke da jeg ingen har, men jeg skal henvise til
 mit uheldige Billede af Piger paa en Klit, som hænger hos Henriques
 – bedre Illustration kan jeg ikke give.

35 Hvad Redningsbaaden angaaer, da har jeg ingen videre Studier

deraf, men sender et af den gamle; jeg sad nemlig og malede den directe paa Billedet nede i Redningshuset. Desuden er det jo meget nemmere at laane en Model deraf og faae en gjort derefter; Maalene af denne ere skrevne af Lars Kruse paa vedlagte Seddel.

5 Mandsdragten kjender Du jo saa godt som jeg, naar de gaae hjemme er den hos de yngre Mænd vel oftest som paa mit Billede af Manden og Konen ved Stranden hos Dirckinck Holmfeld, men ellers jo alle mulige Variationer, vel forresten ganske som hos sjællandske Fiskere; kjendte jeg nu Dine „Strandby Folk“ vilde det jo være lettere for
10 mig at gjøre Oplysningerne helt fyldestgjørende; ja undskyld jeg føler godt at det her Skrevne kun kan nytte lidt, men inden for den snevre Begrændsning ere Dragterne jo saare mangfoldige; tænk blot paa de mange Slax Hatte, Straahat, sort Bulehat, Sydvesthat, Blyhat o.s.v.

A propos om „Strandby Folk“ for os, der boe her kun 3 Miil fra
15 Strandby er Titlen jo lidt uheldig men det er jo noget Andet for dem, som intet Strandby kjender; til Lykke vil jeg ønske Dig med det, Ideen at føre det frem paa Scenen er dristig, men det gaaer nok, naar Du selv tager godt Haand i Hanke med; jeg er meget spændt derpaa for mit Vedkommende; thi jeg kunde jo egentlig have sparet mit Billede
20 naar det nu bliver virkeliggjort paa Scenen; det er endnu ikke helt færdigt, det venter paa mildere Veir for at faae den sidste Olie. Hele Landskabet har jeg gjort til Snelandskab, men jeg venter mig Intet af det; en Trøst er det, at jeg ogsaa syntes Pigen var daarlig tilsidst. Hvad Prisen angaar blev den sat saaledes efter Krøyers Vurdering.
25 Nei jeg har andre Pappenheimere i Baggrunden et med legemsstore Fiskere halv Figur, de ere fulde, kysses grine og raabe, til Sommerudstillingen og saa det Bedste som jeg ikke vil fortælle om.

Forresten kommer det meget beleiligt at *jeg maa* skrive til Dig, thi længe har jeg truet med at skrive til Din bedre Halvdeel, men nu kan
30 jeg faae Dig til at udrette Ærindet for mig. Jeg har malet den smaa Helene med et Champagneglas, nei om Forladelse et Glas Champagne i Haanden, og havde den største Lyst til at faae hende i en rød Fløils Trøie. Kunde jeg nu tænke mig, at Din Hustru vilde laane os den hun viste os til almindelig Beundring blot saalænge at jeg kunde have
35 den een Søndag saa kunde jeg strax sende den tilbage om Mandagen;

men er hun kjed deraf er hun nok saa oprigtig at sige nei, og jeg vil da slet ikke fortænke hende deri. Vil Du altsaa spørge hende om hun vil laane den ud, og da sende den saaledes at jeg har den Lørdag; og vil Du saa forresten hilse hende at jeg nok skal møde hendes Fødselsdag med et eller andet, hvis jeg saa faaer en frisk Omfavnelser som sidst; min Madam beder ogsaa hilse hende kraftigt og Børnene de søde smaa.

Du skulde været her under Snestorm for 3 Uger siden, den mest spændende Dag jeg har oplevet heroppe, men derom vil jeg hellere fortælle Dig naar vi sees.

Hilsener fra Eders Venner her og fra Eders Gamle.

Din hengivne
Michael Ancher.

Hvad Redningsbelter angaaer da kan et enkelt Reservebelte nok faaes til Model, mange kan der jo ikke godt undværes; derimod er der en Deel kasserede af en anden Construction, hvoraf en Deel nok kan faaes til Laan. Vil Du have dem? eller det ene?

Din
M. A.

372. Til *Fr. V. Hegel*.

Roeskilde 31 Januar 83.

Kære Justitsraad Hegel.

Jeg havde tænkt at tage ind paa Fredag, og jeg vilde da personligt have kunnet forelægge Dem mine literære Planer, men vor Huslæge har raadet mig, da mit Bryst er noget angrebet i denne Vinter, til at holde mig saa meget i Ro som muligt, – hvad der selvfølgelig ogsaa kommer mit Arbejde og mine Ideer bedst tilpas.

Jeg har nu snart haft to Maaneders uforstyrret Ro til at tænke over og forberede den nye Stilling, jeg herefter vil komme til at indtage i Literaturen. Efter hvad De sidst saa' en lille Prøve paa, er min Plan denne: Jeg udgiver med nogenlunde kort Mellemlum – foruden „Strandby Folk“, der opføres paa Theatret – en Digtsamling „Ved

Arnen“ (3: 9 Ark) et versificeret 3 Akts Drama „Tærningkast“ (3: 8 Ark) og dernæst senere hen paa Aaret det første Halvbind af den moderne „Adam Homo“ i Prosa, som hedder „Livets Ret“.

Saaledes vil jeg paa alle Punkter, baade i Lyriken imødegaa Gjelle-
 5 rup, Schandorph etc, i Skuespillet Edv. Brandes, og endelig i den store Fortælling imødegaa den hele „Skole“ lige fra dens Stifter og bedste Mand ned til alle dens smaa Aflæggere. Jeg vil staa støt og fast paa Nationens, paa den sædelige Følelse og den moralske Ud-
 viklings overlegne Stade, og jeg véd i Forvejen at disse Bøger ville
 10 erobre mig den Rest, jeg endnu har tilbage at vinde af det brede Dannelsesfolk, der er ked af „Visnepolitik“, ked af „Realisme“, og blot ønsker at høre *Livet* en Gang foredraget i en stor Højsang af en Mand, der har Hjærtet paa det rette Sted – og saa lidt Talent.

Jeg tror vedblivende at det var en god Idé, der ledte mig til at
 15 søge til Roeskilde. Ved fornuftig Levevis vil mit Helbred nok staa mig bi under Udførelsen af min „Mission“, og Aaret 1883 skal da blive det mærkeligste Aar i dansk Literatur efter Oehlenschlägers første „Store og gode Handlinger“.

Jeg beder Dem sende mig à conto videre 1000 Kroner omgaaende,
 20 da min Finansminister erklærer dem paatrængende nødvendige – hvilket jeg ikke betvivler.

Manuskriptet til Digtene har De færdigt fra min Haand om fjorten Dage (Trykning og Udstyrelse som „Gamle Guder og ny“) og dernæst Manuskriptet til Dramaet fjorten Dage senere (da det er et Drama
 25 paa Vers, omtrent som Hertz's Kong Renés Datter eller I. og da det netop særligt danner Modstykket til Brandes' „Et Besøg“, saa er det vel rimeligt at udgive det, uden Hensyn til, naar Theatret kan spille det – o mine arme Vers.

Forresten nærmere om disse Ting, naar vi, som jeg haaber i næste
 30 Uge, ses i Byen. Men glem ikke Finansministeren.

Deres hengivne
 Holger Drachmann.

373. Fra V. Pingel.

Trianglen 10/2 83.

Kjære Drachmann!

Intet vilde forekomme mig sørgeligere end om Du, der saa ofte har
 5 sukket efter at see et frisk Liv pulsere i det danske Folk, skulde over-
 see og overhøre den Bevægelse, der nu virkelig er tilstede; men Du er
 udsat derfor i den Afkrog, hvor Du for Øieblikket sidder. Lad da mig,
 der er kommen ind i de levende Strømme, fortælle Dig en Smule om
 mine Oplevelser. Først er der Arbeiderundervisningen. Du har natur-
 10 ligvis i Bladene seet en Del derom, men gid Du havde overværet de 2
 store Arbeidermøder, hvor vi lagde Sagen frem, paa Nørrebro og paa
 Vesterbro. Du vilde være bleven dybt rørt ved at see Arbeidernes
 Holdning, deres Glæde og Taknemmelighed, den fuldkomne Tillid,
 hvormed de kom vor Tillid i Møde. Vi sagde til dem, at vi kom til
 15 dem for at dele vort bedste Eie, vor Kundskab, med dem, at vi efter
 Evne vilde bøde paa den uretfærdige Fordeling, hvorved vi havde
 faaet saa meget mere end de, at Arbeiderne ikke maatte betragte os
 som de blot givende og sig selv som de blot modtagende ved denne
 Leilighed; tværtimod at der var meget, som Arbeiderne havde lært i
 20 Livets Skole, men som man end ikke drømte om i den latinske Skole.
 Arbeiderne svarede: vi har ventet længe paa de Ord; nu hører vi
 dem endelig; man har hidtil vist os Haan eller Ringeagt eller fornem
 Nedladelighed; I taler for første Gang til os som til Ligemænd. Er der
 Noget, som jeg er vis paa, saa er det, at dette Foretagende vil lykkes
 25 til Trods for de Vanskeligheder, som stiller sig i Veien for os.

Det Andet, jeg vilde fortælle om, er mit Besøg i Aarhus. Du har
 vist seet Referater af mit Foredrag, og skjönt det just ikke har vundet
 ved at passere Dhrr Referenters Tarmcanal, vil jeg dog acquiescere
 derved. Men mærkeligt var det, at Folkene i Aarhus svarede mig paa
 30 lignende Maade, som Kjøbenhavns Arbeidere: det er disse Ord, som
 vi saa længe har ventet paa fra Kjøbenhavn. Ja, kjære Ven, der er en
 Længsel rundt om i Landet efter Kundskab og efter dem, som kan
 meddele Kundskab. Den store Folkehær er bleven ladt i Stikken af
 sine Officerer og har længe maattet hjælpe sig med selvvalgte Be-
 35 falingsmænd uden militær Skole; nu vender en Del af de yngre Offi-

cerer tilbage, fordi de skammer sig ved den meningsløse Stilling at være Befalingsmand uden Nogen at befale over. Det er denne Bevægelse, som nu foregaaer. Sympathiser med den, understøt den. Hvorledes, vil Du sige. F. Ex ved at reise til Aarhus og tale eller læse
 5 for de brave Folk derovre. Aarhus Venstreforening ønsker nemlig i høi Grad, at der hver Maaned skal reise en eller anden af Kjøbenhavns Venstremænd, en eller anden af Studentersamfundets Kreds over og holde Foredrag eller Oplæsning. Min Ringhed har nu brudt Isen og H. Trier følger til Paasken; men i Mellemtiden vilde det
 10 glæde mig overordenlig, om Du vilde tjene den gode Sag og reise fra Kallundborg til Aars. Hvis nu en Stemme i Dig – forskjellig fra Dit egentlige, sande Jeg – skulde sige: nei, Tak, jeg lader mig ikke saaledes putte ind paa en tom Plads mellem Per og Poul, jeg er Danmarks største Digter, saa svarer jeg denne Stemme: ganske vist, H. D
 15 er i Besiddelse af et stort Geni og vi to andre har knapt faaet en lille Brik af et Talent; men i den rigtige Statskalender er Menneskene ordnede efter hvad de er, ikke efter hvad de har, og derfor kan H. D. godt være bekendt at gaae med mig og Trier, hvor det gjælder en god, ja udmærket Sags Fremme. Jeg kan sige Dig, Ven, at Du vil
 20 blive glad overrasket ved at see Demokratiet i Aarhus og den freidige Stemning, der opfylder det. Dygtige, modige Folk vil Du lære at kjende.

Din hengivne
 V. Pingel.

25 Venlig Hilsen til Fru Drachmann.

374. Fra V. Pingel.

Trianglen 14/2 83.

Kjære Drachmann!

Uden Svar paa mit forrige Brev skriver jeg et nyt. Du ved, at jeg saa
 30 gjerne vilde have Dig forligt med G B, ikke med E. B (det interesserer mig mindre). Der er netop en saa god Leilighed dertil, idet vi ville holde et Festmaaltid for G om 1 a 2 Uger. Naar Du nu indfandt Dig der og slettede den hele kjedelige Historie ud ved Din Nærværelse,

saa synes jeg, at det var handlet i Din Aand. Der er for Øieblikket en tillidsfuld og broderlig Stemning, en sluttet Fremrykken paa hele Linien, hvorved Du aller sidst maatte mangle. Der er heri ingen Opgiven af Din Position, det lyrisk-germansk-folkelige, hvis jeg forstaaer ret. Jeg har selv overveiende Sympathi med den Retning. Der er ikke Tale om at udnævne G til Partiets Imperator, men om at hilse ham som en prøvet og høitfortjent Medkjemper. Vi ville staae som frie Mænd hver med sin eiendommelige Afskygning indenfor Fremskridtets store Falanx.

10

Din hengivne
V. Pingel.

375. Til V. Pingel.

Palaiet Roeskilde.
21 Febr. 83.

15 Kære gode Ven.

Du har skrevet mig to Breve til og manet mig kraftigt i begge. Nu kommer yderligere idag Referatet i de forskellige Blade af dit Indledningsforedrag ved Studentermødet igaar. Hvad jeg ikke allerede iforvejen var bestemt paa at ville holde mig til Regel og Rettesnor, det har din Tale igaar slaaet fast. Du viser den dybe Spaltning, Du peger – maaske tydeligere end Du selv formoder – paa den ringe Tilbøjelighed til Forsoning, og Du peger endnu tydeligere paa vor Hovedmangel: vi har i Virkeligheden ikke nogen ledende Mand, ingen Personlighed, der i sig optager Brydningerne og giver Ro, Fred, Klarhed eller Magt fra sig. Vi har ingen Goethe, ingen Gambetta, ingen Hugo – ikke engang en Oehlenschläger.

Vi har ganske vist en Dr. Pingel. Ja. Tro nu blot ikke at jeg giver Dig en Brev-Kompliment, som er let at skrive ned og let at slippe fra igen. Nej; jeg ser her fra „min Kakkelovnskrog“ hen til Dig som til en ren og begejstret Karakter, en udadleg Kæmper, en energisk Protest imod Sløseriet (det gamle) og Pessimismen (den ny). Saa længe Du er ude i Marken og slaar for Fædrelandet, saa er baade Fremtid og Fremskridt baaret af en Bærer. Et andet Spørgsmaal er, om Du vil

30

have Held og Lykke, som Du har Vilje og Tro, til at samle og holde dine Pappenheimere om Fanen. Her er det, at jeg bliver lidt bange. Selvfølgelig ikke bange for mit Skind. Dersom det kun var *det*, der skulde sættes ind, saa har jeg vist mig rede før – og hvis der bliver

5 Barrikader (saadan rigtige Februarbarrikader) saa skal jeg findes dér. Men jeg er bange for at *Du* i Virkeligheden staar alene, eller næsten alene – maaske med nogle trofaste Arbejdere ved Siden, naar det kommer til Stykket; men ak, „Studenterne“ (de ny) dem har jeg nu en Gang ikke den rette, den absolute „Fidus“ til. Og hvorfor ikke?

10 Fordi det ikke er Pingels Aand, den germanske, rene, begejstrede, offerberedvillige, idealistiske, optimistiske Dr. V. Pingel, der som en „Overlærer“ fører an. Nej, kære Ven, Du deler Magten med – ja med hvem Jeg sætter strax Herman Trier i Parenthes; thi han er brav, han har noget af Aanden, omend han taler forbandet hurtigt.

15 Han er god, og der findes vel omkring ham og Dig nogle enkelte ligesaa gode – skøndt?

Saa er der Georg. Ja, herpaa grunder jeg. Husk, at der ikke længer skal kradses op, pirres, inciteres, irriteres. Det var for 10 Aar siden nødvendigt; det er absolut forkasteligt nu. Mit Hjærte hænger ved

20 ham, og hvis man kunde tænke sig Jer to, Du og han, isoleret ud fra hele Paahænget – baade det blonde og det brunette – saa vilde jeg endda mælde mig. Men allerede her begynder Tvivlen. Du – og han? Det er et Svælg, en Kløft. Igrunden forstaar ikke den ene hvad den anden siger. Du har udviklet dig videnskabeligt, socialt, privat og

25 offentligt i denne Mellemtid som *dansk-germanisk* Aand. Du tror paa Folkebunden, Improvisationskraften, Gemyts-Evolutionen (undskyld) Du begriber endogsaa, og kan delvis sympathisere med det Grundtvigianske. Du har ikke faaet dit Væsen brændt af Ærgerrigheden og Forfængeligheden; Du har ikke fejret Triumfer som den kritiske Agi-

30 tator – derfor vil heller ikke Skuffelserne vente dig, saaledes som de nu utvivlsomt venter ham. Vi *kan* ikke leve paa literær-psykologisk Kritik længer; og Georg *kan* ikke præstere andet.

Eller kunde han maaske? Ja, der var den Mulighed, hvis han helt og frit kunde se paa Forholdene herhjemme saaledes som de ere. Der

35 ventes Forløsning, der ventes Forsoning, der ventes Hjærte (et fast,

mandigt Hjærte selvfølgelig). Der ventes Hensyntagen til de ringere Udviklede, de Taagede, Vane-Menneskene, til de Fjerdedels-Kristne, til de godmodige Vrøvlere, lige ned til det dagligdags Kaos af Skikkelighed og Imbecilitet. Jeg tror bestemt at Dr. V. Pingel kunde tale til alle disse geologisk aflejrede Lag. Men hvem skal Georg egenlig tale til? Svar: til de „gode Hoveder“. Og hvem er de gode Hoveder? Det er Edvard B., Dr. Levison, Hørup og (maaske) Berg. Og hvad vil de? Ja, politisk talt vil de „visne“, og literært talt vil de (paanær Berg) det Pikante, det kunstnerisk Raffinerede, hvis ypperste Udslag netop Kritiken, Analysen, Charpiplukningen er. Saa har vi Anno 1872 igen; saa er Ringen sluttet, saa fører vi Krig igen imod „Samfundet“. NB Men „vi“ ere ikke de unge, hidsige, kampberusede, filisterhadende Genier, som dengang nødvendigvis maatte i Ilden forat frelse Udviklingen. „Vi“ ere nu en politisk sammenæltet, indbyrdes vidtforskellig Deling af modne Mænd, for hvem Georgs Ord ikke ere et Evangelium. „Vi“ ere enten nogle dvask Lyds laver, som Schandorph, eller nogle fanatiske Theologenfressere, som Gjellerup, eller nogle skeptiske Doktores Ranci, som Edvard B, Dr. Levison etc, eller nogle dødsindviiede Mikroskopister som I. P. Jacobsen (hvem Guderne iøvrigt bevare!) Vi ere „strammede op“ ved Hørups uendelig talentfulde Nihilisme, og vi ere kun ganske meget foreløbigt tagne med i Bergs store „System“. Det Hele er uhyre kunstigt. Der er kun *En*, som mener det helt ud sundt og begejstret. Det er Dr. Pingel. Og dog burde netop han, og netop af den Grund, staa ligervis, som jeg – udenfor, udenfor.

Respicie, respicie! Det Hele vil falde sammen, hurtigere eller langsommere, alt eftersom den kritisk-politiske-negative Disciplin oprettholdes i sine yderste eller mindre yderligere Doktriner. Georg vil hurtig gentage sig selv. Han er allerede over de lykkelige Aar, hvori man (naar man ikke netop er Poet) føder en ny Idé, eller blot et nyt Ord hver Maaned. Han taaler i Virkeligheden ikke megen Originalitet om sig. Dette er en ny, men en sand Betragtning. Der er allerede et halvt Dusin Penne, der skriver hans (tilligemed Broderens) Stil. Han er jo altid sensibel, og det er et „lille“ Land, hvori han skal prædike. Han vil snart føle det som en Skuffelse at man bliver vant til at høre

og læse ham. Hans latente Bitterhed og Mistænksomhed vil udvikle sig, han vil nærme sig mere og mere Broderen, hvis Aktier allerede nu have lav Kurs saavel iblandt Troende som Ikke-Troende. Saa er Georg færdig som „Leder“. Tilbage staar Du. Men Du vil allerede
5 være bleven stærkt engageret – næsten kompromitteret – ved dit Samarbejde med de Intransigente. Vil Du stedse kunne bevare Mildhed, Overbærenhed, Fasthed og Tillid overfor disse „Arbejdere“, naar dine nærmeste Forbundsfæller stadig viser de triste, æddikesure, pessimistiske „evropæiske“ Miner? Det skal holde svært. Thi, jeg gentager
10 det, der er *ikke* et Overskud af Elskværdighed, Haab, Tro og Forsonlighed blandt de Mænd, der nu mere eller mindre ere Bærere af „Studentersamfundet“.

Hvad jeg mener at der skulde gøres? Naturligvis kun Et, hvis dette er muligt. Gaa til Georg; sig ham indtrængende, at det er paa ham og
15 Dig i Forening at det Hele hviler. Jeg har Øje og Øre. Jeg ser, jeg lytter. Du og han ere *endnu* udpegede som de lyseste Hoveder, de elskværdigste Gemyter, de mindst kompromitterede Karakterer (privat). Du og han maa tage en *betydelig* „Afstand“ fra hele den Hale, som man saa lidet betegnende i vore Dage kalder „Meningsfæller“.
20 Gid Fanden havde Meningsfæller! I bør ikke paa et eneste Punkt kunne slaas i Hartkorn med Edwards Frivoliteter og Bidskhed, med Hørups (forresten en brilliant Karl) fortvivlet-ironiske Foragt for det Hele. Og dette er jo endda Têten af Meningsfællerne. Jeg vil slet ikke tale om Nederdelen.

25 Og hvis Georg ikke vil, eller ikke kan, saa rejs Dig alene, Victor, og luk op for alle de Sluser, som Du kan. Skab dig Alliancer inde iblandt Modstandere, væk de Sløve, slaa Vaabnene af Haanden paa de Ondskabsfulde, hold for hele vort stakkels Land de Prædikener, som Du saa tidt, og med saa gode Resultater har holdt for mig. Slaa til „Visneriet“, om det saa skal svide dig i Hjærtet at Du kommer til at slaa
30 nære Venner med det samme. Og skulde Du paa denne Maade komme til for nogen Tid, ligervis som jeg nu, at søge Kakkellovnskrogen, saa kan jeg forsikre Dig, at den Plads ikke er den værste, at man kan gaa rustet til Strid og styrket til Gerning ud derfra – naar Tidens Fylde
35 atter kommer.

Hvad jeg da selv vil og gør? Ja ser Du, jeg har Fornemmelser. Jeg ser med Poetens lange Kikkert. Jeg har maaske endogsaa „Syner“. Den Reaction, som I tror at kuldkaste ved en Organisation, som dog er saa lidet organisk, den vil *sejre* herhjemme. Og den vil netop sejre, 5 fordi I „strammer“ Jer saa meget op. Den suger Næring af „os“. Det er „os“, som har skabt den i disse sidste ti Aar. Vi føder og klæder den; uden os var den blodfattig, som før 1870. Den trives hver evige Dag paa den letteste Maade af Verden ved vor Sved, vort Hjærnearbejde. Det er den forrykteste Krig, man kan tænke sig. Vi spræller os ihjel, idet vi 10 benævner os selv med det drabelige Ord „Opposition“; og Reactionen sluger os ganske roligt, Bid for Bid. Bag den danske „Opposition“ (i alle Afskygninger) laa der nemlig ikke fra første Færd og ligger der stadig ikke den fjærneste Magt, ikke saa meget som en knyttet Næve. En Opposition (saaledes som Udlandets) udstæder selv sit sejrsetin- 15 gende Fribrev ved under given Lejlighed at vise et Truselsbrev og bag dette Brev staar der Barrikader, Vaaben, væbnet Magt. Ikke en eneste Junkers „Kyllingehjærne“ (og endnu langt mindre Gammel-Intelligensens Juristhjærner) frygter Oppositionen hertilands. Man trækker paa Skuldrene, noterer sig et Par af de fremligste Navne, hører en- 20 gang imellem paa en Rigsdagstale og læser et Par Bøger. C'est tout. Hvis det behager nogle af Excellenserne, og hvis de kan faa Kongen overtalt, saa vil vi paa en Dags Varsel have den gl. monarkiske – eller en lignende – Forfatning tilbage. Og hvem vil kny? Ingen. Berg vil maaske holde en Tale, Busk muligvis blive insulteret paa en Café, og 25 Hørup vil skrive en bidende Artikel. Saa vil „Morgenbladet“ blive beslaglagt – skøndt næppe det engang; thi Excellenserne skal dog have lidt Peber til deres røgede Lax. Hvis nogle Arbejdere samler sig paa Fælleden, saa vil en halv Eskadron af Castenskjolds Husarer gjenne dem hjem med den flade Klinge. En eneste Arrestation vil blive fore- 30 taget, nemlig paa Dr. V. Pingel. Han vil blive holdt i Varetægtsfængsel i 3 Uger og derpaa dimitteret med en Advarsel, eftersom han dog er en „dannet og kundskabsrig Mand“, der i det hele og store mener det godt med sine Medmennesker.

Naa; tror Du dette, eller tror Du det ikke? Husk paa, at jeg er en 35 Mand, der har levet i alle Evropas store Byer. For Oppositionerne dér

har man kun Respekt, fordi der faktisk i Paris, Berlin, Wien, Rom osv er flydt Blod, Soldaters og Borgeres Blod i Gaderne. Hos os kan Crone besørge det hele.

Vi er *ikke* noget revolutionært Folk. Naar man derfor tilhører dets
 5 Opposition, saa bliver man tvungen til at være med paa at „visne“
 – saadan ganske sindig, bommelommelum „visne“. Saa bliver man
 væmmelig baade af Visneriet og af sig selv. Det Løftende ved Oppo-
 sitionen, Haabet paa, at det dog en Gang ved en Styrkeprøve kunde
 komme til en Afgørelse, det falder væk; samtidig skrumper Personlig-
 10 hederne ind; man risikerer jo intet, ikke engang sin Stilling; man
 sidder som „Meningsfælle“ i Suppedasen, i Visneriet.

Saa gør man – f Ex som jeg har gjort. Man siger til sig selv: Du
 tilhører nu en Gang ved Skæbnens Bestemmelse et Land, der er fast
 bestemt paa ikke at søge sine Opgaver i store ydre Skæbner. I et saa-
 15 dant Land, naar man har bragt sine egne personlige Lidenskaber
 nogenlunde i Ro, gælder det absolut ikke at være „Meningsfælle“. Det
 gælder at afspejle *hele* Landet, dets rolige, indadvendte, stemnings-
 moderate Karakter i sin Sjæl. Der er jo ingen Extremere, uden de, som
 Livets Forhold giver igennem Rigdom og Fattigdom, og disse ere
 20 endda jævne. Hvorfor da søge et „Parti“, der forudsætter Extremere.
 Det er kun komisk. Arbejderne længes efter mere Oplysning (saadan
 i Almindelighed). Godt; saa laver man en Forening, der bibringer
 Arbejderne nogle flere Kundskaber. Men da der nu en Gang *er* et
 „Parti“, som har Ord for Radikalisme, saa skurrer dette Forsøg i
 25 Ørene paa dem, der i fortrinligere Grad afspejler Landets rolige
 Karakter. Og da disse Elementer (omend udvortes anselige) i ligesaa
 høj Grad trænger til aandig og fin Belæring om Menneskesjælens
 indbyrdes Skæbner, hvorfor da støde disse Folk fra sig – thi det gør
 man – ved at kalde sig „Arbejdernes Ven“ og Tilhænger af vidt-
 30 gaaende, for ikke at sige revolutionære Idéer? Hvorfor ikke, i Viden-
 skabsmandens eller Kunstnerens dybe, isolerte Arbejdsstilhed, ovenpaa
 Lidenskabernes og Drifternes Storme, med et fast og mandigt, et kær-
 ligt og sanddru Blik søge at fremme det *hele* Folks aandige Udvikling?
 Hvorfor ikke med andre Ord – da vi dog lever i et Weimar og ikke i
 35 en moderne stor Kulturstat – gøre sig selv til et Stykke af en Goethe

i Stedet for til en parlamentarisk Brøkdæl, der forudsætter Forhold, som ikke findes *her*?

Ja, se dette er jeg kommen til, netop fordi at Stormene, de blot hærjende Storme, efterhaanden har lagt sig hos mig. Jeg har begyndt
5 – naturligvis endnu med store Rester af Sym- og Antipathier – at se paa mit Folk som *ét* Folk, hvoraf der ikke vilkaarligt kan laves hverken norske eller franske, tyske eller engelske Afbilleder; et Folk, hvis Aand man bedst tjener ved at forsone sig med, studere og elske den.

Vi maa Forsoning, vi maa Studium, vi maa Kærlighed. Der er kun
10 liden Plads og faa' Muligheder herfor indenfor Parti og Agitation. – Det mener *jeg* nu.

Dette Brev er bleven et Monstrebrev, et sandt lettre remarquable. Jeg kommer forhaabenlig aldrig til at skrive et lignende til Dig. Men jeg tror at det har sin Interesse for os begge to, at jeg har faaet udtalt
15 mig saa vidtløftigt. Blot dette endnu. Du kan muligvis frygte at jeg skulde „tabes“ for det virkelig Gode paa denne Maade. Frygt ikke, kære Ven. Lad mig bruge et Billed fra Skakspillet. Man har villet gøre mig til en brugbar subaltern Officer, en mobil Løber eller Springer, der kunde anvendes omkring iblandt Bønderne til Forsvar eller Angreb.
20 Jeg takker. Jeg overlader andre Æren. Vil jeg da gøre mig til „Konge“ maaske? Vor Herre fri mig. Nej, jeg vil være et Taarn. Jeg vil bevæge mig langsomt men afgørende. Jeg vil nedlægge i mig selv – i Taarnet – saa megen Ammunition som muligt; heraf kan hele Hæren drage Fordel. Blandt de „lette“ Tropper hverken kan eller vil jeg
25 tjene mere.

Og, bortsét fra dette Exempel, saa vil jeg ende med at sige: Naar jeg nu undlader at tage Parti; naar jeg i Forsonlighed og ved Maadehold muligvis opnaar at endog tidligere Modstandere læser mine kommende Arbejder, og naar disse Arbejder (Dramaer, Romaner, Digte osv) alligevel viser sig at være modne, frisindede,
30 kunstnerisk forsvarlige Indlæg i Tidens og Nationens Liv, vil det da saa ikke tjene baade mit gamle „Parti“ og Landet til Ære? Her *maa* en stor Digter i dette Land. For Digtning og Kunst ligger Landet aabent; det har det gjort nu i et Aarhundred. I detmindste kan den
35 Politik, som vi nu driver, ikke i nogensomhelst Henseende gøre For-

dring paa at være „Aandsmagt“. Og naar man bidrager en væsenlig Del til sit Lands Aandsmagt med Fordring paa at kunne læses, f Ex som Hauch, baade af det ældre og det yngre Lag, saa tror jeg dog at man baade giver Arbejderne, hvad Arbejderne tilkommer, og Stor-
 5 borgerne, hvad Storborgerne kan gøre Fordring paa. Det er *dette*, som nu, forhaabenlig i en Række rolige og lykkelige Aar, tilstræbes af

Din hengivne
 Holger Drachmann.

Vore bedste Hilsner herfra til din Familie.

10 376. Fra *V. Pingel*.

Triangeln 22/2 83.

Kjære Ven Drachmann!

Dit Brev har gjort et dybt Indtryk paa mig. Med Hensyn til Dig selv har Du naturligvis Ret; føler Du Trang til Ro, Ensomhed, Samling,
 15 til at fæste Blikket paa Totaliteten og slippe for Partikampen med alle dens daarlige Sider, saa skal Du naturligvis følge den indre Stemme. Lad os andre imidlertid forsøge at vise i Gjerningen, at vi formaaer Mere, end Du tiltroer os. Vi skal forhaabenlig nok vinde Din Sympathi for vore Bestræbelser, Vennerne skulle nok vise, at de ikke
 20 ere saa enerverede, som Du i Øieblikket troer. Hvilken Sundhed er der f. Ex. ikke i Hørup under den ironiske Overflade! Men, kjære Ven, naar Du foreløbig er Skeptiker overfor os, saa lad Dig derfor ikke henrive til Udtalelser imod os eller nogle af os, som vore Fjender ville
 25 takke Dig for, og som siden ville være saa vanskelige at gøre døde og magtesløse. Skaan fremfor alt Jøderne imellem os og kald dem høist Gallomaner. Jeg kunde skrive mange Sider om Ting, som jeg gjerne vilde forhandle med Dig, men uendelig Travlhed standser mig. Sig mig blot, om jeg maa læse Dit Brev for Georg, helt eller i Udtog. Det vilde kunne klare meget imellem Eder, især da det ikke er arrangeret
 30 til at læses af ham. Men maaske staaer der for stærke Ting om Broderen, tildels ogsaa om ham selv. Et Par Ord herom. Venligste Hilsener. Jeg glemmer ikke, at Du og jeg staae hinanden broderligt nær i den dybeste Grundanskuelse.

Din hengivne
 V. Pingel.

377. Til Michael Ancher.

Febr. 27 83.
Roeskilde.

Kære Michael Ancher.

- 5 Tak for sidst – for Brev og Sendelsen. Stykket har staaet i Stampe i Mellemtiden og jeg har haft en Portion Taalmodighed nødvendig for ikke at blive lidt ilter. Ibsens „Folkefjende“ har slugt Kræfter og Interesser. Nu begynder man at nærme Tvivl om samme „Fjendes“ Sejer, – og saa kommer Turen atter til mit „folkevenlige“ Fiskerstykke.
- 10 Det kan muligvis blive en lille Oprejsning for „gamle Danmark“, in specie for „Strandby Folk“, men herom maa Du selv og din Halvdel, samt Lars Kruse danne Jer en Mening, naar I kommer til Byen i April og overværer Opførelsen.

Hovedsagen er nu blot, at man ved Theatret atter har taget Traaden op og nu vil sætte fuld Kraft paa. I saa Henseende er jeg bleven bemyndiget af Økonomiforvalteren og Inspektøren (i dennes Fraværelse paa en Udenlandsrejse) til at henvende mig paa Theatrets Vegne til Dig som den „kunstneriske Autoritet“ paa Stedet. Det gælder at formaa Dig – da din Interesse og Kærlighed til Fiskerne er

20 givet paa Forhaand – til at sætte dig i Spidsen for en Razzia efter ægte Klæder særlig til Mandfolkene. Der stilles en Sum af 2–300 Kroner til din Raadighed. Det er selvfølgelig *gamle, brugte* Klæder, som skal anskaffes; helst intet nyt, da dette jo (for Statisters etc Vedkommende) kan købes her. Altsaa: uldne Nattrøjer (Islændere) uldne

25 Buxer, gamle Kabudser og Sydveste og rigtig forslidte Jakker og Stortrøjer. Dernæst brugte Oljeklæder – gule og sorte. Du kender jo allerbedst Ramsen selv fra dine Billeder. Det sværeste at faa fat i, er selvfølgelig Søstøvlerne; da jeg af Erfaring véd, at Fiskerne holde Hævd over dem. Men et *enkelt* Par maa vi absolut have; saa kan man jo af

30 et og andet Stof danne sig nogle herefter. Selvfølgelig er Theatret meget taknemligt for, om man tillige vil – da det drejer sig om mange Mennesker – *laane* det enkelte Garderobestykker; men det vigtigste bliver dog at det *køber* sig disse Genstande, som der forhaabenligt (!) bliver meget Slid paa.

- 85 Du kan altsaa gaa indtil trehundred Kroner, og disse Penge kunne

dog muligvis hist og her komme paa et „tørt“ Sted. Om muligt skulde – saafremt din egen Tid tillader dig det – alle Sagerne være indsendt til Theatret i Løbet af 14 Dage senest. Du kan blot adressere dem til Økonomiforvalteren paa Theatret, og Pengene oversendes da ved
5 Modtagelsen.

Dernæst vilde jeg bede Dig eller din fortræffelige Hustru særlig for mit Vedkommende at skaffe en af Stykkets kvindelige Figurer „Tosse-Karen“, en Kvinde (halvgal) paa 30 Aar en saa karakteristisk Dragt som muligt, navnlig hvad stærke – men dog falmede – Farver, f. Ex
10 brunrøde, rødgule etc angaar. Fru Hennings (Gertrud) har allerede modtaget den oversendte Dragt, men synes endnu ikke at have truffet noget Valg. Jeg tror at hun er bleven lidt skuffet i Retningen af det „Tærnede“; men jeg skal nu snart personlig forhandle med hende derom. Saa snart det er mig muligt at faa et Aftryk af Stykket, skal
15 jeg sende Dig det; hvilket vel vil hjælpe en Del paa dit Skøn. Den oversendte Dragt var maaske lidt for „fin“; jeg synes selv at Signe Leer saa' anderledes ud deroppe, mere enkelt „hel“ i Farven. Men saasart jeg nu faar friere Hænder til at gribe ind i Udstyrelsen, skal Du høre fra mig; selvfølgelig opbevares de laante Genstande
20 omhyggeligt; der kan jo i sidste Øjeblik (som det altid gaar) faas Brug for dem.

Dette foreløbigt. Dersom Du selv og din Hustru ikke havde saa megen Interesse af Sagen, vilde jeg ikke i en saa optaget Tid, som denne nødvendigvis maa være Jer, have bebyrdet Dig med disse Kom-
25 missioner. Men dersom vi ved fælles Kræfter virkelig kunde faa et *levende* Billed ud af disse fjærne Kyster – omend i scenisk afdæmpet Overførelse – saa véd jeg, at der ogsaa praktisk set vil kunne følge Konsekvenser heraf. Det er bl. andet herpaa jeg stoler, naar jeg stadig venter med at henvende mig direkte til Folk i mine Klienters Anlig-
30 gender deroppe. Tu comprends!

Vi maa absolut se at faa Lars Kruse og muligvs Karl Leer og et Par andre i Theatret den Aften – selv om de bliver skuffede i deres Forventninger. Det Hele tegner dog til at blive en „Begivenhed“, og Resultatet bliver ikke mindst fremmet derved at Michael og Anna
35 Ancher tager kraftigt Haand i med!

Vore bedste Hilsner til alle gode Venner deroppe – den gl. Culmsee
iberegnet –

Din hengivne
Holger Drachmann.

5 378. Til *Otto Borchsenius*.

Roeskilde 27 Febr. 83.

Kære Borch.

Dit Brev bevæger sig jo næsten henimod det Uartige. Jeg svarer ikke-
destomindre som Ven til en Ven. Blot dette: Tag dig iagt for at an-
10 vende nu eller i Fremtiden noget Kontrolsystem overfor min Gøren
eller Laden. Det kunde bevirke, at mit – og mit Hjems – Isolerings-
system ogsaa blev bragt i Anvendelse selv overfor Dig; og det vilde
bedrøve mig og næppe være til Glæde for Dig.

Jeg skal denne Gang gøre en Undtagelse og forklare dig Mangelen
15 paa Besøg – baade hos dig og andre.

Jeg blev i Fredags ved et hemmeligt (!) Telegram kaldet til Thea-
tret. I denne Anstalt tror ikke den Ene den Anden, og naar Per vil
forhandle med mig, maa Povl ikke vide det. Jeg er nu saa temmelig
klar over det Anarki, som dér hersker, og da jeg dog ønsker at nyde
20 godt af Anstalten til Fordel for mine fremtidige Idéers Publikation
saa vel som for min pekuniære Stilling, saa har jeg lagt *min* Plan og
handler derefter. Det er nødvendigt. Thi bag de mere eller mindre
„umyndige“ Aktører og Aktricer staar der en „vis“ Person, der har
sit Talerør og som tydeligt nok ruster sig imod min mulige Indflydelse.
25 Det er, om man saa vil, et andet Folkething; det er Politik, og jeg
nødes til idetmindste foreløbig selv at drive lidt Politik dér, hvis jeg
ikke vil blive et viljeløst Redskab i Hænderne paa de indbyrdes uenige
Mennesker.

Jeg vil nødigt ytre mig skriftligt mere derom. Med et Par Ord
30 mundtlig vil jeg ved Lejlighed kunne afgøre det overfor dig. Men her-
med hænger ogsaa til en vis Grad mit Besøg de næste Dage sammen.
Til en *vis* Grad var mit „Valg af Selskab“ herved dikteret. Jeg vil
søge at raade over de mindre reflekterende, mere improviserende

Kræfter ved Anstalten; saa lad andre paavirke andre. Men der var endnu denne Omstændighed, som Du i det mindste nemt vil vide at værdsætte: Det er et uhyre Arbejde, baade tænkende og producerende, som jeg underkaster mig i dette Aar. Og naar jeg træt og overanstrengt river mig løs derfra, saa foretrækker jeg i mange Tilfælde „Tyrolere“ fremfor „Literater“. Blandt de første er der Vaas, Larm, Musik, Hvile for Hjærnen. Bl. de sidste er der fortsatte Debatter, Oprivning etc. At en Literat, som tillige er en *gl. Ven*, skulde føle sig fornærmet derved og misforstaa dette – ja det klinger dog for sælsomt. Du kender mig dog, skulde jeg mene.

Men det er jo tillige paa andre Folks Vegne, du taler. Nuvel. Jeg skal da berolige dig og disse andre Folk med den Meddelelse, at man fra mit eget Hjem i Bredgade har anket over, at man i over et halvt Aar ikke har set noget til mig og mine. Min Gamle var bedrøvet herover, og da han ønskede en Forklaring, opsøgte han os herude forleden Aften (trods sine 73 Aar) og jeg – saavel som Emmy – havde en rigtig hyggelig Aften med ham. Han vendte tilbage, tør jeg sige, fuldstændig beroliget. Jeg viste ham, hvor arbejdsomt mit Liv er, hvor nødigt jeg nu spilder blot en eneste Aften, og hvorledes jeg, naar jeg endelig tager mig en Dags eller et Døgns Hvil, ligefrem ledes til at søge en fra min egen absolut divergerende Forestillingskreds, for netop deri at lade Timerne forsvinde sporløst og derved give min Intelligens fornyet Spændkraft, naar Arbejdet optages igen. Tillige viste jeg ham, med hvor liden Hovedkulshed jeg i Virkeligheden arbejder paa min reformatoriske (undskyld) Mission eller Gerning. Jeg har sat mig for at bruge mindst to Aar til at danne Kredsen for de Arbejder, som jeg kunde ønske at kalde en Renæssance i vort Aandsliv. Det er bleven min fixe Ide. Enten staar den gennemført efter et Par Aars ihærdigt Arbejde, og vel at mærke som en bestemt virkende Traad *igennem en Række* af Arbejder, eller ogsaa kastes jeg af Sælden. Man maa blot ikke danne sig nogen forhastet Mening af en løsreven Ytring eller et løsrevet Digt *nu* – man maa smukt vente, til jeg er færdig.

Jeg modnes for hver Dag, hver Maaned, til dette Arbejde. Det er saa langt fra, at jeg – som Du behager at kalde det – vil løbe Panden

imod hverken Georgs eller nogen anden Mur. *Hvis* det er en Mur, saa staar den uanfægtet af mine Forsøg. *Hvis* jeg begynder at ane en forsonende – omend stærk og sund protesterende – Forløsning ud af det moralsk-literære-sociale Ælte, hvori jeg selv har stukket mine Ben
 5 tilstrækkeligt – ja saa er jo Alt godt. Jeg har med Flid anmodet de faa – eller den ene Familie, hvori jeg kommer, om ikke at blandes selskabeligt ind imellem de Mennesker, hvis *Idéer* ikke længer ere mine. Dette har jeg netop gjort, forat undgaa hidsige og uoverlagte Ord, Sammenstød, der kun kunne fordærve Udviklingen. Dersom det
 10 fra den anden Side opfattes som Frygt eller Banghed – nuvel, saa trækker jeg paa Skuldrene. Jeg er kommen til Ro; endogsaa til saa megen Ro, at jeg har Raad til at misforstaas.

Resumée: Det er min faste Bestemmelse saa vidt muligt i disse Aar at isolere mig til Fordel for mine *Idéers* Gennemførelse. Jeg har lagt
 15 en Plan; derefter handler jeg og derefter arbejder jeg. At *Du* – som løs og ledig Person – *ikke* hører til de Proscribede, det følger af sig selv.

Jeg vil ikke kontrolleres af nogensomhelst. Mærker jeg Spor heraf, saa trækker jeg mig yderligere tilbage.

20 Og med Hensyn til Georg og hans Hjemkomst, da tog jeg mig for at sende Pingel forleden Dag – som Svar paa en Interpellation fra hans Side – et formeligt Dokument, et lettre remarquable paa et Dusin Sider, hvori jeg gjorde Rede for hele min Anskuelse af Status. Han bad mig dernæst, om han maatte lade G. læse det – *tiltrods* for
 25 meget deri – og jeg indvilligede netop *paa Grund* af meget deri. Dette Dokument er et historisk Aktstykke. Jeg tvivler paa, at ret mange i Virkeligheden kan eller vil se Sagerne saaledes lige i Øjnene uden at overvurdere Oppositionens tilsyneladende „Vind i Sejlene“. *Jeg* tror at se Forholdene herhjemme saaledes som de *ere*, og det er i Overensstemmelse hermed at mit Arbejde faar Karakter, Farve, Begrænsning og Rækkevide.

Hvad om *Du* gik til Pingel og gjorde Dig bekendt med det Dokument. *Du* staar mig dog saa nær i mange Henseender, og da *Du* har min Bemyndigelse, vil *Du* vel hellerikke savne hans Indvilligelse.

35 Og hermed tror jeg i det væsenlige at have besvaret dit temmelig

forhastede Brev. For Fremtiden: ingen Kontrollering, og ingen Misforstaaelser. Der er tre Mennesker paa „jeres“ Side, som jeg nødig skændes med: Pingel, Hendriksen og Dig.

Vale

Din

Holger Drachmann.

5

379. Fra V. Pingel.

Trianglen 5/3 83.

Kjære Drachmann!

10 Efter min Søsters indstændige Raad har jeg besluttet kun i Udtog at forelæse G. B. Dit Brev; thi det indeholder Ting om ham og hans Broder, som ville falde ham altfor svære at glemme, og det er dog ikke Meningen at fremkalde et uopretteligt Brud mellem Eder. Din Tankegang skal han nok faae at vide, og, hvis han ikke selv kan
 15 følge den, skal han i al Fald faae det Indtryk, at jeg kan forstaae og følge den. I hvilket trist Lys viser sig dog vor hele Bande for Dig, og jeg maa jo indrømme, at Du ikke helt har Uret. Men Gnisten lever under Asken, og Du skal see, hvilken Flamme vi skal faae pustet frem. *Et* fast Punkt er i al Fald vundet, og jeg haaber det skal blive
 20 et archimedisk Punkt, det er Studenternes Forbund med Arbejderne. Det vilde glæde Dig i Dit inderste Hjerte og borttøe Skepticismens Issplint at see den Undervisning, som nu ved Triers og Neergaards, de brave, de prægtige Menneskers Energi medeles til 64 Hold af Arbeidere. Jeg var igaar til Bestyrelsesmøde, og Trier, som inspicerer
 25 og modtager Indberetninger, meddelte, at der fra alle Sider indløber gunstige Efterretninger. Lærerne ere helt forbausede over Arbeidernes Flid og Fremgang. Og disse alvorlige, viljestærke Mænd, som har følt deres Mod og Kræfter fordoblede derved, at saastor en Del af den intelligente Ungdom har sluttet Forbund med dem, skulde flygte for
 30 nogle Politistokke eller Husarklinger! Nei, kjære Ven, Du seer Tingene gennem sorte Brilller, Du vil komme til at forandre Anskuelse, Du vil en Gang igjen blive greben af Bevægelsen og finde Din Plads i forreste Række. Men hvil Dig nu kun og lad Prosaen for Tiden have

Ordet. Poesiens Tid kommer ogsaa. Men lad Dig blot ikke i Mellem-
tiden fange af Reactionens Rakkerpukler, som naturligvis ved en saa-
dan Leilighed haabe paa en stor Fangst. Ringeagt kun vore Folk, til
en vis Grad har vi vistnok fortjent det; men foragt vore Modstandere
5 med al den Foragt, som Du kan opdrive. Det er endda ikke nok til
dem. Straf os med Sarkasmer og Satire, om det skal være saa. Det
kan vi finde os i. Men kald os blot ikke Jøder. Det Ord er et af de
Vaaben, som er forbudte ifølge Folkeretten, og hvis Brug sætter en
uafvadskelig Plet paa den, som udslynger det. Dog det har Du jo
10 allerede lovet mig ikke at ville bruge.

Din hengivne
V. Pingel.

Venstrepolitikeren Frede Bojsen (1841–1926), der var Forstander for Rød-
kilde Højskole, var en Forhandlingens Mand og en ubetinget Modstander af
15 Brandesianismen. Derfor glædede han sig over at se H. D. gaa i Brechen for
„den danske Bevægelse“.

380. Fra *Frede Bojsen*.

Kbh. 12 April 1883

Højstærede Hrr. Drachmann!

20 Tillad mig at udtale min store glæde ved at have set „Strandbyfolk“.
Det er i sandhed, hvad vi trænger til under al denne visne kritik. Det
skal ikke være „dramatisk nok! Jeg havde lyst til at gå ud og pidske
op alle disse dramatiske pernittengryn. Det er så fint at kunne snakke
om „dramatiske krav“ – og således bliver det til en parole, som æsthe-
25 tikerne uddeler, at det er ikke „fint“ at lade sig henrive af Strandby-
folk. De har ialfald bragt „visne“politiken til at grønnes. Hvilken af-
grund imellem Strandbyfolkene og folkefjenden! De første skaber kun
gode tanker, den sidste *kun* onde. Dersom publikum havde turdet for
recensenterne og „det fine“, så havde der været en ganske ander-
30 ledes overvældende jubel, thi folk var i sandhed med – man skulde
have råbt med i koret: Leve Tage Stævn og Ole Rass!

Men det er ikke nok, det er kun begyndelsen.

Søen kan sagtens bølge af poesi – nu kommer *landet!* Kan De ikke

give os et sundt billede af danske bønder? fæstebonden i modsætning til den fri ejer – gårdmanden til husmanden – kravet på ligeberettigelse med de andre klasser – kampen for oplysning – og en kærlighed midt imellem Gertruds og Birthes – o.s.v. o.s.v. som kun en digter
5 kan tænke.

Kunde De ikke have lyst til at besøge os på Møen f. ex. til et møde med Sønderjydske gæster, der påtænkes i Juli måned – hvad om De der kunde hente nogle indtryk! De vilde være hjertelig velkommen på Rødkilde!

10 Allenfals hjertelig tak for Strandbyfolk!

Deres forbundne
Frede Bojsen.

381. Til *Otto Borchsenius*.

d 25 Juni 83.
Rungsted.

15

Kære Borch.

Jeg begriber fuldt vel at Du ikke rigtig kan regne ud, hvorfor dine Breve ikke modtager Svar. Hvergang Emmy vil til at skrive, beder jeg hende overlade det til mig, da jeg „dog“ skal skrive Dig til. Og
20 naar jeg saa har faaet Papiret frem, saa bliver det *dog* ikke til noget. Sagen er den: jeg har nu gaaet frugtsommelig saa længe, og alligevel vil Affæren ingen Afslutning faa. Jeg er bleven betagen, i højeste Grad betagen af et Æmne, et Sujet, en Idé; det tumler og banker og mylrer og spænder derinde i Hjærnekassen, og jeg gider hverken
25 tænke paa eller tale om noget andet – derfor heller ikke skrive om noget andet. Det er ikke mindre end et *nyt St. Hans Aftenspil*, det drejer sig om og hvortil jeg nu i den senere Tid – baade Dag og Nat – har gjort Studier paa „Bakken“. Tal foreløbig ikke noget derom. Naar vi træffes igen personlig, saa skal jeg fremsætte det i klarere og bestemte Linjer for Dig. Det fordømte „Kunstnermøde“ kommer mig
30 saa ubelejligt i Vejen – ellers var jeg straks begyndt.

Men ser Du, netop fordi det „gærer“ saadan i mig, kan jeg saa daarlighd give Løfte om et Bidrag til Bladet. Hvergang jeg er begyndt at

tænke derpaa, saa er jeg atter kommen tilbage til mine romantisk-realistisk-polemisk-erotisk-ironisk-episodiske Vers, der med Dyrehavsbakken som et Forspil – og maaske Efterspil – skulde slutte sig om Dramaet (eller rettere Skuespillet) „Strengte Herrer“. Jeg skal gøre mit
 5 bedste idag og imorgen for at give Jer nogle Strofer af dette Sommer-Karneval, men *idag* kan jeg ikke mere. Lad Plads staa aaben i Bladet til *Onsdag Aften*.

Foreløbig dette.

Venligste Hilsener herfra. Jeg har lejet en Bondegaard herude i
 10 Nærheden for Sommeren.

Din hengivne
 Holger Dr.

382. Til *V. Pingel*.

Vallerød over Hørsholm.
 11 Juli 83.

15

Kære Ven.

Jeg er kravlet op af Sengen idag – jeg har været plaget af Neuralgi i denne Tid – forat sende Dig et Par Linjer.

Anledningen er dit Svar i Avisen idag. Det gør Dig Ære, megen
 20 Ære, saa meget mere som Monitøren ikke er langt fra at sige Dig at Du bærer Dig „dumt“ ad.

Dette vil igen sige, at Monitøren er bleven skuffet. Der skulde jo laves Politik paa din Afskedigelse; man vilde vise, at man øjeblikkelig havde Trumf til Stik i Bordet paa Ministerens Udspil. I dette for-
 25 tvivlede Land gøres Alt til Politik, og denne Gang har de faaet den godtroende Georg med, der dog aabenbart var *den*, der nærmest burde have holdt sig tilbage.

Du har i dit Svar kundgjort, at et Spark af Ministeren – og hans krybende Lakaj, denne ynkelige Sjankedanke, Rektor Bergmann –
 30 ikke i det næste Øjeblik kan dækkes og nevtraliseres af en Kollekt blandt Folk, der foreløbig selv ere in salvo. Det viser, at Du tager Konsekvensen – og er der noget, dette sjaskede Land trænger til at erindres om, saa er det, at Martyrierne bør opfattes alvorligt og ikke lig med privat Forsørgelse.

Selvfølgelig laa mit eget Bidrag rede her til Afsendelse. Bortsét fra, hvorledes Du agter at stille Dig og hvormange Kræfter Du raader over for at stævne Strømmen i Fremtiden, vil jeg blot sige Dig at Du bør erindre, hvis nogen Trang eller Nød skulde banke paa hos Dig, at Du har *Venner*. Dette skylder Du dine Venner ikke at glemme.

Vore hjærteligste Hilsener til Dig og Familien.

Din hengivne
Holger Drachmann.

383. Fra *V. Pingel*.

10

Trianglen 13/7 83.

Kjære Ven Drachmann!

Dit Brev viser mig, at det gamle Forhold endnu bestaaer imellem os, at Du hverken har glemt mig eller er bleven kjed af mig, som jeg undertiden har frygtet i den senere Tid. Naar jeg, som jeg haaber om ikke altfor lang Tid, træffer sammen med Dig, skal jeg forklare Dig Sammenhængen med den nyeste Begivenhed i mit Liv; den maa nødvendigvis blive misforstaaet af enhver, der ikke har seet den paa nært Hold. Jeg sætter fremdeles mit Haab til det menige Folk, at det maa være Alvor med denne Fordring paa Selvstyre. Glipper det Haab, saa er det forbi med mig; men faaer jeg Ret i den Sag, saa skal jeg nok kunne bære baade Fattigdommen og de andre Gjenvordigheder, som muligvis endnu venter mig. De venligste Hilsener til Dig og Din Kone fra min Moder og Søster og fra

25

Din hengivne
V. Pingel.

384. Til *Erik Skram*.

Vallerød. Hørsholm.
17 Juli 83.

Kære A. O. E. Skram.

Ifølge et fra Dig igaar modtaget Telegram, maa jeg antage at Fritz Thaulow har rettet en Opfordring til Dig, som han ved Brev af igaar

meddeler mig. Han ønsker med andre Ord, at Du (og Eilif Petersen) skal bringe mig hans Udfordring.

Jeg gaar lige til Sagen.

I Fritz Thaulows Haand er denne Udfordring en Barnagtighed, en
5 Urimelighed eller – hvad jeg nødigst vil tro – en Bestanddel af en kombineret Plan, bag hvilken jeg har Lov til at formode baade en Kvinde og en Mand gemt.

Jeg modtager ingen Udfordring af Fritz Thaulow, og jeg har ved et foreløbigt Brev igaar i almindelige Udtryk underrettet ham herom.

10 Jeg ønsker ingen larmende og langvarig Korrespondance om denne Sag, og jeg tillader mig derfor, da han har udsét Dig til sin Tillidsmand, at deponere hos Dig, som en rolig, udenforstaaende Mand, min Erklæring og Forklaring i saa sammentrængt Skikkelse, som mulig.

15 I den Kæde af Venskabsforbindelser med Mænd, som det har ligget i Ingeborg Thaulows Lod at knytte, var jeg for to Aar siden indtraadt som et enkelt Led. Jeg havde mine Forgængere, jeg fik meget hurtigt en Efterfølger, eller rettere, vort Venkab afsluttedes saa brat, fordi jeg mente, at Valget af min Eftermand allerede var truffet paa For-
20 haand, som en Art Reserve.

Da jeg traf Fru Ingeborg Th. var hun i en Tilstand af Oprevhed blandet med nervøs Eksaltation og en fuldstændig Fortvivlen om at kunne faa Fodfæste i Livet igen. Hun søgte mig, jeg ikke hende. Hun vandt mit Venkab ved den fortvivlede Maade, hvorpaa hun kæmpede
25 forat finde Støtte og Trøst for en Eksistens, hvoraf Mændenes Kur og hendes egen Mands næsten grænseløse Sorgløshed havde strøget alle faste Punkter. Hun erklærede, at Mændene af hendes Omgang havde „taget“ al hendes gamle Tro; hun forlangte en ny. Vort Venkab var desværre bygget paa en altfor nervøs, urolig og forceret
30 Grund, til at kunne holde. Et Lune var nok til at bryde det, men, som sagt, min Efterfølger var der allerede.

Den Slags Venskabsforbindelser mellem Mænd og Kvinder, netop i de intellektuelle Sfærer, hører ret vor moderne Tid til, og den moderne Fritz Thaulow har for sin Hustrus Vedkommende tolereret en
35 ret ansélig Række; men han bør ikke glemme, at smudsige, og rimelig-

vis anonyme, Angivelser (maaske støttet paa uforsigtige Ord, Breve eller sligt, der altid maa ses fra *to Sider*) ikke kunne rettes mod et enkelt Led i Rækken – og i dette Tilfælde mod mig – uden at det faar Udseende af, at det netop er denne *mig*, det gælder at komme
 5 tillivs, at det netop er *ham*, hvem Soneboden lægges paa baade for Forgængere og Efterfølgere, og at, ved et naturligt Selvforsvar og som Retorsion, disses Navne og øvrige Data nemt kunne blive inddragne i Sagen. Dette bør erindres.

I et Tilfælde, som dette, maatte jeg være mere end naiv, hvis jeg
 10 med Vaaben i Haand vilde afgøre nogen Sag med en tidligere Ven. Mod en saadan, som aldrig har tilføjet mig nogen Uret, vilde jeg ikke bære Vaaben; og der kunde kun tænkes den Udgang af Sagen, at jeg stillede mig op som Skive forat sone en paaduttet Uret. Men hvor er denne Uret mod Fritz Th, og hvorledes sone den, naar jeg herved er-
 15 klærer, ligegyldigt hvormeget Skinnet kan komme imod mig i en saa delikat Sag, som en Digters og en Kvindes Venskabsforbindelse, at jeg ikke er mere skyldig end mine Forgængere eller end min Eftermand? Inkquisition og Tortur gives ikke; en Mands Ord maa staa ved Troende.

20 Fru Ingeborg Th. har denne ret moderne sygelige Trang til at tilegne sig Mænds Hyldest samtidig med at tilegne sig deres Væsens Hemmeligheder og sætte deres Evner i aandelig Bevægelse; men det er ikke ved sin Lidenskabs Udbrud, at hun gør sine Erobringer. Idetmindste har jeg ikke lært denne Side ved hendes Natur at kende.

25 Og herefter et alvorligt Résumé. Jeg er ingen Dreng, der modtager en Opfordring til et Slagsmaal som den selvfølgeligste Sag af Verden. Jeg har andet at bruge mit Liv til, end til at reparere andres kranke Lykke. Fritz Thaulows – og hans Kones – Navn er i det sidste Aar bleven stærkt kompromitteret her og i Norge. *Jeg* har ikke kompromitteret det. Hvis man, det være sig Fritz, hans Hustru eller nogen
 30 anden skjult eller aabenbar Modstander af mig, mener at der skal statueres et Eksempel paa en ret afskyelig Forfører etc, forat give Navnet Th. noget af dets Glans igen – nuvel, saa kan man jo søge mig ved Loven: men jeg skal da give Svar paa Tiltale ved offentligt at hen-
 35 vende mig for det Forum, det nervøst-forcerede, selvkærlige Bour-

geosi, hvorfra disse Kvinder udgaar, der sandelig er farligere for evnerige, redeligt stræbende Mænd, end disse Mænd er det for Kvinderne. Jeg har nok af den Mythe, der har dannet sig om mig som den store Don Juan. Jeg har i mit Liv *ikke* forført *nogen*, og jeg skal op-
 5 byde ethvert ærligt men ogsaa ethvert stærkt og hvast Redskab, der er i min Besiddelse, forat lægge Ansvar og Byrder – hvorunder *jeg* har maattet lide saa længe – overpaa de Skuldre, kvindelige eller mandlige, der bør bære dem. Jeg er Digter, med en saadan Mands Ekcen-
 triciteter og Selvmodsigelser; jeg har besunget og forherliget en
 10 Kvinde, der til Gengæld ønskede sig helt at tilegne sig og aandeligt udsuge mit Liv, et Liv, der baade tilhører mit Folk og den Familie, som jeg skaffer Brødet ved min daglige Gerning. Med alle mine menneskelige Skrøbeligheder elsker jeg mit Hjem og er elsket deri. Lad ingen paa dette Punkt nærme sig mig med Forsøg paa brutalt
 15 Overfald, fordi en koket Dame faar Lyst til at eksperimentere med Mændenes Skæbner. *Her* kender jeg Lovene baade for min og andres Ære. Det bliver *mig*, som giver mig under Autoriteternes Beskyttelse, forsaavidt som jeg appellerer til den almenmenneskelige Forstaaelse af, at *én* Kvinde, der henlever sit Liv i Lediggang og Kurtoisi, er
 20 farligere for Samfundet, end en hel Række saakaldte „farlige“ Mænd, der arbejde strengt for Brødet og strengt for deres Ideer og Evner.

Jeg overlader Dig selv, som Ven af Fritz Th. og tillige som en af mine ældste Bekendte, at afgøre, hvad Raad Du vil give ham, efter at Du nøje har overvejjet denne min her deponerede Erklæring, som
 25 Du har Ret til at meddele ham in extenso eller i Uddrag. I Th.s Sted vilde jeg betænke mig to Gange, inden jeg tog Offensiven. *Jeg* kan lukke mit Liv af i denne Sag, og jeg skulde tro, at andre gjorde vel i at gøre det samme.

Et Par Ord, om Du vil, forat berigtige Modtagelsen heraf.

30

Din

Holger Drachmann.

(Fritz Th's Adresse er Holmestrand poste restante, Norge).

385. Til *Fr. V. Hegel*.

Vallerød Hørsholm.
21 Juli 83.

Kære Hr. Justitsraad Hegel.

5 Jeg har haft Nældefeber, spinal Neuralgi og en hel Del andre Sygdomme lige siden vi sidst saas. Nu har jeg nok Koldfeber.

Jeg er meget mat og meget ligegyldig overfor Alt. Jeg ynkes over Menneskene. Denne Verden er ikke værd at leve i. Skade kun, at ingen med Bestemthed kan udstede en Anvisning paa nogen
10 bedre.

Hvis jeg kan drive mig selv til det, skriver jeg rimeligvis imorgen til de svenske kgl. Theatre, at de kan gaa F- ivold.

Efter at have tænkt en hel Del frem og tilbage, er jeg kommen til det Resultat, at naar jeg undtager min Kone, mine Børn, og en vis
15 skikkelig gammel Justitsraad, saa kan hele Resten gaa samme Vej som de kgl. svenske Theatre.

Med Ønske om god Bedring – foreløbig for mig selv
er jeg Deres

ærb. hengivne
20 Holger Drachmann.

386. Til *Fr. V. Hegel*.

Bremen.
Hillmanns Hotel.
8 August 83.

25 Kære Hr. Justitsraad Hegel.

Da jeg sidst skrev Dem til, var jeg saa temmelig syg. Efterhaanden er jeg dog kommen mig. Jeg gik med min Kone først til Fanø, da jeg mente at Vesterhavsbadene dér vilde styrke mit angrebne Nervesystem. Vejret var afskyeligt, og Badegæsterne vare som Vejret. Idetheletaget,
30 det synes at være kommen dertil med mig i Danmark, at jeg saa godt som ingen Steder er fri for Folks Nysgærrighed, Paatrængenhed, Sladder, Familiaritet etc.

Saa tog vi over Hamborg til Bremen forat prøve Nordsøbadene paa

en af de østfrisiske Øer, Norderney, Borkum e. lignende. Vi blev bogstavelig regnet inde her i 8te Dage, med Undtagelse af en enkelt Dag, hvor vi forsøgte at gaa til Bremerhafnen og derfra videre med Skib, men maatte returnere hertil – ligeledes for Vejret, en formelig Synd-
5 flod.

I disse 8 Dage tog jeg da Lundbyes Billedbog atter frem og fortsatte det afbrudte Arbejde. Min Kone har det hjem med sig imorgen. Det er, som jeg telegraferede, 1ste Sort Arbejde. Mere behøver jeg ikke at sige, De vil selv kunne erfare det ved Gennemlæsningen.

10 Min Pris for dette Værk er 1000 Kroner. Halvdelen heraf afskrives paa vor Regning, Halvdelen – eller rettere 500 Reichsmark – har jeg telegrafisk bedet mig tilsendt hertil.

Hvad min Plan nu er? Jo, den er meget simpel, meget ligefrem og meget stor.

15 Jeg har lagt andre, mere moderne, og derfor mere oprivende Sujetter tilside. Mine Kræfter taaler foreløbig ikke den Slags Retter.

Jeg kaster mig med al Begejstring over min gamle Kærlighed: Chr. d. Anden i Landflygtighed, med sin trofaste Dronning, sine prøvede Mænd, sin sidste store Kraftanstrengelse forat genvinde sit Rige ved
20 fremmed Hjælp.

Det bliver et *fireakts Drama*. Saasntart jeg imorgen eller senest iovermorgen har set Emmy velforvaret paa Hjemrejsen, tager jeg selv videre herfra til Antwerpen og de brabantiske Stæder, Lier, Mechelin, Gent, for dér paa Stedet i de kommende 5–6 Uger at gøre de histo-
25 risk-lokale Studier og trække de dramatiske Omrids i Scener og Optrin, samt tillige i min Skitsebog tegne Dekorationer og Kostumer fra de rige flanderske Museer og Samlinger.

Da jeg allerede siden min sidste Hollandsrejse har syslet med dette Emne, er der en Mulighed for at jeg kan have Dramaet færdig efter
30 Jul. Foreløbig beder jeg Dem *ikke* at omtale, hvad jeg arbejder paa. Jeg er bleven klog af Skade fra sidste Gang, hvor al Verden var à jour med mit Stykke.

Saasntart jeg har faaet mig en fast Adresse – enten i Antwerpen eller Lier, skriver jeg Dem til, forat bede Dem sende mig Allens
35 Historie og andre danske Skrifter vedrørende Sujettet.

Foreløbig er jeg glad over, en Stund at skulle arbejde udenfor mit meget smukke, men meget snevre Fædreland.

Med venligste Hilsener

5

Deres
ærb. hengivne
Holger Drachmann.

387. Til *Fr. V. Hegel*.

10

Hotel de Cobourg
grand vieux bassin
Antwerpen.
25 Aug 83.

Kære Hr. Justitsraad Hegel.

For Modtagelsen af de 500 Frcs takker og kvitterer jeg herved. Derimod har jeg endnu ikke modtaget noget Manuskript fra det kgl. Theater i Stockholm, og jeg tror at min Hustru ikke heller har modtaget noget, da hun ellers upaatvivlelig havde sendt mig det. Her maa altsaa være en Misforstaaelse.

Og saa kommer Lundbye.

Ja, De har virkelig altid været en elskværdig Justitsraad imod mig og vi har jo fulgt hinanden (eller rettere De mig) i Tykt og Tyndt, saa at jeg nødig vilde blive vred paa Dem – men der har oprigtig talt fra Deres Side været slaet adskillige Knuder paa denne Lundbyeske Perlesnor.

Dersom Hendriksen og De *begge tilsammen* ønsker denne meningsløse Biografi ind i Pragtværket – saa har jeg intet at sige men blot noget at tænke. Hverken Lundbye eller jeg bliver ringere derved, det er sikkert; men Bogen bliver ligesaa meningsløs, som „Lundbyes og Kaalunds Fabler“ vilde være blevet det med en tør Biografi foran.

Og hvad nu Prisen angaar!

Kære Hr. Justitsraad Hegel. De har overdraget mig at *samle* disse Billeder og *udgive* dem og forsyne dem med mine *Poesier*. Jeg skal ikke tale om mit Arbejdes Værdi, men jeg skal kun sige, at jeg i dette Tilfælde ikke har talt Linjerne, jeg har anvendt lige saa megen In-

spiration og lige saa megen Tid derpaa, som til en sammenhængende Digtsamling, og jeg har stillet mig overfor dette Arbejde, som en Maler stiller sig til et Landskab eller et Portræt, som man bestiller hos ham for dets Kunstværdis Skyld. Naar han er færdig, siger han
 5 sin Pris, og naar han er en Kunstner, der nogenlunde respekterer sig selv og sin Kunst, saa holder han paa denne Pris.

Jeg troede, at det endelig denne Gang skulde være et Pragtværk, som skulde udgives, og at man derfor henvendte sig til den lyriske Digter, hvis Vers have højest Kurs, saaledes at man ikke saa meget
 10 saa' paa Udgifterne som paa Resultatet.

Da jeg har forregnet mig i saa Henseende, saa skal jeg sige Dem, kære Hr. Justitsraad, hvad jeg vil. Jeg skænker Dem og Hendriksen i Forening mit Arbejde. De ere mine Venner begge to, og det har været mig kært at sekundere Lundbyes Blyant med min Pen. Paa den
 15 Maade er enhver Strid udjævnet, og da De selv er Herre over Værket, kan Blochs Biografi komme med. Naar De blot underretter min Hustru derom, vil hun sende Dem Blochs Manuskript ude fra Vallerrød, hvor det ligger i mit Skrivebord.

Her er en smeltende Hede i Belgien. Jeg haaber at Alle hos Dem
 20 nu ere raske og forbliver

Deres ærb. hengivne
 Holger Drachmann.

388. Til *Otto Borchsenius*.

25

Antwerpen
 Hotel de Cobourg
 gr. vieux bassin
 30 Aug. 83.

Kære Borch.

Emmy har vel allerede skrevet til Dig, at jeg nede i Vlissingen, hvor
 30 jeg laa nogle Dage, gjorde Udkastet til Grundtvigs Drapa.

Her er det; stolt nok, skulde jeg mene. Men der maa intet forandres deri. Alt staar jo for min egen Regning, og jeg tror alligevel at „U. og Hj.“ kan være tjent dermed.

Ellers Tak for Hilsen og Forespørgsel. Jeg fordyber mig af al Magt i det flamske Liv, baade det ny og det gamle, men navnlig det sidste. Jeg vilde kun ønske, at jeg ret formaaede at samle alle disse mange Indtryk til et stort Resultat. Maaske skal jeg sende Dig lidt fra Rej-
 5 sen; jeg gjorde nogle ganske løjerlige Optegnelser til et „Rejsbillede“ fra Ostende-Brügge. Men bed mig ikke om Billedtekst til Fanø. Jeg hader at stykke mig saaledes ud i Smaaklatter. „Badeliv“ skal Du faa – men det bliver af en anden Tønde. Jeg sagde den gamle Justitsraad temmelig alvorlig Besked forleden Dag. Hellere vil jeg leve af at male
 10 Marinebilleder i Udlandet, end saaledes at skulle schakre med mine Poesier (Lundbyes Billedbog). Læs Manuskriptet hos Hegel, og giv mig saa Ret.

Man fejler i det hele ved at tro, at jeg bestandig er den godmodige. De Tider er forbi. Jeg er godt gal i Ho'det paa de fleste Ting der-
 15 hjemme, og jeg har paa Fornemmelsen, at der brygges et Uvejr sammen til mig fra en vis Kant. Nuvel, man skal faa Svar paa Tiltale. Som altid, har denne Rejse atter styrket mine Nerver og spændt mine Sener. Hvilken Opløsningstilstand der dog er i de fleste Forhold der-
 20 hjemme, og hvor dybt har jeg ikke i dette Aar set igennem Alt! Desværre, man bliver „seende“ men ikke just blid. Jeg har vel endnu et Par gode Venner. Jeg regner Dig iblandt dem. Og saa har jeg Emmy og Børnene. Resten kan for mig gaa F- ivold.

Her er en trykkende Hede i Belgien i denne Tid. Som sagt, jeg tænker nok, Du skal høre lidt fra mig, ihvorvel jeg nærmest lægger
 25 an paa at samle mig i hele og store Indtryk.

Venligste Hilsener

Din hengivne
 Holger Dr.

389. Til *Gottfried Keller*.

30

p. t. Antwerpen.
 3 Septbr 83.

Lieber Hr. Gottfried Keller.

Ihnen meinen besten Dank für die freundliche Antwort meines ersten Briefes bringend, kann ich hierdurch mittheilen, dass der erste Theil

des „Gr. Heinrich“ (die ersten zwei Bände) im Laufe eines Monats auf Dänisch erscheinen wird – (die zwei nächsten Bände werden als Schluss vor Weihnachten folgen).

Wie ich Ihnen gewiss schon damals schrieb, möchte ich diesen ersten Theil des Romanes mit einem Vorwort sehr warm begleiten, worin ich die Bedeutung dieses Werkes der grossen europäischen Literatur und der eigenen nordischen besonders aus einander setze.

Eine solche Vorrede (zwar von einem Dichter und nicht von einem Kritiker geschrieben) würde mir indessen leichter fallen, auch dadurch mehr Bedeutung für meine Landsmänner bekommen, wenn ich durch Ihre eigene Hand einige biografischen Notizen empfangte, so wie überhaupt solche Auskünfte, die Sie Ihrem nordlichen Publikum vorgelegt wünschen möchten.

Aus eigener Erfahrung weiss ich, wie ungern man Solches thut; in diesem Falle möchte ich mir es doch als einen besonderen persönlichen Gefallen gegen einen Kollegen, der sich wohl als Ihren Geistesverwandte [*sic*] nennen darf, anbieten.

In Otto Brahms „Essay“ habe ich nicht viel mehr gefunden, als was ich mir schon selbst durch das Lesen Ihrer Werke habe sagen können. Möchten Sie zu dieser ersten Güte noch eine andere fügen? – mir Ihre Photographie zu schicken. Wir haben bei uns ein illustriertes Wochenblatt das sowohl in literarischer als in künstlerischer Beziehung sehr hoch steht; dort wünsche ich vor dem Erscheinen des ersten Theiles der Uebersetzung Ihr Bild und eine Einleitung aufgenommen zu haben.

Beilegend schicke ich Ihnen meine eigene Konterfey – (so wie auch, bei meinem [*sic*] baldigen Rückkehr nach Hause, einige meiner ins Deutsche übersetzten Novellen) – damit Sie, lieber Hr. Keller, einigermassen erfahren können, mit wem Sie zu thun haben – obgleich, ich muss es gestehen, ein Bild und eine Uebersetzung täuschen kann.

Ihre gütige Antwort in möglichst kurzer Zeit erwartend

Ihr ganz ergebener
Holger Drachmann.

Ich bin auf einer kleinen Studienreise in Belgien; in *fier* [*sic*] Tagen
aber wieder zu Hause,

Roeskilde
Dänemark.

5 390. Fra *Gottfried Keller*.

Zürich 12 Sept. 83.

Verehrter Herr!

Sie haben also wirklich mein dickes Buch auf allen seinen vier Füßen
nun übersetzt, was dasselbe sich bei seiner Entstehung nicht hat träu-
10 men lassen.

Leider ist das Ereigniss für mich mit einem Schrecken begleitet we-
gen des biographischen Scriptum's, das Sie von mir verlangen; denn
trotz der Ausnahme-Berechtigung, welche Sie für sich haben, ist man
mit 64 Jahren nicht mehr in der Stimmung, diese verfluchte Stylüb-
15 ung immer wieder aufs Neue anzustellen. Ich bitte daher um gütige
Entschuldigung, wenn ich mich möglichst kurz fasse, um nicht doch
im Geschäfte stecken zu bleiben, und ich ersuche Sie zugleich, von
dem Geschreibsel keine Anwendung *verbotenus* machen zu wollen.

Ich bin 1819 in Zürich geboren, als Sohn eines jungen Hand-
20 werksmeisters, der starb, als ich kaum 5 Jahre zählte, und der Wittve
die Sorge für zwei Kinder hinterliess. Bis zu meinem fünfzehnten
Jahre vermochte mich die Mutter in den Schulen zu halten; neue
Lasten und die Ungewissheit der Zukunft auf sich zu nehmen, zögerte
sie dennoch nicht, als ich nun ohne weiteres erklärte, ein Maler wer-
25 den zu wollen. Theils bei unzulänglichen Lehrern, teils ganz auf mich
selbst gestellt, verbrachte ich die Zeit bis zum zwanzigsten Jahre, wo
ich mit wenig Mitteln als angehender Landschaftler nach München
ging, um mich auszubilden. Ohne an ein gutes Ziel gelangt zu sein,
kehrte ich nach ein par Jahren zurück und verfiel im Wechsel der
30 Gemüths-Stimmungen und des geistigen Suchens auf das Niederschreiben
lyrischer Gedichte, deren Publication von ältern Gönnern
veranlasst wurde, die sich gefunden hatten. Erst jetzt bildete ich mich
literarisch besser aus und erhielt endlich ein Staats-Stipendium zum

Besuche der Universität Heidelberg, wo ich drei Semester blieb, und zu einem Aufenthalte in Berlin, wo ich den „Grünen Heinrich“ schrieb, sowie den ersten Band der „Leute von Seldwyla“. Später übernahm ich ein öffentliches Amt, dasjenige des Staatschreibers des
5 Cantons Zürich, welche Stelle ich während einer längeren Reihe von Jahren bekleidete, bis ich sie im Jahre 1876 niederlegte, um mich ausschliesslich schriftstellerischen Arbeiten zu widmen.

Was den autobiographischen Roman „Der grüne Heinrich“ betrifft, so ist es leicht ersichtlich, dass es sich um den eigenen Lebens-
10 gang des Verfassers handelt, d. h. in den Grundzügen der inneren Erfahrung, wobei die novellistische Erfindung und Abrundung dem Leser nicht verborgen ist. Jedoch ist ins besondere zu bemerken, dass z. B. die Kinder- und Schulgeschichten in den Hauptmotiven fast sämtlich erlebt, während alle erotischen resp. Liebessachen des
15 Buches freie Novellen ohne biographische Grundlage sind. Die Mutter, welche im Romane am Schluss aus Kummer stirbt, ist in Wirklichkeit erst im hohen Alter bei mir auf der Staatskanzlei zu Zürich gestorben u.s.w. Eben so ist in der neuern Ausgabe des kritisch überarbeiteten Buches der schlecht motivirte frühe Tod des Helden s.v.v.
20 weggefallen.

Es würde mich sehr freuen, verehrter Herr Drachmann, wenn Sie mir einige Ihrer Arbeiten, insofern sie übersetzt sind, bezeichnen wollten, dass Sie mir dieselben selber schicken, darf ich nicht verlangen.

Wenigstens als Tausch lege ich mit schönstem Dank für Ihre Photo-
25 graphie die meinige bei, welche aber vor einigen Jahren gemacht wurde; eine spätere habe ich nicht zur Hand. An den xylographischen Vervielfältigungen meines Bildes pflege ich keine grosse Freude zu erleben, da es immer noch grämlicher ausfällt, als es schon ist.

Uebrigens wünsche ich Ihnen recht schöne Herbstwochen. Wenn
30 Ihr Verleger mir ein Exemplar des Gr. Hnr. gibt, so werde ich aus Eigenliebe an demselben vielleicht am besten anfangen Dänisch zu lernen, was man jetzt doch nicht mehr unterlassen darf.

Ihr hochachtungsvoll ergebener

G. Keller.

391. Fra *Frederik Hendriksen*.

30/9 83

Kjære Ven!

Borchsenius har været her idag medens jeg var et Ærinde på Ud-
 5 stillingen og efterladt Din store Artikel, som jeg nu lige har læst. Jeg
 vil slet ikke lægge Skjul paa, at jeg synes den sidste Halvdel er ypper-
 lig, medens jeg ikke kan begejstres for den første, den mere filosofiske
 Del. Jeg vil heller ikke dølgge for Dig at jeg for min Del synes at Du
 bør lade denne Del ligge lidt og gro endnu før den publiceres, thi jeg
 10 synes endnu den er altfor nær knyttet til Gjæringen i Dig til at have
 noget Ærinde til Læsere. Det tilkommer imidlertid ikke mig at
 blande mig i dine Sager, men jeg måtte sige det og sige det af et godt
 Hjærte. Sagen har imidlertid en anden Side, en hel praktisk, og den er
 jeg nødt til at tale med [Dig] om. Manuskriptet er jo egentlig en hel
 15 Bog. Det vil sikkert fylde c. 32 Sp. i vort nye Format, og vil altsaa ikke
 blive sluttet i mindre end 4 à 5 Nr. Dertil egner det sig slet ikke, og
 navnlig til at begynde med, hvor vi ikke en Gang kunne få hele Af-
 delingen om Brügge på, er det ikke heldigt hverken for Dig eller os.
 Du vil sikkert selv indse dette. – Jeg har et Forslag, som jeg vil ønske
 20 Du vil gå ind på. Lad os begynde S. 22: „Jeg stod i Ostende ved det
 mørknende Hav“ o.s.v., og altså tage hele Malerens Fortælling og
 Slutningen. Så gjør Du „Ude og Hjemme“ en virkelig Tjeneste, ved
 at give os et Bidrag af rimeligt Omfang og stor Værdi, og det er min
 Tro at Du også selv er bedst tjent med at lade Indledningen hvile.
 25 Du kan jo så udgive det som en lille Bog til Jul. Tjen mig i at svare
 mig på dette, men tjen mig også i at tænke lidt derover først. Hils Din
 Hustru.

Din hengivne
 F. Hendriksen.

30 392. Til *Frederik Hendriksen*.

Roeskilde
 2 Oktb 83.

Kære Hendriksen.

Hermed Kellers Fotografi. Bagpaa staar naturligvis hans Navn, og ty-
 35 *deligere* end i de Breve, jeg har fra ham. Du vil jo (iflg. Schubothe)

skære det i Facsimile under Portrætet. Vil Du nok sende mig Fotografiet tilbage, saa snart Du har brugt det.

Dernæst:

Jeg har baade tænkt over og sovet paa dit Brev. Jeg vilde kun være
5 en daarlig Ven baade af Dig og af „U og Hj“, hvis jeg satte Dig
Kniven paa Struben og søgte at fremtvinge nogen Afgørelse i min
Favør. Jeg haaber – naturligvis – at jeg ad Aare skal blive saa stærk,
vinde baade saa megen Klarhed over mine Anskuelser og Sjæle for
mit Parti, at jeg virkelig skal kunne repræsentere de „mange“ og saa-
10 ledes ikke behøve at sætte Dig som Redaktør i nogen Forlegenhed
ved at træffe et Valg. Som Sagerne nu staar, indrømmer jeg, at Du
bør tage Hensyn til forskellige baade Personer og Meninger. Jeg tager
derfor Manuskriptet tilbage og lader det sandsynligvis (med tilføjet
Slutning og i Forbindelse med en anden Novelle) udkomme i Bog-
15 form til Jul. Dersom det *kun* var i dette Arbejde, at mine Anskuelser
fra de sidste Aar optraadte i denne bestemtere Form, saa kunde jeg
maaske endda inklade mig paa en Reduktion af mit Bidrag til Fordel
for Bladet. Men mit Hovedsyn paa vor indre Udvikling har allerede
afsat sig i de mere og mindre fremskredne Udkast til dramatiske og
20 novellistiske Arbejder, som datere sig fra disse sidste to Aar. Jeg har
hverken min Mening fra igaar eller fra idag; ingen Sufflør har ind-
blæst mig den, og hverken Ven eller Uven vil nu væsentlig forandre
den. Denne sidste Sommer, baade hjemme og ude, har slaaet Hovedet
paa Sømmet, og jeg vil rykke i Marken for *min* Ide, ligesom andre
25 for deres. Jeg øjner en Fare, jeg frygter dens Rækkevidde, og jeg
kaster mig imod den. Det skulde gøre mig inderlig ondt, om Du og
jeg derved kom i skæv Stilling til hinanden. Dog, det tror jeg nu ikke.
Thi hvad der for Alvor hører sammen, det kommer ogsaa nok en
Gang sammen – og omvendt.

30 Mere herom mundtlig, naar vi ved Lejlighed ses.

Din hengivne
Holger Drachmann.

393. Fra Frederik Hendriksen.

Kjøbenhavn K. den 3/10 83.

Kjære Ven!

Underskriften til Keller er nu expederet i Trykkeriet, og Fotografiet
5 følger hermed tilbage. Jeg er kjed over at Du ikke vil gå ind på min
Plan. Sagen er den, for at sige det så kort som muligt, at jeg for det
Første måtte modsætte mig Helheden som jeg skrev af rent praktiske
Grunde, men unægtelig også af den Grund at hele Begyndelsen er
fuld af stærke personlige Angreb. Jeg har intet at bebreide Dig med
10 Hensyn til Dit forandrede Livssyn, skjønt jeg nægter ikke at den halv-
katolske Understrøm i Brügge-Afdelingen er mig imod, – jeg indser
godt at Helheden i Forandringen hænger meget godt sammen med
Din Personligheds Udvikling; men hvorfor stadig afgive disse mere
eller mindre fyldestgørende Forklaringer i Stedet for simpelthen at
15 lade Dit Livssyn speile sig af i Din Produktion, og hvorfor alletider be-
nytte sin Produktion til Angreb på gamle Meningsfæller? Det er kun
på dette Punkt vi divergerer, og hvor jeg ofte har følt mig pinligt be-
rørt af hvad Du lejlighedsvis kan gjøre. – Du kan ikke være i Tvivl
om at jeg holder mindst ligeså meget af Dig personlig som jeg holder
20 af Dit Talent, og Du hverken kan eller må mistænke mig for at ville
modarbejde eller skade Dig i det daglige Liv, men Du må på den
anden Side ikke forlange for meget af mig på de Punkter jeg ovenfor
berørte, thi Du kan ikke forudsætte at Dine Venner skulle have de
samme personlige Antipathier som Du. – Det har imidlertid glædet
25 mig meget at få Dit venlige Brev. Også jeg stoler på at vi ville klare
vort personlige Forhold ud over Øjeblikkets Vanskeligheder, også jeg
vil være hjærtelig bedrøvet hvis vi helt skiltes. Jeg stillede derfor mit
Forslag som et Mæglingsforsøg; thi for det første blev Bidraget derved
mere overkommeligt, og af mere Interesse for almindelige Læsere, og
30 for det Andet fik Du jo rigelig Lejlighed til at polemisere mod den
Literatur der er Dig imod. Du vil imidlertid ikke. Da Borch siger mig
at Du har en anden Novelle færdig, benytter jeg denne Lejlighed
til at bede Dig lade os få den, eller hvis Du heller ikke her er villig, da
at sende os et Digt eller to, så vi dog i vort næste Nr kunne repræ-
35 sentere Dig. Jeg håber at dette Par Ord, som jeg forleden blev afbrudt

i at skrive, må bidrage lidt til at klare vort Mellemværende. Jeg vil af al Magt bestræbe mig for at bevare Fred og Venskab os imellem, men dertil hører også at sige sin Mening. Forresten må Du forstå, at min Stilling er særlig vanskelig, og jeg har i de sidste Par Måneder havt
 5 diverse Ærgrelser og Forviklinger over den megen Snak, der går Mand imellem herinde, og som der er vimse og sluddervårne Sjæle nok til at rende rundt med. Se nu efter i Dit Hjærte – og i Dine Skuffer om et Bidrag til „Ude og Hjemme“, og lad os høre fra Dig.

Hilsen til Din Hustru.

10

Din hengivne
 F. Henriksen.

394. Til *Otto Borchsenius*.

Palæet Roeskilde
 6. Novb. 83.

15 Kære Borch.

Selv Tak for sidst. Slaget blev altsaa slaæet, om jeg end ikke fik fuldt saa meget at se og høre gennem Diskussion etc., som jeg kunde have ønsket. Men det kommer vel nok ved anden Lejlighed. Baade Dr. Kromann og Ussing syntes jeg var helt tiltalende, og den unge Is-
 20 lænding vandt ganske mit Hjærte. Jeg selv var lidt for træt af den sidste Nats Arbejde, og desuden noget træt af Læsningen – 1½ Time. Alligevel vilde jeg have sat Pris paa at kunne have tilbragt Resten af Natten ved en god Flaske Vin sammen med Dig, Islændingen, Iversen og et Par Stykker til. Jeg *føler* Alt, hvad der nu rører sig i en Del
 25 af de Unge, men det er ogsaa godt at *høre* det.

I disse Dage har jeg ret tænkt over, hvor langt der er tilbage inden den „flamske Bevægelse“ her hos os faar sine Kadrer fyldt og hele Slaglinien opstillet. Fra nu af gaar jeg et meget alvorligt Arbejde i Møde, og jeg er taknemmelig for al god og virksom Alliance; men
 30 væsenligst kommer det dog til at hvile paa mig. Min Person agter jeg saa lidet som muligt at bringe ind i Debatten. Nu maa der en Række Arbejder til, og alle holdte indenfor den samme Linie, pegende mod det samme Maal. Jeg har mine stærke Tvivl om Varigheden af mit

Medarbejderskab ved „U og Hj.“ Men i hvert Fald: jeg skal strække mig saa langt, som jeg kan. Vi kan jo foreløbig se, hvorledes man vil tage imod Bogen, og hvad der derefter vil ske.

Naturligvis skulde Kilde-Rim have været med. Jeg havde skrevet
 5 det af paa et løst Blad, som jeg imidlertid glemte herhjemme. Da jeg kom til Stedet – ved „Minnewater“ – under Oplæsningen, mærkede jeg først Forglemmelsen, men da var det for sent. I Korrekturen ind-sætter jeg det. Det er altfor væsenligt til at kunne udelades.

Man behøver i Grunden kun rent tilfældigt at faa „Dokumenter“
 10 paa Haanden, for ret at forstaa, hvor vanvittigt det er, at denne lille koldhjærtede gallo-hebræiske Klike skal dominere herhjemme i Lite-raturen. Læs f. Eks. idag i „Nationaltelegrafens“ Turgenjews ynde-fulde Historie om „Vagtelen“. Og denne fine, bløde Russer skal graa-dig tages til Indtægt af vore Herrer Naturalister – baade Kritikere og
 15 Malere?

Dhrr. Levison, E. B., Skram og Konsorter maa jo grine ad denne Fantast og Idealist, som ovenikøbet er Dyrebeskytter!

Det bliver virkelig snart morsomt!

Nej, nu er den første aabenbare Træfning leveret, og nu kommer
 20 det an paa en Styrkeprøve. Heldigvis er jeg rustet til Tænderne. Vil de bruge lumpne Midler, saa skal jeg bruge glødende Indignation og Begeistring. Med Skidt vil jeg ikke slaas; men ve dem, hvis de kommer mig paa nært Hold med gensidig honnette Vaaben. Det faar da være ligegyldigt, om „Kirken“ eller „Højre“ foreløbig vil tage mig til Ind-
 25 tægt. Dette bliver foreløbigt kun et Spørgsmaal af 2^{den} Rang. Noget saadant sagde jeg ogsaa til Berg; og jeg tror, han forstod mig.

Der er en evig Kirke, en evig Aandernes ideelle Menighed – og naar „Præsterne“ i vore Dage ikke kan forsvare *den*, saa maa de religiøse Fritænkere frem og forsvare en Sag, der er ældre end al Kirke. Dette
 30 er vel nogetnær mit *Program*; og paa dette kan man trygt kæmpe.

Jeg ser idag, at Fru Hennings atter er opført som Gertrud. I den Anledning har jeg tilskrevet hende et Par Linjer. Hun er for dygtig
 baade som Menneske og som Kunstnerinde, til at der i Længden paa Grund af noget Vrøvl skulde være noget Filteri imellem hende og mig.
 35 Ogsaa i *den* Henseende gælder dog det naturligt solidariske.

Emmy har idag faaet Telegram og er nu taget ind til Valborg. Jeg haaber, at Forløsningsen maa gaa nogenlunde normal, og at Udfaldet maa blive det bedste. De stakkels Kvinder! De skal dog ogsaa døje altfor megen sur Svie for den søde Kløe. Hu ha; det lyder cyniskt; 5 men det er tænkt skikkeligt. Det eneste, der nogenlunde kan faa det til at balancere, naar Mændene tænker herpaa, det er denne uhyre Forsørgelses og Opdragelsesbyrde, der i det mindste i lange Tider *endnu* hviler paa Manden i *vore* Samfundslag. Hos Almuen er det ligeligere fordelt, og *dér* findes vel ogsaa de rette „Heltinder“. Dette 10 har jeg altid for Øje.

Jeg sidder fordybet i mine Korrekturer idag, og i Pavserne tænker jeg stadig paa mit dramatiske Sujet, der mere og mere afrunder og inddeler sig. Alligevel skal jeg tage nogle Digte frem og sende Dig dem saa snart jeg faar dem ordnede og filede. Men husk saa at sende 15 mig Manuskripterne tilbage.

Du kunde gøre mig en Tjeneste, hvis Du har et Kvarters Tid tilovers – skrive til Hedlund eller Warburg og spørge dem, om det ikke var rigtigt at „Handelstidningen“ tog min Ostende-Brügge samtidig med Udgivelsen herhjemme. De kunde da faa Korrekturarkene. Jeg vil 20 nødig selv anbefale mine Varer. Men *Du*, som baade kender Indholdet og er interesseret i Sagen, kunde gøre det paa en værdig Maade. Der er vist adskilligt heri, som maa ramme ned i det Svenske ogsaa.

Død og Pine, det er jo blevet et formeligt Brev. Jeg tager rimeligvis imorgen – saasnt jeg hører inde fra Emmy-Valborg – en lille Tur 25 ned ad Kongeaen til. Jeg er træt og trænger til Efteraarsluft og naive Sjæle. Hvilken *Station* ligger *Askov* nærmest? Svar udbedes.

Din hengivne
Holger Drachmann.

395. Til *Otto Borchsenius*.

30

Roeskilde.

Onsdag d 5 Decb. [1883]

Kære Borch.

Du er dog et stort Uhyre til at plage Folk. Du véd hvor travlt jeg har – næppe en Dag at undvære. Nu kommer der jo et nyt Stykke af Ib-

sen, og saa gaar det naturligvis som ifjor – *mit* bliver skubbet langt ud paa Foraaret. Gid Fanden havde disse Nordmænd. Vi skulde dog se at kunne undvære dem engang. Det vilde være en lykkelig Dag for Danmark, om vi havde en hel god national dramatisk- episk- og lyrisk
 5 Poesi, skabt netop ud af denne Gærings Tid. Ibsen bliver os altid *fremmed*, kold, stenkold – med Sprængdynamit under sin Klippe- kulde. Bjørnsons „Over Evne“ er lysende stor – men ogsaa norsk; i Grunden saa fjærnt – ligesom noget i Retning af Hans Egede oppe hos sine Eskimoer.

10 For Fanden *her*, her iblandt vore Øer, ved vore Sunde, paa vore Sletter, iblandt os selv, skal vi *Fanden lyne* mig have Poesien til at gro frem igen. Og ikke for højt op i „Obligaturen“!! –

I det kommende Aar vil jeg gøre Vidundere.

Enten vil jeg knuse enhver fremmed Invasion – *hvad* den saa end kalder sig – eller ogsaa vil jeg dø af Overanstrengelse. Jeg vil tilbyde Bjørnson at sætte Ryg mod Ryg i Begyndelsen og hugge løs sammen mod alt det Fremmede; men hvis han er for *stor* eller for *norsk* til at tage Alliancen, saa vil jeg slaas paa egen Haand.

Du sagde et brillant Ord forleden, at det snart ikke længer er
 20 „Kunst“, man skal forlange – thi nu kan enhver Bønhas gøre Kunst – men derimod Gemytets og Naturens store Syn og Vingernes Spændvidde.

Karl Warburg er et Vrøvl; lad ham gaa ad H- til med sine Betæneligheder. Tror de Oddere, at det er en Naade, de beviser mig
 25 ved at tage mig i Feuilletonen?

Jeg vil se at blive oversat paa Tysk – saa meget som muligt – og saa vil jeg banke ind i Skandinavernes tykke Skaller, at de skal ha' Respekt for mig.

Ikke fordi det interesserer *mig* at blive Autoritet. Men fordi der er
 30 *En*, som de skal se hen til og sige: Dødogpine! saadan en Karl har *vi* heroppe.

Nu satte jeg mig hen igaar og inat og skrev indlagte. Du kan tage „Gift“ – dog nødvendig Kiellands – paa, at den er god. Saa inderlig human og djærv og grinagtig. Hvis det drukne Asen, Schandorph i det hele
 35 kunde *lære* noget, saa kunde han lære her.

Men jeg vil have 100 Kroner for denne „Juleaften“. Ja eller nej! Hvis ikke, saa gemmer jeg den til Bogen.. Den er aldeles unique. Hvem i Alhelvede tror Du, der kunde gøre den?

Og tillige vil jeg endnu i denne Maaned have Opgør fra U og Hj.
 5 Jeg skal bruge en styrtende Mængde Penge til dette Nytaar; og jeg gider ikke vente længer – nu da Bladets nye Ordning (??) er traadt i Kraft.

Ja, jeg bander en hel Del i dette Brev. Men jeg er i Grunden saa gal i Ho'det over at Du fik listet mig til at tage disse to Dage bort fra
 10 Komedien. Jeg tør slet ikke sige det til Emmy. Hun er nu bedre idag og hilser. Tal ikke til hende, naar Du ser hende, om denne Julefortælling. Thi hun véd, hvor travlt og strengt jeg har det med Komedien. Jeg kan knap sove for den om Natten. Den bliver god.

Ve, Ve, Ve Jer I Pestens og Smittens og Fordærvelsens sorte – nok
 15 sagt – Børn!

Lig min Maas!

Din hengivne
 Holger Drachmann.

396. Til *Otto Borchsenius*.

20

Lørdag. d 7 Dec. 83.

Kære Borch.

Her er Korr. med Tilføjelser. Pas paa dem! Med Hensyn til de „100“ – saa var Meningen, at naar jeg tog et helt Døgn fra min meget knappe Tid og fra et Arbejde, der dels er meget alvorligt og dels kan
 25 blive meget indbringende, hvis det kommer tidsnok, – og hvis det virkelig er *saa*, at Ingen uden netop *jeg* kunde paa saa kort Frist skaffe Jer en Julefortælling – saa er jeg allerede derved sat „udenfor Reglen“. Jeg vil have disse 100 – eller ogsaa vil jeg forære *Dig* personlig dette Bidrag. Jeg gør her, ligesom overfor Hegel i Sommer. Jeg
 30 prutter ikke. Jeg nævner min Pris, og naar man ikke har Raad og Evne til at give mig den – saa har *jeg* Raad til at skænke en Gave bort.

Men naturligvis er dette Tilfælde *udenfor* Reglen.

Nu fik jeg da læst Georgs Bog og deri Opsatsen om mig. G. skærer

jo selv Dugen over imellem os. Hvilken Fortale!! Fordi en Avis har skrevet en Linje om at han har rost Broderen, saa skal det Asen paa Trods sættes ind paa det danske Parnas. Og Hr. Skram i Halen! Det kan man kalde „Rosinen“. Med Hensyn til mig selv, saa er der én
5 Usandhed og tre Urigtigheder paa hver Side.

Og dette skal være et „retfærdigt“ Værk af den *store* G. B.

Nej, hør nu *lille* Borchsenius; nu maa Du snart til at skrive en *stor* og „retfærdig“ Bog om mig (og hvem Du ellers vil tage med).

Nu er imidlertid Krigen erklæret. Ved et underligt Træf kommer
10 G^s og min Bog ud paa samme Dag. De krydser hinanden ligesom to Klinger krydser hinanden i Luften.

Velan! 1884 bliver den standende Strids Aar. *Jeg* er rustet.

Emmy beder hilse. Men Du har antaget hende bedre, end hun er. Hun maa endnu i længere Tid, dels holde Sengen og i hvert Fald
15 Værelset. Om vi *begge* kan komme d. 21de det er vist mere end tvivlsomt.

Her er lidt uhyggeligt paa „Slottet“ under disse Forhold. Men jeg arbejder som et Damptærskværk. Tænker Drukkenmaasen Schdph. (hm! hans „Smaafolk“ er et *Mesterværk*, siger Georg. – Det Anden-
20 haandsarbejde!!) virkelig paa at indsende sit Stykke snart? Jeg skal dog se, om jeg ikke kan komme ham i Forkøbet.

Fra nu af er der ingen Godmodighed mere. Der maa være *en* Digter i dette Land, og han maa i sig optage alle Kunstgrene – og alle *Hjærter* (dem, som Jøderne spotter over).

25 Jeg tænker vi ses i næste Uge.

Hilsen
Din
Holger Dr.

397. Til *V. Pingel*.

30

Roeskilde 16 Decbr 83.

Kære Pingel.

Der kunde meget være sparet baade af Hidsighed og yderligere Uddybning af Kløften, hvis Du havde formuleret din Anklage iaftes i be-

stemte, tydelige Ord. *Da* kunde jeg have svaret og tilbagevist en Insinuation som en uhyre – i al sin Uhyggelighed komisk Misforstaaelse.

Først efter at jeg havde forladt Selskabet, hørte jeg af en fælles Bekendt, *hvad* det er, man formoder jeg skal have sigtet Georg, eller
5 rettere begge Brødre Brandes for.

Jeg har aldrig tænkt paa at sigte Georg for andet, end hvad jeg skal staa ved hele mit Liv: for, i Samarbejde med sin Broder, at have været den aandelige, kritisk-negative Vampyr, der har suget *mit* Blod, min Følelse, mit Hjærte etc, ligesom jeg nu ser, at de suger videre ned
10 efter igennem Ungdommen.

Jeg har aldrig, end ikke i min yderste Vrede, tænkt paa at lægge nogen malhonnet eller forbryderisk Handling ind i Georgs Liv som Forklaring af hans aandelige og agitatoriske farlige Virkning paa Ungdommen – og der er intet Menneske af alle dem, *jeg* har talt med,
15 som har lagt nogen saadan Insinuation ind i mine Ord i den famøse Dagblads-Artikel.

Hvad jeg skrev, blev skrevet i hæftig Vrede og i dyb Sørgmodighed over at se Georg være saa upaalidelig og uretfærdig som Literær-historiker. Det blev yderligere skrevet i „Dagbladet“, fordi jeg holdt
20 mig fuldt overbevist om, at man ikke vilde optage det i „Morgb“, og fordi det netop igennem „Dagbladets“ Spalter vilde blive dobbelt eller tredobbelt stærkt understreget.

Men naar man er saa hæftig vred og bedrøvet paa samme Tid, saa *skriver* man netop saaledes som Du *talte*. Man bliver hverken klar
25 eller udførlig nok. Derfor kan jeg nu – bagefter – se, at Parallelen mellem Ploug og *hans* Vampyr, omend den er fuldstændig træffende og tilladelig, naar man tager det literært og i aandelig Forstand – derfor kan jeg nu, bagefter, se, at en saadan altfor skitseret Sammenstilling *kan* misforstaaes, især hvor der er saa meget fanatisk Gæringsstof til Stede, som der nu er paa alle Kanter.
30

At *Du* imidlertid skulde være den, der bragte denne Mistydning og Misforstaaelse ud i en videre Kreds, *det* overraskede mig – thi min Hukommelse er god og behøver ikke altid at opfriskes ved Aftryk af gamle Breve. Jeg erindrer de Dage og Tider – nogle af de bedste i mit
35 Liv – hvor begge Brødre Brandes stod fornemt køligt eller strengt dad-

lende overfor mig, da *jeg* var i Rigets Akt. Dengang havde jeg maaske kun *en* Ven, og han hed Victor Pingel. Og han og jeg mødtes i en bestemt Opfattelse af det Frivole, det nervøst-Overfladiske, det ikke engang kritisk-Vederhæftige hos de to Brødre.

5 Saaledes maa vi se paa Forholdene, naar vi i det Hele taget ønsker at forklare os den offentlige og officielle Spaltning, som nu er indtraadt – ikke mellem *Personerne* alene, men i den danske Kulturs Liv.

Paa dette Punkt vil jeg hævde mig som en ligesaa alvorlig og ædruelig Mand, som Du og mange af dine nuværende Medarbejdere.
 10 Striden maa kæmpes ud; men ikke i Dagblade eller i Sammenstød ved Møder og Fester. Dér har *jeg* sagt og skrevet mit sidste Ord i denne Sag. Det er „Værkerne“, det alvorlige „Arbejde“, som skal afgøre de stridende Personers og Ideers Skæbne. For os allesammen vil Sløret en Gang briste, der nu skjuler Fremtiden. Dette Ord kan og
 15 maa og skal tages i én Betydning, nemlig som Historiens Dom over vore saavel offentlige som private Handlinger, forsaavidt begge afspejler *hele* vort Liv i den Idés Tjeneste, hvorunder vi alle, som ufuldkomne og skrøbelige Mennesker fører vort Liv.

At lægge Smuds ind i saadanne Ord, brugte af en Digter, der kan
 20 være skrøbelig nok selv, men som endnu aldrig har arbejdet i Smudsets Tjeneste – se *det* gør enten kun den blinde Fanatisme eller den virkelige Pøbel. Baade Du og jeg kan, netop paa Grund af noget i vort Naturel, komme til at tangere den første. Her er Faren baade for Dig og mig. Men med Pøblen har *vi* intet at skaffe.

25

Din hengivne
 Holger Drachmann.

398. Fra *V. Pingel*.

Triangeln 19/12 83.

Kjære Drachmann!

30 Jeg agter at svare Dig i Morgenbladet, idet jeg benytter den i Dit Brev givne autentiske Fortolkning af det dunkle Sted i Din ulykkesvangre Artikel. Dermed bortfalder Anledningen til den Krig paa Liv og Død, som var bleven en Nødvendighed mellem os, hvis For-

tolkningen ikke var kommen. Først imorgen (Torsdag) faaer jeg Tid til at skrive.

Din
V. Pingel.

5 [*Med Holger Drachmanns Haand*]:

Dit gale Spektakel!

H D.

399. *Fra Alex. Kielland.*

Stokke pr. Stavanger den 22^d December 1883.

10 Du har sendt mig din nye Bog – Drachmann! – det vilde du ikke have gjort, om du havde kjendt mig bedre. Men det er paa en Maade min egen Skyld, idet jeg aldrig helt har vist mig i min sande Skikkelse for dig; hvilket igjen har havt sin Grund i, at jeg aldrig har troet fuldt ud paa dig. Og uagtet jeg bestandigt har forudsagt det, saa har dit
15 Fald dog rystet mig mere end jeg kan sige.

Der er i en saadan fuldstændig Omsmeltning af en Person noget saa nedslaaende og haabløst for enhver, der har en Overbevisning, han elsker og kjæmper for; og der er tilslut ikke noget at stille op mod dette bekjendte brede Grin, man møder overalt: „Rolig – unge Mand!
20 løb først Hornene af Dem; vent et Aars Tid; se nu for Exempel Drachmann!“

Dine Bevæggrunde have været gjennemsigtige nok; du er hurtigt kommen til den Alder, hvor man sætter Pris paa en Stilling for sig og sin Kone og for gode Udsigter med Hensyn til Børnene. Men naar du
25 nu faar alt det gode, du venter, – og det faar du vist, skal du huske, at samtidigt voxer der en Slægt op, som vil foragte dig. Du kunde længer end nogen anden forblevet Ungdommens Sanger, – selv om du med Aarene var bleven mildere i Tonen, – ja selv om du tilslut var endt som en gammel A. Munch; men den, som gjør sig til Munk i din
30 Alder, hans Sange vil ikke Fremtiden synge.

Og du narrer mig ikke med alle dine Skjældsord og Insinuationer mod den Livsanskuelse, du nu siger dig løs fra – eiheller med alt det ørkesløse Bulder om Liderligheden i Ostende; thi du ved meget godt,

at de alvorligste og retsindigste Mænd og Kvinder ere paa den Side, ad hvilken du nu spytter, at Udvæxterne paa Samfundet skyldes de gamle Sygdomme ikke de unge Læger; og der maa absolut – det kan jeg aldrig tvivle om! – der maa paa Bunden af din Bevidsthed findes
 5 noget, som siger dig, at du har handlet saaledes, at det er en Ynkelig-
 hed og en Skam for en gentleman.

Maatte denne Bevidsthed følge dig, naar du nu skal til at nedsvælge Viraken fra Skarer, hvis Værd du dog maa kjende, og maatte mine Ord gjøre et saa stærkt Indtryk paa dig som jeg haaber. Thi du har
 10 ofte sagt, at du indrømmede, jeg var en uafhængig Mand, saa du kan ikke mistro mig som en af de sammenklumpede. Og om du end i de første Dage med Lethed svinger dig over „Larmen og Skraalet fra det Pak“, du nu ikke har Skjældsord nok for, saa haaber jeg dog, det vil svie i dig med Tiden, naar det ærlige Arbeide seirer; thi du ved, at
 15 det maa seire – ligesaavist som du ved, at Hykleriet og Skjønhedsdyrkelsen har gjort Millionerne saa elendige og de upper thousand saa selvglade i deres Stormandsgalskab.

– Selv Beate, som ligte dig saa godt, er forskrækket; og vi ved ikke ret, hvad vi skal gjøre med din venskabelige Julehilsen; jeg maatte jo
 20 sige min Mening, saa faar du tage den som du vil og kan; og saa faar du og din Kone tage vor Tak for jert Bekjendtskab, og Resten overlader vi til Tiden.

Din oprigtige
 Alexander L. Kielland.

25 400. Til *H. Vodskov*.

Roeskilde.
 d 23 Decb 1883.

Til Hr. H. V.

Hvad „Kritikerne“ angaar, som De mener, at jeg nu særligt er ind-
 30 taget imod, saa er der Noget her, jeg særligt kunde ønske at sige Dem, nemlig dette:

Det har været mig en virkelig Glæde at læse Deres literære Analyse af min Virksomhed, baade den større Analyse, som for nogen Tid

siden stod i Ill. Tid. og dens Appendix, Anmældelsen af „Skygebillederne“.

At afhaspe nogle almindelige Talemaader og Komplimenter, for yderligere at understrege dette mit Udsagn, det gør jeg ikke. Til et
 5 langt, indgaaende Brev har jeg hverken Lyst eller Lejlighed. Men naar mine gamle Venner i sin Tid bebrejdede mig, at jeg var for *blød*, altfor modtagelig overfor Kritik, saa tvinges jeg af den Alvor og Sympathi, som *De* har lagt for Dagen, til at forsikre Dem, at hvad jeg end har udviklet mig til at blive: *haard* og uimodtagelig overfor
 10 den gode Kritik, det er jeg ikke bleven.

Maaske er det bedst, som det er, at De og jeg (mig vitterlig) ikke har noget *personligt* Bekendtskab til hinanden. Derved kan De blive for mig, hvad jeg sikkerlig aldrig skulde fortryde paa, en Slags literær Samvittighed. Det stod vistnok ilde til med os Alle, om pludselig en
 15 Dag vor Samvittighed viste sig for os, iført Hat, Overfrakke og Benklæder. Hurtigt vilde saa følge, at vi enten drak Du's med den, blev familiær og negligerede den – eller ogsaa kom i Klammeri med den og skiltes fra den i Vrede.

Thi, Mennesker ere vi jo alle.

20 Men hvis De og jeg alligevel en Dag kommer til at staa Ansigt til Ansigt, saa skal jeg ikke undlade at gøre, hvad disse korte Linjer skulde antyde, at jeg havde Lyst til: give Dem et velment Haandtryk og sige Dem et alvorligt og hjærteligt Tak.

Deres ærbødige
 25 Holger Drachmann.

401. Fra *Frede Bojsen*.

Kbh. 26 Dec 1883

Kære Hrr Drachmann.

Tak for bogen Ostende-Brügge! Jeg behøver ikke at sige, at den har
 30 glædet mig ligesom jeg da ogsaa havde ventet, at noget sådant måtte komme. Om end post – ergo propter! ikke gælder for logikens domstol, så gælder det undertiden for historiens, når de samme årsager på flere områder have de samme virkninger; og om jeg end ikke vil gøre

Dem direkte ansvarlig for den ny ordning ved „Morgenbladet“, så betyder denne ialfald så meget, at Drachmann ikke mere skal behøve at søge til – Dagbladet. Fama melder, at De har et ualmindelig smukt og tidssvarende nytårsdigt på papiret, men at der er spørgsmål om at lade theateret få første prioritet. Fortjener politiken ikke i et øjeblik som dette at gives forspringet?

Hjælper De os med nytårsmorgen at sætte flaget i stortoppen, så til lægger jeg dette en ikke ringe betydning – den tid kommer vel lidt før eller lidt senere, da en dygtig lods forstår signalet og efterkommer det!

10 Jeg skriver med så meget mere interesse herom, som der er stærkt tale om at jeg skal være med „at lægge ud påny“ med Morgenbladet dennegang.

Glædeligt nytår!

Deres hengivne
Frede Bojsen.

KOMMENTAR

FORKORTELSER

- Br. Br. = Georg og Edvard Brandes' Brevveksling med nordiske Forfattere og Videnskabsmænd I-VIII (1939-42).
- Emmy Drachmann = Emmy Drachmann: Erindringer (1925).
- H. Bentzon = Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem, udg. af Harriet Bentzon (1932).
- L. C. Nielsen = Frederik V. Hegel I-II, udg. af L. C. Nielsen (1909).
- „19. Aarh.“ = Det nittende Aarhundrede I-VI, udg. af Georg og Edvard Brandes (1874-77).
- NkS. = Ny kongelig Samling (Det kgl. Bibliotek).
- Nyt da. Mdskr. = Nyt dansk Maanedsskrift I-VI, udg. af Vilhelm Møller (1870-74).
- Rubow = Paul V. Rubow: Holger Drachmann I-III (1940-50).
- SPS = Holger Drachmann: Samlede poetiske Skrifter I-XII (1906-09).
- Stangerup = Hakon Stangerup: Kulturkampen I-II (1946).
- U. og Hj. = Ude og Hjemme I-VII, udg. af Frederik Hendriksen (og Otto Borchsenius) (1877-84).
- Ursin = Johannes Ursin: Holger Drachmann I-II (1953).
- Utilg. = Utilgængelig Samling (Det kgl. Bibliotek).

Hvor intet andet er anført, findes Brevene paa Det kgl. Bibliotek.

I.

1.

NkS. 4500,4°.

35.9 *dit* . . *Brev*] kendes ikke. — 35.11. *Onkel*] Grosserer Chr. Ulstrup i Helsingør, i hvis Hjem H. D. som ung tilbragte adskillige af sine Ferier (H. Bentzon 14 ff.); han var gift med en Broderdatter af Prof. A. G. Drachmanns Svoger, Købmand Peter Steen. — 35.15. *Frederik*] H. D.s og Erik Skrams Klassekammerat Fr. Wrisberg, Søn af den senere Admiral W. Efter at have paa draget sig en Kønssygdom tog han sig 1864 af Dage; ved hans Død skrev H. D. et Mindedigt, der blev trykt til Bisættelsen i Holmens Kirke. Den tragiske Begivenhed er mange Aar efter skildret af H. D. i „Ulf Brynjulfsens efterladte Papirer“ („Tilsk.“ 1891 S. 18). — 35.19. *Edmond Bournonspringer*] Balletmester August Bournonvilles Søn, senere Læge i Sverige. Familien B. laa paa Landet i Fredensborg, hvor de købte Peter Steens Hus „Sommerlyst“ paa Slotsgade (H. Bentzon 13). Af H. D.s Brev til Faderen 1/8 1862 (H. Bentzon 19) fremgaar, at Bournonvilles viste den unge H. D. stor Gæstfrihed; her omtaler han ogsaa B. med et Citat af Peter Steen som „Hr. Balletspringfyren“. — 36.8. *Overhofjægermester*] Hofjægermester P. A. Tutein paa Marienborg. — 36.17. *Henriette*] formodentlig Erik Skrams Søster, den senere Overbestyrerinde for Zahles Skole Henriette Skram. — 36.17. *Mimi og Hanne*] H. D.s Søstre Mimi, senere gift med Arkæologen Vilh. Boye, og Johanne, senere gift med Pastor Johan Friis, Hørsholm.

2.

NkS. 4500,4°.

39.3. *Diomedes*] der menes vel Diogenes. — 39.8. *den tarpeiske Klippe*] ned ad denne Klippe ved Capitolinerhøjen i Rom styrtede man i Oldtiden farlige Forbrydere. — 39.21. „*Holmens faste Stok*“] en Sang fra 1848 af Ad. Recke. — 39.24. *Dinglemaler*] „Plankeværksmaler“ (?). — 39.26 f. *en vis Bygning ude ved en vis Aa*] Københavns Ladegaard, en Stiftelse for Fattiglemmer, beliggende ved Ladegaardsaaen paa Aaboulevarden. — 39.27 f. *en vis anden Bygning ved Roeskilde*] St. Hans Sindssygehospital (Bistrup). — 39.31. *min Søster*] vel

en af de to i foreg. Brev nævnte. — 39.31 f. *Frøken Aaris*] en Søkaptajn Aaris omtales i A. G. Drachmanns Memoirebog „Min Rejse gennem Livet“ II 116 og Note 176 som en af hans Patienter; det var dennes Husjomfru, som blev A. G. D.s anden Hustru. — 39.35. „fare“] synes at betyde „gaa i Spand med“. — 40.8 f. *en vis Person*] da H. D. som ungt Menneske sværmede for adskillige unge Piger (Rubow anfører (I 22) Navnene Henriette Steen, Clara Fürst og Olga Quaaade), er det umuligt at afgøre, hvem der her er Tale om. — 40.16. *Gotfred Rohde*] Litteraturhistorikeren Gøtfr. Rode vikarierede som Student i 1862-63 i Metropolitanskolen for Kr. Arentzen, der havde Orlov for at kunne foretage en Udenlandsrejse (se Skolens Program for 1863).

3.

NkS. 4500,4°.

41.31. *Kapitain Bunkeflod*] muligvis Josias B. — 41.34. *Student Drachmann*] først i Sommeren 1865 tog han Artium. — 42.11. *Frk Marie*]?. — 42.13. *Frk Krogh*] Mimi K., Datter af Skovrider i 1. Kronborg Distrikt Heinrich v. K. paa „Landlyst“, Gurre, som H. D. straks tabte sit Hjerte til (H. Bentzon 29, 198). — 43.20. *et Brev til Fader*] maa være det, der er dateret 2/1 1864 (H. Bentzon 28 ff.), og hvori han omtaler sin Forsømmelighed i Skolen.

4.

NkS. 3398,4°. Trykt Rubow I 27 f.

45.2. *Havreholm*] se Oplysningerne foran Brev 3. — 45.10. *Petersen*] formodentlig den senere Medicinalhistoriker Julius P., der var Arentzens Elev og kom meget i dennes Hjem (se Arentzen: „Fra yngre og ældre Dage“ 195) og omgikkes med H. D. (H. Bentzon 38). — 45.33 f. *min gamle Grandoncle*] hans Mormors Fætter, Skovfoged paa Corselitze Joh. Fr. Quist, der i H. D.s selvbiografiske Optegnelser („Tiilskueren“ 1908 S. 124) skildres som „en Fantast, der ikke bestilte noget, men gik og drev omkring“. — 46.16. *Fruen*] Michaeline Arentzen, f. Jensen. — 46.16. *Toppsy*] turde være Arentzens „prægtige Hund, saa trofast og klog“, som han kalder den i sit Digt „Emigrant-Opvaagnen“, skrevet i Stuttgart 1872 („Fra yngre og ældre Dage“ 154).

5.

Nyere dansk Brevsaml., 2. R.

46.33. „*Touen di piva, å Stormanna tuda*“]) „Tovene de pibe, og Stormene tude“, Citat af J. C. S. Espersens Digt „Sjökarijn“, citeret i hans „Bornholmsk Ordbog“ 158. — 47.3. *Kvist*] Familien Drachmann var nylig flyttet til Bred-

gade 56, hvor Holger havde faaet indrettet et Atelier paa Kvisten. — 48.1. *Schillers* „*Ring des Polycrates*“] Ballade fra 1797, hvis første Strofe lyder: „Er stand auf seines Daches Zinnen. / Er schaute mit vergnügten Sinnen / Auf das beherrschte Samos hin. / „Dies alles ist mir unterthänig“, / Begann er zu Ägyptens König, / „Gestehe, dass ich glücklich bin.“ — 48.9. *Sjona di trava så hjemnska heruda!*] „Sørne de trave saa barske derude“, ligesom det foregaaende Citat af Espersens „Sjökarijn“. — 48.10. *Deres Rundreise af første Bonitet*] dette Udtryk bestyrker Antagelsen af, at Adressaten var Handelsagent. Agent Knudsen er formodentlig identisk med „den yngre fallerde Købmand“, der havde faaet „nogen Agentur at rejse med“ paa den fjerne Ø og blev Ulf Brynjulfsens „Følgesvend og Jonathan“ („Ulf Brynjulfsens efterladte Papirer“, „Tilsk.“ 1891 S. 28 f.). — 48.14. „*Stemninger og Tilstande*“] Titlen paa Henrik Hertz' antiliberalt betonede Tidsroman fra 1839. — 48.18. V.] H. D.s tilkommende Hustru Vilhelmine Erichsen.

6.

NkS. 3398,4°. Trykt (delvis) Kr. Arentzen:

„Fra yngre og ældre Dage“ (1886) 189.

49.31. *traf . . sammen . . med Goldschmidt*] denne skriver 29/5 1871 til sin Søster Ragnhild („Breve til hans Familie“ II 105), at han i Hyde Park har mødt to Landsmænd, Overlæge Holmer og den unge Marinelæge Drachmann, som han indbød til Frokost hos sig 1. Pinsedag, men saa snart hans Fætter, Diamanthandler Benjamin Rothschild og hans engelske Hustru Hester, f. Leveson, fik Nys herom, overtog de Værtskabet. Goldschmidt nærede stor Hengivenhed for sin Fætters Kone, men det er en ren Misforstaaelse, at der var Tale om et erotisk Forhold imellem dem. Kr. Arentzen kendte Goldschmidt fra Ungdommen (se „Breve fra og til Meir Goldschmidt“ I 106), og G. har skildret ham som Studenten Andreasen i „Arvingen“; Arentzen paa sin Side har givet en kort Biografi af G. i sin Bog „Danske Digtere i det 19. Aarhundrede“ (1864), som G. var temmelig utilfreds med. — 49.35 f. *lavet et nyt Religionssystem sammen*] G. forberedte Fremstillingen af sin Nemesislære, der fremkom 1877 som 2. Del af hans „Livserindringer og Resultater“.

7.

Utilg. 446,4°.

50.22 f. *Deres . . Afhandling i „Nyt dansk Maanedsskrift“*] til 1. Aargang af Vilh. Møllers Tidsskrift skrev H. D. tre Afhandlinger om „Det danske Sømaleri“, hvoraf den første bl. a. handler om Eckersberg. — 51.13. *Ved Kattegat*] trykt i Kr. Arentzens „Nogle Digte fra yngre og ældre Dage“ (1888) 250 og de første 4 Strofer desuden i „Fra yngre og ældre Dage“ (1886) 181.

8.

NKS. 4102,4°. Trykt (delvis) Fr. Hendriksen:
„En dansk Kunstnerkreds“ (1928) 71 f.

52.25. *Saxogade*] P. Krohn boede 1871 i denne Gade Nr. 3. – 53.1. *Billeder paa en Lords Væg*] om sine Malerisalg fortæller H. D. ogsaa i Brev til Faderen 28/7 1871 (H. Bentzon 112), hvoraf endvidere fremgaar, at det var Anglo-German-Telegraph-Company, der havde bestilt det større Billede. – 53.7. *Goldschmidt*] se Noten til 49.31; i Georg Brandes' „Levned“ II 96 hedder det, at Goldschmidt beklagede sig over, at H. D. ikke holdt sit Løfte til ham om at levere ham Tegninger fra British Museum til Nemesis-Værket. – 53.14. „*Dagen*“] i den af C. St. A. Bille redigerede Avis „Dagbladet“ fik H. D. 9/6, 22/6 og 25/7 1871 optaget tre „Breve fra London“. – 53.15 f. *et saadant . . . er nu undervejs*] trykt 25/7 1871. – 53.18 f. *Dagbladet af 6te Juni*] der menes: 2. Juni. – 53.22. *at tage herover*) Pietro Krohn rejste i Stedet for 1871 paa Stipendium til Tyskland og Holland. – 53.30. *Haslund*] Maleren Otto H., som Aaret i Forvejen havde været med Krohn paa Studierejse i Stockholm. – 53.30 f. *Zahrtmann*] Maleren Kristian Z., der ligesom H. D.s Forlovede Vilhelmine Erichsen var født i Rønne. Hende har han i et Brev fra 1868 til Maleren Aug. Jerndorff i begejstrede Vendinger skildret saaledes: „Et yndigere Barn – hun er 16 Aar – kan ikke ses . . . Et regelmæssigere Ansigt kan vel ikke tænkes“ (Eva Drachmann: „Vilhelmine, min Mor“ 24). Han tegnede hende 1866 og malede hende 1867 (H. Chr. Christensen: „Fortegnelse over Zahrtmanns Malerier“). – 54.5. *Michelsen*] Sproglæreren Carl M., der if. Otto Borchsenius („Forfatterbogen“ 97) førte O. B. og Farmaceuten Heinrich Wiese sammen med H. D., medens han boede i et Atelier hos Maleren Aagaard i Rosenvænget. – 54.13. *Kalkbrænderiet*] et gammelt Kalkværk fra det 18. Aarh. paa Østerbro, som Navnet Kalkbrænderivej endnu minder om. – 54.14. *Provestenen*] et københavnsk Søfort.

9.

Nyere dansk Brevsaml., 2. R.

55.1. „*The battle of Dorking*“] med Undertitlen „Reminiscences of a Volunteer“ (1871); den anonyme Forfatter hed G. T. Chesney. Piecen blev oversat til en Del Sprog, dog ikke til Dansk.

10.

NKS. 3398,4°. Trykt (delvis) Kr. Arentzen:
„Fra yngre og ældre Dage“ (1886) 189 f.

55.19. *Tillad mig at citere*] se I 52.5 ff. – 56.7. *som Vaulundur paa Holmen*] i Oehlenschlägers „Vaulundurs Saga“ hensætter den onde Kong Nidud, der har taget den kunstfærdige Smed Vaulundur til Fange, ham paa Holmen Sævar-

sted efter at have overskaaret hans Ankelsener (Oehlschläger: „Poet. Skr.“ ved Liebenberg XXX 30). – 56.10. *den lyse Valkyrie*] Vilhelmine Erichsen. – 56.13. *et Digt*] „Vølund“ („Nogle Digte fra yngre og ældre Dage“ 91 ff.). – 56.24. *Conquête de L'Angleterre*] vel Hentydning til Auguste Thierrys Værk „*Historie de la conquête de l'Angleterre par les Normands*“ (1825). – 56.26 f. *Kenilworth Castle*] om denne Borg skrev H. D. Fortællingen „Festen paa Kenilworth“ (trykt 1872 i „For Romantik og Historie“ VIII). – 56.28 f. „*indtage en Plads her som Kunstner*“] efter et Fjerdingaars Forløb begyndte Heldet at tilsmile H. D. (se Noten til 53.1). – 56.30. i „*Dag Nyh*“] en Notits i „Dagens Nyheder“ 14/8 1871 meddeler, at „Marinemaleren Holger Drachmann, der har besøgt Londoner-Udstillingen, skal efter Sigende have modtaget saamange Bestillinger derovre, at han har besluttet for det Første at tage fast Ophold i Verdensstaden“. – 57.1. *tager jeg . . herover igjen*] dette skete dog ikke.

11.

Georg Brandes' Arkiv.

57.16. *Hotel Phoenix*] efter 3/11 1871 at have holdt Bryllup lejede de nygifte to Værelser og et Atelier i øverste Etage af Hotel Phønix. – 57.19. *Vincent*] en Restauratør paa Gammelholm. – 57.19 f. *Carl Michelsen*] se Noten til 54.5. – 57.20. *Vilh. Møller*] Litteraten V. M. udgav Oktbr. 1870 – Marts 1874 det fortjenstfulde „*Nyt dansk Maanedsskrift*“, der blev Organ for det moderne Gennembrud.

12.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 3.

13.

NkS. 4656,4°.

14.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 3.

58.19. *en af mine Tegninger*] til Studenterforeningens Julegilde 1871 havde H. D. og Frants Henningsen udført en aktuel Billedserie, bl. a. fremstillende „Hostrup, der sejler ned ad den nordiske Flodarm, fraterniserende med den friske Højskoleungdom, forladende de forlæste Latinere“ (i Anledning af, at Digteren i Novbr. s. A. ved en Højskolefest paa Marienlyst havde taget til Orde mod den akademiske Dannelses Ensidighed). Da en af Foreningens Seniorer Conrad Møller protesterede imod Billedet, trak Tegnerne det tilbage (C. Dumreicher: „*Studenterforeningens Historie 1870–1920*“ I 104, 160).

15.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 3-7.

59.8. *Barnekow*] Maleren Robert B., Ven af Socialistføreren Louis Pio, havde henvendt sig til Georg Brandes for at spørge, om han kunde tænke sig at medvirke i Ugebladet „Socialisten“. G. B. maatte i „Jyllandsposten“ 26/2 1872 dementere et Rygte om, at han sammen med Nationaløkonomen V. Falbe-Hansen skulde overtage Redaktionen af „Socialisten“, der nu skulde omdannes til Dagblad (H. Fenger: „Den unge Brandes“ 237). – 59.20. *Møllers Blad*] se Noten til 57.20. – 59.21. *Zimmermann og Berg*] Murerarbejdsmanden Frederik Ludvig Z., som havde sluttet sig til „Internationale“ og angrebet Statskirken, blev Febr. 1872 arresteret og idømtes 3 Maaneders Fængselsstraf for „Forhaanelse af Religionen“ (C. E. Jensen og Borgbjerg: „Socialdemokratiets Aarhundrede“ I 256 og Oluf Bertolt: „Pionerer“, Registeret); fra Fængselet udsendte han et kristeligt Ugeskrift „En Røst fra Fængslet“ (1872). Sagen omtaltes af Vilh. Møller i en Artikel om Stuart Mill i „Nyt dansk Maanedsskrift“ V 24 ff. Snedkervend J. C. Berg havde agiteret imod Kongemagten, men blev dog løsladt af Arresten og i Stedet tiltalt for at have undraget sig sin Værnepligt (jf. A. F. Kriegers „Dagbøger“ V 219, 231 ff.). – 59.23. *Crone*] Vilhelm C., Københavns Politimester. – 59.29. *Topsoe*] Forfatteren Vilhelm T., Medarbejder ved det konservative „Dagbladet“, fra 1/3 1872 dets Redaktør. – 60.8 f. *Rudolf Smidt*] Forfatteren R. Schmidt, der i Striden om „Tro og Viden“ trofast fulgte Rasmus Nielsen, bekæmpede Georg Brandes i en Række Afhandlinger fra Midten af 1860'erne og skarpt kritiserede 1. Bind af „Hovedstrømninger“ i „Fædrelandet“ 9/3 og 11/3 1872. – 60.9 *Monrad*] Politikeren Biskop D. G. M. samlede sine Artikler fra „Fædrelandet“ mod G. B. i Piecen „Om den frie Tanke og Dr. Brandes Forelæsninger“ (1872). – 60.10 f. „*Internationale*“] den danske Afdeling af denne socialistiske Sammenslutning var blevet stiftet 15/10 1871. – 60.17. *Du kalder os Trainkudske*] ved hvilken Lejlighed G. B. har brugt dette Udtryk, vides ikke. – 60.22. *et saadant Blad*] ogsaa Georg og Edvard Brandes vilde med deres Broder Ernst som økonomisk Støtte skabe et Dagblad, der skulde hedde „Det nittende Aarhundrede“ (se Georg Brandes: „Levned“ II 162 samt Br. Br. I 155 og oftere). – 61.4. *Larsen*] den teologiske Forfatter, Bibliotekar A. C. L. – 61.4. *Hauch*] Digteren Carsten H.s Søn, senere Rektor for Roskilde Katedralskole Adam Gottlob Øhlenschläger H. – 61.15. *Kaufman*] Journalisten Richard K. („Paul Pry“), oprindelig Tilhænger af Brandes, men senere Medarbejder ved „Berl. Tid.“ og „Dagens Nyheder“; sammen med Vilhelm Møller udgav han 1876-80 Ugebladet „Nutiden“. – 61.18. *et Bind . . Digte*] „Digte“, der udkom midt i Novbr. 1872. – 61.18 f. *nogle Anmeldelser om Kunst*] i 3. Bind af „Nyt dansk Maanedsskrift“ fremkom „Nogle Bemærkninger om de seneste Svingninger i vor danske Malerkunst“ og „Nogle Billeder paa Foraarsudstillingen“.

16.

NkS. 3769,4°.

62.9. „Mogens“] i Febr.- og Marts-Hefterne af „Nyt da. Mdskr.“ 1872 tryktes Jacobsens Novelle „Mogens“; her sigtes til det i Febr.-Heftet trykte Afsnit, der sluttede med Skildringen af Camillas Død ved Ildebranden. — 62.12. *skaffe Lokale*] formodentlig til et Møde i „Litteraturselskabet“, som var stiftet 25/2 1872 som en Sammenslutning af de nye Ideers Mænd. Af de her i Brevene omtalte var foruden H. D. følgende Medlemmer: Brødrene Brandes, J. P. Jacobsen, Vilh. Møller, Kr. Arentzen, Jul. Petersen, Otto Borchsenius, Rich. Kaufmann, Carl Jul. Salomonsen, Carl Michelsen, M. Galschiøt, Ludv. Bing, Vilh. Arntzen, Kr. Ring og Sophus Schandorph (se G. Brandes: „Levned“ II 78 ff. og „Berl. Tid.“ 8/7 1934). — 62.15 f. *et Bidrag . . af Prof. Drachmann*] utvivlsomt A. G. D.s Afh. „Om Befolkningsforholdene“, der blev trykt i „Nyt da. Mdskr.“ IV April 1872 og afstedkom saa stor Strid, at Vilh. Møller bagest i denne Aargang af sit Tidsskrift maatte skrive 14 Sider „Til Forsvar“; det hedder her, at „Artiklen blev, i en i alt Væsenligt uforandret Skikkelse, forelæst den Aften i en lille Kreds af yngre Forfattere, hvor jeg var tilstede“ (S. III).

17.

Georg Brandes' Arkiv.

62.27. *Ginderup*] en københavnsk Restauratør, der havde en Kælder i Vimmelskafet 38, hvor han havde Lov at tage Gæster ind efter Midnat. — 62.28. *Jul. Petersen*] se Noten til 45.10. — 62.28. *Ludvig Bing*] Fabrikejer L. B., Medlem af Litteraturselskabets Bestyrelse. — 62.28. *Carl Julius Salomonsen*] Georg Brandes' Fætter, senere Professor i Bakteriologi ved Kbhvn.s Universitetet C. J. S. — 62.29. *Journalister*] i Anledning af den nordiske Industriudstilling var en Del udenlandske Journalister samlet i Kbhvn.; den københavnske Presse holdt 9/7 1872 en Middag for de skandinaviske Journalister paa Klampenborg Badehotel, hvor Topsøe fungerede som Vært.

18.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 7-9.

63.15. *Digtsamling*] „Digte“ (1872). — 63.18 f. *mundtlige Conferencer*] G. B. opholdt sig Septbr.-Novbr. 1872 i Tyskland; om Edv. Brandes' Medvirksomhed se Br. 22. — 63.27 f. *et af Digtene (De danske Studenter)*] det, der senere kom til at hedde „Foraarsstemning“. — 64.1. *dedicere Bogen til Dig*] paa Smudstitelbladet staar: „Min Ven Dr. Georg Brandes tilegnet“. — 64.13 f. *min østerbroske Indgetogenhed*] H. D. var flyttet fra Hotel Phoenix, først til Ryesgade 124 og derfra til „Hjørnelund“ paa Hjørnet af Østerbrogade og Triangelen. —

64.15. *Henrik Ibsen*] om sit Samliv med ham fortæller G. B. i „Levned“ II 99 ff. – 64.15. *Strodtmann*] den tyske Litteraturhistoriker Adolf S., der var gift med Gerda (egl. Henriette) Steinhoff, som 1876 blev skilt fra ham for at blive G. B.s Hustru. I sin Bog „Das geistige Leben in Dänemark“ (1873) roser han H. D. – 64.15 f. *Spielhagen*] den tyske Forfatter Friedrich S. – 64.21. *reiser . . op til Skagen*] Efteraaret 1872 foretog H. D. sammen med den norske Maler Frits Thaulow en Studierejse til Skagen, hvor han allerede havde været i 1870 (Poul Herring: „Drachmann-Studie“ 42). – 64.25. *Fru Belli*] af sine Søskende blev Vilhelmine kaldt „Belli“, det bornholmske Ord for „Barn“.

19.

NkS. 3398,4°. Trykt (delvis) Kr. Arentzen:
„Fra yngre og ældre Dage“ (1886) 190.

65.6. *den vidtforreiste Familie*] Kr. Arentzen havde samme Foraar taget sin Afsked som Overlærer ved Metropolitanskolen og var rejst til Stuttgart. – 65.8. „*Baggesen og Oehlenschläger*“] 3. Bind af A.s store litteraturhistoriske Værk var udkommet 1872. – 65.12. *Din Flora af Rimbrev*] formodentlig versificerede Dedikationer i Frieksemplarerne af „Baggesen og Oehlenschläger“. – 65.19 f. *Stemninger og . . Tilstande*] se Noten til 48.14. – 65.22. *I Forfjor*] H. D. mener: i Fjor; Kr. Arentzen har da ogsaa med Blyant overstreget *For-*. – 66.1. *sin janusagtige Dedikation*] 3. Bind af „Baggesen og Oehlenschläger“ bærer Dedikationen: „Mine yngre Venner tilegnes denne Skildring af aandelig Virken i mørke Dage med Hengivenhed og Taknemmelighed“. – 66.30 f. *Venlig Hilsen . . fra Belli*] H. D.s Hustru yndede ikke Arentzen og maatte (if. Rubow: „Oehlenschlägers Arvtagere“ 38) nærmest tvinges til at skrive Hilsner til ham i sin Mands Breve.

20.

NkS. 3398,4°. Trykt (delvis) Kr. Arentzen: „Fra yngre og ældre Dage“ (1886) 190 f. og (in extenso) Rubow: „Oehlenschlägers Arvtagere“ 39–43.

67.6. *Vise*] en „Afskedskantate“, H. D. havde skrevet til et Gilde i Anledning af Arentzens Afrejse til Stuttgart Novbr. 1872; et Parti af den er gengivet i „Fra yngre og ældre Dage“ 146 f. Ms. i NkS. 1899 fol. – 67.8. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 68.7 f. *Schandorph*] om deres indbyrdes Forhold se Arentzens „Fra yngre og ældre Dage“ 136 ff. og Schandorphs „Oplevelser“ I 145 f. – 68.8. *Høffding*] var Kr. Arentzens Elev i de to sidste Skoleaar i Metropolitanskolen (Høffding: „Erindringer“ 31 f.). – 68.9. *Brandes' Banner*] Arentzen var oprindelig venlig stemt over for de brandeske Ideer, men efterhaanden som han kom til at føle sig som en skuffet Mand, stillede han sig afvisende overfor den nye Bevægelse, som han kun med Misfornøjelse saa H. D. slutte sig til. –

68.14 f. for hvem Du har tændt Fyret paa Blaagaardsgadens Top] Citat af H. D.s ovenfor omtalte Sang. — 68.29. Ring] den senere Overtoldinspektør Kr. R., der ogsaa hørte til Arentzens Elever.

21.

NkS. 3398,4°.

70.15. *udkommen i disse Dage*] „Digte“ udkom sidst i Novbr. 1872. — 70.19 f. *Tur . . . efter den store Orkan*] 13/11 1872 ramtes især det sydlige Lolland-Falster af en voldsom Stormflod, der skildredes af H. D. i Artiklerne „Efter Orkanen“ (Dagbladet“ 25/11, 28/11, 2/12 1872), „Fra Bønsvig Strand“ („Ill. Tid.“ 8/12 1872) og „En ‘Lysttour’ under den store Storm“ („Ill. Tid.“ 23/2 1873). — 70.23. *Din Forandring i Reiseplanen*] fra Stuttgart drog Arentzen sidst paa Aaret 1872 til München. — 70.24 f. *Dit sidste Brev*] ikke bevaret. — 70.25. *Digt*] „En Høstdag“ („Nogle Digte fra yngre og ældre Dage“ 194 f.).

22.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 173 f.

72.10. *Impostation*] i et Brev til sin Fader oversætter H. D. selv dette Kunstudtryk ved „Penselføring“ (H. Bentzon 66). — 72.12. *en lille Kritik over mine Digte*] i en kort anonym Anm. af Edv. Brandes i „Ill. Tid.“ 22/12 1872 siges denne Digtsamling at have omtrent samme Værdi som Chr. Richardts første: „den er mindre udarbejdet i formel Henseende, men den tyder paa et rigt Væld og har stor Friskhed“.

23.

NkS. 4446,4°.

72.24. *min sidste Correspondance*] se Noten til 70.19 f. — 72.28. *Digt om Rossell & Coie*] „Den 28de November 1871“ handler om tre Kommunarder, der paa Thiers' Ordre blev henrettet 28/11 1871; den ene af dem, Louis Rossel, deltog i Krigen 1870-71 som Kaptajn, men dømtes for at have stiftet en Sammensværgelse med det Formaal at styrte Bazaine og hindre Overgivelsen af Metz. — 73.12. *offenlig udtalt*] Digtet var første Gang blevet trykt sammen med „Ude og hjemme“ i „Nyt da. Mdskr.“ III 390 f., men det var „Engelske Socialister“ (offentliggjort smstds. 189 ff.), der blev omtalt i „Dagbladet“ 21/2 1872 og karakteriseret som „et underlig uklart Digt . . . om engelske Socialister, som har nydt den meget tvivlsomme Ære at gaae over i det danske Organ for Internationale“. — 73.16. *Ring*] se Noten til 68.29. — 73.24 f. *engang før søgt at bringe min Stilling til Dem udaf et falsk Lys*] kan ikke nærmere oplyses.

24.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 9 f.

74.5. *Din Billet*] ukendt. – 74.6. „*Den Conservative*“] i dette halvgentlige Blad for 7/12 1872 er optaget en Artikel om „Socialismens Fremtidsforhaabninger“, undertegnet „F.“, der hævder, at H. D. i sine faa Dage i Forvejen udkomne „Digte“ viser sig ikke blot som Socialist, men ogsaa som Ateist. – 74.7. *l. Kirkestrædefolkene*] den danske Afdeling af „Internationale“ havde til Huse i Lille Kirkestræde Nr. 1 (Oluf Bertolt: „Pionerer“ 81). – 74.8. *Cabiro*] se Oplysningerne foran Nr. 9. I sit Ugeblad „Nær og Fjern“ anmeldte han 8/12 1872 H. D.s „Digte“ og udtalte bl. a.: „Og saa veed man jo ogsaa af Litteraturhistorien, at det Nye altid har vakt Modstand, men at Modstanderne, naar det Nye har sejret, staa i Historien som bornerte Filistre. Og en bornert Filister vil man dog saa nødig være. Sæt nu, at Dr. Brandes var Dr. Steffens, og at Holger Drachmann var Adam Oehlenschläger, saa var det dog saa flovt“. – 74.10 f. *vi To . . følger kammeratlig ad i „Dags . . Telegrafens“ Spalter*] i dette konservative Organ fik enkelte af H. D.s „Digte“ 9/12 hæderlig Omtale, dog ikke de mere radikale Digte, f. Eks. „Foraarsstemning“, om hvilket det siges, at der her gøres Forsøg paa „at hæve ‘Literatursamfundet’ (en af Hr. G. Brandes stiftet Forening af ‘Fritænkere’) op i de poetiske Regioner, hvilket turde være temmelig naivt“. – 74.14. *Wille*] Journalisten Valdemar W., der som ung teologisk Student i 1857 havde været med til pibe Høedt ud. G. B. siger paa det Sted i „Levned“ (II 80 f.), hvor han taler om upaalidelige Medlemmer af „Literaturselskabet“: „grimmest var det, at en Journalist med godt Hoved og nogen Skrivefærdighed, en indædt Misunder og Indbildsk, hvis Livs eneste Bedrift var den at have udpebet den fine Skuespiller Høedt saa haardnakket, at han foranledigede den ømtaalige Mand til i sin fulde Kraft at forlade Nationalscenen, meldte sig ind i Selskabet . . for derefter som Forræder at lægge det for Had i sin lurvede Avis“. – 74.24. *faa gjort noget ud af Literaturselskabet*] ogsaa G. B. fandt dets Virksomhed alt for mat („Levned“ II 122). – 74.28 f. *Det nationaloekonomiske Selskab*] „Nationaløkonomisk Forening“ var stiftet 12/11 1872 af Professor N. C. Frederiksen og udgav „Nationaløkonomisk Tidsskrift“, hvis 1. Aargang dog bærer Aarstallet 1873. – 75.2. *den Brandeske Feide en – Døgnfeide*] i Willes Anm. af „Digte“ i „Dagstelegrafen“ 9/12 1872 hedder det: „den Brandes'ske Pennefeide, der nu forlængst er sluttet – hurtig som alle Døgnspørgsmaal“.

25.

Utilg. 446,4°.

75.13 f. „*perspektiviske Fragmenter*“] Novelle, der første Gang blev trykt i „Nyt da. Mdskr.“ V-VI 1873-74 og senere under Titlen „Fra Sandets Regioner“ optaget i Fortællingsamlingen „I Storm og Stille“ (1874). – 76.1. *Sed de hoc hactenus*] „Men nok herom“. – 76.4. *K A*] Kristian Arentzen.

26.

Nyere dansk Brevsamling.

76.14. *et Digt om Marstrand*] Maleren Wilhelm Marstrand var død 25/3 1873; Mindedigtet blev optaget i „Fædrelandet“ 3/4 (senere trykt i „Dæmpede Melodier“). – 76.21. *Roed*] Maleren Jørgen R., Professor ved Kunstakademiet. – 76.22. *den høitidelige Dag*] Marstrands Bisættelse fandt Sted paa Charlottenborg 30/3 1873; H. D. har skildret den i Romanen „Med den brede Pensel“ Kap. XI (SPS VIII 141 f.). – 76.22. *H. P. Holst*] hans Sang til Begravelsen er trykt i „Berl. Tid.“ 31/3 1873. – 76.26 f. *Hengivenhed og Beundring*] H. D.s høje Værdsættelse af hans gamle Lærer Marstrand fremgaar af forskellige Steder i Forfatterskabet, hvor han – med eller uden Navns Nævnelser – skildrer ham (Afh. „Nogle Bemærkninger om de seneste Svængninger i den danske Malerkunst“ i „Nyt da. Mdskr.“ III, „Brevet om Jan Steen“ i „Rejsebilleder“ og Kunstnerromanen „Med den brede Pensel“ Kap. III-V).

27.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 174-181.

77.12 f. *de danske Sletter*] E. B. var efter 2/2 1873 at have holdt Bryllup rejst til Paris. – 77.28. *Socialistsagen*] da de tre Socialistførere Pio, Geleff og Brix til Trods for Politiets Forbud under Murerstrejken 1872 havde sammenkaldt til et Folkemøde paa Kbhvn.s Fælled, blev de arresteret og 29/3 1873 af Kriminalretten idømt Forbedringshusstraffe. – 78.30. *Stoppenaalen*] H. C. Andersens Eventyr. – 79.22. *Spanien*] dette Land var paa dette Tidspunkt opløst i Partistridigheder, Kongen havde 1873 frasagt sig Tronen, og Landet var blevet erklæret Republik. – 79.25. *Thiers*] Historikeren Louis Adolphe T. havde svigtet Monarkiets Sag og gik af efter en Mistillidserklæring i Maj 1873. – 79.32. *et Organ*] Brødrene Brandes vilde fra 1. Januar 1874 udgive et Dagblad, men Edv. B. frafaldt Planen, og i Stedet udkom som Organ for den nye Bevægelse Maanedsskriftet „Det nittende Aarhundrede“ (G. Brandes: „Levned“ II 162 f., Br. Br. I 189-192, 299-306). Først 1881 indtraadte E. B. i „Morgenbladet“s Redaktion; i 1884 fik Partiet sit eget Organ i „Politiken“. – 80.15. *Møllers Maanedsskrift*] „Nyt da. Mdskr.“ standsede med 6. Bind 1874, slaet ud af „Det nittende Aarhundrede“, der begyndte at udkomme Oktbr. 1874. – 80.20. *sin Kone*] hans 1. Hustru Agnes Møller, f. Jensen. – 81.30-32. *Giboyer . . Maximilien*] i Augiers Lystspil „Le fils de Giboyer“ (1862) har den radikale Journalist Giboyer solgt sin Pen til den højestbydende for at kunne skaffe sin uægte Søn Maximilien en god Opdragelse. – 82.6. *et Drama*] H. D. arbejdede paa et aldrig fuldført Stykke „Masaniello“, hvortil Udkast findes i Coll. Saml. 145.4°. – 82.19 f. *ende som Timon fra Athen*] der i Menneskehad trak sig helt tilbage fra Verden. – 82.20. *Quod felix faustumque sit*] „Gid det maa lykkes“. – 82.25. *Høedt*] Skuespiller ved Det kgl. Teater Fr. H. var en velhavende Mands Søn

og behøvede ikke at bekymre sig om Udkommet; hans æstetiske Interesser gav sig Udslag i et lille Forfatterskab, bl. a. et Udkast til en Æstetik („Om det Skjønne“ 1856). – 83.4. *Wien*] her afholdtes 1873 en Verdensudstilling, som H. D. senere paa Aaret besøgte. – 83.5 f. *mit Maleri paa Udstillingen*] if. Meddelelse fra Bibliothek der Akademie der bildenden Künste in Wien var H. D. repræsenteret med Maleriet „Stormfuldt Vejr. Fæstningen Christiansø i Østersøen“.

28.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 10-12.

83.28. *Dit Brev*] i sit ikke bevarede Brev har G. B. aabenbart bebrejdet H. D., at han har ladet sit Mindedignt fremkomme i „Fædrelandet“. – 84.17. „*Nissen*“] Vittighedsbladet „Folkets Nisse“ (1851-92). – 84.17. „*Socialisten*“] begyndte at udkomme som Ugeblad 21/7 1871, omdannedes April 1872 til Dagblad og afløstes 10/5 1874 af „Socialdemokraten“. – 84.17. *skrevet hos Topsøe*] se Noten til 70.19 f. – 84.19. *Wille*] se Noten til 74.14; H. D. skrev April-Juni Kunst-anmeldelser til „Dagstelegrafen“. – 84.32. *Roed*] se Noten til 76.21. – 84.32. *Vermehren*] Maleren Frederik V., Marstrands Efterfølger som Professor ved Kunstakademiet. – 85.11. *Digt . . i „Socialisten“*] heraf blev intet.

29.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt (delvis) Br. Br. II 182.

85.21. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 85.30. *det store Billede til Wien*] se Noten til 83.5 f. – 85.32. *Ernst*] den mellemste af de tre Brødre Brandes, Veksellerer Ernst B. – 86.19. *en Ven i London*] antagelig F. Ahrens, fra hvem Breve fra London til H. D. 1872-73 er bevaret. – 86.25 f. *Konkursbilledet*] Besvarelse af en Prisopgave. – 87.15. *Underhandlinger med „Ill. Tidende“*] H. D. var Ugebladets Korrespondent fra Verdensudstillingen i Wien Foraaret 1873 og skrev til det dels Artiklerne „I Esterhazys Kjælder ved ‘Graben’ i Wien“ (8/6) og „Danmark paa Verdensudstillingen i Wien“ (22/6), dels Digtene „Viribus unitis“ (1/6, optaget i „Ungdom i Digt og Sang“) og „Eugène Delacroix“ (23/11 1873, optaget i „Dæmpede Melodier“ under Titlen „Fra Verdensudstillingen“). E. B. havde skrevet Teateranmeldelser til „Ill. Tid.“. – 87.24. *Masaniello*] se Noten til 82.6. – 87.34. *Smaabidrag til Almanakker*] f. Eks. Sømandshistorien „Fra Stormflodens Tid“ („Flinchs Almanak for 1874“). – 87.34f. *Udstillingsanmeldelser til – Dags Telegrf.*] Artikelserien „Kunstudstillingen paa Charlottenborg“ („Dagstelegrafen“ 17/4, 26/4, 1/5 og 2/5 1873). – 88.2. *Digt over – Luther*] „Luther i Wittenberg“ („Wisbechs Almanak for 1874“, senere i „Dæmpede Melodier“).

30.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 183-185.

88.15. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 88.17 f. *et . . Digt*] se om dette ligesom om de øvrige Bidrag Noten til 87.15. – 88.26 f. *l'Independances Paris* og *Wienercorrespondent*]?. – 89.12 f. *nu kommer det Dævelskab igjen*] Citat af „Jeppe paa Bjerget“ II, 2. – 90.9. *Salvator Rosa*] italiensk Renæssancemaler.

31.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 185-188.

90.26. *Heu me miserum*] „Ve mig elendige“. – 91.12. *Thiers' Fald*] se Noten til 79.25.-91.15. *Soldater og Clericale*] Marskal Mac Mahon var 1873 i Thiers' Sted blevet valgt til Præsident. – 91.16. *Gambetta*] H. D. maa vel have ment, at Léon G. benyttede for moderate Midler i Agitationen. – 91.26. *Bondevennerne*] ved Valget 1872 samlede det forenede Venstre Flertal i Folketinget, men til Trods for at det vedtog en Mistillidsadresse til Regeringen og et Flertal af dets Medlemmer nægtede at stemme for Finansloven, opnaaede det dog ikke nogen positive Resultater. – 92.13. „*den lille Hassan med de skjæve Ben*“] Citat af Oehlenschlägers „Aladdin“, Scenen med Apotekeren (Liebenbergs Udgave af „Poet. Skr.“ I 280). – 92.17. *Fred. Bajer*] bekendt Venstrefolketingsmand og Fredsagitator, der dog først i 1877 blev Redaktør af et Ugeblad „Folkevennen“, Organ for „Nordens Fristats-Samfund“. – 93.23 f. *reist fra Paris*] Edv. Brandes drog sammen med J. P. Jacobsen videre til Italien.

32.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 189 f.

94.2. *en . . Polcmik*] en Indsender, der kaldte sig „M“, protesterede i „Dagbl.“ 9/6 1873 mod, at F. Vermehren og ikke Carl Bloch var blevet udnævnt til Marstrands Efterfølger som Professor ved Kunstakademiet. Samme Aften forklarede „Fædre!“, at Afgørelsen formentlig skyldtes, at V. havde haft store Muligheder for at godtgøre sine pædagogiske Evner. H. D. havde endt sin Afh. „Nogle Bemærkninger om de seneste Svingninger i vor danske Malerkunst“ med at udpege Bloch som „maaske den, der kan blive Marstrands Efterfølger“ („Nyt da. Mdskr.“ III 95). – 94.10. *Jam ad triarios res veni!*] „Nu kommer Turen til Kærnetropperne“ (Livius VIII, 8, 11). – 94.11. *en . . Artikel til „Dags Telegraf*en“] det blev „Dagens Nyheder“ (1873 Nr. 177), der optog H. D.s Artikel „Professorposten ved Kunstakademiet“. Vermehren kaldes Manden med den korrekte Tegning og de faa Ideer, Garderkarlens trofaste Tilbeder. Det tilføjes, at ikke personlige Hensyn, men kun den danske Kunsts Interesser har faaet ham til at skrive sit Indlæg: „Vi have ved forskellige Leiligheder havt Anledning til at ære denne Kunst overfor Udlandets Kunst; vi have maaske endogsaa gjort

nogle smaa Studier i denne Retning og have endog ved vore Erfaringer kunnet paavise en lille Grund, hvorfor vi netop i dette her omhandlede Tilfælde ved Besættelsen af Professorposten syntes, at der var skredet ind *mod* Kunstens Tarv. Nuvel, indtil en ny Erfaring faaer lært os, at Kunsten herhjemme er all right, indtil da ville vi sukke og bede: at Dagen maa bryde frem, Lyset skinne, Farven faa Magt i den danske Malerskole!“. – 94.28. *Fischer*] da Politikeren J. C. H. Fischer først det flg. Aar blev Kultusminister, kan der vel næppe være Tale om ham, men maaske p. Gr. af Sammenhængen snarere om Landskabsmaleren Hans Chr. F. – 94.34. *Venstreblad*] „Morgenbladet“ begyndte at udkomme 1/10 1873 som det forenede Venstres Hovedstadsorgan med cand. jur. N. J. Larsen som Redaktør, og dermed opgav Brødrene Brandes Tanken om deres egen Avis, som skulde være begyndt 1874. – 94.35. *Schiøtz*] formodentlig den senere Overretssagfører Emil Edvard Harald S., der 1882 valgtes til Venstres Folketingsmand i Mariagerkredsen og senere fulgte Hørups Linie. – 95.1. *Edgar Quinet*] det er vist mere end tvivlsomt, om denne franske Filosof og revolutionære Politiker havde nogensomhelst Forbindelse med „Mrgbl.“ – 95.3. *Den 1ste Decbr.*]?

33.

Georg Brandes' Arkiv. Tr. Br. Br. III 13-15.

95.21. *Din Artikel om Hauch*] G. B.s Essay om den Aaret i Forvejen afdøde Carsten Hauch i „Nyt da. Mdskr.“ V (1873) 244 ff.; om det nye Drama udtaler han sig i Kap. VI (Ordet „Kjætter“ forekommer S. 286). – 96.17. *en ny Digtsamling*] „Dæmpede Melodier“ (1874). – 96.17 f. *en Række Fortællinger*] „I Storm og Stille“, udk. ca. 1. Decbr. 1874 (paa Titelbladet 1875). – 96.23 f. *en eller anden af Germaniens yppige Møer*] maaske har H. D. hørt om, at G. B. i 1872 i Tyskland havde mødt Litteraturhistorikeren Ad. Strodtmanns Hustru og forelsket sig i hende, der 1876 blev gift med G. B.

34.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt (delvis) G. Brandes: „Levned“ II 141 f. og (in extenso) Br. Br. III 15-20.

97.12. *Dine to sidste Breve*] ikke bevarede; om det sidste siger G. B. („Levned“ II 141): „I de Dage sendte jeg Holger Drachmann til Svar paa et Brev, hvori han klagede over hjemlig Usselhed, nogle Sætninger af det Indhold, at selv i det ringe Menneske kunde der findes ædle Spirer og selv i en Spidsborger slumre en Helt“. – 97.13. *slaar sig selv paa Øret*] denne Situation forekommer vistnok ikke i nogen af Komedierne, derimod trækker Henrik sig selv i Haaret i „Masca-
rade“ II, 4. – 97.23. *Du har jo drukket Münchner-Bier*] en Del af Rejsetiden tilbragte G. B. i München („Levned“ II 123 ff.). – 97.24 f. *Cæsar siger, at de ikke er farlige*] jf. Shakespeares „Julius Cæsar“ 1,2: „Jeg vil se fede Mænd omkring

mig. Mænd/ med glatte Hoveder, der sove trygt./ Den Cassius ser mager, hungrig ud; / han tænker meget; den Slags Folk er farlig“ (Lembckes Overs.). – 97.26 f. *den Mand*] Digteren Paul Heyse, som G. B. kom til at staa personligt meget nær („Levned“ II 126 ff. og „Correspondance de Georg Brandes“ III); om ham skrev han et Essay i „Det nittende Aarhundrede“ I (1874). – 97.30. „Kinder der Welt“] Roman fra 1873. – 98.17 f. *den Mand, som drog fra Jericho til Jerusalem*] Lignelsen om den barmhjertige Samaritan (Lukas 10,30 ff.). – 98.34. *Proudhon*] den franske Socialfilosof Pierre Joseph P. – 99.14. *denne Sentens om Spidsborgeren*] den gaar igen i G. B.s Essay: „naar triumferer vel i den Grad hans gode Tro til Menneskenaturen, som naar han saaledes i Spidsborgeren kan afsløre Helten, i den stakkels Pedant paavise den ubøjelige Mand, som ingen Anden har tænkt at kunne finde i ham, uden Digteren alene, der véd at enhver af hans Skikkelser dybest inde i sin Sjæl har et uudsletteligt Adelsmærke“ („19. Aarh.“ I 18 = SS VII 329). – 100.23 f. *den Træhest, som Achaierne førte mod Trojas Mur*] Hentydning til „Odysseen“ VIII 499 ff. – 100.34 f. *tre Mennesker*] Pio, Geleff og Brix (se Noten til 77.28). – 101.26. *Accipe ergo*] „Modtag det altsaa“.

35.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 190-92.

102.7. *Barkis is wanting*] rettere: „Barkis is willing“ (Dickens: „David Copperfield“). – 102.10. 6 *Fortællinger*] „I Storm og Stille“ udkom først ca. 1/11 1874 (paa Titellbladet 1875). – 102.26 f. *Digtsamling No 2*] „Dæmpede Melodier“ (1875). – 102.29. *Slutningen af Novellen*] „Perspektiviske Fragmenter“ („Nyt da. Mdskr.“ VI).

36.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 12 f.

104.4. *Slutningen af Afsnittet om den „store Olsen“*] se Noten til 75.13 f. – 104.5. *Din Slutningsbemærkning*] i det ikke bevarede Brev har G. B. aabenbart citeret Voltaires bekendte Ord om Kirken: «Ecrasez l'infâme!» – 104.8 f. *Cabiro . . i sin Feuilleton*] i „Dagbladet“ 13/3 1872 causerede Peter Hansen (Pseudonymet „Cabiro“) om det københavnske Foraar og præsenterede Læserne for en Flok unge Mennesker, der vandrer i Bredgade, „Medlemmer af den nye Fritænkerforening [?: „Literaturselskabet“], der ere ude at lufte den frie Tanke“. Om dem hedder det videre: „Den frie Tankes Mænd hylde den frie Forskning paa alle Punkter undtagen paa eet: Darwinismen er dem en Religion, som de ikke taale nogen Debat om; den, der ikke vil regne sine Aner ned fra en blaa Mandril eller Chimpanse, bliver erklæret for en Kjætter, og den, der beskedent vil stille andre Videnskabsmænds Argumentation imod Darwins, betragtes med mistænkelige Øjne som et Menneske med farlige Tilbøjeligheder til at emancipere sig atheistisk fra selve Atheismens Centraldogme“. I en ny Feuilleton 25/4 va-

rierer P. Hansen Emnet. — 104.11. *ridiculiseret over mig i „Nær og Fjern“*] se Noten til 74.8. — 104.18. *slynger „ein Strauss“ i Næsen paa Publikum*] Hentydning til Georg Brandes' Omtale af David Strauss: „Den gamle og den nye Tro“ i „Nyt da. Mdskr.“ IV (1872). — 104.20. *Espingolbatteri*] Espingol var en Slags Forløber for Mitrailleusen.

37.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 20-22.

104.31. *Revue des deux mondes*] dette Tidsskrift havde 1/11 1873 bragt en Recension ved Henri Blaze de Bury af den tyske Udgave af „Hovedstrømninger“s 1. Bind; G. B. var dog ikke selv rigtig tilfreds med Anmeldelsen (se „Levned“ II 152 og „Correspondance de Georg Brandes“ III 43). — 105.22. *Dit Brev*] ikke bevaret.

38.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 192-197.

106.15. *Tidsskrift*] „Det nittende Aarhundrede“, udg. af Georg og Edv. Brandes, begyndte at udkomme Oktbr. 1874. — 106.31. *mit Drama*] „Masaniello“. — 107.15. *Dit nye Hjem*] E. B. var 2/2 1873 blevet gift med Harriet Salomonsen og havde efter Brylluppet bosat sig Kongens Nytorv 10. — 108.2. *to Aars Felttog mod en overlegen Fjende*] de liberales Kamp mod Højre. — 108.3. *mit Nytaarsstykke*] sammen med Edv. Brandes havde H. D. skrevet en Revue „Nytaarsaften, Fantasispil med Sange i 2 Handlinger“, der opførtes 18 Gange paa Casino i Perioden 31/12 1873-23/1 1874, og hvortil Ms. er bevaret paa Det kgl. Bibl. (Coll. Saml. 146,4°). Det spillede anonymt og var en Parodi paa Erik Bøghs Revuer; Anmeldelserne, der er refereret i Alfred Kjerulf og Orla Ramsøes „Den danske Revy“ I (1934) 94 ff., samstemmer i, at der var for mange Brandere. — 109.29. *Møllerskj*] à la Vilhelm Møller. — 109.31. *Dit Foredrag*] formodentlig i Literaturselskabet. — 110.5. *hvis Du svarer*] Svaret er ikke bevaret.

39.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 197 f.

110.29. *ευαγγελιον*] Evangelium ☉: „Glædesbudskab“. — 110.33. *en gammel Idee*] Novellen „Dædalus“, der fremkom i „19. Aarh.“ II Aug.-Septbr. 1875.

40.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 22-24.

111.22. *min Bog*] Fortællingsamlingen „I Storm og Stille“ (1874). — 111.27. *det nye tyske Tidsskrift*] „Deutsche Rundschau“, red. af Jul. Rodenberg, begyndte at udkomme Oktbr. 1874 (se G. B.: „Levned“ II 169 f.). — 111.32. *en lille Rende i Morgenbladet*] til det nye Venstreorgan skrev H. D. dels Digtene

„Islandsfarten før og siden“ (26/7 1874, genoptrykt i „Ungdom i Digt og Sang“), „To Ballonbreve til Morgenbladet“ (30/8, 3/9, optr. i „Ungdom i Digt og Sang“), „Til Folkesagens Talsmænd paa Thinge“ (9/10, aldrig optrykt) og „Det nye Nationaltheater“ (23/10, optr. i „Ungdom i Digt og Sang“), dels Prosastykkerne „En By, som drømmer“ (1/11, 3/11, 4/11, 8/11, optr. i „Rejsebilleder“) og „En Efternøler“ (12/12, 13/12, 16/12, aldrig optrykt). – 112.1. *en lang Artikel*] H. D. paabegyndte 19/7 1874 i „Mrgbl.“ en Artikelserie „Efter Solnedgang. Tusmørkebilleder fra den danske Literaturs senere Dage. Af en Troende“, en Slags Statusopgørelse over den litterære Udvikling. Kun tre af de ni planlagte Feuilletoner blev optaget, if. Stangerup (I 215), fordi N. J. Larsen ikke ønskede at se G. B.s Fortjenester for stærkt fremhævede.

41.

NkS. 4656,4°.

113.20. *min svenske Udflugt*] i Efteraaret 1874 rejste H. D. til Göteborg, hvor han gjorde Bekendtskab med Borchsenius' Venner Viktor Rydberg og Redaktøren af „Göteborgs Handelstidning“ S. A. Hedlund; herom skrev han en Feuilletton til Hedlunds Blad. – 113.22. *Rydbergs Athenienser*] O. B.s Oversættelse af Rydbergs Roman „Den sista athenaren“ udkom 1874. – 113.23 f. *mine Fortællinger*] „I Storm og Stille“. – 113.26. *Fruer*] O. B. var 1. Gang gift med Skuespillerinden Betty Guldbrandsen; Ægteskabet opløstes 1879. – 113.27. *hvornaar Storken kommer*] Datteren Eva fødtes 4/11 1874.

42.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 195.

114.6. *en Digtsamling*] „Dæmpede Melodier“ (1875) var den første af H. D.s Bøger, der udkom paa Hegels Forlag; de foregaaende var kommet hos Andr. Schou. – 114.8. „*Marstrand*“] se Noten til 76.14. – 114.8. „*Delacroix*“] se Noten til 87.15. – 114.9. „*Luther i Wittenberg*“] se Noten til 88.2. – 114.9. „*Paa Strømmen*“] „Hvad der hændtes paa Strømmen“ („To Visioner“ I, trykt i „Nyt da. Mdskr.“ VI).

43.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 24.

114.26. *Digtsamlingen*] „Dæmpede Melodier“. – 114.29 f. *udgrave noget af Skandserne ved Dybbøl og . . ved Frederiksstad*] se I 119.8 ff. – 114.30 f. *Quod meruit*] „Hvad det har fortjent“.

44.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 198 f.

115.7. *Digtene*] „Dæmpede Melodier“. – 115.17. *vogue la galère*] „ske hvad der vil“. – 115.18. „*Kjøgebugt*“] Digtet „I Kjøgebugt“ (samme Motiv som i „Det

forunderlige Syn paa Østersøen“ fra „Med Kul og Kridt“, Rubow I 68), først trykt i „Dæmpede Melodier“. — 115.19. *Søndagsfolk*] „Ill. Tidende“ udkom om Søndagen.

45.

NkS. 3398,4°. Trykt (delvis) Kr. Arentzen: „Fra yngre og ældre Dage“ 191 f. og Rubow: „Oehlenschlägers Arvtagere“ 45 f.

116.8. *den omtalte Sag*]?

46.

Utilg. 446,4°.

117.10. *Gildet*] H. D. var hjemme igen i Slutningen af Marts og Begyndelsen af April; om en Fest vides intet. — 117.17. *Hvad hjalp det et Menneske*] Matthæus 16,26.

47.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 25-28.

117.26. *Dit Brev*] ikke bevaret. — 117.30. *mine Digte*] „Dæmpede Melodier“. — 118.6. *den Frivolitet*]?. — 118.11. *Bekymringer*] den forestaaende Skilsmisse. — 118.28. *Mansfeldt*] Digtet „Ernst af Mansfeldt. Billeder fra Trediveaarskrigens Tid“ („Ill. Tid.“ 5/12 1875), aldrig senere optrykt. — 119.1. *Mr. Gleyre*] Digtet „Forbi! Efter Gleyres Maleri i Luxembourg 'Les illusions perdues'“. — 119.12. *Vor egen Krig*] se I 119.8 ff. — 119.16. *Ut tibi gaudeat*] „Gid det maa glæde dig“. — 119.18. *Din Shelley*] G. B.s Essay „Percy Bysshe Shelley“ i „19. Aarh.“s Maj- og Juni-Hefter 1875. — 119.21. *Lassalle*] G. B.s Essay „Ferdinand Lassalle“ havde staaet i samme Tidsskrift Decbr. 1874 — Jan.-Febr. 1875. — 119.27. *en Fortælling*] maaske „Dædalus“ („19. Aarh.“ Aug.-Septbr. 1875, senere i „Ungt Blod“). — 119.30. „*Historien om Snap*“] „Snap“ i „Fra Fjeld og Dal“, udg. af H. J. Greensteen (Decbr. 1875), aldrig genoptrykt. — 120.20. *Bothwells Mine*] James Hepburn, Jarl af Bothwell, elskede Maria Stuart og lod det Hus sprænge i Luften, hvor hendes Ægtefælle Darnley boede. — 120.27. *Heil den unbekanntes*] 2. Strofe af Goethes Digt „Das Göttliche“. — 120.34. *De alvorligste private Bekymringer*] se Noten til 96.23 f.

48.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 29-31.

121.14. *Dit . . Brev*] ikke bevaret. — 121.16. *om Lasalle og . . om Shelley*] se Noterne til 119.18 og 119.21. — 121.18 f. *Amerikanerens Udtalelse*] en Anmeldelse i „New Atlantic Monthly“, som ikke har været Udgiveren tilgængelig, men som G. B. omtaler i et Brev til Hans Brøchner 27/1 1875 som en „Recension af den mest smigrende Art“ (Br. Br. I 232). — 122.7. *Fremstillingen af Reformationsperioden*] under Omtalen af Lassalles Drama „Franz v. Sickingen“ („19. Aarh.“ Juli 1875 S. 327 ff.). — 122.8. *Ulrich v. H. og Frantz v. S.*] Hutten og Sickingen.

– 122.12. *Dagstlgr. har roest mig*] i Numret 1/7 1875 findes en Notits om Vilhelm Møllers Tidsskrift „Flyvende Blade“, der bl. a. indeholdt H. D.s Digt „Den sidste Sorte-Fods Klagesang“, „uden Sammenligning det Bedste, denne Forfatter har skrevet, og et Arbejde, som vi ikke betænke os paa at kalde – ialtfald i formel Henseende – ypperligt“. – 122.35 f. „*Vaabensmeden*“] H. D.s Digt med denne Titel i „*Dæmpede Melodier*“, omtalt af G. B. i „19. Aarh.“ Jan. 1876. – 123.10. *Din Literatur-Revue*] i Juni-Heftet af „19. Aarh.“ 1875 tales (S. 261) om „den Omvæltning i Digterens Aandsudvikling, ved hvilken han fra varm-oppositional har uddannet sig til gnaven-conservativ“. – 123.11. *Ibsen i sit Digt til Upsalatoget*] „Langt borte“ („19. Aarh.“ Juli 1875), skrevet i Anledning af det nordiske Studentermøde i Upsala.

49.

Georg Brandes' Arkiv.

123.24. *din Novelle*] „*Dædalus*“; se Noten til 119.27. – 123.32. *denne stakkels danske Jurist*] Fortælleren, der blot har taget juridisk Eksamen for ustuderede, er Fuldmægtig hos Herredsfogden i en jysk Købstad. – 124.7 f. *Haandværkssvendens Viser*] „*Snedkersvendens Viser*“ I-III af „*Dæmpede Melodier*“. – 124.16 f. *en Bog af Strauss*] David Fr. Strauss: „*Zwei friedliche Blätter*“ (1839). – 124.26 f. *et .. Digt af Ibsen*] „*Et Rimbrev*“ („19. Aarh.“ Aug.-Septbr. 1875). – 124.28. *et freidigt Svar*] imellem H. D.s efterladte Papirer (Coll. Saml. 134,4°) findes Ms. til et paabegyndt Svardigt til Ibsen, „*Liget ombord*“. – 124.29. *det foregaaende Digt*] se Noten til 123.11. – 125.28. *et Rosenbergske-Frk.Zahleske Maanedsskrift*] Litteraturhistorikeren Carl Rosenberg og den kendte grundtvigianske Skolebestyrerinde Nathalie Zahle. – 126.4. *si di jvant*] „hvis Guderne vil staa os bi“. – 126.5 f. *macte virtute tua*] „til Lykke med din brave Daad“. – 126.8. *Kongsemnerne i ny Udgave*] 4. Udgave 1875.

50.

Utilg. 446,4°.

51.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 195-197.

127.15. *et tidligere Brev*] ikke bevaret. – 127.18. *Digtene*] „*Dæmpede Melodier*“ (udk. sidst i Novbr. 1875). – 127.19. *Hendriksen*] Xylograf Fr. H. – 128.8. „*Dædalus*“] trykt i „19. Aarh.“ Septbr. 1875. – 128.10. *det sidste*] „Med høj Horisont“.

52.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 199 f.

128.33 f. *Hundefortælling*] se Noten til 119.30. – 129.13. *hvad der er forefaldet*] 30/8 1875 undertegnede H. D. Skilsmisdedokumentet (Rubow I 66). – 129.19 f. *tage mere Vare paa hende*] til Vilhelmine og Datteren Eva havde H. D. lejet en Bolig i Sortedamsgade. E. B., der var meget indtaget i Fruen, havde afgjort taget hendes Parti.

53.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 200 f.

129.34. *Parod.*] „Søgte Mænd“, E. B.s Parodi paa William Blochs Skuespil „Lygtemænd“, blev optaget i „Mrgbl.“ 23/10 og 24/10 1875 og udgivet anonymt som selvstændigt Skrift s. A. – 130.7. *Theaterkritik i Bladet*] H. D. havde gennem sin Fætter Viggo Hørup skaffet E. B. ind ved „Mrgbl.“ som Teateranmelder. E. B.s første „Theaterfeuilleton“ stod i Numret 2/11, hans første „Literaturfeuilleton“ 10/11; før den Tid havde han været Teaterrecensent ved „Ill. Tid.“ (se Stangerup I 211 ff., 217 f.).

54.

Gyldendals Arkiv.

131.14 f. *Danmark, malerisk seet og fremstillet*] denne Idé blev først realiseret af M. Galschiøt, der 1887–93 redigerede Pragtværket „Danmark i Skildringer og Billeder af danske Forfattere og Kunstnere“; H. D. var en af Bidragyderne hertil og paatog sig at skrive om Skagen og Nordøstsjælland. Helt afvisende kan Hegel dog ikke have stillet sig til H. D.s Plan, da det af et utrykt Brev fra H. D. til Hegel 31/10 1875 fremgaar, at Forlæggeren har spurgt om H. D.s Betingelser for at udføre Værket; i Brevet forklarer H. D., at han har tænkt sig det paa 50 Ark og i Format og Udstyrelse som Bergsøes „Rom under Pius IX“. – 131.19. „*Rheinfahrt*“] „*Rheinfahrt. Von den Quellen des Rheins bis zum Meere. Schilderungen von Karl Stieler, Hans Wachenhusen und F. W. Hackländer. Illustriert von R. Puttner, A. Baur, C. F. Deiker etc.*“ (1876). – 131.20. „*France pittoresque*“] muligvis „*Guide pittoresque du voyageur en France*“ (1838). – 132.17. *Ad. Strodtmann*] se Noten til 64.15.

55.

Utilg. 446,4°.

56.

NkS. 4656,4°.

133.13. *Dit . . Brev*] ikke bevaret. – 133.13 f. *Jeg reiser . . imorgen*] til Jylland (Varde, Kolding og Randers) sammen med Anker Heegaard. – 133.16. „*jätte-*

gestalt"] efter at have læst Anmeldelsen af Borchsenius' Oversættelse af Rydbergs Roman „Fribytaren på Östersjön“ (i „Mrgbl.“ 17/11 1875), som O. B. antog for at være af H. D., mens den nok var skrevet af Edv. Brandes, udtrykte Rydberg i Brev til sin Oversætter 23/11 sin Tilfredshed med Recensionen og tilføjede: „Hvad Holger Drachmann vidkommer, synes det mig af hans skrifter, som om ett stærkt sedligt pathos, en lefvande rättskänsla ur djupet genomträngde hans mångsidiga väsen, och som om hans andliga menniska är åtminstone ämnad att vara lika storslagen som hans jättegestalt“ („Viktor Rydbergs brev“, utg. af Emil Haverman II (1925) 138); denne Udtalelse har O. B. ladet gaa videre til H. D. — 133.17. *sendte ham . . min nye Bog*] Rydberg omtaler „Dæmpede Melodier“ i Brev til O. B. ca. 22/12 1875 (smstds. 140); Digtsamlingen blev anmeldt i „Göteborgs Handelstidning“ 1876 af Paul Elis Holmberg. — 133.28. *Almkvist*] den svenske Digter C. J. L. Almqvist trak sig 1824-25 tilbage til Värmland for at leve en Slags Bondeliv og giftede sig med en jævn Kvinde af Folket, men Forsøget paa at leve Naturliv mislykkedes. — 134.1. „*Morgenbl*“] formodentlig den med „-r.“ undertegnede indgaende Recension 17/11 1875 af Rydbergs „Fribytterten paa Østersøen“ (i O. B.s Oversættelse) (Stangerup I 218).

57.

NKS. 3316,4°.

134.6. *de venlige Linier*] ikke bevaret. — 134.8 f. *det Anckerske Legat*] Ploug sad sammen med Chr. K. F. Molbech i Bestyrelsen for dette Legat, der var blevet stiftet 1859 af den opr. som Landmand uddannede Carl Ancker (se „Forfatterbogen“, udg. af Dansk Forfatterforening (1898) 90 ff.). H. D. fik Portionen for 1876. — 134.21 f. *et større Arbeide*] Romanen „En Overkomplet“ (1876). — 134.28. *mit Helbred lidt et Knæk*] hans gamle Brystsvaghed brød op igen og nødte ham til hurtigst muligt at søge til et mildt sydligt Klima.

58.

Utilg. 446,4°.

59.

Edvard Brandes' Arkiv.

136.32 f. *efter . . Samraad med min Papa*] H. D. skrev Decbr. 1875 fra Randers til Faderen: „Jeg har min talentfulde Ven I. P. Jacobsens Exempel for Øie. Han paadrog sig paa Reisen en stærk Forkølelse, der slog sig paa Lungen; men istedetfor at blive ved at gaa sydpaa, gik han hjem til Vestjylland, hvor hans Tilstand forværrede sig i den Grad, at han den Dag idag gaar og hiver med et ødelagt Helbred“ (H. Bentzon 125). — 136.34. *hvad Heine kalder*

„*unsterblich*“] Citat af „Die Nordsee“ (Digtet „Die Nacht am Strande“): „Und bei solcher Nachtluft/Frieren auch wir, wir ewigen Götter,/Und kriegten wir leicht den göttlichen Schnupfen/Und einen unsterblichen Husten“ (Elsters Udg. I 168). – 137.11. *en smuk Fortælling*] maaske „Najaden“ („19. Aarh.“ Maj-Juni 1876), jf. I 142.11. – 137.16. *min Protégée*] hun hed Cecilie Poulsen og var if. hendes Breve til H. D. 1875-76 og Zoologen Ludvig Lunds Korrespondance med H. D. ansat i „Hotel Valdemar“ ved Vestervold. Hun opnaaede ikke at blive Skuespillerinde, men blev senere gift med Vekselerer Fr. Vilh. Zoega. If. Brevvekslingen med Lund var der Tale om et Kærlighedsforhold mellem Digteren og hende; E. B. var hende derimod inderlig usympatisk. Hun er utvivlsomt Model for den Opvarningspige fra Korsør, som Adolf Brunnow i „En Overkomplet“ til Slut bliver gift med. – 137.21. *en „Fiskerjente“*] Bjørnsøns Fortælling „Fiskerjenten“ (1868) handler om den fattige Fiskerpige Petra, der kæmper sig frem til at blive Skuespillerinde. – 138.19. *Brev fra C. Snoisky*] ikke bevaret. – 138.24. „*Berlingske*“] i Anm. af „Dæmpede Melodier“ 14/12 1875 betegnes Afsnittet „Krigsbilleder“ som det mindst tiltalende og virker som skrevet paa Bestilling. – 138.24. *vore to „Anmeldelser“*].

60.

NkS. 1853 fol.

139.33. *afholde . . Honorar*] dette tilbød Zoologen Ludvig Lund if. Brev af 22/12 1875.

61.

Utilg. 283,4°.

140.10. *Deres . . Brev af 18 d.]* ikke bevaret. – 140.12. *Fortællinger*] se Nr. 51.

62.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 201-205.

141.12. *Svar*] kendes ikke. – 141.12. *Brev*] Nr. 59. – 142.7. „*Falliten*“] Bjørnsøns Skuespil „En Fallit“ (1874). – 142.7. *de Lindauske Stykker*] den tyske Forfatter Paul Lindau skrev en Række dramatiske Arbejder, hvoraf ogsaa enkelte er opført i Kbhvn. – 142.8. „*Sakuntala*“] det gammelindiske Drama af Kalidasa. – 142.11. „*Najaden*“] trykt i „19. Aarh.“ Maj-Juni 1876 (senere i „Ungt Blod“). – 142.29. *sige som Realisten i Faust*] Goethes „Faust“ I Vers 4351-4354. – 143.4. *det Philipsenske Niveau*] P. G. Philipsens Forlag, hvor „I Storm og Stille“ var udkommet. – 143.9. *Brølet i „Fædrelandet“*] Carl Rosenberg anmeldte her 18/9 1875 de to første Bind af „Det nittende Aarhundrede“ og karakteriserede „Dædalus“ som en af de Noveller, der „gaa ud paa at vænne Folk til at finde det Gruelige, ja det Gemene interessant“. – 143.23.

„*Min Hustru og jeg*“] Roman af Henrik Scharling fra 1875, en Fortsættelse af „*Ved Nytaarstid i Nøddebo Præstegaard*“. – 143.27. *en ny Fortælling*] maaske „*Samson*“ (Rubow I 106). – 144.5. *Et Par af dem*] foreløbig kom der ingen Digte af H. D. i Tidsskriftet. – 144.9. „*Reiseskildringer*“] de vigtigste er „*Efter Orkanen*“ („*Dagbl.*“ 25/11–2/12 1872), to „*Breve om Verdensudstillingen i Wien*“ („*Ill. Tid.* 8/6, 22/6 1873), „*En By, som drømmer*“ („*Mrgbl.*“ 1/11, 8/11 1874, genoptrykt i „*Rejsebilleder*“ 1882), „*Signaler fra Helgoland*“ („*Mrgbl.*“ 21/8–1/9 1875) og „*Septemberstrefjotog ved den danske Grænse*“ („*Mrgbl.*“ 19–25/11 1875, senere i „*Rejsebilleder*“). – 144.16. „*Blomstervignetter*“] Digtsamling af Vilh. Bergsøe fra 1873.

63.

Utilg. 446,4°.

145.4 f. *det . . maanedsgamle Brev*] Nr. 59. – 145.17. *Kongens Nytorv*] E. B.s Bopæl var Kongens Nytorv Nr. 10. – 146.12. *Maglemølle*] Papirfabrik ved Næstved, grundlagt 1875, bl. a. af Fr. V. Hegels Svoger, Veterinæren S. H. Bagge; den gik i de første 10 Aar med Underskud. – 146.34. *Mercutio*] Romeos Ven i Shakespeares „*Romeo og Julie*“; Citatet lyder: „jeg har, hvad jeg behøver, mer end nok“ (III, 1).

64.

Utilg. 446,4°.

147.13. *Dit Brev*] kendes ikke. – 147.17. *mit sidste Brev*] af 25/1 1876, ikke medtaget her. – 148.19. *Jensen*] muligvis Brændevinsfabrikant Harald J. i Aalborg, som nævnes i H. D.s Brev til Cecilie Poulsen 5/3 1876. – 148.29 f. *Brandes . . . Professorposten*] lige siden Hauchs Død 1872 havde G. B. og hans Kreds arbejdet paa at skaffe ham Professoratet eller i det mindste et Docentur i Æstetik; Kultusminister Fischer var ikke utilbøjelig til at udnævne ham, men vovede, da det kom til Stykket, ikke at trodse Opinionen. – 149.3. *Hansen og Berg*] Folketingsmændene J. A. Hansen og Chresten Berg. – 149.3. *Holstein*] Folketingsmand, Lensgreve Ludvig H.-Ledreborg. – 149.6. *Ministerloven*] 1. Behandling af det af Venstre stillede Forslag til Lov om Ministres Ansvarlighed foregik 1/2 1876. – 149.9 *Krabbe*] Venstrepolitikeren Christopher K., der 1870 var blevet valgt til Folketingets Formand. – 149.18. *Michelsen*] Sproglærer Carl M. (kaldet „Røde Michelsen“), Halvbroder til Fru Ploug, havde som ungt Menneske boet et Stykke Tid sammen med H. D. hos Maleren Aagaard i Rosenvænget; var Medstifter af „*Literaturselskabet*“ og Medlem af „*Bogstaveligheden*“ (se om ham Carl Behrens: „*Erindringer*“ 44). – 149.19 f. *min Broder Professoren*] Prof. i Filosofi Sophus H. – 149.22. *Larsen*] „*Morgenbladet*“s Redaktør N. J. L. – 149.29 f.] *Artiklen Pernille og Side med de vaade Skjørter*] „*Mrgbl.*“ 5/1 1876 har en drillende Artikel om

„Dagbladet' og Humøret“ af Alceste [ø: Edv. Brandes], et Svar paa „Dagbladet's Opsats Dagen i Forvejen, der ironiserer over „Morgenbladets's formentlige Selvmodsigelser.

65.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 205-210.

150.15. „*Najaden*“] denne Fortælling blev trykt i „19. Aarh.“ Maj-Juni 1875 (senere i „Ungt Blod“); det var opr. Meningen, at den sammen med „Dædalus“, „Snap“ og „En Overkomplet“ skulde være udkommet som en Bog hos Hegel (se Br. 51). – 151.6. „*Baggesen over Baggesen*“] saaledes lød Undertitlen paa Baggesens Rimbrev „Giengangeren og han selv“ (1807). – 151.16. *Georgs udførlige Omtale . . af „Dædalus“*] Nr. 49. – 151.32. *Blod-Forskrivningen*] SPS II 79. – 151.34. *Den delilige Dame*] Fru Helene Brunnow, if. Rubow (I 21) tegnet efter Model af en Fru Møller, f. Begtrup, der boede i Villa „Zoar“ i Fredensborg Skipperallé, og som baade Prof. A. G. Drachmann og Holger i Slutningen af 1850'erne var forelskede i, men if. Ursin (I 116) Fru Jette Petersen, Datter af Digteren Boye (omtalt H. Bentzon 143 f.). – 152.22. *en Vælgertale, som Plimsoll havde holdt i Derby*] det liberale Underhusmedlem Kulhandler i London Samuel P. fremkaldte ved sin energiske Agitation i Skrift og Tale 1875 en Lov, der hindrede samvittighedsløse Redere i at udsende usødygtige Skibe („Plimsollere“). H. D. kan have læst om P.s Tale i „Mrgbl.“ 15/1 1876 og havde forøvrigt allerede i samme Blad 31/7 1875 offentliggjort et Digt til Ære for Plimsoll (optaget i „Ungdom i Digt og Sang“). – 152.31. *et længere Brev til min Fader*] trykt H. Bentzon 129 f. – 153.7. *Romancen om Sakuntala*] om Tilblivelsen af dette berømte Digt (senere indlemmet i „Ranker og Roser“) har H. D. udtalt sig noget uklart; i Modstrid med den Forklaring, han her giver, har han i sine selvbiografiske Optegnelser („Tilskueren“ 1908) meddelt, at det er blevet til „i en tyrolsk Dal“, som hans Kladde (i NkS. 799,8° Nr. 5) da ogsaa har til Overskrift. Paa Grundlag heraf formoder Rubow (I 89), at 1. Strofe er kradset ned paa Teaterprogrammet i München og Resten er blevet til i Tyrol. – 154.10 f. *gemme Manuscriptet*] det synes ikke at være blevet bevaret. – 154.23 f. *oversætte . . ved Ad. Strodtmann*] i Antologien „Aus den Sandregionen“ (1877) udkom H. D.s „Fra Sandets Regioner“ og „Now Tommy“ sammen med J. P. Jacobsens „Mogens“ og „Et Skud i Taagen“.

66.

NkS. 3398,4°. Trykt Rubow I 92-95.

155.12. *et Par af mine Breve*] ikke bevarede. – 155.12 f. *da jeg sidst var i Italien*] i 1867 sendte Faderen ham med en Damper til Sicilien (H. Bentzon 52-82). – 156.14. *en Venetianerinde*] jf. den selvbiografiske Skitse („Tilsk.“

1908 S. 147 f.) og Jørgen Breitensteins Afh. „Holger Drachmann og Venezia“ i „Danske Studier“ 1967. – 156.29. *den store Fortælling*] „En Overkomplet“ (1876). – 156.32 f. „*Min Broders Levnet*“] Carl Baggers Roman fra 1835. – 157.17. *Otto B.*] Otto Borchsenius. – 158.3. *Die Thräne quillt, die Erde hat mich wieder*] Goethes „Faust“ I Vers 784.

67.

Utilg. 446,4°.

159.7. *Jeg saae . . Tyrol*] paa Rejsen til Syden 1867, skildret i „Fra yngre og ældre Dage“ 159 f. – 159.16. *Subiaco*] skildret smstds. 140. – 159.28. *den Plet af Jord*] Citat af Baggesens Digt „Til mit Fædreland“ („Danske Værker“, 2. Udg. II 48 ff.). – 159.33. *Vilhelm Arntzen*] cand. polit., Lærer ved Kbhvns Navigationsskole og Kbhvns Kommuneskoler, Forfatter af nationaløkonomiske Skrifter, Oversætter af flere af Stuart Mills Værker og Medarbejder ved „Nyt da. Mdskr.“ og „19. Aarh.“. – 159.34. *Bentzon*] maaske Landinspektør Lars B. – 160.1. *Hørup er . . paa Valgreiser*] H. D.s Fætter Viggo H. blev 10/3 1876 ved et Suppleringsvalg valgt til Folketingsmand for Køgekredsen.

68.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 197-199.

160.24. *Deres . . Skrivelse*] Nr. 61. – 161.16. *faa den ud i April*] „En Overkomplet“ udkom 10/5 1876. – 161.19. *Digtsamlingen*] „Dæmpede Melodier“. – 161.34. *Prof. Molbech*] se Nr. 55. – 162.10. *Drama*] det forulykkede „Masaniello“. – 163.5. *Deres Hr. Søn*] Jacob Hegel.

69.

Utilg. 446,4°.

163.12. *dit Brev*] det er ikke bevaret, men har aabenbart drejet sig om H. D.s Formodning om, at Edv. Brandes, der var stærkt interesseret i Vilhelmine Drachmann, under Skilsmissen har taget hendes Parti. – 163.23 f. *at du ei havde Raad til at miste flere Venner*] ovf. I 141.25 f. – 164.19. *Din store Fortæll.*] „En Overkomplet“.

70.

Utilg. 446,4°.

165.4. *Dit sidste Brev*] H. D.s Breve til Anker Heegaard kendes ikke. – 165.21. *Sørensen*] „Corsaren“s Navn for den jævne Gennemsnitskøbenhavnerv. – 165.27. *Raspail*] den franske Naturforsker François Vincent R.; som Politiker var han stærkt revolutionær og deltog baade i Juli- og Februarrevolutionerne; hans Fængselsstraf blev det ham dog tilladt at konvertere til Landsforvisning. –

166.1. *Hørup*] se Noten til 160.1. – 166.2. *Neergaard*] cand. polit., Kammerjunker Vilh. Bruun N., Forpagter af Stubberupgaard. – 166.6. *Onsdagsforeningen*] i 1870'erne en lille selskabelig Klub for Venstres Rigsdagsmænd og deres københavnske Partifæller; Hørup var dens Formand (Erik Henrichsen: „Viggo Hørup“ 26 og N. Neergaard: „Erindringer“ 31). – 166.7. *Din Cousine Fru Hørup*] Emma H., Datter af H. D.s Faster Amalia Holmsted; H. D. var tillige Fætter til Hørup, der var Søn af hans Faster Emilie Hørup. – 166.10. *Pio og Geleff*] se Noten til 77.28. – 166.11. *P. Jensen*]?. – 166.12. *Larsen*] „Morgenbladet“s Redaktør N. J. L. – 166.16. *de 30 (Boiesen)*] ved Afstemningen om Finansloven 1875-76 blev Det forenede Venstre sprængt i to Grupper: en paa 30 med Sofus Høgsbro, en paa 22 med Berg som Leder; Frede Bojsen var Høgsbros Meningsfælle. „Morgenbladet“s Redaktion (Berg, Larsen og Hørup) var saa uensartet sammensat, at Forholdene paa Bladet var alt andet end idylliske. – 166.32. *Fader*] Landvæsenskommissær, Postekspeditør Poul H. – 166.34. *Møntergade*] A. H. boede Møntergade 26. – 167.8. *Brev . . fra Berg*] ikke bevaret.

71.

Utilg. 446,4°.

167.22. *Pakken*] indeholdende Manuskriptet til „En Overkomplet“. – 168.2. *Romantikerne*] Adolf Brunnow. – 168.12. *Musikerne*] Bentheim. – 168.16. *den fattige Timelærer*] SPS II 114 ff. – 168.20. *Kroscene*] Kap. 6. – 168.29. „*Najaden*“] se Noten til 150.15.

72.

NkS. 3742,4°.

169.12. *mit Brev*] Nr. 68. – 169.17. *Deres Brev af 9de Marts*] ikke bevaret.

73.

NkS. 4656,4°.

170.31. *et Brev fra Hegel idag*] Hegel lover i sit Brev af 25/3 1876 at paa-begynde Trykningen og forespørger om Retskrivningen, der skal bruges. – 170.32. *Brev af 28d Febr*] ikke bevaret. – 171.3 f. *Du erindrer mig . . i Ill. Tid.*] i Nr. for 19/12 1875 anmeldte O. B. „Dæmpede Melodier“ med stor Anerkendelse. – 171.4. *Din Correspondance med Vict. Rydberg*] O. B. var ikke blot Rydbergs danske Oversætter, men hans gode Ven; talrige Breve fra R. til O. B. er trykt i Emil Havermans Udgave af „Viktor Rydbergs brev“, hvor H. D. er omtalt f. Eks. II 145, 151, 153. – 172.22. *Skandrup*] Vennernes gængse Fordanskning af Navnet Schandorph. – 172.26. „*liber aditus*“] „fri Adgang“. – 172.27. *en Fortælling*] i „Ill. Tid.“ 1876 tryktes ingen Fortælling af H. D., derimod flere Digte; maaske er der Tale om „Et Brev fra Venedig“,

der blev optaget i „Mrgbl.“ 19/11 og 21/11 1876 (senere i „Vildt og Tæmme“). – 172.29. *Delbanco*] Boghandler Otto Herman D., der anonymt redigerede „Ill. Tidende“, som han havde grundlagt; det blev udgivet af „Forlagsbureauet“, som han var Medejer af.

74.

NkS. 4656,4°.

173.7. *Dit Brev idag*] ikke bevaret. – 173.13. *om Typerne . . bliver latinske eller ei*] „En Overkomplet“ var særdeles pauvert udstyret og trykt med Frakturbogstaver. – 173.26. *Fortælling*] maaske „Samson“ (Rubow I 106). – 173.30. *Lydligheden med Turgénjews Fort.*] Novellen „Et overflødigt Menneskes Dagbog“, oversat af Vilh. Møller i hans Udgave af T.s „Fortællinger og Skitser“ I (1873). – 173.34 f. *De tre Skuespillere*] Modellerne er formodentlig Michael Wiehe, Høedt og N. P. Nielsen, der alle havde Tilknytning til Frensborg. – 174.2 f. *Min Moder*] Prof. A. G. Drachmanns 1. Hustru Vilhelmine Marie Stæhr. – 174.4. *Fru Brunnow*] se Noten til 151.34. – 174.13. *et stort Digt*] „Foraar i de euganeiske Bjerge“, trykt i „Ill. Tid.“ 30/4 1876 (senere i „Sange ved Havet“).

75.

NkS. 4656,4°.

175.12. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 175.14. *Bentheims Digt*] „Vug, o Vove“ (SPS II 70, senere i „Ranker og Roser“). – 175.22. *Andersen*] blandt Gæsterne ved Professorens Selskab figurerer ogsaa H. C. Andersen, og der spørges med hans Trang til at læse op af egne Værker. Talen falder paa „Svine-drengen“; øjeblikkelig tilbyder han at foredrage dette Eventyr og „skyndte sig henover Gulvet til Bogskabet. De fleste Damer og nogle Herrer fulgte efter ham. ‘Det er femte Gang i denne Uge!’ sagde Polkahaaret [o: Høedt] og drejede sig rundt paa Hælen“ (SPS II 96). – 176.5. *Min næste Bog*] maaske „Samson“ (Rubow I 106). – 176.30. *et Brev*] ikke bevaret. – 176.34 f. *Billedet . . i Ill. Tid.*] en Tegning af Petrarca's Hus i Byen Arquà, der ledsagede Digtet „Foraar i de euganeiske Bjerge“. – 177.12 f. *Mille complimenti*] „Tusind Hilsener til din Hustru“.

76.

Utilg. 283,4°.

177.28. *maa „Bæstet blive staaende“*] „Lass die Bestie stehen bleiben“, Goethes Udbrud til Digteren Heinrich Voss, da denne gjorde opmærksom paa, at der i „Hermann und Dorothea“ forekom en Heksameterlinie med 7 Versfødder. – 177.29. *Jeg foreslaaer*] O. B.s Forslag blev antaget (SPS II 70). – 178.5. *Stedet, hvor Adolf lærer at ride*] SPS II 111, hvor Skildringen fra Ridehuset er gaaet ud. – 178.13. *Liebenberg*] Klassikerudgiveren F. L. L.

77.

NkS. 4656,4°.

178.29. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 179.3. *Skuespillernes Fornavne*] se Noten til 173.34 f.; den ene kaldes Ludvig (SPS II 96), den anden Kristian (98); Hædts Fornavne var Frederik Ludvig, hvoraf det første var hans Kaldenavn. – 179.6. *Hippodromen*] et københavnsk Ridehus paa Nørregade, hvor Folke-teatret nu ligger. – 179.9 f. *min store Roman*] muligvis „Samson“ (Rubow I 106). – 179.12. *Jeg har selv gennemgaaet fire*] saa vidt vides har H. D. ikke gaaet i mere end tre Skoler: Mariboës, v. Westens Institut og Metropolitan-skolen; det er v. Westens Institut, der skildres i „En Overkomplet“. – 179.14 f. „Den . . Usynlige paa Sprogø“] Andersens „dramatiske Spøg“ „Den Usynlige paa Sprogø“ (1839), hvis Titel H. D. havde Brug for til II 104; en Vaudeville af Hertz hedder derimod „Flugten til Sprogø“. – 179.19. *gamle Rosenkilde*] Christen Niemann R. (II 102), hvis Spilopper med Hørerne i Slagelse Latinskole er beskrevet i Ingemanns „Levnedsbog“; hans Søn var Skuespilleren Adolf R. – 179.25. *Timelæreren*] se Noten til 168.16. – 179.32. *Værtshusscene*] Kap. VI; Heibergs Vaudeville nævnes II 174. – 180.25. *Cabiro*] se Oplysningerne foran Br. 9. – 181.6. „*To Skud*“] trykt i „19. Aarh.“ Septbr. 1876 (senere i „Ungt Blod“). – 181.16. *et Digt*] „De vilde Bæster“ fremkom ikke i „Nær og Fjern“, men i „Ill. Tid.“ 14/5 1876 (senere i „Ungdom i Digt og Sang“); det skildrer et Rejseminde fra en hollandsk By. – 181.24. *Digtet i „Ill. Tid.“*] „Foraar i de euganeiske Bjerge“. – 181.35. „*Munken i Kloster-cellen*“] Rydbergs Digt „Klostercellen“ („Svea“ 1876), oversat af O. B. under Titlen „Den gamle Munk i Klostercellen“ („Nær og Fjern“ V 1876 Nr. 183). – 182.6. *Bibelhistorikerens Humanisme*] Rydberg havde 1874 udgivet „Romerske sagn om apostlarna Paulus och Petrus“. – 183.1. *Romanen*] se Noten til 179.9 f. – 183.2. *Manuscript til Foretællingen*] vedlagt Brevet og trykt Rubow I 84 f.

78.

NkS. 4656,4°.

184.7. *De kloge Aber*] SPS II 71–73. – 184.8. „*Ak ve, den Indgang var for lang*“] Citat af Holbergs „Peder Paars“ (1. Bogs 3. Sang V. 421). – 184.9. *det 2det Oplag*] udkom først 1910. – 184.13 f. *Hother Tolderlund*] Lægen H. T. udgav – opr. under Pseudonymet „Dr. H.“ – forskellige Fortællinger og Rejse-skildringer, bl. a. „Fra Syd og Nord“. – 184.15 f. „*Min Hustru og jeg*“] se Noten til 143.23.

79.

NkS. 4656,4°.

185.33. *mit næstsidste Brev*] Nr. 77. – 185.34. *Brev . . fra Dig*] ikke bevaret. – 186.6 f. *en lille Bog om Heiberg*] Peter Hansen: „Om Johan Ludvig Heiberg“ (1867). – 187.31. *Digtet til „Ill. Tid.“*] „De vilde Bæster“. – 187.34. *lad os*

stryge hele Fortalen] saaledes blev den endelige Afgørelse. — 188.12 f. *Rydbergs & Hedlunds Blad*] „Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning“; i Br. 81 træffes anden Bestemmelse. — 188.13. *oversat af Strodtmann*] „To Skud“ kom ikke med i den i Br. 65 (I 152.22 ff.) omtalte Samling af danske Noveller. — 188.34 f. *min „musikalsk-kritiske Undersøgelse af Opførelsen af Faust“*] fremkom aldrig; i Coll. Saml. 48 fol. findes 8 løse Blade med Overskriften „Faust. Et Reisebrev fra München“. — 189.1. *100 Sider lyriske Digte*] Ms. til „Sange ved Havet“ (1877). — 189.9 f. „*Lokaliteter*“] et Afsnit af Heibergs „Blandede Digtninger“ („Poet. Skr.“ VIII) hedder „Danske Lokaliteter“. — 189.20. *Gabrielis' Fursø*] paa en natlig Spadseretur ved Furesøens Bred har Gabrielis en indre Oplevelse, der bliver betydningsfuld for hans Liv (Holbergsselskabets Udg. af Sibbern: „Gabrielis' Breve“ (1927) 287 ff.). — 189.32. „*Dexippos*“] Borchsenius' Oversættelse tryktes i „Nær og Fjern“ V (1876) Nr. 188. — 189.34 f. „*hvi sjunges altid om Spartaner?*“] Begyndelseslinien af Oehenschlägers Digt „Daniel Rantzau“ („Poet. Skr.“ ved Liebenberg XXIV 216); i St. f. „altid“ staar der „evigt“. — 190.9. „*Manden i Mosen*“] Udtryk fra Børneremser. — 190.21. „*Vandringer i et ubekendt Land*“] O. B.s litterære Feuilleton i „Nær og Fjern“ V (1876) Nr. 188 omhandler Værker om og af Grundtvig (genoptrykt i hans „Literære Feuilletoner“ 213 ff.). — 190.28. *Ewalds Gyldenstjerne*] af H. F. Ewalds historiske Roman „Knud Gyldenstjerne“ er der i samme Nummer som foregaaende af „Nær og Fjern“ en længere, dog ret lemfældig Anmeldelse, der konkluderer i, at Bogen er „intet betydeligt Aandsværk, men et smukt og nobelt Dannelsens og Flidens Produkt“. — 191.7. *Pension Rudolpho*] naar danske Firenze-Farere fortrinsvis slog sig ned i dette Pensionat (se f. Eks. Billes „Erindringer fra Reiser i Italien“ I 178 f., Traps „Erindringer“ III 207 og Fr. Knudtzons „Ungdomsdage“ 178-180), skyldtes det, at Indehaveren var dansk. Carlo Rodolfo, som han kaldte sig i Italien, hed egentlig Rudolf Meyer og var Meir Goldschmidts Fætter (Broder til Diamanhandler Benjamin Rothschild, der tog sig saa varmt af G. i London); han havde først forsøgt sig som Sanger. Meningerne om hans Pensionat synes at have været noget delte: M. Galschiøt kalder det „det ikke videre hyggelige Pensionat“ („Skandinaver i Rom“ 101), mens G. Brandes taler om, at han bor i „To nydelige Værelser for 2 francs hyggeligt som i en dansk Familie“ (Alf Hjorth-Moritzens Udg. af „Georg Brandes' Breve til Hjemmet 1870-71“ I 151).

80.

NKS. 3398,4°.

191.16. *Dit Brev*] Nr. 67. — 192.2. *et Par Breve*] til Borchsenius Nr. 75, 77-78 samt (utrykt) til Hegel 29/4 1876 i Nyerer dansk Brevsaml., 2. Række. — 192.20. *et lille Digt*] „Notturmo“, trykt i „Sange ved Havet“. — 194.23. *Digtet i „Ill. Tidende“*] „Foraar i de euganeiske Bjerge“.

81.

NkS. 4656,4°.

195.6. mit sidste Brev] Nr. 79. – 195.12. Strodtmann] se Noten til 188.13. – 196.4. aut . . aut nihil] „enten . . eller intet“.

82.

Utilg. 446,4°.

196.25. dit Brev] Nr. 80. – 196.30 f. vandrende . . i Albaner- og Volsker-Bjergene] skildret i Arentzens „Fra yngre og ældre Dage“ 140–142. – 197.1. Nattestemningen] Digtet „Notturmo“. – 197.17 f. et Digt i „Morgenbladet“] „Nu kommer Bonden“ („Mrgbl.“ 2/4 1876, optaget i „Nogle Digte fra yngre og ældre Dage“ 179), der blev gjort til Genstand for Satire i de konservative Organer „Dagbl.“s Leder 28/4, „Punch“ 12/4 (Digtet „Valgrøre“), „Folkets Avis“ 6/4 (der i en ledende Artikel kalder Arentzen „den nyeste Venstre-sanger“) og „Folkets Nisse“ 29/4 1876 (Digtet „Kristian Arentzens nyeste Pegasus“). – 198.2 f. Digtet „Det er ikke dødt“] „Nogle Digte fra yngre og ældre Dage“ 153. – 198.20. Menschen-Skræk] i Holbergs Komædie „Diderik Menschengschreck“ Sc. 16–17. – 198.23. Savonarola] det var i Florens, Girolamo S. virkede som religiøs Reformator og Diktator og til Slut led Martyr-døden. – 198.26. Alfred Flinch] Literaten og Oversætteren A. F., en kort Tid Skuespiller ved Det kgl. Teater. Han overtog efter sin Fader, Xylograf Andreas F. Udgivelsen af dennes „Almanak eller Huskalender“, der udkom 1842–1921. 1881 udvandrede han til Paris og endte sine Dage som Bibliotekar i New York (se Nekrolog i „Politiken“ 24/7 1910 og Rob. Neiiendam i „Teatret“ XVI 1916–17 S. 160). If. Birket Smiths utrykte Forfatterleksikon (Kgl. Bibl.) er han muligvis identisk med den Medarbejder ved „Mrgbl.“, der i 1870'erne skrev Litteraturanmeldelser under Mærket „-a“, og som det ikke er lykkedes H. Stangerup i „Kulturkampen“ II 37 at identificere. – 199.1. Nytaarshilsen] trykt forrest i „Flinchs Almanak for 1877“. – 200.14. „Invalid reiner oberen Kräfte“] Citatet er ikke fundet. – 200.25. Ave, Cæsar, morituri te salutant] „Hil dig, Cæsar, de, som skal dø, hilser dig“, et Udtryk fra de romerske Amfiteatre. – 201.4. Kingo] 5. Strofe af Salmen „Far, Verden, far vel“.

83.

Universitetsbibl., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.).

84.

Utilg. 446,4°.

202.14. Wiëse] Farmaceuten Heinrich W., tog Medhjælpereksamen 1861 og blev ansat paa Vajsenhusapoteket i Kbhvn.; han begik Selvmord 1884, if.

G. Brandes: „Levned“ III 79 delvis af Sorg over H. D.s politiske og litterære Frafald. Han tilbød H. D. i en Grad, der var ret anstrengende for Digterens Familie (Emmy Drachmann 108 f.), og er skildret som „Skyggen“ i „Forskrevet“. – 202.15. *taget over til Dig*] H. D. boede paa dette Tidspunkt i Skotterup. – 202.17. *Dit .. Brev*] Breve til Vilh. Møller er ikke bevaret. – 203.26. *Bavl i Ill. Tid.*] her stod 11/6 1876 en kort og intetsigende Anmeldelse af „En Overkomplet“, der gik ud paa, at Lyrikeren H. D. staar over Epikeren. – 203.27. „*Dagstel*“] Anmeldelsen 15/6 konstaterer med Tilfredshed, at H. D.s „Verdensanskuelse“ atter synes at være rykket et godt Stykke bort fra sit oprindelige ungdommelige Standpunkt; Romanen vidner om stor Naturfrodighed og varsler om gærende Kræfter. – 203.27. „*Dgbl*“] Galschiøt hævder (15/6), at man lægger Bogen skuffet fra sig, bl. a. fordi den opløser sig i en Række Situationer; den viser, at H. D. hovedsagelig er lyrisk Digter. – 203.28. „*Berl. Tid.*“] Anmeldelsen 17/5 1876 taler om Karaktertegningens „Indholdsløshed“ og hævder som de andre Kritikker, at Bogen beviser, at H. D. ikke behersker det episke Felt. – 203.32. *Wille*] se Noten til 74.14. – 203.32. *Falkman-Petersen*] Adolf Falkman (Petersen), konservativ Journalist først ved „Dagbl.“, derefter ved „Nationaltidende“ (se Brandes: „Levned“ I 102 f., 252, III 17, 22 f., 71, 346); vistnok Model for Redaktionssekretær Ørnstrup i Schandorphs „Thomas Fris's Historie“ (II Kap. 7). – 203.32. *Damkiær*] den konservative Redaktør Axel Damkier, der 1880 angreb Edv. Brandes, der søgte Valg til Folketinget, for at være Republikaner og Fritænkter (Br. Br. II 359, 486). – 204.4. *som Goldschmidt siger*] maaske „Poet. Skr.“ III (1896) 435. – 204.12. *Humblebæk*] her laa Vilh. Møller paa Landet. – 204.22. *proprio motu*] „af egen Drift“.

85.

NkS. 3742,4°.

204.30. *Le luthier de Crémone*] Skuespil fra 1876; H. P. Holst kom H. D. i Forkøbet med sin Oversættelse, der under Titlen „Vædekampen i Cremona“ 1. Gang blev opført paa Det kgl. Teater 20/9 1876. Chr. K. F. Molbech havde 1871 oversat Coppées Digt «La grève des forgerons» („Smedenes Skrue“). – 205.8. *en Samling for den kommende Jul*] „Sange ved Havet“, der dog først udkom 10/12 1877. – 205.24. *Bertran de Born*] Ernst v. d. Reckes store Teatersucces paa rimede Vers fra 1872. – 205.25. „*Redaktøren*“] Bjørnsons Skuespil fra 1875.

86.

NkS. 3742,4°.

206.8. *Deres venskabelige Raad*] Hegels Skrivelse er ikke bevaret. – 206.22. „*Sommer i Gurre*“] offentliggjort i „Ill. Tid.“ 20/8 1876 (senere i „Ungdom

i Digt og Sang“). – 206.29 f. *Anmeldelse i Bergens Avisen*] har ikke været Udgiveren tilgængelig.

87.

Utilg. 446,4°.

207.6 f. *jeg . . har giftet mig*] G. B.s Bryllup med Adolf Strodtmanns tidligere Hustru Henriette (kaldet Gerda), f. Steinhoff, fandt Sted 29/7 1876. – 207.22. *Moder*] Emilie Brandes, f. Bendix.

88.

Edvard Brandes' Arkiv.

208.6 f. *Fra Strodtmann . . et langt Brev*] ikke bevaret. – 208.8. *oversætte de tre Noveller*] han oversatte kun to af H. D. (se Noten til 154.23 f.) – 208.13. *det større Digt*] „Sommer i Gurre“ (se Noten til 206.22). – 208.27. *Brev fra Georg*] Nr. 87.

89.

NkS. 1961 fol.

209.6 f. „*Om Kunstværði*“] i denne Piece fra 1876, der bestaar af to Foredrag, holdt i Studenterforeningen, har H. D. følt sig tiltalt af, at Jul. Lange tillægger den Værdi, Emnet har for Frembringeren, den afgørende Betydning („Lad os . . i Poesien og Kunsten faa frem, hvad der gjemmes dybest i den Enkeltes Hjærte“, 28).

90.

Utilg. 446,4°.

209.28. *Din store Roman*] „En Overkomplet“.

91.

NkS. 1961 fol.

211.10. *min næste Bog*] „Sange ved Havet“ (1877).

92.

Utilg. 446,4°.

93.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 210-212.

212.30. *mine to Mesterskud*] Fortællingen „To Skud“, trykt i „19. Aarh.“ Aug. og Septbr. 1876 (senere i „Ungt Blod“). – 213.5 f. *Islam og Poesien i China, samt Pædagogiken*] i de samme Hefter af Tidsskriftet, hvori „To Skud“ stod, var optaget en Afhandling af Prof. A. F. Mehren om „Islams Teokrati gennem de to første Hundredeaar efter Hedjra i politisk og religiøs Udvikling“

samt Herman Triers „En pædagogisk Betragtning“, i Oktoberheftet 1875 en Afh. af Aug. Wolff om „She-King eller ‘Sanges Bog’“. — 213.9. *Romanen*] vel „Samson“. — 213.12. *en stor Fabrikant*] maaske hans tilkommende Svigerfader, Papirfabrikant F. L. Culmsee. — 213.25. *hans ½*] G. B.s Ægtehalvdel (se Noten til 207.6 f.).

94.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 212-215.

214.6. *Dit Brev*] ikke bevaret. — 214.10. *Larsen*] „Morgenbladet“s Redaktør N. J. L. — 214.13 f. *Dit Mellemværende med Holst. Ledrebg.*]?. — 214.19. *min gifte Søster*] Forfatterinden Erna Juel-Hansen, g. m. Skoleinspektør Niels J.-H.; hun har udgivet en lille Skildring af „Holger Drachmann som ung“. — 214.25 f. *høit Spi*] se Oplysningerne foran Nr. 92. — 214.34. *Min Roman*] se Noten til 213.9. — 215.11. *Digtsamling*] „Sange ved Havet“. — 215.24. „*Før Slaget*“] 4 Blade af et Udkast hertil er bevaret i Coll. Saml. 145,4°; ved en Dilettantforestilling til Fordel for Oprettelsen af et Bibliotek i Tikøb Skole blev opført en Komædie af H. D., der hed „I den ellefte Time“ (H. Bentzon 202), og som maa være identisk med den, der her tales om. — 216.3. „*Over Broen*“] ogsaa hertil er Udkast bevaret (NkS. 2106 fol. VI); Stykket, der er paa rimede Vers, foregaar paa et Herresæde ved Englands Sydkyst i Begyndelsen af det 19. Aarh. — 216.9. *Plimsoll*] se Noten til 152.22. — 216.18. *være gal i Ho'det paa Dig*] se Noten til 163.12. — 216.28. „*Etatsraad*“ *Holst*] Digteren H. P. Holst var 1871 blevet udstyret med denne Titel.

95.

Utilg. 446,4°.

217.6 f. *det . . venskabelige Brev*] synes ikke bevaret. Det er lidt besynderligt, baade at Bjørnsøns Brev ikke er i Behold, og at H. D.s Brev er kommet tilbage til Afsenderen. Maaske er H. D.s Brev ikke blevet afsendt. — 217.7. *Fortælling*] „To Skud“.

96.

NkS. 3742,4°.

218.4. *denne Fortælling eller Digtsamlingen*] til Julen 1876 udkom ingen Bog af H. D.; „Tannhäuser“ udkom først i Marts 1877, „Sange ved Havet“ 10/12 1877. — 218.14 f. *et i. Akts Drama*] se Noten til 215.24.

97.

NkS. 4656,4°.

219.6 f. *Doktor disputats*] E. B. forsvarede 1879 sin indologiske Afhandling „Ushas og Ushashymnerne i Rigveda“ for Doktorgraden. — 219.10. *Jeg reiser*]

Novbr. 1876 drog H. D. til Hamburg, hvor han opsøgte Polly Thalbitzers Søster Emmy Culmsee.

98.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 215 f.

219.21. „Erindring fra Venedig“] Fortællingen „En Erindring fra Venedig“ blev trykt i „19. Aarh.“ Jan.-Febr. 1877. – 219.28. *et Ballonbrev*] „Et Ballonbrev“, trykt i „Mrgbl.“ 14/1 1877 (senere under Titlen „Et Sendebrev“ i „Ungdom i Digt og Sang“), skildrer den danske Litteraturs Situation efter Chr. Winthers og Fr. Paludan-Müllers nyligt indtrufne Død: kun Epigoner er tilbage, dog underforstaaet at han selv betragter sig som Winthers Arvtager. – 219.29. *Du havde været „for“ i Dag. Nyh.*] i en indsendt Artikel 4/1 1877 paa-taltes det, at E. B. havde rost Zolas „Rougon-Maquart“-Serie, der betegnedes som ren Liderlighed. – 220.3 f. *Postgangen er jo noget indviklet*] p. Gr. af Isvanskeligheder (jf. H. Bentzon 155 f.). – 220.12. *den kommende store Digt-samling*] „Sange ved Havet“. – 220.13. *Drikkevisen fra Venedig*] „Vino Conegliano“ fra „En Erindring fra Venedig“ (optaget i „Sange ved Havet“).

99.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 216–219.

220.21. *Begivenheden*] Edvard Brandes havde 27/12 1876 faaet en Datter, Hedna. – 220.29. *Besvarelse af min Skrivelse*] ikke bevaret. – 221.1. *Martensen i sin Tale for Paludan Müller*] ved denne Digtets Begravelse fra Holmens Kirke 3/1 1877 sagde Martensen bl. a.: „Der er sagt om ham, at han ofte med alt for mørke Farver har skildret dette Livs Elendighed, skildret den menneskelige Usselhed og usigelige Middelmaadighed og fremstillet Usselhedens og den usigelige Middelmaadigheds Historie som en ganske sædvanlig, ganske almindelig Historie i Menneskelivet. Men hvor forskjellig er dog hans Opfatning af dette Livs Forfængelighed fra den vi finde hos dem, der i disse Tider ere fremtraadte som Dødens Profeter og Apostle! hos dem, der opbyde alle deres Kræfter, alle Konstens Midler paa at fremstille Forfængeligheden og Usselheden, men som det Sidste i Livet, som Verdens inderste Kjerne, og som Visdommens inderste Kjerne, byde dig – et Dødningshoved, det tomme Intet og ret egentlige ere Intethedens Apostle, forkynnde Intethedens Evangelium“. – 221.33. *Fortællingerne*] de tre Noveller fra „19. Aarh.“: „Dædalus“, „Najaden“ og „To Skud“ samledes i Bogen „Ungt Blod“ (udk. April 1877). – 221.35 f. *Ideen med de tre Værelser*] „En Erindring fra Venedig“ begynder med, at Fortælleren paa et fint Hotel i Venedig lader sig forevise Værelser i tre forskellige Etager til derefter varierende Priser uden at leje noget af dem og i Stedet for foretrækker at indlogere sig hos en Skomager med en køn Datter i et Hus ligeoverfor Hotellet. Handlingen kommer i Gang ved, at han

fra sit Logi iagttager, hvorledes et ungt tysk Ægtepar tager ind paa det af ham vragede Hotel og i Løbet af kort Tid p. Gr. af Pengemangel maa flytte fra Etage til Etage, indtil Nøden til Slut tvinger dem til at tage sig af Dage ved Gift. – 222.8. *Romeo & Julie im Dorfe*] Georg Brandes havde 1875 oversat denne Novelle af Gottfried Keller sammen med „Das Fähnlein der sieben Aufrechten“ under Fællestitlen „Schweitsernoveller“. – 222.19 f. *de to Stykker om Got og Sarah Bernhardt*] E. B.s Essay „Kunstnerfysiognomier fra Théâtre-Français“ i „19. Aarh.“ Novbr.-Decbr. 1876, senere optaget i hans Bog „Fremmed Skuespilkunst“ (1881). – 222.23. *Parodi*] den franske Forfatter Dominique Alexandre P.; Skuespillet „Rome vaincue“, der gjorde stor Lykke med Sarah Bernhardt i Hovedrollen, er fra 1876. – 223.16. *Hedevej*] H. D. havde læst det usædvanlige Navn Hedna forkert; det er dannet af Ordet „Hedning“. H. D.s egen Datter med Vilhelmine hed Eva.

100.

NkS. 3742,4°.

224.2 f. *en Række af mine „Fortællinger“ i Hefter*] først 12/10 1878 udkom (dog ikke heftevis) „Paa Sømands Tro og Love“, hvori „Sølvskibet“, først trykt i „Wisbechs Almanak for 1878“. – 224.14. *Drama*] „Over Broen“ (se Noten til 216.3). – 224.18. *de to sidste Dødsfald*] Fr. Paludan-Müller var død 28/12, Chr. Winther 30/12 1876.

101.

NkS. 4656,4°.

225.5. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 225.10. *som Du siger*] maa være mundtligt eller brevligt, for O. B.s Anmeldelse af „Marie Grubbe“ fremkom først 25/3 i „Nær og Fjern“ 1877 Nr. 247. – 225.25 f. *om jeg kan være sikker paa ham som Forlægger*] jf. flg. Brev. – 226.26. *den sjette*] „Sølvskibet“ (se Noten til 224.2 f.). – 226.35. *en Digtsamling*] „Sange ved Havet“ (udk. 10/12 1877). – 227.18. *Abildgaard*] Digteren Just Kristoffer A.; Digtet er „Du retter tidt dit Øjepar saa spørgende mod mit“ med Omkvædet „ovenover Skyerne er Himlen altid blaa“ (SPS II 300). – 227.29. *det varme og smukke Brev*] ikke bevaret. – 228.11. *kommer til Hamborg*] i Februar opsøger han atter Emmy Culmsee i Hamburg. – 228.12. *Dine Artikler i „Nær og Fjern“*] i Aarg. V (1876) af „Nær og Fjern“ skrev O. B. bl. a. om „Social-Demokrater for en Snes Aar siden“, „Jacob Peter Mynster“, „Peter Faber“, „En rød Hukommelseskunstner“, „Vaudevillens Halvhundredaarsjubelæum“ og „Hans Christian Ørsted“. – 228.14 f. *sende mine Ting til Nær & Fjern*] kun „Foraars-Symfoni“ kom her (27/5 1877), hvorimod Bidrag stadig sendtes til „Ill. Tid.“. – 228.17. *lægge mig ud paa Landet*] H. D. tog til Esrom (se flg. Brev). –

228.18 f. *Politiken begynder at optage Interessen igen*] Folke- og Landstinget kunde ikke enes om Statsbudgettet, og 12/4 1877 udstedtes den første provisoriske Finanslov.

102.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 199–201.

229.5. *Deres Brev*] ikke bevaret. – 229.19 f. „*En mærkelig Historie*“] fremkom i „19. Aarh.“ Decbr. 1874, ikke senere optrykt. – 229.25. *Høst*] Boghandler Andreas Fr. H., paa hvis Forlag H. D.s Fortællingsamling „Ungt Blod“ udkom midt i April 1877.

103.

U. B., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.). Trykt i „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 74.

104.

Utilg. 446,4°.

231.21. *et Digt*] H. D.s første Bidrag til U. og Hj. blev Digtet „Høstaften“ med Tegning af C. Aagaard, der stod i Bladets første Nummer 7/10 1877. – 231.33. *R. S. Feveile*] Inspektør ved Schneekloths Skole, senere Klokker Rasmus Secher F.; Hendriksen omtaler i sin Memoirebog („Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 140) denne Mand som sin „første Raadgiver og Hjælper ved Korrekturlæsningen“, der dog blev forfærdet over Optagelsen af H. D.s Digt „Ved Skarritsøen“ og til Hendriksens senere store Fortrydelse fik forhindret, at „Derovre fra Grænsen“ først blev publiceret i U. og Hj.

105.

Utilg. 446,4°.

232.11. *Venusbjerg*] Romanen „Tannhäuser“ (1877). – 232.18. „*Nutiden*“] grundlagt 1876 af Rich. Kaufmann, gaaet ind 1890. Vilh. Møllers „Nyt dansk Maanedsskrift“ var blevet slaaet ud af „Det nittende Aarhundrede“, og dets Afløser „Flyvende Blade“ slog ikke an. – 232.26 f. *Du . . maa hjælpe mig*] i „Nutiden“ 1/7 1877 fremkom Digtet „Tohundredaars Dagen“ (senere i „Ungdom i Digt og Sang“). – 232.31. „*Strejftog ved den slesvigske Grændse*“] de Skitser, der sidst i Novbr. 1877 udkom som Bogen „Derovre fra Grænsen. Strejftog over det danske Termopylæ (Als-Dybbøl) i April Maaned 1877“. – 233.8. *Rosen i „Morgenbladet*“] en lang Litteraturfeuilleton 4/4 1877, vistnok af Edv. Brandes (se Stangerup I 222), paapeger baade Fortrin og Fejl ved „Tannhäuser“, men er meget venligsindet over for H. D. og fremhæver det tiltalende ungdommelige ved Bogen. – 233.25. *Fortællingen fra Venedig*] „En

Erindring fra Venedig“ („19. Aarh.“ Jan.-Febr. 1877). – 233.28 f. *hin gl. Flyvekunstner*] i Fortællingen „Dædalus“. – 233.32. *udkommer som Bog*] „Ungt Blod“ (1877). – 234.2. *Dampskibet*]?

106.

Utilg. 446,4°. Trykt „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 74 ff.

234.8. *hjemkommen*] fra en Foredragsrejse. – 234.8. *bogen*] „Tannhäuser“. – 234.18. *ikke sikker på, at en af disse viser . . lever*] heri tog B. B. mærkeligt fejl (jf. Digte som „Jeg er kun det skøre Kar“, „Den Spillemand snapped Fiol fra Væg“, „Farlige Drømme“ og „Du retter tidt dit Øjepar“). – 235.26. *Det, som nu sker i Danmark*] Kampen om Finansloven. – 235.32. *Bergs medarbejder*] H. D. blev aldrig Partigænger; ganske vist skrev han paa dette Tidspunkt nu og da i „Mrgbl.“, men snart gik han over til „Nationaltidende“ og hævdede i „Derovre fra Grænsen“, at Nationalitetskampen i det tabte Sønderjylland var en langt betydningsfuldere Sag end den indrepolitiske Strid i Kongeriget.

107.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 219–221.

236.6. *din „Michael Wiehe“*] Skuespillerportræt ved E. B., trykt anonymt i „19. Aarh.“ April 1877 (optaget i hans Bog „Dansk Skuespilkunst“). – 236.9. *Joh. Wiehe*] om Mich. Wiehes Broder havde E. B. skrevet smstds. Jan.-Febr. 1877 (optrykt i „Dansk Skuespilkunst“). – 236.21. *Tersiter*] i „Iliaden“s 2. Bog træder Krigeren Thersites, den grimme Mand i Hæren, op imod Agamemnon. – 236.21. „Opmand Dig, Du Danske“] 1. Linie af Kaalunds Digt „Sang for det danske Folk“ fra 1848 („Saml. Digtninger“, 1914, 147). – 236.23 f. *Vilh. Møllers Genmæle mod „Samfundsopgaven“*] i „Nær og Fjern“ 8/10 1876 havde Otto Borchsenius angrebet Kolportagelitteraturen og fundet Genlyd herfor bl.a. i „Dagbl.“ 14/9 1876; Vilh. Møller kaldte derimod i sin Artikel „Den nye Samfundsopgave“ („19. Aarh.“ April 1877) hele dette Felttog forfejlet, fordi hvad der tilhører „Gennemsnits-Intelligensen“ sjælden plejer at underholde folkelige Læserkredse. – 236.31. *Mine Digte*] i „19. Aarh.“ April 1877 stod flg. Digte af H. D.: „Turneringen“ (senere i „Ungdom i Digt og Sang“), „Laguna morte“ („Sange ved Havet“), „Adelina drømmer“ („Sange ved Havet“), „Henover en Valplads“ („Ungdom i Digt og Sang“) og „I Paradiset“ (smstds.). – 237.1. „Krigen“] i Nyt da. Mdskr. Marts 1874 stod under Overskriften „To Visioner“ de to Digte „Hvad der hændtes paa Strømmen“ (senere i „Dæmpede Melodier“) og „Krigen“. – 237.7. „Pakken“] Manuskriptet til „Sange ved Havet“. – 237.9. *store politiske . . Begivenheder*] den russisk-tyrkiske Krig 1877–78, der inspirerede H. D. til

Digtene „Den syge Mand“ („Mrgbl.“ 18/3 1877, senere i „Ungdom i Digt og Sang“) og „Syge Mennesker – raske Tider“ (U. og Hj. 21/4 1878, genoptrykt under Titlen „Stormagter“ i „Ungdom i Digt og Sang“). – 237.17. *en „varm“ Forestilling*]?. – 237.18. „*En Konkylie*“] tryktes først i „Ungdom i Digt og Sang“ (1879). – 237.19. „*Gondolieren fortæller*“] intet af Digtene i „Sange ved Havet“ hedder saaledes. – 237.19. „*Solnedgang*“] to Digte i „Sange ved Havet“ har denne Titel.

108.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 223.

237.27. „*saadan en lille Karl som Du*“] synes at være et Citat af E. B.s ikke bevarede „prompte Svar“. – 237.29. *et Svar til Høst*] utvivlsomt om Udgivelsen af „Ungt Blod“. – 237.32. *de tre Motiver til Digte*] antagelig de i Efterskriften til foregaaende Brev nævnte. – 238.4. „*Den syge Mand*“] se Noten til 237.9. – 238.9 f. *det Blad, hvori Prøverne af Victor Hugos . . Digte stod*]?

109.

Edvard Brandes' Arkiv.

238.24. *Din sidste Billet*] ikke bevaret. – 238.29. *Tannhäuser*] udk. ca. 1/3 1877. – 239.1. *mine Fortællinger*] „Ungt Blod“ (udk. midt i April 1877). – 239.3. *Jacobis „Interieurer“*] J. P. Jacobsens „Marie Grubbe“ havde til Undertitel „Interieurer fra det syttende Aarhundrede“.

110.

Utilg. 446,4°.

239.11. *Tilegnelsen af de ypperlige Noveller*] „Ungt Blod“ bar Dedikationen „Til min gamle Lærer og Ven Kr. Arentzen i hengiven Erindring“.

111.

Edvard Brandes' Arkiv.

240.19. *Frk. Br.*] muligvis Carit Etlars Datter Anna Brosbøll, der 1878 udgav „Endnu et Par Ord om Fru Colletts ‘Fra de Stummes Lejr’“. – 240.23. *min Søster*] formodentlig Forfatterinden Erna Juel-Hansen. – 241.4. *Ting af privat Karakter*] et eller andet vedrørende Kærlighedsforholdet til Polly Thalbitzer, der ventede et Barn med H. D. – 241.4. *min Tilbagekomst*] H. D. havde været paa den Rejse i Sønderjylland, hvor han indsamlede Stoffet til sin Bog „Derovre fra Grænsen“ (1877). – 241.10 f. *to Digte i Fædrelandets Lørdagsnummer*] „Fædrel.“ indeholder 28/4 1877 et Digt af C. Hostrup „Til C. Ploug“,

hvori han minder Bladets Redaktør om, at han engang har forsvaret Frihedens Sag, og Plougs Svardigt „Til C. Hostrup“, hvori han hævder: „Jeg staar, hvor jeg altid stod før. . . Jeg holder Friheden højt i Agt“.

112.

NkS. 4656,4°.

241.26. *Richardt var kommen mig i Forkøbet*] med Digtet „Vinter og Vaar“ („Ill. Tid.“ 15/4 1877). – 241.27. „*Foraars-Symfonie*“] blev optaget i „Nær og Fjern“ 27/5 1877 (senere i „Ungdom i Digt og Sang“).

113.

U. B., Oslo (Fotostatkopi, K. B.).

Trykt „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 91–93.

242.7 f. *Deres sidste Brev*] Nr. 106. – 243.19 f. „*gal*“ *ligesom de fire Hædersmænd kalder „Kongen*“] i sidste Scene er Generalen, Grosserereren, Fogden og Præsten enige om, at Kongen er „aldeles vanvittig“.

114.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 221.

244.3 f. *Skandale . . iblandt de unge Studenter*] en Sædelighedsaffære inden for Studenterforeningen (oplyst af afd. Bibliotekar Carl Dumreicher). – 244.4. *fire ogsaa denne Gang*] Fr. Hegel, som var Forlægger af Brødrene Brandes' Tidsskrift „Det nittende Aarhundrede“, havde ofte moralske Betænkeligheder ved dets Indhold, og der opstod nu og da Kontroverser imellem ham og Redaktørerne (se L. C. Nielsen II 176 f. og G. Brandes: „Levned“ II 163–169). Skønt Hegel i Almindelighed ikke øvede nogen Censur over for Bidragene, blev han dog i Juni 1877 ængstelig ved i Trykkeriet at se Korrekturen paa en Fortælling af Edv. Brandes med den pikante Titel „Le droit du seigneur“, og efter at have læst den henstillede han til Redaktionen at lade den gaa ud. Da Forfatteren kun vilde gaa med til at fjerne enkelte Passager, gik Tidsskriftet efter Hegels Ønske ind i Efteraaret (se L. C. Nielsen I 226–231). – 244.12. *min lille Studie*] Novellen „Naar Mørket falder paa“ („19. Aarh.“ Juni–Juli 1877). – 244.13. „*Forlov*“] dette Ord forekommer i Novellen (S. 212).

115.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 222 f.

245.9. *mine Als-Billeder*] „Derovre fra Grænsen“ (udk. April 1877). – 245.11 f. *Møde i det fr. Deputeretkammer*] refereret i „Berl. Tid.“ 18.–19./6 1877. Deputeretkammeret blev opløst, da det vedtog et Mistillidsvotum til det andet Ministerium Broglie. – 245.13. *Cassagnac*] Paul Granier de C., valgt

1876 til Deputeretkammeret som ivrig Napoleonist; han forstyrrede idelig Forhandlingerne ved Afbrydelser og udelukkede gentagne Gange fra Møderne p. Gr. af sin udæskende Optræden. – 245.16. *Gambettas Tale*] under det ovennævnte Møde angreb den republikanske Fører Léon Gambetta Ministeriet. – 245.17. *Den Hertug*] Hertug Albert af Broglie, der 16/5 var blevet Ministerpræsident. – 245.20. *den stakkels Kone*] Landarbejderen Søren Sandgravs Kone i „Naar Mørket falder paa“ („19. Aarh.“ Juni–Juli 1877), som Manden mishandler og til Slut river Klæderne af, inden han forsøger at hænge hende.

116.

NkS. 4446,4°.

245.30. *vedlagte Bemærkning*] i „Dagbl.“ 9/7 1877 protesterer H. D. mod Galschiøts Omtale af „Tannhäuser“ 5/7 og erklærer for sit eget Vedkommende, at han er en Alvorsmand, der nu er færdig med det erotiske.

117.

NkS. 4659,4°.

246.19. *en Stemning, . . som kan ledsage Aagaards Billede*] se Noten til 231.21.

118.

NkS. 3742,4°.

247.5. *Samling af Digte*] „Sange ved Havet“. – 247.7. *Formatet „Thor Lange“*] H. D.s Digtsamling fik samme Udstyrelse som Thor Langes „Fra fremmede Lande“ (1876). – 248.2. *et Arbejde til Theatret*] se Noten til 216.3. – 248.3. *Fallesen*] Officeren Edvard F., der havde æstetiske Interesser, var takket være Christian IX's Protektion 1876 blevet Chef for Det kgl. Teater. – 248.5. *Hertz*] H. D. skaffede sig efterhaanden de forskellige Bind af Gyldendals Udgave af Henrik Hertz' Skuespil (se I 162.35 ff. og 205.22 ff.).

119.

Utilg. 446,4°.

248.18. *Manuskrt. og Korrektur*] paa „Sange ved Havet“. – 248.19. *Bemærkninger*] de fleste af Ændringsforslagene tog H. D. til Følge. – 249.21. *Titel*] vistnok „Sildig“. – 250.8. *inden Du rejser*] til Esrom, for at være sammen med Polly.

120.

NkS. 4656,4°.

250.21. *Ordene „modent og mandigt gjort“*] da O. B.s Brev ikke er bevaret, kan det ikke afgøres, om Talen er om „Derovre fra Grænsen“ eller „Sange

ved Havet“; ingen af Bøgerne var udkommet endnu, saa O. B. maa have læst dem i Korrektur. Da der senere i Brevet hentydes til et Sted i „Derovre fra Grænsen“, er det sandsynligst, at det er dette Værk, det drejer sig om. – 251.12 f. *en Samling . . som Plougs*] Carl Plougs „Samlede Digte“ udkom 1876 i 5. Udgave. – 251.28 f. *en „fin“ lille Novel*] de Bidrag, der synes at kunne være Tale om, er „Sølvskibet“, der imidlertid fremkom i „Wisbechs Almanak for 1878“, „En Strandvaskers Historie“, der gik til „Den store nordiske Almanak for 1878“, eller „En Nutids Saga“, der tilfaldt „Ny dansk Folkekalender for 1878“, – 252.7. *Radicalernes Rydning*] Citat af Digtet, der indleder Kap. 3 af „Derovre fra Grænsen“, – 252.15. *Biografien*] den selvbiografiske Skitse, som H. D. udarbejdede til Brug for O. B.s paatænkte Artikel om Digteren; den er dateret Paris, Novbr. 1877, men blev først trykt efter hans Død i „Tilskueren“ 1908.

121.

Nks. 4656,4°.

252.28. *et Arbejde*] if. Rubow (I 160 f.) den Plan til et Epos „Nybyggere“, der skulde blive hans „Adam Homo“.

122.

Utilg. 446,4°.

253.15. *din nye Bog*] „Derovre fra Grænsen“. – 253.22. *det var Edvard, som engang bragte dig paa det*] dette bestred H. D. senere paa det bestemteste (se Noten til II 270.33); efter at G. B. i „Det moderne Gjennembruds Mænd“ (1883) havde fremsat det paa Tryk, protesterede H. D. i en harmdirrende Artikel i „Dagbl.“ 11/12 1883 imod, at hans Slesvig-Skildring skulde være et „bestilt Arbejde“. – 253.25. *Din Skorstensfeier*] en dansk Haandværker, som H. D. følges med paa Vejen fra Dybbøl Banker til Sønderborg. – 253.25. *to Digte*] „Det regner og sner med Granater“ og „Det var – jeg husker det ikke saa ret“; G. B.s Spaadom om disse Digtes Folkeyndest kom ikke til at slaa til. – 253.27. *Normannerdigt*] „I den gryende Old, da hver Ø var en Skov“ (SPS III 50 ff.). – 253.32. *Du dunderer mod Partikjæulet*] især i Bogens 1. Kapitel. – 253.34. *Wessels „Gaffel“*] under Omtalen af den ørkesløse Forfatningsstrid: eftersom den udsuger al Nationens Kraft, „saa maatte man næsten bede de gode Guder forskaane en for deres kostbare Forfatningsgave. Vi har faaet den let; vi behøvede i sin Tid kun at bede derom, og, vips, havde vi den paa Bordet for os. Gamle Wessel, med dit evigunge Smil om Munden! vi burde lade „Gaffelen“ læse op paa Torve og Gadehjørner“ (SPS III 7). – 254.12. *Arbejderspørgsmaalet*] „hans Svar paa et af mine Spørgsmaal har været et saadant: Dersom Arbejderne ikke giftede sig saa tidlig, ikke saa tidt drak sig fuld, og i Tide satte noget ind i en Kasse, saa vilde der intet Arbej-

derspørgsmaal være!“ (SPS III 30). – 254.13 f. „Whigdigter“] se I 122.13. – 254.15 f. *Zola's Præster i sidste Hefte af vort 19de Aarh.*] Zolas „Katolske Præster“ („19. Aarh.“ Aug.–Septbr. 1877). – 254.16. *din Præst i Tannhäuser*] den tolerante og milde Pastor Klintage (Kap. 3). – 254.19. *det Digt*] „Den sidste Skanse“ („19. Aarh.“ Aug.–Septbr. 1877, senere i „Ungdom i Digt og Sang“), hvoraf en Strofe lyder: „Lad Fjenden saa tage en nøgen Stang, / Der kommer vel nok en 'næste Gang““. – 254.25. *Selskabet d. 4de October*] G. B. havde opgivet Kampen herhjemme og drog 6/10 1877 til Berlin for at bryde sig en Bane der. If. hans „Levned“ II 246 var det 5/10, at han efter at have holdt sin sidste Forelæsning fejredes af sine Venner ved et Afskedsgilde, hvor Jul. Lange holdt Festtalen og H. D. havde skrevet „et muntert Afskedskvad med talrige Overgivenheder“, hvoraf et Par Strofer er citeret paa det omtalte Sted i „Levned“; Ms. i NkS. 2106 fol. II.

123.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 31-36.

256.7 f. *skrev Bjørnson mig til*] dette Brev (Svar paa Nr. 113 og omtalt H. Bentzon 161) synes ikke bevaret. – 256.15 f. *Din . . Skildring af Byron*] i „Naturalismen i England“ (1875). – 256.30. *en hel ny Digtsamling*] „Sange ved Havet“. – 256.30. *en Rejse-skildring*] „Derovre fra Grænsen“. – 256.30 f. *to Noveller*] „En Erindring fra Venedig“ og „Naar Mørket falder paa“. – 256.34 f. *drog til Ravenna med Teresa Giuccioli*] i Venedig havde Byron 1819 truffet den purunge italienske Grevinde Teresa G., f. Gamba, som blev hans Elskerinde; det var hende, der ønskede, at han skulde følge med til Ravenna, hvor han boede i hendes og hendes Mands Palæ. – 257.15. *Swinburne*] Algenon Charles S.s Essay om Byron, opr. skrevet til en Byron-Udgave 1866, var et Par Aar i Forvejen blevet gengivet paa Dansk i „Nær og Fjern“ (29/8 og 5/9 1875). – 257.29 f. *al den Roes, der fra en vis Side brygges sammen til mig*] efter Udgivelsen af „Derovre fra Grænsen“ tog Højrepartiet H. D. til Indtægt for sig. „Mrgbl.“ lod ikke Straffen udeblive: 22/12 1877 anmeldte E. B. Rejsebogen og „Sange ved Havet“ under eet, Prosabogen udførligt og yderst syrligt, Digtsamlingen kort, men anerkendende (se videre Nr. 126). – 257.33 f. *det Slag, som jeg da bestemte mig til at slaa*] der tænkes vel paa Digte som „Et Ballonbrev“ og „Den syge Mand“, der begge først fremkom i „Mrgbl.“ og derefter blev optaget i „Ungdom i Digt og Sang“. – 258.4 f. *I. A. Hansen . . vedgik sine store pekuniære Svagheder*] denne Fører for Bondevennepartiet blev i 1877 afsløret som Bedrager; han havde som Formand for „Bøndernes Brandkasse“ besveget den for ca. 200,000 Kr., men døde, inden Dommen faldt. – 258.13. *Private Forhold*] Kærlighedsforholdet til Polly Thalbitzer; hun var meget national og animerede H. D. til at drage til det tabte Sønderjylland. – 258.19. *sige med . . Mac-Mahon: j'y suis, je reste*]

denne Udtalelse tillægges den franske Marchal efter Indtagelsen af Malakof-taarnet paa Krim 1855. – 258.26. *tenax propositi viri*] „en Mand, der holder fast ved sit Forsæt“ (Horats: Oder III, 3). – 258.27. *det Drama*] se Noten til 216.3. – 258.31. *mine „Digte“*] „Sange ved Havet“.

124.

NkS. 4659,4°.

259.17. *den lille Billet*] ikke bevaret. – 259.17 f. *Morgenbls Bjørnetjeneste*] Digtet „Ved Skarritsøen“ fremkom først i (norsk) „Dagbladet“, et Par Dage derefter (22/11) i „Mrgbl.“ og endelig i U. og Hj. 25/11 1877 (senere i „Sange ved Havet“) (se Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 141). – 259.25 f. *dets Medarbejder*] H. D. skrev nu en Overgang mest i „Nationaltidende“. – 259.29. „*Philippus*“] paa H. D.s Digt svarede under Pseudonymet „Philippus“ en Postekspedient Nielsen i et flg. Nummer af U. og Hj. (9/12 1877) med Digtet „Til Holger Drachmann i Anledning af Digtet „Ved Skarritsøen““ (se Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 141), hvori han stempler H. D.s Forkyndelse som en blot og bar „Nydelses-Moral“. Dette gav H. D. Anledning til at forfatte et nyt og meget længere Digt „Rimbrev til Esrom Sø“, der dog først fremkom i U. og Hj. 24/2 1878 (se om dets Genesis Rubow I 165 ff.). Det første Udkast begynder med et Af-snit „Til Chr. Winthers Minde“, skrevet i Anledning af Aarsdagen for Dig-terens Død (trykt Rubow I 165), men det blev ikke taget med i „Ungdom i Digt og Sang“. – 260.6. *A. Munch*] den norske Epigondigter Andreas M. – 260.28. „*Novellen*“] 10/3 1878 paabegyndtes i U. og Hj. Nouvelle-Cyklusen „Kunstnere“, der fortsattes til 9/6 (i Bogform først 1889). – 260.34. *min Bog*] „Derovre fra Grænsen“.

125.

NkS. 4656,4°.

261.16. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 261.17. *Indlagte*] H. D.s selvbiografiske Skitse (se Noten til 252.15). – 261.31. *et Arbejde*] antagelig „Prinsessen og det halve Kongerige“. – 262.6. *Davus sum, non Oedipus*] „Jeg er Davus, ikke Oedipus“ (Terents: „Andria“ I, 2, 23) ☺: „jeg forstaar dig ikke, jeg kan ikke som O. løse Gaader“. – 262.8. *Anmeldelse i Berlingske*] af „Sange ved Havet“ 22/12 1877. – 262.15. *talt med Delbanco*] det var aabenbart Menin-gen, at „Ill. Tid.“ skulde bringe O. B.s Karakteristik af H. D., støttet paa Selv-biografien. – 262.16. *de svenske Numre af Morgonbl.*] fra 7/12 til 15/12 bragte „Stockholms Morgonblad“ „Derovre fra Grænsen“ som Fraklipnings-feuilleton. – 262.17 f. *repliceret i „Ude og Hjemme“*] Philippus' Svar (se No-ten til 259.29). – 262.19. *et stort Digt*] „Rimbrev fra Esrom Sø“.

126.

Utilg. 446,4°.

262.31. *udtalt min Misfornøjelse med „Tannhäuser“*] formodentlig i de norske og svenske Blade, som Skram var Korrespondent til; i en selvbiografisk Skitse i „Tilskueren“ 1924 I 40 taler han om sin „Ærgrelse over en Række falske Skildringer i Drachmanns Fortælling ‘Tannhäuser’“. – 263.5 f. *havt Del i disse Følelser*] Skram havde i 1864 forladt sin Skole for at gaa med som frivillig i Krigen.

127.

NkS. 1853 fol.

264.6. *min sidste lille Bog*] „Derovre fra Grænsen“. – 264.7 f. *De . . har beskæftiget Dem med mig*] ved Oplæsninger paa Universitetet i Novbr.-Decbr. 1877 havde Mantzius bl. a. paa sit Program haft „En Nutids Saga“, Digtene „Den sidste Sortefods Klage“ og „I Circus Maximus“ samt „Derovre fra Grænsen“. – 264.9. *vore Møder i Sommer*] baade Kr. Mantzius og H. D. boede i Sommeren 1877 i Hornbæk, og her kom de en Del sammen og blev gode Venner (se Rubow III 72). Ved Skuespillerens Død 5/6 1879 skrev H. D. et smukt Mindedigt over ham („Ungdom i Digt og Sang“). – 265.2. „*En Strandvaskers Historie*“] i „Den store nordiske Almanak for 1878“, senere optaget i „Paa Sømands Tro og Love“. – 265.4. „*En Nutids-Saga*“] i „Ny dansk Folkekalender for 1878“, senere i „Paa Sømands Tro og Love“.

128.

Utilg. 446,4°.

265.10. *dit Brev*] Nr. 123. – 265.16 f. „*nolo tangere*“ . . „*noli me tangere*“] „jeg vil ikke berøre“ . . „berør ikke mig“. – 265.21. *Borchsenius bearbejdede dig*] O. B. var ivrig for at bevare Kontinuiteten mellem det gamle og det nye og saa nødt, at H. D. udviklede sig i alt for radikal Retning. 1879 forlod han „Nær og Fjern“ for 1880 at blive Medredaktør af Hendriksens „Ude og Hjemme“. I hans Anmeldelse af „Marie Grubbe“ („Nær og Fjern“ 25/3 1877) hedder det: „Holger Drachmann tilegnede vel Georg Brandes sin første Digtsamling som en taknemmelig Tilkjendegivelse af, at han skyldte ham sin poetiske Vækkelse, men paa den anden Side gav Brandes her dog kun Stødet til en selvstændig Aands Frembrud, og det turde sikkert allerede have vist sig, at Drachmann har rystet Skolaren af sig og er i Færd med at gaa sine egne Veje. Man behøver kun saaledes at have læst et Par af Drachmanns Pariser-Breve til ‘Morgenbladet’, for at faae et bestemt Indtryk af, hvor ilde han i Grunden befinder sig paa gallisk Jordbund. Dr. Brandes er derimod en gallisk Natur, rationelt anlagt og sikkert ogsaa fornemmelig rationelt opdraget“. – 265.31. i „*Stockholms Morgonblad*“] til dette Blad, der redigeredes af K. P.

Arnoldson og Carl von Bergen, skrev Borchsenius Korrespondancer fra Kbhvn. I den, der er dateret 5/12 1877, omtalte han G. B.s Afrejse og det Digt af H. D., „Den sidste Skanse“, hvormed „Det nittende Aarhundrede“ afsluttede sin kortvarige Levetid; han havde hellere set Georg Brandes selv skrive et Afskedsord paa Prosa end H. D.s Digt, da han ikke kan tro paa, at H. D. i egentlig Forstand har staaet i G. B.s Skanse og hørt til de Tilhængere, der, som det hedder i næstsidste Strofe: „klæder som sindige Landmænd sig ud./ De gemmer paa Brystet af Fanen en Klud“. – 267.6. *Skorstensfeierdigtet*] Indledningsdigtet til Kap. 3 af „Derovre fra Grænsen“, hvor det i 2. Strofe hedder: „Urtids Muldet, som bærer sin Frugt, / Ukendt med al Radikalernes Rydning“, hvilket H. D. ikke rettede i de senere Oplag. – 267.12 f. *faae Ros i Dagstelegrafen og Fædrelandet*] G. B. spaaede rigtigt: „Derovre fra Grænsen“ blev venligt anmeldt af begge Aviser (henholdsvis 14/12 og 21/12 1877). – 267.14. *macte virtute*] „tillykke med din brave Daad“. – 267.15. *et nyt Oplag*] indtil 2/5 1878 var der ialt udkommet 6 Oplag; efter nogle Aars Pause blev det nødvendigt at trykke nye. – 267.18. „*høiaget Medfølelse*“] ikke rettet i senere Oplag. – 267.35 f. *1872 talte . . om Danmark*] om sit Ophold i Berlin Oktbr.-Novbr. 1872 fortæller G. B. i sit „Levned“ II 115-121. – 268.4 f. *skrev til dig . . og bad dig søge Helte i Danmark*] G. B.s Brev er ikke bevaret, derimod H. D.s Svar (Nr. 34). – 268.14 f. „*Baronessen*“ . . „*Dorothea*“] hen tyder til to af H. D.s Romanfigurer: Baronesse Kamilla v. Breidsdorf i „Tannhäuser“ og Opvartningspigen Dorothea i „En Overkomplet“. – 268.16 f. *Bjørnson . . har taget Ordet for mig*] i Høgsbros „Dansk Folketidende“ 19/10 1877 havde B. B. givet sin Tilslutning til den Adresse, danske Videnskabsmænd ved G. B.s Afrejse til Berlin havde overrakt ham (trykt i Bjørnsons „Artikler og Taler“ I 435 ff. og G. B.: SS. XIII 486 ff.). – 268.18. *vexlet nogle Billetter*] trykt Br. Br. IV 10 ff.

129.

NkS. 4659,4°.

269.10. *Digtet*] „Rimbrev til Esrom Sø“ med Tegning af H. D. (U. og Hj. 24/2 1878, optrykt i ændret Form i „Ungdom i Digt og Sang“). – 269.23. *Krøyer har tegnet et . . Portræt af mig*] gengivet som Illustration til H. D.s selvbiografiske Skitse i „Tilskueren“ 1908; O. B.s Karakteristik af H. D. blev aldrig skrevet. – 269.26. „*Søndagsligvognen*“] saaledes kaldtes „Ill. Tid.“, fordi den udkom om Søndagen og ofte paa første Side bragte en Nekrolog over en nylig afdød (se Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 51); H. D. anvender ogsaa Ordet i „Det dyre Brød“ („Vagabundus“ 28). – 269.28. *Novellen*] formodentlig „En uromantisk Novelle“, den anden af de tre Fortællinger, der udgør Cyklusen „Kunstnere“, som samlede først blev udgivet 1889 (se Nr. 135). – 270.3. *Neumanns Tegning*] med U. og Hj. 31/3 1878

fulgte som Tillægsblad C. Neumanns Tegning „En Maaneskinsnat i Venedig“, der illustrerede H. D.s Digt „Den natlige Serenade“ i samme Nummer af Bladet. – 270.7. *Digt (en Bog) om Venezia*] først efter H. D.s Død udkom ved Vilh. Andersen en Roman om Venedig, „Venezias Nat“ (1909); derimod tryktes i hans levende Live adskillige venetianske Digte, en Rejsefantasi „Venezia“ (U. og Hj. 1/6 1884) og Skuespillet „Renæssance“ (1894), der foregaar i denne By; se Jørgen Breitensteins Afh. „Holger Drachmanns Venezia“ i „Danske Studier“ 1967. – 270.21 f. *Erik Vullum*] „Dagbladets“s Redaktør, g. m. Orla Lehmanns Datter Margrethe. – 270.22. *denne Gang tage Deres Forsigtighedsregler*] i Modsætning til da Bladet ved en Misforstaaelse lod H. D.s Digt „Ved Skarritsøen“ trykke et Par Dage, før det fremkom i Danmark (se Noten til 259.17 f.). – 270.26 f. *lade „Derovre fra Grænsen“ over-sættes i det svenske Morgonbladet*] se Noten til 262.16.

130.

NkS. 4500,4°.

271.7. *Dit Brev*] Nr. 126.

131.

Utilg. 283,4°.

272.12. *liber aditus*] „fri Adgang“. – 272.13 f. *skrive . . om disse Digte*] som Nr. 134 viser, blev der ikke noget af denne Plan. – 272.25. *Rosenvænget*] her boede deres fælles Ven Viggo Drewsen.

132.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow I 179.

272.33. *Alt sendt afsted*] Selvbiografien. – 273.15. *Billedet*] se Noten til 269.23. – 273.16. *Lose*] Indehaveren af Musik- og Boghandlerfirmaet Lose og Del-banco Carl Chr. L., Medstifter af „Forlagsbureauet“ 1854; det var ham, der redigerede „Ill. Tid.“s Billedstof.

133.

Utilg. 283,4°.

274.4 f. *hvad jeg skrev til Hegel*] Brevet er trykt hos L. C. Nielsen I 343 f.; det paagældende Sted lyder ordret: „Hold fast paa Drachmann. Om 20-30 Aar vil Deres Søn atter og atter komme til at oplægge disse Digte og meget Andet af Drachmanns Production“. – 274.8. *skrev . . i „Berlingske“*] 22/12 1877 anmeldtes sammen Kaalunds „En Eftervaar“ og „Sange ved Havet“. – 274.11. „*Derovre fra*“ er ved at være udsolgt] 2. Oplag udsendtes 23/12 1877. – 274.13. *din Feuilleton*] se Noten til 262.16. – 274.14. *Samarow*] den hannoveranske Embedsmand Oskar Meding skrev under Pseudonymet Gregor Samarow et Utal af Sensationsromaner, især med politiske Emner; den Feuille-

ton, der afløste Drachmanns, hed „Guld och blod“. – 274.15 f. „*Dagbl.*“ *har rost begge dine Bøger*] maaske er Anmeldelsen 19/12 1877 af Galschiot; mærkeligt nok hævdes det her, at Digtene stilles i Skygge af Rejseskildringen. – 274.16. *dine Barnevers til Konewka*] den tyske Silhuettegner Paul K.s „Den sorte Peter“, Børnebilleder med Vers af Holger Drachmann, anmeldtes i „Fædrel.“ 19/12 1877. – 274.16 f. „*Punsch*“ *besynger dig*] det konservative Vittighedsblad „Punch“ bragte 20/12 1877 et Hyldestdigt til H. D. med Tak for „Derovre fra Grænsen“. – 274.21. *Jeg gaar nu til Hendriksen*] 1880 blev O. B. Medredaktør af U. og Hj. – 274.21 f. *P. Hansen vil . . selv skrive om dig*] det fremgaar af O. B.s Brev 8/3 1878 til Hegel (L. C. Nielsen I 344), at Cabiro havde nægtet at tage de biografiske Artikler om H. D. og Goldschmidt; først 10/3 og 17/3 bragte „Nær og Fjern“ Anm. af „Derovre fra Grænsen“ og „Sange ved Havet“. – 274.30. „*Borchen*“] Borchs Kollegium, hvor H. D. nogle Uger før sit første Giftermaal i Efteraaret 1871, takket være Inspektøren A. C. Larsen, havde faaet Lov at bo („Tilskueren“ 1908 S. 141 og Indledningen til H. D.s „Ungdomsdigte“ 1898). – 274.31. *et Digt*] et Brudstykke af det har O. B. gengivet i „Forfatterbogen“ (1898) 100 f. – 275.5. *til Sverige har jeg skrevet om dine Digte*] i „Stockholms Morgonblad“ anmeldte O. B. den danske Julelitteratur, bl. a. 2/1 1878 „Derovre fra Grænsen“ og „Sange ved Havet“; Digtene omtales med stor Begejstring, især Bogens første Afsnit. – 275.7 f. *som jeg sidst skrev om „Skarrits.“*] det foregaaende Brev er ikke bevaret. – 275.9. „*Annette*“] Versefortælling af Chr. Winther fra 1834. – 275.13. *Snehvide*] „Jeg hører i Natten den vuggende“, først trykt i „En Erindring fra Venedig“, senere i „Sange ved Havet“. – 275.19. *Digtet om Chr. Winther*] „Rimbrev til Esrom Sø“. – 275.21. *Rom*] Forlagsboghandler N. C. Rom udgav fra 1878 „Folkets Almanak“, hvortil H. D. skrev Fortællingen „En Nutids Saga“. – 275.24. *Wisbech*] Johs. W., Boghandler i Kolding, udgav fra 1853 „Wisbechs illustrerede Almanak“. – 275.24. „*Sølvskibet*“] i „Wisbechs Almanak for 1878“, senere i „Paa Sømands Tro og Love“.

134.

Utilg. 283,4°.

275.32. *Anmodning*] se Nr. 131. – 276.17. *anmeldt begge Dine Bøger*] se Noten til 274.15 f.

135.

NkS. 4659°. Trykt Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“
(2. Udg. 1932) 142–144.

277.13. *Deres Brev*] ikke bevaret. – 277.20. „*Philippus*“] se Noten til 259.29. – 277.29. „*Esromsøen*“] „Rimbrev til Esrom Sø“. – 278.12. „*Fra Bønnens Verden*“] D. G. Monrads Opbyggelsesskrift fra 1876. – 278.15. „*Kunstnere*“] af denne Cyklus, der som Bog først udkom i Decbr. 1889, blev kun 3 Noveller

færdige: „Foraarsgrønt“ (U. og H. 10/3-9/6 1878), „En uromantisk Novelle“ (smstds. 25/5-29/6 1879) og „Fjorten Dage“ (smstds. 10/10-31/10 1880). „Samson“ gled helt ud (Udkast i Coll. Saml. 153,4°) og synes oprindelig at skulle have været formet som en Roman, saaledes som H. D. igen 1879 kalder den (I 442.3). - 278.28. „Jeg takker Dig, min Fader“] Digtet forekommer i „En uromantisk Novelle“ (U. og Hj. 1/6 1879), men blev taget ud ved Optrykket som Bog 1889 og overflyttet til „Sangenens Bog“.

136.

Utilg. 446,4°.

279.19. *andet Oplag*] se Noten til 274.11. - 279.32. *anmeldte jeg Bøgerne*] i „Mrgbl.“ 22/12 1877 (genoptrykt Ursin I 92 ff.); her hedder det, at H. D. oprindelig var „rød, Socialist, kosmopolitisk og meget andet uhyggeligt. Men den forlorne Søn er vendt tilbage til sin Faders Hus; han ynder at overraske, og det har han ogsaa gjort med ‘Derovre fra Grænsen’“. Alligevel: „Han hører Venstre til og det selv paa Omraader, hvorhen vi i dette Blad ikke følge ham. . . Vi stride endnu med de Mænd, der have styrket Danmark i Ulykke, med dem, som bære Skyld for vort lille Lands Lemlæstelse. Mod dem er Bogen rettet. . . Det er Mændene fra November 63, der stedes til Doms for Poesiens Retterstol, medens de til vor Skam endnu bære Hovedet højt“. - 280.4 f. *indstille Dig til 1000 Kr. paa Finansloven*] paa Finansloven 1879-80 fik H. D. en Understøttelse paa 1000 Kr. for i Paris at kunne fortsætte sine Studier over dramatisk Kunst og Litteratur med Henblik paa et Skuespil, skrevet for Det kgl. Teater („Rigsdagstidende“, 1878-79, Tillæg B. Sp. 299). - 280.10. *skriv . . til „Mrg.bl.“*] H. D. blev rasende over E. B.s Anmeldelse og protesterede i Digtet „Sendebrev til det danske Morgenblad“ („Mrgbl.“ 1/1 1878) mod Beskyldningen for at være blevet Overløber: „Jeg er - ja - *Indignationens* Mand, / Bestandig i Panser og Plade“ (under Titlen „Svar til Morgenbladet“ i „Ungdom i Digt og Sang“).

137.

Utilg. 283,4°.

280.24. *Brevet*] ikke bevaret. - 280.31. *Fenja og Menja*] i det oldnordiske Kvad „Grottesang“ fortælles, at Kong Frode lod de to Jættemøer Fenja og Menja male Guld til sig med Grottekværnen, men da Frode aldrig vilde lade dem hvile, endte det med, at de maledes ned over Kongen. Det blev Viktor Rydberg, der kom til at digte „Den nya Grottesången“ (1891). - 281.1. *Det store Digt*] „Rimbrev til Esrom Sø“ (U. og Hj. 24/2 1878); se herom Rubow I 164 ff. Ms. til den første Affattelse i Otto Borchsenius' Arkiv (NkS. 4656,4°). - 281.18. *De 3 sidste Linier af Indledningen*] det første Afsnit hed

„Til Chr. Winthers Minde“, og de omtalte Strofer lød saaledes: „Jeg griber efter Lyren, som Du har ladet staa, / jeg vover, Christian Winther, dine Strenger at slaa. / En Væddesang, vi to! og en ad Gangen“. I U. og Hj. udelodes hele denne Strofe, og ved Optrykket i „Ungdom i Digt og Sang“ Aaret efter gik hele Indledningsafsnittet om Winther ud. Ogsaa de følgende Raad fulgte H. D. og omarbejdede Digtet; det udeladte kan læses hos Rubow I 165 ff. Vilhelm Bergsøe protesterede i Digtet „Svar fra Esrom Sø til Holger Drachmann“ (U. og Hj. 3/3 1878) og Kaalund i Digtet „En aaben Hilsen til Holger Drachmann“ („Ill. Tid.“ samme Dag). Det havde været H. D.s Hensigt at dedicere sin næste Digtsamling „Ranker og Roser“ (1879) til Kaalund med et Indledningsdigt „Til H. V. Kaalund med Tak for den ‘aabne Hilsen‘“, men skønt det allerede var trykt, lod han det tage ud, fordi Kaalund i Mellemtiden i „Nær og Fjern“ 9/3 1879 havde offentliggjort et nyt Fejdedigt „Brændende Spørgsmaal“, der med sin Polemik mod den nye Skole ogsaa ramte ham. Først efter Kaalunds Død lod H. D. sit Dedikationsdigt fremkomme som Feuilleton i „Mrgbl.“ 12/5 1885. Dette Indlæg i Striden saavel som ogsaa de følgende af Bergsøe, Schandorph og Ernst v. d. Recke er samlet af Th. Lind i Skriftet „Krydsede Klinger“ (1918) med Forord af Otto Borchsenius; om Fejden kan foruden til Rubows ovenanførte Værk henvises til Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 144 f. og Br. Br. II 300. – 281.20. *Toiletet*] der stod opr.: „Alt fører med sig selv en Enetale, / som den, der, nylig vækket af sit Blund / ej mægter ret at faa paa Gled sin Mund, / men sysler, mumlende endnu en Stund / ved Toiletet, adspredt, halvt i Dvale“. – 281.28. *Subskriptionsstenen*] „I giver ham – maaske – naar han er død / engang en Subskriptionssten paa hans Grav“. – 282.29. *Du har nylig spaaet Danmark en ny Morgen*] de sidste Ord i „Derovre fra Grænsen“ lyder saaledes: „Hvis al det Haab, den Inderlighed, den dybe Resignation og den brændende Tro . . kunde gennemtrænge det danske Folk, saa kunde en Vandringsmand derovre ved Grænsen begynde at tro paa en Regeneration hos det danske Folk“ osv. – 283.5. *Rydberg skrev saaledes til mig*] hans Brev af 21/12 1877 er trykt i „Viktor Rydbergs brev“ ved Emil Haverman II 249. – 283.14. *dine nye Noveller*] „Kunstnere“ (se Noten til 278.15).

NkS. 3451,4°. Trykt Josepha Martensen: „H. L. Martensen“ (1918) 112-114. 283.23 f. „*Selskabet for de skønne Videnskaber*“] „Selskabet til de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse“ blev stiftet 1759 af Mænd som Sneedorff, Tyge Rothe, J. A. Cramer og A. I. Carstens med det Formaal at udgive Skrifter og uddele Priser; det ophævedes 1966, og dets Kapital overførtes til „Det danske Akademi“. – 283.26. *mit Hjem*] Prof. A. G. Drachmann førte lange religiøse Samtaler med Martensen (se A. G. D.: „Min Rejse gennem Livet“

II 128). — 283.30 f. *faldet den Ytring, at jeg . . . befinder mig i en Krise* i „Nationaltidende“s Anm. af „Sange ved Havet“ 20/12 1877 hedder det, at det maa være tilladt at sige, „at han for Tiden aabenbart befinder sig i en vis Krise“, men at „Alt tyder paa, at han, skjøndt endnu ikke absolut klar, dog er godt ifærd med at faa fast Grund under Fødderne“.

139.

Edvard Brandes' Arkiv.

284.27. *Svar*] paa Nr. 136. — 284.30. *Digit*] se Noten til 280.10. — 285.3 f. *tager . . . ud paa Landet*] i Febr. 1878 indlogerede H. D. sig i Maleren Lemoines Hus ved Bretagnes Nordkyst (Rubow I 191); Bernhard Middelboes Tegning af det er gengivet i „Danske i Paris“ II 376.

140.

Utilg. 446,4°. Trykt Josepha Martensen: „H. L. Martensen“ (1918) 115-117.

141.

NkS. 345,1,4°. Trykt Josepha Martensen: „H. L. Martensen“ (1918) 117-123. 289.19 f. *været trykt et andet Sted*] i „Mrgbl.“ 22/11 1877 og U. og Hj. 25/11 1877. — 289.20. *Tilsvar*] Philippus: „Til Holger Drachmann“ (U. og Hj. 9/12 1877).

142.

Utilg. 446,4°.

290.29. *som sidste Gang*] Brevet ikke bevaret. — 291.29. „*fra Ejdrems Strand til Skagens hvide Banker*“] Citat af C. J. Boyes Fædrelandsang „Der er et Land, dets Sted er højt mod Norden“. — 291.32. *søgt om en større Rejseunderstøttelse*] bl. a. hos „Selskabet for de skønne Videnskaber“ (se Nr. 138). — 292.30 f. *et af Svend Grundtvigs . . . Folkeeventyr*] „Prinsessen i Kisten“ (1. Samling af „Danske Folkeeventyr“, 1876). — 293.34. *Drama*] „Over Broen“ (se Noten til 216.3).

143.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 36-45.

295.10. *et Monstrebrev*] Nr. 128. — 295.29. *de Svin, der (efter Horats) roder under Parnasset*] i sit Brev til Tibullus (Epistler I,4,16) kalder Horats sig for Spøg „Epicuri de grege porcum“ ☉: „en Gris fra Epikurs Hjord“. — 296.13. *min tilkommende Hustru*] Polly Thalbitzer. — 296.26. *Korrespondance til Vilhelmine*] H. D.s første Hustru har tilintetgjort alle hans Breve (se Eva Drachmann: „Vilhelmine, min Mor“ 35). — 296.31. *den Mand*] Vilhelmines anden Mand var Proprietær Valdemar Hilarius-Kalkau. — 297.11. *Fiskerleje*] Skotte-

rup, hvor H. D. havde et vistnok meget uskyldigt Kærlighedseventyr med en gift københavnsk Dame (H. Bentzon 149 f., 170, 184). — 297.16 f. „*Manden paa Landet uden Mening*“] „Fra en Mand uden Mening til en Ven paa Landet“ hed en Brevveksling i „Dagbl.“ 1872-80, forfattet af Topsøe og Godske Nielsen. — 297.31 f. *en elskværdig Families . . Døtre*] Papirfabrikant F. L. Culmsee paa Havreholm. Emmy Drachmann refererer i sine „Erindringer“ H. D.s Udtalelse: „Jeg har egentlig efter Tur været forelsket i alle dine Søstre“ (10). — 297.32 f. *à la „Fiskerjenten“*] i Bjørnsons Fortælling (1868) forlover den kvindelige Hovedperson Petra sig med tre Mænd paa een Gang. — 298.2 f. *Den yngste af disse Piger*] Polly Culmsee, der 1868 blev gift med Proprietær Charles Thalbitzer, Ejer af Gaarden „Lottesminde“ ved Tikøb. — 298.8. *mit Drama*] „Over Broen“. — 299.32. *Julius Lange: Talen ved dit Gilde*] ved Vennernes Afskedsfest for G. B. før hans Bortrejse til Berlin 1877 benyttede Jul. Lange i sin Tale Ilden som Billede paa hans Temperament (se G. B.: SS. XIV 559 ff.). — 301.3. *vort Barn*] Datteren Gerda; hun blev Massøse i New York og giftede sig i dette Aarhundredes Begyndelse med den betydeligt ældre Wm. Baht, fra hvem hun dog snart lod sig skille for at indgaa Ægteskab med Nordmanden Martin Engh, der havde en stor Stilling i Kongo (se H. Bentzon 208 ff.). — 301.22 f. *Vilhelmines . . Giftermaal*] H. D.s og Vilhelmines Ægteskab blev juridisk opløst 1878, og samme Aar giftede hun sig med Hilarius-Kalkau, medens H. D. indgik nyt Ægteskab med Emmy Culmsee 1879. — 302.1. *Borchsenius*] se I 265. — 302.32. *Goldschmidt, førend sin Nemesis*] G.s mangeaarige Arbejde med sin Nemesis-Afhandling, der udkom 1877, hæmmede hans egen kunstneriske Produktion. — 303.11. *Dit Brevkort*] ikke bevaret. — 303.14. *tre . . Arbejder*] 1878 udkom „Paa Sømands Tro og Love“, det første Afsnit af „Kunstnere“ („Foraarsgrønt“) og „Prinsessen og det halve Kongerige“. — 303.16 f. *et lille Billede*] se I 426.21 f.

144.

Utilg. 446,4°.

303.26. *brevdoven*] da G. B. paabegyndte dette Brev, havde han ikke hørt fra H. D. siden det Brev, der var dateret 4/12 1877 (Nr. 123). — 303.27. *dine herlige Digte*] „Sange ved Havet“. — 304.2 f. „*jeg vilde ønske jeg kunde omfavne dig*“] I 121.5. — 304.10. *Brevet*] Nr. 143. — 304.26 f. „*men Ole svared sit gamle Tys*“] 2: „men Ole svared sin gamle Tøs, / At Grisen frøs“. — 304.29. *Eva Drachmann*] H. D.s Datter med Vilhelmine. — 305.8. *nogle Knibs til „ny Apostle*] „Vær uden Frygt; jeg skriver aldrig under, / hvad ny' Apostlers trætte Hjernespind / har fundet ud som Maal for vore Rejser“. — 305.10. *Eduard v. Hartmann*] tysk Filosof; vilde have været Officer, men kasseredes p. Gr. af en Knæskade og kastede sig i Stedet over Malerkunst og Musik; hans Hovedværk „Philosophie des Unbewussten“ udkom 1869 (se om ham

G. B.: „Levned“ II 280 ff.). – 305.20 f. *haanes af en Topsøe*] f. Eks. i Artiklen om Georg Brandes („Dagbl.“ 28/9 1877), hvor der tales om „den nye tyske Nihilisme, det universelle Selvmords Evangelium“. Den senere Biskop J. B. Fog hævdede i „Dagbl.“ 1877 Nr. 248, at Hartmann forkyndte, at Livet var en Ulykke.

145.

Utilg. 446,4°.

146.

Utilg. 446,4°.

307.3. *Advokat Hendrichsen*] formodentlig Prokurator Fr. Aug. Henrichsen, Fader til den politiske Skribent, Overretssagfører Erik H. – 307.23. *Chr. Erik-sen*] Vilhelmines Broder (se H. Bentzon 129 f. og Eva Drachmann: „Vilhelmine, min mor“ 125). – 307.24. *straks derpaa giver Overpræsidenten sin Til-ladelse*] Skilsmissebegæringen er dateret 15/4 1878.

147.

Utilg. 446,4°. Trykt *Josepha Martensen*: „H. L. Martensen“ (1918) 123 f.307.32. *besvaret min .. Udtalelse*] Nr. 140.

148.

Utilg. 283,4°.

308.20. *Deres .. Brev*] Nr. 142. – 308.30. *Deres sidste Bog*] „Sange ved Havet“.

149.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt *Br. Br. II 223-225* og *Rubow I 198 f.*

309.12. *det Æventyr*] „Prinsessen og det halve Kongerige“. – 310.12 f. *mange ere de Tunger, som tale paa rejsende Mands Ryg*] Citatkilden er ikke fundet.

150.

Edvard Brandes' Arkiv.

311.5. *indlagte*] den i Nr. 146 foreslaaede Erklæring. – 311.19. *Carl Erichsen*] Vilhelmines Broder (se H. Bentzon 129 f., Eva Drachmann: „Vilhelmine, min mor“ 15). – 311.21. „Trojaneren“ i „Morgenbl[et]“ H. D.s „Sendebrev til det danske Morgenblad“ (se Noten til 280.10), skrevet i Anledning af E. B.s Anmeldelse af „Derovre fra Grænsen“ og „Sange ved Havet“, hvor H. D. fremstiller sig som den vrede Achilles, der har trukket sig tilbage til sit Telt, og hvori der bl. a. spørges: „Men hvem vil da falde for Alvor paa / at kalde ham en Trojaner“?

151.

NkS. 4656,4°.

311.29. *dit . . Brev*] Nr. 137, omhandlende „Rimbrev til Esrom Sø“. – 312.11. *Novellen*] „En uromantisk Novelle“. – 312.31 f. *Schandorf optræder dramatisk*] S. havde 1877 faaet det Anckerske Legat, som han anvendte til en Rejse til Italien og Paris. Hvad der sigtes til med, at han optraadte som Jacob v. Tyboe, kan Udgiveren ikke oplyse; S. var en dygtig Oplæser og fortæller („Oplevelser“ II 85), at han en Gang sammen med P. Schram læste op af „Jacob v. Tyboe“. – 312.34 f. „*Danmark hvor bliver Du af*“] Citat af Digtet „I den gryende Old“ af „Derovre fra Grænsen“. – 313.22. *en ny „Aladdins Lampe“*] „Prinsessen og det halve Kongerige“; O. B. var iøvrigt misfornøjet med, at hans Ven ikke paa et tidligere Tidspunkt havde indviet ham i denne digteriske Plan.

152.

NkS. 4659,4°.

313.29. *Novellen*] 2. Afsnit af „Kunstnere“: „En uromantisk Novelle“, der fremkom i U. og Hj. 25/5-29/6 1879; den oprindelige Titel bibeholdtes ved Trykningen. – 314.3. *Samson*] aldrig fuldført. – 314.6. *en ung svensk . . Dame*] Anna Whitlock. – 314.8 f. *komme ind i Sverrig*] „Kunstnere“ udkom ikke som Bog i Sverige. – 314.10. *Digtet*] se Noten til 259.17 f. – 314.23. *Juel Hansen*] se Noten til 214.19. – 314.24. *det store Digt*] „Rimbrev til Esrom Sø“.

153.

Utilg. 446,4°.

315.6. „*Jeg takker Dig, min Fader*“] se Noten til 278.28. – 315.16 f. *Tegnninger til . . „Foraarsgrønt“*] det blev Carl Thomsen, der kom til at illustrere Novellen; derimod tegnede H. D. selv en Vignet til „Rimbrev til Esrom Sø“.

154.

NkS. 4656,4°.

316.14. *den paabegyndte Digtsamling*] „Ungdom i Digt og Sang“ (1879). – 316.15 f. *en anden og betydelig mindre*] „Ranker og Roser“ (udkom ca. 1/4 1879). – 316.18. *et Indledningsdigt til Kaalund*] se Noten til 281.18.

155.

Utilg. 283,4°.

317.18. *Asbjørn*] H. D.s Halvbroder Anders Bjørn D., senere Professor i klassisk Filologi ved Kbhvn.s Universitet, havde haft Pingel til Lærer i Metropolitanaskolen og har i „Aarsskrift for Metropolitaner-Samfundet“ 1920 skil-

dret ham som saadan. – 317.19. *Din egen udtrykkelige Opfordring*] se Nr. 131. – 317.30. *Din Ven ved det sabinske Kastale*] Horats; i Digtet „Adria“ taler H. D. om „Alle Flaccers sabinske Kastale“ („Sange ved Havet“, SPS III 109); Udtrykket „Din Ven“ er ironisk (se Noten til 318.25.). – 318.4. *det sidste Digt*] „Fugleperspektiv“: „Sprogets bølgende, bløde Klang / Har jeg hamret og filet og passet i Sang, / Slaaet i Sving og nittet i Ring, / Til det toned af Bølgernes Malm“ (SPS III 89). – 318.7. „Og Bølgerne dandsed saa lette“] af 1. Strofe af „Rav“ (SPS III 66). – 318.8 f. „Gennem Natten vil jeg høre Brændingtordnen rulle hen“] sidste Strofe af „Paa Havstokken“, hvor der dog staar „Dønningtordnen“ i Stedet for „Brændingtordnen“ (SPS III 88). – 318.15. *en Havfrue*] i „Jeg drømte“ (SPS III 70 f.). – 318.18. *en letsindig Jungmand*] „Frisk Morgen“ (SPS III 63). – 318.18 f. *en gammel godmodig Brumbasse*] maaske „Sildig“ (SPS III 75). – 218.25. *Horats, som Du forfølger saa haardt*] i „Adria“ hedder det: „Farvel, Du Hav, som Horats besang, / Og kaldte saa grusom, barbarisk og andet; – / Den smidige, romerske Spyslikkerskjald, / Som kunde paa Fingrene Føddernes Fald, / Var som Katten bange for Vandet“ (SPS III 109). – 318.26. *en enkelt Strofe*] V. 25 af Tjodolf fra Hvins „Ynglingatál“. – 319.4 f. *Tilegnelse til Din Fader*] de to første Linier lyder: „Skilt i Ungdommens brusende Dage, / Mødt i Manddommens støtte Aar“. – 319.8 f. „Lægen og Fader og Ven“] „Saa siger jeg Tak fra da jeg var liden, / Tak fra mig selv og fra alle dem, / For hvem Du var Lægen og Fader og Ven“. – 319.18. *Ludlams Hule*] et af Baggesen haanet Syngestykke af Oehlsenschläger. – 319.23. „Efterdønning“] „Saa kommer min Musa og bringer tilbage / De Kranse, som ikke blev plukket“ (SPS III 65). – 319.34. „Bøn“ . . *den sidste Strofe*] „Lær mig at kæmpe, utrættet som Du – / Men ikke med altfor meget Bulder. / Hver Gang med opspilet Mund Du ruller / Og truer og raaber: nu kommer jeg, nu! / Saa trækker jeg tavns paa min Skulder. / Din evige Ungdom, din evige Styrke, / Den vil jeg hædre og den vil jeg dyrke; / Men Braget, hvormed Du i Striden bryder, / Tillad mig, o Hav, som Svaghed jeg tyder“ (SPS III 69). – 320.3. „til Mesteren“] Indledningsdigtet til „Dæmpede Melodier“ (1875) hvis sidste Strofe lyder: „Skænk disse Toner noget af det Klangguld, / Du rige Mester, som Du selv har inde! / Lad mine Pile vingede som Falke / Blandt Mængden flyve; lad dem Maalet finde! / Vis Dig kun gavmild mod din ringe Lærling; / Husk paa, til Gavmildhed forpligter Stillingen: / Paa Helikon end gælder Adelslove, / Det er kun Jordens Drot, der vender Skillingen“ (SPS I 304). – 320.17. „Dig traf det gjerne“] Strofen lyder: „En saadan Nat – hvem skænkede ikke gerne / Den blege Død to Snese Oldingaar! / Et ungdomsfyrigt Blik ud mod det fjerne / – Dig traf det gerne – / Og saa en Baad, som rapt mod Maalet gaar!“ (SPS III 74). – 320.24. „Paraden“] „Den sidste Parade“. – 320.32. „*À la Paaskelam*“] i 2. Strofe af „Viking“ staar der: „Han er bleven kæmmet, / Dog ikke à la Paaskelam, / Han er bleven tæmmet, / Men ikke bleven tam“

(SPS III 88). – 321.21. *Wergeland*] hermed kan sammenlignes, hvad Pingel 17/4 1880 skrev til Bjørnson: „da jeg nu blev nærmere bekendt med Din senere Digtning og saa, at de samme Humanitetens og Frihedens Tanker, som jeg fra en modsat Side var naaet til, lyste gjennem denne Digtning, og at Du havde faaet Wergelands store Syn paa Digterens Kald, saa viste Dit hele Liv og Din hele Stræben sig atter for mig i den skønneste Harmoni og ligesaa lovbundet og naturmæssigt som Eders fossende Elves Løb fra Fjeld til Hav. Jeg nævnte Wergelands Navn: dermed nævnte jeg den Mand, som jeg omtrent skylder Mest af alle. At jeg ikke skal ende mit Liv som en menneskesky og menneskefyndsk Særling, at jeg endelig tror paa Menneskeheden og elsker mit Fædreland og mit Folk, at jeg efter Evne tager Del i Debatten om vore store Folkeanliggender, at jeg siger min Mening rent ud uden Omsvøb, det har jeg Ingen saaledes at takke for som Wergeland“ osv. („Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 182). – 321.33. *Slangen Nidhøgg*] if. Eddaen gnaver den paa Roden af Verdenstræet Yggdrasil. – 322.10. *Nære Trefodens hellige Baal*] Citat af Digtet „I den gryende Old“ fra „Derovre fra Grænsen“ Kap. V.

156.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 202 f.

324.4. *udkommet de sidste Dage i Marts*] Udsendelsen fandt først Sted midt i Decbr. 1878. – 324.6. *Fischer*] se Indledningen til Nr. 145.

157.

Utilg. 283,4°.

324.34. *Dit Brev*] Nr. 155. – 325.15. *Æventyrdigtning*] „Prinsessen og det halve Kongerige“. – 325.35. *Teresa Giuccioli*] se Noten til 256.34 f. – 325.35 f. *hans . . Død paa Hellas' Jordbund*] Byron, der meldte sig til at deltage i Grækernes Kamp mod Tyrkerne, døde af Malaria i Missolonghi 1824. – 326.5 f. *en ung . . Teresa*] Polly Thalbitzer. – 326.14 f. *Dit . . Forsvar for Din Overbevisning*] i „Dagbladet“ 1877 Nr. 235 havde Pingel svaret en anonym Teolog, der havde angrebet Adressen til Georg Brandes, at det, der forenede Underskriverne, var at G. B. havde ført Videnskabens Stilling til Kristendommen, „det vigtigste af alle Tidens Spørgsmaal, fra Studerekammerets Stilhed ud paa Livets vigtige Kampplads“; han følte sig ogsaa overbevist om, at hvis Hauch og Brøchner havde levet, vilde de have været med til at skrive under. Polemiken fortsattes endnu et Stykke Tid, bl. a. greb den senere Biskop B. J. Fog ind i Striden, hvad der fremkaldte et nyt Svar fra Pingel (Nr. 257). – 326.25. *et glt. Folkeæventyr*] se Noten til 292.30 f. – 326.26. *en Kunstnerroman*] formentlig „Med den brede Pense!“ (1889), der opr. bar Titlen „Livets Ret“ (Udkast i NkS. 3495,4°). – 327.18. *vor fælles brave Ven*] Viggo Drewsen.

158.

NkS. 4659,4°.

327.27. *lovede Dem forleden Dag*] Nr. 152. – 327.29. *Novellen*] „Føraarsgrønt“. – 328.3. *den hele danske Malerkoloni*] bl. a. Krøyer, Tuxen, Middelse og Karl Madsen. – 328.6. *en svensk Bog*] se Noten til 314.8 f. – 328.26. „*et Møde*“] blev aldrig skrevet. – 328.28. „*Palletskrab*“] se I 315.23 ff. – 329.13. *min Svoger*] Skolebestyrer Niels Juel-Hansen. – 329.24. *Zacho*] Landskabsmaler Chr. Z.s Tegning til „En Efterårsdag ved en Mose“ (U. og Hj. 24/2 1878 uden Tekst); H. D.s Brev er ikke bevaret. – 329.26 f. *Neumanns Venedig*] se Noten til 270.3.

159.

Utilg. 283,4°.

329.32. *Dit . . Brev*] Nr. 157. – 330.20. *Toddy-Filosofen*] Viggo Drewsen.

160.

NkS. 4656,4°.

330.27. *Dit . . Brev*] ikke bevaret. – 330.30. *Schds . . Digt*] Schandorphs „Til Holger Drachmann (Efter Modtagelsen af „Sange fra Havet““), dateret Rom, December 1877 („Samlede Digte“ (1882) 127 ff.). – 330.32. *Rom*] se Noten til 275.21. – 331.6. „*Paa Sømands Tro og Love*“] udkom midt i Oktbr. 1878 hos Hegel med Titelbillede af Krøyer og opnaaede 1886 3. Oplag. – 331.12. „*En Ligprædiken*“] fra „Sange ved Havet“. – 331.19. *De store Begivenheder*] den russisk-tyrkiske Krig 1877–78. – 331.31. *min „Aladdins Lampe*“] saaledes omtaler H. D. ogsaa i Nr. 151 og 161 „Prinsessen og det halve Kongerige“. – 331.32 f. *Digt om Dragonkonen i Sorø*] „Sandrine. (Dragonkonen i Sorø)“ blev første Gang trykt i „Ill. Tid.“ 5/5 1878 og derefter under Titlen „Den franske Kone i Sorø“ i „Ungdom i Digt og Sang“. – 331.35. *Rée*] Forlæggeren Immanuel R., der 1877 havde udgivet Konewkas „Den sorte Peter“ med Vers af H. D.

161.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 45–48.

332.15. *som Du bad om sidst*] I 305.33. – 332.29. *Skilsmissebevilling*] den er dateret 15/4 1878. – 333.33. *kommer „i Ilden*“] dette Udtryk forekommer i den til „Fjorten Dage“ omdøbte Fortælling (SPS III 364). – 334.17. *en . . Oversætter*] Novellerne udkom ikke paa Tysk. – 334.19. *allerede begyndt paa Svensk*] se Noten til 262.16. – 334.23. *Strodtmann*] se Noten til 154.23 f.

162.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 203-207.

335.14. *videbunt et timebunt*] Latinen udgik efter V. Pingels Forslag (se I 385.22). – 335.29 f. *Digt . . i „Ude og Hjemme“*] „Rimbrev til Esrom Sø“. – 335.31 f. *Skildringer fra vort aandelige Liv blandt Kunstnerne*] „Kunstnere“. – 336.14. *Drama*] „Over Broen“. – 336.17. *Victor Bendix*] Georg Brandes' Fætter, Komponisten og Pianisten V. B. – 336.18. *en romantisk Opera*] der kom intet ud af denne Plan; derimod er en af Bendix komponeret Symfoni „Fjeldstigning“ inspireret af H. D.s Digt af samme Navn i U. og Hj. 26/2 1882. – 337.10. *mit sidste Brev*] Nr. 156. – 337.18. *Carl Thomsen eller Jerndorf*] ingen af dem kom til at illustrere Digtværket. – 337.35. *min gamle Ven i München*] Henrik Ibsen. – 338.8. *en Ven af mig i Hamborg*]?

163.

Utilg. 283,4°. Trykt (delvis) L. C. Nielsen I 335.

338.18. *et længere Digt af Kaalund*] „En aaben Hilsen til Holger Drachmann“ („Ill. Tid.“ 3/3 1878, ogsaa som Særtryk); se Noten til 281.18. – 338.25. *svare Kaalund*] dette gjorde H. D. ikke; Kaalunds Syn paa H. D. fremgaar af hans Breve til Hegel (trykt L. C. Nielsen I 334 og 336). – 338.32. *Svar til B.*] som det ogsaa fremgaar af Nr. 165 ansaa H. D. det ikke for Umagen værd at svare Bergsøe paa hans Digt „Svar fra Esrom Sø“ (U. og Hj. 3/3 1878).

164.

NkS. 4656,4°.

339.15. *rejser . . tilbage til Paris*] dette blev opgivet p. Gr. af Stormvej (Rubow I 201). – 339.19. *Göteborg*] H. D. ønskede at træffe Aftaler med „Göteborgs Handelstidning“ om Korrespondancer fra Verdensudstillingen i Paris (Rubow I 196). – 339.25. *Pastor Lund*] Herman L., Præst for den norske-danske Menighed i Paris 1876-81. – 339.33. *Rom*] se Noten til 275.21; Illustrationen til „En Nutids Saga“ er af Carl Locher.

165.

NkS. 4659,4°.

340.33 f. *svarer . . ikke Bergsøe og . . Kaalund*] se Noterne til 338.25 og 338.32. – 341.7. *Introduktionen til de venezianske Billeder*] Digtet „Den natlige Sere-nade“ (U. og Hj. 31/3 1878, senere under Titlen „Den store Serenade i Venezia“ i „Ungdom i Digt og Sang“) til Neumanns Tegning.

166.

NkS. 3742,4°.

341.15. *Paa Gennemrejse*] til Malmö. – 342.3. *min Søster*] Erna Juel-Hansen.

167.

NkS. 4656,4°.

342.24 f. *den lille Pige*] H. D.s og Pollys Datter Gerda, f. 20/6 1877, som først fik Efternavnet Thalbitzer, men snart efter adopteredes af H. D. (se om hende H. Bentzon 208 ff.). – 342.26. *Theorin*] Stadslæge i Lund Gustaf R. A. T., som H. D. havde kendt fra 1873; i dette Aar havde han deltaget i et Naturforsker møde i Kbhvn. Hos ham blev Polly og Gerda anbragt, og under hans Pleje helbredtes Polly for den Underlivssygdom, hun led af. – 342.30. *Mit incognito*] paa de svenske Hoteller kaldte han sig ved sine to Mellemnavne Henrik Herholdt (Rubow I 197). – 343.4 f. *Sømandshistorierne*] „Paa Sømands Tro og Love“ (udk. midt i Oktbr. 1878). – 343.5 f. *Fra Hendriksen havde jeg et . . Brev*] ikke bevaret.

168.

NkS. 4659,4°.

343.17. *Deres sidste Brev*] ikke bevaret. – 344.15. *Bergsøe*] H. D.s Vrede skyldtes Bergsøes Indlæg i Versefejden, „Svar fra Esrom Sø“, der beskyldte ham for Mangel paa Alvor. – 344.16.[. .] Udeladelsen indeholder nogle urimelige og ubeherskede Angreb paa Bergsøes og Peter Hansens Privatliv. – 344.18. *Digtet fra Venezia*] se Noten til 341.7.

169.

NkS. 4656,4°.

344.29. *Harald Jerichau*] Billedhuggeren Adolf J. og Malerinden Elisabeth J.-Baumanns Søn, der var Maler og tilbragte en stor Del af sit Liv i Syden. H. D.s Mindedigt stod i Vilh. Møllers „Nutiden“ 7/4 1878 (senere i „Ungdom i Digt og Sang“). Hans Hjem er skildret i Fortællingen „Det dyre Brød“ i den posthume Samling „Vagabundus“. – 344.33. *John Paulsen*] den norske Forfatters Digt stod i U. og Hj. 24/3 1878. – 345.3. *Novellen*] Publiceringen af „Foraarsgrønt“ i U. og Hj. stod paa 10/3-9/6 1878. – 345.8 f. *Stemningsdigt*] se Noten til 341.7. – 345.10. *Introduktionsbrev*] til Artikelserien „To Byer“ i „Nationaltidende“ 13/4-15/5 1878. – 345.11. *Hjorth Lorenzen*] Genealogen Hans Rudolf Hiort-Lorenzen var 1877-93 Redaktør af „Nat. Tid.“. – 345.19. *Din Bog*] „Fra Fyrrenerne“ I (1878).

170.

Utilg. 446,4°.

345.32. *Digtet*] se Noten til 341.7. – 346.2. *det større Digt*] se Noten til 346.32 f. – 346.5. *går syd på*] som Korrespondent for „Nat. Tid.“ under Udstillingen i Paris. – 346.11. „*Nutiden*“] se Noten til 344.29. – 346.19. *tænke forskjelligt om mange Ting*] Hendriksen hældede nærmest til en mild Grundtvigianisme.

171.

NkS. 4659,4°.

346.32 f. *de venezianske Canaler*] som det ses af I 270.7 havde H. D. Planer om en Bog, der skulde handle om Venedig, og Digte hertil var tiltænkt U. og Hj. – 347.2. *Svar*] da det kom til Stykket, opgav H. D. at svare sine Angribere. – 347.6. *Goethes Benvenuto*] Oversættelsen af Benvenuto Cellinis Selvbibliografi („Die Horen“ 1796–97). – 347.29 f. „*Nutiden*“ .. „*Ill. Tidende*“] i det første blev Mindediget over Har. Jerichau trykt 7/4, i det andet „Over Barren“ 6/12 1878. – 347.33. „*Søndagsligvognen*“] se Noten til 269.26.

172.

Utilg. 283,4°. Trykt Br. Br. III 48–52.

348.14. *gjorde Edvard en Visit*] jf. II 29.32 ff. – 348.29. *Synderegister*] se Nr. 146, 149. – 350.2 f. *hans Hustru er .. lidende*] Harriet Brandes døde 23/7 1879. – 350.14. *de Par Breve, vi vekslede*] Nr. 128, 143, 144.

173.

Utilg. 283,4°.

351.20. *Den sidste Sending*] O. B. hjalp H. D. med Tilrettelæggelsen af „Paa Sømands Tro og Love“ (udk. midt i Otbr. 1878). – 351.22. *Wisbechs og Réés Tilladelse*] til at udgive de Fortællinger, der havde staaet i deres Almanakker; Immanuel Réé udgav 1876–78 „Den store nordiske Almanak“. – 351.23. *Krøyers Titelbillede*] det forestiller Fiskere i Samtale. – 351.25. *et Digt til Almanaken*] heraf blev intet. – 351.26. „*Homo sum*“] O. B. oversatte 1878 Georg Ebers' Roman af dette Navn. – 351.28. „*Morgenbl.*“] Numret for 7/4 1878 indeholder en Omtale af U. og Hj. i Anledning af dets nye Kvartal, hvor det hedder: „Hr. Hendriksens Blad har .. debatteret det Problem: Er Hr. Holger Drachmann en stor Mand eller ikke? Det er af almindelig Interesse, at de Ideer, den unge Drachmann gjorde sig til Talsmand for, naa frem til Klarhed, og at det Gode i dem maa vinde Sejrr; men det er af mindre Interesse, om Hr. Drachmann selv er en stor Mand eller ikke. Og de to Ind-

læg i Sagen er heller ikke ganske heldige. Thi det ene, Hr. Drachmanns *pro* [ø: „Rimbrev til Esrom Sø“], røber en altfor ubegrundet Selvskildring, medens det andet, Hr. Bergsøes *contra* [ø: „Svar fra Esrom Sø“], burde have været præget lidt mere af Intelligens, lidt mindre af Skinsyge“. – 351.29. *Flinch*] se Noten til 198.26. – 352.3. *Prosafortælling*]?. – 352.7 f. „Kagepigen“ til *Møllers* „Roman-Bibliothek“] Schandorphs Fortælling var udkommet 1878 i „Nuditens Roman-Bibliothek“. – 352.15. *Digtet om Jerichau*] se Noten til 344.29. – 352.15 f. *Dit Brev til „Dagstelegr.“*] Pariser-Brevene fremkom baade i „Dags-telegrafens“ og „Nationaltidende“, der begge blev udgivet af C. Ferslew og havde fælles Stof. 2/4 udtalte H. D. sig stærkt nedsettende om Zolas Naturalisme, især om «L'assommoir». – 352.25. *min Bog*] „Fra Fyrrener“ I. – 352.27. *samle dine Strids- og Tidsdigte*] dette skete i Digtsamlingen „Ungdom i Digt og Sang“ (1879).

174.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow I 202 f.

353.24. *in petto*] „uden at udtale den“. – 354.14. *skrev ham . . fra Paris til*] Nr. 142. – 354.22. *min Talsmand*] at O. B. virkelig talte H. D.s Sag hos Hegel, fremgaar af L. C. Nielsens „Frederik V. Hegel“ I 343 ff. – 355.6. *mine Pariserbreve*] Artikelrækken „To Byer“ i Anledning af Verdensudstillingen („Nat. Tid.“ 12/4–15/5 1878). – 355.29. *Dykkerklokken*] ø: „Et Brev fra Venedig“ („Mrgbl.“ 19/11 og 21/11 1876, optaget i „Vildt og Tæmnet“). – 355.29. *1ste Række Breve*] „Paris i Randtegninger og Initialer“ („Mrgbl.“ 28/12 1876–6/2 1877); denne Serie udkom først i „Rejsebilleder“ (1882). – 355.30. *2den Række*] se Noten til 355.6. – 355.31. *En Fortælling*] „En Erindring fra Venedig“ („19. Aarh.“ Jan.-Febr. 1877). – 355.32. *En Række Digte*] f. Eks. „Syge Mennesker – raske Tider“ (U. og Hj. 21/4 1878). – 356.1. *Tid og Strid*] svarende til de to Afsnit af „Ungdom i Digt og Sang“, der hedder „I Panser og Plade“ og „Tidsbilleder og Karakteristiker“. – 356.7. *Under Overfladen*]?. – 356.8. *Snap*] se Noten til 119.30. – 356.9. *Helgoland*] Artikelserien „Signaler fra Helgoland“ („Mrgbl.“ 21/8–1/9 1875). – 356.10. *Vestjylland*] Artikelrækken „September-Strejftog ved den danske Grænse“ („Mrgbl.“ 19/11–25/11 1875, optrykt i „Rejsebilleder“). – 356.11. *Göteborgs Krona*]?. – 356.12. *Islandsfarten*] Digtet „Islandsfarten før og siden“ („Mrgbl.“ 26/7 1874, optaget i „Ungdom i Digt og Sang“). – 356.14. *Naar Mørket falder paa*] Novelle fra „19. Aarh.“ Juni-Juli 1877 (optrykt i „Vildt og Tæmnet“). – 356.15. *I Røg og Damp*] i (utrykt) Brev til Edv. Brandes, dat. „Tirsdag 1877“, taler H. D. om „den Novelle, som jeg har liggende fra ifjor 'Røg og Damp'“; den synes ikke at være bevaret. – 356.16. *Et lykkeligt Par*]?. – 356.26. *Livets „Realiteter“*] Citat fra Digtet „Brændende Spørgsmaal“.

175.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 52–60.

357.28. *en Ægteskabsbevilling*] H. D. havde ganske vist 15/4 1878 faaet sin Skilsmisse bevilget, men derimod ikke opnaaet Tilladelse til at indgaa nyt Ægteskab. – 358.19. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 358.30 f. *et . . Stiletstød gennem „Morgenbl.“*] se Noten til 351.28. – 359.3. *en Kunstnerroman*] første Novelle af Cyklusen „Kunstnere“, „Foraarstrøen“, hvori der forekommer en fattig ung Maler. – 359.7. *et Digt om sultne Tyrker*] „Et Opraab“, skrevet 19/2 1878 i Paris til Støtte for Indsamlingen til tyrkiske Flygtninge (trykt i „Fædrel.“ 22/2 1878, senere i „Ungdom i Digt og Sang“). – 359.15. *vort tidligere „Fællesorgan“*] „Mrgbl.“ var indtil 1884, da det blev overtaget af det „danske“ Venstre, „Fællesorgan for det forenede Venstreparti“, selvom det var smaaet bevendt med Enigheden inden for Partiet. Fra 1/5 1877 var Hørup tvunget ud af Redaktionen og Edvard Brandes' Indflydelse blevet stærkt reduceret. – 361.13 f. *en Onkel . . har udgivet en Pjece imod mig*] Regner L. Ulstrup: „Et Alvorsord fra Helsingør til Holger Drachmann“ (1878), et Indlæg paa Vers, der if. Titelbladet solgtes til Fordel for „Foreningen til Syges og Saaredes Pleje“. Forfatteren, der var Konsul, var en Brodersøn af den i Noten til 35.11 omtalte Grosserer Chr. Ulstrup. – 361.19. *Shelley*] den engelske Digter, der først havde været gift med Harriet Westbrook, forlod hende for at ægte Mary Godwin. Da den første Hustru døde, nægtede Lordkansleren ham Ret til at opdrage sine Børn med hende. – 361.24. *et lille Væsen paa Stabelen*] der fødtes ikke H. D. flere Børn med Polly. – 363.3. *Udstillingen*] Verdensudstillingen i Paris. – 363.21 ff. *England . . fører Humanitetens . . Sag imod den russiske Kolos*] Disraeli bestræbte sig under den russisk-tyrkiske Krig 1877–78 paa at hindre, at Rusland udvidedes (jf. Digtene „Den syge Mand“ og „Stormagter“ i „Ungdom i Digt og Sang“). – 364.20. *Giboyer*] se Noten til 81.30–32.

176.

NKS. 4659,4°.

365.4. *Borchsenius*] O. B. havde hidtil mest skrevet i P. Hansens „Nær og Fjern“, som H. D. afskyede, men blev fra 1879 nærmere knyttet til U. og Hj., fra 1880 som Hendriksens Medredaktør. Fr. Hendriksen omtaler („Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 185), at baade Goldschmidt, Jul. Lange og Edv. Brandes betegnede dette som uheldigt, og selv antyder han skaansomt, at han snart kom til samme Resultat: „Flittig og uegennyttig arbejdede han for Bladet, men det havde nu engang sin særlige Karakter, der ikke gav overvættets megen Plads for en selvstændig Stilling for ham“. – 365.10 f. *at „Derovre fra Grænsen“ ikke blev trykt hos Dem*] se Noten til 231.33. – 365.18 f. *mine politiske Digte*] kun „Syge Mennesker – raske Tider“ fremkom i U. og Hj. (21/4 1878, senere i „Ungdom i Digt og Sang“).

177.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 60-63.

363.24. *Dit Brevkort*] ikke bevaret. – 366.2. *min Artikel i „Nationaltidende“*] i en af Artiklerne fra Verdensudstillingen (17/4 1878) havde H. D. med en Skildring af en bleg Medpassager i Jernbanekupeen givet en Karikatur af E. B.: „Overkultiveret, overarbejdet fra Ungdommen af, daarlig Fordøielse, vranten, har læst altfor mange Bøger, kjender kun Mennesker inden for en vis Klasse og kun Naturen fra tre Sommermaaneder. Transpirerer aldrig, ser kun i Solen en stor Kakkellov, som man ærgrer sig over, naar den gaar ud, har lagt Maanen paa Hylden og tænker kun paa den som paa Mæslinger eller Børnekopper.

Er træt af at læse og læser dog bestandig; thi hvad skal man bestille andet? De fleste Mennesker ere dumme, og de, som ikke ere dumme, ere nogle Slyngler. Skjønliteratur er noget, som fremkommer ved en aandelig Kraftanstrengelse og efter tilbørlige Forstudier. Naar man er kapabel til den første og gider gjøre det sidste, kan man i Grunden alle fremstille Poesi, lige som man kan fremstille et Stof ved en kemisk Proces. Det Rationelle er det eneste, Inspiration er noget Nonsens, det „Uforklarlige“ er en Dumhed at nævne; naar man taler i en Bog om Forsynet, begaar man en Blasfemi eller har en Spekulation i Baghaanden.

Har giftet sig tidlig; ved at gifte sig tidlig undgaar man Vidtløftigheder, ved Vidtløftigheder skader man sin borgerlige Stilling, og skjønt Borgerne ere nogle Imbeciler, hvis Dom man ikke bør regne, saa generer dog deres Spydigheder; – thi en Spydighed, naar den er tilstrækkelig færdig anbragt, er det eneste virkelig Onde i Verden, det eneste, der kan tvinge en mandig Sjæl i Knæ.

Har i sit Giftermaal sørget for at forene, hvad man kalder for Tilbøielighed, med noget mere haandgribeligt. Man er Barn af sin Tid, og vor Tid vil have sig betalt for sin Uleilighed.

Er inderlig, hjertelig utilfreds med det hele, og først og fremmest med sig selv. Man er flittig, mangesidig dannet, godt klædt, har Smag, er bleven rig; hvorfor kan man ikke blive en stor Mand?“.

367.2. *skrevet om d'Israel*] „Syge Mennesker – raske Tider“ (U. og Hj. 21/4 1878). – 367.5 f. „*Alvorsord til H. D. fra Helsingør*“] se Noten til 361.13 f.

178.

NKS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 208-211.

368.6. *Prof. Frederiksen*] D. G. Monrads Svingerson, Nationaløkonomen Niels Chr. F., Professor ved Kbhvn.s Universitet og Folketingsmand; p. Gr. af svære økonomiske Tab forlod han 1877 Landet og rejste til Amerika, hvor

han udgav det danske Ugeblad „Heimdal“. — 368.10. *Musikkompositionerne*] f. Eks. Henrik Hennings' Melodi til „De sønderjyske Piger“ („De vog dem, vi grov dem“) i U. og Hj. 14/4 1878. — 368.20. „*Paa Sømands Tro og Love*“] udkom midt i Oktober 1878 og maatte s. A. trykkes i nyt Oplag. Ideen at dele Fortællingerne i to Rækker blev opgivet; i Stedet deltes Bogen i to Afsnit: 1) „Af Bjørneslægts Familiehistorie“, hvoraf „Hun kuler op“ havde været trykt før (U. og Hj. 8/9 1878) og 2) „Andre Historier“, der ikke var nye: „Sølvskibet“ („Wisbechs Almanak for 1878“). „En Nutids Saga“ („Ny dansk Folkekalender for 1878“), „Søren Sundeveds Englandsrejse“ („Folkets Almanak for 1875“), „Toget mod Anholt“ („Wisbechs Almanak for 1875“) og „En Strandvaskers Historie“ („Den store nordiske Almanak for 1878“). — 368.33. *oplæst af Mantzius*] paa Universitetet 4/11 1877. — 369.11 f. *trykke . . i „Ude og Hjemme*“] se Noten til 379.17.

179.

NkS. 4640,4°.

369.25. *nogle Artikler om Kunst*] H. D.s Artikler fra Verdensudstillingen var fremkommet i „Nat. Tid.“, men samledes ikke til nogen Bog. — 369.28. *Dit Digt til mig*] se Noten til 330.30. — 370.1. *Aviserne indeholde kun Grovheder*] en Indsender, der undertegner sig E-s, udtrykker i „Fædrel.“ 24/5 sin Misbilligelse af, at H. D., der paa anden uheldig Maade har bragt sig i Folke-munde, har faaet 1000 Kr. i Rejseunderstøttelse for at gøre dramaturgiske Studier, samtidig med at Molbech, „Ambrosius“ Digter, berøves en Bevil-ling, han i nogle Aar har modtaget; Artikelforfatteren mener, at H. D.s Ta-lent er udelukkende lyrisk og malerisk. 3/6 svarer H. D. smstds. og tilbage-viser Beskyldningen for, at hans Fortællinger skulde vise, at han ikke kender Omgangstonen mellem dannede Mennesker, men kun Knejpetonen. — 370.13. *Fardag*] Skiftedag. — 371.10. *E. v. d. Recke*] det sidste Digt i hans „Lyriske Digte“ (1876) er dateret „St. Hans Hospital, d. 22/1 76“. — 371.16. *Blædel*] Pastor Nicolai Gottlieb B. var fra 1849 Præst ved Almindeligt Hospital og Abel Cathrines Stiftelse. — 371.20. „*Knejpesprog*“] se Noten til 370.1. — 371.24. *Elskousbarn*] Gerda, H. D.s Datter med Polly. — 372.5. *da fik den Glæde saa brat en Ende*] her er det naturligtvis H. D., der selv har Ordet.

180.

NkS. 4656,4°.

372.20. *Jeg vekslede et Brev med Hegel*] Nr. 178. — 373.10 f. *Komplimenten . . i „Fædrelandet*“] se Noten til 370.1. — 373.24. „*Newstead*“] Byrons Slot Newstead Abbey. — 374.27. *Goldsmidt*] Meir Goldschmidt aflagde Besøg paa Verdensudstillingen i Paris 1878 (se hans „Breve til hans Familie“ II 127); de havde mødt hinanden i London 1871 (se Nr. 6).

181.

Utilg. 283,4°.

182.

NkS. 4656,4°.

377.1. *en god Ven*] Varemægler Harald Christensen, senere bosat i Frederikshavn (Rubow I 210).

183.

Utilg. 283,4°.

377.13. *Boye*] Arkæologen Vilhelm B., Mimi Drachmanns Forlovede. – 377.25. *Digtene*] „Ungdom i Digt og Sang“.

184.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 9 f.

378.29. *Digtsamling*] se foreg. Note. – 378.33. *poscimur*] „Opfordring“. – 379.17. *Prøvestykket*] „Hun kuler op“ (U. og Hj. 8/9 1878). – 379.18. *Slutningen*] den store Bjørn siger her: „der er Piger nok endda tilbage i Verden, og man kan jo se sig for, førend man løber paa Siden af dem, om Tømmeret er solidt og kan holde Rejsen ud“ (SPS III 191). – 379.32. *et Digt*] „Til min Søster“ („Mindebogen“ 1936 S. 15 ff.).

185.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 10 f.

380.9 f. *tre . . Smaadigte til min Søster*] „En Sang til min Søster“ (U. og Hj. 6/10 1878), „Rundtomkring ved Søen“ (Rubow: „Drachmann-Manuskripter“ 16 f.) og „Sange til en Søster“ Nr. 12 („Ungdom i Digt og Sang“); se Rubow I 221 f. – 380.23 f. *tage „Prinsessen“ alvorligt for mig*] dette dramatiske Digt skulde have været H. D.s Bryllupsgave til Polly og var derfor ganske naturligt blevet henlagt. – 380.30 f. *Forord og Tilegnelse*] „Prinsessen og det halve Kongerige“ var opr. (se Coll. Saml. 137,4°) tilegnet „de Unge derhjemme i Norden“ og forsynet med et Forord, der forklarer, at den gode Modtagelse, Digterens to sidste Arbejder har faaet, har tilskyndet ham til allerede at lade en ny Bog følge, og at Ideen skyldes Sv. Grundtvigs Genfortælling af Eventyret. Til Slut hedder det: „Jeg tilegner mit Digt til de Unge i Norden, fordi man i Reglen antager dem for at have de varmeste Hjærter. Jeg haaber, at heller ikke de Ældre skulle forblive kolde“. – 380.35 f. *den . . „lille Mand“*] symboliserer den mandlige Hovedperson Johans bedre Jeg. – 381.6. „*Dyrenes Beskyttelse*“] denne Forening udgav 1878 med Bidrag af forskellige Forfattere Bogen „Androkles“, redigeret af Leo Ritter, og havde bedt H. D. om et Digt;

det blev „Androkles og Løven“ (senere i „Ungdom i Digt og Sang“). Kaa-lunds Digt hed „Du Menneskebarn, som bryster dig stolt“. – 381.16. *Circus maximus*] H. D.s Digt fra U. og Hj. 4/11 1877 (optaget i „Ungdom i Digt og Sang“).

186.

Utilg. 283,4°.

382.6. *ser med venligere Øjne . . paa „Prinsessen“*] rent bortset fra de saglige Grunde var O. B. utvivlsomt ærgerlig over, at H. D. denne Gang ikke fra Begyndelsen havde indviet ham i sin digteriske Plan. – 382.26. *en god Bog*] „Paa Sømands Tro og Love“. – 382.32. *det „Drama“, hvortil du har faaet offentlig Understøttelse*] se Oplysningerne foran Nr. 145. – 383.2 f. i „Korsaren“ *stod der*] Udtalelsen forekom i Anmeldelsen af H. C. Andersens „Kongen drømmer“ („Korsaren“ Nr. 180). – 383.9. *trykt inden 1. Debr.*] Bogen udkom 16/12 1878.

187.

Utilg. 283,4°.

384.1. *et Stykke af Dit Liv*] Skuespillet er et Udtryk for H. D.s Kærlighed til Polly.

188.

Utilg. 283,4°.

385.22. *indskrænke Anvendelsen af Latinen*] dette skete vistnok ogsaa. – 385.24 f. *hans Forhold til Bacchantinderne*] dette Parti maa være udgaaet. – 385.32 f. *Manden, der vil gaae i tyrkisk Tjeneste*] udgaaet ved Omarbejdelsen. – 386.21. *en temmelig løs Person*] en saadan Udtalelse af Fischer er ikke fundet.

189.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 12 f.

386.31. *Dine to Billetter*] kun den ene er bevaret; det drejede sig for O. B. om at overtale H. D. til at gaa med til den Fest for Bjørnson, som O. B. og Schandorph havde arrangeret paa Skydebanen 3/11 1878, og skrive en Sang dertil. – 386.32. *mit Svar*] af 1/11 1878 (NkS. 4546,4°). – 386.32. *Pingels Linjer til Schandorph*] en Billet dat. 1/11 af Indhold: „Da Drachmann er blevet forkastet, ønsker jeg ikke at være med“ (Utilg. 283,4° mellem Breve fra O. B.). – 387.33 f. *Bjørnson . . blev bange, da jeg sendte ham min „Tannhäuser“*] se I 235.13 ff. – 388.2. *Vis-Knut*] en Artikel-Serie om den bondefødte Lægprædikant Knut Rasmussen Nordgaarden i U. og Hj. 28/4–19/5 1878. – 388.22 f. *Viggo Schmidt*] Overkrigskommissær, Ingeniør og Translatør V. S.; han var Kaa-lunds Fætter og havde sammen med J. C. Lembcke 1875 stiftet „Foreningen til Dyrenes Beskyttelse“.

190.

NkS. 4656,4°.

388.30. *Dine Linjer*] et utrykt Brev, dateret „Søndag 5½ Skydebanen“ [3: 27/10 1878], hvori O. B. hævder, at der vilde blive tillagt H. D. „stygge og smaa Motiver“, hvis han ikke deltog i Bjørnsonfesten, if. (Rubow (II 14) fordi Bjørnson ikke skulde være velset i Regeringskredse. Under disse Omstændigheder gik H. D. alligevel med til Gildet og forfattede endogsaa et Digt, „Hilsen efter Bordet“, der 5/11 1878 blev trykt i „Mrgbl.“ (senere i „Ungdom i Digt og Sang“). Festen er skildret i „Mrgbl.“ 5/11 1878, i Schandorphs „Oplevelser“ I 328, Br. Br. II 321, „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I 147-149 og Stangerup II 17-20.

191.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 225 f.

389.12. *Øster Søgade*] H. D. var 4/11 1878 flyttet fra Hotel l'Europe til Carl Lochers Lejlighed Østersøgade 108, der stod ledig, mens Maleren var i Udlandet, og den nyforlovede Mimi Drachmann førte Hus for sin Broder. – 389.16. *Jeg gennemløber . . . „Morgenbladets“ forskellige Aargange*] for at samle Stof til „Ungdom i Digt og Sang“. – 389.23. *en Samling*] E. B.s pseudonyme Teaterrecensioner blev ikke samlet til en Bog, hvorimod han udgav sine Skuespillerkarakteristikker i de to Bind „Dansk Skuespilkunst“ (1880) og „Fremmed Skuespilkunst“ (1881).

192.

NkS. 4656,4°.

390.2. *Hamborg*] i Julen 1878 besøgte H. D. Emmy her. – 390.5. *Dit lidt nervøse Brev*] dette er ikke bevaret, men af et Brev fra O. B. 21/12 til Hegel (L. C. Nielsen I 345 f.) kan man se, hvad det er gaaet ud paa. O. B. hævder, at Digteren for Profitens Skyld har undladt at afvente O. B.s Ændringer til 2. Oplag og derved brudt et Løfte til ham, der dog mener at kunne tillægge sig Æren for, at der er kommet en Sammenhæng i „den lille Mand“. Ogsaa til Hegel taler O. B. om H. D.s Dans om Guldkalven. Paa Kanten af H. D.s utrykte Brev 19/12 1878 til Hegel har denne noteret, at Rettelserne kom for sent til 2. Oplag; et 3. Oplag blev der ikke Tale om før 1899. – 391.19. *paa Skydebanen*] ved Bjørnsonfesten (se Nr. 189).

193.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 63 f.

391.30 f. *mine to sidste Bøger*] „Paa Sømands Tro og Love“ og „Prinsessen og det halve Kongerige“. – 392.1 f. *to af disse sidder nok paa Sindssygeanstalter*]

den ene er Ernst v. d. Recke (se Noten til 371.10 og „Correspondance de Georg Brandes“ II 50); hvem den anden er, vides ikke. – 392.10. *Guldgaasen i Æventyret*] i Chr. Winthers „Fabler af Æsop“ (1859) 84 gengives Eventyret „Gaasen med Guldæggen“; H. D. husker det ikke nøjagtigt: der fortælles om en Mand, der ejede en Gaas, som hver Dag lagde ham et Guldæg, men da det gik for langsomt, slagtede han Gaasen og fandt det samme inden i den som i enhver anden Gaas. – 392.14. *Din Benjamin Disraeli*] G. B.s Monografi udkom midt i Decbr. 1878. – 392.16. *et Digt*] se Noten til 367.2. – 392.28 f. *om . . Din Husstand er bleven forøget*] Edith Brandes fødtes først 17/1 1879. – 393.5. *Peblingsøen*] ∅: Sortedamssøen.

194.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 212–214.

393.14 f. *Rettelserne i 2det Oplag*] se Noten til 390.5. – 393.16. *hans Anmeldelse i „Ude og Hjemme“*] O. B. omtalte 29/12 1878 „Prinsessen og det halve Kongerige“ sammen med E. v. d. Reckes „Archilochos“; han har sine Betæneligheder ved Skildringen af „den lille graa Mand“, som han foreslaar ændret i 2. Oplag, men ender med at fastslaa, at med Sømandsfortællingerne og Eventyrdigtet „anse vi ikke alene Holger Drachmanns Stilling i den danske Literatur for sikret i ydre Henseende, hvad Publikum og Kritiken angaar, men nu haabe og tro vi ogsaa, at han virkelig i indre, i dybere Forstand en Gang vil vinde Prinsessen og det halve Rige“. – 393.28. „*Dyvekes Sange*“] to Prøver (U. og Hj. 23/3 1879) paa den Cyklus, der blev optaget i „Ranker og Roser“ (1879). – 393.30. *et Drama over Christian d 2den*] Planen, der paa ny optog H. D., da han 1882 besøgte Byen Lier i Belgien, hvor Christian II havde opholdt sig i Landflygtighed, blev aldrig bragt til Udførelse. – 394.16 f. *den større Digtsamling*] „Ungdom i Digt og Sang“. – 395.1. „*Tordenskjold*“] „Peder Tordenskjold“ udkom først 2. Decbr. 1880. – 395.15. *en Digtergave*] paa Finansloven 1879–80 blev der tildelt H. D. en fast aarlig Understøttelse paa 1000 Kr.

195.

NkS. 3742,4°.

395.29. *Deres Spørgsmaal*] et Brudstykke af Hegels Brev af 24/1 1879 er aftrykt (med forkert Aarstal) hos L. C. Nielsen I 283. – 395.34. *Kaalunds*] efter at Kaalunds „En aaben Hilsen til Holger Drachmann“ havde set Lyset i „Ill. Tid.“ 3/3 1878, arbejdede H. D. paa et Svardigt, hvortil Udkast dels i Coll. Saml. 135,4° (et dateret Jan. 1879), dels – i en anden Version – i NkS. 2106 fol. II. Han havde tænkt sig det anbragt som Tilegnelse foran i „Ranker og Roser“, men da Kaalund i Mellemtiden i „Nær og Fjern“ 9/3 1879 offentliggjorde et helt nyt Stridsdigt „Brændende Spørgsmaal“, opgav H. D.

sin Plan. Senere paa Aaret synes han atter at have været betænkt paa at optage det i Afsnittet „I Panser og Plade“ af „Ungdom i Digt og Sang“ (se Noten til 406.32), hvad han dog, da det kom til Stykket, frafaldt, saaledes at Digtet først fremkom efter Kaalunds Død i „Mrgbl.“ 12/5 1885. – 396.1. *Digtet* . . i „Fædrelandet“] „Et Opraab“ („Fædre.“ 22/2 1878). – 396.2. *Digtet til Bjørnson*] „Hilsen efter Bordet til Bjørnson“ („Mrgbl.“ 5/11 1878). – 396.4. „Islandsfarten“] se Noten til 111.32; dette Digt var Hegel meget betænkelig ved at lade trykke, fordi det angreb Digteren Carl Andersen, som Hegel personlig satte Pris paa, men O. B. overtalte ham til at lade det passere (L. C. Nielsen I 347). – 396.20. „Dyvekes Viser“] se Noten til 393.28. – 396.20. „Sange til min Søster“] 1. Del af Afsnittet „Døgnets Psalmer“.

196.

NkS. 4656,4°.

397.6. „Holla, Du hidsige“] „Svar til Morgenbladet“. – 397.7. *Digtet til Bj.*] se Noten til 396.2. – 397.9. *et Par Stemningsdigte*] det ene er „Pejling“, det andet synes at være udgaet.

197.

NkS. 4656,4°.

397.29. *Dit sidste Brev*] ikke bevaret. – 397.33. *Isbaadstransport*] da Vejret slog om til Tø, oplevede H. D. ikke dette eventyrlige Foretagende, men Isbaadens Fører fortalte ham om en farlig Transport i 1871, som H. D. udnyttede til en Artikel „Under Istransport“ (U. og Hj. 2/3 1879); her meddeles det, at Formanden fik Passagererne til at synge og fortælle Historier undervejs, hvad der aabenbart har givet H. D. Ideen til Fortællingen „Dreven af“. – 398.12. *mine „Memoirer“*] den oftere omtalte selvbiografiske Skitse fra 1877. – 398.22. *Epigonos*] det Pseudonym, hvorunder Karl Gjellerups første Roman „En Idealist“ (1878) var udkommet; efter Læsningen af Bogen fik H. D. helt andre Tanker om dens Forfatter (se Nr. 203).

198.

NkS. 3742,4°.

399.13. *Fr. Rung*] Komponisten, den senere Kapelmester ved Det kgl. Teater F. R. – 399.14 f. „*Da de slettede Paragrafen ud*“] af „Ungdom i Digt og Sang“. – 399.16. *C. C. Lose*] se Noten til 273.16; Loses Bog- og Musikhandel blev 1871 overtaget af Ferdinand Borchorst. – 399.18. *Forlagsbureauet*] sammen med Boghandlerne Otto Delbanco, C. G. Iversen og C. C. Lose stiftede Hegel 1854 dette Forlagsfirma, der havde til Opgave i Fællesskab at udgive Værker, der p. Gr. af deres Kostbarhed krævede en større økonomisk Indsats.

Bl. a. udgav Forlagsbureauet fra 1859 „Illustreret Tidende“. – 399.26. „*Sange for de Smad*“] denne ægte drachmannske Plan realiseredes ikke.

199.

NkS. 4656,4°.

401.5. *en lille Reise*] til Hamburg. – 401.9. *tilskrevet Schandorph*] ikke bevaret. – 401.10. *Kaalunds Digt*] „Brændende Spørgsmaal“ („Nær og Fjern“ 9/3 1879, genoptrykt i „Krydsede Klinger“, 1918), der angriber „Ildtilbederne af Realiteten“. – 401.10. *Indledningen*] se Noten til 395.34. – 401.21 f. *Trommen som røres i Randers Gader*] Hentydning til Folkevisen om Niels Ebbesens Drab paa Grev Gert.

200.

Utilg. 446,4°.

401.30. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 402.6. *mit Rimbrev fra Rom*] se Noten til 330.30. – 402.9. „*Fastespiser*“] Hentydning til Indledningsdigtet til „Prinsessen og det halve Kongerige“ med dets Undsigelse til Naturalismen: „Dagen bød paa Stokfisk / – og den var blødt i Vand – / jeg sad og ventede sulten / paa Føde for min Tand: / Men der var Fastespiser kun paa Bordet“ (SPS III 413). – 402.13. *φάλλος*] Phallos. – 402.17. *som der staar i Aladdin*] i en af Morgianes Repliker i 3. Akt (Liebenbergs Udg. af „Poet. Skr.“ I 180). – 402.19 f. *in bona caritate*] „i god Forstaaelse“. – 402.29 f. *Nu sees vi . . hos Hegel*] om denne Sammenkomst se et Brev fra Borchsenius til Hegel 22/3 1879 (aftrykt L. C. Nielsen I 346), hvori O. B. tilraader Hegel ikke at invitere Kaalund sammen med H. D.: „Paa dette vaklende Rør maa ikke altfor mange Melodier spilles paa en Gang“. – 402.33. *et Svar*] Digtet „Til min gamle Ven H. V. Kaalund“ („Nær og Fjern“ 16/3 1879). – 403.1. *Du er saa vred paa Tiden*] Digtets 8. Strofe, der i Trykket er helt omarbejdet.

201.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 21 ff.

403.20. *dit Brev*] ikke bevaret. – 403.22. *Korr.*] paa „Ranker og Roser“, udk. først i April 1879. – 403.25. „*Longobarder*“] U. og Hj. 6/4 1879 (senere i „Ungdom i Digt og Sang“). – 404.7. *din egen erotiske Ild er slukket*] O. B.s 1. Ægteskab blev samme Aar opløst. – 404.25. *en . . Nutidsfortælling*] „Poul og Virginie under nordlig Bredde“ (udk. først i Maj 1879). – 404.28 f. *vort polske Oprindelsesblod*] H. D.s Farmoder, f. Kobiersky, stammede fra en polsk Slægt (A. G. Drachmann: „Min Rejse gennem Livet“ I 15 og „Tilskueren“ 1908 S. 123; jf. „En Overkomplet“, hvor der tales om Slægten „Snopodolsky“). – 405.10. *Svaret til Kaalund*] H. D. opgav at svare ham. – 405.17.

Ugeskriftet] „Nær og Fjern“, hvor Kaalunds „Brændende Spørgsmaal“ havde staaet. — 406.15. *Slutningsdigtet* „Baand“] i Nr. 220 kaldt „Lænker“, oprindeligt tænkt som afsluttende Digt i „Ranker og Roser“ (Afskrift i NkS. 2936,4°).

202.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 214-216.

406.32. *Kaalunds Brev*] af 13/3 1879, trykt L. C. Nielsen I 336. Gennem Hegel havde H. D. tilsendt Kaalund det Tilegnelsesdigt til „Ranker og Roser“, som oprindeligt var tiltænkt ham, men som blev trukket tilbage, da „Brændende Spørgsmaal“ kønede hans Følelser for Kaalund (se Noten til 395.34). I Brevet udtaler den gamle Digter sin Glæde over denne Hilsen og sin Tro paa, at H. D. „i Tillid — ikke blot til sin store Begavelse, men til sin Karakters Styrke, maa kunne svinge sig saa højt og ædelt op“ over Kritikken, K. har rettet imod ham, „som han nu i sit Digt til mig har hævet sig skjønt og værdigt over Bebrejdelseerne i min ‘aabne Hilsen’“, og han erklærer: „Jeg elsker hans Geni; han er en af de virkelig ‘kaldede’, og den første af dem Alle hos os nu for Tiden . . Dette, kjære Hr. Hegel, maa De gjerne vise ham“. — 407.10. *fra en vis Side*] Otto Borchsenius (se foreg. Brev). — 407.13 ff. *Bjørnson . . har . . gjort sig liden Gavn*] ved sin Artikel „Flagsagen“ i (norsk) „Dagbladet“ 17/3 1879, der afstedkom stor Strid med hans tidligere Meningsfæller. — 407.21 f. *hvad Kaalund kalder „det archimediske Punkt“*] i Brevet til Hegel 13/3 1879 (L. C. Nielsen I 336). — 407.26. *fortsætte min Tur sydpaa*] til Bretagne, men denne Plan blev opgivet. — 407.30. *et forklarende Indledningsdigt*] et saadant blev ikke tilføjet. — 407.33. *som Borchsenius . . har taget væk*] det i foreg. Brev omtalte „Baand“. — 408.8. *et Indledningsdigt til „Paul og Virginia“*] ogsaa dette bortfaldt. — 408.20. *Kaalunds Ord*] se Noten til 406.32. — 408.26 ff. *Anden Række . . Tredje Række*] denne Tanke blev opgivet. — 408.34. *Sømandsfortælling*] „Dreven af“ („Wisbechs Almanak for 1880“, senere i „Vildt og Tæmme“). — 409.11. *den store Digtsamling*] „Ungdom i Digt og Sang“.

203.

Utilg. 446,4°. Trykt Karl Gjellerup: „En Idealist“ (Jubilæumsgaven 1903) og (paa Tysk) „Karl Gjellerup, der Dichter und Denker“ I 158-163.

410.7. *Forfatteren af „En Idealist“*] se Noten til 398.22. — 411.22. „*sidste Athenienser*“] hentyder til Viktor Rydbergs Roman „Den sista atenaren“. — 412.14. *Deres klassiske Musikkendskab*] Gjellerup var meget musikalsk og omtaler ofte Musik i sine Værker (f. Eks. Novellen „G-Dur“); med sin Bog om „Nibelungen-Ring“ indførte han Wagner i dansk Musiklitteratur.

204.

Utilg. 283,4°.

413.10. „Ranker og Roser“] udk. ca. 4/4 1879. – 413.15. *Filosofen i Rosenvænget*] Viggo Drewsen. – 413.19 f. *en Anmeldelse i den gamle Berlinger*] 4/4 1879, hvori der ankes over, at Sammenhængen mellem de enkelte Dele og de enkelte Digte i „Ranker og Roser“ er temmelig løs. – 413.30. *et Indledningsdigt*] i Dedikationsdigtet til Bjørnson staar der: „Decenniet svandt. Ved Grænsen vi staar: / Maaske vil det næste – det nye – skue, / hvad ind jeg har varslet i Ungdommens Aar, / belyst af Manddommens rensede Lue“. – 414.5. „*Fra Klitten*“] episk Digt fra „Dæmpede Melodier“. – 414.11. *en større Artikel*] Jul. Lange havde udsendt Piecen „Vor Kunst og Udlandets“ (1879), hvori han advarede danske Malere mod Paavirkning af den parisiske Kunst; i „Nat. Tid.“ 13/4, 20/4, 27/4 og 4/5 1879 offentliggjorde H. D. en „Udstillings-Feuilleton“, og i den første af disse Artikler diskuterede han Langes Anskuelse, som han delvis kunde slutte sig til. – 414.18. *et Forligelsesbøger*] se Nr. 200. – 414.21. *din Moder og Søster*] Pingel boede sammen med sin Moder Ophelia P., f. Drewsen, og sin Søster Marie.

205.

NkS. 4446,4°.

414.29. *Hôtel Skandia*] ejedes af H. D.s Ven, Kaptajn Schwabe (Rubow II 26). – 416.12 f. *Jeg har maattet give mit Barn fra mig*] H. D.s og Pollys Datter Gerda var efter Pollys Giftermaal med Theorin blevet anbragt i et Børnehjem, hvor hun tilbragte sine første to Leveaar, men et Stykke Tid efter Faderens Ægteskab med hendes Moster Emmy kom hun tilbage til det drachmannske Hjem. – 416.14. *Min Søster*] Mimi Drachmann blev 15/11 1879 gift med Arkæologen Vilh. Boye. – 416.33 f. *den engelske Opinion faldt over Ch. Dickens*] Dickens' ulykkelige Ægteskab med Kate Hogarth og hans Forælskelse i Skuespillerinden Ellen Ternan; Bogen, der sigtes til, er vel „Great Expectations“ (1860–61). – 417.22. *aldrig glemmer noget*] et Bevis herpaa er H. D.s Mindedigtil ved Topsøes Død „En Krans til Vilhelm Topsøe“ (U. og Hj. 24/7 1881, senere i „Broget Løv“).

206.

NkS. 3742,4°.

418.5. *Tuxen*] Maleren Laurits T. havde tegnet Titelbladet til „Poul og Virginie“. – 418.7. *Heegaard*] Filosoffen Sophus H., der 1874–80 var Litteraturanmelder ved „Ill. Tid.“ og litterær Raadgiver for Fr. Hegel (L. C. Nielsen I 284 ff.); H. D. tilegnede ham sin Bog „Lars Kruse“ (1879). – 418.11. *de 4 Artikler*] se Noten til 414.11; i Pieceform kom de dog ikke.

207.

Utilg. 446,4°.

419.4 f. *Ægteskabstilladelsen gives*] Emmy modtog den 8/5, hvorefter Brylluppet stod 17/5 1879.

208.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 23 f.

419.15. *den. . Kaalundske Replik*] Digtet „Idealitet og Realitet“, rettet til Schandorph („Nær og Fjern“ 18/5 1879, ogsaa som Særtryk). – 419.15 f. *burde Schandorph . . have svaret*] Digtet „Livets Ret“ („Nær og Fjern“ 25/5 1879). – 419.29 f. „*Eftervaar*“] Kaalund Digtsamling „En Eftervaar“ (1877). – 420.17. „*Fanger*“] Kaalund var Overlærer ved Vridsløselille Fængsel. I „Idealitet og Realitet“ hedder det: „Jeg kan ogsaa tale med om Menneskenatur, / om „Ordens-“ og – *Uordensbanditter*“. – 420.28. i *Landstinget*] under 2. Behandling af Finansloven 21/5 udtalte Termanen, at han ikke havde kunnet finde, at H. D. „endnu har frembragt noget Værk, som kan siges at have større blivende Betydning for vort Folkeliv“ („Landstings-tidende“ 1878–79 Sp. 1232), men Understøttelsen blev alligevel bevilget. – 421.3. „*Pensionist*“] Peter Hansen skrev i „Nær og Fjern“ 6/7 1879 om H. D.: „Han er nu i samme misundelsesværdige Stilling som Peter i „Et Eventyr i Rosenborg Have“, om hvem Christine begejstret synger: ‘Han har Pension i Ungdoms Dage’“. – 421.6 f. „*Ambrosius*“] Chr. K. F. Molbechs folkeydede Skuespil fra 1877.

209.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 64–66.

422.14. *Tremplin*] Springbræt. – 422.21 ff. *der ere Dyr*] disse Ord citerede Brandes i sin Festtale i Raadhushallen ved H. D.s 60-Aars Fødselsdag 10/10 1906 („Taler“ 138). – 422.34. *Resten mangler*] angaaende Brevets manglende Slutning se Nr. 213.

210.

Utilg. 446,4°.

423.8. *Deres venlige Ønske*] H. D.s Brev kendes ikke. – 423.10. *omtalt i Berlingske Tidende*] i Anm. af Kunstudstillingen paa Charlottenborg (27/5 1879) omtales Anchers Skagensbilleder stærkt nedsættende som „ufærdige“.

211.

Koncept i Utilg. 283,4°. Trykt Ursin I 129 f.

423.27. *Lars Andersen Kruse*] under et kort Besøg i Skagen for at finde en Sommerbolig fik H. D. af Michael Ancher Oplysninger om Redningsmanden Lars Kruse, der forlængst havde været Dannebrogsmænd, hvis ikke Skagens By-

foged og Borgmester Johan Joachim Frich havde gravet en gammel Sag frem, et højest uskyldigt Rapseri af noget Drivtømmer, som han i Drengaearene havde gjort sig skyldig i.

212.

Utilg. 446,4°.

425.8. *begge Bøgerne*] „Ranker og Roser“ og „Poul og Virginie“. – 425.12. *Toute la lyre*] Betegnelse for alt, hvad der henhører til et bestemt Emne; hele Registret. – 425.17. *Jakob*] den forhenværende Kanoner, der er blevet reduceret til Opsynsmand. – 425.17. *Kaptajn Spang*] Fader til den kvindelige Hovedperson Nanna. – 425.22. *Paul og Virginie*] Bernardin de Saint-Pierres Nouvelle „Paul et Virginie“ (1788). – 425.24 f. *Drengens Seilads i Jollen*] Kap. 2. – 425.30. *Digtergage*] se Noten til 420.28. – 425.34. *fejret . . Jubilæer*] Kbhvn.s Universitets 400-Aarsfest fejredes med store Højtideligheder i Dagene 4.-6. Juni 1879. Martensen havde 15/4 1879 været Biskop i 25 Aar og fik tildelt Rang med Ekscellenser, og en Pengesum blev indsamlet, der skulde sætte ham i Stand til at købe sig en Sommerbolig. Ploug hyldedes i Anledning af sit 50-Aars Studenterjubilæum af Studenterforeningen 1/11 ved Opretelsen af et Legat og Afsløring af en Marmorbuste; om Aftenen fejredes han ved en Fest paa Skydebanen. – 425.34 f. *Venstre . . som Kalven med 3 Hoveder*] Partiet var delt i tre Grupper: Frede Bojsens, Chresten Bergs og Hørrups.

213.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 66-69.

426.12. *indlagte Begyndelse til en Epistel*] Nr. 209. – 426.20 f. *en ny Samling „Sange ved Havet“*] sidste Afsnit af „Ungdom i Digt og Sang“ kaldes „Nye Sange ved Havet“. – 426.21 f. *Et lille Billede*] efter Løfte i Nr. 143 (303.16 f.). – 427.2 f. *Hun har hidtil levet udenfor Danmark*] Fabrikant Culmsee forlod 1867 Havreholm Papirfabrik for at slaa sig ned i Norge; Datteren Emmy drog 1876 p. Gr. af en hævet Forlovelse til England og Tyskland, hvor H. D. i Hamburg samme Aar opsøgte sin Veninde fra Ungdomsaarene. – 427.5. *oversætte Don Juan*] dette store Foretagende, der skulde komme til at volde H. D. saa store Kvaler, bragtes først til Afslutning 1902 og krævede ogsaa fremmed Medhjælp (Georg Brandes, Jakob Knudsen og Sten Drewsen); se Paul V. Rubow: „Sproget og Stilen“ 41 ff. – 427.21 f. *en af de ærede Folke-repræsentanter*] Kaptajn Bærent Bærentzen, Folketingsmand for Færøerne, fraraadede under 3. Behandling af Finansloven 1879-80 at give H. D. Digtergage, for det første fordi hans Værker hørte til „Døgnlitteraturen“, for det andet p. Gr. af Digterens private Liv: „Jeg vil ikke omtale Mandens Færd – den skal jeg ikke inklade mig paa –, men kun udtale, at der udkræves for mig og for Mange, der ere af samme Anskuelse som jeg, ganske anderledes Reviser for en ærlig Stræben baade i den ene og i den anden Retning fra

denne Mands Side til at kunne dække over det sørgelige Renommé, som han har skaffet sig i Samfundet“ („Folkethingstidende“ 1878-79 Sp. 2552), en Udtalelse, der blev paatalt af Formanden C. Berg. I Landstinget fraraadede Termansen Bevillingen (se Noten til 420.28). Til H. D.s Forsvar fremhævede Kultusminister Fischer, at det var hans Overbevisning, at „den omtalte Mand er den mest begavede af vore yngre Digtere“, og at det, han hidtil havde ydet, lovede godt for Fremtiden („Landstingstidende“ Sp. 1232). – 428.8. „*formaende Mænd*“] afgørende var Topsøes Indgriben (se Nr. 205 og 207). – 428.8 f. *endelig stod Brylluppet i en rigtig Kirke*] Vielsen foregik 17/5 1879 i St. Pauls Kirke og blev foretaget af Kirkens Sognepræst Jens Nielsen. – 428.18 f. *Jeg gik med til denne Universitetsfest*] Kbhvn.s Universitets 400-Aars Jubilæum fejredes ved en 3 Dages Fest: 4. Juni var der Gudstjeneste i Frue Kirke, Middag i Kasino og om Aftenen Gilde i Klampenborg, 5. Juni holdtes Doktorpromotion paa Universitetet, og Kommunen gav Festmiddag i nogle Varehaller paa Larsens Plads; til Festlighederne 6. Juni var H. D. vistnok ikke med. – 428.26. *en „Kantate“*] „Den sorte Skole og Livets Skole. Kantate post festum (indleveret som Udkast til næste Jubilæum, 500 Aars Festen“), der i Modsætning til Plougs højtidelige Kantate til Festgudstjenesten og Richardts muntre til Studentergildet i Klampenborg revsede Universitetet for, hvad det havde undladt at udrette. Med dets „mærkelige Synderegister“ sigtes der til det Sted, hvor H. D. omtaler store Personligheder, som denne Lærdomsanstalt ikke har villet anerkende: „Lige til Syvende Kristjans Minister, / Skjaldenes Adams norsk-tyske Ven, / For ikke den sidste Doktor at nævne, / Som dreves til Spree-Staden hen; / – Alma mater, Du haver et mærkeligt Synderegister“. Ved et Gilde hos Pietro Krohn kort efter, hvor Fr. Henriksen var til Stede, læste Digteren Kantaten op, og 13/7 stod den i U. og Hj. (senere indlemmet i „Ungdom i Digt og Sang“); i sine Erindringer fortæller Hendriksen, at der i den Anledning indløb en Del Protester til ham, „og ved Kvartalskiftet lod det sig konstatere, at den Spas kostede 4-500 Abonnenter“ („Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 148). – 428.32 f. *Paa Skagen har jeg . . antaget mig nogle forfulgte Smaafolks Sag*] se Noten til 423.27. – 429.1. *et Brev*] Nr. 211; H. D. skrev ingen Artikel i Sagen, men derimod Bogen „Lars Kruse“ (1879), se flg. Brev. – 429.5. „*Vaabensmed*“] Hentydning til Digtet „Vaabensmeden“ i „Dæmpede Melodier“.

214.

Utilg. 446,4°.

429.25. *de ønskede Optegnelser*] if. „Lars Kruse“ (SPS IV 326) bygger H. D.s Beretning om Redningsmandens Bedrifter først og fremmest paa dennes egne Optegnelser, som han har overladt Michael Ancher, og hvorom Ancher 3/7 1879 i et Brev til sin Hustru skriver: „lidt modstræbende har jeg

sendt ham [H. D.] dem; thi jeg kunde jo nok skaffet L. K. Korset“ (NkS. 4572,4°). I Bogen hedder det: „Lars Kruse har selv været Sagaskriver, og jeg vil i det væsentlige holde mig til hans egen Beretning, den, han har dikteret en ung, talentfuld Maler, hvem Portrættet foran i disse Blade skyldes. Ogsaa en anden ung Maler, der en Tid har opholdt sig paa Skagen, og som nærer en levende Kærlighed til Stranden og dens Helte, skylder jeg Tak for hans Interesse i denne Sag“ (SPS IV 326). Med den sidste sigtes der til Karl Madsen, fra hvis Haand der mellem H. D.s efterladte Papirer (Utilg. 446,4°, Udkast) findes en skriftlig Beretning med den skæmtefulde Titel „Simpel Beretning om Fakta, tjenende til Oplysning i en Sag vedrørende Fisker Lars Andersen Kruse paa Skagen. Saa og noget om Hr. Byfoged Frich sammestedes“ og forsynet med Mottoet „Af deres Frugter skulle I kende dem. Kan man sanke Vindruer af Torne eller Figen af Tidsler? St. Mattæus 7.16“. – 429.33. „*Daphnes*“ [Forlis] den svenske Brig „Daphne“ strandede 27/12 1862 paa Skagens Nordside. Skønt Kruse endnu ikke var fast ansat ved Redningsvæsenet, overtog han Føringen, og det lykkedes at bjerge en Del af Besætningen; for denne Bedrift blev han indstillet til Dannebrogsmændenes Hæderstegn, men fik ikke Ordenen udleveret, derimod en Sølvmedaille af den danske Regering og han og hans Folk hver en Pengegave af den svenske Regering. Først i 1882 fik Kruse sin Orden.

215.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 45-47.

430.13. den færdige *Kantate*] se Noten til 428.26. – 430.14. *Artiklen . . i Ill. Tid.*] den biografiske Skitse, som O. B. skulde udarbejde paa Grundlag af H. D.s selvbiografiske Optegnelser; først efter Digterens Død tryktes Selvbiografien. O. B. fik kun skrevet om H. D. i sine Breve fra Danmark til „Finsk tidsskrift för vittherhet, vetenskap, konst och politik“ VI-VII (1879) og omtalte der (VII 327 ff.) „Kantaten“. – 430.20. *Delbanco*] se Noten til 172.29. – 430.22. *Herman Bangs Opsats*] i U. og Hj. 6/7 1879, derefter genoptrykt i hans Bog „Realisme og Realister“ (1879). – 430.23 f. *Anmeldelsen af P. H.*] Peter Hansens Recension af „Poul og Virginie“ i „Nær og Fjern“ 6/7 1879. – 430.26. *Svanemøller-Kandidat*] P. Hansen giftede sig 1879 med en Datter af Grosserer Ferd. Peter Ekman, Strandvejen 6, hvis Broder, Dampmøller Oscar Ekman boede i Naboejendommen og sammen med ham ejede Svanemøllen (se Fr. Hegel: „Erindringer“ II 14). – 430.33. *ligesom hin store Mand „faar Tid“*] i Essayet om H. D. i „Realisme og Realister“ hedder det: „Forfatteren har mulig . . været saa optaget af sit eget Liv, hans Lyrik synes at vise det, at han ikke har faaet Tid at lægge Mærke til, hvorledes de Andre levede; saa, da han vil til at skrive Romaner, dukker . . Skikkelser fra hans Barndom frem“ (47 f.). – 432.6 f. „*En Digter er Søen lig*“] Citat af Digtet „Hvi skal det være saa spejlglat alt“ („Sange ved Havet“). – 432.8 f. *saa mangler jeg „Vemod“*]

„Det eneste, hans Harpe ikke kjender, er Vemod“ („Realisme og Realister“ 44). – 432.33. *Cl. Petersen*] „Fædrelandet“s toneangivende Kritiker i 1850'erne og 60'erne Clemens P., berømt for sin Stil, der kunde være baade kategorisk og arrogant. – 433.12. *Termansen*] den meget belæste Bondevennepolitiker N. J. T., som H. D. langer ud efter, fordi han nylig havde stemt imod hans Digtergage (se Noten til 427.21 f.) – 433.22. *Lembcke*] Digteren Edvard L. havde oversat en Række engelske Digtværker, især Shakespeares Dramer, men ogsaa Byrons „Dramatiske Digte og Fortællinger“ (1873-76).

216.

Utilg. 283,4°.

433.26 f. *dette lille „Eiland“*] det nygifte Ægtepar havde tænkt at holde Sommerferie paa Færøerne (ikke – som Emmy ved en Erindringsforskydning hævder – Island; se H. D.s Brev til Hegel 4/7 1879), men i sidste Øjeblik ombestemte H. D. sig og tog til Samsø, hvor de 8/7-21/8 boede hos Gæstgiveren i Onsbjerg (Rubow II 31 og Emmy Drachmann i „Juleroser“ 1916 og „Erindringer“ 96 ff.). – 433.28. „*Fra Provindsen*“] *Novellesamling* fra 1876. – 433.28. „*Uden Midtpunkt*“] Roman fra 1878. – 433.31. „*En Enkestand*“] en af de bedste Fortællinger i „*Fra Provindsen*“. – 434.23 f. *Jeg har været deres Offer i den sidste Tid*] der tænkes vel paa saadanne Episoder som Termansens Indsigelse mod Digtergagen. – 434.24. *Salve caput Cruentatum*] „Hil det blodbestænkte Hoved“ (Citatkilden ikke fundet). – 435.34. *skrive et dramatisk Arbejde sammen*] det kom de dog aldrig til. – 436.16 f. *den skotske Korrespondent* . . i „*Morgenbl*“] 3/8 og 5/8 1879 bragte Bladet en lang Gengivelse af „*The Scotsman*“s yderst satiriske Skildringer af det københavnske Universitetsjubelåm, der betegnes som en „temmelig barnagtig Demonstration“.

217.

Utilg. 446,4°.

436.28. *et . . Brev fra Dig*] Nr. 213. – 437.9 f. *en Beretning . . til Meyers Konversationslexikon og en anden til Academy*] en Oversigtsartikel over dansk Litteratur i 1879 til det tyske Leksikons Supplementhefter og Artiklen „*New Danish and Norwegian Literature*“ i „*The Academy*“ 11/10 1879 (se Brandes: SS XIII 442 ff. og „*Levned*“ II 333 ff.). – 437.28 f. „*Gertrude Coldbjørnsen*“] Erik Skrams Roman fra 1879, der vakte Forargelse i den konservative Lejr pr. Gr. af en Scene, der ansaas for umoralsk. – 437.31. *Sapere aude*] „hav Mod til at være viis“. – 437.32 f. *La décadence des Romains*] maaske hentydes der til Titlen paa den franske Oversættelse af Gibbons „*The decline and fall of the Roman Empire*“. – 437.34. *L'Assommoir*] Roman af Zola fra 1878, skildrende Drukkenskabens Følger for en Arbejderfamilie; H. D. havde i sine

Pariserartikler „To Byer“ i „Nationaltidende“ 1878 talt nedsættende om den. – 438.1. *her paa Landet*] i Tostedt boede Hustruens Forældre. – 438.13 f. *holde nogle Forelæsninger*] over den romantiske Skole i Frankrig, som var Emnet for 5. Bind af „Hovedstrømninger“ („Levned“ II 242).

218.

Utilg. 283,4°.

438.18. *Dit venlige Brev*] Nr. 216. – 439.9. *Kristian Oldenborre*]?. – 439.20. *Skolelærermødet*] et Folkeskolelærermøde blev afholdt i Kbhvn. i Dagene 5/8-8/8 1879. – 439.25. *to Breve fra Bjørnson*] trykt i „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I 152-155; Anledningen var Herman Bangs Karakteristik af Schandorph i U. og Hj. 25/7 1879 (senere i „Realisme og Realister“), hvori han paastod, at S.s Bøger manglede Farve.

219.

NkS. 4656,4°.

440.4. *dette med Hegel*] som det noksom fremgaar af Brevet, drejede det sig om en Intervention af økonomisk Art, og O. B. lagde sig ogsaa i Selen for at tale H. D.s Sag (se O. B.s Brev til Hegel 22/9 1879, trykt L. C. Nielsen I 346). Desuden støttede O. B. hans Ønske om at faa medtaget Digtet „Islandsfarten“ i „Ungdom i Digt og Sang“: „Efter min Mening bør 'Islandsdigtet' trykkes, som jeg har gjort det færdig i anden Korr. Jeg siger Dem paa Forhaand – og jeg beder Dem derfor gjemme dette Brev – det er meget muligt, at saavel Islandsdigtet som andre af Stridsdigterne i denne Samling kan vække Kamp og Indsigelse, men Drachmann er Revolutionens og Indignationens Digter, og kan ikke forraade sin Sag, uden at forraade sig selv og gaa til Grunde baade som Menneske og Digter. Jeg tror paa denne Digtsamlings Ry i *Fremtiden* og anser den for nødvendig for Dr.s nuværende Position, ligesom jeg personlig elsker dette Væld af personlig Lyrik“ (I 347). – 440.10. *Justitsraaden*] Kancelliraad Hegel var i Anledning af Universitetsjubilæet blevet udnævnt til Justitsraad. – 440.34. „*Tordenskjold*“] Digtkredsen „Peder Tordenskjold“ (1880). – 441.28. *De „Kort“ jeg har paa Haanden*] som man vil se, er det omtrent samme Planer, som ventileres i Nr. 174. – 441.29. *Sømandshistorier*] „Vildt og Tæmmet“ (1881). – 441.31. *Kunsternoveller*] „Kunstnere“ (i „Dansk Folkebibliothek“ 1889). – 441.31 f. *en Fortælling*] maaske „De 85 Snese Torsk og den store Kirkeklokke“, der imidlertid fremkom i U. og Hj. 21/12 1879 (senere i „Vildt og Tæmmet“). – 441.33. *Rejseskildringer*] delvis svarende til „Rejsbilleder“ (1882). – 441.33 f. *Skildring fra „Dagbl.“*] „Efter Orkanen“ („Dagbl.“ 25/11, 28/11 og 2/12 1872, senere i „Vildt og Tæmmet“). – 442.1. „*En venetiansk Fortælling*“] „Et Brev fra Venedig“

(„Mrgbl.“ 19/11 og 21/11 1876, senere i „Vildt og Tæmmet“ under Titlen „Et Brev“). – 442.1 f. „*Naar Mørket falder paa*“] „19. Aarh.“ Juni-Juli 1877 (senere i „Vildt og Tæmmet“). – 442.3. „*Samson*“] aldrig fuldført, omtalt I 333 f. – 442.5. *Kunsthistoriske Afhandlinger*] se Noten til 369.25. – 442.6. *et Par smaa Lejligheds-Lydstpil*] maaske „Nyttaarsaften“ (se Noten til 108.3) og „I den ellefte Time“ (se Noten til 215.24). – 442.11. *Hj. Lorenzen*] se Noten til 345.11. Samtalen har formodentlig drejet sig om H. D.s to Artikler i „Nat. Tid.“ og „Dags-Telegraf“ 21/9 og 25/9 1879 om Bjørnsøns Skuespil „Leonarda“, som var blevet forkastet af Det kgl. Teaters Censor Chr. K. F. Molbech, medens han lod sit eget Stykke „Faraos Ring“ opføre, hvad der gav Anledning til store Meningskampe i Teatret. I den anden af Artiklerne siger H. D.: „Jeg har sat al min personlige Agtelse for Professoren som Karakter og al min Hengivenhed for ham som *Person* til Side, for at kunne hævde *den Poesis* Ret, som mine Meningsfæller og jeg anser for at være krænket af en vilkaarlig Censur og truet gennem en Række Stykker, hvis Levetid maaske er begrænset, men som i al Fald har Vind i Seilene for Øieblikket“.

220.

Utilg. 283,4°.

442.20. *Digtet til Georg Br.*] Afsnittet „I Panser og Plade“ af „Ungdom i Digt og Sang“ skulde være afsluttet med et Digt til G. B., der imidlertid efter O. B.s Henstilling blev taget ud (Rubow II 40). Digtet er identisk med det Udkast „Til Dr. G. Brandes“ (dateret „I Høsten 1879“), der findes i NkS. 2106 fol. II. – 443.1. *Digtet til Bjørnson*] Indledningsdigtet, hvor det hedder: „Men nu er jeg atter, hvad jeg var først“. Bjørnson svarede med Digtet „Til Holger Drachmann“. – 443.10. *jeg strøg „Lænker“ i „Rosser og Ranker*“] det Digt, der I 406.15 kaldes „Baand“. – 443.18. *Efterskriften*] formodentlig det sidste Digt „Vale“.

221.

NkS. 4656,4°.

443.27. *igaar*] formodentlig et Møde i „Bogstaveligheden“. – 444.8. *Havet*] i „Ungdom i Digt og Sang“ kaldes et Afsnit „Nye Sange ved Havet“. – 444.12. „*Go ahead*“] Digt fra Afsnittet „Akvareller undervejs“.

222.

NkS. 4656,4°.

444.22. „*tinge med Fjenden*“] det ændredes i Trykket til „Med mig selv jeg søgte at tinge“ (SPS IV 130).

223.

Coll. Brevsaml. II, 2.

445.19 f. *Middagen for Liebenberg-Øhlenschläger*] Oehlenschlägers 100-Aarsdag 14/11 1879 fejredes ved en Fest for F. L. Liehenberg, Udgiveren af hans samlede Værker. Festtalen blev holdt af Georg Brandes, der netop paa dette Tidspunkt var paa et Besøg i Kbhvn., og H. D. havde skrevet en Sang (NkS. 1899 fol.) (se Liebenberg: „Nogle Optegnelser om mit Levned“ 121-131 og G. Brandes: SS II 224 og „Levned“ II 353 f.). H. D. havde desuden forfattet et Digt „Et Løftets Bæger, d. 14. Novb. 1879“ til Bjørnson, der ikke var med til Festen, fordi han opholdt sig i Wien (trykt i „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I 162 ff.). — 445.26. *Skuespillet om Aftnen*] Det kgl. Teater opførte „Kiartan og Gudrun“ og Casina Kl. 6½ „Aladdin“ med et Forspil af H. D.

224.

NkS. 3398.4. Trykt (delvis) Kr. Arentzen: „Fra yngre og ældre Dage“ (1886) 207 og (in extenso) Rubow II 48 f.

446.7. *den offentlige Paaskønnelse*] Kr. Arentzen fik 1879 Ridderkorset i Anledning af, at han til Oehlenschlägers 100-Aarsdag havde forfattet et Mindekrift om Digteren.

225.

Utilg. 446,4°. Trykt Rubow II 49 f.

447.15. *Besyngelse af ham*] Schandorph synes at have skrevet en Lejligheds-sang til H. D.s Ære ved et Selskab hos Hegel. — 447.18. „*Unge Dage*“] en Verseroman af Schandorph fra 1879. — 447.19. *Schwanenflügel*] Litteraturhistorikeren Herman S.; i Arentzens „Fra yngre og ældre Dage“ 195 f. omtales dog, at „den lidt febrilske H. Schwanenflügel var .. en hyppig Gjæst hos mig i en Række Aar, og jeg øvede afgjørende Indflydelse paa ham“. Som Tak for dette tilegnede S. ham sin Bog om Wergeland. — 447.31 f. *dit smukke, ærlige Digt*] vel af „Afskedskantaten“ til Kr. A., da han 1872 rejste til Sydtykland, men ikke i det Parti af den, der er aftrykt i Arentzens Erindringer. — 448.1. „*Den sande Ungdom, ikke den af Aar*“] Citat af Arentzens Digt „Tilegnelse“ af „Nogle Digte“ (1888). — 448.14 f. *Carl Andersen*] se Noten til 396.4; som Forfatter var han ubetydelig, men han gjorde en vis ydre Karriere, fik tildelt det Anckerske Legat, var 1874 Christian IX's Gæst paa Rejsen til Island i Anledning af Tusindaarsfesten og blev 1878 Slotsforvalter paa Rosenborg. — 448.30. *at jeg „aabenbart er en varmere Beundrer af Biskop Martensen end af Dr. G. Brandes*“] saaledes udtrykker Borchsenius sig i sin Anm. af Arentzens „Adam Oehlenschläger“ (U. og Hj. 16/11 1879). — 448.32 f. *Schwanenflügels .. Snak om Fjendskab mod Brandes*] herom kan intet nærmere oplyses.

226.

Utilg. 446,4°.

449.11. *vedlagte Beskrivelser*] findes ikke mere ved Brevet. – 449.17. *Portraitet til Deres Bog*] til „Lars Kruse“ havde Ancher tegnet et Titelbillede af den jyske Redningsmand. – 449.19. *Hansen*] Xylograf Hans Peter H., der bl. a. skar Portrætter til „Ill. Tid.“ og „Ude og Hjemme“. – 449.22. *Borgmesteren*] Byfoged J. J. Frich. – 449.25. *Locher*] Marinemaleren Carl L.

227.

NkS. 4446,4°.

449.32. *Forf. til „Jason“*] Vilh. Topsøe udgav 1879 under Pseudonymet „Forf. af Jason“ Novellesamlingen „Fra Studiebogen“, der indeholdt Fortællingerne „En første Kærlighed“, „Ved Efteraarstid“, „Stilleben“ og „Daphne“. – 450.15. *et Brev til Dem*] ikke bevaret.

228.

Utilg. 446,4°.

229.

Nyere dansk Brevsaml., 2. R.

451.11. *Carl Michelsen*] se Noterne til 54.5 og 149.18.

230.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 216–218.

452.13. *et 2det Oplag*] et saadant oplevede Bogen ikke. – 453.2. *min store Digtsamling*] „Ungdom i Digt og Sang“. – 453.25 f. *Man har kaldt paa mig baade fra Studenterverdenen og fra Seminaristerne*] i 1879 havde H. D. læst op i Studenterforeningen (C. Dumreicher: „Studenterforeningens Historie 1870–1920“ II 65); om hans Oplæsninger for de vordende Lærere vides intet.

231.

NkS. 3398,4°. Trykt (delvis og sammenført med Nr. 224) Kr. Arentzen: „Fra yngre og ældre Dage“ (1886) 207 ff. og (in extenso) Rubow II 51–53.

454.12. *dit Brev*] Nr. 225. – 454.13. *Din smukke Bog*] „Adam Oehlenschläger“ (1879), – 454.29. *samledes . . paa „Blaagaardsgadens Fyr“*] se Noter til 68.14 f. – 454.31. „*Rødhuder*“] Hentydning til Digtet af dette Navn i „Ungdom i Digt og Sang“.

232.

NkS. 4657,4°. Trykt Rubow: „Drachmann-Manuskripter“ (1934) 8 f.
og Rubow II 44.

457.33. *det betræffende Dig]* „Hun var for ringe til at fatte“ („Af Rejsepostillen“ Nr. 3), der var rettet mod Polly, men blev opfattet som møntet paa Vilhelmine.

233.

Utilg. 446,4°. Trykt Rubow II 44 f.

234.

Utilg. 446,4°.

459.14. *Roman]* „Garman & Worse“ (1880), der opr. skulde have heddet „Garman & Kruse“ (jf. Br. Br. IV 271 f.). – 459.26. *Røskat]* Lækat.

235.

NkS. 4659,4°. Trykt Rubow II 57 f.

460.5. *dit Brev]* ikke bevaret. – 460.8. „S.f.“] Herman Schwanenflügel i „Mrgbl.“ 18/12 1879 fandt Bogen for dyr – den kostede 5 Kr.! – 460.30 f. *Jeg skal aldrig glemme Borchsenius det]* se Noten til 440.4. – 461.4 f. *min Maves hele og udelelige Republik“]* efter Ludvig XIV's Fald fastslog Danton 25/9 1792 i Nationalkonventet, at Frankrigs nye Forfatningsform var «la République une et indivisible». – 461.7. *Seekamp]* Restauratør i Kbhvn., hos hvem formodentlig et Møde i „Bogstaveligheden“ holdtes.

236.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 70–74.

461.20. *nogle Ord]* ikke bevaret. – 461.28. *Ploug lagde for]* i „Fædrel.“ 16/10 1879 refereredes Brandes' Berlinerbrev til (norsk) „Dagbladet“ 27/9 1879, der handlede om Østrigeren Lazar Hellenbachs Værk om Menneskeheds Fordomme I (1879); denne Forfatter havde bl. a. benægtet, at Jorden var overbefolket, men hævdede, at hvis den virkelig var det, vilde det være mere humant at lade de fattiges Smaaabørn dø end udsætte dem for Hungersnød. Baade et norsk Blad og „Fædrel.“ fremstillede det, som om G. B. gik ind for dette „fordomsfri“ Forslag (se G. B. SS XIII 441 f. og „Levned“ II 331 ff.). – 461.29. *Afgørelsen om Dig]* Chresten Berg og Hørup havde i Juli 1879 lovet G. B. at skaffe ham en aarlig Bevilling som ekstraordinær Docent, idet de stode paa, at Kultusminister Fischer var Mand for at kunne gennemføre det. I Slutningen af Decbr. nægtede Finansudvalgets Flertal at underskrive Indstillingen, og Ministeren, der stod paa svage Fødder og Aaret efter blev skiftet

ud med Jac. Scavenius (ikke C. S. Klein, som H. D. formoder), turde ikke forelægge Sagen for Folketinget (se G. B.: „Levned“ II 330 f.). – 462.6 f. *haft Schdf. fat for de „Unge Dage“*] Anm. 6/12 1879 af Versefortællingen „Unge Dage“. – 462.7. *Artiklen imod mig*] Plougs Anm. af „Ungdom i Digt og Sang“ 20/12 1879 indledtes med et Angreb paa Fischer, som han erklærede for at være mere i Slægt med den materialistiske Retning, som støttedes af Venstre. H. D., som altid proklamerer sig som tilhørende denne Fløj, er i Virkeligheden født Idealist, men „besidder mindre end til Husbehov af Karakter, og ikke Skygge af virkelig og fast Overbevisning“ og er „en kolossal Ordgyder“. Artiklen ender saaledes: „Et Værk, der slaar igjennem, ligesom Bjørnsons første Fortællinger og Ibsens bedste Dramaer, savnes endnu stedse, og hvert Aar, der gaar, uden at bringe det, svækker Haabet om og Troen paa, at det vil komme“. – 462.12 f. *mit „eget“ Organ . . „Nationaltidende“*] saaledes kalder H. D. Bladet, fordi han i 1878 havde leveret det Korrespondancer fra Paris og 21/9 og 25/9 1879 i dets Spalter ført et Forsvar for Bjørnsons „Leonarda“ (se Noten til 442.11). I Bladets Anm. af „Ungdom i Digt og Sang“ 25/12 1879 blev ogsaa „Lars Kruse“ angrebet. – 462.24. *venter et Barn til Foraaret*] Sønnen Jens blev født 1/6 1880. – 462.33. „*Paradehesten Parmo*“] i „Mrgbl.“ 23/12 1879 offentliggjorde H. D. dette aldrig senere optrykte, haanende Overfald paa Carl Parmo Ploug, der skildres som en gammel stivbenet Cirkushest; det gav Anledning til den tredje Versefejde, den saakaldte „Nytaarsfejde“. – 462.35 f. *et direkte Svar til „Dr. Ploug“*] Digtet „Tak for sidst til Hr. Dr. C. Ploug“ („Mrgbl.“ 24/12 1879). – 463.7. *han . . kommer ud med et Svar*] Digtet „Svar til Hr. Dr. phil. S. Schandorph“ („Fædrel.“ 27/12 1879, optrykt i Plougs „Digte“ II (1901) 205 ff.). – 463.14 ff. *din Broder . . har tilskrevet Dig*] E. B.s Brev 21/12 1879 er trykt i Br. Br. II 52 f. og gaar ud paa, at Slaget er tabt for G. B. – 464.15 f. *om den nuværende Kultusminister bliver paa sin Plads*] Fischer blev 24/8 1880 afløst af Jacob Scavenius, da det (bl. a. gennem en Artikel af Topsøe i „Dagbl.“) var sivet ud, at hans Levned ikke var udadledigt (han havde to uægte Børn); se Br. Br. IV 139 og Fischers „Politiske Dagbøger 1852-56, 1872-75“, udg. af Ib Gejl (1966) XIV f. – 464.16. *som Videnskabsmand*] Fischer havde studeret Matematik og Naturvidenskab. – 464.28. *Bille*] med „den lille Mand“ i 1. Kap. af „Lars Kruse“ er ment „Dagbl.“s tidligere Redaktør (se Karl Madsens Artikel „Minder om mit Samvær med Holger Drachmann“ i „Politiken“s Jubilæumsnummer 1/10 1934 B S. 9). – 464.29 f. *Jarl af Beaconsfield*] G. B.s Bog „Benjamin Disraeli“ (1878). – 464.34. *Smaafortællinger*] den seneste var „De 85 Snese Torsk og den store Kirkeklokke“ (U. og Hj. 21/12 1879, optrykt i „Vildt og Tæmnet“). – 465.10. *De to Digte*]?

II

237.

Nyere dansk Brevsaml., 2. R.

9.7. *bor paa Landet*] i Rungsted Kro, som var blevet købt af H. D.s Ven Kap-
tajn Schwabe – 9.11 f. *Hovedstadspressen fik ham slaaet ihjel*] i „Berl. Tid.“s
Anm. 18/12 1879 blev „Lars Kruse“ ironisk behandlet p. Gr. af Bogens uheldige
Form, medens „Dagbl.“ 23/12 ganske vist udtrykte Beundring for dens Hoved-
person, men ikke for H. D.s kunstneriske Indsats. – 9.14. *stryge Fornavnet*] i
Kiellands „Gift“ (1883) kom en af Personerne til at hedde Morten Kruse. –
9.17. *Novelletter*] udk. 1879. – 9.26 f. *som „Dagbladet“ . . bemærker*] 2/1 1880
i en Oversigtsartikel om „Den nyeste poetiske Fejde“. – 10.22 f. *da jeg saa' Dem
i Paris*] i Aaret 1878.

238.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 218–222.

11.16. *Sommerens „Begivenhed“*] se Noten til I 462.24. – 11.18. *Schandorph*] han fortsatte sin Deltagelse i „Nytaarsfejden“ med Digtet „Kampens Ret“ (U. og Hj. 18/1 1880). – 11.32 f. „*Tordenskjold*“] udkom 2/12 1880. – 12.12. *Første Sang af Byrons Don Juan*] udkom midt i Oktbr. 1880. – 12.14 f. *en Skrivelse fra den Schuboeske Boghandel*] kendes ikke. Dette Forlag, hvis Leder var Emil Langhoff og efter dennes Død Fætterten Paul L., havde specialiseret sig i Udsendelsen af engelsk Litteratur og udgivet Lembckes Oversættelser af Shakespeare og Byrons „Dramatiske Digte og Fortællinger“. Det spurgte nu H. D., om han vilde paatage sig at oversætte „Childe Harold“ og „Don Juan“; hans Svar gik ud paa, at han, hvis Hegel ikke ønskede at være Forlægger, vilde være villig til at lade Oversættelsen af „Don Juan“ komme hos Schuboe, som derefter sluttede Kontrakt med H. D. uden at ane, at det skulde tage 20 Aar, før Arbejdet var ført til Ende. Da Gyldendal 1909 overtog dette Forlag, blev Værket til syvende og sidst dettes Ejendom (se Rubow: „Sproget og Stilen“ 41 ff.). – 12.16. „*Childe Harold*“] det blev Adolf Hansen, der 1880 kom til at oversætte dette Værk. – 12.35. *de overordenlige Vanske-*

ligheder] mere end gennemsnitlig eet Hefte om Aaret naaede H. D. ikke at faa færdigt, og til Slut trættedes han saaledes, at han tog imod andres Hjælp, især Jakob Knudsens (10., 11 og 14. Sang), men ogsaa Sten Drewsens (15.–16. Sang, se dennes „En Kværlant ser tilbage“ 103) og – som de flg. Breve viser – allerede til 1. Sang Georg Brandes’.

239.

Georg Brandes’ Arkiv. Trykt Br. Br. III 74 f.

14.17. *den Mølle, som nu maler hver evige Dag*] den „litterære Nytaarsfejde“. – 14.22 f. *et Brev*] Nr. 236. – 15.7. *Adolf Hansen*] Litteraturhistorikeren A. H., Broder til Peter Hansen, var en stor Beundrer af G. B. og havde 1876 udgivet sin Anmeldelse af „Naturalismen i England“ som Piece; om ham har G. B. skrevet en Nekrolog (SS XVIII 288 ff.). Muligvis har han skrevet det anonyme Stykke i „Dagens Nyheder“ 11/1 1880, hvori Opmærksomheden henledes paa, at „Nær og Fjern“ (P. Hansens Anm. af „Ungdom i Digt og Sang“ og „Lars Kruse“ 11/1 1880) har sagt et borgerligt Ord om den „Digtergenius“, der figurere som Blinkfyr for den ‘nye Skole’“.

240.

Utilg. 283,4°. Trykt L. C. Nielsen II 222.

241.

Utilg. 446,4°.

16.5. *dit Digt*] „Paradehesten Parmo“ (se Noten til I 462.33). – 16.18 f. *du er for haard mod Schandorph*] i sine Udtalelser I 462.35 ff.

242.

NkS. 3742,4°.

17.17. *min Skrivelse*] Nr. 238. – 17.32. *det gamle Æventyr hos Asbjørnsen*] „Østen for Sol og Vesten for Maane“.

243.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 222–227.

20.1. *Oversættelse af Dante*] Chr. K. F. Molbechs fra 1851–62, der indbragte ham et Æresdoktorat ved Kbhvn.s Universitets 400-Aarsfest 1879. – 20.27. *en Salgsgegenstand*] et andet Oplag udkom dog 1921. – 20.32. *Illustrationer*] denne Plan blev opgivet. – 20.34 f. *Indledningsdigt*] „Venezia“. – 21.16. *Oversættelse af Benvenuto Cellini*] se Noten til I 347.6.

244.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen 227 f.

22.22. *Deres . . Brev af igaar*] ikke bevaret. – 23.6. „*Forlagsbureauet*“] se Noten til I 399.18. – 23.13 f. „*Bjørnefamilien*“] „Af Bjørneslægtens Familjehistorie“, første Afsnit af „Paa Sømands Tro og Love“ (1878). – 23.14 f. *en . . Original i Toldfaget*] Toldassistent Christoffersen fra Vedbæk, der har inspireret „Toldassistentens Fortællinger“ i „Smaa Fortællinger“ (1884) (Rubow II 72). – 23.27 f. *en . . lille Fortælling*] formodentlig den i flg. Brev omtalte „Kutteren Vildanden“, der dog tilfaldt „Wisbechs Almanak for 1881“ (senere i „Vildt og Tæmmet“).

245.

NkS. 4656,4°.

24.11. *Din Opfordring*] i et utrykt Brev af 23/1 1880 fra O. B., hvori H. D. anmodes om at skrive et Digt i Anledning af 100-Aarsdagen for Førstepopførelsen af Johs. Ewalds „Fiskerne“ 31/1 1780; Digtet „Johannes Ewald“ fremkom i U. og Hj. 1/2 1880, et andet Digt „Ewalds Høj ved Rungsted“ i „Mrgbl.“ samme Dag (ingen af dem senere optrykt). – 24.12. *Hammerichs . . Ewalds Levned*] Martin Hammerich: „Ewalds Levned“ (1860). – 24.17. *Kapt. Schwabe*] se Noten til II 9.7. – 25.5 f. „*Kutteren Vildanden*“] se Noten til II 23.27 f. – 25.20. *Knudtzon*] Kunsthistorikeren Frederik G. K. – 25.28. *Secher*] William S., Redaktør af „Dags-Avisen“, det første københavnske radikale Organ. – 25.29. *Henriques*] Journalisten og Viseforfatteren, Bogtrykker Axel H., der trykte „Dags-Avisen“ og tillige var Medarbejder ved Bladet.

246.

Coll. Brevsaml. II, 2.

26.12. *det forenede literaire Venstre*] Venstrepartiet var endnu ret rummeligt og ompændte saa forskelligartede Grupper som Grundtvigianere og Brandesianere; det var (if. Schandorph: „Oplevelser“ I 329) „Dags-Avisen“, der 1879 havde fundet paa Betegnelsen „det literære Venstre“. H. D.s Plan om at føre Rungstedts Fiskere og Hovedstadens radikale Skønaander sammen var et Forsøg paa at praktisere denne Sammenslutningstanke. – 26.21. *et lille Hus*] i Slutningen af Juni 1880 lejede H. D. sig ind i en Bondegaard i Vallerød (Emmy Drachmann 119).

247.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 59 f.

248.

Utilg. 283,4°.

28.16. „*Frelse sig hvo der kan*“] Udtryk for O. B.s Misfornøjelse med, at H. D. ikke tog aktiv Del i „Nytaarsfejden“, efter at han havde offentliggjort „Pa-

radehesten Parmo“. – 29.6. *Digtet*] se Noten til II 24.11. – 29.7. „*Synd mod Hjerte og Aand*“] i U. og Hj. staar der: „Men den, som har pukkende hovmestereret, / saa ofte Poeten Ewald grasset, / og snæret hans Sjæl i saa ydmyge Baand, / hans Synd er en Synd mod Hjerte og Aand“, hvor der aabenbart i Manuskriptet har staaet „en Synd mod den hellige Aand“. – 29.11. *en lille Skizze om Dagens Fest*] i „Mrgbl.“ 1/2 1880 findes et Referat af Ewaldfesten i Rungsted og af H. D.s Tale.

249.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 226–229.

29.22 f. *vort Sammentræf efter Universitetsmiddagen*] se I 428.18 ff. – 30.13. *uædelt . . Middel*] se Noten til I 366.2. – 30.24. *ydmygende Tider*] der tænkes paa Forholdet til Polly Thalbitzer. – 30.28. *en Bog*] „Prinsessen og det halve Kongerige“. – 31.15 f. *tilskrev din Broder . . et eller flere Breve*] Nr. 209 og 213. – 31.28 f. *et stort Bind Digte*] „Ungdom i Digt og Sang“. – 31.30. *plaidere en fattig Fiskers Sag*] i Skriftet „Lars Kruse“. – 32.1. *hændtes der for Dig selv Ting*] Hustruens Død 23/7 1879.

250.

Utilg. 446,4°.

251.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 75–77.

34.9 f. *vir tenax propositi*] se Noten til I 258.26. – 34.12. *sende de to første Sange ud*] 1. Sang udkom midt i Oktbr. 1880, 2. Sang først midt i Marts 1881. – 34.27. „*Amor & Psyche*“-*Sagn*] brugt til „Østen for Sol og Vesten for Maane“ (udk. 20/5 1880). – 35.9 f. „*Ingefærret skal brænde de Godtfolk i Munden*“] som Motto paa Byrons „Don Juan“ staar Shakespeares Ord fra „Helligtrekongersaften“: „Ginger shall be hot i' the mouth“. – 35.24 f. *den . . stedfundne Begivenhed*] Datteren Astrid blev født 28/3 1880. – 35.25. *I Maj Maaned skal vi selv til det*] H. D.s Søn Jens fødtes 1/6 1880. – 35.32. *et muligt Sommerbesøg i Rosenvænget*] Sommeren 1880 boede G. B. og hans Familie til Leje i Viggo Drewsens Villa i Rosenvænget (Marstrandsvej 4).

252.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 60 ff.

36.6. *Æventyrdigtet*] „Østen for Sol og Vesten for Maane“. – 36.7 f. *Edv. Brandes . . i sin nye Bog*] „Dansk Skuespilkunst“ (1880). – 36.29. „*Der var engang en Mand i en Mose*“] se Noten til I 190.9. – 36.35 f. *Blaastrømpen*] Prinsessen (8. Sang, SPS IV 428). – 38.6 f. *Ingefærret deri vil . . brænde*

Adskillige i Munden] se Noten til II 35.9 f. – 38.25. *Hotel Royal*] dette ejedes nu af Bogtrykkeren og Bladudgiveren C. Ferslew; i Kælderen boede en Vinhandler. – 38.29. *Constantia*] et nu nedlagt Traktørsted ved Charlottenlund Strandvej.

253.

Utilg. 446,4°.

39.4. *Din Bog*] „Østen for Sol og Vesten for Maane“. – 39.6. *det Nummer af „U. og Hj.“*] 16/5 1880; „Syndflodssagn“ blev siden optaget i „Vildt og Tæmme“ – 40.3 f. *Jeg elsker Vers*] selv havde E. B. under Pseudonymet „Karl Borel“ i U. og Hj. 23/11 1879 faaet optaget fire Digte.

254.

NkS. 3742,4°.

41.8. *anmeldt i en udførligere Artikel*] „Mrgbl.“ 6/6 1880 ved Schwanenflügel, der er tilfreds med den romantiske Tone i Digterværket. – 42.7. „*Dags-Avisen*“] en Anmeldelse stod i dette Blad 25/6 1880.

255.

U. B., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.). Trykt „*Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910*“ I 183 f.

42.19. *igaar*] Jens Drachmanns officielle Fødselsdato var 1/6 1880; han var (if. Emmy Drachmann 116) født kort efter Midnat. – 42.23. *dit djærve Indlæg*] norsk „Dagbladet“ havde kritiseret H. D., fordi han ikke var tilstrækkelig interesseret i sociale Spørgsmaal; i et flg. Nummer forsvarede Bjørnson ham og fremhævede, at Kærlighed til de smaa i Samfundet er det centrale i H. D.s Digtning (refereret i „Mrgbl.“ 4/3 1880). – 42.24. *dit kække Digt*] Digtet til H. D. i Bjørnsons „Digte og Sange“ 2. Udg. (udk. 29/4 1880).

256.

Utilg. 446,4°. Trykt (delvis) Rubow II 64.

43.9. *overtydte mig om*] H. D.s Brev kendes ikke. – 43.33. *Trække mig tilbage*] Aaret efter tog Kaalund sin Afsked. – 44.4 f. *Nattergalens skjønne „Tro paa det, som samler Livets Millioner“*] Citat af „Østen for Sol og Vesten for Maane“ (SPS IV 397 og 438).

257.

Utilg. 446,4°. Trykt Emmy Drachmann 113 f. og (delvis) Rubow II 63 f.

44.25 f. *Ravnens korte Sang*] SPS IV 414 f. – 44.28. *de fire Vinde*] SPS IV 418-426. – 44.29. „*der er en Markvei*“] SPS IV 17. – 45.1. „*chevilles*“] Fyldekalk. – 45.4. *Pigens Pusten til Lyset*] SPS IV 400. – 45.5. *en lille For-*

tælling] „En mærkelig Historie“ („19. Aarh.“ 1874 S. 220); ogsaa paatalt i G. B.s Drachmanns-Kapitel i „Det moderne Gjennembruds Mænd“ (= SS¹ III 88). – 45.10. *Vullum*] den norske Journalist Erik V., der var gift med Orla Lehmanns Datter Margrethe efter hendes Skilsmisse fra Gotfred Rode; fra 1877 til 1883 var han knyttet til „Dagbladet“; om Artiklen se Noten til II 42.23. Til Bjørnson skriver Schandorph 7/6 1881: „Mellem ham [ø: H. D.] og Margrethe Vullum er der ‘Blod’, mærkede jeg; Drachmann daterer Brudet fra sit Pariserophold hint ulykkelige Efteraar [maaske 1877, da de begge opholdt sig i Paris]“ („Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I 188). – 45.13. *Pigens Betragtning af sin Brudgom*] SPS IV 399 ff. – 45.18. *det Drewsenske Sted*] se Noten til II 35.32. H. D. omtaler dette Sommerprojekt i et her udeladt kort Brev af 12/7 1880 til G. B.

258.

Utilg. 283,4°.

45.32. *Digtet*] „Paa Kirkegaarden“ (U. og Hj. 27/6 1880, genoptrykt Rubow II 65 ff.). – 45.33. *det forrige*] formodentlig „Foraar 1880“ (U. og Hj. 4/4 1880). – 46.6. *hvorfor . . saa ubillig overfor Andres*] O. B.s Brev er Svar paa et utrykt fra H. D. 20/6 1880, hvori han udtrykker sin Ærgrelse over Thomas Langes Bidrag i U. og Hj. samme Dag, Prosastykket „En Forlovelse“. – 46.6. *L*] aabenbart Thomas Lange. – 46.7. *de to . . Bidrag*] Skitserne „To Epistler“ og „En Forlovelse“. – 46.15. *din Landliggen*] i Vallerød ved Folehave Skov. – 46.28. *Herman Bang*] optraadte i U. og Hj. 15/2 1880 med „En Historie fra Skumringen“. – 46.35. *Pietro Kr.*] Kunsthistorikeren Pietro Krohn.

259.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 77 f.

47.6. *den 1ste Korr.*] paa 1. Sang af „Don Juan“; til Kielland skriver G. B. 16/11 1880: „I Drachmanns Don Juan har jeg gennemrettet alle Stroferne og skrevet mange“ (Br. Br. IV 304). – 47.7. *din lille Billet*] ikke bevaret.

260.

Georg Brandes' Arkiv.

47.33 f. *Indledningsdigtet*] se Noten til II 20.34 f. – 48.1. *en lille Fortælling*]?

261.

Utilg. 446,4°.

262.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 229 f.

48.34. *Sejren*] E. B. blev 22/9 1880 valgt til Folketingsmand for Langelandskredsen. — 48.35. *Larsen*] „Morgenbladet“s Redaktør N. J. L. — 49.4. *Gildet*] se flg. Brev. — 49.5. *Sild*] H. D. vilde til Brug for en paatænkt Skildring gøre Studier over Sildefiskeriet i Storebælt (jf. et utrykt Brev fra hans Onkel Chr. Stæhr i Nyborg 27/7 1880 og to her udeladte Breve fra Borchsenius af 8/10 og 16/12 1880, der efterlyser H. D.s Tegning og Tekst til „Sildefangsten i Bæltet“, samt II 50.21 f. og 66.28 f.). Til Forlæggeren Emil Langhoff skriver han 21/9 1880: „Jeg har ligget og sejlet med en Kutter i Bæltet i disse Dage“ (Gyldendals Arkiv, K. B.). Et Resultat af Studierne blev et stort Maleri „Fra Sildefangsten i Storebælt“, der udstilledes paa den nordiske Udstilling 1881 (U. og Hj. 29/5 1881, jf. 19/6 1881).

263.

Utilg. 446,4°.

264.

Utilg. 446,4°.

50.7 *hvor Du bôr*] H. D. var 6/10 1880 flyttet ind i Villa „Taarnhøj“ i Vedbæk (se Emmy Drachmann 123 ff.). — 50.15 f. „*Dagens Nyheder*“ har overfaldet „*Ude og Hjemme*“] Tidsskriftets nye Kvartal og det i den Anledning udsendte anbefalende Prospekt gav 3/10 „Dag. Nyh.“ Anledning til en ret haanlig Omtale af Bladet, hvori det hedder, at det redigeres ganske vist med en vis Dydighed, men det gælder saavel om Indhold som om Illustrationer, at de „trætter ved . . . Ensidighed og stærkt fremtrædende Tendens“. Erik Bøgh var fra 1877 Redaktør af „Dag. Nyh.“ sammen med Carl Carstensen. — 50.19. *O, cuori, puri di ogni macchia*] „O, Hjerter, rene for enhver Plet“; Citatkilden er ikke fundet. — 50.21. *Sildefangsten*] se Noten til II 49.5. — 50.22. *Korsør Avis*] dette Blad havde 28/9 1880 en saalydende Notits: „Holger Drachmann har i nogle Dage opholdt sig her i Byen for at studere Fiskernes Liv ved Store Belt. Ombord paa en Sildebaad har han tilbragt en Nat paa Beltet for ogsaa at gjøre sig bekendt med denne Side af Livet blandt Fiskerne“. — 50.24. *Café du lac*] som Navnet antyder en Kafé ved Søerne (Gothersgade 160) (jf. A. U. Bååths Digt fra 1878 «Vid Café du lac»). — 50.25. *Jakob Davidsen*] Journalisten J. D. udgav 1880 den første Samling af sine Københavnerskildringer under Titlen „Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn“, der anmeldtes i „Nationaltidende“ 8/10 1880. — 50.26 f. *Ferslews Sprøjter*] Chr. Ferslew grundlagde et Litograf- og Bogtrykkerfirma og stiftede en stor Bladkoncern, der udgav bl. a. „Dagstelegrafen“, „Aftenposten“ og „Nationaltidende“, hvortil senere føjedes „Dagens Nyheder“. — 50.33. *Valborg*] Emmy Drachmanns

Tvillingsøster, der – vistnok 1883 – blev gift med Grosserer Aug. Nissen; hun boede fra Febr. 1880 hos Drachmanns, først i Kbhvn. og derefter i Villa „Taarnhøj“ i Vedbæk (se Emmy Drachmann 111 f.).

265.

NkS. 4656,4°.

51.5. „*Dynakilen*“] et af Digtene i „Peder Tordenskjold“ (1880). – 51.10 f. *Carit Etlar har forfusket Emnet*] i Skuespillet „I Dynekilen“ (1862). – 51.15 f. *sende et saadant „nationalt“ Digt*] til Gengæld tilsendte H. D. Søofficeren Prins Valdemar et dediceret Eksemplar (Rubow II 69); Digtet blev tilegnet „Den danske og norske Sømand“. – 51.21. *Schwabes*] se Noten til II 9.7. – 51.22. *et Par „Maaneder“*] U. og Hj. bragte 19/12 1880 tolv Digte af H. D., „Aars-tiderne“, der blev udsendt i Bogform kort efter; de var skrevet paa Bestilling af Henrik Hennings (se H. D.s utrykte Brev til O. B. 9/6 1880) til Piano-stykker af Tschaikowsky og illustrerede af forskellige danske Kunstnere.

266.

Utilg. 446,4°.

52.5 f. *Per-Andersensk og . . Kristian-Spillemandsk*] ?. – 52.11 f. *Du fordan-skede Venedigs Sang*] Oversættelsen af Byrons „Don Juan“ indledtes med H. D.s Digt „Venezia“. – 52.22 f. *Du har Din Løn bort . . Tænders Gnidse!]* Bibelciterer (Matthæus 6,2 og 8,12).

267.

Utilg. 283,4°.

53.4. *Medbogstav*] baade H. D. og Gjellerup var Medlemmer af Foreningen „Bogstaveligheden“, som var stiftet i Begyndelsen af dette Aar af en litterær og kunstnerisk Kreds. Navnet skyldtes, at det var blevet vedtaget, at to Medlemmer ad Gangen i alfabetisk Orden skulde forberede Møderne (se Schandorph: „Oplevelser“ II 24 ff. og Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 206 ff.). Ved en af Sammenkomsterne (1/11 1880 if. Brev til Borchsenius) læste H. D. op af sin endnu ikke udkomne „Peder Tordenskjold“ (Rubow II 69). – 53.5. *mit Opus III*] Romanen „Antigonos“, der foregaar i det 2. Aarh. i Grækenland og Lilleasien. – 53.7 f. *imødekom mit første Forsøg*] se Nr. 203. – 53.18. *Ginnerup*] se Noten til I 62.27.

268.

Originalen ukendt. Trykt efter „Breve fra og til C. Hostrup“ 590 f.

54.10. „*Eva*“] Hostrups første „Problemdrama“ fra 1880, der opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 12/1 1881. Teaterchefen Fallesen ønskede ikke, at Stykket forelaa trykt inden Premieren, hvad han bad Emil Poulsen lade Hostrup vide

(„Breve fra og til C. Hostrup“ 591 f.). Som Bog udkom „Eva“ først ca. 1/2 1881 (se om Stykkets Skæbne O. Borchsenius: „Hjemlige Interiører“ 308 ff. og om Hostrups Syn paa H. D. smstds. 295 ff.).

269.

NkS. 3769,4°.

54.33. *takker Dig for sidst*] om H. D.s Jyllandsrejse se flg. Brev. — 54.34. *din Broder*] Landmanden William Jacobsen, der aabenbart har maattet forstrække H. D. med et lille Pengelaan til hans Hjemrejse. — 55.10. *din Bog*] „Niels Lyhne“, der udkom 15/12 1880.

270.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 78-82.

55.27. *et meget langt og indholdsrigt*] Nr. 128. — 56.4. *en Rejse i Jylland*] i Anledning af, at Barken „Slejpner“ 19/11 1880 var strandet ved Klitmøller og hele Besætningen druknet, besluttede H. D. sig til at tage til Vestkysten for paa Stedet at danne sig en Mening om, hvorvidt det havde været et usødygtigt Skib, Rederiet havde sendt ud, og skrev nogle Artikler om Sagen i „Dags-Avisen“ 29/11-4/12 1880. Hans Indignation over ansvarløse Redere var ikke af ny Dato, jf. hans Digt „Plimsoll“ („Mrgbl.“ 31/7 1875, genoptrykt i „Ungdom i Digt og Sang“). — 56.10 f. *en Undsigelse . . fra . . „Morgenbladet“*] paa dette Tidspunkt var „Mrgbl.“s økonomiske Stilling stærkt truet (Stangerup II 138). Edvard Brandes arbejdede ivrigt for at tilføre det ny Kapital, for at hans nærmeste Tilhængere kunde opnaa større Indflydelse paa dets Indhold, og fra Nytaar 1881 bortforpagtede dets hidtidige Ejere det for 3 Aar til det nydannede Aktieselskab „Morgenbladets Udgivere“. — 56.15. *ridikulisere hele min „Mission“*] i sit Referat af en Interpellation i Folketinget om Forliset skriver „Mrgbl.“ 28/11 1880: „Der sporedes kun yderst svagt en Gjenklang af den for Sagens alvorlige Drøftelse svækkende, men des mere højstemte Feuilleton-Interesse, hvormed den beklagelige Ulykke er bleven opfattet fra enkelte Sider udenfor Tinget“, og i et Par følgende Artikler (1/12 og 4/12 1880) latterliggør Bladet, at „Dags-Avisen“s Kontor havde udstillet en Vragstump, som H. D. havde medbragt fra sit Besøg ved Klitmøller. — 57.18. *Edwards Edsafklæggelse*] da E. B. som nyvalgt Folketingsmand skulde aflægge Ed paa Forfatningen, opstod der stor Strid om, hvorvidt han som Jøde og Fritænkter kunde gøre dette. Han valgte at følge den sædvanlige Praksis, idet han afviste alle Undersøgelser om, med hvor megen personlig Sandhed han havde gjort dette. — 58.8. *en Forening*] maaske „Bogstaveligheden“. — 58.10. *nogle Foreninger her ude*] bl. a. Vaabenbrødrene i Hørsholm (7/11 1880). — 58.11. *et lokalt Blad*] „Hørsholm Avis“ bragte 25/11 og 27/11 1880 efter Oplæsningen hos Vaabenbrødrene en Feuilleton om „Peder Torden-skjold“, skrevet af „P. & P.“, der farer haardt frem imod de tre Afsnit, han

havde læst op i Hørsholm; især udtrykkes der Forargelse over, at Digteren lader „en tveydig Skønhed“ kaste sig i Armene paa Søhelten, „da det sætter ligesom en Plet paa Tordenskjolds bekjendte Kydskhed“. I den anden af Artiklerne beskyldes H. D. for Uoriginalitet, fordi Anekdoten om Lussingen, der gaar Bordet rundt (Sangen „Gæstebudet“), ogsaa kendes fra et paa dansk Grund omplantet tysk Digt om en Hertug, og for at dokumentere dette gives først „efter Hukommelsen“ det paagældende Sted i H. D.s Digt og derefter den jyske Anekdote („En Hertug mellem Bønder“). – 58.24. *den bjørnsonske Misère*] Bjørnson havde ved sit Køb af Aulestad i 1874 sat sig i alt for store Udgifter og tænkte 1879-80 paa at sælge det for at undgaa de evige Næringsсорger, hvad Hegel tilskyndede ham til (jf. L. C. Nielsen II 108, 109 f.). – 59.11. *Saul og David*] imellem H. D.s efterladte Papirer (NkS. 2106 fol.) findes Udkast til en Scene af dette paatænkte Drama.

271.

NkS. 4656,4°.

59.25 f. *Omtale af Peder T. i „Ude og Hj.“*] i O. B.s Anmeldelse 12/12 1880 hedder det om Digtkredsen: „Friskere, livfuldere, mere formfuldendte Digte har Holger Drachmann ikke skrevet“. – 60.5. *2det Oplag*] et saadant blev ikke nødvendigt. – 60.14. *en større Nutidsfortælling*] en Begyndelse til en saadan er bevaret i Manuskript (NkS. 3495,4°); Rubow mener (II 126), at det er et Forstadium til den senere Roman „Med den brede Pensel“ (1887), men det er svært at faa Øje paa Ligheden. – 61.2 f. *dette Treschowske*] det af Højesteretsadvokat Fr. T. stiftede Legat (se II 67.14). – 61.7. *Berlingske*] en Anmeldelse af „Peder Tordenskjold“ findes i Numret 21/12 1880. – 61.8 f. *deres skandinaviske Adresse*] O. B.s Anmeldelse slutter med at forudsige, at Bogen vil blive spredt vidt omkring i Danmark og Norge: „Det er nogle af vore bedste Fællesminder, Digteren med en lykkelig Haand paa Ny har fremdraget, Minder, der tilmed ikke alene atter samle de to nu adskilte Lande, men tillige gjen-nem den ædle og varme Hyldest til Karl XII's Daad tage den fordums Mod-stander med og lade alle Nordens tre Folk mødes i enig Glæde over to af vor Histories mest tiltalende Helteskikkelser“.

272.

Utilg. 446,4°.

61.20. *Fru Larsen*] formodentlig Redaktør N. J. L.s Hustru. – 61.23. *Frk. Sten*] H. D.s og Hørups Kusine Henriette Steen, skildret som „Jaguaren“ i „Forskrevet“. – 61.27. *Herman Bang i indlagte Karakteristik af mig*] i en af Bangs Feuilletoner af Serien „Vekslede Themaer“ („Nat. Tid.“ 12/12 1880) anmeldes O. B.s Bog „Literære Feuilletoner“ (1880). Bang yder ham en vis Anerkendelse, men stempler ham som „Mæglingsmand“ og karakteriserer ham

som noget af den sidste hostrupske Student og en laudator temporis acti, der kun samler et Stof, men ikke behandler det. Paa det Sted, som O. B. henviser til, siges det, at det er uretfærdigt, at man bebrejder ham ikke at ville fuldtud tage Parti. – 61.34. *Dags-Avisen forkjætrer ham*] bl. a. ved ikke omgaaende at anmelde „Haabløse Slægter“ (1880); i en Artikel af A. Cantor 31/12 1880 misbilliges dog Sagsanlægget imod ham, skønt hans Bog kaldes „paa mange Steder hæslig, overalt bundaffekteret og – grundkedelig“, og en nærmere Omtale af den stilles i Udsigt. – 62.6. *Gotfr. Chr.*] Maleren Godfred Christensen. – 62.8. *dit Digt*] „Ill. Tid.“s Anmeldelse af „Peder Tordenskjold“ 12/12 1880 gik ud paa, at Digtet beredte Skuffelser: „tørre Fabler og mere eller mindre ubetydelige Anekdoter“. – 62.9 f. *din Historie fra Sildefangsten*] en saadan Fortælling (se Noten til II 49.5) kom H. D. aldrig til at skrive.

273.

Utilg. 446,4°.

62.19. *Du læste Digtet i „Bogstaveligheden“*] se Noten til II 53.4. – 63.1. *Quando ci rivedremo noi*] „Hvornaar skal vi ses“. – 63.3. *Din jysk-fynske Tournée*] se II 56.3 ff. – 63.4. *Borchsenius's Broder*] Otto B. var ligesom Schandorph født i Ringsted, hvor hans ældre Broder Johannes Marius Valdemar B. var Købmand. – 63.7. *taliter qualiter*] „saa som saa“. – 63.10 f. *Paulus . . i sit Brev til Timotheos*] 1. Brev 5,22-23: „bevar dig selv ren! Bliv ikke ved med at drikke Vand alene, men brug lidt Vin for din Mave og dine hyppige Svagheder“. – 63.17. *Ida*] Schandorphs Hustru, f. Branner.

274.

NkS. 4640,4°.

63.30. *dit Brev*] Nr. 273. – 64.3. *siden jeg kom fra Jylland*] se II 56.3 ff. – 64.21 f. *Peste soit le marouffle*] Citat af Molières „Don Juan“ II, 3. – 64.25 f. *denne „brave Mand“ om hvem . . Heine taler*] „Der Ratskellermeister von Bremen“ i Digtet „Im Hafen“ („Die Nordsee“ II Nr. 9).

275.

Utilg. 446,4°.

65.19. *dit Besøg*] se Nr. 269. – 65.26. *noget Nyt*] Jacobsen havde Planer om at skrive et Skuespil „Anna Charlotte“, hvoraf han dog blot fik udarbejdet en Scene (se „Saml. Værker“ ved Morten Borup III (1927) 277 ff.). – 65.28. *Postmesteren*] Postmester, Kaptajn Redsted havde i „Thisted Amtsavis“ rettet en Klage imod Redningsmandskabet i Klitmøller, men i „Nat. Tid.“ 6/12 1880 hævdede en Indsender „C.“, at Grunden til, at Redningsforsøget mislykkedes, var Redningsbaadens uheldige Konstruktion. I samme Blad 25/12 svarede Be-

styreren for det nørrejske Redningsvæsen A. Andersen, at Baaden var der intet i Vejen med. — 66.9. *Artikkel om Sleipner*] se Noten til II 56.4.

276.

NkS. 4656,4°.

66.21. *dit næstsidste Brev*] utrykt Brev af 16/12 1880. — 66.24. *Søndage*] U. og Hj. udkom ligesom „Ill. Tid.“ om Søndagen. — 66.29. *en lille Julefortælling*] „Kutteren Vildanden“, der dog havnede i „Wisbechs Almanak for 1881“ (senere i „Vildt og Tæmmet“). — 67.2. *i Kasino*] her læste H. D. 19/11 1880 op af sit endnu ikke udkomne Værk. — 67.14. *Treschows Legat*] se Noten til II 61.2 f. — 67.26. „*Ude og Hj.*“ s . . *prekære Existens*] økonomisk var Ugebladet aldrig en Succes, og allerede 1884 gik det derfor ind. Hendriksen fortæller i „Mennesker og Oplevelser“ (2. Udg. 216) om en Bortlodning af Billeder, skænket af Bladets kunstneriske Medarbejdere, men angiver Aarstallet til 1882; det var Edv. Brandes, som stod for det praktiske Arrangement af Redningsaktionen. I en utrykt Billet havde O. B. bebrejdet H. D., at han ikke havde indsendt noget af sine Malerier.

277.

Edvard Brandes' Arkiv.

68.13. *Krohn*] Pietro K. — 68.22. *Morgenblad-Sagen*] se Noten til II 56.10 f. — 69.1. *Fra I. P. Jacobsen har jeg Brev*] Nr. 275. — 69.3. *Quod fiat*] „Gid det maa ske“. — 69.5. *et Maanedsskrift*] Brødrene Brandes arbejdede 1879-80 paa at grundlægge et dansk-norsk Tidsskrift og førte lange Forhandlinger herom med Bjørnson, men det lykkedes ikke at komme til Enighed (se Br. Br. IV 66 ff.), derimod fik „det litterære Venstre“ fra 1881 Indflydelse paa „Morgenbladet“.

278.

Utilg. 446,4°.

69.23. *et Indledningsdigt*] „Da vi lagde ud paany“ („Mrgbl.“ 1/1 1881). — 69.25 f. *Klein'er og Brix'er*] den nationalliberale Politiker K. S. Klein, Justitsminister 1872-75, og Skolebestyrer C. C. Brix, Medlem af Kbhvn.s Borgerrepræsentation og Rigsdagsmand. — 69.29 f. *sine egne Malerier*] d. v. s. Malerier i hans private Eje („Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 216). — 69.32 f. *jeg . . finder Smag i den*] til sin Broder taler han dog stærkt nedsettende om „Peder Tordenskjold“, der forekommer ham „overvejende hul Deklamation“ (Br. Br. II 69, jf. 74). — 70.1 f. *En Kritik . . i „Berlingeren“*] Anmeldelsen i „Berl. Tid.“ 21/12 1880 ved „I.“ gaar ud paa, at der baade er for lidt og for meget af Historie i Digterværket, og at det er udformet for skitseagtigt og abrupt: „en løst sammenhængende Digtcyklus med adskillige smukke Skildringer og gode Momenter. Noget æstetisk Kunstværk er Digtningen ikke“.

279.

Utilg. 446,4°.

70.16. *min lille Fortælling til Dags-Avisen*] Bladet bragte 10/1-10/2 1881 Schandorphs Novelle „Købstadsfolk“ i sin Feuilleton. – 70.17. *Dit Brev*] Nr. 274. – 70.25. *hans Anmeldelse til svenske Blade*] Skram sendte bl. a. Korrespondancer fra Danmark til „Sydsvenska Dagbladet“. – 70.29. *hint lille Rim-brev fra Rom*] se Noten til I 330.30. – 71.12. *P. Hansen . . skjælder os ud*] i „Nær og Fjern“ anmeldte P. Hansen 11/1 1880 „Ungdom i Digt og Sang“ og „Lars Kruse“ og 18/1 1880 Schandorphs „Unge Dage“ og „Fem Fortællinger“. – 71.12. *Vodskov*] Kritikeren og Religionshistorikeren Hans Sofus V.; det var ham, der kom til at anmelde „Peder Tordenskjold“ i „Ill. Tid.“ 12/12 1880. – 71.16 f. *moderne Fanatikere, ikke mindst generis feminini*] jf. II 61.17 ff. – 71.26. *Atra Cura*] „den mørke Sorg“ (Horats: Oder III,1,40). – 71.32. „*Ce n'est pas pécher de pécher en silence*“] Molière: „Tartuffe“ IV, 5. – 72.2. *lille Gerda*] H. D.s og Pollys Datter, som Holger og Emmy Drachmann i Septbr. 1879 havde optaget i deres Hjem, efter at hun havde været anbragt paa et Børnehjem.

280.

Utilg. 283,4°.

72.9. *in effigie hosliggende*] Fotografiet er udtaget af Brevet. – 72.18. *stod Du blot Blandt slige Standspersoner*] Citat af H. D.s „Peder Tordenskjold“ (Sangen „Barndoms Skilderi“, SPS IV 474). – 72.28. *et Par Commersnumre*]?. – 72.31 f. *Regimentets Datter*] hvorfor Valborg Culumse kaldes med Navnet paa Hovedpersonen i Donizettis Opera, kan ikke oplyses.

281.

Utilg. 446,4°. Trykt (delvis) Rubow II 70 f.

73.4. *dit Brev*] Nr. 270. – 73.13. *D-A*] „Dags-Avisen“, der redigeredes af William Secher. – 73.14. *nogle Billinger*] G. B. bebrejder i et Brev af 8/12 1880 sin Broder Edvard, at denne har ladet ham høre ilde for, at han 24/11 1880 har ladet „Dags-Avisen“ trykke et af sine Berliner-Breve og 29/11 faaet indført Artiklen „Et Udtryk i Dr. Edv. Brandes' Valgtale“ (Br. Br. II 79). – 73.19 f. *Du skriver „det kjender altfor vel sin Magt“*] frit Citat af II 58.31. – 73.22. *det store Digt*] „Peder Tordenskjold“, som G. B. satte højere end E. B. (Br. Br. II 71). – 73.31. *udtale mig . . i Mrgbl.*] dette havde allerede 24/12 1880 bragt en rosende Anmeldelse af Bogen. – 74.10. *Den ensomme Gran*] SPS IV 485. – 74.11. *Hukkerten*] Sangen „Ombord paa Hukkerten“ (SPS IV 479 ff.). – 74.17. *Du skriver*] II 58.29 ff. – 74.31 f. *dine Smaadigte i U. og Hj.*] „Aarstiderne“ (se Noten til II 51.22).

282.

NkS. 4446,4°.

75.11. den . . Tjeneste, De engang har gjort mig] Topsøe fremskaffede 1879 Tilladelse for H. D. til at indgaa nyt Ægteskab (se Nr. 205 og 207). – 77.30. Sacrosanctum] „Fredhelligdom“. – 78.10. Stryg Redaktøren og bring Digteren i Havn] Topsøe vedblev til sin snarlige Død (11/7 1881) at være „Dagbladet“s Redaktør og skrev ikke flere Bøger. – 78.29 f. dixi et liberavi animam meam] „jeg har talt og befriet min Aand“.

283.

Utilg. 446,4°.

79.17 f. vi mødtes hos Schwanenflügels] Herman S.s Erindringer „Livsfragmenter“ indeholder intet herom. – 79.21. et nyt Eventyrdigt] „Østen for Sol og Vesten for Maane“. – 79.21 f. et Brev] Nr. 228. – 79.35. Fru Jerichau] Malerinden Elisabeth J.-Baumann, Moder til H. D.s Ungdomsveneren Harald Jerichau; da hun døde samtidig med Topsøe under Tyfusedemien 1881, skrev H. D. en Mindeartikel over hende („Mrgbl.“ 15/7 1881). – 80.26. Halls Sygdom] Sommeren 1879 blev den nationalliberale Politiker ramt af et apoplektisk Anfald, der hindrede hans fortsatte Deltagelse i det politiske Liv. – 80.27. Krieger] Juristen og Politikeren, Gehejmraad A. F. K.

284.

Coll. Saml. 157,4° (Koncept, næppe afsendt).

81.25 f. tage til Klitmøller] se Nr. 269–270. – 81.32. din sidste Bog] „Niels Lyhne“ (1880). – 82.10. dit Brev] Nr. 275. – 82.14 f. de Linjer, jeg sendte dig] Nr. 269.

285.

Utilg. 446,4°.

83.12. en Række Portrætter af den unge Malerskole] af denne Plan blev der intet; derimod skrev H. D. fem Artikler om Charlottenborgudstillingen, „Noter til Udstillingen i Aar“ i „Mrgbl.“ 13/4–6/5 1881.

286.

Utilg. 446,4°.

83.27 f. mit aandelige Portræt tegnet i Bladet] efter at Ploug i „Fædrel.“ 19/1 1881 havde smædet G. B., svarede først Schandorph i „Mrgbl.“ 25/1, og derefter rykkede H. D. ham til Undsætning smstds. 29/1 med Artiklen „Til Dr. S. Schandorph“. – 84.7 f. Vi manglede blot en Hest for at kunne erobre det Kongerige] Hentydning til den berømte Replik fra Shakespeares „Richard

III": „En Hest, en Hest! mit Kongerige for en Hest!“ – 84.10. i *Norsk Dagblad en Udgydelse*] har ikke været Udgiveren tilgængelig. – 84.12. *Berner*] Politikeren Hagbard Emanuel B. var Redaktør af det norske Venstreblad „Dagbladet“ 1869–79 og efterfulgtes af Nicolai Grevstad. – 84.14 f. *Thommessen*] Olav T., fra 1878 Redaktør af „Verdens Gang“. – 84.20 f. *nogle Linier om dit Portræt*] Bladet har ikke været Udgiveren tilgængeligt. – 85.1. *os rotundum*] „en rund Mund“ (Horats: „Ars poetica“ 323). – 85.3. *hvad jeg skrev til Din rare Frue*] Emmy Drachmann var en flittig Oversætterinde af tysk og engelsk Litteratur og søgte af og til Raad hos G. B. om Bøger, der var egnede til at fordanskes; af George Eliot var allerede flere Bøger oversat til Dansk.

287.

NkS. 4656,4°.

85.17 f. *det . . omtalte Digt*] „Foran Isvolden“ (U. og Hj. 20/2 1881, senere i „Smaa Fortællinger“) med to Tegninger af H. D. Vinteren 1880–81 var usædvanlig streng (se Emmy Drachmann 125–130). – 85.19. „*Mest. og Sv.*“] Digtet „Mester og Svend“ med Tegning af Hans Nik. Hansen (U. og Hj. 24/4 1881). – 85.24. *Bryllupssangen*] „Til et Bryllup i Rosenvænget“ (U. og Hj. 27/2 1881), skrevet til Maleren C. F. Aagaards Datter Elnas Bryllup med Karl Døcker. – 85.28. *Hennings*] Musikforlæggeren Henrik H., gift med Skuespillerinden Betty Schnell; det var paa hans Forlag, at H. D.s Digtkreds „Aars-tiderne“ 1880 var udkommet. – 85.29. *Hotel Garni*] naar H. D. var paa Besøg i Hovedstaden, boede han paa Lunds Hotel Garni i Skindergade (Rubow II 75). – 86.1. *hans „hvide Kritik*“] Digtet „Ode til den hvide Kritik“, skrevet i Anledning af „Fædrel’s Fordømmelse af „Niels Lyhne“ („Mrgbl.“ 8/2 1881, optaget i „Rødtjørn“). Ms. er bevaret mellem H. D.s efterladte Papirer (NkS. 2106 fol.). I „Dags-Avisen“ 13/2 lod H. D. trykke et Digt „Til Karl Gjellerup“, hvori han lader den yngre Kollega høre, at han „slaar for stærkt paa Trommeskindet løs“ og giver ham det Raad: „byt om din Trommestik med en Spaserestok“. – 86.7. *2den Sang . . af D. Juan*] udkom midt i Marts 1881.

288.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 230 f.

86.22 f. *en Artikel „Ungdom og Visdom*“] en tilsyneladende indsendt Artikel i „Mrgbl.“ 10/2 1881, som H. D. aabenbart troede skrevet eller inspireret af Redaktør N. J. Larsen, og som protesterede imod, at H. D. („en ung Kandidat i Poesien“) i den i Noter til II 83.27 f. omtalte Artikel „Til Dr. S. Schandorph“ havde sluttet sig til hans Angreb paa Ploug og bl. a. saa „næsvist“ udtalt: „Jeg tilgiver af Hjærtet den gamle Mand, at han i mine Digte har kunnet finde saa lidet, der stod for hans strænge Dom“. – 86.23. *Laudator temporis acti*] „Lovpriser af den gamle Tid“.

289.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 231-233.

87.22. *en saadan Erklæring*] en utrykt Billet fra E. B. 10/2 1881, hvori der bl. a. staar: „Jeg har været syg af Harme over hin Artikel den hele Dag. Du kan være sikker paa, at Du skal faa Oprensning men jeg beder Dig vente nogle Dage, maaske blot to. Behøver jeg at tilføje, at dette utidige Angreb ikke er set af andre end af Redaktør Larsen, inden det gik i Bladet“. – 88.29. *en Annulering*] nogen Undskyldning fremkom ikke i Bladet, derimod er bevaret et privat Brev af 11/2 1881 fra N. J. Larsen, hvori han undskylder sig med, at den odieuse Artikel i Travlheden under Avisens Tilrettelæggelse er blevet sendt direkte i Trykkeriet. H. D. boykottede heller ikke i Fremtiden „Morgenbladet“. – 89.12. „*Et lille Naturstudie*“] „Mrgbl.“ 13/2 1881, senere i „Smaa Fortællinger“ under Titlen „Da Isen skruede“.

290.

Utilg. 446,4°.

90.4. *Red. Larsens Karakter*] Juristen N. J. Larsen var en Fanatiker med Anlæg for Pindehuggeri og Drilleri (Erik Henriksen: „Mændene fra Forfatningskampen“ II). Han delte ikke det „litterære“ Venstres radikale og fritænkerneske Anskuelse; over for E. B. stod han skarpt, og fra 24/4 1881 maatte han udtræde af „Mrgbl.“s Redaktion. – 90.23. *Dit Manuskript*] se Noten til II 89.12.

291.

Utilg. 283,4°.

90.33. *blive gal i Hovedet paa mig*] se Noten til II 86.1. – 91.1. *Deres „Lejrszene“*] Digt i „Dags-Avisen“ 11/2 1881 med Undertitlen „Erindring fra Efteraarskampagnen 1879“ og Motto fra Kapucinerprædikenen i Schillers „Wallensteins Lager“, hvori den gamle Litteraturs Repræsentanter satirisk modstilles de moderne Forfattere. Digtet (optrykt i „Rødtjørn“) er fuldt af latinske Citater. – 91.19. *magister philosophiæ*] denne Grad havde K. G. ikke erhvervet sig, derimod vundet Universitetets Guldmedaille for en Afhandling om „Arvelighed og Moral“. – 91.21. *min første lille Digtsamling*] „Digte“ (1872). – 92.3. „*Benedicta*“] af „Rødtjørn“. – 92.18. *en pinlig Historie med „Morgbl.“*] se Nr. 288-290.

292.

Edvard Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. II 233 f.

92.27. *dit Svar*] Nr. 290. – 92.31. *et Svar til Karl Gjellerup*] se Noten til II 86.1.

293.

Utilg. 283,4°.

93.22. *Rimbrev til Dig*] „Rimbrev til Holger Drachmann“ („Dags-Avisen“ 15/2 1881), Svar paa det i Noten til II 86.1 omtalte Digt (senere i „Rødtjørn“). – 93.31 f. *den ypperlige Skildring*] se Noten til II 89.12.

294.

NkS. 4656,4°.

94.8. „*Foran Isvolden*“] se Noten til II 85.17 f. – 94.21. *Wiese*] se Noten til I 202.14.

295.

NkS. 4656,4°.

94.30. *er I forrykte*] de to Redaktører af „Ude og Hjemme“ var ærgerlige over, at H. D. skrev saa meget i Aviserne i Stedet for i deres Ugeblad. – 95.9. *mit Nytaarsdigt*] se Noten til II 69.23. – 95.10 f. „*Naturstudiet*“] se Noten til II 89.12. – 95.20. *med . . Tordenskjold udbryde*] SPS IV 467. – 95.28. *m. Hensyn til „Syndflodssagnet“ erklæret*] se II 39. – 95.29 f. *de „85 Snese Torsk*“] se Noten til I 464.34. – 95.30 f. „*Universitetskantaten*“] se Noten til I 428.26. – 95.31. „*Esromdigtet*“] se Noten til I 269.10. – 95.35. „*Aars-tiderne*“] se Noten til II 51.22. – 96.18. *mit Digt fra „Isvolden*“] se Noten til II 85.17 f. I O. B.s ikke medtagne Svar hedder det, at U. og Hj. vil bringe Digtet i den Form, som H. D. oprindeligt har givet det, og han maa selv tage Ansvaret for, „at Faa eller Ingen vil forstaa det“. Ved Optrykket i „Smaa Fortællinger“ er det gjort tydeligere, at det er en Samtale mellem en Mand og en Kvinde. Manuskriptets „klædt à la Isbjørn“ (Strofe 6) er af Redaktionen ændret til „skjult under Sneen“.

296.

Utilg. 283,4°, V.

97.9. *dine fortræffelige Ting*] nogle af Digtene til „Rødtjørn“ (1881). – 98.18. *vor fælles Ven i Berlin . . i et Brev*] Nr. 286. – 98.34. *Du lader dem vel trykke i Sommerens Løb*] „Rødtjørn“ udkom ca. 1/12 1881.

297.

Utilg. 283,4°.

99.28. *Idyllen*] Digtet „Idyl“ („Mrgbl.“ 3/3 1881), der skildrer Familien D.s Liv i Villa „Taarnhøj“.

298.

Edvard Brandes' Arkiv.

100.14. *Oversættelsen*] af „Don Juan“s 2. Sang, hvoraf en Prøve stod i „Mrgbl.“s Feuilleton 23/2 1881. – 100.21. *et „Forord“*] 2. Sang indledes med Digtet „Forord. (Oversætteren til Bogens Aand)“. – 100.25. *den anden Side af Gaden*] baade „Mrgbl.“ og U. og Hj. havde til Huse i Tordenskjoldsgade. – 100.27. „*Parlamentarisme*“] ledende Artikel i „Mrgbl.“ 23/2 1881. – 100.29. *Stiftelsesfesten*] „Bogstaveligheden“s 1-Aars Jubilæum 4/3, hvortil H. D. havde skrevet en stor Kantate med Soli og Kor; Soloerne blev foredraget af Digteren selv (F. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 209 f.); Ms. i NkS. 2106 fol.

299.

NkS. 4640,4°.

101.15. *cognata*] „Svigerinde“. – 101.28. „*Dags-Avisen*“ *imorgen*] til Bladets Ekstranummer 15/3 1881 til Fordel for Kbhvn.s Understøttelsesforening bidrog H. D. med Digtet „Ved en Oplæsning til Fordel for en gammel, svagelig Fisker i den strenge Vinter“. – 101.31 f. *den store Czar*] Alexander II af Rusland blev 13/3 1881 paa en Køretur dræbt ved et Bombeattentat. – 102.12 f. *Lussing . . til . . Erik Bøgh*] i „Mrgbl.“ 13/3 1881 anmeldtes (sikkert af Edv. Brandes) Erik Bøghs „Halvandet Hundrede Viser“ yderst satirisk: Bøgh, der tidligere har været ringeagtet, er nu blevet „en pæn Mand – af Hegels Naade“; ved at moralisere over den nye Litteratur og vise Foragt for Venstres „Bondeagtighed“ er han blevet „enig med Etatsraaderne“, saa at Visernes Udgivelse utvivlsomt vil spille og synge ham ind i de fineste Selskabskredse. „Der, hvor ‘Niels Lyhne’ er for tung, hvor man satiriserer over ‘Et Dukkehjem’, hvor Bjørnson kaldes for en halvgal Libertiner, der vil være Præsident i den norske Republik, hvor Schandorph er en plump Person, hvis Raaheder man gyser tilbage for – der vil man modtage med Kyshaand de Bøghske Viser. De ere hverken moraliserende eller republikanske og allermindst tunge og bitre – de ere ganske tomme“. – 102.13 f. *E. B. + V. H.*] Edvard Brandes og Viggo Hørup. – 102.14. *Justitsraaden*] Fr. V. Hegel. – 102.15. *Wäre der Herscher der Welt*] Citat af Goethes „Antiker Form sich nähernd“ Nr. 14: „Die Lehrer“. – 102.20. *en lille Novelle*] vel nok „Byron i Vadmel“ (af „Vildt og Tæmme“), se II 105.2. – 102.23. ¼ *Kone*] Svigerinden Valborg Nissen.

300.

Edvard Brandes' Arkiv.

103.12. *Udstilling*] om Charlottenborg-Udstillingen skrev H. D. 5 Artikler „Noter til Udstillingen i Aar“ i „Mrgbl.“ 13/4-6/5 1881. – 104.6. „*Vildt og Tæmme*“] udkom 25/5 1881. – 104.8. *Georg er kommen hertil*] G. B. var 3/4

1881 kommet paa Besøg fra Berlin til Kbhvn. for at holde et Par Foredrag om Flaubert (se hans „Levned“ III 5 ff.).

301.

NKS. 4656,4°.

104.20. *Digitet*] „Mester og Svend“ (U. og Hj. 24/4 1881). – 104.23. *Marmorevaærne*] i den sidste af H. D.s Artikler „Noter til Udstillingen i Aar“ („Mrgbl.“ 6/5), der handler om Skulpturen, tales der om flere „Eva'er“, baade i Marmor og i Gips (bl. a. af Paul Dubois). – 104.24. *Nejendam*] Restauratør Carl Neeiendam, der 1891 overtog Hotel Phønix. – 104.33. *Kjellands ny Bog*] Romanen „Arbejdsfolk“ (Apr. 1881) med dens skarpe Satire over det norske Bureaukrati. – 105.2. „Byron i Vadmel“] se Noten til II 102.20.

302.

Koncept i Utilg. 283,4°, V (næppe afsendt).

105.19. *et Nr. af vort „Morgenblad“*] i Artiklen „Efter Kunstnermødet“ (19/5 1881) gør H. D. Resultatet op og konstaterer en Sejr for den yngre danske Malerkunst; selv var han repræsenteret med Maleriet „Fra Sildefangsten i Storebælt“. – 105.22. *B. B. og dens radikale Besætning*] „B. B.“ var Navnet paa Frits Thaulows Lystkutter; om sin Sejlads i den til Kunstnermødet i Göteborg sammen med Chr. Krogh og Doffen Dahl (∞; Forfatteren Gustav Adolph Dahl) har han fortalt i et Afsnit af sin Bog „I Kamp og i Fest“ (1908).

303.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 82-85.

109.13. *dit næstsidste Berlinerbrev*] de Artikler, der senere blev samlet i Bogen „Berlin som tysk Rigshovedstad“ (1885), fremkom efterhaanden i „Mrgbl.“ 1881, den her omtalte „Musik, Theater, Kunst“ 14/6. – 109.26. *Wergelandsfesten*] paa Norges Frihedsdag 17/5 1881 afsløredes i Christiania en Statue af Henrik Wergeland; det liberale Parti fik gennemført, at det blev Bjørnson, der kom til at holde Festtalen. 22/5 1881 tryktes i „Mrgbl.“ H. D.s Digt ved Afsløringen „Syttende Maj 1881“. – 109.29. *en Tournée til Göteborg*] denne Plan blev senere opgivet. – 109.34. *Afhandlingen hos Vischer i „Altes und Neues“*] Æstetikeren Friedrich Theodor Vischer havde i sin Bog „Altes und Neues“ (1881), der udkom i Hefter, skrevet en Afhandling om Gottfried Keller; hvor G. B. har omtalt den, kan ikke oplyses. – 110.3. *Oversættelsen af „Der grüne H.“*] efter G. B.s Forslag gav Emmy Drachmann sig i Lag med at oversætte Gottfried Kellers store Roman; den danske Udgave udkom 1883-84. – 110.4. *sætte en Lille i Verden*] Sønnen Svend blev født 12/11 1881. – 110.6 f. *Saul og . . David*] se Noten til II 59.11. – 110.31. *Øhlenschläger* og

Ibsen] den første med „Aladdin“ og „Hakon Jarl“, den anden med „Kongsemnerne“. – 111.3 f. *din Gustave Flaubert*] G. B.s Essay om den 1880 afdøde franske Forfatter fremkom først i „Mrgbl.“ 6/6-17/6 1881, hvorefter den indlemmedes i „Mennesker og Værker“ (1883); heri fremhæves det lyriske Drag hos Flaubert.

304.

Utilg. 446,4°.

111.29. *din Bog*] „Vildt og Tæmmet“ (1881). – 111.31. *Tidsskrift*] „Ude og Hjemme“. – 111.32 f. *en Bog om den hele nye Retning*] „Det moderne Gjenembruds Mænd“ (1883). – 112.7. *Kongen*] Hovedpersonen i Fortællingen kaldes som Modellen i Rungsted af sine Bysbørn „Kongen“; hans virkelige Navn var Anthon Jensen, men han var død faa Aar, før H. D. kom til Rungsted (Rosted i „Jul i Nordsjælland“ 1941). – 112.7 f. *jeg har været der meget i min tidlige Ungdom*] i 1860'erne var G. B. jævnlig Gæst i C. N. Davids Sommerbolig Søholm i Rungsted som Skolekammerat af Husets Søn Ludvig (se „Levned“ I 93 ff.). – 112.10. „*Brevet*“] „Et Brev“, opr. trykt i „Mrgbl.“ 19/11 og 21/11 1876 under Titlen „Et Brev fra Venedig“. – 112.27. *Vischers Afh.*] se Noten til II 109.34. – 112.34. *Vers*] se Oplysningerne foran Nr. 302. – 113.33. *Tjalf*] i Snorres Edda berettes Myten om Tors Ledsager Tjalf, der slog Jætten Mokkurkalf ihjel, men ikke ved et Slyngekast. – 114.13. *Coriolan*] den romerske Patricier, der blev dømt til Landflygtighed og gik over til Volskerne. – 115.26. *Cesare Borgia*] den typiske italienske Renæssancefyrste paa godt og ondt.

305.

Utilg. 446,4°.

116.4. *et Digt over Topsøe*] Vilh. Topsøe var død 11/7 1881 i Skodsborg under den store Difteritis-Epidemi i Vedbæk og Omegn, og i Taknemmelighed for hans Hjælp ved det nye Ægteskabs Indgaaelse skrev H. D. Digtet „En Krans til Vilhelm Topsøe“, der blev optaget i U. og Hj. 24/7 1881 (senere i „Broget Løv“ med Udeladelse af de to sidste Strofer). – 116.11. „*Dagbladet*“] Galschiøt var 1875-83 dette Blads Litteraturanmelder. – 116.11 f. *Vi, der foreløbig staa ved Styret*] i de første Maaneder efter Topsøes Død var det Redaktionssekretæren P. V. Grove, der redigerede Bladet; i Septbr. blev han officielt udnævnt til Redaktør, men med Professor C. Goos som en Slags Kontrollant over sig (Stangerup II 202).

306.

NkS. 4657,4°.

116.29 f. *drikker Cognac*] dette Raad havde Lægerne givet Beboerne paa Strandvejen under Epidemien; hvorledes det efterlevedes er skildret humoristisk af Karl Larsen i Fortællingen „Odin og hans gamle Kæmper“, der fremstiller H. D. som en af de mest udholdende Soldebrødre paa Vedbæk Kro.

307.

NkS. 4657,4°.

117.10. fra „*Dagbladets*“ Side] Redaktionen har aabenbart været betænkelig ved at trykke Digtet, især p. Gr. af den 4. Strofe, der lyder saaledes: „Det var en Dag, da Naaders og Raaders Dom var sagt / imod en Mand, saa Modet fast forlod ham; / da blev et Vink om Dommen til Vilhelm Topsøe bragt, / da lærte jeg hans Højsind at kjende, saa hans Magt – / fra den Dag bar jeg aldrig Vaaben mod ham“. – 117.13. *Nellemann og Hall*] H. D. maa tydeligvis 1879 under sin Kamp for at opnaa Dispensation til at indgaa nyt Ægteskab forgæves have appelleret til Justitsminister J. Nellemann og den da afgaaede Minister C. C. Hall. – 117.18 f. *et nærtstaaende Exempel*] Georg Brandes' Eksil i Berlin. – 118.6. *et Dødsfald i den Ussing'ske Familje*] Prof. J. L. Ussing averterer i „Berl. Tid.“ 18/7 1881 sin Niece og Plejedatter Minona Rasmussens Død 15/7. – 118.9. *Tilbage staar „Morgenbladet“*] det blev alligevel U. og Hj., der fik Digtet.

308.

NkS. 4656,4°.

118.31. *Skram*] Erik S. var 1881-83 „Mrgbl.“s Redaktionssekretær. – 119.2 f. „*Vandenes Datter*“] denne Roman udkom ca. 8/10 1881. – 119.10 f. *nogle Artikler om Kunst*] hvilke vides ikke. – 119.17. „*min lille Hassan*“] Citat af Oehlenschlägers „*Aladdin*“ (Liebenbergs Udg. af „Poet. Skr.“ I 260).

309.

Utilg. 446,4°.

120.11. *Grove*] se Noten til II 116.11 f. – 120.35. *Portræt af Topsøe*] et saadant fulgte ikke med Digtet, blot et Par Blomstervignetter.

310.

Utilg. 283,4°.

311.

NkS. 4656,4°.

122.19. *din Kreds derovre*] i Göteborg (Viktor Rydberg og S. A. Hedlund). – 123.8. *Max Klinger*] om denne tyske Kunstner havde Georg Brandes lige i U. og Hj. (31/7 1881) skrevet en Afhandling (= SS. VII 66g ff.), hvor det til Slut hedder: „Han er beslægtet med dem, i hvis Hjerter Mytherne dannede sig“. – 123.11 f. „*Vandenes Datter*“ .. *oversat paa Svensk*] A. Rundbergs Oversættelse, „*Böljornas dotter*“, udkom 1882 paa T. Hedlunds Forlag. – 123.18. *mit Maleri*]?. – 123.23. *Aagaard*] Maleren C. F. A., som H. D. havde

lejet et Atelier af i Rosenvænget, inden han forlovede sig med Vilhelmine Erichsen. — 124.1. *Hedlund*] aabenbart den i Noten til II 123.11 f. omtalte Forlægger Torsten Hedlund, en Søn af S. A. H. — 124.4. *jeg har rettet paa Prisen*] II 123.20 har der opr. staaet: 600 Kroner. — 124.9. „*Berlg. Tid.*“] Bladet oplyser 3/8 Aftenudg., at Billeder af Aagaard, Eckardt og Locher i de sidste Dage er blevet solgt til høje Priser; if. „*Mrgbl.*“ 8/6 1881 var Krøyers „*Messalina*“ blevet købt af Kunstsamlere Pontus Fürstenberg for 5000 Kr.

312.

Utilg. 446,4°. Trykt Emmy Drachmann 132.

124.26. *Baby*] Alex. Kiellands Datter, f. 1876.

313.

Utilg. 283,4°.

125.7. *d. 22. Aug.*] en af Datoerne paa dette og det flg. Brev maa være forkert, da Nr. 314 dat. 21. Aug. er Svar paa Nr. 313 dat. 22. Aug. — 125.10. *glæder „U. og H.“ med Noget*] 11/9 1881 tryktes Digtet „Hans Andersen Krüger“, 25/9 „Ode til Grækenland“, 6/11 en Prøve af „Don Juan“s 4. Sang og 20/11 Fortællingen „Han døde, og blev begravet“ (senere i „Smaa Fortællinger“). — 125.16. *hans ny Bog*] „Else“ (1881), hvis 1. Kap. blev offentliggjort i U. og Hj. 2/10 1881. — 125.24. *hvad jeg synes om din Bog*] O. B. anmeldte „Vandenes Datter“ i U. og Hj. 13/11 1881 med en vis Anerkendelse, men uden større Begejstring, som en Hymne om Kærlighedens opdragende og lutrende Magt: „Ikke altid ganske klart, ikke altid uden Spring eller uden den vilkaarlige Blanding af moderne Ideer og historisk Costume, som kjendes fra hans to lyrisk-romantiske Æventyrdigte, men altid med en Begejstring i Tanken og en Ild i Udførelsen, som river med og fører selve den Læsendes Tanker og Livssyn et Stykke videre“.

314.

NkS. 4656,4°.

126.27. *Brosbøll*] Carit Etlars egentlige Navn var Carl Brosbøll. — 127.21. *Du sprichst ein grosses Wort gelassen aus*] Citat af Goethes „Iphigenie“ I, 3.

315.

Utilg. 446,4°.

128.4. *Din Bog*] „Vildt og Tæmmet“. — 128.12. *Fru Jerichau*] den tidligere paa Aaret afdøde Malerinde Elisabeth Jerichau-Baumann; paa Maleriet er Danmark fremstillet som en Kvinde, der med Dannebrog over Skulderen gaar i en Kornmark. — 128.20. *alla prima*] uden forudgaaende Grunden.

316.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 85 f.

128.31. *din Lassalle*] „Ferdinand Lassalle“ (1881), hvoraf enkelte Partier var fremkommet i „19. Aarh.“ 1874-75. – 129.3. *Min Broder*] H. D.s Halvbroder, senere Professor i klassisk Filologi ved Kbhvn.s Universitet Anders Bjørn (Asbjørn) Drachmann, der 1881-82 var paa Studierejse i Tyskland (Strassburg). – 129.3. *min Bog*] „Vandenes Datter“. – 129.18. *dit sidste Brev*] Nr. 304. – 129.20. *Max Klinger*] se Noten til II 123.8. – 129.20 f. *Don Juans Tredje og Fjerde Sang*] udkom i eet Hefte midt i Decbr. 1881. – 129.22 f. *vi . . „venter os“*] se Noten til II 110.4.

317.

Utilg. 283,4°.

129.33. *Din nye Bog*] „Vandenes Datter“.

318.

Utilg. 446,4°.

319.

Utilg. 283,4°.

131.21 f. *jeg har jo ingen anden at læse det for*] Høffding var blevet Enkemand 1877. – 131.22. *Min lille 5aars Dreng*] den senere Lektor Hans Høffding. – 131.24 f. „*den om Strømmen*“] Aaen spiller – som det fremgaar af Brevets Begyndelse – en stor Rolle i „Vandenes Datter“.

320.

Utilg. 283,4°.

131.33. *din Skrivelse idag*] ikke bevaret. – 132.28. *Winther*] Zoologen Georg W., om hvem H. D. havde skrevet et Mindedig (der ogsaa omhandlede den samtidig afdøde Marinemaler C. F. Sørensen) i „Ill. Tid.“ 2/2 1879 (senere i „Ungdom i Digt og Sang“). – 133.1 f. „*Forventningens Tid*“] se Noten til II 110.4.

321.

Utilg. 283,4°.

133.10. *Arbejderne . . i Rømersgade*] Pingel virkede med glødende Iver for at bygge Bro mellem Haandens og Aandens Arbejdere og holdt Foredrag for Arbejderne i deres Forsamlingshus; han var 1883 med til at stifte „Foreningen til Oplysningsns Fremme blandt Københavns Arbejdere“. – 133.11. *Referatet af mit Foredrag*] „Social-Demokraten“ gengav 8/11 1881 Begyndelsen af Pingels Foredrag i Forsamlingsbygningen om „Forsteningernes Vidnesbyrd om

Jordens Historie før Menneskets Tid“. – 133.13. *tage Winther . . for til Behandling*] af denne Plan, som der ikke foreligger noget skriftligt om, blev der intet i den Form, som der her tales om, men visse af de Ideer, som H. D. syslede med paa dette Tidspunkt, gaar igen i Skuespillet „Strandby Folk“ (1883). – 133.26 f. *Otto Møllers . . Bog*] den bekendte Gylling-Præsts Skrift „Til Forstaaelse og Bedømmelse af Nutidens Fritænkeri“ (1881). – 134.2. *Diodoros*] Karl Gjellerups Plejefader, den lærde Præst Johannes Fibiger, der under Pseudonymet „Diodoros“ udgav forskellige skønlitterære Værker. – 134.12 f. *en Marinemaler som Modsætning til Marinezoologen*] denne Modstilling har H. D. udført i de to Halvbrødre Henrik og Kai Farsund i „Strandby Folk“. – 134.13. „*Bogstaveligheden*“] se Noten til II 53.4. – 134.24. *Medea siger hos Euripides*] „jeg vilde før tre Gange staa / I Kamp bag Skjoldet end blot en Gang føde Barn“ („Medeia“, bearbejdet efter Chr. Wilsters Oversættelse ved Sig. Müller og Chr. Thomsen (1911) V. 250 f.). – 134.26. *Cæsars Seir over Mithridates's Søn*] Kongen af Pontus Mithridates den Stores Søn Fernakes II blev slaaet af Cæsar ved Zela Aar 47 f. Kr.; om Slagets Gang skal Cæsar have udtalt de bekendte Ord: „Veni, vidi, vici“.

322.

Utilg. 446,4°.

134.34. *min Tilbagekomst fra Norge*] efter i Oktbr. 1881 at have holdt Foredrag i Kbhvn. om Ibsen og Bjørnson blev G. B. opfordret til at gentage dem i Christiania („Levned“ III 14 f.). – 135.1 f. *denne Gang ikke har forstyrret*] se II 44.19. – 135.7. *Frits Thaulow*] se Oplysningerne foran Nr. 302 og G. B.: „Levned“ II 360 f. – 135.10. *Fruen*] den danskfødte Ingeborg Thaulow, f. Gad, som H. D. paa dette Tidspunkt var forelsket i (Rubow II 77); hun blev skilt fra Thaulow og 1887 gift med Edvard Brandes. – 135.11. *hendes Søster*] Pauline (Pylle), der 1879 var blevet gift med Provisor Hermann Thaulow i Christiania. – 135.16. *to smaa Stykker*] „En stum Beretning om et Forlis“ („Dags-Avisen“ 15/11 1881) og „Han døde, og blev begravet“ (U. og Hj. 20/11 1881). – 135.19 f. *sysler . . med Schack Staffeldt*] F. L. Liebenberg havde bedt G. B. skrive en Indledning til sin Udgave af Staffeldts Digte (1882).

323.

Utilg. 446,4°.

135.30. *en . . Gave*] „Vandenes Datter“. – 135.33 f. *Karl Gjellerup*] se Noten til II 134.2. – 136.14. *En Recensent*] Skrams Anmeldelse i „Mrgbl.“ 8/11 1881 gik ud paa, at Bogen var skrevet med stor Kunst, men den var uklar som Tankebillede; „Fædreel.“ 24/10 1881 hævdede derimod, at H. D. ikke havde let ved at behandle Prosaen. – 136.30. *denne Bog*] utvivlsomt Fibigers

„Mine Søstre“ (1881), der skildrer hans Ungdoms Hjem i Roskilde. – 136.35. *min Hustru*] Amalie Fibiger, f. Waage. – 137.4. *Vil en Gud af Ler du gøre*] af et Digt fra „Vandenes Datter“ (SPS V 320).

324.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 87 f.

137.16 f. *den store Dreng*] Svend, f. 12/11 1881. – 137.20. *Julefortælling*] „Skib i Kirke“ (U. og Hj. 25/12 1881, senere i „Smaa Fortællinger“). – 137.25. *et . . . „verdenshistorisk“ Epos*] det skulde hedde „Nybyggere“ (Rubow II 90); endnu i 1884–85 syslede H. D. med det (se Brev til Hegel 25/11 1885, trykt L. C. Nielsen II 280), men fik det aldrig fuldført (jf. II 146.20); Ms. til Begyndelsen („Første Afdeling“) i Coll. Saml. 31 fol. – 137.33 f. „*Morgenbl.*“] se Noten til II 136.14.

325.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 230–233 og (delvis) Rubow II 80–82.

139.6. *den ny Digtsamling*] „Gamle Guder og Nye“, der udsendtes midt i Decbr. 1881 paa Schubothes Forlag under Pseudonymet „Svend Trøst“. – 139.6. *Fru Julie*] Hegels Svigerdatter, f. Bagge, g. m. Jacob Hegel. – 141.11. „*Gengangere*“] udg. Decbr. 1881.

326.

Utilg. 283,4°.

142.17. „*Havet*“] af „Digte“ (1872). – 142.18. „*Kildespring*“] Slutningsdigtet af „Gamle Guder og nye“ (1881). – 142.26. *Gothersgade*] Familien var i Septbr. 1881 flyttet fra „Taarnhøj“ til Kbhvn. (Gothersgade 158).

327.

Utilg. 283,4°.

142.30. *Rungsted*] H. D. kunde ikke faa Arbejdsro i Hjemmet og flygtede i Decbr. til sin Ven Kaptajn Schwabe i Rungsted Kro. – 143.7. *Pax tecum*] „Fred med dig“.

328.

Utilg. 446,4°. Trykt Rubow II 83–85.

143.20. *Artikel i Anledning af Ibsen*] i „Mrgbl.“ 28/12 1881 til Forsvar for „Gengangere“, der var blevet haardt medtaget i Pressen; noget af Indlægget er optrykt i „Levned“ III 17–22. – 143.30. *Jeg vaagner om Natten*] af „Morgen-Psalmer“ IV („Gamle Guder og nye“). – 144.1. *Jeg hører i Natten*] af „Sange til en Søster“ („Ungdom i Digt og Sang“). – 144.7. *Eugen Reichel*]

tyisk Digter, der skrev under Pseudonymet „Eugen Leyden“. – 144.9. *Edwards Artikel i „Morgenbladet“*] i „Mrgbl.“ 24/12 1881 anmeldte E. B. Digtsamlingen meget anerkendende, men antydede sidst i Artiklen, at Forf. nok ikke var en Debutant. – 144.11. *Der kommer han til Jer paa Havet*] sidste Linie af „Morgen-Psalmer“ IV. – 144.33 f. *Vort Liv, vort Liv*] af „Vor Moders Saga“ XII.

329.

Utilg. 446,4°. Trykt Emmy Drachmann 145.

330.

Georg Brandes' Arkiv. Trykt Br. Br. III 88-91.

145.31. *et . . Hylebrev*] Nr. 324. – 146.19. *Cl. Berntsen*] den moderate Venstrepolitiker Klaus B. – 146.20 f. *min „Adam Homo“*] det planlagte Epos „Nybyggere“ (se Noten til II 137.25). – 146.29 f. *et Ægteskabsdrama*] vistnok det aldrig fuldførte „Enke“ (ogsaa kaldet „Hele og brudne Tal“) (Rubow II 91) og ikke „Puppe og Sommerfugl“, som han blev færdig med i Jan. 1882; endnu i 1884 omtaler H. D. Skuespillet „Enke“ til Hegel (L. C. Nielsen II 246). – 147.9. *Kompromis-Breve*] i „Mrgbl.“ 14/1 1882 blev med Ibsens Tilladelse optaget et Brev, han havde skrevet til Schandorph, hvori han protesterede imod, at hans egne Meninger identificeredes med Doktor Stockmanns (trykt i „Breve fra Henrik Ibsen“ ved Koht og Elias II 101 ff.). – 147.10. *Bøgh og „Berlingske“*] Erik Bøgh anerkender i sin Anmeldelse i „Dagens Nyheder“'s Feuilleton 18/12 1881 Skuespillets store Kunst og beundringsværdige Teknik, men misbilliger at Læserne skal „trakteres med alt det Stygge, Pinlige, Forpestede og Giftige, som den store Dramatiker har indkapslet i dette Familiedrama“. Fr. Winkel Horn advarer i „Berl. Tid.“ 17/12 Aftenudg. alle, der har svage Nerver mod at give sig i Kast med dette oprivende Drama, som han anser det for utænkeligt, at noget Teater vil opføre; han indrømmer, at det er skrevet med sjælden Kunst, men det skyder over Maalet: „Verden er ikke et saadant Sodoma og Gomorrha, som dette Drama . . vil have os til at troe“. Om Ibsens Takkebreve til Bøgh og Winkel Horn skriver ogsaa Kielland til Georg Brandes (Br. Br. IV 336). – 147.20 f. *Din Artikel om . . Elster*] i Anledning af Kr. Elsters Død 11/4 1881 skrev G. B. et Essay om ham i „Mrgbl.“ 13/1 1882 (genoptrykt i SS¹ III 416 ff.). – 147.22. *„Farlige Folk“*] Roman af Elster fra 1881.

331.

Utilg. 446,4°.

148.16. *Lars Kruse, som De nok hører fra*] i Brev af 20/1 1882 takker Lars Kruse for Gratulation i Anledning af Ordenen.

332.

NkS. 4656,4°.

148.22. *dit Brev*] i det tilintetgjorte Brev har O. B. aabenbart kritiseret H. D. i Anledning af hans Forelskelse i Ingeborg Thaulow (se Noten til II 135.10). – 151.8. *mit lille dramatiske Forsøg*] „Puppe og Sommerfugl“.

333.

NkS. 4656,4°.

151.26. *min Svigerinde*] Valborg Culmsee (senere gift Nissen), der tydeligvis har staaet bag ved O. B.s Forsøg paa at faa H. D. til at opgive Forbindelsen med Ingeborg Thaulow. – 152.25 ff. *en bestemt Mand .. en anden Mand*]?

334.

NkS. 4656,4°.

154.5. *omstaaende*] Digtet „Waterloo“ (U. og Hj. 12/3 1882, senere i „Rejsebilleder“). – 154.9. *et Prosabrev*] til „Mrgbl.“ sendte H. D. en Serie „Breve fra Holland og Belgien“ (26/2–19/3 1882, senere i „Rejsebilleder“). – 154.12. „*En Aften hos Jan Steen*“] „Brevet om Jan Steen“ (U. og Hj. 9/7 1882, senere i „Rejsebilleder“) med Gengivelse af Jan Steens Maleri „St. Niklas-aften“. – 154.18. *Rubens*] i „Rejsebilleder“ findes ogsaa „Brevet om Rubens“. – 154.21. *Stykket*] „Puppe og Sommerfugl“, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 24/9 1882. – 154.24 f. *Erik Bøgh*] Det kgl. Teaters Censor 1881–99. – 154.28. *et Helaftenstykke*] se Noten til II 146.29 f. – 154.30. *Fallesen*] Det kgl. Teaters Chef 1876–94, Kammerherre, Oberst Edv. F. – 154.31. *Krohn*] Pietro K. var 1880 blevet knyttet til Det kgl. Teater som Kostumier og Økonomi-inspektør. – 154.34. *i Adelgade*] her boede H. D.s Ven Grosserer Johan A. Neiendam, en af det kbhvske Venstres Støttepiller (se „Sigrid Neiendam fortæller“ 40 f. og „Robert Neiendam fortæller“ 7 f.). – 155.2. *le monde ou l'on s'ennui*] Lystspil af Édouard Pailleron. – 155.5. *Lier*] Besøget affødte Skildringen „En Dag i Byen Lier“ (U. og Hj. 26/3 1882, senere i „Rejsebilleder“). – 155.8. *Symfonien*] H. D.s Digt „Fjældstigning“ til en Symfoni af Victor Bendix (U. og Hj. 26/2 1882).

335.

NkS. 4656,4°.

155.17. *Tale om Kurrer paa Traaden*] Korrespondancen herom eksisterer ikke mere. – 155.20. *Joh. A. N.*] se Noten til II 154.34. – 155.28. „*Digitene*“] „Digte“ (1872) var udkommet paa Andr. Schous Forlag. – 156.5. *Dette med Finansloven*] Finansloven for 1882–83 blev vedtaget af Rigsdagen trods den tilspidsede politiske Situation. – 156.13 f. *Hostrups .. Forsøg*] i Foredraget

„Om Forholdet mellem den ældre og yngre Digtning i Danmark og Norge“ (U. og Hj. 14/5 1882) udtaler Hostrup sig med Sympati om den Realisme, der er sand og sund, men tager Afstand fra „Gengangere“ og Zolas „Faldgruben“, fordi han – som han siger – er „Realist i den Forstand, at jeg betragter Digtning og Kunst som Noget, der kun er til for det virkelige Menneskelivs Skyld, for at tjene og fremme det“; han ønsker ikke, at Nordens Digttere skal gaa i Lære hos Fransk mændene. Til Tider forfægtede H. D. jo det samme Standpunkt. – 156.28. *Latet angvis sub herba*] „Der ligger en Slange skjult i Græsset“ (Vergil: „Ekloger“ 3,93). – 156.33. *Irishmen*] Kampen om „Home Rule“ for Irland rasede netop paa det voldsomste; Iernes Fører Parnell var blevet fængslet, og 6/5 1882 blev som Repressalie den engelske Oversekretær for Irland Lord Cavendish myrdet. – 157.15. *Ebers*] den tyske Forfatter Georg E., hvis kulturhistoriske Romaner O. B. havde oversat nogle af. – 158.4. *Matzen*] den yderst konservative Politiker Henning M., Prof. i Statsret, der forsvarede Berettigelsen af at udstede provisoriske Love. – 158.8. *Rubins Foredrag*] i Nationaløkonomisk Forening havde Marcus Rubin holdt Foredrag om „Kjøbenhavns Befolknings- og Beboelsesforhold“ (trykt i „Nat.økon. Tidsskr.“ XIX, 1882). – 158.17. *mit ny Skuespil . . . det store Epos*] se Noterne til II 146.29 f. og II 137.25. – 158.29 ff. *i goldschmidtsk Forstand . . . Fribytter overfor Forlæggerne*] Meir Goldschmidt var meget vanskelig at have at gøre med og skiftede adskillige Gange Forlægger, naar han mente sig daarligt behandlet; især med Otto Wroblewski havde han en offentlig ført Strid.

336.

Utilg. 446,4°.

159.27. *en Sang*] det vides ikke, om H. D. paatog sig dette Hverv. – 160.14. *H eller J*] se Noterne til II 53.4.

337.

Utilg. 283,4°.

160.23. *Skagen*] Familien Drachmann rejste 22/6 1882 til Skagen, hvor den tilbragte 6 Uger, og hvor H. D. syslede med at udarbejde „Strandby Folk“. – 160.27. *en Cantate*] det radikale „Studentersamfund“ var blevet stiftet Maj 1882 med Pingel som Formand; til dets Stiftelsesfest 24/5 skrev H. D. Slagsangen „Nye Tider, nye Tanker“, der blev trykt i „Mrgbl.“ 25/5 1882, men aldrig er blevet optaget i hans „Poetiske Skrifter“, hvorimod den er gengivet i „Studentersamfundets Visebog“, Jubilæumsskriftet „Studentersamfundet gennem fem og tyve Aar“ (1907) 3 f. og Ursin I 185 f. Hans Ruskantate, som foreligger i Ms. (NkS. 1899 fol.), blev der aldrig Anvendelse for. – 161.12. *Levison*] Lægen Ferdinand L. – 161.23 f. *Din Moder*] H. D.s Stedmoder Clara Drachmann, f. Sørensen.

338.

Utilg. 283,4°.

161.31. *Dit Brev*] utrykt Brev af 6/7 1882, hvori H. D. lover at forsøge at forfatte en Kantate og vedføjer et Vers af Recitativet som Prøve. – 162.8 f. *Froken Larsen*] Værtinden i de saakaldte Larsens Lokaler („Studenterbogen“ 216). – 162.17. *den Hostrup-Hartmannske Cantate*] der menes Hostrup og Richardts Kantate til Musik af Peter Heise fra 1854. – 162.25. *sige med Göthe*] i „Dichtung und Wahrheit“ (III 14. Bog) skildrer Goethe, hvorledes hans Digt „Diner zu Koblenz“ blev til 19/7 1774 i Koblenz: han havde Plads ved Spisebordet mellem Lavater og Basedow, og medens Lavater drøftede Johannes' Aabenbaring med en Præst, og Basedow forklarede en Danse-lærer, at Daaben var en forældet Skik, nedskrev Goethe disse berømte Linier. – 163.17 f. „*Der Zoolog am Meere*“] Forfatteren har ikke kunnet findes.

339.

Utilg. 283,4°.

163.25. *min Søster*] Marie Pingel, kendt som Forfatterinde til flere historiske Smaaskrifter. – 164.3. *Haunstrup*] Operasanger Chr. H. – 165.3. *de pergamoniske Giganter*] i Pergamon-Museet i Berlin er opstillet det berømte Zeus-Alter med en Frise, der forestiller de olympiske Guders Kamp mod Giganterne. – 165.13. *Fru Winther*] Zoologen Georg W.s Hustru Emilie Petrine W., f. Stephensen (se Noten til II 132.28).

340.

Utilg. 446,4°. Trykt (delvis) Emmy Drachmann 150 f.

165.24 f. *I er saa ny*] Drachmanns havde lært Lies at kende 1882 ved en Fest i Skandinavisk Forening i Hamburg, hvor det norske Ægtepar da boede (Emmy Drachmann 148 f.). – 165.30 f. *din Isfart*] Fortællingen „Dreven af“. – 165.32 f. *din Garibaldi*] et Mindedigt i U. og Hj. 11/6 1882 (senere i „Dybe Streng“). – 165.33. *dine . . hollandske Billeder*] omtalt i Nr. 334, i Bogform i „Rejsebilleder“. – 166.4. *Din Krudtmølles Endeligt*] Skildring i „Mrgbl.“ 20/5 1882 (senere i „Smaa Fortællinger“). – 166.22. *Brevet om Jan Steen*] se Noten til II 154.12. – 166.23. *frisk nok Fa'n! sagde Ole Eger*]?

341.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 233 f.

167.2. „*Hele og brudne Tal*“] se Noten til II 146.29 f. – 167.8 f. *et . . Bind Fortællinger*] „Smaa Fortællinger“, der dog først udkom 1884. – 167.18 f. *hans forestaaende Jubilæumsfest*] 25-Aaret for Udgivelsen af „Synnøve Sol-

bakken“; sammen med H. D. rejste Erik Skram op for at referere Festen til „Mrgbl.“. Festen er skildret af Bjørn Bjørnson i hans Bog „Bjørnstjerne Bjørnson. Hjemmet og vennerne“ (1932) 242-254.

342.

Utilg. 283,4°.

169.20. V. B.] Victor Bendix.

343.

Utilg. 283,4°. Trykt (delvis) Emmy Drachmann 178 f.

169.29. *mine Digte ved Bjørnsonsfesten*] til Jubilæet paa Aulestad 10/8 1882 skrev H. D. to Digte til Bjørnson (trykt Ursin I 187 ff.): dels det i „Verdens Gang“ 10/8 og i „Mrgbl.“ 16/8 gengivne „De fletter dig en Krans paa denne Dag“, dels „Lad mig, mens endnu Stedets Aand besjæler / min Hu saa mægtigt som i dette Nu“, som uheldigvis blev opsnappet af en Journalist, der lod det aftrykke i „Verdens Gang“ 15/8. Det var i dette, der forekom de fatale Linier: „vi kom hertil halvt kritisk-jødisk-franske“, der faldt den Brandeske Kreds saa stærkt for Brystet (aftrykt Emmy Drachmann 174). Yderligere lod han i Sars' og Skavlans „Nyt Tidsskrift“ 1882 optage det uklare Digt „Til Norge i Norge“, som G. B. haanfuldt omtalte i „Mrgbl.“ 15/10 1882. – 170.2 *Sverdrup*] Venstrepolitikerer Johan S., der 1884 blev Norges Statsminister. – 170.9. *Ernst Sars*] Historikerer E. S. – 170.20. *Cantor*] den jødiskfødte Overretssagfører Alexander C., der sammen med W. Secher og Axel Henriques udgav „Dags-Avisen“. – 170.24. *Generalens Hjemkomst*] Georg Brandes' endelige Tilbagekomst til Kbhvn. fandt Sted Febr. 1883. – 170.35. *halv færdig*] Ms. i NkS. 1899 fol. – 171.13. *Helland*] den norske Geolog og Topograf Amund H.; jf. II 172.13.

344.

NkS. 4656,4°. Trykt Rubow II 96-99.

171.24. *dine tvende Breve*] ikke bevarede. – 171.25 f. *et . . Brev fra Georg Brandes*] ikke bevaret. – 173.10. *Cantor*] se Noten til II 170.20. – 173.20. *Thommessen*] se Noten til II 84.14. – 173.21. *Kahrs*] Overlæge Chr. K. i Bergen, en Ungdomsven af Bjørnson. – 173.30. *Bruddet med Sverdrup*] der herskede et vist Modsætningsforhold mellem Bjørnson og Sverdrup; denne var Bjørnson for moderat og egensindig, men først i 1889 kom det til et virkeligt Brud. – 173.32. *Han maa ud nogen Tid*] samme Efteraar rejste Bjørnson til Paris. – 174.2 f. *Spøgen . . med „Kongen“ og „Synnøve“*] i det første af H. D.s Bjørnson-Digte hedder det: „din 'Konge' sover trygt paa Hegels Loft, / mens det er 'Synnøve', som Kassen fylder“. – 174.16. *Chr. Janson*] til Stede ved Festen var ogsaa den norske Forfatter Kristofer Janson, der 1881 var blevet Unitarpræst i Minneapolis. – 175.5. *Frøken Sten*] H. D.s Kusine Hen-

riette S., skildret i „Forskrevet“ som „Jaguaren“ (se Emmy Drachmann 177 f.). – 175.18. *Kontroversen med „Morgbl.“?* – 175.24. *Jacobsens Bog*] „Mogens og andre Noveller“ (1882).

345.

Utilg. 283,4°. Trykt (delvis) Emmy Drachmann 180-182.

176.4. *I Et har Du ubetinget Ret*] det paagældende Brev er ikke bevaret. – 176.25 f. *Tale paa Stiklestad*] Bjørnson holdt 4/7 1882 paa Stiklestad en af sine mest berømte Taler (se hans „Artikler og Taler“ I 543 ff.); den handlede om „Selvstændighedens Æresfølelse“. – 178.14. *vor Adresse til Bjørnson*] Studentersamfundets Adresse, dateret 25/7 1882, der blev overrakt af Erik Skram, er gengivet i „Mrgbl.“ 18/8 1882 og genoptrykt i „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I 204 ff.

346.

Utilg. 283,4°. Trykt (delvis) Emmy Drachmann 179 f. og Rubow II 99.

179.11. *et Brev*] Nr. 344. – 179.18. *Gildet . . paa Kroen i Skagen*] i et utrykt Brev fra H. D. til O. B. 28/7 1882 omtales det, at der er bestilt Værelser paa Skagens Kro til O. B. og Joh. A. Neiiendam (se om ham Noten til II 154.34). – 179.24. *Vincent*] se Noten til I 57.19. – 179.28. „*Han døde*“] se Noten til II 135.16. – 179.28 f. „*En (u)hyggelig Krog*“] Fortællingen „En hyggelig Krog“ (U. og Hj. 9/4 og 16/4 1882, senere i „Smaa Fortællinger“). – 179.31. „*Psyke og Sommerf.*“] der menes „Puppe og Sommerfugl“, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 24/9 1882. – 179.31. *dit paabegyndte Skuespil*] se Noten til II 146.29 f. – 179.32. *dit Epos*] se Noten til II 137.25. – 180.21 f. *disse to sidste Digte*] til Bjørnsons Jubilæum (se Noten til II 169.29). – 180.23. „*Dagbladet*“] i den ledende Artikel 24/8 1882 paastaas det, at man har villet fejre Politikeren og ikke Digteren Bjørnson, og der udtales Haab om, at han for Fremtiden blot vil være Digter; Bladet raader ham til at lægge sig H. D.s Ord i Aulestaddiget paa Sinde: „man er maaske geraadet lidt for langt / i Fordring mod, hvad *Kampens* Skjald skal gjøre: / der sidder fjernt og nær endnu saa mangt / et Hjerte, der vil Hjertets Lovsang høre“. – 180.30. i *Göteborg*] Hjemrejsen fra Aulestad lagde H. D. over denne By. – 180.32. *Bångsbo*] et Landsted ved Särö (Halland), som ejedes af Viktor Rydbergs Svigerfader, Grosserer Fritz V. Hasselblad.

347.

NkS. 4640,4°.

181.4. *dit Brev*] ikke bevaret. – 181.5. *Stykket*] „Puppe og Sommerfugl“, hvis Opførelse Schandorph anmeldte i „Mrgbl.“ 26/9 1882; han kalder det „et Værk af stor Skjønhed og af dygtig Psykologi“. – 181.10. *Emil*] E. Poulsen. –

181.11 f. E. B. . . *skrev imod Magd. Thoresens Sol*] E. Brandes' Anmeldelse af Det kgl. Teaters Opførelse af hendes Stykke „En opgaaende Sol“ i „Ude og Hjemme“ 10/9 1882. – 181.26. „*Kølvand*“] af „Ungdom i Digt og Sang“. – 181.29. *Kat*] Schandorphs Kælenavn til sin Hustru.

348.

Utilg. 283,4°.

182.10. *Rusgilde*] det synes at være blevet opgivet, eftersom det ikke omtales i Jubilæumsskriftet „Studentersamfundet gennem fem og tyve Aar“ (1907). – 182.20. *Blicherfest*] den fejredes 31/10 1882, og til den havde H. D. skrevet en „Kantate for St. St. Blicher“ (U. og Hj. 5/11 1882) til Musik af V. Bendix. – 182.27 f. *Dit Stykkes Opførelse*] se Noten til II 179.31.

349.

NkS. 4656,4°.

182.34. *sparet Dig Frimærket*] O. B.s Brev ikke bevaret. – 183.3. *G. B.*] Brandes havde 15/10 1882 i „Mrgbl.“ anmeldt 4. Hefte af Sars' og Skavlans „Nyt Tidsskrift“ og benyttet Lejligheden til at ironisere over H. D., der i Tidsskriftnummeret var repræsenteret med Fortællingen „Han døde og blev begravet“ og Digtet „Til Noget i Norge“. – 183.28 f. *en stor Libation til Musikens Guddom*] H. D. maa vel hermed mene sin Kantate til Studentersamfundets Rusgilde, da Udtrykket „stor Libation“ ikke passer i Forbindelse med det korte og ikke særlig inspirerede Digt „Til Komponisten Johan Svendsen“ (U. og Hj. 29/10 1882). – 183.34. *denne Søj*] H. D. var taget ud paa Amager for at søge sig en Bolig, borte fra Kbhvn., og opholdt sig nogle Dage i Dragør Kro (Rubow II 100), men drog snart til Skagen. – 184.4. „*Im engen Kreis verengert sich der Sinn*“] Citat af Schillers Prolog til „Wallensteins Lager“ V. 59.

350.

Utilg. 283,4°. Trykt (delvis) Emmy Drachmann 188.

184.33 f. *gaa paa Græs . . som Nebukadnesar*] Daniels Bog 4,33. – 185.15 f. *Bevægelsen i Tyskland*] Antisemitismen, især repræsenteret af Hofpræst Stöcker.

351.

Georg Brandes' Arkiv.

185.30 f. *Deres Artikel over „Nyt Tidsskrift“*] se Noten til II 183.3, G. Brandes: „Levned“ III 43 ff., hvor Brudstykker af Artiklen er citeret, og Emmy Drachmann 178 ff. – 186.14. *kom mig til Raads om Oversættelse*] se Noten til II 110.3. – 186.22 f. *det Brev til Holger*] ikke bevaret. – 187.13. „*det*

rode Ungdomsblod“] „det Blod, som i min Ungdomsaare randt, / var 'rødt', som dit nu – men slap op før Tiden“.

352.

Utilg. 446,4°. Trykt (delvis) Emmy Drachmann 186 f. og
(in extenso) Rubow II 102-105.

188.4. *Deres Brev*] Nr. 351. – 188.24. et . . *Skjænde-brev fra H. Brøchner*] trykt Br. Br. I 53 f.; Filosofen Hans Brøchner havde ærgret sig over den unge G. B.s Anmeldelse i „Dagbladet“ af Heegaards Piece „Prof. R. Nielsens Lære om Tro og Viden“ og skrev derfor 23/12 1867 et dadlende Brev til sin unge Elev, der sluttede med de af G. B. citerede Ord. – 188.35. *dette nye Digt*] „Til Noget i Norge“ („Nyt Tidsskrift“ Aug. 1882). – 189.12. *Ministrene skulle møde i Thinget*] et af Stridspunkterne mellem Stortinget og Regeringen var Spørgsmaalet om Statsraadernes Deltagelse i Stortingets Forhandlinger; Beslutningen herom, der blev taget 9/6 1880, blev ikke sanktioneret af Regeringen. – 189.29. *et nyt Skuespil . . af Ibsen*] „En Folkefjende“ (udk. 28/11 1882) med dets Angreb paa „den kompakte Majoritet“. – 190.13 f. *det Tilbud, som gjør min Tilbagevenden . . nødvendig*] en Kreds af private tilsikrede G. B. for 10 Aar en Art Professorgage, for at han (1883) kunde vende tilbage til Kbhvn. – 190.27 f. *angreb hans Skuespil*] E. B.s Anmeldelse af „Puppe og Sommerfugl“ i U. og Hj. 1/10 1882 gaar ud paa, at Stykket er uden psykologisk Sandhed og til Tider nærmer sig Vaudevillegenren, men ender dog med at fastslaa, at Stykket „er Fodfæste for Hr. Drachmann som vordende Dramatiker“. – 191.18. „*Antisemitisme*“] se Kap. 46 („Bevægelsen mod Jøderne i Tyskland“) af G. B.s „Berlin som tysk Righovedstad“. – 191.19 f. *Morgenbladets gamle Redaktør*] N. J. Larsen, der efter 1881 at være blevet afskediget fra „Mrgbl.“ (se Nr. 288-290) blev Folketingsmand, Venstremand ganske vist, men hverken Bergianer eller Hørupianer. – 191.31. *Lad ham svare mig offentligt*] dette kunde H. D. ikke bekvemme sig til; derimod begyndte han paa Aarets sidste Dag at forfatte et privat Brev til G. B. (Nr. 361), men fuldførte det aldrig.

353.

NkS. 4656,4°.

192.9. *Man.*] til „Rejsebilleder“ (udk. 20/11 1882). – 192.9. *Jørgensen*] Gyl-dendals Bogtrykker. – 192.13 f. „*Den grønne Henrik*“] se Noten til II 110.3. – 192.15. *Dramaet*] se Noten til II 146.29 f. – 192.27. *September-Strejftog*] „September-Strejftog ved den danske Grænse“, opr. Artikler fra „Mrgbl.“ Novbr. 1875. – 193.12. *Huset*] H. D. havde fundet en slotslignende Bolig i Kastrup, der mindede ham om Christian II, men den var for forfalden til, at han turde leje den (Rubow II 100).

354.

Georg Brandes' Arkiv.

193.16. *Deres Brev*] Nr. 352. – 195.21. *min Oversættelse*] af „Der grüne Heinrich“.

355.

Utilg. 446,4°.

196.31. *min Bog*] „Den romantiske Skole i Frankrig“ (1882).

356.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 234 f.

197.13. *Stykket*] „Strandby Folk“, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 10/4 1883. – 197.23 f. *den sidste . . Succes*] „Puppe og Sommerfugl“ gik i Sæsonen 1882–83 ialt 20 Gange. – 197.30. „*Enken*“] se Noten til II 146.29 f. – 198.16 f. *sætte min Digtergage op*] fra 1883 blev den forhøjet fra 1000 til 2000 Kr. (se Rubow II 112 ff.). – 198.20. *William Bloch*] Sceneinstruktør ved Det kgl. Teater. – 198.21 f. „*Prinsen*“ . . „*Palæet*“] H. D. laa i Underhandlinger med Indenrigsministeriet om at leje den store 1.-Sals Lejlighed i „Palæet“ i Roskilde, der var blevet ledig ved Maleren Vilh. Melbyes Død, og Indflytningen fandt Sted 5/12 1882 (se Emmy Drachmann 192 ff. og Rubow II 109 f.); indtil da havde han taget midlertidigt Ophold paa Hotel „Prinsen“ i Roskilde.

357.

NkS. 3742,4°.

198.31. *Deres . . Svar*] ikke bevaret. – 199.12. *Frk Melbye*] Datter af den afdøde Maler Vilh. M. (se Noten til II 198.21 f.). – 200.5. „*Kongebegravelser*“] „Palæet“ anvendtes af Hoffet kun ved kongelige Begravelser; i 1881 døde Enkedronning Caroline Amalie og Arveprinsesse Caroline. – 200.16 f. *en meget dyr Vinterbolig*] dette viste sig meget snart (se Emmy Drachmann 193), og allerede 1884 rejste Familien til Udlandet og flyttede efter Hjemkomsten ikke tilbage til Roskilde.

358.

NkS. 4656,4°.

201.7. *Stykket*] „Strandby Folk“. – 201.8. *Censors Indstilling*] Erik Bøghs Censur er gengivet i „Gads danske Magasin“ 1910–11 S. 478 f.; Stykket kaldes der „denne i høj Grad originale og i mange Retninger genialt udførte Digtning“, men visse Forandringer tilraades. – 201.16. „*Derudefra*“] den oprindelige Titel paa „Strandby Folk“. – 201.24. *Carrrolina*] denne „norske“ Gen-givelse af Fru Bjørnsøns Fornavn findes ogsaa i et utrykt spøgefuldt Digt, en Slags „Tak for Maden“ til Værtinden fra Jubilæet paa Aulestad, hvortil Ms.

er bevaret i Bjørnson-Arket i U. B., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.). Til Gildet hos Hegel 8/12 1882 skrev H. D. Sangen „Til Carrrolina paa den store Bjørns Fødselsdag“ (Ms. i U. B., Oslo).

359.

NkS. 4656,4°.

202.29. „Dønningtordnen rulle hen“] Citat af Digtet „Paa Havstokken“ („Sange ved Havet“). – 203.1 f. *et Digt til Bjørnen*] „Til B. B. paa Roskilde Banegaard d. 12. Dec. 1882“ (citeret i Kommentaren til „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 398. Ms. i U. B., Oslo, Kladder i Coll. Saml. 32 fol.). – 203.9. *Novellen*] maaske „Hun kommer ikke mere igen“ (U. og Hj. 24/12 og 31/12 1882).

360.

Georg Brandes' Arkiv.

203.18. *Brev*] Nr. 355.

361.

Utilg. 283,4°. Ikke afsendt. Trykt (delvis) Emmy Drachmann 195 f. og (udførligere) Rubow II 106–108.

205.1. *Skram*] se Noten til II 167.18 f. – 205.26 f. *eders egne Venner havde benyttet denne Ytring politisk*]?

362.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 238.

207.22. *Jørgensen*] se Noten til II 192.9. – 208.13. „Tusind og een Nat“] Kiemen til hans senere Drama „Tusind og een Nat“ fra 1889 (Rubow II 111 f.).

363.

Utilg. 283,4°.

208.29. *Christiansen*] Forfatteren Einar C. Hans Farce, der hed „Flyvegriller“, spillede paa Folketeatret (se Einar Christiansen: „Nogle Træk af mit Liv“ 41 f. og Carl Behrens: „Erindringer“ 22, 63 f.). Pingels her ikke medtagne Brev til H. D. 14/1 1883 viser, at H. D. ikke tog Studentersamfundet ilde op, at det opførte Stykket. – 208.30. *Lindaus Børn*] 4-Akts Skuespillet „Lindows Børn“ havde Premiére paa Det kgl. Teater 17/12 1880. – 209.20 f. *Manden, der vil i romersk Bad*] i „Puppe og Sommerfugl“ taler Barring og hans Hustru den ene Gang efter den anden om at ville tage Bad. – 209.18. *Examen*] Einar Christiansen tog teologisk Embedseksamen 1886 efter først at have prøvet forskellige andre Studier. – 209.34. *det smukke Valgsprog*]?. – 210.11. *Gambettas Død*] den franske Statsmand døde 21/12 1882 af en Underlivs-

sygdom. – 210.13. *Frøken Brosbøll*] Carit Etlars Datter Anna B., der stod Familien Pingel meget nær (se Br. Br. III 365).

364.

Arthur Palsbos Autografsamling (K. B.).

210.22. *Em. Langhoff*] se Noten til II 12.14 f. – 210.27. *Kellers Bog*] Gottfried Kellers store selvbiografiske Roman „Der grüne Heinrich“ (1854–55); Emmy D., der var kyndig i Tysk og Engelsk, havde bedt Georg Brandes anvise hende Bøger til Oversættelse, og han havde tilraadet hende dette Værk, der udkom i dansk Oversættelse 1883–84 med et Forord af H. D.; medens Emmy oversatte Prosaen, hjalp Manden hende med de lyriske Partier og en Tysker med Dialektordene (se Finn Friis: „Gottfried Keller og hans danske oversættere“ i „Danske Studier“ 1965). – 211.8 f. *mit ny Helaftenstykke*] „Strandby Folk“, opf. 1. Gang 10/4 1883. – 212.14 f. *vende sig . . . corrigerende mod de yngre*] i Fortalen, der først fremkom i U. og Hj. 30/9 1883, tales der om, at „det sér lidt mørkt ud over den evropæiske Literatur. Har den tidligere Generation taget sig Tingene lidt let, saa tage vi grumme alvorligt, meget ofte grumme haardt, ikke altid helt retfærdigt paa dem. Hvorledes man kan leve paa denne Literatur, det bliver vel Efterkommernes Sag at afgjøre . . . ingen Digtning, lige saa lidt som nogen Æsthetik, vil i Længden holde sig, naar den ikke drages efter sunde, brede, store og retfærdige Linjer“. – 213.4 f. *den vil under alle Omstændigheder udkomme*] Bogen udkom hos Schubothe og paa de af H. D. stillede Betingelser. – 213.27. *Byrons Don Juan*] som ogsaa udkom hos Schubothe. – 213.29. *forhøjet min aarlige Digtergage*] se Noten til II 198.16 f. – 213.33. *et større episk Arbejde*] det aldrig fuldførte „Nybyggere“ (se Noten til II 137.25).

365.

NkS. 4656,4°.

214.17 f. *de Vendsysselske Excursioner*] i Efteraaret 1882 havde H. D. opholdt sig i Skagen og Frederikshavn (se Rubow II 100). – 215.10. *Vrøvl med Schubothe*] se Nr. 364. – 215.11. *saaledes som jeg foreslog ham*] se Nr. 356–357. – 215.15. „*Aladdin*“] se Noten til II 208.13. – 215.21. *O, Danmark, paa Rænker Du aldrig dig forstod*] Citat af Hauchs Digt „Magnus og Knud Lavard“. – 215.28 f. *Nytaarsrequiem over Léon Gambetta*] Nytaarsdigtet „Léon Gambetta og vi selv“ (U. og Hj. 21/1 1883, senere i „Dybe Strengte“), hvori han bl. a. kæmper for Forsvarssagen. – 215.33. *de Kaalundske Protestpoesier*] Kaalunds Indlæg i Versefejden 1879 fra „Nær og Fjern“ („Brændende Spørgsmaal“ og „Idealitet og Realitet“) udkom ogsaa i Særtryk. – 216.6. *Rydbergs Digte*] „Dikter“ (1882), dediceret til Borchsenius. – 216.14. *Ustraffet kryber man ikke op*] Citat af H. D.s „Et Ballonbrev“ („Mrgbl.“ 14/1 1877, senere under Titlen „Et Sendebrev“ i „Ungdom i Digt og Sang“). –

216.25. den „*udadlelige Væddekamp*“ (Homer)] Citatet er ikke fundet. – 216.31. min „*Aladdin*“] Planen blev skrinlagt; Idéindholdet overflyttedes til det ufuldførte Epos „*Nybyggere*“, de orientalske Studier anvendtes til Skuespillet „*Tusind og en Nat*“ (1889). – 217.24. *Tornberg*] den svenske Orientalist Carl Johan T. havde 1874 oversat Koranen til Svensk. – 218.6. *Vogt Jer, I Folk, som lugter af Lig*]?. – 218.15 f. til *Hegel antydede jeg . . med nogle Linjer*] II 208.12 f. – 218.17. *et . . gratulerende Brev*] ikke bevaret. – 218.21 f. *det „Østerland“, hvortil jeg saa gerne vil „fare“*] Hentydning til den svenske Folkeviser „*Till Österland vill jag fara*“.

366.

Utilg. 283,4°. Trykt (delvis) Rubow II 117.

218.34. *tog Ordet mod Dr. E. Brandes*] under Folketingsdebatten om Digtergagens Forhøjelse (se Noten til II 198.16 f.) talte Edv. Brandes for, at disse Understøttelser alle skulde være af samme Størrelse; han fandt det urimeligt, at medens H. D. skulde faa 2000 Kr., maatte Goldschmidt, „*vor første Prosaist i Øieblikket*“, nøjes med 1500 Kr. Holstein svarede, at Goldschmidt som en ikke længere producerende Forfatter ikke burde oppebære saa meget som H. D., der stod i sin fulde Skaberkraft (se Rubows udførlige Referat II 112 ff.). Om det venskabelige Forhold mellem Holstein-Ledreborg og H. D. har Otto Borchsenius skrevet i „*Sorø Amtstidende*“ 9/5 1912. – 219.4. *en ung literær Particulier*] Edv. Brandes havde efter sin første Hustrus Død arvet en anseelig Formue. – 219.7. *hæderlige og uformuende Kvinder*] paa Finansloven var ogsaa foreslaaet at yde nogle Forfatterinder Understøttelse, hvad Edv. Brandes fraraadede, mens Berg og Holstein anbefalede det.

367.

Zentralbibliothek, Zürich (Fotostatkopi paa K. B.). Trykt „*Danske Studier*“ 1965 S. 65.

220.9. *einen Verleger*] Schuboths Forlag. – 220.10. *Ihrer zwei ersten Novellen*] Georg Brandes havde 1875 under Titlen „*Schweitsernoveller*“ oversat „*Romeo und Julie auf dem Dorfe*“ og „*Das Fähnlein der sieben Aufrechten*“, men de blev køligt modtaget i Danmark og den første af dem ligefrem fordømt som usædelig af Ploug i „*Fædrel.*“ (se Finn Friis: „*Gottfried Keller og hans danske oversættere*“ i „*Danske Studier*“ 1965 S. 55 ff.). I sit Forord hentyder H. D. hertil: „*Han blev indført paa Dansk gjennem vor fremragende kritiske Avtoritet, men det var midt under Stridens hidsigste Gang, hvor ingen Part var synderlig tilbøjelig til Skaansomhed, og det var med en Novelle, en yndefuld Digtning af lødige Værd, men som kunde mistydes af Tjenstivrige*“ (U. og Hj. 30/9 1883). – 220.17 f. *eine zweite Auflage*] her var H. D. for optimistisk.

368.

NkS. 4572,4°.

221.10. *gæstevenlig Omgang i Sommer*] om Skagensopholdet i Sommeren 1882 se Emmy Drachmann 160 ff. – 221.24. *dit Billede*]?. – 221.25. *Culmsee*] Emmy Drachmanns Fader, fhv. Fabrikant Fr. Leopold C. havde boet i flere Maaneder paa Skagen og skaffet sine Børn en Sommerbolig der (se Emmy Drachmann 161 f.). – 221.28. *din „syge Pige“*] Anchers Maleri fra 1882 (Statens Museum for Kunst, Replik fra 1883 i Hirschsprungs Museum). – 223.6. *Karl Ler*] et Brev fra Fiskeren Carl Larsen Leer af 12/10 1882 beder H. D. viderebefordre en Ansøgning. – 223.24. *Jens Jenne*] om ham kan intet nærmere oplyses. – 224.1. *Helene Kristensen*] Organisten ved Skagens Kirke Helene Christensen, som bl. a. maledes af Mich. Ancher (Walter Schwartz: „Malere ved Staffellet“ 82), og som P. S. Krøyer var meget indtaget i.

369.

NkS. 4656,4°.

224.11. *tænke paa mine Ord*] Brevet er Svar paa et her ikke medtaget af 27/1 fra O. B., hvori han udtrykker sin Forskrækkelse over i et Selskab at have hørt H. D. udtale sig om Ordner og Titler. – 224.28. *Rosenstand*] Maleren Vilhelm R., som forekom H. D. at være alt for københavnsk (Emmy Drachmann 165 f.). Rubow antager ham og Edv. Brandes for at have været Modeller for Maleren i „Strandby Folk“ (II 110). – 225.9. *min „Bakke“*] se II 248.28. – 225.15. *„Gambetta og vi selv“*] se Noten til II 215.28 f. – 225.20. *har hjemme ved „Arnen“*] et Afsnit af „Dybe Streng“ hedder „Ved Arnen“. – 225.24. *hvor Himlen „altid er blaa“*] Citat al „Du retter tidt dit Øjepar“ („Ranker og Roser“). – 225.25 f. *Oversættelse i „Ude og Hj.“*] i Numret 28/1 1883 offentliggjordes et Afsnit af „Den grønne Henrik“ i Emmy Drachmanns Oversættelse. – 225.27. *Edwards . . Causerie*] i samme Nummer stod E. B.s Artikel „Theaterbesøg i Paris og Berlin“.

370.

Utilg. 446,4°. Trykt Gottfried Keller: „Gesammelte Briefe“ II (1954) 253 f. 226.8. *Brief*] Nr. 367. – 226.18 f. *die neue Ausgabe*] 1. Udgave fra 1854-55 omarbejdedes af Keller 1879-80.

371.

Utilg. 446,4°.

227.24. *Signe Leer*] formodentlig Hustruen til den II 223.6 omtalte Carl L. – 227.33. *Henriques*] maaske Bogtrykker Axel H. – 228.7. *Dirckinck Holmsfeld*] muligvis Forfatteren Walter Christmas D. H.s Fader, Oberstløjtnant, Kammerherre Walter Edmund D. H. – 228.15. *Strandby*] et Fiskerleje Syd for

Skagen, nu en Stationsby paa Skagensbanen. – 228.19. *mit Billede*] „Redningsbaaden sættes ud“ (Kunstmuseet). – 228.25 f. *et med legemsstore Fiskere*]?. – 228.27. *det Bedste*] formodentlig „Vil han klare Pynten?“, der blev udstillet paa Charlottenborg Foraaret 1883 og købtes af Kongen. – 228.31. *Helene*] se Noten til II 224.1. – 229.11. *Eders Gamle*] Svigerfaderen F. L. Culmsee.

372.

NkS. 3742,4°.

229.32 f. „*Ved Arnen*“] Digtsamlingen kom til at hedde „Dybe Streng“], men et Afsnit hedder „Ved Arnen“. – 230.1. „*Tærningkast*“] Drama i 4 Akter, hvortil en rettet Renskrift paa 72 Blade er bevaret i NkS. 3495,4° og en Kladder i Coll. Saml. 41 fol. – 230.3. „*Livets Ret*“] muligvis Forstadium til Romanen „Med den brede Pensel“; en rettet Renskrift findes i NkS. 3495°, (Rubow II 126). – 230.18. „*Store og gode Handlinger*“] Titlen paa Ove Mallings bekendte Skolebog fra 1777. – 230.26. „*Et Besøg*“] Skuespil fra 1882, opført paa Dagmarteatret 1885.

373.

Utilg. 283,4°.

231.9. *Arbejderundervisningen*] se Noten til II 133.10 og Herman Triers Skildring i „Studentersamfundet gennem fem og tyve Aar“ (1907). – 231.26. *mit Besøg i Aarhus*] det Bjørnbakske Parti i Aarhus indbød Pingel til 4/2 1883 at holde Foredrag om Aftenundervisningen, og dette gav Anledning til, at han følgende Aar opstilledes som Folketingsmand og blev valgt som Repræsentant for Aarhuskredsen. – 232.9. *H. Trier*] den liberale Politiker og Pædagog Herman T. – 232.10 f. *fra Kallundborg til Aars*] Citat af 1. Sang af „Peder Paars“.

374.

Utilg. 283,4°.

232.32. *et Festmaaltid for G*] Georg Brandes var i Beg. af 1883 definitivt vendt tilbage til Danmark. Festplanen synes at være bortfaldet; i Stedet for holdtes paa Studentersamfundets Initiativ 20/3 1883 i den gamle Frimurerloge et almindeligt Studentermøde – ogsaa med Deltagelse af Oppositionen fra Studenterforeningen – hvor Pingel indledte en Diskussion om Studentens Forhold til Nutidens Bevægelser, og G. B. holdt Aftenens anden Hovedtale, hvori han slog til Lyd for, at Akademikerne stiftede et frugtbart Bekendtskab med „den tænkende Arbejder og den tænkende Bonde“ („Levned“ III 57 ff. og C. Dumreicher: „Studenterforeningens Historie 1870–1920“ III 61 ff.).

375.

Utilg. 283,4°.

233.16. *to Breve*] Nr. 373–374. – 233.18. *Studentermødet*] se Noten til II 232.32. – 235.10. *Anno 1872*] i dette Aar dannedes „det forenede Venstre“. – 235.18. *Doktores Ranci*] Hentydning til Doktor Rank i Ibsens „Et Dukkehjem“. – 235.26. *Respice*] underforstaaet: *finem*, „Tænk paa Enden“ (Citat af Æsops Fabler). – 237.24. *Busk*] Folketingsmand Jens B., tilhørende Hørups Fløj og meget antimilitaristisk. – 237.28. *Castenskjold*] Oberst Henrik C. var til 1883 Chef for Gardehusarregimentet. – 238.2. *Crone*] Vilhelm C., Politidirektør i Kbhvn. 1863–87. – 239.12. *lettre remarquable*] Thomasine Gyllembourgs Udtryk om det afgørende Brev, hun 1801 sendte P. A. Heiberg for at bede ham samtykke i deres Ægteskabs Ophævelse („Peter Andreas Heiberg og Thomasine Gyllembourg“, udg. af Johanne Luise Heiberg 1882 S. 157 ff.).

376.

Utilg. 283,4°.

377.

NkS. 4572,4°.

241.16. *Økonomiforvalteren og Inspektøren*] Pietro Krohn. – 242.16 f. *Signe Leer*] se Noten til II 227.24. – 242.31. *Lars Kruse*] var indbudt af H. D. til at komme over til Premieren, men sendte Afbud, hvorimod Anchers saa Opførelsen (Emmy Drachmann 198).

378.

NkS. 4656,4°.

243.8. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 243.23. *en „vis“ Person*] Edv. Brandes. – 245.22. *et lettre remarquable*] se Noten til II 239.12.

379.

Utilg. 283,4°.

246.22. *Neergaard*] Venstrepolitikeren Niels N., der var blevet interesseret i Studentersamfundets Virksomhed og især i Arbejderundervisningen (se „Studentersamfundet gennem fem og tyve Aar“ 52).

380.

Utilg. 446,4°.

247.31. *Tage Stævn og Ole Rass*] ligesom Gertrud og Birthe Personer i „Strandby Folk“.

381.

Nks. 4656,4°.

248.26. *et nyt St. Hans Aftenspil*] Skuespillet „Strenge Herrer“, der under Titlen „Efter Syndefaldet“ blev opført i. Gang paa Det kgl. Teater 30/11 1887. Det udkom ikke i Bogform før i „Samlede poetiske Skrifter“ VII (1908), hvorimod Forspillet „Nyt Sankt Hansaftenspil“ fremkom i U. og Hj. 1/7 1883. Det har en vis Sammenhæng med hans Planer om en ny „Aladdin“ og „Nybyggere“ (Rubow II 120 f.). – 248.23. „*Bakken*“] 1. Akt foregaar paa Dyrehavsbakken. – 248.30. „*Kunstnermøde*“] et skandinavisk Kunstnermøde i Forbindelse med en nordisk Kunstudstilling blev afholdt i Kbhvn. i Dagene 2.–5. Juli 1883. H. D. bidrog med en „Kantate til den nordiske Kunstudstilling“, der udkom 2/7 med Musik af N. W. Gade, og med en Tale ved Festen paa Klampenborg Badeanstalt, hvori han advarede mod den franske Billedkunst (Rubow II 121; jf. G. Brandes: SS¹ III 111). – 249.9. *lejet en Bondegaard*] i Vallerød (Rubow II 121).

382.

Utilg. 283,4°.

249.19. *dit Svar i Avisen*] L. A. Bergmann, Rektor for Metropolitanskolen, hvor Pingel var Overlærer, saa med stor Uvilje paa Pingels politiske Virksomhed, og da der var opstaaet det Rygte, at han skulde have deltaget i et Festmaaltid for nogle tyske Socialdemokrater, der var til Møde i Kbhvn., fik Bergmann den fungerende Kultusminister Nullemann til at afkræve ham en Erklæring om, hvorvidt dette var sandt, hvilket viste sig ikke at være Tilfældet. Ydermere forlangte man af ham, at han for Fremtiden skulde afholde sig fra uforsigtige politiske og religiøse Udtalelser; da Pingel ikke vilde afgive et saadant Løfte, blev han 21/6 1883 afskediget fra sit Embede. Venner af ham med Georg Brandes og Hørup i Spidsen tog Initiativet til en Indsamling til en Hædersgave til ham, men Dagen efter at dette var meddelt i „Mrgbl.“ (10/7 1883), afsløg han at modtage den, hvad Bladet i en redaktionel Artikel 11/7 beklagede.

383.

Utilg. 283,4°.

384.

Nks. 4500,4°.

250.30. *Telegram*] ikke bevaret. – 250.30 f. *Fritz Thaulow*] se Oplysningerne foran Nr. 302. – 251.1. *Eilif Petersen*] se Oplysningerne foran Nr. 83. – 251.16. *Ingeborg Thaulow*] se Noten til II 135.10. – 251.18. *en Efterfølger*] formentlig Edvard Brandes, med hvem hun 1887 indgik nyt Ægteskab.

385.

NkS. 3742,4°.

254.12. *de svenske kgl. Theatre*] i Stockholm drev Staten Operaen og „Dramatiska teatern“; paa det sidstnævnte opførtes „Strandby Folk“ under Titlen „Strandbybor“.

386.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 238-240.

255.6. *Lundbyes Billedbog*] „Billeder i Træsnit af J. T. Lundbye med Digte af Holger Drachmann samt et Omrids af Kunstnerens Liv ved Emil Bloch“ (1884). H. D. var forbitret over, at der skulde medfølge en Biografi fra anden Haand (Rubow II 122). – 255.17 f. *Chr. d. Anden*] se Noten til I 393.30. – 255.22 f. *tager jeg selv videre*] det var paa denne Rejse, H. D. samlede Stof til den berømte „Ostende-Brügge“-Skitse. – 255.28. *min sidste Hollandsrejse*] i 1882. – 255.34 f. *Allens Historie*] C. F. Allen: „De tre nordiske Rigers Historie 1497-1536“ (1864-72) (jf. Hegels Svar, trykt L. C. Nielsen II 240 f.).

387.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 241 f.

256.14. *Manuskript*] til den svenske Oversættelse af „Strandby Folk“ (se Noten til II 254.12). – 256.29. *Prisen*] Hegel vilde kun betale 50 Kr. pr. Ark for 1000 Eksemplarer (L. C. Nielsen II 241). – 257.16. *Bloch*] Kunsthistorikeren Emil B.

388.

NkS. 4656,4°.

257.30. *Grundtvigs Drapa*] efter O. B.s Opfordring (Rubow II 123) skrev H. D. i Vlissingen sit Mindedigt „Grundtvigs Hundredaarsdag“, der blev trykt i U. og Hj. 9/9 1883 (senere i „Dybe Streng“). – 258.5 f. *et „Rejsebillede“ fra Ostende-Brügge*] Kapitlet „Ostende-Brügge“ af „Skyggebilleder fra Rejser i Indland og Udland“ (1883).

389.

Zentralbibliothek, Zürich (Fotostatkopi paa K. B.).

259.3. *vor Weihnachten*] 2. Del udkom 1884. – 259.5. *Vorwort*] det kostede H. D. tre Omarbejdelser; men Keller var saa fornøjet med det, at han henviste en tysk Forfatter, der vilde skildre ham, til H. D.s Forord som det bedste, der var skrevet om ham. Til Gengæld var Georg Brandes utilfreds med det (se „Danske Studier“ 1965 S. 66 f.). – 259.18. *Otto Brahms „Essay“*] „Gottfried Keller. Ein literarisches Essay“ (1883). – 259.21 f. *ein illustriertes Wochenblatt*] Forordet stod i U. og Hj. 30/9 1883. – 259.27 f. *einige meiner ins Deutsche übersetzten Novellen*] foruden Strodtmanns tidligere omtalte Ud-

gave af Noveller af H. D. og J. P. Jacobsen („Aus den Sandregionen“, se Noten til I 154.23 f.) foreligger paa Tysk „Strand-Novellen“, overs. 1881 af E. v. Engelhardt; desuden udkom 1888 „See- und Strandgeschichten“ ved J. C. Poestion, „Meer-Bilder“ ved Heinr. Zschalig (1890) og „Verschrieben“ ved Mathilde Mann og Victor Othmann (1892).

390.

Utilg. 446,4°. Trykt Gottfried Keller: „Gesammelte Briefe“ IV

(1954) 254-256.

260.18. *verbotenus*] „ordret“.

391.

Utilg. 446,4°.

262.5. *Din store Artike]*] „Ostende-Brügge“, som ikke blev optaget i U. og Hj.

392.

NkS. 4659,4°.

263.14. *en anden Novelle*] „Maaneskin“, der udkom sammen med Rejseskitsen i „Skyggebilleder fra Rejser i Inland og Udland“ (Decbr. 1883).

393.

Utilg. 446,4°.

264.4. *Underskriften til Keller*] se Nr. 389. – 264.32. *en anden Novelle*] se Noten til II 263.14.

394.

NkS. 4656,4°.

265.16. *Slaget blev altsaa slaaet*] 2/11 1883 læste H. D. op af „Ostende-Brügge“ ved Rusgildet paa Regensen; i sit Svar paa Klokkerens Takketale fremhævede han, at den moderne Livsanskuelse vilde gøre Ungdommen til Oldinge (Knud Fabricius: „Regensen“ (1923-25) 286). – 265.19. *Kromann*] den senere Professor i Filosofi Kristian K., der i Beg. af 1870'erne havde været Regensianer. – 265.19. *Ussing*] Regensprovsten, Professor i klassiske Sprog Johan Louis U. – 265.19 f. *Islænding*]?. – 265.23 f. *Iversen*] den senere Læge Iver I., Fader til den tidligt afdøde Filosof Herbert I. og nær Ven af Digteren Niels Møller; han var gammel Regensianer og Medlem af Studentersamfundets Bestyrelse. – 266.4. *Kilde-Rim*] saaledes hedder det Digt, der blev trykt i U. og Hj. 29/10 1883 og optaget i „Skyggebilleder“. – 266.6. „*Minnewater*“] „Kærlighedens Kilde“ i Brügge. – 266.12. „*Nationaltelegraf*en“] C. Ferslew udgav baade „Dagstelegraf” og „Nationaltidende“; „Nat. Tid.” aftrykte 6/11 1883 den nyligt afdøde Turgenjev's sidste Arbejde „Vagtelen“. – 266.31.

Fru Hennings . . atter . . Gertrud] i „Strandby Folk“ spillede Betty Hennings den unge Pige Gertrud i Sæsonen 1882-83, men afgav 23/9 1883 Rollen til Fru Gjølring; et utrykt Brev fra Fru Hennings til H. D. 8/11 1883, der er Svar paa et fra H. D., forklarer, at det er sket af Helbredshensyn. — 267.1. *Valborg*] Emmy Drachmanns Tvillingsøster, der (vistnok 1883) var blevet gift med den sønderjyske Grosserer August Nissen. — 267.11. *Korrekturer*] paa „Skyggebilleder“, der udkom Decbr. 1883. — 267.12. *mit dramatiske Sujet*] formodentlig „Streng Herr“. — 267.13. *nogle Digte*] i U. og Hj. 25/11 1883 stod de tre Digte „Jeg vilde saa gerne vide“, „Morgen- og Aftensange“ og „Gode Engle“ (senere i „Dybe Streng“). — 267.17. *Hedlund eller Warburg*] „Göteborgs Handelstidning“s Redaktør S. A. Hedlund og dets litterære Medarbejder, Litteraturhistorikeren Prof. Karl Warburg. Saa langt fra at Bladet optog „Ostende-Brügge“ angreb Warburg den i en Artikel (Rubow II 142). — 267.24 f. *en lille Tur ned ad Kongeaalen til*] først i 1885 kom H. D. atter til Sønderjylland.

395.

NkS. 4656,4°.

267.34 f. *et nyt Stykke af Ibsen*] „Vildanden“ (1884). — 268.7. „*Over Evne*“] udk. 1883. — 268.12. „*Obligaturen*“] formodentlig menes der *Applikaturen* 3: Fingersætningen. — 268.23. *Karl Warburg*] i et utrykt Brev 10/12 1883 til H. D. meddeler Warburg, at „Handelstidningen“ ikke kan tage „Ostende-Brügge“ som Feuilleton, da den har skadet Aandens Frihed, men beklager at „Maaneskin“ er blevet købt af „Stockholms Dagblad“, hvor den offentliggjordes 9/2-26/2 1884. I et andet (ligeledes utrykt) Brev til O. B. 17/12 1883 erklærer han H. D.s Artikel „En Replik“ (se Noten til II 270.33) for „genomtarflig“ og udtrykker Ængstelse for, at H. D. er paa Vej til at blive en Bourgeois. — 268.26. *oversat paa Tysk*] se Noten til II 259.27 f. — 268.32. *indlagte*] Fortællingen „En Juleaften“ (U. og Hj. 23/12 1883, senere i „Smaa Fortællinger“). — 268.33. „*Gift*“] Alex. Kiellands Roman af dette Navn var udkommet samme Aar. — 269.6. *Bladets nye Ordning*] U. og Hj. kæmpede en haard Kamp for at holde sig oven Vande; Boghandler Aug. Bang overtog Forlaget, men til Trods for at Udgifterne blev nedbragt, gik det stadig med Tab og blev 1884 opslugt af „Ill. Tidende“ (se Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 217 ff.). — 269.12 f. *Komedien*] er vel „Streng Herr“.

396.

NkS. 4656,4°.

269.29. *ligesom overfor Hegel*] se Nr. 387. — 269.34. *Georgs Bog*] „Det moderne Gjennembruds Mænd“, der udkom samtidig med „Skyggebilleder“; et af Bogens Kapitler handler om H. D. — 270.1. *Hvilken Fortale*] i Forordet ud-

taler G. B., at han er klar over, at det vil vække Undren, at han i et af Af-snittene skildrer sin Broder, men: – siger han – „Da for et Par Aar siden en Del af den danske Presse løftede et Forargelsens Skrig i Anledning af, at jeg i et tysk Lexikon havde skrevet én Linje om min Broder, lovede jeg mig selv ved given Lejlighed at skrive et helt lille Essay om ham for at sé, hvilke Kolbøtter man i den samme Presse da vilde slaa“. – 270.7 f. *skrive en . . . Bog om mig*] dette skete aldrig, derimod anmeldte O. B. „Skygebilleder“ i U. og Hj. 16/12 1883 anerkendende og med Fremhævelse af, at Skriftet ikke paa noget Sted vender sig mod „Aandens og Tankens Frihed“, men at den „flamske Bevægelse“ „kun har Fremtiden for sig, hvis den er usvigelig tro og støt i demokratisk Henseende“. – 270.17. „*Slottet*“] „Palæet“ i Roskilde. – 270.19. „*Smaafolk*“] Roman fra 1880. – 270.20. *sit Stykke*] maaske Dramatiseringen af Fortællingen „I Gæstgivergaarden“, opf. 1. Gang paa Folketeatret 2/9 1884.

397.

Utilg. 283,4°. Trykt Rubow II 137 f.

270.33. *din Anklage*] i „Dagbladet“ 11/12 1883 fik H. D. optaget Artiklen „En Replik“, hvori han med Forbitrelse protesterede mod G. B.s Paastand i „Det moderne Gjennembruds Mænd“, at „Derovre fra Grænsen“ skulde være blevet til paa Opfordring af den ene af „Det nittende Aarhundrede“s Udgivere 3: Edvard Brandes. I en Digression anførte han, at baade han selv og Ploug engang havde staaet „i et literært-personligt Forhold til nogenledes den samme Natur: en spredt kundskabsrig, pointeret virtuøsmæssig, paa samme Tid tør og klam, literær Dressør, der imponerede ved at snakke ‘Sort’ [3: Clemens Petersen, der maatte forlade Landet p. Gr. af en homoseksuel Affære]. Af biligt Hensyn, dels til en fordreven Fjende, dels til Modstandere, for hvis Fremtid Tæppet endnu ikke er bristet, skal jeg ikke føre Parallelen videre ud“ (aftrykt Rubow II 131-134 og Ursin I 208-211). G. B. svarede i „Mrgbl.“ med Artiklen „Flyvesand“ (genoptrykt Ursin I 211-213). Faa Dage efter (15/12) samledes Deltagerne i et Møde i Kbhvn.s liberale Vælgerforening til en Fællesspisning i Larsens Lokaler, hvor Pingel indigneret krævede H. D. til Regnskab for Sammenstillingen af Clemens Petersen og G. B., som om han havde villet sigte G. B. for et lignende usædeligt Forhold, og skal bl. a. have ladet sig henrive til at sige, at H. D. fra nu af burde forfølges som en afskyelig Skrubtudse (H. Bentzon 229, Rubow II 142).

398.

Utilg. 283,4°.

272.30. *svare Dig i Morgenbladet*] i Artiklen „Mit Mellemværende med Dig-teren Holger Drachmann“ („Mrgbl.“ 22/12 1883, genoptrykt Rubow II 139-

142 og Ursin I 211–213), hvori han erklærede sig tilfreds med H. D.s private Forklaring til ham, men ikke desto mindre udtrykte sin dybe Bekymring over, at Digteren, som han „har elsket, beundret og forsvaret“, har kunnet skrive en saadan Rejsebeskrivelse som „Ostende-Brügge“. Allerede næste Aar blev Pingel og H. D. forsonede.

399.

Utilg. 446,4°.

273.10. *din nye Bog*] „Skyggebilleder“. – 273.29. *A. Munch*] den norske Digter Andreas M., der blev konservativ paa sine gamle Dage. – 274.12 f. „*Larmen og Skraalet fra det Pak*“] Citatet er ikke fundet. – 274.18. *Beate*] Alex. Kiellands Hustru. – 274.19. *din venskabelige Julehilsen*] kendes ikke. – 274.21 f. *Resten overlader vi til Tiden*] til Georg Brandes skrev Kielland 29/12 1883: „Drachmanns Fald var hæsligt – det hæsligste, jeg har seet, skjøndt jeg jo var saa forberedt paa det“ (Br. Br. IV 353). I 90'erne udveksledes dog atter et Par Breve mellem H. D. og den norske Digter.

400.

NkS. 3087,4°.

274.29. *Hvad „Kritikerne“ angaar*] i sin Anm. af „Skyggebilleder“ i „Ill. Tid.“ 23/12 1883 havde Vodskov skrevet: „Man seer af denne Bog, at Drachmann, som det jo for Øjeblikket er rimeligt nok, er meget vred paa Kritikerne, paa disse fæle nærgaaende Anatomer“. – 274.33. *den større Analyse*] „Holger Drachmann. En litterær Karakteristik“ i „Ill. Tid.“ 7/10, 14/10 og 21/10 1883, senere optaget i Vodskovs „Spredte Studier“ (1884). Vodskov havde fulgt hele H. D.s Udvikling og til at begynde med ikke altid ydet ham, hvad der tilkom ham; men med Aarene fik han stor Sympati for hans Produktion, og i Indledningen til „Spredte Studier“ udtrykker han Glæde over, at „Holger Drachmanns modige og aabne Skridt har brudt Fortryllesen“ (se Oluf Friis: „Hans Sophus Vodskov som litterær Kritiker“ i „Festskrift til Vilhelm Andersen“, 1934). – 275.1 f. *Anmeldelsen af „Skyggebillederne“*] se Noten til II 274.29. H. D. maa især have glædet sig over Slutningen, hvor det hedder: „Det er netop Sagen: Ingen Trællen under Venstrepartiets Aag, men heller ingen svag Eftergivenhed, ingen Opgiven af det Berettigede, Partiet har søgt at hævde; europæisk 'Naturalisme', men .. hærdet i Virkelighedsindtryk og i Pagt med den unge Tids Friheds- og Lighedsstræben. Lykkes det blot tilnærmelsesvis Drachmann at holde denne Linie fast, vil han ved sine rige Kunstmidler, som han nu er fuldt Herre over, og ved sit Slægtskab med vort Folks bedste Instinkter være vis paa sin Virkning, vis paa at faae Læserne med“.

401.

Utilg. 446,4°.

276.1. *den ny ordning ved „Morgenbladet“*] et Brud mellem de to Venstregrupper førte til, at Berg opsagde Hørup og Brandes, og Bladet udkom fra Beg. af 1884 med K. P. Korsgaard som Redaktør. De udstødtes Svar var Grundlæggelsen af „Politiken“, der med Hørup som Redaktør begyndte at udkomme 1/10 1884. – 276.4. *nytårsdigt*] „Nytaarsdigt“ („Mrgbl.“ 1/1 1884). – 276.11. „*at lægge ud påny*“] sigter til H. D.s Nytaarsdigt „Da vi lagde ud paany“ ved „Mrgbl.“s Nyordning 1/1 1881, da den radikale Fløj kom til Magten.

TIDSTAVLE
OVER DE VIGTIGSTE AF DE I BREVENE OMTALTE
DAGBLADE OG TIDSSKRIFTER

Københavnske Dagblade

Berlingske Tidende 1749 ff.
Fædrelandet 1840–1882.
Dagbladet 1851–1923.
Dags-Telegrafén 1864–1891.
Dagens Nyheder 1868–1927.
Socialisten 1871–1874.
Morgenbladet 1873–1892.
Socialdemokraten 1874–1955.
Nationaltidende 1876–1955.
Dags-Avisen 1878–1886.

Tidsskrifter

Illustreret Tidende 1859–1912.
Nyt dansk Maanedsskrift 1870–1874.
Nær og Fjern 1872–1880.
Det nittende Aarhundrede 1874–1877.
Ude og Hjemme 1877–1884.
Flyvende Blade 1874–1875.
Nutiden i Billeder og Text 1876–1890.

REGISTRE

I

PERSONREGISTER

- Aagaard, Carl Frederik (1833–95), Maler I 15, 246. II 123.
 Aaris, Frk. I 39.
 Ahrens, F., Kunsthandler i London (?) I 86.
 Alexander II (1818–81), russisk Czar II 101.
 Alkibiades (ca. 450–404 f. Kr.), græsk Politiker og Hærfører I 105.
 Allen, Carl Ferdinand (1811–71), Historiker II 255.
 Almquist, Carl Jonas Love (1793–1866), sv. Forfatter I 133.
 Ancher, Anna (1859–1935), Malerinde II 221, 222, 223, 229, 242.
 Andersen, Carl (1828–83), Forfatter I 448.
 Andersen, Hans Christian (1805–75), Digter I 11, 17, 175, 178, 179, 293.
 Andersen, Jens, (Hornbæk) II 165.
 Arentzen, Kristian (1823–99), Lærer, Litteraturhistoriker I 12, 13, 14 f., 27, 44, 76, 172, 175, 176, 185, 186, 196, 370, 387. II 163.
 Arentzen, Michaeline, f. Jensen (1832–1904), g. m. Kr. A. I 46, 50, 51, 52, 56, 57, 66, 71, 117, 158, 160, 194, 196.
 Aretino, Pietro (1492–1556), ital. Forfatter I 52.
 Arntzen, Vilhelm (1842–93), nationaløkonomisk Forfatter I 159.
 Asbjørnsen, Peter Christen (1812–85), no. Forfatter II 17, 34.
- Baggesen, Jens (1764–1826), Digter I 13, 151.
 Bajer, Fredrik (1837–1922), Politiker og Fredsagitator I 92.
 Bang, Herman (1857–1912), Forfatter I 430–433, 439. II 46, 60, 61 f.
 Barnekow, Robert (1848–1931), Maler I 59.
 Beethoven, Ludwig van (1770–1827), ty. Komponist.

- Bellman, Carl Michael (1740–95), sv. Digter I 84.
- Bendix, Victor (1851–1926), Komponist I 336. II 161, 162, 163, 164, 165, 169, 179, 182.
- Bentzon, Harriet, f. Drachmann (1861–1945), H. D.s Halvsøster I 9, 21.
- Bentzon, Lars (1833–93), Landinspektør (?) I 159.
- Berg, Chresten (1829–91), Politiker I 20, 149, 167, 235, 258, 427. II 16, 69, 87, 89, 133, 144, 235, 237 266.
- Berg, J. C., Snedkersvend I 59.
- Bergmann, Lorentz Andreas (1836–85), Rektor II 249.
- Bergsøe, Vilhelm (1835–1911), Forfatter I 17, 19, 146, 168, 338 f., 340, 341, 344, 359, 362, 363. II 62, 138.
- Berner, Hagbard Emanuel (1839–1920), no. Redaktør II 84.
- Bernhardt, Sarah (1844–1923), fr. Skuespillerinde I 222.
- Berntsen, Klaus (1844–1927), Politiker II 146.
- Bille, Carl Steen Andersen (1828–98), Redaktør I 53, 197, 464.
- Bing, Ludvig (1847–85), Fabrikant I 62.
- Bismarck, Otto v. (1815–98), ty. Statsmand I 268. II 78, 146.
- Bjørnson, Bjørnstjerne (1832–1910), no. Digter I 20, 22, 29 f., 137, 224, 227 f., 233, 256, 268, 323, 387 f., 396, 407, 439, 443, 444. II 9, 10, 38, 58, 106, 167, 169 f., 171, 172, 173, 174, 176, 177, 178, 180, 187, 188, 190, 201, 202 f., 204, 205, 268.
- Bjørnson, Karoline, f. Reimers (1835–1934), g. m. B. B. II 42, 201, 202 f., 205.
- Blicher, Steen Steensen (1782–1848), Forfatter I 189, 408. II 156, 182, 184.
- Bloch, Carl (1834–90), Maler I 94.
- Bloch, Emil (1836–1914), Kunsthistoriker II 257.
- Bloch, William (1845–1926), Sceneinstruktør I 19. II 198.
- Blædel, Nicolai Gottlieb (1816–79), Præst I 371.
- Bojsen, Frede (1841–1926), Politiker, Højskoleforstander I 166.
- Borchorst, Ferdinand (1847–?), Boghandler I 399.
- Borchsenius, Betty, f. Gulbrandsen (1850–90), Skuespillerinde, g. m. Otto B. I 113, 134, 171, 172, 174, 177, 178, 183, 185, 187, 191, 195, 219, 228, 241, 252, 253, 262, 275, 313, 343, 352, 379.

- Borchsenius, Johannes Marius Valdemar, Købmand, Broder til Otto B. II 63.
- Borchsenius, Otto (1844–1925), Forfatter I 10, 15 f., 17, 20, 24, 54, 57, 157, 170, 191, 192, 223, 224, 260, 265, 266, 269, 277, 302, 309, 324, 338, 341, 365, 368, 369, 383, 385, 386, 393, 394, 395, 396, 400, 407, 408, 439, 445, 447, 448, 460. II 11, 14, 25, 26, 53, 63, 70, 72, 93, 97, 120, 169, 170, 178, 262, 264.
- Borgia, Cesare (1476–1507), ital. Kriger og Statsmand II 115.
- Borring, Lauritz Stephan (1798–1884), Sproglærer I 205.
- Bothwell, Jarl af (James Hepburn) (ca. 1536–78), skotsk Adelsmand I 120.
- Bournonville, August (1805–79), Danser og Balletkomponist I 35 f., 175.
- Bournonville, Edmond (1846–1904), Læge, Søn af August B. I 35 f.
- Boye, Mimi, f. Drachmann (1849–1940), H. D.s Søster, g. m. Vilh. B. I 36, 416.
- Boye, Vilhelm (1837–96), Arkæolog I 377.
- Brahm, Otto (1856–1912), ty. Teaterdirektør II 259.
- Brandes, Astrid (1880–90), Datter af Georg B. II 45, 187, 192, 195, 197.
- Brandes, Edith (f. 1879), Datter af Georg B. II 45, 47, 187, 192, 195, 197.
- Brandes, Edvard (1847–1931), Forfatter og Politiker I 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18–23, 27, 28, 61, 62, 63, 101, 113, 114, 118, 128, 134, 147, 149, 161, 163, 164, 169, 181, 205, 219, 253, 257, 265, 267, 298, 301, 348–351, 353, 354, 357–364, 365–367, 390, 428, 463. II 36, 46, 48, 57, 58, 59, 62, 67, 73, 95, 99, 102, 138, 144, 170, 171, 173, 177, 178, 181, 184, 185, 190, 205–207, 209, 210, 218 f., 225, 230, 232, 235, 236, 240, 243, 246, 251 (?), 266, 270, 271 f.
- Brandes, Emilie, f. Bendix (1818–98), Georg B.s Moder I 62, 99, 207, 220.
- Brandes, Ernst (1844–92), Nationaløkonom I 62, 85 f., 87, 88 f., 94, 102 f. II 48.
- Brandes, Georg (1842–1927), Kritiker I 10, 11, 13, 14, 18, 19, 21–24, 26, 27, 29 f., 58, 68, 69, 72, 80, 109, 115, 138, 143, 148, 150, 151, 161,

- 185, 187, 208, 213, 221, 222, 233, 238, 240, 272, 377, 381, 385, 442 f., 445, 448. II 31, 46, 53, 72, 87, 95, 98, 104, 111, 142, 169, 170, 171, 173, 177, 178, 179, 180, 183, 184, 185, 220, 226, 232 f., 234-236, 240, 245, 246, 249, 269 f., 271 f.
- Brandes, Gerda, f. Steinhoff (1845-1931), g. m. Georg B. I 207, 213, 254, 259, 268, 296, 297, 301, 303, 304, 334, 377, 392, 426, 429, 438. II 15, 35, 44, 47, 59, 74, 129, 138, 147, 187, 192, 195, 197.
- Brandes, Harriet, f. Salomonsen (1856-79), g. m. Edvard B. I 83, 88, 90, 93, 113, 208, 216, 219, 220, 223, 237, 244, 285, 350.
- Brandes, Hedna (1876-1936), Datter af Edvard B. I 223, 244.
- Brandes, Herman (1816-1904), Grosserer, Fader til Edvard, Ernst og Georg B. I 62, 220.
- Brix, Chr. Carl (1820-1908), Skolebestyrer, Politiker II 69.
- Broglie, Albert, Hertug (1821-1901), I 245.
- Brosbøll, Anna (1852-1931), Datter af Carl B. I 240 f. (?). II 210.
- Brosbøll, Carl, se Etlar, Carit.
- Brøchner, Hans (1820-75), Filosof II 188.
- Bull, Francis (f. 1887), no. Litteraturhistoriker I 29.
- Bunkeflod, Josias (†1887) (?), Kaptajn I 41 f.
- Burns, Robert (1759-96), skotsk Digter I 72, 360.
- Busk, Jens (1845-1908), Politiker II 237.
- Byron, George Noel Gordon (1788-1824), eng. Digter I 13, 50, 72, 256 f., 325 f., 336, 350, 355, 360, 411, 455 f. II 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 34, 47, 84, 91, 95, 96, 98, 213, 217.
- Bærentzen, Bærent (1825-96), Kaptajn, Politiker I 427.
- Bøgh, Erik (1822-99), Forfatter I 19, 236, 359, 363. II 50, 102, 138, 147, 154, 201.
- Cabiro, se Hansen, Peter.
- Canova, Antonio (1757-1822), ital. Billedhugger II 134.
- Cantor, Alexander (1853-1924), Overretssagfører, Redaktør II 170, 173.
- Caroline (1793-1881), Arveprinsesse II 200.
- Caroline Amalie (1796-1881), Dronning II 200.
- Carstensen, Carl (1837-1922), Redaktør II 50.

- Cassagnac, Paul Granier de (1843–1904), fr. Politiker I 245.
- Castenskjold, Henrik (1818–1908), Officer II 237.
- Cellini, Benvenuto (1500–71), ital. Guldsmed og Billedhugger II 21,
52.
- Christensen, Godfred (1845–1928), Maler II 62, 83.
- Christensen, Harald (1847–1919), Varemægler I 377.
- Christensen, Helene (†1922), Organist II 224, 228.
- Christian II (1481–1559), Konge I 393 f. II 155, 255.
- Christian VIII (1786–1848), Konge II 51.
- Christian IX (1818–1906), Konge I 14. II 17, 199, 237.
- Christiansen, Einar (1861–1939), Forfatter, Teaterdirektør II 208 f.
- Cooper, James Fenimore (1789–1851), amer. Forfatter I 454.
- Coppée, François (1842–1908), fr. Digter I 204.
- Corneille, Pierre (1606–84), fr. Skuespildigter I 94.
- Cromwell, Oliver (1599–1658), eng. Statsmand II 115.
- Crone, Vilhelm (1813–87), Politidirektør I 59. II 238.
- Culmsee, Familien I 297.
- Culmsee, Frederik Leopold (1811–95), Fabrikant, H. D.s Svigerfader
II 221, 224, 229, 243.
- Cæsar, Gajus Julius (100–44 f. Kr.), romersk Statsmand og Feltherre
I 97. II 134.
- Damkier, Axel (1848–1910), Journalist I 203.
- Dante Alighieri (1265–1321), ital. Digter II 20.
- Darwin, Charles (1809–82), eng. Naturforsker II 157, 217.
- Davidson, Jacob (1813–91), Redaktør II 50.
- Delbanco, Otto Herman (1821–90), Forlagsboghandler I 172, 177,
178, 185, 187, 195, 206, 241, 262, 269, 274, 430.
- Dickens, Charles (1812–70), eng. Forfatter I 50, 416.
- Dirckinck-Holmfeld, Walter Edmund (1834–1916), Officer (?) II
228.
- Disraeli, Benjamin (1804–81), eng. Statsmand og Forfatter I 367,
392.
- Drachmann, Anders Bjørn (1860–1935), Filolog, H. D.s Halvbroder
I 317. II 129.

- Drachmann, Andreas Georg (1810–92), Læge, H. D.s Fader I 13, 35, 41, 43, 48, 62, 136, 141, 152, 196, 201, 287, 319, 392, 404, 453. II 37, 244.
- Drachmann, Clara, f. Sørensen (1836–95), g. m. A. G. D. I 13, 174. II 161.
- Drachmann, Emmy, f. Culmsee (1854–1928), g. m. H. D. I 11, 13, 14, 22 f., 29, 416 f., 419, 425, 426 f., 428, 429, 433, 434, 435, 436, 439, 442, 451, 462, 465. II 11, 16, 17, 26, 35, 36, 42, 43, 44, 45, 50, 56, 60, 62, 63, 67, 71, 72, 74, 85, 86, 92, 94, 97 f., 99, 102, 104, 108, 110, 116, 117, 122, 123, 124, 134, 135, 137, 138, 139, 140, 146, 150, 151, 155, 158, 161, 163, 165, 166, 171, 175, 180, 181, 182, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 206, 207, 210, 211, 212, 213, 216, 218, 220, 225, 226, 228 f., 230, 232, 244, 248, 250, 254, 255, 256, 257, 258, 262, 265, 267, 269, 270, 274.
- Drachmann, Eva (1874–1954), Datter af H. D. I 223, 304.
- Drachmann, Gerda (1877–1913), Datter af H. D. I 301, 342, 361, 366, 371, 416. II 50, 72, 118, 119, 121, 195, 199, 200, 229, 254, 258.
- Drachmann, Jens (1880–1929), Søn af H. D. II 42 f., 50, 72, 122, 137, 195, 199, 200, 229, 254, 258.
- Drachmann, Svend (1881–87), Søn af H. D. II 146, 195, 199, 200, 201, 229, 254, 258.
- Drachmann, Vilhelmine, f. Erichsen (1852–1935), g. m. H. D. I 18, 19, 46, 48, 49, 53 f., 56, 57, 62, 64, 70, 71, 74, 76, 82, 83, 88, 90, 93, 96, 97, 101, 104 f., 106, 110, 113, 114, 119 f., 129, 163, 164, 212, 296, 300, 301, 302 f., 307, 309 f., 311, 312, 332, 339, 348 f., 353, 362, 421, 457, 458.
- Drewsen, Viggo (1830–88), Filosof I 272, 327, 330, 362, 413, 414. II 25, 35, 45, 85, 185.
- Dumas d.æ., Alexandre (1803–70), fr. Forfatter I 145, 221.
- Dumas d.y., Alexandre (1824–95), fr. Forfatter I 221.
- Dyveke (†1517), Christian II's Elskerinde I 393 f.
- Ebers, Georg (1837–98), ty. Forfatter II 157.
- Eckersberg, Christoffer Wilhelm (1783–1853), Maler I 50.

- Egede, Hans (1686–1758), Biskop II 268.
- Eliot, George (egl. Mary Ann Evans) (1819–80), eng. Forfatterinde II 85.
- Elisabeth (1501–26), Christian II's Dronning I 394. II 255.
- Elster, Kristian (1841–81), no. Forfatter II 147.
- Erichsen, Carl, Vilhelmine Drachmanns Broder I 311.
- Erichsen, Christian, Vilhelmine Drachmanns Broder I 307.
- Erichsen, Thomas (1806–86), Prokurator, H. D.s Svigerfader I 46.
- Estrup, Jacob Brønnum Scavenius (1825–1913), Politiker I 442.
II 146.
- Etlar, Carit (egl. Carl Brosbøll) (1816–1900), Forfatter I 17, 140,
142, 173, 177, 184. II 51, 59, 125, 126, 127.
- Euripides (480–406 f. Kr.), gr. Tragediedigter II 134.
- Ewald, Herman Frederik (1821–1908), Forfatter I 184, 190. II 138.
- Ewald, Johannes (1743–81), Digter II 24, 26, 27.
- Falkman (Petersen), Adolf (1837–1903), Journalist I 203.
- Fallesen, Edvard (1817–94), Oberst, Teaterchef I 248. II 154, 197,
201.
- Farnakes II (97–47 f. Kr.), Konge II 134.
- Ferslew, Christian (1836–1910), Bogtrykker og Bladudgiver II 50.
- Feveile, Rasmus Secher (†1911), Skoleinspektør, Klokker I 231.
- Fibiger, Amalie, f. Waage (1824–1907), g. m. Johannes F. II 136 f.
- Fibiger, Johannes (1821–97), Præst og Forfatter II 134.
- Fischer (?) I 94.
- Fischer, Johan Christian Henrik (1814–85), Politiker I 324, 386, 427,
461, 462, 464. II 16.
- Flinch, Alfred (1840–1910), Litterat, Oversætter I 198, 351 f., 353.
- Frederik VI (1768–1839), Konge II 189.
- Frederiksen, Niels Christian (1840–1905), Nationaløkonom I 368.
- Frich, Johan Joachim (1826–93), Byfoged og Borgmester I 428 f.,
449.
- Friis, Johanne, f. Drachmann (1851–1915), H. D.s Søster I 36.

- Galschiøt, Martinus (1844–1940), Redaktør og Forfatter I 118.
- Gambetta, Léon (1838–82), fr. Statsmand I 91, 125, 245. II 210, 215, 233.
- Geleff, Paul (1842–1928), Socialistfører I 166.
- Ginderup, Carl, Restauratør I 62. II 53.
- Giuccioli, Teresa, f. Gamba, ital. Grevinde, Byrons Elskerinde I 256, 325 f., 336, 355.
- Gjellerup, Karl (1857–1919), Forfatter I 12, 29, 398. II 25, 63, 69, 86, 92 f., 135 f., 171, 175, 230, 235.
- Gleyre, Marc Charles Gabriel (1806–74), fr. Maler I 119.
- Goethe, Johann Wolfgang (1749–1832), ty. Digter I 72, 120, 188, 305, 347, 350, 404, 411. II 21, 122, 162, 233, 238.
- Goldschmidt, Meïr (1819–87), Forfatter I 17, 49 f., 53, 204, 302, 374, 392. II 158, 195 f., 197.
- Goos, Carl (1835–1917), Jurist og Politiker I 19.
- Got, François Jules Edmond (1822–1901), fr. Skuespiller I 222.
- Greensteen, Henrik Jørgen (1833–95), Skoleinspektør, Forfatter I 128.
- Grevstad, Nicolai (1851–1940), no. Redaktør II 84.
- Grove, Peter Vilhelm (1832–93), Redaktør II 120.
- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1783–1872), Præst og Digter I 190, 347. II 156, 179, 257.
- Grundtvig, Svend (1824–83), Filolog I 292.
-
- Hall, Carl Christian (1812–88), Politiker II 80, 117, 120.
- Hammerich, Martin (1811–81), Skolebestyrer II 24.
- Hansen, Adolf (1850–1908), Litteraturhistoriker II 15.
- Hansen sen., Christian, Skolelærer I 40, 42.
- Hansen jun., Christian, Skolelærer I 40.
- Hansen, Hans Nikolaj (1853–1923), Maler II 51.
- Hansen, Hans Peter (1829–99), Xylograf I 449.
- Hansen, Jens Andersen (1806–77), Politiker I 149, 166, 258.
- Hansen, Julie, f. Steen, g. m. Chr. H. sen. I 40.
- Hansen, Peter (1840–1905) Litterat (Pseudonymet „Cabiro“) I 15,

- 54, 74, 104, 180, 181, 183, 186, 274, 344, 359, 362, 363, 405, 430.
II 15, 62, 71.
- Hartmann, Eduard v. (1842–1906), ty. Filosof I 305.
- Hartmann, Johan Peter Emilius (1805–1900), Komponist II 162.
- Haslund, Otto (1842–1917), Maler I 53.
- Hasselriis, Louis (1844–1912), Billedhugger II 25.
- Hauch, Adam Gottlob Øhlenschläger (1836–1914), Rektor I 61.
- Hauch, Carsten (1790–1872), Digter I 17, 95. II 240.
- Haunstrup, Christian, Operasanger II 164, 182.
- Hedlund, Sven Adolf (1821–1900), sv. Politiker og Redaktør I 188, 195. II 267.
- Hedlund, Torsten (1855–1935), sv. Forlægger II 124, 125.
- Heegaard, Anker (1837–1905), Konvolutfabrikant I 185. II 46.
- Heegaard, Poul (1806–82), Landvæsenskommissær, Postekspeditør I 166.
- Heegaard, Sophus (1835–84), Filosof I 149, 418.
- Hegel, Frederik V. (1817–87), Forlagsboghandler I 10, 15, 30, 115, 118, 125, 126, 142, 144, 146, 147, 148, 150, 152, 170, 172, 173, 176, 177, 178, 185, 192, 196, 213, 216, 219, 222, 225 f., 230, 244, 245, 251, 253, 258, 260, 262, 264, 268, 270, 272, 274, 277, 311, 312, 316, 328, 329, 331, 332, 333, 351, 352, 354, 372, 376, 377, 382, 387, 390, 398, 401, 402, 413, 430, 435, 440 f., 449, 460, 462. II 34, 50, 54, 58, 60, 61, 62, 63, 67, 85, 102, 104, 109, 123, 124, 125, 126, 127, 138, 146, 152, 154, 158, 166, 181, 192, 193, 201, 215, 218, 224, 258, 269.
- Hegel, Jacob (1851–1918), Forlagsboghandler I 30, 163, 205, 206, 224, 274, 295, 324, 339, 369. II 25, 167, 225.
- Hegel, Julie, f. Bagge (1857–1924), g. m. Jacob H. I 30. II 139, 141, 167, 225.
- Heiberg, Johan Ludvig (1791–1860), Digter I 180, 186, 189, 438. II 157, 217.
- Heine, Heinrich (1797–1856), ty. Digter I 136, 321 f., 325 f., 350, 404, 411, 412. II 56, 64.
- Heise, Peter (1830–79), Komponist I 393, 432.
- Helland, Amund (1846–1918), no. Geolog og Topograf II 171, 172.
- Hendriksen, Frederik (1847–1938), Xylograf I 16, 25 f., 127, 251, 274,

- 281, 282, 283, 312, 313, 330, 338, 343, 345, 369, 380, 397, 403, 432, 438. II 25, 26, 29, 46, 51, 66, 69, 85, 94, 119, 120, 125, 156, 225, 246, 256, 257.
- Hennings, Betty, f. Schnell (1850–1939), Skuespillerinde II 36, 181, 198, 222, 242, 266.
- Hennings, Henrik (1848–1923), Musikforlægger II 85.
- Henrichsen, Frederik August (1830–95), Prokurator I 307.
- Henriques, Axel (1851–1935), Bogtrykker, Journalist II 25, 227 (?).
- Hertz, Henrik (1798–1870), Digter I 162 f., 169, 179, 205, 248, 438. II 230.
- Heyse, Paul (1830–1914), ty. Forfatter I 97, 99, 100, 138, 150, 151.
- Hilarius-Kalkau, Valdemar (1851–1925), Proprietær I 296, 310.
- Hiort-Lorenzen, Hans Rudolf (1832–1917), Journalist og Genealog I 345, 442.
- Holberg, Ludvig (1684–1754), Forfatter I 97.
- Holst, Hans Peter (1811–93), Forfatter I 17, 76, 84, 216, 344.
- Holstein-Ledreborg, Ludvig (1839–1912), Lensgreve, Politiker I 149, 214, 258. II 144.
- Homer, græsk Digter II 216.
- Horats (65–8 f. Kr.), romersk Digter I 295, 317, 318. II 71.
- Hostrup, Christian (1818–92), Præst og Forfatter I 158, 180, 188. II 25, 156–158, 162, 179.
- Hostrup, Elisabeth, f. Hauch (1832–1903), g. m. Chr. H. II 54.
- Hugo, Victor (1802–85), fr. Digter I 238, 273, 305. II 39, 56, 73, 110, 217, 233.
- Hutten, Ulrich v. (1488–1523), ty. Humanist I 122.
- Høedt, Frederik Ludvig (1820–85), Skuespiller I 82, 176, 179.
- Høffding, Hans (1876–1937), Lektor II 131.
- Høffding, Harald (1843–1931), Filosof I 14, 68.
- Hørup, Emma, f. Holmsted (1836–1923), g. m. Viggo H. I 166. II 61.
- Hørup, Viggo (1841–1902), Journalist og Politiker I 14, 19, 20, 130, 149, 160, 166, 353, 366, 420, 461. II 16, 25, 69, 87, 89, 102, 104, 138, 235, 236, 237, 240.
- Høst, Andreas Frederik (1811–97), Forlagsboghandler I 229, 237, 239.

- Ibsen, Henrik (1828–1906), no. Digter I 30, 64, 88, 90 f., 123, 124, 138, 141, 162, 186, 202, 268, 292, 323, 337. II 10, 38, 58, 110, 141, 143, 147, 189, 197, 221, 241, 267 f.
- Ingemann, Bernhard Severin (1789–1862), Digter I 179, 190.
- Iversen, Iver (1862–92), Læge II 265.
- Jacobsen, Jens Peter (1847–1885), Forfatter I 28, 136 f., 145, 223, 225, 239. II 60, 69, 71, 175, 202, 235.
- Jacobsen, William (1851–1939), Landmand, Broder til J. P. J. II 54 f., 66.
- Janson, Kristofer (1841–1917), no. Forfatter og Unitarpræst II 174.
- Jenne, Jens, Fisker II 223.
- Jensen, ?, Typograf I 166.
- Jensen, Anthon, Fisker (Rungsted) II 112.
- Jensen, Harald (?), Spiritusfabrikant I 148.
- Jensen, P. I 166.
- Jerichau, Harald (1851–78), Maler I 344.
- Jerichau Baumann, Elisabeth (1819–81), Malerinde II 79 f., 128.
- Jerndorff, August (1846–1906), Maler I 337.
- Juel-Hansen, Erna, f. Drachmann (1845–1922), Forfatterinde, Søster til H. D. I 214, 240, 241, 252, 342, 346, 376, 377, 379, 380, 381, 409. II 161, 208.
- Juel-Hansen, Niels (1841–1905), Skolebestyrer I 314, 315, 329, 341, 373, 375.
- Jørgensen, J., Bogtrykker II 181, 192, 207.
- Kaalund, Cathinka Julie Jensine, f. Jensen (1836–1901), g. m. H. V. K. II 44.
- Kaalund, Hans Vilhelm (1818–85), Digter I 17, 133, 172, 186, 246, 274, 316, 338, 340, 341, 356, 370 f., 381, 387, 395, 396, 401, 402 f., 405, 406 f., 408, 409, 419 f., 432. II 46 f., 215, 256.
- Kahrs, Christian (1833–93), no. Læge II 173.
- Karl X Gustav (1622–60), sv. Konge I 182.
- Karl XII (1682–1718), sv. Konge II 74.
- Kaufmann, Richard (1846–94), Journalist I 61.

- Keller, Elisabeth, f. Scheuchzer (1787-1864), Gottfried K.s Moder II 260.
- Keller, Gottfried (1819-90), schweiz. Forfatter I 222. II 110, 111, 112, 210, 262, 264.
- Keller, Rudolf (1791-1824), schweiz. Drejermester, Gottfried K.s Fader II 260.
- Kielland, Alexander (1849-1906), no. Forfatter I 15, 22, 30. II 104 f., 125, 215, 268.
- Kielland, Baby (egl. Beate) (1876-?), Datter af Alex. K. II 124.
- Kielland, Beate, f. Ramsland (1850-1923), g. m. Alex. K. II 274.
- Klein, Christian Sophus (1824-1900), Politiker I 461 f. II 69.
- Kleist, Heinrich v. (1777-1811), ty. Digter I 268.
- Klinger, Max (1857-1920), ty. Maler, Tegner og Billedhugger II 123, 129.
- Knudsen, Andreas, Handelsagent I 46.
- Knudtzon, Frederik G. (1843-1917), Kunsthistoriker og Bogtrykker II 25.
- Konewka, Paul (1840-71), ty. Tegner I 274.
- Korsgaard, Kristen Peter (1846-1904), Politiker og Redaktør I 20.
- Krabbe, Christopher (1833-1913), Politiker I 149.
- Krieger, Andreas Frederik (1817-93), Jurist og Politiker II 80.
- Krogh, Heinrich v. (1814-89), Skovrider I 42, 43.
- Krogh, Marie (1848-90), Datter af Heinrich v. K. I 42, 43, 44.
- Krohn, Pietro (1840-1905), Museumsdirektør II 25, 46, 68, 154, 198, 241, 242.
- Kroman, Kristian (1846-1925), Filosof I 265.
- Kronberg, Julius (1850-1921), sv. Maler I 202.
- Kruse, Lars Andersen (1828-94), Fisker og Redningsmand I 423 f., 429 f., 449, 464. II 9, 148, 223, 228, 241, 242.
- Krøyer, Peder Severin (1851-1909), Maler I 269, 274, 283, 331, 339, 351, 353, 368, 369. II 203, 224, 228.
- Lange, Julius (1838-96), Kunsthistoriker I 50, 53, 61, 299, 414. II 83.
- Lange, Thomas (1829-87), Forfatter I 17. II 46.
- Lange, Thor (1851-1915), Forfatter I 247.

- Larsen, Alfred Chr. (1840–1914), teologisk Forfatter, Bibliotekar I 61.
Larsen, Frk., Restauratrice i Studentersamfundet II 162.
Larsen, Niels Jakob (1845–1928), Redaktør I 20, 94, 130, 149, 166, 214, 222, 284, 366. II 25, 48, 68, 70, 87 f., 90, 191.
Larsen, Thea, f. Wüstenberg (1851–1930), g. m. N. J. L. II 61.
Lassalle, Ferdinand (1825–64), ty. Politiker og Forfatter I 119, 121 f.
Leer, Carl Larsen, Fisker II 223, 242.
Leer, Signe II 227, 242.
Lembcke, Edvard (1815–97), Digter I 433. II 12, 13.
Lessing, Gotthold Ephraim (1729–81), ty. Forfatter II 84.
Levison, Ferdinand (1843–1907), Læge II 161, 177, 209, 235, 266.
Lie, Jonas (1833–1908), no. Forfatter I 30.
Lie, Thomasine (1833–1907), g. m. Jonas L. II 165, 166.
Liebenberg, Frederik Ludvig (1810–94), Litterat I 178, 445. II 25, 135.
Lindau, Paul (1839–1919), ty. Forfatter I 142.
Locher, Carl (1851–1915), Maler I 449.
Lose, Carl Christian (1821–92), Musik- og Boghandler I 273, 399.
Ludvig XIV (1638–1715), fr. Konge I 79.
Lundbye, Johan Thomas (1818–48), Maler II 255–257, 258.
Lunde, Herman (1841–1932), no. Præst I 339.
Luther, Martin (1483–1546), ty. Reformator I 122, 420.
- Mac Mahon, Marie Edme Patrice Maurice de (1808–93), fr. Marschal I 258.
Mangor, Anne Marie, f. Bang (1781–1865), Kogebogforfatterinde II 138.
Mantzius, Anna, f. Jørgensen (1841–1911), g. m. Kristian M. I 264.
Mantzius, Kristian (1819–79), Skuespiller I 368.
Marie ? I 42.
Marstrand, Wilhelm (1810–73), Maler I 76, 84, 94.
Martensen, Hans Lassen (1808–84), Biskop I 221, 260, 291, 425, 448. II 67, 77.
Matzen, Henning (1840–1910), Retslærd og Politiker II 158.
Maupassant, Guy de (1850–93), fr. Forfatter II 123.

- Melbye, Frk. II 199.
- Merimée, Prosper (1803–70), fr. Forfatter I 168.
- Meyer, Gustav (1847–1900), ty. Maler I 222.
- Michelangelo Buonarotti (1475–1564), ital. Billedhugger, Maler og Arkitekt II 52.
- Michelsen, Carl (1842–1911), Sproglærer I 15, 54, 57, 58, 149. II 25.
- Molbeck, Christian Knud Frederik (1821–88), Digter I 19, 136, 161, 205, 206, 436. II 20, 138.
- Monrad, Ditlev Gothard (1811–87), Biskop og Politiker I 10, 60, 261, 278.
- Moore, Thomas (1779–1852), irsk Digter II 91.
- Muhammed (ca. 570–632), arabisk Religionsstifter II 217.
- Munch, Andreas (1811–84), no. Digter I 260. II 273.
- Munch, Marcus Jespersen (1807–72), Konsul I 46.
- Musset, Alfred de (1810–57), fr. Digter I 219.
- Møller, Agnes, f. Jensen (1845–1929), g. m. Vilhelm M. I 80.
- Møller, Otto (1831–1915), Præst II 133.
- Møller, Peder Ludvig (1814–65), Kritiker og Digter I 20.
- Møller, Vilhelm (1846–1904), Forfatter og Redaktør I 17 f., 57, 59, 60, 61, 62, 80, 88, 104, 109, 115, 185, 236, 237, 347, 352. II 46.
- Neergaard, Niels (1854–1936), Politiker II 246.
- Neergaard, Vilhelm Bruun (1846–1912), Forpagter I 166.
- Neiiendam, Carl (1858–1930), Hofhotelejer II 104.
- Neiiendam, Johan Adolph (1836–1902), Grosserer II 154 f., 179.
- Nellemann, Johannes (1831–1906), Retslærd og Politiker II 117, 120, 249.
- Neumann, Carl (1833–91), Maler I 270, 329.
- Nielsen, Jens (1811–94), Præst I 428.
- Nielsen, Nicolai Peter (1795–1860), Skuespiller I 175.
- Nissen, August (1842–1933), Grosserer II 202.
- Nissen, Valborg, f. Culmsee (1854–1913), Søster til Emmy Drachmann II 50, 62, 63, 71, 72, 86, 94, 99, 101, 102, 118, 119, 121, 124, 135, 137, 151 f., 202, 267.

- Oehlenschläger, Adam (1779–1850), Digter I 293, 323, 347, 411, 445. II 40, 92, 98, 110, 156, 158, 217, 230, 233.
- Paludan-Müller, Frederik (1809–76), Digter I 221. II 98, 156, 217.
- Parodi, Dominique Alexandre (1842–1901), fr. Forfatter I 222.
- Paulsen, John (1851–1924), no. Forfatter I 344.
- Petersen, Clemens (1834–1918), Kritiker I 24, 432. II 271.
- Petersen, Julius (1840–1912), Læge og Medicinalhistoriker I 14, 45, 46, 62.
- Peterssen, Eilif (1852–1928), no. Maler II 251.
- Philippus, Pseudonym for: Nielsen, Postekspeditør I 259 f., 277.
- Philipsen, Philip Gerson (1812–77), Forlagsboghandler I 143.
- Pingel, Marie (1840–1913), Søster til Vict. P. I 414. II 163, 165, 171, 185, 210, 246, 250.
- Pingel, Ophelia, f. Drewsen (1801–94), Moder til Vict. P. I 414. II 185, 210, 250.
- Pingel, Victorinus (1834–1919), Filolog og Politiker I 15, 24 f., 362, 380, 381, 382, 386, 403, 408, 445. II 25, 175, 245, 246.
- Pio, Louis (1841–94), Socialistfører I 166, 197.
- Plimsoll, Samuel (1825–98), eng. Politiker I 152, 216.
- Ploug, Carl (1813–94), Digter, Politiker og Redaktør I 75, 84, 94, 123, 241, 243, 251, 254, 263, 364, 396, 425, 428, 442, 446, 449, 453, 461, 462, 463, 464. II 9, 88, 148, 179, 271.
- Poulsen, Cecilie (1852–1924), senere g. m. Vekselerer F. V. Zoega I 137 f., 139, 145.
- Poulsen, Emil (1842–1911), Skuespiller II 181, 184.
- Proudhon, Pierre Joseph (1809–65), fr. Socialfilosof I 98.
- Quinet, Edgar (1803–75), fr. Filosof og Politiker I 95.
- Qvist, Johan Frederik (1800–90), Skovfoged I 45.
- Racine, Jean (1639–99), fr. Digter I 94.
- Raspail, François Vincent (1794–1878), fr. Naturforsker og Politiker I 165.
- Recke, Ernst v. d. (1848–1933), Digter I 371, 419, 436.

- Rée, Immanuel (1845-?), Forlagsboghandler I 331 f., 351, 353.
 Reichel, Eugen (1853-1916), ty. Digter I 144.
 Rembrandt, Harmensz van Rhijn (1606-69), holl. Maler II 154, 155, 193.
 Richardt, Christian (1831-92), Digter og Præst I 241, 260, 428.
 Ring, Kristian (1845-1920), Overtoldinspektør I 68, 73.
 Rode, Gotfred (1830-78), Højskoleforstander I 40.
 Roed, Jørgen (1808-88), Maler I 76, 84.
 Rom, Niels Christian (1839-1919), Forlagsboghandler I 275, 312, 330, 331, 339, 351, 353.
 Roos, Carl (1884-1962), Litteraturhistoriker I 29.
 Rosenberg, Carl (1829-85), Litteraturhistoriker I 125.
 Rosenkilde, Adolf (1816-82), Skuespiller I 179.
 Rosenkilde, Christen Niemann (1786-1861), Skuespiller I 179.
 Rosenstand, Vilhelm (1838-1915), Maler II 224.
 Rossel, Louis (1844-71), fr. Officer I 72 f.
 Rothschild, Benjamin (1810-84), Diamanthandler I 49 f.
 Rothschild, Hester, f. Leveson, g. m. Benjamin R. I 49.
 Rousseau, Jean Jacques (1712-78), fr. Forfatter II 184.
 Rubens, Peter Paul (1577-1640), flamsk Maler II 154, 155, 193.
 Rubin, Marcus (1854-1923), Nationaløkonom og Historiker II 158.
 Rubow, Paul V. (f. 1896), Litteraturhistoriker I 9, 21.
 Rudolpho, Carlo (1818-?), Pensionatsvært i Florens I 191, 194, 195.
 Rung, Frederik (1854-1914), Komponist, Kapelmester I 399 f.
 Rydberg, Viktor (1828-95), sv. Digter I 113, 133, 171, 181 f., 186, 188, 189 f., 283, 339. II 119, 216.
- Sachs, Karl (1829-1909), ty. Filolog I 204, 205.
 Salomonsen, Carl Julius (1847-1924), Bakteriolog I 62.
 Samarow, Gregor (egl. Oskar Meding) (1829-1903), ty. Embedsmand og Forfatter I 274.
 Sand, George (egl. Dudevant, Aurore) (1804-76), fr. Forfatterinde I 202.
 Sars, Ernst (1835-1917), no. Historiker II 170, 171, 173, 174, 205.
 Savonarola, Girolamo (1452-98), ital. Reformator I 198, 201.

- Scavenius, Jacob (1838–1915), Politiker II 146.
- Schandorph, Ida, f. Branner (1840–1911), g. m. Sophus S. I 76, 419, 436, 438, 439, 447. II 49 f., 61, 63, 64, 65, 71, 102, 155, 181.
- Schandorph, Sophus (1836–1901), Forfatter I 27 f., 68, 168, 172, 312, 317, 330, 352, 377, 386, 387, 398, 401, 414, 419, 420, 421, 427, 447, 451, 462 f. II 9, 10, 11, 14, 16, 23, 25, 26, 28, 38, 54, 60, 61, 93, 97, 98, 104, 147, 155, 161, 167, 183, 224, 225, 230, 235, 268, 270.
- Scharling, Henrik (1836–1920), Teolog og Forfatter I 184.
- Schiller, Friedrich (1759–1805), ty. Digter I 48, 305. II 91, 122.
- Schiøtz, Emil Edvard Harald (1848–1901), Overrettsagfører I 94.
- Schmidt, Rudolph (1836–99), Forfatter I 60, 74, 104, 203.
- Schmidt, Viggo (1840–1922), Overkrigskommissær, Ingeniør I 388.
- Schopenhauer, Arthur (1788–1860), ty. Filosof I 260, 289.
- Schou, Andreas (1823–89), Forlagsboghandler II 155.
- Schuboths Boghandel II 12, 13, 14, 15, 18, 21, 22, 34, 102, 215, 220, 226, 261, 262.
- Schwabe, Kaptajn II 24, 51.
- Schwanenflügel, Herman (1844–1921), Litteraturhistoriker I 14, 447, 448, 460. II 25, 79.
- Secher, William (1854–1907), Redaktør II 25, 73.
- Seekamp, H., Restauratør I 461.
- Shakespeare, William (1564–1616), eng. Digter I 360. II 13, 22, 217.
- Shelley, Percy Bysshe (1792–1822), eng. Digter I 119, 121, 257, 305, 361. II 91.
- Sibbern, Frederik Christian (1785–1872), Filosof I 189.
- Sickingen, Franz v. (1481–1523), ty. Ridder og Feltherre I 122.
- Skram, Erik (1847–1923), Forfatter I 15, 29, 35, 298, 437. II 25, 70, 118, 136, 138, 175, 205, 266, 270.
- Skram, Henriette (1841–1929), Overbestyrerinde ved Zahles Skole I 36.
- Snoilsky, Carl (1841–1903), sv. Digter I 138.
- Spencer, Herbert (1820–1903), eng. Filosof II 157.
- Spielhagen, Friedrich (1829–1911), ty. Forfatter I 64, 151.
- Staffeldt, Adolf Wilhelm Schack v. (1769–1826), Digter II 135.

- Steen, Henriette (1842–94), H. D.s Kusine II 61, 175.
 Steen, Jan (1626–79), holl. Maler II 193.
 Steen, Peter, Købmand I 40.
 Strauss, David Friedrich (1808–74), ty. Teolog.
 Strodtmann, Adolf (1829–79), ty. Forfatter I 64, 132, 154, 188, 195, 208, 334.
 Sverdrup, Johan (1816–92), no. Politiker II 170, 173, 176, 177.
 Swinburne, Algernon Charles (1837–1909), eng. Digter I 257.
- Termansen, Niels Jokum (1824–92), Politiker I 433.
 Thalbitzer, Charles (1839–1902), Proprietær I 298, 299, 300, 301, 339.
 Thalbitzer, Polly, f. Culmsee (1850–1903), g. m. Charles T. I 10 f., 296, 298–301, 332, 339, 342, 343, 344, 346, 349, 354, 357, 361, 362, 366, 371, 373.
 Thaulow, Frits (1847–1906), no. Maler II 135, 250–253.
 Thaulow, Ingeborg, f. Gad (1852–1908), g. m. Frits T. I 21. II 135, 251–253.
 Thaulow, Pauline (Pylle), f. Gad (1854–1929), Søster til Ingeborg T. II 135.
 Theorin, Gustaf (1841–81), sv. Læge I 342, 347, 352.
 Thiers, Louis Adolphe (1797–1877), fr. Statsmand og Historiker I 72, 79, 91.
 Thommessen, Olav (1851–1942), no. Redaktør II 84, 173.
 Thomsen, Carl (1847–1912), Maler I 337.
 Thoresen, Magdalene, f. Kragh (1819–1903), Forfatterinde II 181.
 Thorvaldsen, Bertel (1768–1844), Billedhugger I 184, 239, 388. II 98.
 Timon fra Athen, græsk Misanthrop I 82.
 Tolderlund, Hother (1820–80), Læge, Forfatter I 184.
 Topsøe, Vilhelm (1840–81), Redaktør og Forfatter I 13, 26 f., 59, 60, 63, 84, 197, 305, 359, 363. II 49, 116, 117, 119 f., 121, 122.
 Tordenskjold, Peter (1690–1720), Søofficer I 390. II 62, 74, 95.
 Tornberg, Carl Johan (1807–77), sv. Orientalist II 217.
 Trier, Herman (1845–1925), Pædagog og Politiker II 232, 234, 246.
 Turgenjew, Ivan (1818–83), russ. Forfatter I 123, 151, 173. II 266.

- Tutein, Anna, f. Eckardt (1810–87), g. m. P. A. T. I 36.
Tutein, Peter Adolph (1797–1885), Godejer I 36.
Tuxen, Laurits (1853–1927), Maler I 418.
- Ulstrup, Christian, Grosserer I 35, 38, 41.
Ulstrup, Regner L. (1818–1906), Konsul I 361, 363.
Ussing, Familien II 118.
Ussing, Johan Louis (1820–1905), Filolog II 265.
- Vermehren, Frederik (1823–1910), Maler I 84, 94.
Vincent, Restauratør I 57, 207, 445. II 179.
Vischer, Friedrich Theodor (1807–87), ty. Æstetiker II 109, 112.
Vis-Knut (egl. Knut Rasmussen Nordgaarden) (1792–1876), no.
Lægprædikant I 388.
Vodskov, Hans Sofus (1846–1910), Kritiker og Religionshistoriker
I 10, 71.
Voltaire, François de (1694–1778), fr. Forfatter I 105.
Vullum, Erik (1850–1916), no. Redaktør I 270. II 45, 84.
Vullum, Margrethe, f. Lehmann (1846–1918), g. m. Erik V. II 45.
- Warburg, Karl (1852–1918), sv. Litteraturhistoriker II 267, 268.
Wergeland, Henrik (1808–45), no. Digter I 321, 359. II 109.
Wessel, Johan Herman (1742–85), Digter I 253.
Wiese, Heinrich (†1884), Farmaceut I 202, 232. II 94.
Wille, Valdemar (1832–88), Journalist I 74, 84, 203.
Winther, Christian (1796–1876), Digter I 189, 260, 262, 270, 275,
281, 352. II 156.
Winther, Emilie Petrine, f. Stephensen (1850–1930), g. m. Georg W.
II 165.
Winther, Georg (1844–79), Zoolog II 132, 133.
Wisbech, Johannes (1821–87), Boghandler I 275, 351, 353, 408.
II 66, 96.
Wisberg, Frederik (†1864), H. D.s Skolekammerat I 35, 36, 38, 40,
41, 42, 43, 44.

Zacho, Christian (1843-1913), Maler I 329. II 83.

Zahle, Natalie (1827-1913), Skolebestyrerinde I 125.

Zahrtmann, Kristian (1843-1917), Maler I 53 f. II 25, 83.

Zimmermann, Frederik Ludvig, Murer I 59.

Zola, Emile (1840-1902), fr. Forfatter I 254, 352, 355. II 39, 168.

II

REGISTER OVER DE I BREVENE OMTALTE VÆRKER AF HOLGER DRACHMANN

(Ved Digte, Fortællinger o. l. anføres kun den Bog, hvori de er optaget og kun, hvis de ikke er genoptrykt, Stedet, hvor de oprindelig er blevet offentliggjort. Arbejder, der ikke er naaet ud over Planens eller Udkastets Stadium, er betegnet med *).

Aarstiderne II 51, 74, 95.

Ad libitum (Dæmpede Melodier) I 124.

Adelina drømmer (Sange ved Havet) I 322.

**Akvareller* I 356.

Alene paa Dækket (Sange ved Havet) I 264, 320.

Androkles og Løven (Ungdom i Digt og Sang) I 381.

**Baand* (ogsaa kaldet *Lænker*) I 406, 407, 443.

Billeder i Træsnit af J. T. Lundbye II 255-257, 258.

Breve fra Holland og Belgien (Rejsebilleder) II 154, 165.

Breve fra London (Dagbladet 1871) I 53.

Brevet om Jan Steen (Rejsebilleder) I 154, 156, 166.

Byron: Don Juan I 427, 433. II 12-23, 34, 47 f., 52, 53, 68, 84 f., 86, 95, 96, 98, 100, 129, 137, 213.

Byron i Vadmel (Vildt og Tæmme) II 102, 105, 112, 128.

Bølgernes Sang (Sange ved Havet) I 319.

Bøn (Sange ved Havet) I 319 f.

**Christian II* I 393 f. II 255.

Circus maximus (Ungdom i Digt og Sang) I 381.

- Da de slettede Paragrafen ud* (Ungdom i Digt og Sang) I 399.
Da Isen skruede (Smaa Fortællinger) II 89, 90, 93, 95.
Da vi lagde ud paany (Mrgbl. 1881) II 69, 95.
 **Danmark, malerisk set og fremstillet* I 130–132.
De 85 Snese Torsk og den store Kirkeklokke (Vildt og Tæmmet)
 II 95.
„De vilde Bæster“ (Ungdom i Digt og Sang) I 181, 183, 185.
Delacroix, se *Fra Verdens-Kunstudstillingen*.
Den franske Kone i Sorø (Ungdom i Digt og Sang) I 331.
Den natlige Serenade, se *Den store Serenade i Venedig*.
Den 28. November 1871 (Digte) I 72 f.
Den sidste Parade (Sange ved Havet) I 320.
Den sidste Skandse (Ungdom i Digt og Sang) I 254, 265.
Den sidste „Sorte-Fods“ Klagesang (Dæmpede Melodier) I 118.
Den sorte Peter I 274.
Den store Serenade i Venedig (Ungdom i Digt og Sang) I 341, 344,
 345.
Den syge Mand (Ungdom i Digt og Sang) I 238.
Derovre fra Grænsen I 232, 245, 250, 252, 253 f., 260 f., 262 f., 264,
 267 f., 269, 270, 274, 279, 283, 285, 286, 290, 292, 293, 301, 306,
 311, 316, 322, 324, 335, 336 f., 365, 368. II 55, 57, 201.
Det danske Sømaleri (Nyt da. Mdskr. 1871) I 50, 53.
Digte I 61, 63 f., 66, 68, 70, 71, 74, 85, 114, 432. II 91, 155.
Dreven af (Vildt og Tæmmet) I 408. II 165.
Dybe Streng II 229 f.
Dyvekes Viser (Ranker og Roser) II 393, 396, 409, 432.
Dædalus (Ungt Blod) I 110 f., 123 f., 128, 142, 143, 151, 168, 172,
 208, 213, 233, 431.
Dæmpede Melodier I 96, 102, 114, 115, 117–119, 122, 124, 127, 132,
 133, 138, 140, 142, 143, 161, 165, 352, 457.

Efter Kunstnermødet (Mrgbl. 1881) II 105.
Efter Orkanen (Vildt og Tæmmet) I 72, 144, 441.
Efterdønning (Sange ved Havet) I 319.
En Erindring fra Venedig („19. Aarh.“ 1877) I 219, 220–222, 224, 233.

- En hyggelig Krog* (Smaa Fortællinger) II 179.
En Juleaften (Smaa Fortællinger) II 269.
En Konkylie, se *Konkylie*.
En Krans til Vilhelm Topsøe (Broget Løv) II 116–122.
En Krudtmølles Endeligt (Smaa Fortællinger) II 166.
En Ligprædiken, se *Ligprædiken*.
En mærkelig Historie („19. Aarh.“ 1874) I 229. II 45.
En Nutids-Saga (Paa Sømands Tro og Love) I 265, 368.
En Overkomplet I 128, 134, 142, 143, 148, 150, 151–154, 156, 160 f.,
 164, 167 f., 169 f., 171 f., 173–192, 196, 197, 201, 202 f., 209, 233,
 296, 297, 299.
En Sang til min Søster (Ungdom i Digt og Sang) I 379, 380.
En Strandvaskers Historie (Paa Sømands Tro og Love) I 265, 368.
En stum Beretning om et Forlis (Smaa Fortællinger) II 135.
En uromantisk Novelle (Kunstnere) I 260, 269, 312, 313 f., 315.
Engelske Socialister (Digte) I 275.
 **Enke(n)* II 146, 154, 158, 167, 179, 192, 197 f.
Ernst af Mansfeldt (Ill. Tid. 1875) I 118.
Et Aftenbillede (Dæmpede Melodier) I 118, 432.
Et Ballonbrev, se *Et Sendebrev*.
Et Brev (Vildt og Tæmmet) I 355, 442. II 112.
Et lille Naturstudie, se *Da Isen skruede*.
 **Et lykkeligt Par* I 356.
 **Et Møde* I 328.
Et Opraab (Ungdom i Digt og Sang) I 359, 397.
Et Sendebrev (Ungdom i Digt og Sang) I 219, 222 f., 284, 311.
- Fjorten Dage* (Kunstnere) I 333 (muligvis = *Palletskrab* I 314, 315,
 328 f., 334).
Fjældstigning (U. og Hj. 1882) II 155.
For Staden ved Göta Elven (Lejlighedssang 1881) II 105, 112.
Foraar i de euganeiske Bjerge (Sange ved Havet) I 174, 176 f., 185,
 187, 191, 194, 195, 196, 206, 208, 264, 322.
Foraarsgrønt (Kunstnere) I 314, 315, 327 f., 333, 345, 352, 359.
Foraarsstemning (Digte) I 63.

- Foraars-Symfoni* (Ungdom i Digt og Sang) I 241.
Foran Isvolden (Smaa Fortællinger) II 85, 94, 96.
Forbi (Dæmpede Melodier) I 119.
Fra Klitten (Dæmpede Melodier) I 118, 414.
Fra Sandets Regioner (I Storm og Stille) I 75, 87 f., 102, 104, 267.
Fra Verdens-Kunstudstillingen (Dæmpede Melodier) I 88, 114, 124.
Frisk Morgen (Sange ved Havet) I 319.
 **Før Slaget* I 215, 218.
Før Solopgang (Sange ved Havet) I 319.

Gallion (Sange ved Havet) I 320.
Gamle Guder og nye II 139-141, 143-146, 172, 213, 230.
 **Garibaldi* I 115.
Giuseppe Garibaldi (Dybe Streng) II 165.
Go ahead (Ungdom i Digt og Sang) I 444.
Gode Engle (Dybe Streng) I 267.
 **Gondolieren fortæller* I 237.
Grundtvigs Hundredaarsdag (Dybe Streng) II 257.
Göteborgs Krona (?) I 356.

Han døde og blev begravet (Smaa Fortællinger) II 135, 179, 217.
Harald Jerichau (Ungdom i Digt og Sang) I 344 f., 352.
Havet (Digte) II 142.
 **Hele og brudne Tal*, se *Enke(n)*.
Hilsen efter Festen til Bjørnson (Ungdom i Digt og Sang) I 396, 397.
Hun kommer ikke mere igen (U. og Hj. 1882) II 203 (?).
Hun kuler op (Paa Sømands Tro og Love) I 379.
Hun var for ringe til at fatte (Ungdom i Digt og Sang) I 457 f.
Hvad der hændtes paa Strømmen (Dæmpede Melodier) I 114.
Hvi skal det være saa spejlglat alt (Sange ved Havet) I 432.

I den gryende Old (Derovre fra Grænsen) I 322.
I Esterhazys Kjælder ved „Graben“ i Wien (Ill. Tid. 1873) I 88.
I Havn (Sange ved Havet) I 319.
I Kjøgebugt (Dæmpede Melodier) I 115.
I Paradiset (Ungdom i Digt og Sang) I 236 f.

**I Røg og Damp* I 356.

I Storm og Stille I 96, 102, 111, 112, 128. II 38.

Improvisation ombord (Dæmpede Melodier) I 320, 432.

Islandsfarten før og siden (Ungdom i Digt og Sang) I 112, 356, 396, 397.

Jeg drømte (Sange ved Havet) I 320.

Jeg hører i Natten den vuggende (Sange ved Havet) I 275, 457.

Jeg takker Dig, min Fader (Sangenens Bog) I 278, 315.

Jeg vilde saa gerne vide (Dybe Streng) II 267.

Johannes Ewald (U. og Hj. 1880) II 29.

**Kantate til Bogstavelighedens Stiftelsesfest* II 100 f.

**Kantate til Studentersamfundets Rusfest 1880* II 160–165, 167–171, 175, 178, 182, 183.

Kantate ved Mindefesten for St. St. Blicher (U. og Hj. 1882) II 184.

Keller, Gottfried: Den grønne Henrik II 110, 186, 192, 195, 210–214, 220, 226, 258–261.

Kilderim (Skyggebilleder) II 266.

Kildespring (Gamle Guder og nye) II 142, 143, 162 f.

Konkylie (Ungdom i Digt og Sang) I 237.

Krigen (Nyt da. Mdskr. 1874) I 237.

Krigsbilleder (Dæmpede Melodier) I 119, 138.

Kunstnere I 278, 283, 293, 314, 326, 333 f., 335, 341, 356, 441.

Kutteren Vildanden (Vildt og Tæmnet) II 23, 25, 66.

Kølvand (Ungdom i Digt og Sang) II 181.

Landnavsfart (Dæmpede Melodier) I 118.

Lars Kruse I 449, 452, 459, 464, 465. II 9, 16, 31.

Léon Gambetta (og vi selv) (Dybe Streng) II 215, 225.

Ligprædikenen (Sange ved Havet) I 264, 304, 320, 326, 331.

**Livets Ret* II 60, 230.

Longobarder (Ungdom i Digt og Sang) I 403.

Luther i Wittenberg (Dæmpede Melodier) I 88, 114, 118.

Lænker, se *Baand*.

- Maaneskin* (Skyggebilleder) II 264.
Makrel (Sange ved Havet) I 319, 320.
 **Masaniello* I 82, 87, 90, 96, 101, 102, 103, 106 f., 162, 169 f., 201.
Med høj Horisont (Dæmpede Melodier) I 128, 432.
Mester og Svend (U. og Hj. 1881) II 85, 104.
Misericordia (Dæmpede Melodier) I 432.
Morgen- og Aftensange (Dybe Strenger) II 267.
 **Musikalsk-kritisk Undersøgelse af Opførelsen af Faust* I 188.
- Naar Mørket falder paa* (Vildt og Tæmmet) I 244, 245, 356, 431, 442.
Najaden (Ungt Blod) I 128, 142, 143, 150, 154, 168, 169, 188, 200, 208, 209, 213, 222, 296.
Nogle Bemærkninger om de seneste Svingninger i vor danske Malerkunst (Nyt da. Mdskr. 1871) I 61.
Noter til Udstillingen i Aar (Mrgbl. 1881) II 103 f.
Notturmo (Sange ved Havet) I 192 f., 197.
 **Nybyggere* I 252(?). II 137, 146, 158, 179.
Nyt Sankt Hansaftenspil (U. og Hj. 1883) II 249.
 **Nytaarsaften* I 108.
Nytaarsdigt (Mrgbl. 1884) II 276.
- Og da jeg seiled Dit Hus forbi* (Sange ved Havet) I 320.
Oktoberdrømme (Dæmpede Melodier) I 118.
Ole Pihl, se *Ligprædiken*.
Ostende-Brügge (Skyggebilleder) II 258, 262–268, 273 f., 275.
 **Over Broen* I 216, 218, 224, 248, 258, 293 f., 298, 326, 336, 338.
- Paa Havstokken* (Sange ved Havet) I 320.
Paa Kirkegaarden (U. og Hj. 1880) II 45.
Paa Strømmen, se *Hvad der hændtes paa Strømmen*.
Paa Sømands Tro og Love I 275, 326, 330 f., 343, 351, 356, 368 f., 372, 376, 377, 379, 382, 391, 402, 408, 423, 431. II 23, 95, 165.
Palletskrab, se *Fjorten Dage*.
Paradehesten Parmo (Mrgbl. 1879) I 462. II 16.
 **Paris* I 355.

- Paris i Initialer og Randtegninger (Rejsebilleder)* II 192.
- Peder Tordenskjold* I 395, 409, 440 f., 442, 464. II 11 f., 17, 19, 22, 23, 38, 51, 53, 55, 56, 57, 58, 59 f., 61, 62, 63, 64, 65, 66 f., 68, 69 f., 70 f., 73 f., 95.
- Pejling (Ungdom i Digt og Sang)* I 397.
- Perspektiviske Fragmenter*, se *Fra Sandets Regioner*.
- Poul og Virginie under nordlig Bredde* I 404, 408, 409, 414, 418, 425, 431, 437.
- Prinsessen og det halve Kongerige* I 237, 261, 292, 293, 309, 313, 322–324, 325, 326, 328, 331, 332 f., 335, 337, 340, 341, 356, 380 f., 382–386, 388, 391, 393, 394, 402, 431. II 33, 35, 38.
- Puppe og Sommerfugl* II 141, 146, 151, 154, 167, 179, 181, 182, 190, 209, 217.
- Ranker og Roser* I 316, 401, 403 f., 407, 409, 413, 415, 425, 443. II 70.
- Rav (Sange ved Havet)* I 319.
- Rejsebilleder* I 441. II 154 f., 192 f., 211.
- Rimbrev til Esrom Sø (Ungdom i Digt og Sang)* I 260, 262, 269, 270, 275, 277, 281 f., 312, 314, 315, 335, 397. II 95.
- Rundtomkring ved Søen (Rubow: Drachmann-Manuskripter)* I 380.
- Sakuntala (Ranker og Roser)* I 153, 297, 298, 432, 459.
- **Samson* I 278, 314, 315, 328, 333 f., 442 (og muligvis I 143 f., 173, 174, 179, 183, 208, 213, 214).
- Sandrine*, se *Den franske Kone i Sorø*.
- Sang i Baaden (Sange ved Havet)* I 320.
- **Sange for de Smaa* I 399 f.
- Sange til en Søster (Ungdom i Digt og Sang)* I 380, 396.
- Sange ved Havet* I 194, 205, 206, 213, 215, 220, 224, 226 f., 236 f., 247, 248–250, 251, 258, 261, 262, 263, 264, 272, 273–277, 283, 285, 290, 292, 301, 306, 316, 317–322, 325, 336, 432.
- **Saul og David* II 59, 110–115, 129.
- [*Selvbiografiske Optegnelser*] (Tilskueren 1908) I 252, 261, 262, 272 f., 274, 302, 339, 373, 398, 430.
- September-Strejftog ved den danske Grænse (Rejsebilleder)* I 356. II 192.

- Signaler fra Helgoland* (Mrgbl. 1875) I 356.
Skib i Kirke (Smaa Fortællinger) II 137.
Skibsrøtter (Dæmpede Melodier) I 124.
Skraaplaner (Vildt og Tæmmet) II 112, 128.
Skygebilleder fra Rejser i Indland og Udland II 258, 270, 273, 275.
Smaa Fortællinger II 167.
Snap (Fra Fjeld og Dal, udg. af H. J. Greensteen) I 119, 128, 129, 356.
Snedkersvendens Viser (Dæmpede Melodier) I 124.
Solnedgang (Sange ved Havet) I 237.
Sommer i Gurre (Ungdom i Digt og Sang) I 206.
Stormagter (Ungdom i Digt og Sang) I 365, 367, 392.
Stormfuld Aften (Sange ved Havet) I 320.
Strandby Folk II 197, 199, 201, 207 f., 211, 214 f., 218, 221 f., 223, 227–229, 241, 247 f., 255.
Streng Herrer II 248 f., 267, 268.
 **Svar til H. V. Kaalund* I 405 f.
Svar til Morgenbladet (Ungdom i Digt og Sang) I 396, 397.
Syge Mennesker – raske Tider, se *Stormagter*.
Syndflodssagn (Vildt og Tæmmet) II 39, 40, 95, 112, 127, 128.
Sølvskibet (Paa Sømands Tro og Love) I 224, 275, 368.

Tannhäuser I 215, 217 f., 219, 222, 223 f., 226, 227 f., 230, 233, 234 f., 238, 239, 246, 247, 248, 254, 262, 293, 298, 299 f., 387, 432. II 121.
Til Aulestad (Verdens Gang 1882) II 169 f., 172 f., 177, 178, 180, 188, 190 f., 205.
Til Bjørnstjerne Bjørnson (Ungdom i Digt og Sang) I 443, 444 f.
Til Bjørnstjerne Bjørnson (Verdens Gang 1882) II 169 f., 173, 174, 177, 178, 180, 186 f., 188.
 **Til Bjørnstjerne Bjørnson paa Roeskilde Banegaard d. 12. Dec. 1882* II 203.
 **Til Dr. G. Brandes* I 442 f.
Til H. V. Kaalund. Med Tak for den „aabne Hilsen“ (Mrgbl. 1885) I 316, 396, 401.
Til Karl Gjellerup (Dags-Avisen 1881) II 92 f., 94.

- Til Mesteren* (Dæmpede Melodier) I 118, 320.
Til min Fader (Sange ved Havet) I 319.
Til min Søster (Mindebogen 1936) I 379.
Til Noget i Norge (Nyt Tidsskrift 1882) II 188.
To Byer (Nationaltidende 1878) I 345, 355.
To Skud (Ungt Blod) I 181, 188, 189, 195, 208, 212, 215, 217, 218, 233, 267, 296, 431. II 127.
Toget mod Anholt (Paa Sømands Tro og Love) I 368.
**Tusind og een Nat* II 208, 215, 216 f., 218 .
**Tærningkast* II 230.
- Udstillings-Feuilleton* (Nationaltidende 1879) I 414, 418.
**Under Overfladen* I 356.
Ungdom i Digt og Sang I 316, 356, 377(?), 378(?), 380(?), 394, 395-397, 409, 413, 442 f., 444, 446, 448 f., 452, 453, 455, 456, 457 f., 459, 460, 462. II 11, 31, 34, 53.
Ungt Blod I 127 f., 140 f., 146, 215, 229 f., 239.
- Vaabensmeden*. (Dæmpede Melodier) I 118, 123.
Vandenes Datter II 119, 121, 122, 123, 125-127, 129-132, 135-138, 140.
Ved Arnen (Gamle Guder og nye) II 144.
Ved en Oplæsning til Fordel for en gammel, svagelig Fisker i den strenge Vinter (Dags-Avisen 1881) II 101.
Ved et Bryllup i Rosenvænget (U. og Hj. 1881) II 85.
Ved Skarritsøen (Sange ved Havet) I 259 f., 275, 285, 289, 305, 314.
Ved Universitetsjubilæet (Ungdom i Digt og Sang) I 428, 430, 438, 464. II 31, 95, 160.
*[*Venezia, en Bog om*] I 270, 341, 346, 355.
Viking (Sange ved Havet) I 320 f.
Vildt og Tæmmet I 441. II 104, 109, 111 f., 128, 165.
- Waterloo* (Rejsebilleder) II 154, 155.
Wilhelm Marstrand (Dæmpede Melodier) I 76, 114, 124.
Østen for Sol og Vesten for Maane II 34-45.

III

BREVREGISTER

- Michael Ancher, *fra*: Nr. 210, 214, 226, 331, 371 – *til*: Nr. 368, 377.
Kr. Arentzen, *fra*: Nr. 7, 46, 67, 82, 110, 225 – *til*: Nr. 4, 6, 10, 19–21, 45, 66, 80, 224, 231.
Bjørnstjerne Bjørnson, *fra*: Nr. 106 – *til*: Nr. 95, 103, 113, 255.
Frede Bojsen, *fra*: Nr. 380, 401.
Otto Borchsenius, *fra*: Nr. 76, 133, 137, 173, 183, 220, 248, 258, 272, 313, 346 – *til*: Nr. 13, 41, 56, 73–75, 77–79, 81, 97, 101, 112, 120, 121, 125, 132, 151, 154, 160, 164, 167, 169, 174, 180, 182, 184–186, 189, 190, 192, 196, 197, 199, 201, 208, 215, 219, 221, 222, 245, 247, 252, 265, 271, 276, 287, 294, 295, 301, 308, 311, 314, 332–335, 344, 349, 353, 358, 359, 365, 369, 378, 381, 388, 394–396.
Edvard Brandes, *fra*: Nr. 63, 71, 119, 136, 146, 250, 253, 263, 278, 285, 290, 318 – *til*: Nr. 22, 27, 29–32, 35, 38, 39, 44, 52, 53, 59, 62, 65, 88, 93, 94, 98, 99, 107–109, 111, 114, 115, 139, 149, 150, 191, 249, 262, 277, 288, 289, 292, 298, 300.
Georg Brandes, *fra*: Nr. 49, 69, 87, 122, 128, 144, 212, 217, 241, 257, 261, 281, 286, 304, 322, 328 – *til*: Nr. 11, 12, 14, 15, 17, 18, 24, 28, 33, 34, 36, 37, 40, 43, 47, 48, 123, 143, 161, 172, 175, 177, 193, 209, 213, 236, 239, 251, 259, 260, 270, 303, 316, 324, 330, 361.
Viggo Drewsen, *fra*: Nr. 266 – *til*: Nr. 223, 246.
Johs. Fibiger, *fra*: Nr. 323.
J. C. H. Fischer, *fra*: Nr. 145.
J. J. Frich, *til* Nr. 211.
M. Galschiøt, *fra*: Nr. 233, 305, 309 – *til*: Nr. 232, 306, 307.
Karl Gjellerup, *fra*: Nr. 267, 280, 293, 297 – *til*: Nr. 203, 291, 296, 310.

- Peter Hansen, *til*: Nr. 9.
Anker Heegaard, *fra*: Nr. 50, 64, 70.
Fr. V. Hegel, *fra*: Nr. 61, 148, 163, 240 – *til*: Nr. 42, 51, 54, 68, 72, 85, 86, 96, 100, 102, 118, 142, 156, 162, 166, 178, 194, 195, 198, 202, 206, 230, 238, 242–244, 254, 325, 341, 356, 357, 362, 372, 385–387.
Fr. Hendriksen, *fra*: Nr. 104, 153, 170, 391, 393 – *til*: Nr. 117, 124, 129, 135, 152, 158, 165, 168, 171, 176, 235, 392.
Ludvig Holstein-Ledreborg, *til*: Nr. 366.
Chr. Hostrup, *til*: Nr. 268.
Harald Høffding, *fra*: Nr. 319, 336.
Viggo Hørup, *fra*: Nr. 92.
Henrik Ibsen, *fra*: Nr. 329.
J. P. Jacobsen, *fra*: Nr. 275 – *til*: Nr. 16, 269, 284.
H. V. Kaalund, *fra*: Nr. 256.
Gottfried Keller, *fra*: Nr. 370, 390 – *til*: 367, 389.
Alexander Kielland, *fra*: Nr. 234, 312, 399 – *til*: Nr. 237.
Andreas Knudsen, *til*: Nr. 5.
Pietro Krohn, *til*: Nr. 8.
Julius Lange, *fra*: Nr. 90, 315 – *til*: Nr. 89, 91.
Emil Langhoff, *til*: Nr. 364.
Jonas Lie, *fra*: Nr. 340.
Kr. Mantzius, *til*: Nr. 60, 127.
H. L. Martensen, *fra*: Nr. 140, 147 – *til*: Nr. 138, 141.
Carl Michelsen, *til*: Nr. 229.
Chr. K. F. Molbech, *fra*: Nr. 55.
Vilhelm Møller, *fra*: Nr. 84, 105.
Eilif Peterssen, *til*: Nr. 83.
V. Pingel, *fra*: Nr. 134, 155, 159, 187, 188, 317, 321, 326, 337–339, 342, 345, 348, 363, 373, 374, 376, 379, 383, 398 – *til*: Nr. 131, 157, 181, 204, 320, 327, 343, 350, 375, 382, 397.
Carl Ploug, *fra*: Nr. 58 – *til*: Nr. 26, 57.
Sophus Schandorph, *fra*: Nr. 25, 200, 218, 264, 273, 279 – *til*: Nr. 179, 216, 274, 299, 347.
Erik Skram, *fra*: Nr. 126 – *til*: Nr. 1–3, 130, 384.

Frits Thaulow, *til*: Nr. 302.

Vilh. Topsøe, *fra*: Nr. 207, 228, 283 – *til*: Nr. 23, 116, 205, 227, 282.

H. Vodskov, *til*: Nr. 400.

Emmy Drachmann *fra* Georg Brandes: Nr. 352, 355 – *til* Georg Brandes: Nr. 351, 354, 360.